

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

86249

MİRSAD MECMUASI
TAHLİLİ FİHRİST, İNCELEME, METİNLER

86249

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Pınar ŞAYLAN

MAYIS - 1998

TRABZON

**TC. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

MİRSAD MECMUASI
TAHLİLİ FİHRİST, İNCELEME, METİNLER

Pınar ŞAYLAN

Karadeniz Teknik Üniversitesi - Sosyal Bilimleri Enstitüsü'nce
Bilim Uzmanı (Türk Dili ve Edebiyatı)
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tez'dir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 29.05.1998

Tezin Savunma Tarihi : 7. 07. 1998

Tezin Danışmanı : Doç. Dr. Nazan BEKİROĞLU

Jüri Üyesi : Y. Doç. Dr. Enver OKUR

Jüri Üyesi : Y. Doç. Dr. Bilal KIRIMLI

Enstitü Müdürü : Prof. Dr. Alaettin TANDOĞAN

Mayıs - 1998

TRABZON

TEZİN ENSTİTÜYE VERİLDİĞİ TARİHİ
29.05.1998

0. SUNUŞ

00.Önsöz

1891 tarihinde yayınlanan **Mirsad**, 25 sayı süren bir dergi olmasına rağmen içinde pek çok imzanın yer aldığı, dönemin edebî ve fennî birikimi hakkında belirleyici fikirler veren bir dergidir.

Biz bu çalışmamızla **Mirsad**'ın genel bir tahlilini yaparak onu dönemi içinde bir yere oturtmayı, imza sahiplerini mümkün olduğunca tanıtmayı, en önemlisi de onu sadece Osmanlıca bilenlerin başvurabileceği bir kaynak olmaktan çıkarmak amacıyla Lâtin harflerine çevirmeyi ve araştırmacıların hizmetine sunmayı hedefledik.

Çalışmamızın ilk adımını **Mirsad** nüshalarını kütüphaneden temin edip çeviri işlemine başlamak oluşturdu. Bu arada dönemin basın yayın hayatı hakkında, kaynak kitaplardan, II. Abdülhamid'e ve dönemine ilişkin eserlerden, süreli yayın kataloglarından bilgi edinerek dönemin şartlarını kavramaya çalıştık. Bir taraftan da **Mirsad**'da emeği geçen tüm imza sahiplerinin hayat hikâyelerine ulaşma yoluna gittik.

Tez danışmanım, her fırsatta bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım hocam, sayın Doç. Dr. Nazan BEKİROĞLU'na teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca metinlerin Farsça kısımlarını okuyarak yardımlarını esirgemeyen hocam sayın Y. Doç. Dr. A. Hilmi İMAMOĞLU'na; Arapça kısımlarını okuyan sayın Öğr. Gör. Aşkın ASAN'a da teşekkürlerimi sunarım.

Trabzon, Mayıs 1998

Pınar ŞAYLAN

01. İçindekiler

	Sayfa Nr.
0. SUNUŞ	III
00. Önsöz.....	III
01. İçindekiler.....	IV
02. Özet.....	VI
03. Summary.....	VII
04. Tablolar Listesi.....	VIII
05. Kısaltmalar Listesi.....	IX

GİRİŞ.....	1
------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ABDÜLHAMİD DÖNEMİ BASIN HAYATINA GENEL BİR BAKIŞ.....	2
10. Genel Açıklamalar	2

İKİNCİ BÖLÜM

2. MİRSAD MECMUASI	9
20. Süre, Dönem, Gâye.....	9
21. Dış Yapı, Biçim Özellikleri.....	10
22. Yazar Kadrosu.....	12
23. Türler.....	22

24. Muhtevâ.....	24
------------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MİRSAD MECMUASININ TAHLİLİ FİHRİSTİ.....	26
---	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.MİRSAD MECMUASININ METİNLERİ (Kısm-1 Fennî hariç).....	44
--	----

5. SONUÇ.....	396
---------------	-----

KAYNAKÇA.....	397
---------------	-----

EKLER

ÖZGEÇMİŞ

02. Özet

Mirsad dergisi II. Abdülhamid sansürünün yoğun yaşandığı günlerde yayın hayatına başlayan ve yine bu sansürün emriyle yayınına noktalayan bir dergidir.

Bu çalışmada istibdad döneminde yeşeren ve solan bir dergi olan **Mirsad**'ın dönemi içindeki yerinin tesbiti, dergi etrafında toplanan isimlerin belirlenmesi ve tanıtılması, derginin günümüz harflerine kazandırılması kısaca, tahlil, inceleme ve çeviri amaçlandı.

Çalışmanın giriş kısmında II. Abdülhamid dönemi basın yayın hayatı hakkında genel bilgiler verilmektedir. Dönemin belli başlı gazete ve dergileri, **Mirsad**'ın yayın tarihi ile çakışan dergiler tanıtılmaktadır.

Mirsad dergisinin tanıtıldığı kısımda ise derginin yayın süresi, dönemi ve gâyesi belirtilmekte, 25 sayı boyunca sergilediği dış yapı ve biçim özellikleri tarif edilmektedir. Yazar kadrosu ulaşabildiğimiz hayat hikâyeleri ile tanıtılmakta, hakkında hiçbir bilgi verilmeyen isimler dergideki takdimleri ile sunulmaktadır. Ardından **Mirsad**'da yer alan tüm türler ve ağırlık kazanan muhtevâlar hakkında bilgiler verilmektedir.

Kısm-1 fennîler hariç tüm **Mirsad** metnlerinin günümüz harflerine çevrildiği "metinler" bölümünden hemen önce yer alan Tahlîlî Fihrist, bir nevi metinlere âit detaylı bilgilerin verildiği içindekiler kısmı görevini üstlenmektedir.

Mirsad dergisi hem içerdiği türler, hem tercih ettiği muhtevâlar, hem de siyasetten ve güncel hayattan bilinçli olarak uzak duruş tarzıyla tamamen dönem dergilerinin karakterini yansıtır, yönetimin kendisinden beklediği kimliği taşır. Her ne kadar, ilk bakışta, kapatılan bir dergi olması **Mirsad**'ın yönetimle çeliştiği veya böyle bir izlenim uyandırdığı düşüncesini doğursa da incelendiğinde, hükûmetle barışık olduğu görülür. O da dönemindeki pek çok dergi gibi, II. Abdülhamid sansürünün gâyesini aşan parçası jurnalcılık teşkilâtının kurbanı olmuştur.

03. Summary

The **Mirsad** Periodical began to be published on those days when Abdulhamid II 's policy of censoring heavily existed and had its publication ended by the order of the same censor.

This paper intends to point out the place of the **Mirsad** Periodical within its despotic era when it both grew and got ended and also intends to identify and introduce the names gathering around the Periodical putting it into our daily letters.

The introduction section of the paper includes general information about the press life of Abdulhamid II period introducing the major newspapers and periodicals.

The section where the **Mirsad** Periodical described tries to cover the course and aim of its publication explaining the external structure and shape features of the Periodical along the 25 volumes. It introduces the authors with their available stories of life in addition to the names no information given about them. Also it covers all kinds and contents which took place in the Periodical.

Analytical index, which takes place just before the section where the **Mirsad** contextuels put into daily letters regardless of the scientific parts, functions as a content section including all details about the contexts.

The **Mirsad** Periodical carries such a character which the ruling power expects as the other periodicals do. This is to include certain kinds and to prefer certain contents and to keep away from politics consciously. The fact that its publication was put an end seems that it is opposite to the ruling power but actually never disagrees with the government. The reason why its publication got stopped was that there was a terrible denunciation system during Abdulhamid II 's era which often went beyond its purpose.

04.Tablolar Listesi

<u>Tablo Nr.</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
1	Birden Çok Eseri Olan Yazarlar.....	15
2	Türlerin Dağılımını Gösteren Tablo.....	23

05. Kısaltmalar Listesi

a.g.e. : adı geçen eser

bkz. : bakınız

KTÜ : Karadeniz Teknik Üniversitesi

nr. : numara

s. : sayfa

SBE : Sosyal Bilimler Enstitüsü

ss. : sayfa sayıları

TTK : Türk Tarih Kurumu

t.y. : baskı tarihi yok

y.y. : baskı yeri yok

GİRİŞ

Mirsad mecmuasının tahlil, inceleme ve çevirisinin amaçlandığı bu çalışmamızın ilk bölümünde II. Abdülhamid dönemi basın faaliyetlerinin genel bir çerçevesi çizilmiş, dönemin dergi ve gazeteleri hakkında bilgiler verilmiştir. Ardından gelen bölümde **Mirsad** mecmuası çeşitli yönleriyle tanıtılıp, yazar kadrosunun ulaşabildiğimiz kadarıyla hayat hikâyelerine yer verilmiştir.

Tahlilî Fihrist bölümünde tüm **Mirsad** metinlerini içeren detaylı bir inceleme yapılmıştır. Fihrist hazırlanırken şu hususlara dikkat edilmiştir:

1. Açıklama amacıyla bizim ilâve ettiğimiz bilgiler köşeli parantez [] içinde verilmiştir.
2. Metinde verilen türle ilgili açıklayıcı bilgiler parantez () içine alınmıştır.
3. Yazarı belli olmayan metinlerin başına sıra noktalar konulmuştur.
4. Tefrika edilen metinler için [devamı] ifadesi kullanılmıştır.
5. Sona eren yazılarda [bitti] ifadesi kullanılmıştır.

Son bölümde ise **Mirsad** metinleri "kısm-ı fennî" dışında, tümüyle Lâtin harflerine çevrilmiştir. Eski harfli metinleri Lâtin harflerine çevirme sırasında mümkün olduğunca günümüz fonetiği esas alınmıştır. Yabancı özel isimlerin yazımında, Osmanlıca metinlerde olduğu gibi sadece okunuşlar dikkate alınmıştır. Dipnotlar orijinal metinlerde olduğu gibi muhafaza edilmiştir. Metinlerde yer alan ve muhtemelen dizgi yanlışlığından kaynaklanan anlatım bozukluklarına dokunulmamış ayrıca, az sayıdaki okunamayan kelimeler köşeli parantez içinde soru işareti [?] ile belirtilmiştir.

Eklerde yer alan **Mirsad** metinlerinin tezdeki sayfa numaraları metne ulaşmak isteyen okuyucuya yardımcı olacaktır. Eklere ayrıca **Mirsad**'ın orijinal halini merak edenler için de sayfalar eklenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. II. ABDÜLHAMİD DÖNEMİ BASIN HAYATINA GENEL BİR BAKIŞ

10. Genel Açıklamalar

II. Abdülhamid dönemi basın hayatı istibdad yönetiminin gölgesinde gelişen ve kurallarını otoritenin müsaade ettiği çerçevede belirleyen bir faaliyetler dizisinden oluşur.

Dönem basını büyük ölçüde yasaklar biçimlendirir. Ancak basının denetlenmesi II. Abdülhamid'in başlattığı bir uygulama olmadığından, olayları gelişim süreci içinde izleyebilmek için geçmiş yıllardaki uygulamaları gözden geçirmekte fayda vardır.

Türkiye'de basının denetlenmesi 1857'de Matbuat Nizamnâmesi'nin yayınlanmasıyla başlamıştır. İzinsiz litograf matbaalarının artışı ile ilgili bu nizamnâme 1908'e dek yürürlükte kalır.¹ 1864'de ise Fransız basın kanunundan esinlenerek çıkarılan yeni nizamnâmeyle artık hangi dilden olursa olsun süreli yayın yapmak isteyenler Osmanlı uyruğundan iseler Maarif Nezareti'nden, yabancı iseler Hâriciye Nezâreti'nden ruhsat almak zorundadırlar. Nizamnâme şartlarına uymayanlar para, hapis ve kapatma cezasına çarptırılacaklardır. Devletin iç emniyetini ve âsâyîşini tahrik eden gazeteci cezalandırılacak, gazetesi ise geçici veya kesin olarak kapatılacaktır. Genel âdâba ve milli ahlâka aykırı düşen yazıların sahipleri ile saltanat hakkında uygunsuz sözler ve deyimler kullanan veya Padişah aleyhine taarruzda bulunan gazetecilere hapis ve para cezası uygulanacaktır. Yabancı ülkelerde basılan gazete ve yayınların ise siyasî ve idarî konularda devlete düşmanlık taşıdıkları ve saldırıda buldukları takdirde Türkiye'ye sokulmaları ve yayınlanmaları yasaklanmıştır.²

1867'de yayınlanan "Kararnâme-i Ali" ile çok daha sert bir adım atılarak âsâyîşi ve düzeni

¹ KOLOĞLU, Orhan, "Osmanlılar'da Basın ve Kamuoyu", *Osmanlı Ansiklopedisi*, Cilt 6, İz Yayıncılık., İstanbul 1997, s.185.

² Bkz: SOLOK, Cevdet Kudret, *Abdülhamid Devrinde Sansür*, Ağaoğlu Yayınları, İstanbul 1977.

koruma doğrultusunda devlete ve millete zararı dokunan gazete ve dergilerin Basın Nizamnâmesi hükümlerinden bağımsız olarak hükümetçe cezalandırılabilmesi kararı alınır.³ Böylelikle kanun, hükümetin lehine geçersizleştirilir.

1870'lere yaklaştıkça basın rejiminin sertleştiği, kapatmaların sürdüğü, baskıların arttığı görülür.

Bütün bu uygulamalar karşısında üç tutum mevcuttur. Yeni Osmanlılar'ın bir kısmı tam özgürlükten yana iken bir diğer kısmı şartlı uzlaşma yanlısı, büyük bir çoğunluk ise basın yasaklarının devam etmesi gerektiği düşüncesindedir.⁴

II. Abdülhamid'in 1876'da Kanun-ı Esasi'yi yürürlüğe koyması ve kısa bir süre sonra gündeme gelen savaşın olağanüstü halini bahane ederek Meclis-i Mebusan'ı kapatmasının (13 Şubat 1878) ardından basın hayatımızda çok daha sert ve baskıcı bir dönem başlar. Anayasa'nın 12. maddesinde yer alan "basının yasalar çerçevesinde serbest olduğu" nun ilanı bir kayıttan ileriye gitmez.⁵ Böylece Abdülhamid, istibdad yılları boyunca Abdülmecid ve Abdülaziz devirlerinde saraya karşı ayrı bir iktidar merkezi konumunda bulunarak memlekette kısmî bir hürriyet teminini sağlayan Babiali nüfuzunu yok ederek, tümüyle Yıldız'ı hâkim vaziyete getirir.⁶

Yeni rejim, sansür ve yasaklama açısından geçmiş dönemlere göre çok daha katı davranmıştır. Geçmiş yasa ve kararname yürürlükte kalmış ancak her fırsatta ön sansürün alanı genişletilmiştir. Gazete ve dergilerin yanı sıra basın evlerinden çıkan her şey devletin kurallarına uymak zorundadır.⁷

II. Abdülhamid'in "Çeşitli çalkantılar içinde ayakta durmaya çalışan ülkeme, şifa yerine zehir sunmak isteyenlerin önüne geçmenin adı 'sansür'dür."⁸ ifadesi onun sansürü nasıl bir mecburiyet olarak gördüğü hakkında bize bir fikir verir. O, basının önünü sık sık tıkayan jurnalcilik teşkilâtının savunmasını da aynı şekilde yapar.⁹ Çünkü Abdülhamid Osmanlı'nın ancak "bir pasif kamuoyu" oluşturmakla, tam bir "hareketsizlik ilkesi" ile ayakta kalabileceğine

³ SOLOK, a.g.e., s.7.

⁴ KOLOĞLU, a.g.e., s.195.

⁵ KOLOĞLU, a.g.e., 195.

⁶ KAPLAN, Mehmet, *Tevfik Fikret*, Dergâh Yayınları, Nr.121, İstanbul 1987, s.32.

⁷ KOLOĞLU, a.g.e., 207.

⁸ BOZDAĞ İsmet, *Abdülhamid'in Hatıra Defteri*, Kervan Yayınları, İstanbul 1990, s.105.

⁹ BOZDAĞ, a.g.e., s.84.

inanmıştır. Böylelikle her polemige yasak konur. Ayrıca sansür, kesin ilkelere ve kurallara bağlı olmadığından görevliler işlerinden olmak yerine her şeyi yasaklamak yoluna giderler. Böylece de gitgide şiddeti artan, alay ve eleştiri konusu haline gelen, gayesini aşan bir yasaklama ve sansürler dizisi oluşur.¹⁰

Öncelikle gazetelerde bazı kelimelerin kullanılması yasak edilmiştir."Grev, suikast, müsavat, Bosna, Hersek, Mekodonya, Girit, Kıbrıs, Yıldız, ihtilâl, sosyalizm, kanun-i esası, hürriyet, vatan, büyük burun, beynelmilel, mebus, bomba, Mithat Paşa, Kemâl Bey, inkılap" gibi bazı kelimeler sakıncalı bulunmaktadır.¹¹ Sonuçta yanlış yorumlanması muhtemel her türlü kelime tehlikeli bulunarak basın hayatından dışlanmıştır.

Gazetelere gönderilecek bütün yazılar, ilânlar dahil, sansür kuruluna gönderilir. Sansür kurulu yazıları değiştirmekten gazeteden büsbütün çıkarmaya kadar her türlü hakka sahiptir. Gazeteler, sansür kurulunun taleplerini yerine getirmedigi takdirde ise küçük bir yanlışlık halinde bile kapatılma noktasına gelebilmiştir.¹²

Gazetelerin dizgi yanlış yapmaları da kapatılma nedenleri arasındadır. Örneğin "Şevketli Abdülhamid" ifadesi, "Şu kötü Abdülhamid" olarak çıktığı için **Sabah** gazetesi; Hollanda Kraliçesi'ne nişan ita edilmesi haberi verilirken "ita"nın "hatâ" olarak yazılması nedeniyle **Takvim-i Vekayi** gazetesi kapatılmış; yıllıkta Kanun-i Esasî'nin bir yaprağı cilde ters girdiğinden dolayı Padişah'ı başaşağı görme dileği olarak yorumlanan hatâ, Matbaa-i Âmire'nin kapatılmasına neden olmuştur.¹³

Dönemin bir yönü de Avrupa basınının ülke içindeki etkinliğinin artmasıdır. Artık çok geniş bir kesim, dünya hattâ Türkiye hakkındaki haberleri yabancı gazetelerden almaktadır. Türk gazetelerinin yorum sütunlarında çok sık olarak "postadan Avrupa gazeteleri çıkmadığı için" ya da "Avrupa gazetelerinde önemli bir şey olmadığından" yazacak bir şeyin bulunamadığı ifadesi yer almaktadır.¹⁴ Avrupa'ya bu türlü bir bağlantı, dönem basınının olumsuz seyredişinde önemli bir etkidir.

¹⁰ KOLOĞLU, a.g.e., 207.

¹¹ İNUĞUR, M. Nuri, **Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi**, Yenilik Basımevi, İstanbul 1970, s.248.

¹² İNUĞUR, a.g.e., s.249.

¹³ İNUĞUR, a.g.e., s.251.

¹⁴ KOLOĞLU, a.g.e., s.203.

Bir grup aydın da Yıldız merkezli boğucu yasaklamalar dizisinden basın faaliyetlerine Avrupa memleketlerinde devam ederek soluk alırlar. Ali Şefkati'nin **İstikbal**'i; Ahmed Rıza'nın **Meşveret**'i; Abdullah Cevdet'in **İctihâd**'ı, **Şûrâ**'-yı **Ümmet**'i ; ayrıca **Osmanlı**, **Terakki**, **Türk**, **Hayâl**, **Gencine-i Hayâl**, **Jön Türk** gibi gazeteler yurtdışı basınına örneklerdir.

Bu dönemde gazete ve dergilerin nitelik olarak birbirine yaklaştığını görüyoruz. Dönem dergilerinin hemen hepsinin başlığı altında siyasetten başka herşeyden bahsettiğini belirten ibareler vardır.¹⁵ Dergiler siyasetle ve güncel hayatla ilgilenmeyi bir kenara bırakıp, ansiklopedist bir tavırla okuyucu karşısına çıkarlar. Gazeteler de siyasette yeterince kalem oynatamamanın sonucu olarak tefrikalarla dolu birer edebî dergiye dönüşürler. Başlıkaltı yazıları yine, siyasetin ne derece dışlandığının belgeleridir. Tanzimat döneminde genellikle "siyasî, fennî, edebî" şeklinde tanımlanabilen gazeteler, Servet-i Fünun dönemine gelindiğinde "siyasetten mâada her şeyden bahseder" başlıkaltı yazısını alırlar. Sonuçta gazete ve dergi isimlendirmeleri birbiri içine girmiş, yayının çerçevesini kesin belirlemeyen temkinli olarak itibar edilmesi gereken unsurlardır.

Orhan Okay'a göre bu devre "Mecmualar Devri" demek de uygundur. Çünkü bu devirde **Servet-i Fünun** ve **Malûmat** gibi bazı seviyeli dergilerin saraydan hususi bir teşvik görmeleri bazılarının sahiplerinin Avrupa matbaa ve klişe malzemeleri getirmeleri dergicilik faaliyetlerine önemli katkılarda bulunmuştur. Ayrıca basılacak her yayının sansür heyetinden geçme mecburiyetinin günlük gazeteler için çok ağır bir külfet teşkil etmesi gazete yerine derginin hâkim olmasında bir diğer sebeptir.¹⁶

Nicelik olarak değerlendirdiğimizde ise istibdad döneminin ağır sansür ve kuralları sonucu gazete adedinin genellikle azaldığını, gazete yayınlamanın bir kahramanlık haline geldiğini görürüz. Buna rağmen mevcut gazeteler, genellikle uzun ömürlü olmuş ve halkın haber alma talebindeki artışa paralel olarak yüksek tirajlara ulaşabilmiştir.¹⁷

İlk zamanlardaki gazete satışı azlığı gazetelerin daha ucuza satılması gibi bazı tedbirleri de beraberinde getirmiştir. Önemli bir tedbir de gazetenin her sınıf halka ait olduğu ve herkesin

¹⁵ OKAY, M. Orhan, **Servet-i Fünun Şiiri**, Nr.47, Erzurum 1988, s.3.

¹⁶ OKAY, a.g.e., s.3.

¹⁷ İNUGUR, a.g.e., s.286.

daha rahat faydalanması düşüncesiyle gazetecilik dilinin sadeleştirilmesi çabasıdır.¹⁸

İstibdad döneminde yayın hayatında olan bazı önemli dergi ve gazeteler şunlardır:

Mecmua-i Ebüzziya: Ebüzziya Tevfik tarafından 1880'de yayınlanmaya başlanan dergi 159 sayı basılır. Başlangıçta II. Abdülhamid'in Ebüzziya'ya duyduğu güvenden dolayı sansürden muaf olan derginin bir jurnal yüzünden "sansür muafiyeti" kaldırılır. Ebüzziya ise yazılarını kontrol ettirme zahmetinden mecmuasını çıkarmamayı tercih eder. 1894'ten sonra yeniden yayın hayatına giren dergi Osmanlıcılığın savunucusu olarak 1912'ye dek yaşamıştır.

Hafta: Şemseddin Sami'nin 1880'de yayınladığı dergi 20 sayı kadar yaşamıştır. Hemen tüm yazıları Şemseddin Sami tarafından kaleme alınan **Hafta**, Türkçülük fikrinin işlendiği ilk dergilerden biridir.

Gayret: Menemenlizade M.Tahir tarafından 1886'da yayınına başlanan haftalık dergi 33 sayı basılır. M.Tahir, "Risalemde siyasiyattan başka her şeyden bahsolunacaktır." der. Derginin ilginç tarafı devrin ünlü şair ve yazarlarının mektuplarına veya mektup şeklindeki yazılarına yer vermiş olmasıdır. Mektuplaşmalar karşılıklı münakaşalar şeklinde yayınlanır.

Nilüfer: Feraizcizâde Mehmed Şakir tarafından Bursa'da 1887'de yayın hayatına başlatılan dergi 60 sayı devam eder. Hükûmet ile barışık bir yayın politikası izleyen **Nilüfer** siyasete dair en ufak bir îmâda bulunmaz, günlük olayları ve aktüaliteyi de bir kenara bırakır. Edebî ve dinî yazıların ağırlıkta olduğu derginin ana amacı "İslamiyet'in ifrad ve tefriden uzak olduğunu, güzel ve doğru ahlâk üzerine kurulduğunu kavratmaktır." Ayrıca dergi dönemin eğilimlerine uyarak bilim ve teknik yazılarına da yer verir.¹⁹

Servet-i Fünun: Servet gazetesinin eki olarak Ahmed İhsan (Tokgöz) tarafından 27 Mart 1891'de çıkarılmaya başlanan dergi önceleri daha çok fennî yazılara yer verirken Tevfik Fikret'in yazı işleri müdürlüğüne gelmesinden sonra (1896), tam bir edebiyat ve sanat dergisi hüviyetine bürünerek Edebiyat-ı Cedîde topluluğunun yayın organı halini alır. Hüseyin Cahit'in Fransızca'dan çevirdiği "Edebiyat ve Hukuk" adlı makale, 1879 Fransız İhtilâli'ne yer veriş

¹⁸ İSKİT, Servet, *Türkiye'de Matbuat İdareleri ve Politikaları*, Başvekâlet Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü Yayınlarından, İstanbul 1943., s.95.

¹⁹ ÇELİK, Hasan, *Nilüfer Mecmuası*, KTÜ-SBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon, 1997, s.32.

nedeniyle halkı kışkırtıcı nitelikte bulunur ve dergi kapatılır (16 Ekim 1901). Altı hafta sonra tekrar açılmasına rağmen Servet-i Fünun topluluğunun dağılması nedeniyle kısa zamanda tekrar bir fen dergisi haline dönüşür ve 1944'e dek yayın hayatında kalır.²⁰

Mekteb: Önceleri çocuk ve gençlere rüşdiye ve idadî programlarına bağlı olarak bilgiler veren dergi daha sonra karışık bir neşir macerası geçirerek bir edebiyat dergisi hüviyetini kazanmıştır. İlk çıkış tarihi 1891 olan derginin imtiyaz sahibi Karabet Efendi'dir. 1893'de ismail Hakkı tarafından edebiyat ağırlıklı olarak yayınlanır. 1894'de ise artık tam bir edebiyat dergisidir. **Servet-i Fünun** mecmuası etrafında meydana gelecek edebî akımların mensupları ilk eserlerini bu mecmuada neşrederler. Böylelikle Servet-i Fünun estetiği **Mektep** mecmuası etrafında oluşmaya başlar. Bir dönem Cenab Şahabeddin'in şiir anlayışı mecmuaya hâkim olur. Zamanla usta sanatkârların **Servet-i Fünun** mecmuası etrafında toplanmasıyla 72. sayıda dergi kapanır.

Hazine-i Fünun: Kirkor Faik'in sorumlu müdürü olduğu dergi, İstanbul'da 1893-1895 yılları arasında haftalık olarak yayınlanır. Hemen her tür konunun yanında edebiyata da yer vermiş, geleneksel edebiyat taraftarlarının yayın organı olarak 176 sayı yayın hayatında kalmıştır.

Malumat: Mehmed Tahir'in çıkardığı haftalık resimli dergi 1895'de yayına başlar ve 423 sayı çıkar. Dilin sadeleşmesi ve nevilerin gelişmesi için edebî müsabakalar düzenleyen dergi, Batı'daki edebî gelişmeleri de yakından takip etmektedir. Kadın ve çocuklara da hitabeder. **Servet-i Fünun**'la rekabet halindeki dergi dönemi içinde büyük bir boşluğu doldurur.

Sabah: 1876'da yayınlanmaya başlayan günlük siyasî gazetenin yayın hayatı dört devreye ayrılır. **Sabah** her devirde devlet ve hükûmet taraflısı bir yayın politikası izler. Edebiyat ortamını, münakaşalara yol açan önemli makaleleriyle, hikâyeleri ve tefrika romanlarıyla oldukça hareketlendiren bir gazete konumundadır. Şemsettin Sami'nin pek çok değerli makalesi; Servet-i Fünun câmiasında büyük tepkilere yol açan Ahmet Mithat'ın "Dekadanlar" makalesi; Hüseyin Cahit'in haftalık edebiyat ve neşriyat hakkındaki fikir ve tenkidleri ayrıca bu yazıların sahipleri ile girilen polemikler hep bu gazetede yayınlanır. Halid Ziyâ, Hüseyin Rahmi ve Peyami Safâ, değerli bazı romanlarını burada tefrika ederler.

²⁰ **Servet-i Fünun** dergisi ve dönemin matbuat faaliyetleri için bkz: TOKGÖZ, Ahmed İhsan, **Matbuat Hatıralarım**, İletişim Yayınları, İstanbul 1993.

Saadet: 1885'te başlayan ve yirmi dört yıl boyunca devam eden bir yayın hayatına sahip günlük siyasî gazetedir. Mehmed Nuri ve daha sonraları Ahmed Fethi tarafından çıkarılmış gazete hükümet yanlısı bir yayın politikası sürdürür. **Saadet** makaleleriyle önemli edebî münakaşalara sahne olmuştur. İlki edebiyatımızda "romantiklerle realistlerin münakaşası" olarak yer alan Menemenlizâde Tahir ile Beşir Fuad arasındaki polemğin bir halkasını oluşturan "Çevir kazı yanmasın" başlıklı makaledir. Diğer bir makale "Nâ-kâfi" tartışmasını başlatan, Salâhî Bey'in "Hamid Bey" başlıklı makalesidir.

Resimli Gazete: Karabet Efendi'nin 1891'de çıkardığı fennî, edebî, haftalık gazetedir. Başlangıçta mümkün olduğu kadar sade bir dille mektep kitaplarında yer alan meseleleri ele alır. Ahmed Rasim'in yazı heyeti başkanlığına getirilmesiyle edebiyat daha da ağırlık kazanır. Dergide Salih Zeki, Yusuf Ziyâ, Şeyh Vasfî, İsmail Safâ, Mehmed Âkif, Ahmed Mithat, Halid Ziyâ, Vecihî gibi isimler yer alır.

İkdam: Ahmed Cevdet tarafından 1894-1928 tarihleri arasında yayınlanan günlük, siyasî, ilmî gazetedir. Zengin iç ve dış haberlere, ciddi ve seviyeli makalelere, hikâyelere ve roman tefrikalarına yer verir. Türk milliyetçiliği ülküsüne hizmet eder. Cenap Şahabettin, Halid Ziyâ, Hamdullah Suphi, Yakup Kadri yazarlarından bazılarıdır.

Hanımlara Mahsus Gazete: İbnülhakkı Tahir Bey tarafından 1895'de çıkarılan gazete aynı zamanda bir kadın ve moda mecmuasıdır. Yeni kitapların tanıtımını yaparak, kadın şair ve yazarların eserlerine yer vererek edebiyatımıza önemli hizmetlerde bulunan gazete, iç ve dış haberlere de yer verir.

Bunlardan **Hazine-i Fünun, Mecmua-i Ebüzziya, Mektep, Mizan, Musavver Cihan, Mürüvvet, Nilüfer, Takvim-i Vekayi, Servet-i Fünun, Mirsad**'la aynı sıralarda yayın hayatındadır. **Resimli Gazete, Mirsad**'la aynı gün yani 14 Mart 1307'de yayınlanmaya başlar

İKİNCİ BÖLÜM

2. MİRSAD MECMUASI

20. Süre, Dönem, Gâye

Mirsad, 14 Mart 1307 (26 Mart 1891) ile 29 Ağustos 1307 (10 Eylül 1891) tarihleri arasında 25 sayı halinde yayınlanmış, 8 sayfa hacminde haftalık bir dergidir.

II. Abdülhamid istibdadının yoğun yaşandığı günlerde yayın hayatına başlayan **Mirsad** daha kapak tezyinatında kimliğini ortaya koyar: "Siyasiyâttan mâada her şeyden bahseder" bir dergi olarak siyasetle ve güncel hayatla ilgilenmemeyi kendisine peşinen ilke edinir. Dönemin diğer gazete ve dergileri gibi edebî ve fennî eserlerin, kısa, faydalı bilgilerin dışına taşmadan yayın hayatında kalır.

Mirsad dergisi, açıkça ortaya koyduğu ve yönetimle çelişmeyen tutumuna rağmen jurnalcilerin hedefi olmaktan kurtulamaz ve henüz 25. sayısında, kapatılan dergiler listesine eklenir. Yayın hayatı boyunca hacminin önemli bir kısmını "Tebrik-i Cülûs", "Tebrik-i Iyd", "Sitâyîş-i Hazret-i Pâdişâhî" konulu müsabaka münasebetleriyle padişah için dua ve övgülere ayıran dergi, Kâmil'in "Muğber"²¹ şiirinin taşıdığı zannedilen sitem yüzünden padişaha ihbar edilmiştir. "Muğber" redifli gazel, sevgiliden ayrı olma üzüntüsüyle tüm mevcudâtı kırıncı gören şairin duygularını anlatırken bize tam olarak Servet-i Fünûn hassasiyetini hatırlatır. Aslında ihbar sebebi ne sadece "Muğber" şiirinin muhtevasından ne de Kâmil'in şahsındandır. Asıl sebep şiirin o sıralar sadâretten azledilmiş olan Kıbrıslı Kâmil Paşa'ya telmihte bulunduğu zannedilmesidir.²²

²¹ nr. 25, 29 Ağustos 1307/ 10 Eylül 1891, s.197. (Bkz. s. 389-390.)

²² İNAL, İbn-ül Emin Mahmud Kemâl, *Son Asır Türk Şâirleri*, [t.y.], s.1577.

Dergideki ilk yazı olan "Berâat-ı İstihlâl" adlı giriş metninde uzun uzun padişaha övgülerde bulunulduktan sonra günün matbuat âleminin sekiz oz sene evvelki matbuat âlemine nisbetle mükemmel olduğu, II. Abdülhamid'in padişahlığının bereketli gölgesinde gelecek için ümidin kemâlde olduğu ve onun izniyle edebiyat ve fenniyâttan bahsedecek **Mirsad**'ın neşrine cesaret edildiği anlatılır.²³

21. Dış Yapı, Biçim Özellikleri

Mirsad dergisi, 22x31 boyutlarında ve iki üç sayfa dışında çift sütun halinde düzenlenmiştir. Dergi ayrıca bir kapak sayfasına sahip olmayıp birinci sayfanın üst kısmını kaplayacak bir dikdörtgen, kapak tezyinatını oluşturmaktadır. Bu dikdörtgen çerçevenin dışında üst sol tarafında derginin numarası ve "Birinci sene" ifadesi bulunmaktadır. Ortasında haftanın hangi günü olduğu, sağ üst köşesinde ise tarih yer almaktadır. Çerçevenin içinde sol tarafta, "Mahâll-i İdâresi: Bahçekapısında Duyûn-ı Umûmiye sırasında 6 numaralı hâne-i mahsustur. Mesleğimize muvâfik âsâr mâ'l-iftihâr derc olunur. Muharrerât ve mekâtîp idâre nâmına gönderilmelidir. Posta ücreti verilmeyen mektuplar kabul olunmaz" cümleleri, hemen altında ise "Bir nüshası 50 paradır" ifadesi yer almaktadır. Ortada kalın ve büyük hatla **Mirsad** yazısı ve hemen altında 1308 hicri tarihi bulunur. Sağ tarafta ise satın alma şartları, "Bir seneliği Dersaadet için 50, altı aylığı (idârehânemizden alınmak şartıyla) 25 kuruştur. Vilâyât-ı şâhâne ve memâlik-i ecnebîye için 14 kuruş posta ücreti zammolunup altı aylık abone kabul olunmaz." şeklinde belirtilir. Altında da fiyatı tekrarlanır.

Bu bilgilerden sonra tek sütunluk başlıkaltı yazısında, dönemin gazete ve dergilerinin genel tavrı hakkında da fikir veren "Siyasiyâttan mâada her şeyden bahseder ve haftada bir defa neşrolunur" ibaresi yer almıştır.

Derginin diğer sayfalarında ise üst sol köşede "**Mirsad**", sağ köşede "Birinci sene" ifadeleri tüm sayılar boyunca tekrarlanır.

²³ nr.1, 14 Mart 1307/ 26 Mart 1891, s.2.

Bu kapak sayfasının yanı sıra 2.,3.,5. ve 6. sayfalarda tam sayfa bir dikdörtgen süsleme içine alınmış bir iç kapak daha yer almaktadır. Süslemelerde çiçek motifleri, küçük heykelcikler biçimindeki insan figürleri bulunmaktadır. "Siyasiyâttan mâada her şeyden bahseder ve haftada bir defa neşrolunur" ifadesi sayfanın en başında yer alır. Sol üstte "Sermuharriri: Muallim Nâci. Hey'et-i tahrîriye: Kâmil, A. Tevfik, Vahdetî " bilgileri ve derginin numarası yer alır. Sağ alta doğru ise "Şerâit-i iştirâ" sıralanır: Bir seneliğinin Dersaadet için 50, altı aylığının (idâreden alınmak üzere) 25 kuruş olduğu, taşra için 14 kuruş posta ücretinin eklendiği ve altı aylık aboneliğin kabul olunmadığı yeniden belirtilir. Altında idârehânesi tekrarlanır. Konstantiniye ismi eklenir. En alt satırda ise yatay bir dikdörtgen süsleme içine alınmış, "Âlem matbaası"²⁴, Ahmed İhsân ve Şürekâsı, Ebu's-suud Caddesinde Numero: 54, 1308" ifadeleri yer alır. Büyükçe bir **Mirsad** hattı ise alttan üste doğru diğer bilgilerden kalan boşluğa yerleştirilmiştir.

Yayın dönemi boyunca kapakta iki değişiklik göze çarpar. İlki tirajı arttırma gayreti olarak 12. sayıdan itibaren üç aylık abonelik ve vilâyât-ı şâhâne ve ecnebi memleketlerdeki okuyucular için de altı aylık abonelik hakkının verilmesidir. İkinci değişiklik ise 18. sayıdan itibaren kapaktaki **Mirsad** hattının altına küçük punto ile eklenen beyittir:

"Tabiatta neler var gel bu şi'r-âbâddan seyret
Temâşâgâh-ı sun u hikmeti **Mirsad**'dan seyret."

Küçük puntunun tercih edildiği dergide kısım isimleri koyu ve büyük hat ile yazılmıştır.

Dergi sayfalarında zaman zaman metin sonlarına sıkıştırılmış süslemelerle, küçük motiflerle karşılaşırız. Bunların dışında "Hatâ-yı Basar" adlı fennî makaleye ait iki şekil ve "Tebrik-i Cülûs-i Pâdişâhî" münasebetiyle kapak tezyinatının hemen altına yerleştirilmiş yarım sayfalık Osmanlı arması derginin şekle ait örnekleridir.

²⁴ Hasan DUMAN'ın **Arap Harfli Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu 1828-1928'** de İsteban Matbaası bilgisi verilmektedir. **Mirsad**'da bu isme rastlanmamıştır.

22. Yazar Kadrosu

Yayın hayatını İstanbul'da sürdüren bir dergi olan **Mirsad**'ın yazar kadrosu da İstanbul'dandır. Dışarıdan gönderilen tek eser müsâbaka amacıyla İzmir'den gelen "Na't-ı Şerîf"tir ve Muhammedî imzasını taşıyan bu eser geciktiği için müsâbakaya yetişememiştir.

Dergide isimsiz yayımlanan yazı adedi azdır. İmzasız 30 yazının 23'ü "mütenevvia" başlığı altında yer alan kısa makale veya faydalı bilgilerden ibaretken, geriye kalanı şiir, mensûre, anı gibi türlerden oluşur. Ayrıca ilk sayılarda yer alan bazı özlü sözler de isimsizdir.

Mirsad'da 64 şair ve yazar ismi yer almaktadır. Bunlardan ancak 22'si dergiye en az iki eseriyle katılmış olan isimlerdir. Bu açıdan baktığımızda devamlılık arz eden ve **Mirsad**'la birlikte anılacak isimlerin azlığı, derginin geniş çapta bir yazar kadrosunu kısa süreli de olsa birleştirmiş bir yayın faaliyeti sergilediğini gösterir.

Mirsad'da en çok adı geçen isim 20 imza ile Âmir Tevfik'tir. **Mirsad**'ın yazı heyetinde oluşunun dışında hakkında hiçbir bilgiye ulaşamadığımız yazar, tercüme fikradan fennî makaleye, faydalı bilgilerden şiire kadar nazmı ya da nesri tercih ederek hemen her türde ve derginin hemen her sayısında kalem oynatmıştır. Âmir Tevfik'e ait eserlerin takdiminde isim dışında herhangi bir ibare bulunmamaktadır. Ayrıca bunun da diğer isimlerde tercih edilen genel şeklin aksine eserin en başına değil en sonuna eklenmiş olması dikkat çekicidir.

Dergide yer alan eserlerinin niceliği ve özellikle niteliği bakımından en önemli isim Mehmed Tevfik'tir. **Mirsad** karşımıza öncelikle Tevfik Fikret'in üne kavuştuğu dergi olarak çıkar. Tevfik Fikret, Galatasaray Lisesi'nden mezuniyetinin ardından ilk defa bu dergiye sürekli olarak yazı vermeye başlamıştır.²⁵ **Mirsad** okuyucusuyla 7. sayıda, Bahar isimli şiir ile tanışan genç şair, İsmail Safâ'nın "şöhretinin himâyesi"²⁶ altındadır. Bu şiirin hemen sonrasında **Mirsad** adında Bahar şiirini öven bir kıt'a göze çarpar. Fikret şairlik gücünü göstermeye çoktan başlamıştır. Nitekim, Kaya Bilgegil de **Tevfik Fikret'in İlk Şiirleri** isimli eserinde, Fikret'in **Mirsad**'daki şiirlerini "Edebiyat-ı Cedide şairi Fikret'e hızla yaklaşan bir hüviyetle

²⁵ ERTAYLAN, İsmail Hikmet, **Tevfik Fikret Mirsad'da**, Tan Gazetesi ve Matbaası, İstanbul, 1965, s. 3.

²⁶ Bkz: KAPLAN, Mehmet, **Tevfik Fikret**, Dergâh Yayınları, Nr. 121, İstanbul 1987, s.78.

karşılaştığımız için" çalışmasının dışında bıraktığını açıklar.²⁷ "Mekteb-i Sultânî mezunlarından şâir-i güzîde-sühen Mehmed Tevfik Bey" 19 şiiri ile dergi sayfalarını onurlandırır ve hemen her şiiri aynı şekilde sunulur. İki ayrı müsabakaya Tevhid ve Sitâyîş-i Hazret-i Pâdişâhî şiirleri ile katılır ve birinci olarak dikkatleri üzerine çeker.

Mîrsad'ın üçüncü sayısında başyazarlığı üzerine alan "şâir-i mâder-zâd" İsmail Safâ en çok imzası görülen üçüncü isimdir. 13 eseriyle dergiye katılır. Kardeşi Ahmed Vefâ ile birlikte tercüme ettiği Emmanuel Konzale'nin **Vehâmetli Sevdâlar** eseri 12. sayıdan itibaren tefrika edilir. Trabzon'a yaptığı seyahati ise 21., 23. ve 25. sayılardaki seyahatnâmesiyle anlatır.

Ahmed Vefâ 11 imzası ile dördüncü sıradadır. Henüz yirmi üç yaşındaki bu genç şair de okuyucuya ismini bu dergi ile duyurur.

Vahdetî Efendi ise tercüme roman **Miryan Köşkü Fâciası**'na 11 sayı boyunca imzasını atar. Ancak belirtilmeyen bir sebeple "gazete"den "keff-i yed" eylemesi üzerine tefrika yarım kalır. Bu arada romanın bütünüyle kitap halinde neşredileceği de duyurulur.²⁸

Mîrsad'da en ilginç isimlerinden biri de Kâmil'dir. Derginin ilk imzası olan Kâmil "Sitâyîş-i Hazret-i Pâdişâhî" ile **Mîrsad**'ın yayın hayatının daha en başından hükûmet yanlısı bakışını ilân ederken son sayıda da yine aynı şaire ait "Muğber" bu kez içerdiği zannolunan sakıncalı manâlar nedeniyle derginin kapatılma sebebi oluverir. Böylelikle ister istemez son imzalardan biri de yine Kâmil'in olur. Kâmil hakkında eser takdimlerinde herhangi bir tanıtıcı ifade kullanılmamıştır. Ancak yol açtığı olay nedeniyle "Muğber" şairinin kim olduğunu öğreniriz.²⁹ Yazı heyetinde de bulunan şair, dergiye nazım ağırlıklı 9 eseriyle zenginlik katar.

Türk musıkîsinin müstesnâ bestekârlarından Rahmi Bey 9 şiiri ile özellikle gazel ve şarkılarıyla dikkat çeker.

Ali Nurset Han 5, Ali Ulvi Bey 6 şiirle dergi sayfalarını zenginleştirirler.

²⁷ BİLGEGİL, M. Kaya, **Tevfik Fikret'in İlk Şiirleri**, Atatürk Üniversitesi Basımevi, Nr.74, Erzurum 1970, s.3-4.

²⁸ nr. 12, 30 Mayıs 1307/ 11 Haziran 1891, s.89.

²⁹ İNAL, a.g.e., s.797-798.

Nâbizâde Nâzım da **Mirsad**'a kısa süreli katılanlar arasındadır. İki sayıya toplam dört şiiriyle katkıda bulunur.

Mirsad'da iki Vehbi Bey ile karşılaşırız. Biri Encümen-i Maariften [Süleyman] Vehbi Bey diğeri, hakkında bilgi edinemediğimiz Mühendishâne-i Berrî-i Hümâyün'dan Vehbi Bey. Süleyman Vehbi Bey dört eseriyle, Vehbi Bey ise tek eseriyle dergiye katılırlar.

Dergide az sayıdaki şiirleriyle üç kadın imzası ile karşılaşırız. Sabiha Hanım ve merhum Mustafa Şerif'in kerimesi Nazire Hanım l'er sayıda hem gazelleri hem de onun başına ekledikleri mektupları ile boy gösterirler. Nazire Hanım'ın "melek" redifli gazelinden etkilenen Mediha hemen ertesi sayıda bir "Nazîre-i Gazel-i Nazîre" ile hanım şairlerin arasına katılır. Ancak "melek" redifli gazelin etkisi bu kadarla kalmaz, bu kez de Ali Ulvi Bey tarafından tanzir edilir. Nazire Hanım'ın dergide bir gazelini daha görürüz.³⁰

Mirsad kadrosuna sadece tek eseriyle katılan 42 şair vardır. Bunlar arasında önemli bazı isimler de göze çarpar:

Muallim Nâci, Montesqieu'nun **Lettres Persan**'ından menkul "Paris'te Bir İranlı" adlı nesriyle yer almaktadır.³¹

Manastırlı Nâci, Fransızca'dan bir şiir tercümesi göndermiştir.³²

Sezaizâde Ahmet Hikmet, "Telehhüf" şiiri ile katılmıştır.³³

Muallim Feyzi Efendi'nin de son sayıda bir şiiri yayınlanmıştır.³⁴

³⁰ Nazîre Hanım için bkz: nr. 16, 27 Haziran 1307/ 9 Temmuz 1891, s.125-126.

nr. 19, 18 Temmuz 1307/ 30 Temmuz 1891, s.149.

³¹ nr. 2, 21 Mart 1307/ 2 Mart 1891, s.9.

³² nr. 8, 3 Mayıs 1307/ 15 Mayıs 1891, s.59.

³³ nr. 15, 20 Haziran 1307/ 2 Temmuz 1891, s.115.

³⁴ nr. 25, 29 Ağustos 1307/ 10 Eylül 1891, s.194.

Tablo: 1

Birden Çok Eseri Olan Yazarlar

Yazar Adı	Nazım	Nesir	Toplam
Âmir Tefvik	4	16	20
Mehmed Tefvik [Tefvik Fikret]	19	-	19
İsmail Safâ	9	4	13
Ahmed Vefâ	6	5	11
Kâmil	7	2	9
Rahmi Bey	9	-	9
Ali Ulvî Bey	6	-	6
Ali Nusret Han	5	-	5
İlham	4	-	4
Nâbizâde Nâzım	4	-	4
Vehbi Bey	1	3	4
Ali Fahri	-	3	3
Latîf	3	-	3
Nazîre Hanım	3	-	3
M. Ziyâ	-	3	3
Halil İbrahim	2	-	2
İbn-i Ömer Cevdet Efendi	2	-	2
İbrahim Aşkî	1	1	2
Mehmed Celâl	2	-	2
Mehmed Emin	2	-	2
Sabiha Hanım	1	1	2
Yeni Şâir	2	-	2

Yazar Kadrosu

A. Âsaf.

Abdülğani A.

Ahmed Hikmet [Müftüoğlu], (1870-1927) Babası şiirle uğraşan Yahya Sezâi Bey'dir. Ticâret Nezâreti Umûr-ı Ticâriyye Umûm Müdürlüğüne ve İstanbul Üniversitesi Fransız ve Alman edebiyatları profesörlüğüne getirildi. Budapeşte Başkonsolosluğu'nda görev aldı. Almanya, Avusturya ve Macaristan'da bulundu. 1924'te Abdülmecid'in Başmabeynciliği'ne getirildi. Hâriciye Vekâleti Umûr-ı Şehbenderiyye ve Ticariyye Umûm Müdürlüğü'nde müsteşarlıkta bulundu. **Mirsad**'a şiirlerini "Mekteb-i Sultanî mezunu" olarak göndermiştir. Eserlerinden bazıları: **Haristan ve Gülistan, Çağlayanlar, Gönül Hanım**.

Ahmed Vefâ Bey, (1868-1901) Trabzonlu şair Mehmed Behçet Efendi'nin ikinci oğludur. Babasının Hicaz'da vefatından sonra İstanbul'a geldi. Darüşşafaka'dan mezun olunca Rûsumât Dâiresine memur oldu. Daha sonra şuurunu kaybetti ve kaldırıldığı hastanede vefat etti. Şiirleri sonradan Ali Kâmi tarafından **Eş'âr-ı Vefâ** ismiyle kitap haline getirilir. Kardeşi İsmail Safâ ile birlikte çeviridiği **Vehâmetli Sevdâlar** isimli romanın bir kısmı **Mirsad**'da tefrika edilmiştir.

Ali Enver Efendi, (Maarif Nezâreti Müffettişlerinden).

Ali Fahri Bey.

Ali Kâmi [Akyüz], Trabzonlu Behçet Efendi'nin oğludur. Mekke'de doğmuştur. Fatih Askerî Rüşdî Mektebi'nin ardından gittiği Darüşşafaka'dan birincilikle mezun oldu. Çeşitli memuriyetler ardından Darüşşafaka'da, Galatasaray Lisesi'nde Mühendis ve Telgraf Mekteplerinde Fransızca, iktisat, edebiyat, içtimâiyât dersleri verir. **Pol ve Virjini, Adolf, Verter, Kör-Kalb** isimli eserleri Fransızca'dan Türkçe'ye çevirir. **Yurt Bilgisi ve İçtimâiyât** isimli okul kitapları vardır.

Ali Nusret, (1874-1912) Binbaşı Osman Şehabeddin'in oğlu ve Cenab Şehabeddin'in kardeşidir. Yenişehir doğumludur. Tahsilini askerî mekteplerde istihkam mülâzımı olarak tamamladı(1891). Orduda hizmet etti. Askerî mekteplerde, Vefâ İdâdisi ve Darümuallimîn'de edebiyat öğretmenliği yaptı. Kaymakamlıktan emekliye ayrıldı. Eserleri: **Sergüzeşt-i Hunîn** (Fransızca'dan tercüme), **Muallim Möstel** (Düma Fils'in eseri), **Küçük Bir Fâcia-i**

Vatanperverâne, Makalat-ı Tarihiye ve Edebiye, Menekşe risâlesi, Şahap adlı şiir mecmuası. **Servet-i Fünun, Şurâ-yı Ümmet** ve diğer mecmua ve gazetelerde makaleleri vardır.

Ali Şefik, (Servet Gazetesi Muharriri).

Ali Ulvî Bey.

Âmir Tevfik.

Aziz Bey (Pertevpaşazâde), (1850- 1918) Şâir, Pertevpaşazâde Ahmed Cemâleddin Bey'in oğludur. Bâbîâlî'de Ahkam-ı Adliye Riyâseti Mektubî Odası'nda başlayan memuriyet hayatı Evkaf ve Mâliye Nezâretlerinin çeşitli kademelerinde devam etti. Çok konuşkan bir zat olan Aziz Bey'in şairliği orta derecededir. Eserleri: **Hutbelere Hitab, Cümel-i Hikemiye-i Aziziye** ve ilaçlara dâir **Müreccebat-ı Mualicât.**

Cemâl Efendi, (Lazkiye Sancağı Bidâyet-i Cezâ Reisi).

Cevdet Efendi (İbn-i Ömer).

El-Dâ'i Memduh.

Halil İbrahim.

Hasan Remzi Bey (Vodinalı), (1872-?) Vodina müftizâdeleridnden ve Fatih müderrislerinden Hüseyin Efendi'nin oğludur. Memleketinde bir süre tahsilin ardından 20 yaşında İstanbul'a geldi. Mecmualara manzumeler gönderdi. Kıbrıs'ta bulunduğu sıralarda **Zaman** gazetesine yazılar yazdı. Ardından gittiği Londra'dan Meşrutiyetin ilânından evvel İstanbul'a döndü. Gece gündüz içmesi hayatını olumsuz etkiliyordu. Meşrutiyetin ilânından sonra ise fıkralarda görev aldı, makaleler neşretti. Konya'ya sürgün edildi, orada valinin müsaadesiyle yerel gazete ve dergilerde yazdı. Bu kez de Karaman'a sürüldü ve orada vefat etti. Eserleri: **Sânihâtım, Gençlik Hâtıratı, Sevdâ-yı Medfun, İlâm-ı Vicdan.** Basılmamış eserleri ise: **Sefâlet, Hâtıra-i Sevdâ, Londra Hâtırâtı.** Ayrıca, **Tarik, Şark, Asır** gazete ve dergilerinde manzum ve mensur yazılar yazmıştır.

Hüseyin Haşim (Kadirzâde), (1861-1920) Divan şâiri, hattat, ressam. Sanayi-i Nefise mezunudur. Hazırladığı bir yazı albümü dolayısıyla kendisine nişan verildi. Mekteb-i Harbiye ve Harbiye Nezâreti başkatipliği görevlerinde bulundu. Muallim Nâci'nin talebesi olduğu sıralarda **Tercümân-ı Hakikat**'ta müstear isimlerle gazeller yazan şâirin eserlerinin çoğu 1918'de evi ile

birlikte yanmıştır. **Şihâp** ve **Mülhemât** şiir kitaplarıdır.

İbrahim Aşkî Bey, (Mekteb-i Fünûn-ı Bahriye Muntehî-i Makine Mühendisliği sınıfından).

İlhâm.

İsmail Safâ, (1867-1900) Trabzonlu Şair Mehmed Behçet Efendi'nin oğludur. Çocukluk yıllarını Mekke'de geçiren İsmail Safâ babasının ölümünden sonra (1878) İstanbul'a gelir. Darüşşafaka'da Batılı esaslara göre öğrenimini sürdürür. Burada Namık Kemal okur, Nâci etkisinde şiirler yazar. **Tercüman-ı Hakikat**, **Saadet**, **Mürüvvet**, **Mecmua-ı Muallim**'de şiirleri yayınlanır. Dersaadet Telgrafhanesi'nde muhabere memurluğu ardından Vefâ İdâdi-i Mülkisi'nde edebiyat hocalığı yapar. **Mirsad** başyazarlığını yapar. Şiirlerini çok kolay söylemesinden dolayı Muallim Naci ona "Şâir-i Mâder-Zad" ismini verir. **Maarif**, **Mektep**, **Malumât**, **Servet-i Fünûn**, **Resimli Gazete**, **Musavver** gibi pek çok dergi ve gazetede şiir ve edebi makaleleri yayınlanır. Abdülhamid yönetimine karşı mücadele eden yazar, İngilizlerden yana siyâsi çalışmalar yapmaktan dolayı tutuklandıktan bir süre sonra gizli toplantılar yapmak gerekçesiyle Sivas'a sürülür. Bu arada Peyami Safâ'nın da kızkardeşleri olan iki kızını kaybeder. Şair, henüz otuz dört yaşında verem hastalığına yakalanarak ölür ve Sivas'ta Garipler Mezarlığı'na gömülür. Esreleri: **Sünûhât**, **Huz Mâ Safâ**, **Mağdure-i Sevdâ**, **Mevlid-i Pederi Ziyâret**, **Mensiyyât**, **Hissiyyât**, **İntak-ı Hakk'ın Tahmisi**, **Mülâhazât-ı Edebiyye**, **Muhâkemât-ı Edebiyye**. **Vehâmetli Sevdâlar** (çeviri).

Kâmil [Mustafa], (1867-1927) Tophâne Ketebesinden Sâlih Efendi'nin oğludur. Duyûn-ı Umûmiye Muhasebe Şubesi'nde çalıştı. Aşar Şubesi'nde müdür muavinliği yapan şair uzun süren bir hastalık sürecinin ardından vefat etti. İbnülemin Mahmud Kemâl'e göre **Mirsad**'da yayınlanan bir gazelinden dolayı diğer yazarlarla birlikte Zabtiye Nezâretine götürülen Kâmil Bey bazı sorulara muhatap olmaktan pek ziyâde ürkerek bu olaydan sonra gazete ve dergilere yazı yazmamıştır.

Latîf.

Manastırlı Nâci.

Mediha Hanım.

Mehmed Celâl Bey, (1867-1912) Ferid Hakkı Paşa'nın oğludur. Muntazam bir tahsil görmedi. Tahrirat Kalemi'nde mümeyyiz oldu ancak içki ve eğlenceye düşkünlüğü yüzünden vazifesine

devam edemedi. İçki yüzünden şuurunu kaybedip tedavi gördü. Özel dersler verdi. Basit ancak samimi bir ifade sahibi olan şâir, gazel yanında yeni tarz şiirler de yazdı. **Gülşen, Gayret, Mürüvvet, Mektep** vb. mecmualarda imzası görülür.

Mehmed Ekrem Bey, (Duyûn-ı Umûmiye ketebesinden).

Mehmed Emin.

Mehmed Enisî.

Mehmed Fuâd, (Jandarma Dâiresi Muhasebe Kalemi ketebesinden).

Mehmed Tevfik [Fikret], (1867-1915) Akka Mutasarrıfı Çankırlı Hüseyin Efendi'nin oğludur. Galatasaray Lisesi'ni birincilikle bitirir. Hâriciye Nezâreti İstişâre Odası'nda, Sadaret Mektûbî Kalemi Mühimme Odası ve İstişâre Odası'nda çalışır. 1890'da Gedikpaşa'daki Ticaret Mekteb-i Âlîsi'nde Türkçe Fransızca ve Hüsn-i Hat dersleri verir. Fikret **Mirsad**'ın düzenlediği yarışmada birincilik kazanınca tanınmaya başlar. **Malumat** dergisinin ardından **Servet-i Fünûn** dergisinin yazı işlerini yönetir. Servet-i Fünûn'un oluşmasına katkıda bulunur. Derginin 1901'de kapatılması üzerine karamsarlığa düşen Fikret Âşiyân'a çekilir. Robert Kolej'de hocalığa devam eder. Meşrutiyet ilân edilince yalnızlığı bırakır. Hüseyin Cahit'le **Tanin**'i çıkarır. İstanbul Dârülfünûn'unda ve Galatasaray Lisesi Müdürlüğü'nde de kısa süreli çalışan Fikret bu görevlerinden de memnun olmaz. Robert Kolej'e geri döner. Ömrünün sonuna kadar bu görevini sürdüren Fikret şeker hastalığından vefat etmiştir. Eserleri: **Rübâb-ı Şikeste, Halûk'un Defteri, Rübâb'ın Cevâbı, Şermin**. Kitaba Girmemiş Şiirleri: Doksanbeşe Doğru, Hân-ı Yağma, Sancak-ı Şerif Huzûrunda, Tarih-i Kadim.

Mehmed Zebur, (Tophâne-i Âmire Muhasebe Kalemi'nden).

M. Necâti Bey.

M. Sâmih.

Muallim Feyzi, (1842-1910) Asıl ismi Ahmed olan Feyzi Efendi Emirgân Rüşdiyesi, Robert Kolej, Galatasaray Lisesi gibi önemli okullarda öğretmenlik yaptı. Eserlerinden bazıları: **Usûl-i Fârisî, Müntehabât-ı Fârisî, Kamus, Vaveyla, Divân-ı Eş'ar, Rübâiyat-ı Hayyâm, Sûzügüdâz.**

Muallim Nâci, (1850-1893) Sarraç Ali Bey'in oğludur. Varna'da medrese tahsili gördü. Muallimliğe başladığı sırada Said Paşa'nın takdirini kazanır ve onun maiyetinde pek çok yeri

dolaştı. İstanbul'da yazı hayatına atıldı. Mekteb-i Sultânîde, Mülkiye Mektebi'nde ve Mekteb-i Hukuk'ta edebiyat okuttu. Sunduğu bir eserden dolayı Abdülhamid tarafından takdir edilerek Tarih-nüvis-i Al-i Osman ünvanını aldı. Muallim Nâci eski edebiyat savunucusu olarak pek çok edebi münakaşanın da lideri oldu. Eserleri: **Yâdigâr-ı Nâci, Ateş-pâre, Şerâre, Fürûzan, Sünbüle, Medrese Hâtıraları, Heder, Istilâhat-ı Edebiyye.**

Muhammedi, (İzmir'den).

Mustafa Münib Mevlî.

Mustafa Reşid.

Mustafa Şerif'in Kerimesi, (Kosova Vilâyeti Redif Kaymakamı merhum Mustafa Şerif).

M. Vicdanî.

Muzafferiddin.

M. Ziyâ Bey, (Duyûn-ı Umûmiye Ketebesinden).

M. Ziyâeddin.

Nâbizâde Nâzım, (1862-1893) Öğrenimini İstanbul'da tamamladı, Askeri Mühendis Mektebi'ni bitirip kurmay oldu. Harb Okulu'nda öğretmenlik yaptı. Eserleri: **Zehra, Kara Bibik, Yâdigârlarım, Zavallı Kız, Bir Hâtıra, Sevdâ, Hâlâ Güzel, Haspa, Seyie-i Tesâmüh, Heves Ettim, Mini Mini yahut Yine Heves.**

Na'tî.

Nâzım Bey, (Zabtiye Nâzırı).

Nazîre Hanım.

Nureddin Avni Bey, (1867-1928) İstanbul'da doğan şair Soğuk Çeşme Askerî Rüşdiye Mektebi ve Mülkiye Mektebi'nde tahsilini tamamladı. Çeşitli kalemlerde görev aldı. Meşrutiyetten sonra Meclis-i Vükelâ ve Maruzat Kalemi Zabıt Kitâbeti'nde görev aldı. Dârülfünun'da Fars Edebiyatı öğretmenliği yaptı. **Mirsad'a** şiirlerini Mektubi Sadâret hülefâsı iken gönderir.

Osman Cemi', (Bahriye Mektubî Kalemi'nden).

Rahmi Bey, (1864-1924) Trabzonlu Mehmed Hilmi Bey'in oğlu olan Mehmed Rahmi Bey, Türk musıkisinin müstesnâ bestekârlarından biridir. Mülkiye Mektebi'ni bitirdi. Şurâ-yı devlette istihdam olunup Temyiz Dâiresi azâlığına yükseldi. Vefâ İdadisi'nde uzun yıllar Usul-i Kitâbet

dersleri verdi. Dârü'l-Elhan'da müdürlük yaptı.

Refik Bey [Mustafa], (Öl: 1912) II. Abdülhamid zamanındaki muhtelif gazete ve dergilerdeki ve kitap halindeki bazı eserleriyle tanındı. Tedavi için gittiği Viyana'da vefat etti. **Mirsad'a** eserlerini Mekteb-i İdadî mezunu iken gönderir. Bazı eserleri: **Menâkıb-ı Seyyâhîn, Müntehibat, Puvare'nin Serveti, Hayâl içinde Hakikat.**

Sabiha Hanım.

Salih Saim Efendi, (Tophâne-i Âmîre ketebesinden). Memleket irfanına hizmet eden kalemi güçlü gayretli bir zattır. Doktor Ali Rıdvan Unar'ın babasıdır.

Üsküdarlı Râzî.

Üsküdarlı Sâfi, (1962-1901) Mehmed Emin Nüzhet Efendi'nin oğlu olan Mustafa Sâfi Bey Yanya doğumludur. 1880'de Üsküdar Bidâyet Mahkemesi Zabıt Kitâbeti'nde ardından Askerî Tekaüd Sandığı Tahrirât Kalemi'nde görev aldı. Trablusgarp'ta Halep'te memuriyetlerde bulundu. Eserleri: **İslâm-ı Hazreti Ömer, Cidâl-i Sâdi, Şi'r-i Sâfi**

Vahdetî Efendi.

Vâsîf.

Vehbi Bey, (Mühendishâne-i Berrî-i Hümâyun Topçu Mülâzım-ı Evvellerinden).

Vehbi Bey, (1864-1921) Esbak Maarif Nâzırı Münif Paşa'nın oğludur. Süleyman Vehbi Bey'in annesi Sakız muteberânından Haşim Bey'in kızı Besime Hanım'dır. Galatasaray Lisesi'nin ardından Mülkiye Mektebi'nden mezun oldu. Mekteb-i Sultânî'de muallimlik, Maarif Nezâreti'nde Teftiş ve Muâyene Encümeni azâlığı yaptı. Şuurunu kaybetmesinin ardından bir süre Bursa'da oturdu. 18 sene hastanede tedavi edilmesine rağmen şifâ bulamadı ve Fransız hastanesinde vefat etti. Bazı manzume ve makalelerini **Âh u Enîn** isimli eserinde toplamıştır (1304).

Yeni Şâir.

Ziyâeddin Bey.

23. Türler

Türlerin dergi içindeki dağılımını görebilmek için derginin bölümlerinden bahsetmek faydalı olacaktır.

Mirsad dergisi üç ana bölümden oluşmuştur. İlk bölüm derginin de ana eksenini oluşturan "kısım-ı edebî"dir. Büyük ölçüde şiir ağırlıklı olarak hazırlanan kısım-ı edebî içine hikâye, fıkra ya da roman alınmamıştır. Birkaç edebî makale ve şiire en yakın tür olarak karşımıza çıkan mensure, şiirin yanısıra yer alan türlerdir.

Yeni eserlerin hemen sonunda "müze-i edebî" başlığı altında geçmişteki ünlü şairlerin eserlerinden seçmeler eklenmiştir. Daha çok Farsça ve Arapça beyitler ağırlıktadır. Abdülhak Hâmid'e ait Fatih'i Ziyâret şiiri de şairinin ismi verilmeden bu bölümde yayınlanmıştır.

İkinci sırada yer alan bölüm "kısım-ı fennî"dir. "Hareket-i Arz", "Mikroplar", "Niagara Şelâlesi", "Mantar Ağacı" gibi başlıklarla fennî konular bazen 7 sayı kadar uzayan tefrikalarla okuyucuya sunulurlar. 10., 15., 16., 19., 23., 24. sayılarda ise kısım-ı fennî bölümüne yer verilmemiştir.

"Mütenevvia" ise "kısım-ı edebî"den sonra en geniş bölümdür. Bu başlık altında faydalı bilgilerden teknolojik gelişmelerle ilgili kısa haberlere kadar pek çok çeşit yazı bazen soru-cevap şeklinde kısacık, bazen makale genişliğinde okuyucuya sunulmuştur. Bunların hemen bitiminde "fıkra" adı altında tefrika edilmiş metinler bulunmaktadır. Ancak çoğu tercüme olan bu metinler fıkra tanımına değil hikâye tanımına uygun metinlerdir.

25 sayının tamamında vazgeçilemeyen, her sayının son iki sayfasını teşkil eden tür ise romandır. İlk roman tefrikası Vahdetî Efendi'nin tercüme ettiği **Miryan Köşkü Fâciası**'dır. 12 sayı boyunca devam eden bu roman henüz bitmeden bir başka romana Emmanuel Konzale'nin **Vehâmetli Sevdâlar** romanına geçilir. Bu kez tercüme edenler derginin başyazarı İsmail Safâ

ve kardeşi Ahmed Vefâ beylerdir.

Mirsad dergisi türlerin oranı açısından incelendiğinde karşımıza şiir ağırlıklı bir dergi çıkar. Farsça ve Arapça beyitlere ve açıklamalarına da sıkça yer verilmiştir.

Tablo: 2

Türlerin Dağılımını Gösteren Tablo

Türler		Tercüme
Şiir	124	2
Beyit	60	38
Müfred	41	37
Faydalı Bilgiler	32	
Fennî Makale	15	3
Özlü söz	11	7
Mensûre	6	2
Fıkra	4	2
Roman	2	2
Edebî Makale	3	1
Kıssa-Menkıbe	2	
Mektup	2	
Anı	2	
Hikâye	1	
Biyografi	1	
Toplam	306	94

24. Muhtevâ

En geniş bölümü kısm-ı edebî olan **Mirsad** edebiyat ağırlıklı bir dergidir. 306 yazının 252'si edebiyatla ilgilidir. Genel bir değerlendirme yapıldığında şiirlerde aşk, ölüm ve tabiat konularının tercih edildiği görülür. Tefrika fıkralarda ve hikâyede ise azim, kanaatkârlık, çalışkanlık, dürüstlük, iyilik, iffet gibi değerlerin vurgulanışı dikkat çekmektedir. Gelişme bölümlerinin tamamlanmadan yarım bırakıldığı iki roman tefrikası da iyi-kötü mücadelesi üzerine oturtulmuştur. Edebî makalelerden ikisi ise dille ilişkilidir. Bir tanesi Ahmed Vefâ'nın yerleşmiş imlânın önemi ve lisânımızdaki imlâ kargaşası ile ilgili makalesi iken diğeri Âmir Tefvik'in Fârisî lisânı hakkındaki tercüme makalesidir.

Mirsad'da önemli bir kısmı da müsabakalar oluşturur. Müsabaka ilânları edebî müsabaka olarak sunulsa da eserler genellikle kısm-ı edebîye dahil edilmez de ondan hemen önce yer alır. İlk müsabaka "Tevhid" konusundadır.³⁵ İkinci konu "Na't-ı Şerif"³⁶, üçüncüsü ise "Sitâyîş-i Hazret-i Pâdişâhî"dir.³⁷ Müsabakaların konuları değerlendirildiğinde geleneksel muhtevânın dışına çıkılmadığı gözlenir.

Mirsad'da muhtevâ sıralamasında edebiyatın ardından fenniyât gelir. Farklı konulardaki pek çok makale ile Batı'daki bilimsel gelişmeler okuyucuya aktarılır. "Hareket-i Arz", "Seyyarât-ı Sagîre", "Mikroplar", "Niagara Şelâlesi", "Fosfor Ziyâsı", "Dağlar Hakkında Tabakatü'l-Arza ve Coğrafyaya Âit Bazı Malumât", "Bürkan" adlı makaleler son bilimsel gelişmelerin yansıdığı önemli fennî makalelerdir.

Mirsad'da bir yandan da dönem dergilerinin tavrı devam ettirilerek faydalı bilgilerle halk eğitime çalışılır. Bu bilgiler "mütenevvia" başlığı altında sunulur. Erkeklerle kadınların sadâları arasındaki farkların nedenleri, portakalın en iyi nasıl yenilebileceği, şimendöfer kazalarına karşı alınacak tedbirler, pusulanın saat gibi kullanımı, elektiriğin yeni hizmet alanı gibi çok çeşitli konularda aydınlatıcı bilgiler verilir. Ayrıca kadınlara "Çocukları Kundaksız Olarak

³⁵ nr. 14, 13 Haziran 1307/ 25 Haziran 1891.

³⁶ nr. 19, 18 Temmuz 1307/ 30 Temmuz 1891.

³⁷ nr. 24, 19 Ağustos 1307/ 31 Ağustos 1891.

Büyütmek Usûlü", "Hıfzıssıhha-i Etfâl" gibi makalelerle tavsiyelerde bulunulur.

Toplam 200 sayfalık bir hacme sahip olan **Mirsad**, edebî ağırlıklı bir dergidir. Edebî hacim derginin yaklaşık beşte üçünü oluşturur. Edebî muhtevâ da şiirde aşk, ölüm, tabiat gibi ferdiyetçi temler etrafında dönerken nesirde bunlara ilâveten sosyal mevzular da farkedilir. Neticede **Mirsad**'ın muhtevâsı için alt başlığında da vurgulandığı gibi "Siyasiyattan mâada her şeyden" bahseden tipik bir II. Abdülhamid dönemi dergisi muhtevâsı denilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MİRSAD MECMUASININ TAHLİLİ FİHRİSTİ

Numara: 1, 14 Mart 1307/ 26 Mart 1891

.....,"Berâat-ı İstihlâl" [Giriş], s. 1-2.

Kısm-ı Edebî

Kâmil, Sitâyîş-i Hazret-i Padişâhî [Şiir], ss.2-3.

.....,Müzehâne-i Edebî [Geçmiş şairlerin eserlerinden seçme beyitler], ss.3-4.

.....,"Hikemiyyât" [Özlü sözler], s.4.

Kısm-ı Fennî

[Âmir Tevfik], "Hareket-i Arz" [Hareket-i arzın etkileri, hissediliş şekilleri, fâcialardan örnekler], ss.4-6.

Mütenevvia

.....,"Vücûd-ı insanî neden mürekkeptir?", s.6.

.....,"Erkeklerle kadınların sadâları arasındaki fark neden neşet eder?", s.6.

.....,"Karanlıkta bazı böceklerin parlaklığına sebep nedir?", s.6.

Vahdetî, Miryan Köşkü Fâciası [Tercüme roman], ss.7-8.

Numara: 2, 21 Mart 1307/ 2 Mart 1891

.....,"Şükrân", [Mîrsâd için gönderilen iltifatnâmelere teşekkür] , s.9.

Kısm-ı Edebî

Muallim Nâci, "Paris'te Bir İranlı" (Montesqieu'nun Lettres Persan'ından menkul), s.9.

Mustafa Reşid Bey, Kıt'a, s.10.

Rahmi Bey, Gazel, s.10.

Vehbi Bey, Ferdâ-yı Aşk [Şiir], s.10.

.....,"Bir Ta'ziyetname" [Oğlu ölen bir zât için], ss.10-11.

....., Müzehâne-i Edebî, s.11.

.....,"Hikemiyyât" [Özlü sözler], s.11.

Kısm-ı Fennî

[Âmir Tevfik], "Hareket-i Arz" [devamı], s.12.

Muzaffereddin, "Mikroplar" [Mikroplar hakkında geniş açıklamalar], s.13.

Mütenevvia

.....,"Avrupa'nın hangi memleketinde mâişet iyidir?" ,s.14.

.....,"Telefonla muhabere edilebilen dünyanın en uzak mahalli neresidir?, s.14.

.....,"Bir portakal en iyi nasıl yenilebilir?", s.14.

Vahdetî, Mıryan Köşkü Fâciası [devamı], s.15-16.

Numara: 3, 28 Mart 1307/ 9 Nisan 1891

Kısm-ı Edebî

.....,"Bir Şerh Numûnesi" [Mesnevi'den], s.17.

.....,"Mülâhaza" [Sohbetin önemi], s.18.

İsmail Safâ, [Şiir, Kainât ve yaratılış karşısında insanın acizliği], s.18.

Rahmi Bey, Nazm, s.19.

.....,Müzehâne-i Edebî, s.19.

Kısm-ı Fennî

[Âmir Tevfik], "Hareket-i Arz" [devamı], ss.19-21.

[Muzaffereddin], "Mikroplar" [devamı], s.21-22.

Mütenevvia

Ali Fahri Bey, "Elektiriğin bir hizmeti daha", s.22.

....., "Yumurtaya nakış", s.22.

Vahdeti, Miryan Köşkü Fâciası [devamı], ss.23-24.

Numara: 4, 4 Nisan 1307/ 16 Nisan 1891

Kısm-ı Edebî

İsmail Safâ, "Vicdân" [Mensure, Jean Jacques Rousseau'nun **Emil** isimli eserinden tercüme], s.25.

İsmail Safâ, Câme-Hâb-ı Canânda (Tazmin) [Ölen sevgili için], s.25.

Rahmi Bey, Gazel, s.26.

....., "Hüsn-i Tesâdüf" [Şâir Kâzım Paşa'nın vefâtına dâir bir anı], s.26.

.....Müze-i Edebî, ss.26-27.

Kısm-ı Fennî

[Âmir Tevfik], "Hareket-i Arz" [devamı], ss.27-28.

[Muzaffereddin], "Mikroplar" [devamı], s.29.

Mütenevvia

Â. Tevfik, "Ulüvv-i Cenâb" [Bir âlicenaplık örneği], s.30.

.....,[Başlıksız, ölüm istatistikleri], s.30.

Vahdeti, Miryan Köşkü Fâciası [devamı], ss.31-32.

Numara:5, 11 Nisan 1307/ 23 Nisan 1891

Kısm-ı Edebî

Nâbizâde Nâzım [Şiir], ss.32.

[Nâbizâde Nazım] [Şiir], ss.32; 34.

[Nâbizâde Nâzım] [Şiir], s.34.

Rahmi Bey, Gazel, s.34.

Ahmed Vefâ Bey, Kıt'a, s.34.

Ahmed Vefâ Bey, Kıt'a, s.34.

Kâmil, Tazmin [Şiir], ss.34-35.

.....,Müze-i Edebî, s.35.

Kısm-ı Fennî

[Âmir Tevfik], "Hareket-i Arz" [devamı], ss.35-36.

[Muzaffereddin], "Mikroplar"[bitti], ss.36-37.

Mütenevvia

[Âmir Tevfik], "Ziyet" [Fıkra, Fransızca'dan tercüme], ss.37-38.

Vahdetî, Miryan Köşkü Fâciası [devamı], ss.39-40.

Numara: 6, 18 Nisan 1307 /30 Nisan1891

Kısm-ı Edebî

Nazım Bey, Terci'-i Bend, ss.41-42-43.

Nâbizâde Nâzım Bey, "Bir Hendese-i Resmîye Kitabına Mukaddime", s.44.

.....,Müze-i Edebî, s.45.

Kısm-ı Fennî

[Âmir Tevfik], "Hareket-i Arz" [devamı], ss.45-46.

Mütenevvia

[Âmir Tevfik], "Ziyet" [devamı], s.46.

Vahdetî, Mîryan Köşkü Fâciası [devamı], ss.47-48.

Numara:7, 25 Nisan1307/ 7Mayıs 1891

Kısm-ı Edebî

İsmail Safâ, "Bülbül" [Mensûre, Öjen Muton'dan tercüme], ss.49-50.

Mehmed Tevfik Bey, Bahâr [Şiir, baharın güzelliği], s.51.

.....Mîrsâd [Bahâr şiirini öven bir kıt'a], s.51.

Vehbi Bey, Bir gün de Geçti [Şiir], s.51.

.....Müze-i Edebî, s.52.

Kısm-ı Fennî

[Âmir Tevfik], "Hareket-i Arz" [devamı], ss.52-53.

Mütenevvia

[Âmir Tevfik], "Ziyet" [devamı], ss.53-54.

.....,"Amerika'da Bir Garîbe" [Siyah süt veren bir inek], s.54.

Vahdetî, Mîryan Köşkü Fâciası [devamı], ss.55-56.

Numara: 8, 3 Mayıs1307/15 Mayıs 1891

Kısm-ı Edebî

İsmail Safâ, Madmazel (Alafranga Şathiyyât), s.57.

Rahmi Bey, Tazmin [Şiir], ss.57-58.

Kâmil, Gazel, s.58.

Âmir Tevfik, Örümcekle İpek Böceği [Şiir, Le Bailly'den tercüme], s.58.

Manastırlı Nâci, Tıfl-ı Eclersayde [Meâli Fransızca'dan], s.59.

Pertevpaşazâde Aziz Bey, Gazel, s.59.

.....Müze-i Edebî [Sâib-i Tebrizi'den Farsça beyitler ve açıklamaları], ss.59-60.

Kısm-ı Fennî

Âmir Tefvik, "Hareket-i Arz" [bitti], ss.60-61.

....., "Mantar Ağacı" [Ağaç hakkında geniş bilgiler], s.61.

Mütenevvia

Âmir Tefvik, "Ziyet" [bitti], ss.61-62.

Vahdetî, Miryan Köşkü Fâciası [devamı], ss.63-64

Numara: 9, 9 Mayıs 1307/ 21 Mayıs 1891

....., "Tebliğ" [Tevhid ya da münâcât konularında yapılacak müsabakanın ve şartlarının ilânı], s.65.

Kısm-ı Edebî

İsmail Safâ, Makbere-i Mâderde Bir Nevhâ-yı Yetîmâne [Şiir], ss.65-66.

İlhâm, Kamerî [Şiir], ss.66-67.

Halil İbrahim, Gazel, s.67.

....., Müze-i Edebî, ss.67-68.

Ahmed Vefâ Bey, "Bend-i Mahsus" [Yerleşmiş bir imlânın önemi, lisânımızdaki imlâ kargaşası], s.68.

Kısm-ı Fennî

....., "Mantar Ağacı" [bitti], s.69.

Âmir Tefvik, "Havadaki Tozlar", ss.69-70.

Mütenevvia

Ali Fahri Bey, "Gayret" [Hikâye, İtalyanca'dan tercüme], s.70.

Vahdetî, Miryan Köşkü Fâciası [devamı], ss.71-72.

Numara: 10, 16 Mayıs 1307/ 28 Mayıs 1891

Kısm-ı Edebî

İsmail Safâ, Bir Mehtâb Âlemi [Şiir], ss.73-74.

Mehmed Tefvik Bey, Ulviyâtan [Şiir], s.74.

Kâmil, Gazel, s.74.

Ali Enver Efendi ,Gazel, ss.74-75.

Ahmed Vefâ Bey, "Taj Nehri", s.75.

....."Müze-i Edebî", ss.75-76.

Âmir Tefvik, "Kehrübâ" [Kehribarın özellikleri ve kullanım alanları], ss.76-77.

Mütenevvia

[Ali Fahri Bey], "Gayret" [bitti], ss.77-78.

.....,"Yanmaz Bez", s.78

Vahdetî, Miryan Köşkü Fâciası [devamı], ss.79-80.

Numara:11, 23 Mayıs 1307/ 4 Haziran 1891

Kısm-ı Edebî

Mehmed Tefvik Bey, Ah Bilsen Ne âfet Olmuşsun [Şiir], s.81.

Mehmed Tefvik Bey, Hüsnün [Şiir], ss.81-82.

İlhâm, Bir Vâlidenin Güneş Doğarken Söylenişi [Şiir, kızı ölmüş bir vâlidenin söylenişi], s.82

Âmir Tefvik, Tahayyür [Şiir, sevgilinin güzelliğine hayranlık], s.82.

Nureddin Avni Bey, Kıt'a, s.82.

S. H., [Mektup, Gazel'i sunuş], s.83.

Sabiha Hanım, Gazel, s.83.

Mehmed Enisî Bey, "Kanaryası Ölmüş Bir Masumeye" [Kanaryası ölmüş bir kız çocuğuna hitâben], s.83.

Kısm-ı Fennî

Ahmed Vefâ Bey, "Niagara Şelâlesi" [Şatobriyan'dan tercüme, şelâlenin tasviri ve özellikleri], s.84.

....., Müze-i Edebî, s.84.

Mütenevvia

Âmir Tevfik, "Şimendöfer kazalarına karşı tedbir" [Belçika'da], ss.84-85.

....., "Hayvanların hangisi en çok yaşar?", s.85.

Kâmil, "İffet" (Fıkra), ss.85-86.

Vahdetî, Miryan Köşkü Fâciası [devamı], ss.87-88.

Numara: 12, 30 Mayıs 1307 /11 Haziran 1891

....."İtizâr" [Roman tefrikasının mütercimi Vahdetî Efendi'nin gazeteden el çekişi], s.89.

Kısm-ı Edebî

İsmail Safâ, Levhâ-yı Seher, [şiir], ss.89-90.

Ahmed Vefâ Bey, Nazîre, s.90.

Mehmed Tevfik Bey, Bir Subh-ı Safa İdi, [Şiir], s.90.

Üsküdarlı Râzi Efendi, Şehid-i Yâr [Şiir], ss.90-91.

....., Müze-i Edebî, s.91

Kısm-ı Fennî

Âmir Tevfik, "Kâğıt" [Kâğıdın icâdı], ss.91-93.

Mütenevvia

Kâmil , "İffet" [devamı], ss.93-94.

.....,[Başlıksız, yeryüzündeki telgraf hattı], s.94.

A.Fahri Bey, "Kuvve-i Hafıza" [İtalyanca'dan özetle tercüme], s.94.

Emmanuel Konzale, Vehâmetli Sevdâlar [Tefrika roman, mütercimler: İsmail Safâ, Ahmed Vefâ], ss.95-96.

Numara: 13, 6 Haziran 1307/ 18 Haziran 1891

....., "İhtar" [Mehmed Tevfik'e âit bir mektubun zaruret nedeniyle ertelenmesi], s.97.

Kısm-ı Edebî

İsmail Safâ, Şarkı, s.97.

Mehmed Tevfik Bey, Buseçîn [Şiir], ss.97-98.

Mehmed Tevfik Bey, Kıt'a, s.98.

Mehmed Emin, İstimdâd [Şiir], s.98.

Osman Cemî Bey, Gazel, s.98.

....., Müze-i Edebî, ss.98,99.

Kısm-ı Fennî

Vehbi Bey, "Nikelli Çelik", ss.99-100.

Âmir Tevfik, "Hatâ-yı Basar", s.100.

Mütenevvia

Kâmil, "İffet" [Bitti], ss.100-102.

Hasan Remzi Bey, "Bir Hâtıra", s.102.

[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar [devamı], ss.103-104.

Numara: 14, 13 Haziran 1307/ 25 Haziran 1891

Kısm-ı Edebî

....., "Müsâbaka -yı Edebiyye" [Müsâbaka eserlerinin sunuluşu], s.105.

Mehmed Tevfik Bey, Tevhîd [Manzum mensur karışık], ss.105-106.

Latîf, Tevhîd, s.106.

A. Âsâf, Tevhîd, s.106.

Abdülgâni A., Tevhîd, s.107.

....., "İkinci Müsâbaka-yı Edebiyye" [Na't-ı şerif müsâbakasının ilânı], s.107

Mehmed Tevfik Bey, Şarkı, s.107.

Ali Nusret Han Efendi, Gazel, ss.107-108.

Cemâl Efendi, Gazel, s.108

Kısm-ı Fennî

İsmail Safâ, "Dağlar Hakkında Tabakatü'l-Arza ve Coğrafyaya Âit Bazı Malûmat", ss.108-109.

Mütenevvia

Vehbi Bey, "Gaspar Havzer" (Fıkra), s.110.

[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar, [devamı], ss.111-112.

Numara: 15, 25 Haziran 1307/ 2 Temmuz 1891

....., "İ'tizar" [Mehmed Tevfik Bey'den mektubunun yayınlanamamasından dolayı dilenen özür], s.113.

Kısm-ı Edebî

Mehmed Tevfik Bey, Şarkı, s.113.

Mehmed Tevfik Bey [Şiir, aşk ve ayrılık acısı], ss.113-114.

Rahmi Bey, Gazel, s.114.

Kâmil, Bir Valide Lisânından [Şiir, evlâdının mezarı başındaki anne], ss.114-115.

Sezaizâde Ahmed Hikmet Bey, Telehhüf [Şiir, sevgiliye hasret], s.115.

Ahmed Vefâ Bey, "İstiğrak" [Mensûre], ss.115-116.

Mütenevvia

- [Vehbi Bey], "Gaspar Havzer" [devamı], ss.115-116.
 M. Ziya Bey, "Azor Mağarası" [Büyük bir mağaranın tanıtımı], ss.116-117.
, "Amerikalıların garâbet-i ahvâlinden biri daha " [Başlık Müzesi], s.117.
, "Almanya'da bira sarfiyatı", s.117.
, "Kış çok soğuk olursa yaz da o kadar sıcak olur mu?", s.117.
, "Yayan yürüyenler", s.118.
 Âmir Tevfik, "Fârisî Lisânının Envâr", s.118.
 [Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar [devamı], ss.119-120.

Numara: 16, 27 Haziran 1307/ 9 Temmuz 1891

Kısm-ı Edebî

- İsmail Safâ, Bir Temâşâgâh [Şiir, tabiat manzaraları], ss.121-122.
 Mehmed Tevfik Bey [Şiir parçaları], ss.122-125.
 İlham (Nazîre), s.125.
 Ali Şefik Bey, Kıt'a, s.125.
 İbn-i Ömer Cevdet Efendi, Kıt'a, s.125.
 İbn-i Ömer Cevdet Efendi, Kıt'a, s.125.
 Nazîre [Hanım] [Mektup, Mirsâd'a övgüler ve eseri takdim], ss.125-126.
 [Nazîre Hanım], Gazel, s.126.

Mütenevvia

- Vehbi Bey, "Ya Keseysi Ya Canını" [Fıkra, Fransızca'dan tercüme], s.126.
 [Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar [devamı], ss.127-128.

Numara: 17, 4 Temmuz 1307/ 16 temmuz 1891

-, Tebrîk-i İyd [Kaside, II. Abdülhamid'e övgü], ss.129-130.

Kısm-ı Edebî

Mehmed Tevfik Bey, [Şiir parçaları; bir mektuptan, Ekrem'in "Yâd Et" manzumesine yazılan nazîreden, eski manzûmelerinden parçalar] , ss.130-131.

Mehmed Tevfik Bey, Başka [Şiir], s.131.

Mehmed Tevfik Bey, Uzletgeh-i Mâderi Ziyâret, ss.131-132.

Latif, Bu da Hayâl [Şiir, sevgilinin güzelliği], ss.132-133.

Mediha, Nazîre-i Gazel-i Nazîre, s.133.

Kısm-ı Fennî

Âmir Tevfik, "Fosfor Ziyâsı", ss.133-134.

Mütenevvia

M. Ziyâ Bey, "Arı sokmasına karşı bir tedbir", s.134.

.....,"Paris'te bârgîr ile köpek ve kuşlar için su yalağı", s.134.

[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar [devamı], ss.135-136.

Numara: 18, 11 Temmuz 1307/ 23 Temmuz 1891

Kısm-ı Edebî

İsmail Safâ , Nazîre, s.137.

Üsküdarlı Sâfi Bey, Gazel, s.137.

Mehmed Tevfik Bey ["Gonca" ünvanlı neşidenin mukaddimesi, şiir parçaları], ss.137-138.

Ali Ulvî Bey, Tarih-i Vefât [Yanarak ölen bir çocuk için], s.138.

Ahmed Vefâ Bey [Bir mersiyeden müntehâb parçalar], ss.138-139.

Kâmil ve İbrahim, Nazîre [Müşterek], s.139.

[Abdülhak Hâmid], Müze-i Edebî [Şiir, "Fatih'i Ziyâret"], ss.139-140.

Mehmed Emin Bey, [Farsça bir kıt'a ve çevirisi], s.140.

Kısm-ı Fennî

Âmir Tefvik, "Fosfor Ziyâsı" [devamı], ss.140-141.

Mütenevvia

.....,"Şuunât-ı Garibe" [Kazan imâlatındaki yenilikler, verimli portakal ağaçları], s.141.

Âmir Tefvik, "Pusulanın saat gibi istimâli", s.141.

Vehbi Bey, "Ya Keseyi Ya Canımı" [devamı], ss.141-142.

[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar [devamı], ss.143-144.

Numara: 19, 18 Temmuz 1307/30 Temmuz 1891

.....,[İkinci müsâbaka-i edebiyeye eserlerinin takdimi], s.145.

Hüseyin Haşim Bey, Na't-ı Şerif, s.145-146.

Mustafa Münib Mevlevî, Na't-ı Şerif, ss.146-147.

Ali Nusret Hân Efendi, Na't-ı Şerif, ss.147-148.

Mehmed Zebur, Na't-ı Şerif, s.148.

.....,[Padişâha övgü konusundaki müsâbaka-yı edebiyenin ilânı], s.148.

Kısm-ı Edebî

Ahmed Vefâ Bey (Bir Mersiyeden Müfrez), ss.148-149.

Âmir Tefvik, Nazîre [Mehmed Tefvik'in gazeline], s.149.

Nazîre Hanım, El-amân [Şiir, sevgiliden amân dileme], s.149.

Mütenevvia

M. Ziyâ Bey, "Pandomimanın Suret-i îcâdı", ss.149-150.

Vehbi Bey, "Ya Keseyi Ya Canımı" [devamı], s.150.

[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar [devamı], ss.151-152.

Numara: 20, 25 Temmuz 1307/ 6 Ağustos 1891

....., Tesîd-i Sâl-ı Cedîd [II.Abdülhamid'e övgü kıt'ası], s.153.

Kısm-ı Edebî

Na'tî, Na't-ı Şerif [Müsâbakaya yetişemeyen bir eser], s.153.

Mehmed Tevfik, Girye-i Mâtem [Şiir], ss.153-155.

Ali Ulvî Bey, Nazîre [Nazîre Hanıma], s.155.

Âmir Tevfik, Şarkı [Aşkın acıları], s.155.

Nusret Hân Efendi, Gazel [Sevgilinin üstünlüğü], s.155.

Mehmed Fuâd, Nazîre [Merhum Kazım Paşa'nın "Beni baştan çıkardı " nakaratlı şarkısına], s.155.

Kısm-ı Fennî

İbrahim Aşkî Bey, "Fotoğrafın oyuncaklara tatbiki", ss.155-157.

Mütenevvia

Sâlih Sâim Efendi, "Terâcim-i Ahvâl" [Dört kadın evliyânın kısa menkıbeleri], ss.157-158.

[Vehbi Bey], "Ya Keseyi Ya Canını" [devamı], s.158.

[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar [devamı], ss.159-160.

Numara: 21, 1 Ağustos 1307/ 13 Ağustos 1891**Kısm-ı Edebî**

İsmail Safâ, [Şiir, şairin Trabzon seyahâti üzerine], ss.161-162.

Rahmi Bey, Nazîre [Ekrem'in Nağme-i Seher şiirine], s.162.

Ali Ulvî Bey, Nazîre [Ekrem'in Nağme-i Seher şiirine], ss.162-163.

Ali Ulvî Bey, Gazel [Sevgiliye kavuşma hayali], s.163.

Ali Ulvî Bey, Kıt'a , s.163.

Ahmed Vefâ Bey, Gazel, s.163.

M. Sâmi, Gazel, s.164.

Hân Efendi, Gazel, s.164.

Kısm-ı Fennî

....., "Hıfzıssıhha-i Etfâl" [Annelere nasihat], ss.164-165.

Mütenevvia

Âmir Tevfik, "Âmâların Rüyâsı", s.165-166.

[Vehbi Bey], "Ya Keseyi Ya Canım" [bitti], s.166.

[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar [devamı], ss.167-168.

Numara: 22, 8 Ağustos 1307/ 20 Ağustos 1891

..... "İhtâr-ı Mahsus" [Aboneliği bitenlerin yenilemelerine dâir], s.169.

Kısm-ı Edebî

Muhammedî, Na't-ı Şerif [Müsabakaya yetişemeyen bir eser], s.169.

Mehmed Celâl Bey, Her Zaman Güzel [Şiir, sevgilinin güzelliği], s.170.

Mehmed Celâl Bey, Âh!...Ey Hüsn!... [şiir], s.170.

Ali Ulvî Bey, Nazire-i Şathiyyât, ss.170-171.

Halil İbrahim, Şarkı, s.171.

....., Müze-i Edebî, s.171.

Kısm-ı Fennî

Refik, "Bürkan" [Volkanlar hakkında bilgi], s.172.

Mütenevvia

Âmir Tevfik, "İlânın Tesiri" [İlânın önemi ve tasdikçilik yönü], ss.172-174.

M. Vicdanî, "İntihar istatistiki" [Fransa'daki intihar vâsıtaları], s.174.

[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar [devamı], ss.175-176.

Numara: 23, 15 Ağustos 1307/ 27 Ağustos 1891

Heyet-i Tahrîriye, "İzâh" [Çalıntı olduğu belirlenen bir Na't-ı Şerif üzerine], s.177.

Kısm-ı Edebî

İsmail Safâ, [Manzum seyahatnâmenin devamı], ss.177-178.

Yeni Şâir, Görsün Yeni Gördüğüm Güzel Kız [Gazel], s.178.

Mehmed Tevfik Bey, Karşı [Şiir], ss.178-179.

Rahmi Bey, Şarkı, s.179.

Rahmi Bey, Şarkı, s.179.

Ebu's-safâzade Ali Kâmi, [Gazel], s.179.

....., Müze-i Edebî [Farsça kıt'a], s.179.

Âmir Tevfik, [Farsça kıt'anın çevirisi], ss.179-180.

Mehmed Ekrem Bey, [Aşk üzerine bir kıssa], s.180.

Mütenevvia

Kâmil, "Hased" (Fıkra), ss.180-182.

A. Fahri Bey, "Seyyarât-ı Sagîre" [İtalyanca'dan tercüme, küçük gezegenlere dâir bilgiler], s.182.

M.Ziyâeddin Bey, "Afrikalıların Zehri" [Meşhur bir zehrin üretim şekli], s.182.

[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar [devamı], ss.183-184.

Numara: 24, 19 Ağustos 1307/ 31 Ağustos 1891

....., Tebrik-i Cülûs-ı Padişâhî [II. Abdülhamid'e Kaside], ss.185-186.

....., "Müsâbaka-yı Edebîyye" [Şiirlerin sunuluşu], s.186.

Mehmed Tevfik, [Şiir , II. Abdülhamid'e övgü], ss.186-187.

- Vâsîf, [Şiir, II. Abdülhamid'e övgü], ss.187-188.
 M. Necâtî, [Şiir, II. Abdülhamid'e övgü], s.188.
 İbrahim Aşkî, [Şiir, II. Abdülhamid'e Övgü], s.188.
 El-Dâ'î Memduh, [Şiir, II. Abdülhamid'e övgü], s.188.

Kısm-ı Edebî

- Yeni Şâir, Na't-ı Şerif, ss.188-189.
 Latîf, Gazel, s.189.

Mütenevvia

- Ziyâeddin Bey, "Prens Bismark'ın serveti", s.189.
, "Paris'te bir asırlık kaç kişi var?", s.189.
, "Ne Tâlih!", s.189.
, "Çocukları kundaksız olarak büyütme usûlü", s.189.
, "Kahvenin bir senelik mahsûlât-ı umûmiyesi", s.190.
 M. Vehbi, "Sofi Kovalovski", s.190.
 [Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar [devamı], ss.191-192.

Numara: 25, 29 Ağustos 1307/ 10 Eylül 1891

Kısm-ı Edebî

- İsmail Safâ, [Manzum seyahatnâmenin devamı], ss.193-194.
 Muallim Feyzi Efendi, Gazel, s.194.
 İlham, Yâr ü Mehtâb [Şiir], ss.194-196.
 Kâmil, Muğber [Şiir] , s.197.
 Nusret Ali Han Efendi, [Şiir], s.197.

Kısm-ı Fennî

- Âmir Tevfik, "Garip Tarh" [Bir matematik oyunu], s.197.

Âmir Tevfik, "Sivrisineklere Karşı Gayet Kolay Bir Tedbir", s.198.

[M. Vehbi], "Sofi Kovalovski " [devamı], s.198.

[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar [devamı], s.199-200.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. MİRSAD MECMUASININ METİNLERİ

Nr. 1

Berâat-ı İstihlâl

Tahmîdât lâ-tuhsî bârgâh-ı kibriyâ-penâh-ı Cenâb-ı Rabbü'l-âlemîne takdîm olunur ki kâffe eşyâyı azamet-i kudretine bürhân ve intibâh-âver-i insan olmak üzere ibdâ eyledi.

Temcîdât-ı bî-intihâ Ravza-ı Mutahhara-i hazret-i seyyidü'l-mürselîne ilâ edilir ki cânib-i Hayy-ı Kayyûmdan tebliğ buyurduğu ahkâm-ı celîle ile âlem-i insâniyeti ihyâ eyledi.

Teslîmât-ı ta'zîm-i intimâ Hazret-i âl ü ashâb-ı güzîne ihdâ kılınır ki her biri âsümân-ı hidâyette bir necm-i zâhir olarak basar ve basîret erbâbını rehyâb-ı feyz-i ihtidâ eyledi.

Şeriat-i garrâ her türlü mehâsin-i sûriyye ve ma'neviyyeyi şâmil o nev'-i beşerin husûl-ı saâdet-i dünyeviyye ve uhreviyyesine kâfil ilâhî bir kanun-ı âlem-ârâ olmakla ana hakkıyla tatbîk-i hareket edenler insan-ı kâmil oldular.

Pâdişâhân-ı İslâm o kanun-ı celîle hüsn-i ittibâları nisbetinde adâlet-perverlikle ibkâ-yı nâm ettiler. Husûsiyle sâye-i âliyesinde yaşadığımız devlet-i ebed-müddet-i Osmaniyenin medâr-ı mefhareti olan selâtin-i azâm aleyhim-i rahmetü'l-melekü'l-a'lâm-ı huzerâtı o hüsn-i ittibâ'ı derece-i kemâle îsâl etmeğe cümleden celîle-i makâm-ı hilâfet'ül-hakk ile kesb-i fahr-i tâm eylediler.

Şehriyâr-ı zamân mülkdâr-ı amîmü'l-ihsân veliyy-i ni'met-i bî-îmtinân emirü'l-mü'minîn Vekil-i Resûl-i Emîn hâmi-i din-i mübeyyen padişâhımız gâzi Sultan Abdülhamid Han Efendimiz hazretleri ise bu meslek-i celîl-i diyanetkârânde ecdâd-ı memdûhü'l- itiyad cenâb-ı mülükânelerine gıpta-bahş olacak derecelerde iltizam-ı sebât etmekle berâber

memâlik-i şâhanelerince muktezayât-ı asriyye ile mütenâsib bir sûrette terakkiyât-ı mütevâliye husûlü esbâbının istikmâline el-hakk mâ-fevkı tasavvur olunamayacak mertebelerde himmet buyurmaktadırlar.

Culûs-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhilerinden biri cilve-ger-i meydân-ı muvaffakiyet olan ve her biri müddeaya sâlifü'z-zikri isbât için bir bürhân-ı celfi bulunan bunca âsâr içinde yalnız matbuat âlemine âit olanlar piş-i nigâh-ı dikkatle alınsa âsâr-ı sâlifeye nisbetle asr-ı bî-adil-i cenâb-ı şehensâhîlerinin ne kadar büyük, ne derece şa'şaalı görünmesi lâzım geleceğine bir fikr-i icmâli hâsıl edilmiş olur.

Fil-hakîka bugünkü âlem-i matbuâtımız sekiz on sene evvelki âlem-i matbuâtımıza nisbetle mükemmel denilecek bir halde ve pâdişâh-ı maarif-penâhımız efendimiz hazretlerinin sâye-i feyz-vâye-i cenâb-ı cihândarîlerinde istikbâl için dahi ümidlerimiz kemâldedir.

İşte bundan dolayıdır ki bir lütf-ı mahsûs-ı hazret-i hüdâvend-i azamîler olarak şâyân buyrulan müsaade-i seniyyelerine iğtirâren ve hasb-et-teyemmüm vilâdet-i bâ-saâdet cenâb-ı zillullahîlerine musâdif bulunan bu yevm-i mesûddan itibâren {Mirsâd} nâmıyla edebiyat ve fenniyattan bâhis olarak haftada bir defa çıkacak olan şu eser-i kem-terânemizin neşrine cesâret-yâb-ı ibtidâr olduk.

Ey mihr-i celf-i şa'saa hâver-i devlet
Nûrunla göründü bize şehrah-ı maâlî
Sultân-ı eâlîsin eyâ dâver-i devlet
Lâyık sana ünvan-ı şehensâh-ı maâlî

neşidesini tekrar etmekte olan vicdânımızın hâiz olduğu hulûs-ı niyet bize ümîd-bahş-ı muvaffakiyet olmaktadır. Cenâb-ı Hakk ömr-i şevket-i şâhanelerini efvân ve sâye-i maâlî-vâyelerinde ashâb-ı ihlâsı dâimâ memnun buyursun. Amîn. Ve min Allahi't-tevfik.

(ss.1-2.)

KISM-I EDEBÎ

Sitâyiş-i Hazret-i Pâdişâhî

Ey meh-i burc-ı şeref, ey sâye-i rabb-ı (Hamîd)
Eyledi halk-ı cihânı mihr-i adlin müstefid

Zulmet-i zulm ü ezâ asrında oldu nâbedîd
 Ömrün, ikbâlin, şükûh u satvetin olsun mezîd
 Bin yaşa ey sevgili sultânımız (Abdülhamid)

Sen o hakân-ı muazzamsın celîlü's-şânsın
 Menba'-ı cûd u kerem ebr ü yem-i ihsânsın
 Bizlere lütf-ı celîl-i hazret-i Yezdânsın
 Nakarat

Taht-ı Osmânîyi teşrif ettiğin günden beri
 Mülkü âbâd eyledin, tanzîm kıldın askeri
 Eylüyor herkes senâ bu akl-ı hikmet-perveri
 Nakarat

Gece gündüz terk ile ârâm-ı hâb u râhatı
 Bârekallah himmetiüle kıldın ihyâ devleti
 İndimizde lütfunun gayet büyüktür kıymeti
 Nakarat

Tekyeler mektepler, açtın câmi inşâ eyledin
 Herkesin kalbin meserretlerle imlâ eyledin
 Hâsılı Osmânlı nâm ü şânın 'ilâ eyledin
 Nakarat

Âsitân-ı devletindir cümleye dârü'l-imân
 Kurret-ül ayn-ı cihânsın, melce-i bî-vâyegân
 Pâyidâr ol haşre dek ey mefhar-ı Osmâniyân
 Nakarat

Arz-ı endâm etmede yer yer livâ-yı şevketin
 Akla hayret vermede tedbîr-i verâ-yı hikmetin

Nazra-ı takdîs ü takdirin kazandın milletin

Nakarat

Sensin ancak adl-güster şâh-ı ihsânkârımız

Merhametli, âtîfetli, sevgili hünkârımız

Bu du'â-yı bî-riyâdır dâimâ ezkârımız

Nakarat

Bir melek sîret meleksin ey şeh-i haydar-şîâr

Ol serîr-i saltanatta âfiyetle ber-karâr

Vîrd-i hâss-ı kemterin (Kâmil) budur leyl ü nehâr

Nakarat

(ss.2-3.)

MÜZEHÂNE-İ EDEBÎ [*]

(Azerî) Çelebi merhûmun –cennetmekân Sultan Mahmud-ı evvel hakkında– inşâd eylediği kasideden müfrezdir:

Ey çîn-i hatın ser-şiken-i zülf-i kevâib

Bağlandı saçın târna her müşg-i zevâib

Mîhr olmasa olmazdı ruhun gün gibi zâhir

Cân olmasa olmazdı lebin cân gibi gâib

Üstâd-ı ezel eyledi âyine-i rûyn

Mir'ât-ı mücellâ-yı arûsân metâlib

Sahbâ-yı lebin yâdına sermest-i Eâcim

Zülf-i siyehin târna dilbeste-i eârib

[*]Dâimâ bu serlevha altında meşâhir-i şuarâ-yı sâlifinin âsâr-ı ber-güzîdeleriyle tezyîn-i sahîfe-i iftihâr edilecektir.

Olmayadı felek bedreka-ı mihr-i cemâlin
Olmazdı kamer kafilê- sâlâr-ı kevâkıb

Bin cân verene sen lebin öptürmedin ammâ
İller sana cân vermeğe bin cân ile tâlib

Bâm-ı feleğe sâye salar kasr-ı celâli
Âvizeleri gün gibi rahşende ve sâkıb

Her beyti garîbâne gezer gûşe-be-gûşe
Etti bu kasîdem benim ezhâr-ı acâib

Ben mürşîd-i erbâb-ı kemâlim ki önümde
Oldu şuarâ câm-ı sühân içmeğe tâib

Sihir etti kulun (Âzerî-i) nâtıka-perdâz
Mu'ciz okunursa sühân-ı pâki münâsib

Eş'âr-ı revân-bahşıma meyl et ki desinler
İskender imiş oldu hayât âbına tâlib

*

Âdâtü'l-sâdât sâdâtü'l-âdât
Âdât-ı ekâbir, ekâbir-i âdâtıdır.

Hayrû'l-makâl mâ evfakü'l-hâl
Sözün hayırlısı hâle muvâfik olanıdır.

E'l-ayânü'l-ihdiyâc a'le-l beyân
Ayân olan şey muhtâc-ı beyân olmaz.

E'l-afv zükûtü'z-zafer.
Afv muzafferiyetin zekâtıdır.

Eğer yâr ehlest kâr sehlest
Eğer yâr iş ehli olursa kâr kolaylaşır.

Pörsan pörsan be-Ka'be reften be-tüvân
Sorarak Ka'be'ye gitmek mümkün [°]

Berk-i sebz est tuhfe-i dervîş
Fakirin hediyesi yeşil yapraktır [°°]

Ta'cîl nigû nist meger der amel-i hayr
Amel-i hayrdan başka yerde ta'cil iyi değildir.

Der-kâr-ı hayr hâcet hîç istihâre nist
Amel-i hayrı icrâda istihâreye hâcet bile yoktur.

Hesâb ki pâkest ez-muhasebe çe bâkest
Hesâb doğru olduktan sonra muhasebeden korkulur mu?

Dergeh nedârî der-bân çe mikunî
Mademki evin yoktur kapıcı nene lâzım!

(ss.3-4.)

HİKEMİYYÂT

Ecsam tebeddül ve tagayyür eder, fakat asla mahv olmaz. Rûh mevâdd-ı âdiyeden de ednâ mıdır?

Vicdan kalbin dâimâ nazar kıldığı, bir tarafı büyük bir tarafı küçük gösterir bir âyinedir. İnsan hatîyatını küçük, hasenâtını büyük gösteren tarafında görür.

[°]Nazmen.

[°°] Çoban armağanı çam sakızı.

Hayat bir rüyâ memat ise bir hâlet-i bidâridir.

Mevte doğru bir kademdir doğduğu an âdemin.

Kalb bir kaseye benzer ki tamamen dolması için behemehal taşması lâzımdır.

Fazilet de kava'id-i sarf gibi mümârese ve ameliyat ile öğrenilip emsile ile hıfz olunur.,

(Jorfu)

Kendinden asla bahsetmeyip herkese dâimâ kendilerinden bahsetmek hoşâ gitmenin tarîk-i ahsenidir. Bunu herkes bildiği halde yine unuttur.

(J.Dö.Gonkor)

(s.4.)

MÜTENEVVİA

Vücûd-ı insanî neden mürekkeptir?

Yetmiş kilogram sıkletinde bulunan bir insanın terkibât-ı kimyevîyesi neden ibâret olduğu pek mükemmel hesap olunmuştur.

İnsanın vücûdunda beşi gaz ve sekizi sulb olmak üzere on üç muhtelif madde vardır.

İnsan başlıca fevkalâde tazyîk olunmuş halde bulunan (müvellid-ül-humûza) dan teşkil olunmuştur.

Vücûdumuzda kırk dört kilogram sıkletinde (müvellid-ül-humûza) mevcûddur ki, mezkûr gaz hararet-i adiyeye ma'rûz bulunsa otuz metre mükâ'abdan ziyâde bir mahalli istiâb edebiliyor.

(Müvellid-ül-mâ') ise vücûd-ı insanînin terkibâtında ancak yedi kilogram kadar mevcûddur. Eğer bu mikdar gaz basit bir halde bulunacak olsa seksen metre mükâ'ab bir mahalli ihâta eder. Ve on iki kişinin vücûdundaki (müvellid-ül-mâ') ile bin metre mükâ'abında bulunan bir balon şişirilebilir. (Azot) tahminen iki kilo, (klor) sekiz yüz ve (flor) yüz gram kadar bulunur.Sulb halinde bulunan mevâddan en ziyâdesi (fahm) dir ki vücûtta yirmi iki kilo mikdarında mevcûttur.

Bundan sonra (fosfor) ve (kibrit) gelerek birinden sekiz yüz gram diğerinden yüz

gram bulunur.

Vücudumuzda kıymetdâr maden olmayıp yüz yetmiş beş gram kadar (kalsiyum), seksen gram (potasyum), yetmiş gram (sodyum),elli gram (manyazyum) ve elli gram (hadîd) mevcûttur.

İlâve olunur ki işbu mevâd-ı Mütenevvia pek muhtelif bir surette imtizâc ederek, ta'dadı ciltler dolduracak surette vücûtta mürekkebât teşkîl etmiş ve dâima etibbâya mürâcaata mecbûr olmuş olanların vücûdunda ise, ta'dadından insana dehşet gelecek derecede bir takım mürekkebât-ı muhtelif-i kimyevîye hâsıl olmuştur.

Erkeklerle kadınların sadâları arasındaki fark neden neşet eder?

Erkeklerde sadânın çıktığı yol (şefe-i mizmâr)ın tûlü yirmi beş, kadınlarda ise ancak yirmi santimetredir.

Malûmdur ki bir tel ne kadar kısa olursa ihtizâzı o kadar ziyâde ve çıkardığı ses o derece ince olur. Dâima kalın bir ses çıkaran bir mûsikî aleti veyâhut bir muganni bir saniyede ancak seksen çift ihtizâz hâsıl edebildiği halde bunun incesi müddet-i mezkûre zarfında işbu adedi dokuz yüz doksan ikiye kadar iblağ edebiliyor.

Sadânın kalın ve inceliği husûsunda hançereyi kaplayan derilerin de yumuşaklığının dâhî-i küllîsi vardır. Kadınlarla çocukların hançereleri derisi erkeklerinkinden pek çok yumuşak olup zükûrun boğazlarındaki mezkûr deriler, yaşları ilerledikçe kemik halini kesb etmektedir.

Karanlıkta bazı böceklerin parlamalarına sebep nedir?

Bunu Mösyö (Duboa) Paris Encümen-i Fünûnunun ictimâât-ı âhiresinden birinde pek güzel izâh eylemiştir. Mûmâ-ileyh böyle parlayan böceklerden çoğunu yardıpta ensâcının aralarında- ale'l-umûm bu türlü böceklerde bulunanlardan başka türlü olarak -(basil) tesmiye olunan birçok hayvanata tesâdüf eylemiş ve işbu basillerin milh-i bahrî ve (kalevî) denilen mevadla işbâ' edilmiş su derûnuna hîn-i vaz'ında derhâl böceklerde görülen parlaklığın meydana geldiğini müşâhade eylemiştir. Mezkûr basiller yalnız bu böceklere mahsus olmayıp balıklarda da mevcuttur. Fakat ziyâ vermeleri derûnunda buldukları kanın tuzlu ve zü-l-kalevî olmasına mütevakkıftır. Onun için bu garip hale nâdiren tesâdüf

olunmaktadır.

Mûmâ-ileyh Mösyö (Duboa) hem tuzlu hem (kalevî)li bulunan denizin de karanlıkta parlamasını bu sebebe ibtinâ etmektedir.

(s.6.)

Roman

Miryan Köşkü Fâciası

Mütercimi: Vahdetî

Mukaddime

1

Bahriye mülâzımlarından «Şarl-Guy-Bernard» ile «La Baron dö Miryan»ın kızı «Polin-Estel-dö Miryan»ın tezevvüclerine dâir olan mukâvelenâme, Madam la Baron ile kızının ikamet etmekte oldukları köşkte, birkaç ehîbbâ muvâcehesinde kırâat olunmuştur.

Düğün, bir mayıs mâhına müsâdif olduğundan hevâ gâyet sıcak ve salonda bulunanlar ise teneffüs husûsunda suûbet çekmekte olduğundan, ağaç altlarında biraz hevâ almak için bir sevk-i tabîî ile köşkün –velîme cemiyeti mülâbesesiyle– fânuslarla münevver bahçesine çıkmaya başladılar.

«Şarl-Guy-Bernard» yirmi beş yaşında genç, yakışıklı bir delikanlı olup, kendisine gâyet yakışan asker üniforması kadd-ı mevzûnunun zerâfet ve dilkeşliğini bir kat daha tezyîd ettiğinden herkesin nazar-ı dikkatini celb etmekte idi. Kendisi, nişanlandıktan iki seña sonra tezevvüce nâil olabildiğinden, kemâl-i iştiyâkla sevdiği Madmazel dö Miryan'ı med'uvvînin nazarından dûr bir mahalle çekerek:

—Yârabbî şükür! Birkaç dakika yalnızca kalabildik. Artık nasıl ister isek konuşabiliriz, değil mi elmasım?

Madmazel dö Miryan— Söyleyecek bir şeyiniz mi var sevgilim?

Şarl (Germî-i tâmla)— Evet! Size olan sıdk u muhabbetimi tekrar edeceğim!... Size perestîş eder derecesinde arz-ı muhabbet etmekte olduğumu söyleyeceğim!...

Şehrâh-ı azametîne tesâdüf eden eşyâyı bir nikab-ı sîmîn ile setreden kamer, ziyâsıyla Madmazel dö Miryan'ı bir kat daha güzelletmekte olup Şarl, hüsn ü ânının meclûbu olduğu zevcesini daha iyi seyretmek için, yavaşca nezdinden ayırmış idi. Ve demiş idi ki:

— Perî lik'anı lâyıkiyla temâşa için beni bir parça serbest bırak!...Seni görmeyeli letâfetin bir kat daha artmış!...Perestîşe lâyıq olan gözlerin cezbe ile mâlâmâl olmuş!...

Madmazel dö Miryan— Evet bu söylediklerinin hepsi sahîh olabilir; Zîrâ sana olan muhabbetimin günden güne taz'îf ettiğini hissediyorum.

Fi'l-hakika genç kız dahî, bu gece şâyân-ı perestiş bir halde olup şehlâ gözlerinde, kendisinden ziyâde sevmekte olduğu Şarl'a kavuştuğundan dolayı, envâr-ı zevk ü neşât nümâyân idi.

Bu gece aşk ile perverde olan iki gönlün imtizâcî, birçok zamandan beri bu leyle-i meserret-engizi kemâl-i iştiyâk ile beklemekte olan zevc ile zevcenin hâl ü tavrı, çehrelerinde görülen alâim-i şâdumânî, meserret-bahş-ı kulûb-ı eviddâ olmakta idi.

Herkes gülüyor, oynuyor idi.

Bu iki gencin ilk muhabbetleri Şarl'ın «Senegal»e memur edildikte mahall-i mezkûrda şiddetli bir ısıtmanın pençe-i kahrına giriftâr olarak, mensûb olduğu nezâretin izniyle, kesb-i ifâkat etmek için sūd-pederi olan, Madam la Baron dö Miryan'ın tabîbi ihtiyar doktor «Brilland»ın nezdine gelmesi zamanında vukua gelmiş idi. Şöyle ki:

Bir gün Madam la Baron'un keyifsizliği hasebiyle Doktor Brilland, mezkûreyi muâyene için bir çehâryeklik mesâfede bulunan köşküne giderken Şarl'ı dahî beraber getirmiş idi.

Doktorun müsta'cel diğer bir vizitesi olduğundan, Madam la Baron'u muâyene zımında köşke indikte Şarl'ı arabada bırakmış idi.

Genç zâbit bir elinde dizgin diğerinde kamçı ve me'zun olduğu cihetle istirahat-ı vicdân ile mes'udâne ve ma'sumâne, köşkün kordinik ile mâlâmâl olan köhne pencerelerinin menkurâtını temâşâ ediyordu....Nâgehân, pencerelerden birinin perdesi arkasından «melâhat-i beşeriyenin en mükemmel bir levha-i timsâli» nâmına şâyeste ve elân temâşasına doyamadığı bir çehre-i melâhat-behre nümâyân oldu.

Şarl, bilâ-ihtiyâr taaccüb ve hayretini mu'lin bir harekette bulundu. Ve bu sırada kamçı elinden düştü. O çehre-i bî-nazîr de berk-i serî-üz-zevâl gibi gâib oldu.

Doktor avdet ettiğinde Şarl onu isticvâb etti:

Şarl— Bu eski köşkte güzel bir genç kız var değil mi?

Brilland— Evet Madam la Baron'un kızı. Hem de sâhibe-i melâhat.

Şarl— Niçin öyle bir şeyi bana haber vermediniz?

Brilland— Haber vermek lâzım mı idi?

Şarl— Zâhir! Mukaddemâ haber vermiş olaydınız birdenbire müteaccib olmaz ve biraz kendimi toplar idim de daha dikkatli bakabilirdim.

Birilland— Vay!..Gördün mü?

Şarl— Evet.

Brilland— Nerede?

Şarl— Pencerenin birinde.

Brilland—Vay!..Tevekkeli değil!. Benzin saramış!.. Ziyâdesiyle müteessir olmuşsun gâliba!.. Yoksa şimdiden abayı yaktın mı?

Şarl— Şüphe yok!

Brilland— Sahîh mi söylüyorsun?

Doktor dizgin ve kamçıyı toplayıp, köşkün bahçe kapısına doğru gerdüne-i süvâr oldular.

Şarl, bir cezbe-i ma'neviyye-i mukavemet-sûz ile nazarını tekrar pencereye doğru atfetti.

Genç kız yine orada idi.

Bu defa kız mahcûbiyetinden perdeyi birdenbire indirdi.

Şarl fevkalâde bir sadme-i kalbiyyeye uğrayarak kendi kendine:

—Evet! Evet! Hakikaten güzel!.. dedi.

Esnâ-yı râhda Şarl, doktora, la Baron'un hâl-ı hazırına, servetine ve ahvâl-i sâiresine dâir birtakım istifsârâtta bulundu.

Doktor da suallerine dâimâ tebessüm ile cevap veriyordu.

Madam la Baron Duryan, on beş seneden beri dul olarak köşkünde imrâr-ı evkât ye bütün lezâiz-i dünyeviyyesini kızının terbiyesinde aramağı kendisine eğlence ihtizâz eylemiş idi.

Bu kadın hakikaten ahlâk-ı hamîde ve hüsn-i terbiye-i bergüzîde husûsunda pek ileri varmış idi. Serveti genç zâbitin temâşasıyla sadme-i kalbiye ve râşe-i aşkıyyeye dûçâr olduğu köşkten ibâret olup ecdâdının doğduğu, büyüdüğü ve terk-i dağdağa-ı hayât eylediği köşk olduğundan onu terk etmeyi tecvîz etmemiş idi. Zevci «Baron dö Miryan» genç, gayûr, vatanperver bir süvârî kaim-makamı olup 1855 senesinde Fransa ile İtalya beyinde vuku'a gelen muhârebede kumandası tahtında bulunan askerinin başında vatan yolunda fedâ-yı cân etmiş idi.

Madam la Baronun familya ihtişâmâtına mukâbele edebilecek derecede serveti yok idi. Yalnız her türlü lezâiz-i dünyeviyyeden elezz olan hüsn-i ahlâkı sâyesinde milyonların cezb edemeyeceği hüsn-i zan belde ahâlisi tarafından üzerinde dâima pây-dâr ve samimî idi.

*

Birkaç gün böylece geçti.

Doktor, genç zâbite köşke tekrar gitmekten bahsetmemekte, Şarl dahî dâima kalbini ve zihnini iştigâl eden o duhter-i perfî-peykerden bahsetmeğe asla cür'et edememekte idi.

Şarl, doktorun bir sabah etrafda tenezzüh için arabasını hazırlattığını gördükte bütün cür'etini cem ederek dedi ki:

— Peder artık Mîryan Köşkü'ne gitmiyorsunuz galiba?

Brilland— Hayır! Niçin sordun?

Şarl— Hiç! ...La Baron dö Mîryan kesb-i ifâkat etti mi?

Brilland— İhtimâl! ...Zîrâ iyi olmamış olsa idi mutlaka beni çağırırlardı.

Ba'de Brilland, Şarl'ı nazar-ı tecessüsten geçirerek:

Brilland— Zannıma göre köşk senin fikrini pek çok iştigâl ediyor; Hakikaten de görülecek şeylerdendir. Hem de tarihte zikri sebkat eden köşklere dendir.

Şarl, ehemmiyet vermediğini mu'lin bir işaret etti.

Köşk onun zihnini asla iştigâl etmiyor idi.

Doktor Şarl'ın bu işâretini nazar-ı ehmmiyete almayarak:

Brilland— Her vakit hastalık için gidilmez ya! ...Bir gün de birlikte gider hem köşkü gezeriz, hem de la Baron'u ziyâret ederiz, değil mi?

Şarl (süratle)— Beni de götürür müsünüz?

Brilland— Arzu edersen götürürüm, ne var?...Hem de Madam la Baron 'a takdîm ederim...

Şarl, kemâl-i mahzûziyetten cevap veremeyecek bir hâle geldi.

Vechindeki alâim-i şadumânîye mukâbele edebildi ise de kalbinin mir'ât-ı in'ikâsı olan gözlerine mukâbele edemedi.

Genç zâbit yevm-i mev'udu sabırsızlıkla beklemekte idi,

(Mâba'dı var)

(ss.7-8:)

Nr.2

«Şükrân»

Tercümân-ı hissiyât-ı ümmet-i itlâkına kesb-i ehliyet eden bil-cümle evrâk-ı havâdis

tarafından {Mirsâd} ımızın intişârından dolayı ibrâz olunan âsâr-ı muhalesete ve bazı müntesîbin edeb-i cânib-i âlisinden gönderilip de –hacmimizin müsadessizliği cihetiyle– derc olunamayan iltifatnâmelere bilhassa arz-ı teşekkür olunur.

KISM-I EDEBÎ

Paris'te Bir İranlı

(Montesqieu'nun "Lettar Persan"ından Menkul Bir Mektup)

Paris halkının mizâcında bir tecessüs var ki cinnet derecesine varıyor. Buraya geldiğim vakit bana güyâ gökten inmişim gibi bir nazarla baktılar. Zükûr ve nisvandan ihtiyarlar, orta yaşlılar, gençler, çocuklar, hep beni görmek arzusunda bulunuyorlardı. Gezmeğe çıktığım gibi herkes pencerelelere koşardı. "Tevileri"ye gitsem derhâl etrafımda ricâlden bir dâire teşkil ettiğini müşâhede ederdim. Nisvan dahi çevremde bin türlü renk ile mülevven bir kavs-ı kuzâh teşkil ederlerdi. Tiyatroya gitsem yüzlerce dûrbîni yüzüme doğru tevcîh edilmiş bulurdum. Hâsılı benim kadar görülmüş bir adam görülmemiştir. Bazen birtakım adamların çehreme nazar ederek birbirlerine "İtirâf etmeli: Tam İranlı simâsı." dediklerini işitirdim de güleceğim gelirdi. Acayip şey! Her nereye baksam gözüme resmim ilişirdi. Bütün dükkânlarda, bütün ocak üzerlerinde hep kendimi görürdüm. Beni doya doya görememiş olmaktan o derecelerde korkuyorlardı.

Maahazâ o mertebelerde bir iştihâ ve itibâr bana bâr olmaktan hâli kalmıyordu. Kendimi o kadar şâyân-ı tecessüs, o rütbe nâdide bir adam zannetmiyordum. Vâkıa kendi hakkımda hüsn-i zannım gâlip idi ammâ evvelce asla tanımamış olduğum büyük bir şehirde böyle halkın ârâmını ihlâl edecek mertebelerde mâ-bih-il-iştigâl olacağım hayâlimden geçen şeylerden değil idi. Bu cihet bana câme-i Acemâneyi terk ile yine yüzümde hayretle temâşaya sezâ bir şey bulup bulamayacaklarını anlamak için Avrupalı tarzında giyinmek husûsunu tazmîm ettirdi. Şu tecrübe bana kıymet-i hakikiyemi tanıttı. Kâffe tezyinât-ı garibeden vâreste bulunduğum vakit kendi değerimin daha doğru olarak tahmin edildiğini gördüm. Umum tarafından mazhar edilmekte olduğum dikkat ve hürmeti bana bir anda gâip ettiren derzîden şikâyet etmeğe başladım, çünkü birdenbire dehşetli bir hiçlik âlemine girmiş idim. Bazı kere bir cemiyet arasında bir zaman oturduğum halde kimse yüzüme bakmaz ve

bana fırsat-ı şakk-ı şefe vermez idi. Lâkin ezkazâ birisi benim İranlı olduğumu cemiyete haber verecek olsa o anda etrafımdan "Vay! Vay! Efendi İranlı ha!" Bu gerçekten harikulâde bir şey! İnsan nasıl İranlı olabilmiş?" yollu gürültüler işitmeğe başladım.

Muallim Nâci

(s.9.)

Edîb-i şehir izzetlü Mustafa Reşid Beyefendi tarafından ihdâ' buyrulmuştur.

Kıt'a

Cûyûş-ı nevbahâr arzı yed-i sermâden almıştır.
Sutûh-ı âba âsâr-ı füyûzu sâye salmıştır.
Bütün ezhâr açılmış, bir çiçek mahrûm kalmıştır.
O, kalbimdir ki mahkûm-ı şitâ-yı dâimîdir hayf

Şûrâ-yı Devlet Muhakemât Dâiresi muavinlerinden bedâi-perver izzetlü Rahmi Beyefendi tarafından ihdâ' buyrulmuştur:

Gazel []

Leyâl-i ömre ey nûr-ı aşk-ı şu'le zensin
Bahâr-ı ne'senin âfitâb-ı subhı sensin

Ne varsa sendedir hep lezâizi hayâtın
Müessir olduğun kalbe vâkıa mihensin

Hüviyyet-i vücûdum seninle kâim ey aşk
Senim ben öyle kim sen de sanki aynı bensin

Cihânda varsın ammâ nesin bilinmiyorsun
Hakikatinde hayret-fezâ-yı ilm ü fensin

[] Bu gazel vezn-i mahsûsü olan: Mefâilün feülün mefâilün feülün'e tabiken şu suretle takti' olunur:

Leyâl-i ömr e ey nû r-ı aşk-ı şu' le-zensin
Bahâr-ı neş e min â fitâb-ı sub hı sensin

Yine bu şeb beraber mi yâr ile mey içtin
Yüzünde Rahmiyâ cilveger sürûr-ı şensin

Encümen-i Maârif âzâ-yı kirâmından İzzetlü Vehbi Bey tarafından vârid olmuştur:

Ferdâ-yı Aşk

Neden koğdun kapından bendeni eyâ ilâh-ı aşk
Huzûrum yok o günden ki tükendi âh u vâh-ı aşk
Karanlıkta bunaldım doğmaz oldu mihr ü mâh-ı aşk
Huzûrum yok

Usandım şu sükûn-ı dâimîden doğrusu nefret
Çekilmez bir marazmış gâfilânın sevdiği rahat
Yetiş ey pir-i aşk eyle dil-i mağdûra bir himmet

Nakarat

Gözümde girye bitti varlığımdan lezzetim gitti
Emel-i arzû bitince elden eyvâh gayretim gitti
Esâret ribkasından kurtulunca rahatım gitti

Nakarat

O âteşli zamânın hâtırâtın eylerim ki yâd
Velâkin kabil olmaz bence bir zevk eylemek icâd
Amân ey meskenet git gayri dilden dâd elinden dâd

Nakarat

Şu deryâ ve semânın rengi tesîr eylemez oldu
Şuâ´-yî şemsle gül rengi gayri nice pek soldu
Güzelliklerden eyvâh dil telezzüz etmiyor n'oldu

Nakarat

Şarâb-ı aşk-ı şevkin nâfile nûş etmeyen bilmez
 O iklimin sefâsın bir kez olsun gitmeyen bilmez
 Anın kadr ü bahâsın kalbini incitmeyen bilmez

Nakarat

İlâhi sen beni dût eyle artık mihnet-i aşka
 Tahammül kalmadı zîrâ ki dilde firkat-i aşka
 Muâdil Vehbiyâ ! Yoktur cihânda kıymet -i aşka

Nakarat

(s.10.)

Bir Ta'ziyetnâme

...

Bu hâl-i esef-i iştîmâl-i nâgeh-zuhûrun sizi fevkalâde mağmûm ve muzdarip edeceği âşikârdır. Şu anda kalb-i rakîkinizi istilâ eylemiş olan ye's, keder hiçbir şeyle zâil olamaz; ancak Cenâb-ı lâyezâle dayanmanız elzemdir.

Size pederlik saadetini mukaddemâ o zât-ı vacibül-vücûd ihsân buyurmuştur; şimdi sizi o nimetten mahrûm eden yine kazâ ve kader-i ilâhi değil midir?!...

Tevekkül et, kardeşim! Tevekkül et! Yürekleri parçalayan gamları, tâkat-fersâ kederleri –etse, etse– ancak tevekkül ta'dil edebiliyor.

Allah-ı azimü's-şân hazretleri, kuluna bezlettiği saadetle beraber en'âm buyurduğu gibi insandan ref eylediği nimeti müteakib de sabır ihsân buyurur.

Bu dakikada, cidden iştirak ettiğim meyusiyetinizden kendimi bu vechile müteselli ediyorum. Siz de böyle tesellî bulun! Ne çâre. Hû-el-hayy-ı lâ-yemût. İnsan yüz sene yaşamış olsa yine pençe-i mevte giriftâr olacak değil mi?...

O gonce, ne bahtiyâr imiş, ki bu menbâ-ı mihnet olan virânedede neşv ü nümâ bulamayarak, rüzgârın bin türlü ilcâatına uğramadan, sabah-ı inkişâfında soldu.

O ma'sum, ne ulvî bir melek imiş, ki bu denî dünyada piç ü tâb-ı gamla dûcâr olmadan; âlem-i melekûta tayerân eyledi. Hâlîkından size mağfîret talep ediyor. O meleşî rahatsız

etmeyin!...

Gayret birâder! Gayret! Bu âlem-i fâninin bûd u nâ-bûduna ehemmiyet verir bir âdem olmadığınızı bugün de gösterin!

Cesâret, kardeşim! Cesâret! Bu denî dünyanın mihen ü meşakkına göğüs gerer bir merd olduğunuzu bu dakika da ibrâz edin!...

Sükût ettiyse bir kevkeb sipihri berkarâr olsun

Yere düştüyse bir meyve dırahtı pâydâr olsun

Kızıl Toprak - Fî 3 Temmuz Efrenci 1889

(s. 1 1.)

MÜZEHÂNE-İ EDEBÎ

Kûyını görmekle bizde sâkin olmaz şevk-i yâr

Kâil olmaz cennet-i firdevse didâr isteyen

«Ahmed Paşa»

*

Hâl-i lebini gülşen-i hüsnünde gören der

Cennette Bilâl-i Habeşî Kevsere düştü

kezâ

*

Ne hurisin ki yüzün cennetinde ruhlarını

Bir ay içinde iki nevbahâra benzettim

kezâ

*

Sor dil-i bî-çâremin hâlin perişân zülfüne

Hâlini bilmez bir perişânın perişân olmıyan

kezâ

*

Senden ednâyı görüp şükr ile demsâz olmak

Senden âlâlara reşk eylemenin merhemidir

«Nâbi»

*

Dişlerin kim leb-i lâlin arasından görünür

Benzer ol jaleye kim lâle-i hamrâya düşer

«Nizâmî»

*

Ederiz ma'siyeti lûtf umarız mevlâdan

Biz bu mihnet-gedede hâr ekeriz gül biçeriz

«Nevres»

*

(Bâki) yine mey içmeye and içti demişler

Divâne midir bâde dururken içe andı.

(s.11.)

HİKEMİYYÂT

En mes'ud imrâr-ı hissiyât edenler en az hissiyâta mâlik olanlardır diye iddia olduğunu işittiğim zaman hâtırına şu darb-ı mesel gelir :

Oturmak ayakta durmaktan, yatmak uyumaktan, ölmek ise her ikisinden rahattır.

(Şanfor)

Âkilden ziyâde mecnûn olduğu gibi âkilde de akıldan ziyâde cinnet mevcuttur.

kezâ

Mahzûn olmak dâimâ kendini düşünmektir.

kezâ

Vâsıl-ı müntehâ-yı maksud olanlar nokta-i hareketlerini pek çabuk unuturlar.

(J. Ramo)

Güzel bulduğumuzu sever ve sevdiğimizi güzel buluruz.

(Madam Valir)

(s.11.)

MÜTENEVVİA

Avrupa'nın hangi memleketinde mâişet ehvendir?

Ahiren neşrolunan bir istatistikten anlaşıldığına göre en ucuz Rusya'da yaşanabiliyor. Bir Rus, bir Fransız'ın sarfettiği akçanın nısfını harcedemez. Bu da ömr-i mâişetin kısm-ı âzamı olan ekmeğin Rusya'da ehven olmasından nâşidir.

Mezkûr istatistik malumat-ı âtiyeyi itâ eylemektedir:

	Frank		Frank
Rusya'da	0,65	Almanya'da	1,30
İtalya'da	0,75	Felemek ve Belçika'da	1,40
İspanya'da	0,85	Fransa'da	1,55
Avusturya'da	1	İngiltere'de	2,10
İsveç Norveç'de	1,10		

Ma'mafih yaşamakta refâh aranıldığı takdirde orta halde adamlar İngiltere ve Fransa'da her yerden ehven yaşayabilirler.

Telgrafla muhâbere edilebilen dünyanın en uzak mahalli neresidir?

Bir telgraf memurunun itâ eylediği malumâta nazaran telgrafla muhâbere edilebilen dünyanın en bâid mahalli (Zelland-ı Cedîd) de kâin (Enor Karjil) şehridir. Mahâll-i mezkûra telgraf, (İsviçre), (Avusturya), (Bosna), (Memâlik-i mahruse-i Şâhâne), (Singapor), ve Avusturalya'da kâin (Sidney) den yahud (Malta) ve (Süveys)den mürûr ile vâsıl olabiliyor.

Kelime başına on iki frank altmış santim alınır ki (Antil) adaları için alınmakta olan on üç frank on beş santime nisbetle ehvendir.

Bir de (Kolombiya) ile (Zelland-ı Cedîd) arasındaki mesâfe-i telgrafiye fevkalâde bâiddir.

Zirâ bu iki mahal arasındaki edilebilecek muhâbere (Amerika-yı şimâlî), (Bahr-ı Muhit adası), (İngiltere), (Almanya), (Rusya), (Çin), (Japonya), (Cava) ve (Avusturalya)dan mürûra mecburdur. İşbu hat 32180 kilometre kadar uzundur ki hemen devr-i âlem edebilecek derecededir.

Bir portakal en iyi nasıl yenilebiliyor?

En iyisi portakalı tepesinden delerek içini kaşığı sapıyla karıştırıp derununa az da toz şekeri atmaktır. Böyle yapılan portakal, emildiği zaman ağza gelen mâyi fevkalâde telzîz-i damağ eyler.

Daha soymazdan evvel kaynar su derûnunda duran portakal sirke gibi ekşi ise bal gibi tatlı olur.

(s.14.)

Roman

Miryân Köşkü Fâciası

(Mâba'd)

1

Bu sabırsızlığı Madmazel dö Miryan'ı sevdiğinden değil, pencerede gördüğü ve melâhat-i bî-nazîrine hayrân olduğu bir kızın hüsn ü bî-bahâsını yakından temâşa etmek ve buna bir samîme-i hayat-bahş olan "görüşmek" gibi bir saadete nâil olabilmek için idi.

Yevm-i mes'ud-ı mev'ud hulûl etti. Şarl için münîr-i sürûr olan şafak, envâr-ı hayât-bahşıyla âlemi setreden perde-i zulmeti kaldırdı. Bî-çâre zâbitin zihni meşgûl, kalbi helecânda idi. Doktor gâyet güzel giyinmiş, Şarl dahî ona etibbâ ile tekmil modaları üzerinde cem' etmiş idi.

Doktor Brilland, elli yaşını tecâvüz etmiş ve henüz teehhül etmemiş idi.

Sayfiyesinde iki hizmetkâr ve bir de "Brijit" nâmında bir besleme ile imrâr-ı evkat ediyordu. Vaktinin Kısım-ı âzamını kitap mütâlaasına hasr eylemiş idi. Mütâlaa hengâmında çok defâlar taam vaktini, uyku zamanını unutacak derecede meşgûl olurdu.

Emekdarân-ı kadîmesinden olan "Brijit" umûr- beytiyyeye hasr eder, doktorun vizitelerini tanzim ve irâdî masrafâ tekabül ettirmeğe gayret ederdi. Bazı kere de doktoru dalmış olduğu mütâlaadan îkaz ederdi. Zîrâ doktor gâyet nerm tabiatlı olduğundan ara sıra muhibblerinden vizite parası almazdı. "Brijit" dahî hiddetlenerek:

—Öyle ya?...Ona merhamet, buna şefkat, diğerine insâniyet diyerek koşun gidin!.....Size doktor demeğe artık dilim varmıyor. Bununla beraber hiç esef bile etmiyorsunuz. Bilmem ki?.... Sabahlara kadar kitapları okursanız para mı kazanacaksınız?..... Der idi.

Doktor Brijit'in sözlerine ihâle-i sem'-i itibâr etmeyip mütâlaasına devâm ederdi.

Brilland'ın sıhhati mükemmel, Vücûdu kavî, saçları sinniyle mütenâsib olmayarak bembeyaz idi. Tıflâne bir tabiata dahî mâlik olduğundan dâim şen ve mesrûr idi.

Şarl, sūd-pederini fevkalâde severdi. Bâ-husûs köşke götürdüğü zamandan ve tekrar götüreceğini va'dettiği günden beri onun hakkında olan muhabbeti bir kat daha tezâyüd etmiş idi.

Yevm-i mev'ud vürûd ettikte Şarl her günden ziyâde süslü giyindi. Bu ise olduğu halde sivil giyinmiş idi. Zîrâ nöbeti olmayan günlerde nâdiren askerî üniforma telebbüs ederdi.

Doktor, Şarl'ın bu kadar süslendiğini görünce tebessüm ederek:

— Hazır mısınız?

Şarl— Evet pederim.

Doktor— Esper'i alalım değil mi?...Arabayı kim bekleyecek?...

Şarl'ın vücûdunu bir lerze istilâ eyledi.

Nereye gidiyordu?...Bir çok zamandan beri zihnini, fikrini işgal etmekte, hâb-ı rahatında kendini bir âlem-i mes'udiyete, bir cennet-i ebedîye sevk ve kendisine hayât-ı cavidânî va'deden o duhter-i perî-peykerin mazhar-ı iltifâtı olmağa değil mi? Ne büyük mes'udiyet!....Hele bir de o sâhibe-i melâhati, fikrinde büyüttüğü kadar âli, nazarında tecessüm ettirdiği kadar latif bulacak olusa, Şarl için ne azîm meserret!....

Arabaya bindiler. Köşke doğru müteveccih oldular.

Doktorun sayfiyesiyle Madam la Baron'un köşkü her ne kadar uzak değil idiyse de, Şarl'ın âsâbını lerze-nâk eden o arzu-yı cân-hırâş vücudunu o kadar tahribâta başlamış idi ki, mümkün olsa idi arabadan inip de bârgîrle yarış etmeği iltizâm edecekti.

Arabacıya bârgiri kamçılamasını ihtâr ile:

(Brilland'a hitâben)— Peder bugün bârgiriniz yürümüyor!

Brilland— Mutmain ol. Belki daha sūratli yürüyor.

Zâbit'in "gayret et" sözünü arabacı tebessüm ile telakkî ediyordu.

Nihâyet köşk ağaçların arasından bir kuş yuvası gibi arz-ı endâm etti. Doktor köşkü Şarl'a parmağıyla göstererek:

— Bu binâyı tanıyor musun?

Şarl— Hayır pederim.

Brilland— Mıryan Köşkü artık geldik.

Biraz müddet sonra köşk büsbütün gözüktü. Genç zâbit köşkü bâ-husûs o çehre-i

melâhat-i behreyi gördüğü pencereyi tanıyarak kalbi darbâta başladı. Şimdiye kadar böyle bir hâle dûçâr olmayan zavallı Şarl, muhabbetin ne demek olduğunu bu zaman anladı.

2

La Baron Miryan ile kızı köşkte idiler. Fakat Doktor Brilland da'vet olunmadan mezbûreleri ziyâret etmesi hâne sâhiplerine hem bâis-i memnûniyet, hem de bâdi-i taaccüb oldu.

Doktorun yanındaki delikanlıyı Madam la Baron görerek kızına kim olduğunu suâl etti. Kızı dahî cevâp olarak dedi ki:

— Bilmiyorum vâlideciğim. Fakat geçen defa da birlikte gelmişlerdi.

Araba da köşkün bahçesine girdi. Genç zâbit derhâl arabadan atladı. Doktor da inmeğe çalışıyordu.

Madam la Baron hizmetçisini çağırarak:

— Bu gelen efendileri aşağı salona götür biz de geliyoruz.

Hizmetçi— Pekiyi Madam.

Madam la Baron ve kızı doktorun ziyâretine bin türlü mânâ veremeyerek giyinmek için odalarına gittiler.

La Baron Duryan elli yaşını tecâvüz etmiş ve kızı henüz on altısında idi. Dâimâ kızına ders-i ahlâk ve ders-i ibret vermeğe çalışırdı. Bazı kere de misâl olarak pederinin sağlığındaki saadetinden kendisinin melâhatinden ve bunların fenâ-pezîr olmalarından bahsedirdi.

Polin'in tenâsüb-i endâm ve ulviyeti çehresinde ziyet-bahş olan semâvi gözleri, kestane renginde saçlarıyla teninin letâfeti, üstâdân-ı heykeltıraşânı engüşt ber dehân-ı hayret bırakacak derecede latif ve şâirâne olduğundan zavallı zâbit, böyle birdenbire meftûn-ı ân olduğunda ma'zûr görülüyor idi.

Genç zâbit ile doktor köşke dâhil oldular. Polin'i tahayyül ettiği kadar güzel görmemek ve yahut şeref-i mülâkatına nâil olamamak fikri bî-çâre Şarl'ın zihnini tehyîc ettiğinden bir lerze-i hevl-nâke dûçâr olmuş idi.

Şarl ile Doktor kapıya vâsil olmadan hizmetkâr kapıyı açarak bir tavrü'l-lâubâliyâne ile dedi ki:

— Buyrunuz doktor efendi.

Doktor— Madam la Baron evde mi?

Hizmetkâr— Evet efendim.

Doktor— Madam la Baron'a beni ve süd-mahdûmumu kabul buyurup buyuramayacaklarını sorunuz.

Hizmetkâr— Hâcet yok doktor efendi zâten sizi pencereden görmüşler. Bendenize salona almaklığımı tenbih ettiler.

Hizmetçi doktor ile Şarl'ı salona götürdü.

Bu salon her ne kadar eski ise de hâlâ bakiyyesi görülen yaldızlı tavanları ile levâyih-ı mütenevvia ile mestûr duvarları, mukaddemâ ne derece müzeyyen olduğunu irâe ediyordu. Ve akmişe-i nadîde ile tefrîş olunmuş yaldızlı kanepelerin mürûr-ı zamân ile levni tagayyür etmiş idi.

Hizmetçi iki sandalye getirerek :

—Oturunuz efendim!

Doktor ayakta durmakta Şarl ise hem pederine tebâiyyet ve hem de kalbinin darabâtını ta'dil için eliyle sandalyeye dayanarak duvarda asılı levhayı temâşa etmekte idi.

Doktor süd-mahdûmuna elbise-i resmîye ile ve birçok nişânelerle müzeyyen bir asker resmi göstererek:

—Bu resim Madam dö Miryan'ın zevcesi "Baron dö Miryan"ın resmidir Madmazel dö Miryan'ın da pederi.

Şarl resme daha dikkatlice bakmağa başladı. "Baron dö Miryan" gâyet yakışıklı olduğundan Şarl, kızının dahî kendisine benzeyeceğini tasavvur ediyor idi. Bâ'de doktora resme dâir efkâr ve mütâlaatını beyân edeceği sırada, kapı açılarak Madam la Baronla kızı Madmazel Polin salona hatve-endâz duhûl oldular.....

Madmazel dö Miryan kestane rengi saçlarının bir kısmını cephe-i sîmînine salıvermiş, sâde fakat gayet latif bir libasla vücûdunu tezyîn etmiş idi. Şarl temsil ettiği güzelliğin fevkinde bir melâhat-i mücessimenin salona girdiğini görünce inân-ı ihtiyârı elinden giderek veleh ü hayret içinde kaldı. Doktor hâne sâhiplerini kemâl-i hürmet ve ta'zîm ile selâmladı. Genç zâbit de kendini toplayarak ve gözlerini Madmazel dö Miryan'ın üzerinden ayırmayarak aynı merâsîmi ifâ eyledi.

(Mâba'dı var)

(ss.15-16.)

Nr.3

İhtâr: Bu nüshadan itibâren gazetemizin sermuharrirliği İsmail Safâ Bey tarafından deruhte edilmiştir.

KISM-I EDEBÎ

Bir Şerh Numûnesi

Mesnevi-i Şerîf'den Bir Beyt:

Hem nişîn ehl-i ma'nî bâş tâ

Hem atâ yâbî vü hem bâşî fetâ

(Hem nişîn) (yek câ) ma'nâsını ifâde eden (hem) ile oturmak ma'nasına gelen (nişesten) masdarından ism-i fâil ma'nâsına emr-i hazır olan (nişîn)den mürekkebe vasf-ı terkidir. Birlikte oturan demektir. Arabî'de muâdili (celis)dir.

(Ehl-i ma'nî)- Ki bâtiniyat-ı hakikiye, yani kalbiyat-ı âliyyeye mazhar olan ashâb-ı irfândan kinâyedir -burada (ehl-i Allah)makamında irâd olunmuştur. (Ehl-i suret)bunun mukabilidir ki zâhiriyyat ile iştigâl edenlerden kinâye olur. Zâten (suret) ile (ma'nâ) mütekabilin addolunur. Hazret-i pîrin:

Rû be ma'nî gûş ey sûret-perest

Z'an ki ma'nî ber ten-i sûret-perest

ve:

Hâk şod sûret velî ma'nî ne şod

Her ki gûyed şod tû gûyeş ni neşod

beyitleriyle Selmân-ı Saveci'nin:

Bahâr-ı âlem hüsneş dil ü cân tâze mi dâred

Be reng-i ashâb-ı sûret-râ be bû erbâb-ı ma'nî-râ

beyti bu tekabülü tasvir eden şevâhiddendir.

Kaside-i Bürde'nin suret ve ma'nâyı câmi olan şu beyti ne latîftir!:

Fe hüvellezî sümme ma'nâhu ve savvarathu

Sümme istafâhu hasben bâri-il-nesm

(Bâş) olmak ma'nâsına olan (bâşiden) masdar-ı mevhumundan ol manâsına emr-i hâzırdır.

Tû der dil mîresî mihmân çe câ-yı sabr u akl u cân

Zemâni bâş kez tâ mihrimân hâlî kunem cârâ

beytinde olduğu gibi "sabır ol, sabret" makamında dahi irâd olunur.

(Tâ) âdât-ı talil olan (ki) makamına kaimdir.

(Atâ) burada taraf-ı ilâhiden yahud cânib-i ehl-i ma'nâdan olmak üzere tasavvur edilebilir.

(Yâbî) bulmak ma'nasına olan (yâften) masdarından muzâri müfred-i muhatabdır. Burada (bulasın) demektir.

(Bâşi) (bâş) gibi (bâşiden) masdar-ı mevhumundan muzâri müfred-i muhatabdır. Burada (olasın) demektir.

(Fetâ) — Ki burada Şeyh Sadî'nin:

Muhâlest Sadî ki râh-ı sefâ

Tüvân reft cüz ber pey-i Mustafâ

beytinde Mustafa ism-i şerîfinin (Mustafâ) şeklinde yazılması kabilinden olarak kafiye kemâl-i tevaffuk husul için (fetâ) suretinde yazılmıştır. Yetişmiş delikanlı demektir ki yiğit tabir olunur. "Lâ fetâ illâ Alî" kavli meşhuru "yiğit var ise Alîdir." Darb-ı meselden madud olan " tarfu'l-fetâ yahbirun an zamirîhi" cümlesi "yiğidin gözü gönlünden haber verir" diye tercüme edilebilir.

(Fetâ) bir de sâhib-i kerem, yani kerim ma'nâsına gelir. Ma'nâ-yı evvelde yetişip yiğit olmak demek olan "Fetâ" masdarından, ma'nâ-yı sanide kerem ma'nâsına gelen (fütüvvet) isminden müştak addolunur. Burada merd-i kâmil makamında irâd olunmuştur.

Hülâsa-i Meâl-i Beyt

Ehl-i ma'nâ ile hemnişin ol ki hem itâyâ nâil hem de merd-i kâmil olasın.

(s.17.)

Mülâhaza

İnsanın müstaid olduğu merâtib-i âliyye-i ma'neviyyeye vusûlü için en ziyâde mühîm olan vesâilden biri ashâb-ı irfân ile mücâleset bunun için erbâb-ı tarikat «sohbet» pek ziyâde ehemmiyet vermişlerdir. Bir ârifin tercüme-i hâli yazılırken büyüklerden kimlerle sohbet, yani kimlerden istifâde ettiği zikrolunur. Kendisinin ne meslekte, ne ulviyyette bir zât olduğu bir de bu suretle irâe edilir.

Huzerât-ı ashâb-ı kirâm sâir müminlerden efdâl addolunur, Çünkü onlar ma'şer-i müslimîn, ale'l-husus ehl-i yakîn itikâdınca şeref-i a'la-yı dünyevî olan sohbet-i celîle-i peygamberîye nâiliyetle min-ind-Allah mümtaz kılınmışlardır.

O bir fevz-i azîm idi. Cenâb-ı hak en sevgili kullarına ihsân buyurdu. Buna mebnidir ki o devlete mazhar olamayan müminlerin kulubı îmânlarındaki kuvvetle mütenâsib tahassürâtı

hâiz bulunur.

İşte sohbetin derece-i ehemmiyeti bundan anlaşılır. Mademki Hazret-i Resulullâh ile sohbet en büyük bir saadettir. Onun eser-i şerifine iktifa eden necibâ-yı ümmet ile mücâleset de küçük bir mazhariyet değildir.

Geçenlerde «Tercümân-ı Hakikat»le neşrolunan (Bir Arif) serlevhalı makalemizde iki büyük zat beyninde şöyle bir mücâvebe geçmiş olduğunu ârif-i müşârün-ileyhden naklen dermiyân etmiş idik:

— Bime 'arifte rabbik?

— Bivaridât-ı türedd ala'el-kalb fetucez en nefsu an tekzîbihe

İşte o iki büyük zâtın biri cenâb-ı Fahreddin Râzi, diğeri Hazret-i Şâh-ı Necmeddin-i kübrâ'dır.

Fahr Râzi Şu mücâvebenin neticesi olarak necm-i kübrâya arz-ı irâdat etmiş. Hazret-i şeyh onun «rütbe-i irfânını bir sözle a'lâ eyledi».

Seyyid-i şerîf gibi dânişver-i ârif «Şeyh Ziyne'ddin Ali'nin sohbetine erişmedikçe rafzdan kurtulamadım. Hâce Alâeddin Attâr'ın hizmetinde bulunmadıkça Cenâb-ı Hakk'ı bilmedim» buyurmuştur.

(s.18.)

Mâhiyet-i hayâta benim aklım ermiyor

Keyfiyet-i memâta benim aklım ermiyor

Aklın nasıl şey olduğunu söylüyor hekim

Lâkin turrêhata benim aklım ermiyor

Kuvvet nedir? Ziyâ ne demektir? Nedir esir?

Esrâr-ı şeş-cihete benim aklım ermiyor

İsmi semâ olan bu kitâb-ı mukaddesin

Metnindeki lügâte benim aklım ermiyor

Devr-i müdâm-ı encüme rağmen ey âfitâb
Gösterdiğin sebâta benim aklım ermiyor

Eflâk ile şümûsu nasıl havsalam alır?
Zerrât-ı kâinâta benim aklım ermiyor

Bir kibriyâ-yı nâmütenâhiye vâlihîm
Bir zât var o zâta benim aklım ermiyor

İdrâk eder miyim ben o mevsûfu kim onun
Zâtındaki sıfâta benim aklım ermiyor

Aklım Safâ erer mi esâs-ı tekvine
Hâlâ mükevvenâta benim aklım ermiyor

İsmail Safâ
(s.18.)

Nazm

*Şûrâ-yı Devlet Muhakemât Dâiresi muavinlerinden nükte-pirâ İzzetlü Rahmi Bey
biraderimizindir :*

Tâbân cemâli gaze-i reng-i hicâbdan
Seyret o mihr-i gül-ruhu zîr-i sehâbdan

Bir hande senden oldu gönül fezyâb-ı aşk
Buldu sefâ-yı subhı cihân âftâbdan

MÜZEHÂNE-İ EDEBÎ

Hazreti Ali (Radiyahü anh) buyurlar ki:

Aleyküm iselâseti fektemûha
Şecaatiküm ve ilmiküm ve mâlu

Fe innel-nâsü a'dâun lihâzâ
Velâ yerdîhim illâ el-zevâl

Tercümesi:

Üç şeyi muhâfazaya bezl-i ikdâm ediniz. Şecâatinizi, ilminizi, malınızı.
Nâs bu üç şeye düşman olduklarından onların zevâl-pezîr olmasıyla mürûr olurlar.

Çâre-i kâr razînâ be-kazâ Allah est
Takdîr-i hakka rızâdan başka çâre yoktur.

Cânem fedâ-yı in haber-i dil-firîb bâd
Cânım bu haber-i hayr-esere fedâ olsun!

Şikestende-i kâla harîdâr bûd
Bir metân kıymetini kırmak için özürler isnâd eden mutlak anın müşterisidir.

Gürkem der bahr keştî der beyâbân dâşten
Deryâda mezârın sahrâda geminin ne lüzûmu vardır?

Âteş-i seyyâle bezm-i ayşımın sahbâsıdır
Şule-i cevvalê devr-i âhımın sîmâsıdır

Zülf-i şeb-rengin ki dûş etti deli sevdâlara
Ayn-ı çeşm-i baht hâb-ı âlûdemin rüyâsıdır

Çûb-ı hâmem ejder-i sihr-i füsûndur Nâîf
Tâb-ı muciz-perverim şâirlerin Musâsıdır

"Nâîf"

Gazelden müfrez:

Dîde-i âşıkda göstermez mevânî sûz-ı aşk
Kendini perrâne urmaz görse fânus olduğun

Seyreden anlar siyeh-bahtî-i ehl-i dikkati
Hurde-bîn bir hâne-i muzlimde mahebûs olduğun

"El-Cenâb Nezâhat"

İlişmez kirpiğimde yâre karşı dâne-i eşkim
Güneş doğdukda şebnem katresi durmaz nebât üzre

"Belig"

Hilkat-i câhı bulur kaamet-i istidâdın
Câmeyi hep biçer endâma münâsip hayyât

"kezâ"

(s.19.)

MÜTENEVVİA

(Ali Fahri) Bey tarafından gönderilmiştir:

Elektiriğin Bir Hizmeti Daha

İtalyanca "Laşiyensa Pürtöntü" nâm risâle-i fennîye diyor ki:

Demir yolu hattı imtidâdınca seyâhat ederek gecenin zalâmat-ı amîkesi içinde iktizâsı ve elzemiyeti takdîrinde mütâlaa ile iştigâl edebilmeyi taht-ı imkânda bulunduracak ziyâyı hemen oracıkta hazır bulmuş olan bahtiyâr, karilerimizden acaba kimdir?

Biz zannediyoruz ki: Bu saadete şimdiye kadar hiçbir kimse mazhar olamamıştır. Binâenaleyh, bunu yazarken biz ne derece hissiyat-ı mesrurâneye müstağrak bulunuyor isek kârilerimiz de o derece belli ki daha ziyâde hiss-i şükrâna mağlup olacaklardır.

Yağ ile iş'âl olunan fenerlerden ve elektirik gazlarından bahsetmeyeceğimiz gibi söyleyeceğimiz "Fövr-Serenyö-Bergama" hattı üzerinde bulunan elektirik fenerleri dahi değildir.

Vakıa hatta bu fenerler seyyâhlara etrafi ve birbirlerini göstermekle memnuniyet bahşolmaktadır. Fakat gazete vesâir birşey okumak mecburiyetinde ve arzûsunda bulunanlar —insan boyundan yüksekte bulduklarından— matlûblarına muvaffak edememektedirler. Demir yolu kumpanyaları seyyahları bu matlublarını is'âf için büyük büyük masrafları ihtiyâr

edememekte haklı oldukları gibi seyyahlar da bu arzularının adem-i husûlünden nâşi kumpanyalara muğber olmakta ve onlardan şikayet etmekte haklıdırlar.

Seyyâhları memnun etmek için şu madde-i mühimmi masrafsızca sâha-ı vücûda çıkarmak nasıl kabil olacak?

Evet bu biraz müşkülcedir. Fakat bu müşkülü bertaraf etmeğe İngilizler muvaffak olmuşlardır. Daha doğrusu bu masrafı kemâl-i memnuniyetle vermeğe seyyâhları râzi etmişlerdir.

Bakınız nasıl? İngiliz demiryolu hattı üzerinde vesâit-i tenviriye elektirik ziyâsıyla temin edilmiş olduğundan seyyâhların muvakkaf-ı muayyenlerinden olan mahallere vasatı itibariyle insanın beli hizâsında elektirik fenerleri direklerinden birer kol geçirilmiştir. Bu kollar şamdan gibi olup müntehâsında bir oyuk ve bu oyuğun hâricinde ve bir parmak aşağısında bir bakır yirmilik sığabilecek kadar bir yarık mevcuttur.

Bu yarıktan bir peni [°] atılınca ziyâ-yı elektirikî intişâr eder, bu ziyâ yarım saat devam ettiğinden bu kadar müddet mütâlaa ile iştigâl edebilirler.

Eğer mütâlaa için bu yarım saat kifâyet etmez ise ma'lûm olan yarıktan bir peni daha atıldığı halde ziyâ otuz dakika daha ibka edilmiş olur ki: Her yarım saatlerce mütâlaa ile meşgul olabilmek taht-ı temîne alınmış olur.

Nasıl, beğendiniz mi?...

Bu son icâddan memleketimizin de hissemend-i istifâde olduğunu ne vakit göreceğiz?.....

Yumurtaya Nakış

Gâyet sâde bir usûl ile yumurta üzerine oyuk yahud kabarık olarak, her türlü yazı ve resim nakşolunabiliyor. Oyuk olarak nakış arzu olunduğu zaman yumurtayı erimiş balmumuna batırıp bu vechile üzerinde hâsıl olan kata, sivri bir demir ile arzu olunan şeyi resmetmeli. Eğer nakş kabarık isteniyorsa kabuğun üzeri (vernî) yahud balmumu veyahud

[°] Yirmi para kıymetinde İngiliz sikkesidir.

donyağı ile tersim edilmeli. Böylece istihsâr olunan yumurta, sirke yahud gayet hafif (asit floridrik) banyosuna vaz'edildikte kabuğun verni ve balmumu ile muhat olmayan yerleri hâminin tesirinden yenerik, oyuk yahud kabarık olarak yapılması arzû olunan resim nakşolunmuş olur.

Mezkûr banyo derununda yumurtayı dört beş dakika tutmak husûl-i matluba kâfi ise de hâminiz hafif olarak tertip olunup banyo zamanı temdîd olunursa netice daha güzel olur. Böyle nakşolunmuş yumurtayı uzun müddet hıfz edebilmek için kablü'n-nakş için boşaltmak lâzım geleceği tabîdîr. Fakat boşaltmak için açılmış olan delikleri evvelce balmumu ile tıkamağa ve banyoda iken —boşluğundan nâşi suyun üzerinde yüzmek için— bir cam parçasıyla kâmilin batırmağa dikkat olunmalıdır.

(s.22.)

Roman

Miryan Köşkü Fâciası

(Mâba'd)

Doktor, yirmi üç yaşında ve en azîz dostlarından birinin mahdûmu olan ve pek küçük iken elinde kalarak evlâtlığa kabul ettiği ve Mekteb-i Bahriye'den mükemmel bir zâbit çıkararak "Senegal"'e memuriyetle gönderildiği sırada hastalanıp avdet ederek mezuniyetle nezdinde bulunan genç zâbiti Madam la Baron'a takdîm eyledi.

Brilland süd-mahdûmunun fezâil-i ahlâkiye ve ilmiyesini Madam la Baron'a ta'dâd ederken Madmazel dö Miryan da kemâl-i hayretle zâbiti nazar-ı temâşâdan geçirmekte ve hüsnüne hayrân olmakla perî-lik'asında bilâ-ihitiyâr bir nûr-ı tebeşşüm mütecellî olmakta idi.

Doktor sâhibe-i hâneyi tâciz etmemek için biraz sonra gitmeğe kalktı. Ve mezbûre tarafından süd-mahdûmiyle beraber, yine gelmeleri kendisinden yeniden ricâ olundu.

Daha lezâiz-i hayâtiyesinde ilk defa olarak lezzet-yâb olan genç zâbit bahr-ı muhît üzerinde, ummân-ı nâ-mütenâhi içinde gurûblarda, tulû'lardan başka hayatının bir lezzetini tatmamış; fırtınalardan, yıldırımlardan daha pek çok maddî tehlikelerden başka ma'nevî bir sıkıntı çekmemiş olduğundan, gözüyle gördüğü bu ânın hakikaten vuku' bulduğuna vicdânını icbâr ile kâil etmeğe çalışıyordu.

Şarl, kemâl-i mesrûriyetle Madmazel dö Miryan ve vâlidesine resm-i selâmı îfâ eyledi.

Köşkten uzaklaştıkları zaman üç kişiyle çıkılması suûbetli bir yokuşta arabacı yayan

gitmek üzere arabadan indiği vakit zavallı Şarl, mukavemetine muktedir olamadığı bir hiss-i derûnî sâikasıyla bilâ-ihityâr ağzından şu sözleri kaçırdı:

—Evet onu hakikaten seviyorum!

Doktor Şarl'ın bu sözünü anlamamazlığa gelerek:

Doktor— Kimi?... Madamazel dö Mîryan'ı mı seviyorsun?

Şarl— Evet!

Doktor— Sen onu birinci defa olarak gördün, dur bakalım!...Daha birinci görüşte muhabbet olur mu?...Ne çabuk!...

Şarl— Doğru pederim. Lâkin hayfâ ki muhabbet istilâ eylediği gönlü teshir için zaman talep etmiyor. Onu tanımak onu sevmek için bir ân kifâyet etmez mi?...Muhît-i muhabbet olan gönlün mir'ât-ı inîkâsı latif vechini kaplayan o nûr, nûr-ı muhabbet değil de nedir?...O tavr-ı mesrûrâne, o nazar-ı âşikaane, onda muhabbetin vücûdunu isbâta kâfi değil mi?

Doktor kahakaha ile güldü ve dedi ki:

—Sakin itimâd etmeyisin!...Bir kadın çehresinden ziyâde aldatıcı hiçbir şey olamaz.

—Onun çehresi zikretmiş olduğunuz çehrelerden değildir pederim. Hattâ kasem bile ederim. Ah!...Onunla güzerân-ı ömr olan adam bahtiyâr olmaz da kim olur?...

Doktor— Sen de mi şâirler gibi hayâlâta daldın? Neden kederli duruyorsun?

Şarl— Keşke beni köşke götürmeye idiniz. Onu görmekten dolayı pek çok teessüf-hânım. Zîrâ artık birtakım efkâr ile uğraşmalı!... Artık ölünceye kadar rahatım yok....

Yokuşu çıktılar. Arabacı yerine oturdu. Doktor son defa olmak üzere Şarl'a hayat-ı cedîde bahşeden su sözü tefevvüh etti.

—Orası bana âit...

Hakikaten o zamandan beri doktor, sūd-mahdumunu la Baron'a sevdirmiş idi. La Baron da zâten Şarl'dan fevkalâde mahzûz olarak dâimâ musâhabetinden mütelezziz olmakta idi.

Şarl'ın, mahall-i memuriyetine azimet etmek zamanı hulûl etti.Maşûkasinin cemâl-i bedâyi'-iştîmâli kalbini tenvir etmiş olduğu halde "Şarbor"a mesrûrâne müteveccih oldular.

Bu iki genç birbirlerinin muvâcehesinde iken sevişmişler idi. İftirâk o râbîta-ı muhabbeti takviye eyledi. Muhabbet eskidikçe kisb-i şiddet eyledi. Şarl ile Madmazel dö Mîryan lezzet ü kıymet-i hayâtı bu zaman takdir ettiler.

Za'f-ı kalb inzimâm edince sevdiğinin bulunduğu halî nazarında tecessüm ettirerek dâimâ mahzûn, rüyâsında zavallı Şarl'ı fırtınalar arasında, bahr-ı muhîtin dağ gibi dalgalarına

göğüs verir bir halde ve hedef-i ra'd u berk görerek birdenbire uyanır, ve zânû-be-zemîn niyâz olarak yana yana dua ederdi...

Genç zâbit sâlimen avdet etti. Polin ile birbirlerini ilk gördükleri zaman, gayr-ı kâbil-i ta'rif bir halde idiler.

Bir senelik iftirâkın, bir senelik aşkın husule getirdiği iştiyâk, bir anda çehrelerinde rû-nümâ oldu.

Bu zaman zarfında Madam la Baron ile doktor izdivâc meselesini müzâkere etmişler idi.

Madam dö Mîryan da, doktorun mahdûmunu sevip sevmediğini kızından suâl etmiş idi.

Polin kıpkırmızı kesilerek, başını vâlidesinin sinesine dayayıp, gayet yavaş fakat ihtizâzlı bir sadâ ile cevâben dedi ki:

—Evet! Vâlideciğim...

Madam la Baron'un zâten bundan ziyâde cevâp almağa ihtiyâcı yok idi. İzdivâc kararlaştırmış, fakat Şarl'ın yüzbaşı olması için iki sene daha beklenmesi lâzım idi.

İki gencin birbirleri ile sevişmeğe ve eyyâm-ı müfârekâtlarında birbirleriyle mükâtebeye mezûniyetleri var idi.

Şarl, birkaç gün müsaade alacak olursa, doğru sūd-pederinin hânesine koşar ve oradan nişanlısına kavuşurdu. Bu iki gençte aşk gittikçe tezâyüd etmekte idi.

Vakt-i izdivâc takarrüb ediyordu.

Yevm-i teehhüle bir hafta kalarak, izdivâc senedâtı imzâ edildi. Şarl artık kemâl-i serbestî ile sevdiği ile geziyordu. Birkaç gün sonra dahî hayatının âhirine kadar birlikte mes'udâne yaşayacak, zevcesiyle il-el-ebed birleşecek idi.

Şarl ve Polin ayın günü, ağaçların altında ve med'uvvînin nazarından dûr olarak, gezinmekte idiler. Şarl sevdiğini kâh melâhat perisine benzetir ve kâh karşısındaki meşhure "Kleopatr" ın tecessüm etmiş bir nümûne-i diğeri zanneder idi. İstikbâllerine âit güzel güzel tahayyülât ve bundan böyle imrâr edecekleri eyyâm-ı mes'udenin ne kadar mesrûrâne mürûr edeceğini birbirine kemâl-i meserretle tebşîr ediyorlardı.

Bunları gören, muhabbetin birleştirdiği iki gönül bir arada ictimâ' emiş de, mesrûriyet-i mücessime şeklini almış zannederdi. Ziyâ-yı kamer bu iki sevdâ-zedeyi tenvir ediyordu.

Güyâ saadet bir nikab-ı nûrânî şekline girmiş de bunları müstağrak-ı envâr-ı feyz ediyordu.

Birdenbire kendilerini himâye eden küme ağaçların arkasından ziyâ-yı berke muâdil bir parıltıyı bir tabanca sadâsı ta'kip eyledi.

Şarl, kollarını açarak birdenbire yere düştü. Bî-çâre genç, bir denînin kurşununa hedef olmuş idi.

3

Polin dö Miryan sevdiğinin düştüğünü görür görmez, etrafında geçen şeylere atf-ı nazar etmeyerek, gayet müthiş bir surette figan ederek üzerine kapanır. Me'mûlunun gayrı husûle gelen bu vak'adan müteessir olarak, kendisini gâip ederek, bayılır kalır.

Tabanca sadâsını ve alelhusûs Polin'in âvâze-i dil-hırâşını işiterek birbirine geçen cemiyet halkı, husûsiyle Madam la Baron kemâl-i süratle, sadânın çıktığı mahalle doğru şitâbân oluyordu. Madam dö Miryan bağırarak:

—Polin... Polin... Nerdesin? Kızım!... Ses ver!

Doktor Brilland, bir cinâyet vuku' bulduğunu anlayarak evde "Şarl!" diye bağınıyordu. Sükût!....

Bu kadar bağırmalarına karşı elbette "Buradayız" cevâbıyla mukabele edecek olan gençlerden hiç bir cevâp alınamadı. Herkes şaşkın şaşkın bir tarafa koşuyordu. Bir ân evvelki mesrûriyete mukabil bir ye's-i hevl-engiz ortalığı istilâ eylemiş idi. Herkeste nâ-kabil-i ta'rif bir telâş, nâ-kabil-i mukavemet bir halecan hüküm-fermâ idi. Nihâyet med'uvvînden birinin kemâl-i beht ü hayretle "eyvâh!" sadâ-yı dil-sûzı umûm düğün halkını bulunduğu mahalle cem eyledi. Ne görsünler?... En müthiş, en hevl-nâk bir manzara!!! İki genç nişanlının vücûdu birbiri üzerinde, ikisi de birbirinden renksiz, kan içerisinde yatmakta!!...

Madam dö Miryan'ı başka bir mahalle götürmek istediler. Fakat bu kadın ciğerpâresini bu halde görünce:

—Kızım! Kızım! Kızımı isterim!!...

Diye feryâda başladı.

(Mâba'dı var)

(ss.23-24.)

Nr. 4

KISM-I EDEBÎ**Vicdân []**

Vicdân! Vicdân! Ey hiss-i ulvî-i samedî! Ey nidâ-yı lâhûtî-i sermedî! Ey câhil ve mahdûd fikirli bulunmakla beraber mâlik-i zekâ ve bi-pervâ olan bir mahlûkun rehber-i mu'temedî! Ey nev-i beşerin kurb-ı hakka medâr-ı vusûlü olan mümeyyiz nîk ü bedî!

İnsanı efâl ve harekâtında halûk ve ulüvv-i tabiat sahibi bir mahlûk eden sensin; sen olmasan ben kendimde hayvanâtın mâ-fevkünde bulunmak liyakatını değil belki nizamsız bir aklın, esassız bir delilin ilcâsıyla mehlekeden mehlekeye atılıp heder olmak istidâd-ı vahîmini hissederdim.

İşte hamd olsun o felsefe denilen meslek-i hatır-nâkden biriyiz, âlim olmaksızın âdem olabiliriz; ketb-ı ahlâkiye mütalaası uğurunda ifnâ-yi hayât eylemek ihtiyacından vâreste bulunduğumuz halde cemiyet-i beşeriyenin bu girdâb-ı bî-pâyân-ı efkârı içinde delâletini ucuzca kazandığımız pek emin bir rehberine mâlikiz. Ancak o delil-i celilin yalnız mevcudiyetinden bahs ile iktifa edilemez.

Kendisini teşhîs ve ta'kib eylemek lâzımdır.

Eğer bu reh-nümâ bütün gönüllerde fermân-fermâ ise niçün kendisini ısgâ edenler az bulunuyor? Evet şunun için ki o bize tabiatın bütün bütün unuttuğu bir lisânıyla îrâd-ı nutk ediyor.

Vicdân mahcubtur, sekînet ve inzivâyı sever. Şemâtet ve izdihâm anı tevhiş eyler. İ'tikadât-ı bâtıla kendisinin en gaddâr düşmanlarıdır; vicdân bunlardan kaçır; yâhud muvacehelerinde sükûtu iltizâm eder. Anların esvât-ı şemâtetleri içinde kendi sedâsı işitilmez olur: Nihâyet klavuzluktan fütûr getirir; Artık kimseyi îkâza çalışmaz, artık kimseye cevap vermez.

İsmail Safâ

(s.25.)

[] Jean Jacques Rousseau'nun (Emil) nâm eserinden mütercemdir.

Câme-hâb-ı Canânda

Tazmin

Gönlüm şeb eyledi firâkından usandı
Her gördüğü meh-pâreye bakdı seni sandı
Kuşlar ötüyor, gün değişiyor, âlem uyandı
"Aç gözlerini sevdiğim bahtım uyansın"

Her dem seni zanneyliyorum ben uyuyorsun
Baygın bakıyorsun uyanıkken uyuyorsun
Bahtım uyuyor şimdi benim sen uyuyorsun
"Aç gözlerini sevdiğim bahtım uyansın"

Ey yâr! Bu âheng-i hazin nenni değildir.
Bir nâle-i dildir ki olur böyle müessîr
Tekrar ederek bak diyorum ben ikide bir:
"Aç gözlerini sevdiğim bahtım uyansın"

İsmail Safâ

(s.25.)

*Şurâ-yı Devlet Muhakemât Dairesi muavinlerinden Rahmi Beyefendi
biraderimizindir :*

Gazel

Hüsnün ki zehre-zâr-ı sabâhatde mâhdır
Aşkın perestiş eylediği bir ilâhdır.

Deryâ-yı bî-karârda mîzâb-ı serv-i sim
Kûy-ı visâl-i yâre giden şâh-rahdır

Zülfün gibi hevâda perişân eden beni
Sevdâ dedikleri o belâ-yı siyahtır

Rû-yı sipihre şu'le dökken ebr-i kehkeşan
Hicrân zamânı arşa çıkan dûd-ı âhdir

Ben saklasam da sevdiğimi sevdiğim! Seni
Sevdâ-yı kalb-i zârıma hâlim güvâhdır.

Eyle garîk nûrunla hâksarını
Düşmüş güzer-i kühende gönül nazra-hâhdır.

(s.26.)

Hüsn-i Tesâdüf

Efâhim-i şuarâ-yı Osmaniyeden olup geçenlerde irtihâl-i dâr-ı bekâ eden "Kâzım Paşa" merhûmun vefâtından birkaç saat evvel ehîbbâsından bulunan bir zâta rüyâsında:

"Ne duruyorsun! serlevhatü'ş-şuarâ vefât etti!" yollu hitâp vârid olur.

Ale's-sabâh kalkar keyfiyetin sıhhatini tedkîk etmek üzere sokağa çıkar. Merhûm meşârü'n-ileyhin vefâtı haberini duyar.

Cenâzede bulunur. Na's, müdeffen-i mahsûsuna nakl olunduğu sırada o zât görmüş olduğu rüyâyı nakl eder.

Hikâyeyi dinlemekte olan cemaatten biri tarafından hesap olunarak "1307" rakamını işaret etmekte bulunan "serlevahtü'ş- şuara terkiibinin "Kâzım Paşa" merhumun vefâtına tarih-i tâm olduğu haber verilir. Ne güzel tesâdüf!

MÜZE-İ EDEBÎ

Her ki gem kerd gamî der dil-i men mi-ayed

Vâdegâh-ı gam-ı âlem dil-i efkâr-ı menest

"Sâib-i Tebrizî"

Her kim bir gam zâyî etse benim gönlüme gelir. Âlemdeki gamların mev'id-i telâkisi

benim kalb-i mecrûhumdur. []

Pâ mene bîrûn zi-hadd-i hod saadet mend bâş

Nist kemter ez hümâ tâ cuğd der virâne est

"kezâ"

Haddinden hârice ayak atma, mes'ûd ol. Baykuş virâne de buldukça hümâdan aşığı kalmaz.

Ey vahdet-i zâtında cihân nâtık ü gûyâ

Emvâc-ı bihâr-ı kademin esfel-i âlâ

Ey tantana-i kahr-ı celâlinle cihân-per

Vey debdebe-i saltanatın cümleden âlâ

Keyfiyet-i zâtında sûz-ı endîşe bâtıl

Bîcûn ü çerâ şâh takaddes ü teâlâ

"Sabuhî Dede, Münâcât'ından"

Âlemlere gönderdi Hüdâ zatını rahmet

Hakka ki cihân mürde iken eyledin ihyâ

"kezâ, Na't-ı Şerifinden"

Rûhsâr-ı latifinde gören ziynet-i hâlin

Mehtâba karîn oldu samır akd-i süreyyâ

"kezâ, Gazel'inden"

Aç sineni âyine-i billûr görünsün

Nahl-i cebel-i tûrdaki nûr görünsün

"Edib - Gazel'inden"

Şeb-i mehtâb olur peydâ şerâr-ı dûd-ı âhımdan

Şihâb-ı lem'a-ı hasret uçar burc-ı nigâhımdan

"Câvid"

[] Gam kimi öldürse kanlu tek kaçır benden yana

Şâh-ı derdim ilticâ eyler ulüvv-i câhuma

Fuzûlî

Olsa peydâ dūd-ı âhım gözlerim giryân olur
Ebr-i zulmet zâhir olsa lâ-cerem baran olur.

"Cinânî"

(ss.26-27.)

MÜTENEVVİA

Ulüvv-i Cenâb

Arapların İspanya'da icrâ-yı hükûmet ettikleri zaman serkeş bir İspanyol ile genç bir Arap beyninde vukû bulan bir münâzaa üzerine İspanyol hâmil olduğu kama ile bî-çâre Arap'ı bir sûret-i vahşiyânede darb ile katl eder. Bu cinâyetin haberi derhâl derûn-ı memlekette şüyû' bulur. Birçok halk katilin tâkibine başlar.

İspanyol yakayı ele vereceği esnâda önüne tesâdüf eden alçakça bir duvara tırmanarak içeriye atladıkta kendisini ihtiyar bir Arap'ın huzûrunda bulur. Ve derhâl ayaklarına kapanarak:

—Aman, ne olursa sizden olur. Bir cinâyet ikâ' ettim fakat teammüden değil. Maktulün ehîbbâsı şimdi beni tâkip ediyorlar; helâk edecekler. Merhametinize ilticâ ederim. Dedikte Arap bir saniye mülâhazadan sonra dedi ki:

—Korkma! Mademki benim hâneme iltica ettin ve ettiğin hareket-i fecîye nâdim oldun; seni tahlîs hususunda elimden gelen muâveneti diriğ etmeyeceğimi va'd ederim. Şu karşıda gördüğün kulübeye gir! Orası senin için emin bir ihtifâgâh olabilir.

Aradan yarım saat kadar mürûr etmiş idi. Zavallı Arap'ı bir haber-i dehşet-eser yıldırım gibi vurdu. Oğlu bir İspanyol tarafından denîcesine katl edilmiş idi. Bî-çâre ihtiyar vuku-ı hâli derhâl keşfetti. Dâr-ı dünyada yegâne semere-i hayâtı olan evlâdının, misâfir edindiği ve her türlü muhâtaradan selâmetini deruhte eylediği İspanyol tarafından katlolunmuş olduğunu katiyyen anladı. Bir müddet mülâhaza etti. Kendi eliyle kısâs-ı icrasını tazmim eyledi. Fakat bunu da verdiği söze, hukûk-ı mihmâniye ve ulüvv-i cenâba külliyyen mugâyir buldu. Vâzife-i übüvvetiyle vicdânı mücâdele etmekte idi. Fikrinde hâsıl olan bu tereddüd ve ihtilâf vücûdunu kan ter içinde bırakmakta idi. Nihâyet vicdânı vâzife-i übüvvetine galebe eyledi.

Derhâl katili gizlemiş olduğu mahalle şitâb ile artık dûçâr olduğu muhâtaradan eser

kalmadığını bildirerek firâra âmâde bulunmasını emreyledi. İspanyol meserretinden merg-i şâdiye uğramışçasına hamisinin ayaklarına düştü ve kemâl-i ta'zim ve minnetdârı ile hâk-i pâkine yüz sürmek istedi. Pîr-i ulüvv-i cenâb şiddetle elini çekip:

—Çekil hâin! Çekil! Daha üzerinde evlâdımın kanı kurumamış olan ellerini üzerime sürüp ciğerimi bir kat daha pür-hûn etme.

Diyerek geriye çekildi.

İspanyol hayrette kalarak alık alık muhâtabının yüzüne bakmağa başladı. kendisine olunacak muamelenin şiddetinden titremekte ve ayağıyla dâm-ı intikama düştüğünü anlayıp hayatından nevmîd olmakta iken ihtiyar Arap eşkrîz-i teessür olduğu halde dedi ki:

—İka' etmiş olduğun cinayetten ahz-ı sâre kalkışacak değilim. Verdiğim sözü geriye almağı alçaklık addederim. Seni adâlet-i ilâhiye havâle eyledim.

Akşam hulûl etti. Perde-i zulmet âlemi ihâta eyledi. İspanyol artık yola çıkabilirdi.

Koca pîr-i fâni İspanyol'u affetmek şöyle dursun firârını teshil için â'lâ bir ester ihsân eylemek semâhat-ı âlicenâbânesinde bile bulundu.

İşte böyle bir suret-i merdâne ve va'dini icâz ve Araplık şanını hüsn-i muhâfaza ederek son derecede bir ulüvv-i cenâb ibrâz eyledi.

A. Tevfik

Mütâlaa olunan bir istatistikten anlaşıldığına göre rû-yı arzda bir buçuk milyar kadar nüfus mevcuttur. Bir sene zarfında vuku' bulan vefeyâtın mikdarı otuz üç milyon otuz üç bin otuz üçe baliğ olmaktadır.

Üç bin altmış dört mütenevvi lisan ve binden ziyade muhtelif mezheb vardır.

Erkek ve kadınların adedi hemen müsâvi gibidir. Müddet-i hayât hisâb ve vasatı itibarıyla otuz üç senedir. İnsanların rubû on beş yaşına bâliğ olmadan vefât eder. Bindebir kişi yüz yıl yaşayabilip yüzde altısı altmış beş yaşına ve beş yüzde biri seksen yaşına kadar vâsıl olabilirler.

Senede otuz üç milyon otuz üç bin otuz üç kişi vefât ettiğine göre günde doksan bir bin sekiz yüz yetmiş dört, saatte üç bin yedi yüz otuz, dakikada altmış ve saniyede bir kişi terk-i câme-i hayât eylemektedir.

(s.30.)

Roman

Miryan Köşkü Fâciası

(Mâba'd)

Nihâyet yanına yaklaştı, delilik âlâiminden olan bir takım harekât-ı gayr-ı muntazâma icrâ ederek kızının üzerine kapanır.

—Kızımı! O zavallı evlâdımı öldürmüşler öyle mi?

Diye giryân oluyordu.

Etrafta bulunanlar, vak'anın esasını anlayamadıklarından kemâl-i tahayyürle birbirlerine bakıyorlardı. İçlerinden biri kendini toplayarak:

—Acaba bu iki gence kıyan hangi alçak, hangi sefildir? Hayret!...

Bütün düğün halkı köşkün bahçesini taharriye giderler. Doktor Brilland bî-çârelerden hangisinin maktul olduğunu bilmek için muayeneye başladı.

Tabanca bir defa atıldığından, mutlaka bî-çârelerden birinin sağ olduğu ümîd olunuyordu.

Feryâd-ı cân-hırâşıyla kulûba irâs-ı dehşet eden Madam dö Miryan'ı mahâl-i vuku'dan çekmek istiyordu. Fakat bî-çâre kadın kızını terk edemeyerek :

—Kızım! Kızım! Kızımı isterim!!...

Diye feryâd ediyordu.

Doktor muâyene etmekte olduğu vücûdların üzerinden benzi atmış, gözlerinden bilâ-ihitiyâr yaş dökülür olduğu halde kalkarak ancak şu kelimeleri tefevvüh edebiliyordu:

—Şarl..Ölmüş!..

Madam la Baron bağırarak:

—Kızım?Kızım?...

Doktor— Kızınız sağ Madam, Yalnız bayılmış.

Herkesi tepeden tırnağa kadar bir dehşet istilâ eyledi.

Med'uvvîn böyle bir leyle-i mesrûriyetin mâtemle hitâm-pezîr olacağını ümid etmezler idi.

Doktor, durmakla işin bitmeyeceğini anlayarak Madam la Baron'a hitâben:

—Madam bunları köşke götürsek olmaz mı?

—Evet!...

Ba'de huzzâra hitâben:

—Bana muâvenet edecek kimse yok mu?

Hepsi doktora yaklaştılar.

Doktor, bu kadar zamandan beri kemâl-i şefkatle büyüttüğü ve evlâdından ziyâde sevdiği ve onun saadet hâlinin bu izdivâcla husûle geldiğini görerek mesrûriyet-i kâmile içinde bulunduğu Şarl'ı usûlle başından tuttu ve birine ayaklarından tutmasını emretti.

Med'uvvînden biri sordu ki:

—Artık ümîd yok mu?

Doktor— Ümîd kalmadı!... Alçak kâtil, göğsünden nişanlamış!..Eyvâh! Azîz ve kıymetdâr evlâdına, eyvâh!...

Diyerek eşk-rîz oluyordu.

Katil kimdir acaba?

Kim bilir!

Katil ma'lum değildi.

İnsanın bakmağa kıyamadığı bu iki melâhat-i mücessemenin in'idâmına kim cesâret edebilirdi? İkisi de hüsn -i ahlâk iffet ve namus ile iştihâr etmiş, ve hasımdan berî oldukları halde bu darbe-i hânman-sûz nereden geldi? Elbette Şarl'ın bir rakîbi olmalı!... Fakat Polin, dünyada Şarl'dan başkasına atf-ı nazar etmemiş, ondan başkasına muhabbet göstermemiş, hayatını, saadetini ikbâlini ancak Şarl'ın hayâtında, onun saadetinde, sevdiğinin istikbâlinde aramağı kendine vazife-i insâniye addeylemiş idi.

Cemiyet-i beşeriyye içinde bil-cümle beliyâtın yegâne kuvve-îmüvellidesi olan haset, rekâbet bu cinâyeti vücûda getirmiş idi.

Acaba hânüman söndürmek, nevresîde-gâni sabâh-ı inkişâfında soldurmak insan olanlar için kaabil midir?... Evet kaabil!...

Şeytandan hâin insan sûretindeki vicdânsızlar böyle bir cinâyeti kendilerine muvaffakiyet addederek onunla mesrûr ve mes'ud olurlar. Fakat pençe-i adâlet yine hiçbir zaman üzerlerinden eksik olmaz.

Bu vak'a doktoru, yıldırım isâbet etmiş kadar müteessir eyledi.

Süd-mahdûmunun cesed-i bî-rûhunu diğer iki kişi ile beraber köşke doğru getiriyorlardı.

Madamla Baron kızının yanında diz çökerek kendine getirmeğe çalışıyordu.

Med'uvvînden iki kadın ona reîfâkât ediyorlardı.

Bunlardan biri hemen tedârik etmiş olduğu bir ruhu Polin'e koklatıyordu.

Madam dö Miryan, şimdiye kadar bayılmak nedir bilmediğinden kızının sağ olduğuna dâir doktorun söylemiş olduğu sözlere inanamıyordu.

Madam la Baron bir taraftan kızının bayılmasından mükedder, diğer cihetten eğer akli başına gelecek olursa elbette vak'ayı tahattur edecek ve o zaman ne halde bulunacağını ve sonraları keder ve iftirâk kendisini ne hâle koyacağını düşünerek daha ziyâde müteessif olmakta idi. Zîrâ Madam dö Miryan, kızı ile Şarl'ın yekdiğerine olan muhabbetlerinin ne derece hakikî ve samimî olduğunu pek âlâ bilirdi. Çünkü, genç kızcağz almış olduğu terbiye mûcibince, vâlidesinden esrârını ketm etmeği revâ görmemiş idi. Şarl (Şerlburg)'a gittiği zaman, Polin gözleri nemnâk ve kendisi hayâlât-ı nâ-mütenâhîye içine dalmış olduğu halde düşünürken vâlidesi ona dedi ki:

—Polin ne düşünüyorsun?

—Hiç vâlideciğim.

—Yalan söyleme!... Şarl'ı düşünüyorsun değil mi?

Polin kızarak:

—Evet vâlideciğim!

—Zararı yok, kızım; o senin nişanlıdır. Elbette düşünmelisin. Zîrâ şimden sonra saadet -i halin onu sevmekle husûl-pezîr olacaktır. Fakat ne kadar seviyorsun?

—Ne kadar sevmek mümkün ise!

—Pek âlâ, zîrâ dünyadaki lezâizin elezzi, muhabbet-i zevciyedir. Ben pederin ile pek az bir zaman buldum Fakat o kadcılık bir muhabbetin bile husule getirmiş olduğu telezzüzât-ı rûhâniye ömrümün nihâyetine kadar beni mesrûr etmeye kafidir...Şimdi bile o zamanki saadeti tahayyül ederek şâdumân olmaktayım. Zararı yok, pederin bu âlem-i fenâyâ vedâ ettiyse vatan yolundadır. Vatan uğrunda fedâ-yı cân edenler hiç bir zaman ölmezler. Dünyada düşman karşısında şanlı, azâmetli bir suretde vatanını müdafaa ederken ölmek kadar bahtiyârâne bir ölüm var mıdır?... Muhârebeye gitmek için benden ayrıldığı zaman şanlı ve mesrûr idi. Zannedersem benim kendisini ile-nihâye aynı muhabbetle seveceğimi bildiği için bahtiyârâne terk-i hayât etmiştir.

—Ben de vâlideciğim Bernard'ı seveceğim, onun muhabbeti hayatımla bâkî kalacaktır. Ondan başkasını sevmeyeceğim!...

Zâten Madam la Baron derece-i muhabbetlerini, kızının "Şarl geldi" kelimesini işitir işitmez mesrûr ve "gitti" lakırdısıyla mağmûm olmasından anlamış idi.

Kışın yağmur pencereleri kamçıladığı ve kar bazı şedîd rüzgarla beraber kâinâta beyaz libaslar giydirdiği zaman vâlide ile kızı ateş başında konuşurlardı.

Madam la Baron kızının mağmûm olduğunu görerek:

—Korkuyor musun Polin?

Polin— Evet vâlideciğim! Şarl bu zaman deniz üzerinde bulunacak olursa ne kadar zahmet çeker değil mi?

Rüzgâr bir şiddet-i fevkalâde ile ağaçları söker, kiremitleri döğercesine estiği zaman, genç kız darabân-ı kalbiyesini ta'dil için elini kalbinin üzerine basardı:

—Aman Yârabbî! Eğer bir tehlikeye dûcâr olursa!!...Vâlideciğim Cenâb-ı Bâriye niyâz edelim.

Der, vâlidesiyle beraber kemâl-i hulûs-ı kalb ile dua-hân olurlardı.

Yazın güzel havalarda, yıldızlı gecelerde vâlidesi ile beraber gezerlerken, Polin semâvi gözlerini göğe ref' ederek :

Şu baktığımız semâyâya, şu letâfet-i mâlâ-nihâyeye belki şimdi Şarl da bakıyor. Belki o da bizim gibi aynı fikirde bulunuyor. der idi.

La Baron tebessüm ederek:

—Dâimâ onu mu düşünüyorsun?

—Evet vâlideciğim!...

Madam la Baron kızında bu aşkın tevellüdünü görerek inkişâf ve tevsî'ini men' etmemiş idi. Zîrâ kızını bahtiyar görmesi kendisi için dahî aynı bahtiyarlık idi.

Polin'in Şarl'a olan muhabbeti âdetâ bütün vücûdunu istilâ etmiş idi.

Bu kadar aşk ile lebrîz olan bir vücûd mihr-i aşkın ufk-ı istikbâlinde nihân ve bir daha avdet etmemek üzere gâip olduğunu anlayacak olursa, ne hallere girmez!...

(Mâba'dı var)

(ss.31-32.)

Nr. 5

KISM-I EDEBÎ

Nâbizâde Nâzım Beyefendi tarafından ihdâ buyrulmuştur:

Olurdu gönlüme elbette bir büyük hizmet
Müsaadenle ana vermesek büyük cür'et

Usandırır seni havfim odur temennâdan
Ne kâr eder o zaman bin telâş, bir şiddet!

Fakat nasıl dayanır cân firâk-ı yekdemene
Tasavvuruyla bile fikri kaplıyor haşyet

Sen olmasan ne olurdu dil-i remîde düşün
Zavallı oldu seninle tefekküre kuvvet

Sirişk-i şevkimi serpüp ayağının tozuna
Bu yolda eyleyeyim ben de kisb-ı ulviyet

Cemâl-i sâf-ı safâ bahşına bu şükrânlar
Revâ değil mi sayılsa hülâsa-i safvet

Ümîdler büyüten cilve-i mürüvvetine,
Kemâl-i şevk ile olsun bu türlü bin minnet!

Sezâ değil mi sana nisbet ile fahr etse?
Sabahatin bile gösterdi sûret-i hayret

Senin o tâkati pâ-mâl eden cemâlindir
Veren safâ-yı nevâzişle ömrüme tâkat

Bir taraftan aşk-ı cânân gark-ı mâtem, lerzenâk
Bir taraftan sem'e çarpar sadme-i ömr ü helâk

Böyle hüzn-âlûd ömrün ben fenâsından hazîn
Âh kim ammâ dil ol hüznün devâmından emîn!

(Yârdan Mehcûr iken düştüm diyâr-ı gurbete)
Kalmadı kudret dimağında huzûr-ı fikrete

Iztrâbımdan habîr olsaydı canân bir zamân
Şimdi pîç ü tâbım olmazdı bu rütbe hasm-ı cân

Ey kuş! Ey bir gölgenin ardınca pür cünbân melek
Kıl tereddüd mahrekinde tîz-pervâz olma pek

Sende de varsa muhabbet nâmına kahr-ı hayât
Fikr-i ârâm ve sükûnu nâfile bir yana at!

Ey nihâyetsiz bu çöllerde biten bî-çâregân!
Sûziş-i hicrân mı hurşîd mi âteşfeşân!

Şedd-i rahl eyler hayâtım sâha-i âlâmda
Aşk-ı hüsn amimâ sebât eyler durur arâmda.

Böyle bilmezdim musallat ben buna fer-i illeti
Geldi arkamdan diyâr-ı iğtirâba cenneti.

Âteş-i ruhsârın, ey âteş-mizâcım! Serteser
Saçmada etrâfa sevdâ heyetinde bir şerer.

Şevk haddinden efzûn sayma, hicrân günleri
Âh bilsen hasretinden ben neler çekdim neler.

Sarf edip nakdîne-i ârâmı erdim vashına
Müft buldum sanma ben ol vâdi-i eminde yer.

İstirâhat buldu aşkım sâyesinde lütfunun
Fikrimin yok şimdi eski ıztırâbından eser.

Lütfu var olsun unutma va'd-i teşrîfin dile
Etmede nâzik hayâlin hâtıra her dem güzer.

Hüsn ü sevdâ hem bâ-gûş-ı vefâdır, neyleyim
Sanki ol âhenkden ma'sûk u âşık bî-haber.

Handeni nevbahâr sanmıştım,
Muttali aşk u hüsn imiş o meğer
Varlığımdan bile usanmıştım,
Aşkına fâl-ı hüzn imiş o meğer

Kaddinin kadri nice bâlâdır,
Âna ermek diler gönül ammâ,
Bil ki bir âlem-i muallâdır.
Bu da bir gâyesiz temennâdır.[*]

Aşkıma şübhe ayn-ı küfrândır
Ânın isbâta ihtiyâcı mı var?
Bende ol aşk-ı feyz-i îmândır
Feyz ile küfrün imtizâcı mı var?

Gönlüm oldukça zinde-i lütfün
Kalır elbette bende-i lütfün

[*] Kaddine ermek umar dil ne temennâdır bu

Eremez kimse ana âlem-i bâlâdır bu

(L.)

Sûzımı şâirâne sanma sakın
Şi'rdir gerçi hande-i lütfun

Neş'e-i bahtım uyandı dîde-i mahmûrdan
Matla-ül-feyz oldu zulmetgâh-ı hicrân nûrdan
Şu'le pâş oldukça hurşîd-i cemâlin devrden
«Berk urur nûr-ı tecelli sîne-i deycûrdan
Şöyle kim mâh-ı şeb-ârâ mâverâ-yı Tûrdan»

(s.32-34)

Rahmi Bey biraderimizindir:

Gazel

Gülmek yaraşır cemâl-i yâre
Güllerle gelir safâ bahâre

Oldukça küşâde vird-i hüsnü
Dâğ açmada o gonce-i hezâre

Vechindeki zill-ı tâb-ı neş'e
Fecr-i sihridir âşikâre

Didârını arz edince ol mâh
Hurşîd eder andan istinâre
Âteşli nigâh-ı cân - güdâzı
Döndürdü dili şerâre zâre

Mezc etti sözünde hüsnü aşka
(Rahmi) yine kattı nûru nâra

Biraderimiz Ahmed Vefâ Beyefendi tarafından ihdâ buyrulmuştur:

Kıt'a

Saymıyor câhili erbâb-ı ukûl âdemden
 Âdem olmaksâ garaz ilm ü hüner tahsîl et
 Gayr-i mümkünse eğer cümlesinin tahsîli
 Ne kadar mümkün olursa o kadar tahsîl et

«Diğer»

Dilsûzdur muhabbetinin zevk ü mihneti
 Bir kimse gönlünü sana ey mâh vermesin
 Senden alır da parçalarım gönlü hemân
 Ağyâre yüz verir isen Allah vermesin

(s.34.)

Tazmin

Şafak sökmüş, güneş doğmuş, cihân müstagrak-ı elvân
 Gönül mahzun, ciğer pür-hûn, zebân dembeste-i hicrân
 Çemen yer yer sefâ-aver, münevver nazre-i im'ân

«Hevâ hoş, her taraf gülzâr, bülbül zâr, gül handân
 «Bu esbâb-ı cünûnu seyreden divâne olmaz mı»

Ne hâlettir veleh bahşâ-yı fikr-i dikkattir
 Ne hikmettir ne kudrettir, ne feyz-i sermediyyettir
 Ne şevk-engiz âlemdir, gören der sahn-ı cennettir

Nakarat

Cünûn-âbâddır dünyâ bütün dârü'l - devâhîdir
 Dil-i nâlendeye mâvi-i fezâ-yı bî-tenâhî
 Hıyâbân-ı iremdir bu melekler cilvegâhıdır

Nakarat

Nazar endâz olunca serteser hayret olur peydâ

Eder arz-ı letâfet pîşgâhında bütün eşyâ
 Uyûn-ârâ-yı ibrettir bu sun'-ı kudret-i mevlâ
 Nakarat

(ss.34-35.)

MÜZE-İ EDEBÎ

Sûd eger est her ki dehed zer be-âb-ı rûy
 Ankes ki bi-suâl dehed ehl-i himmet est
 "Sâib-iTebriז"

(Yüz suyu mukabilinde para veren tâcirdir. Ehl-i himmet kendisine arz-ı ihtiyâç olunmaksızın ihsân edendir.)

*

Keffâre-i şarâb-hûrihâ-yı bî-hisâb
 Huşyâr der meyâne-i mestân nişestest

"kezâ"

(Hesâpsız şarap içmenin keffâreti sarhoşlar arasında ayık oturmaktır.)

*

Sühen-i talh eger mi güzerrânî merdî
 Da'vî-i havsala tenhâ be-kadeh-nûşî nist

"kezâ"

(Acı sözü hazmedebilirsen merdsin. Vüs'at-ı havsala da'vâsı yalnız kadeh-nûşlukla olmaz.)

*

Mevkûf be âsâyîş çarhest karârım
 Her kâr ki mevkûf-ı muhâlest muhâlest

"kezâ"

(Ârâm edebilmekliğim feleğin ârâm edebilmesine vâbestedir. Muhâle mütevakkıf olan her şey muhâldir.)

*

Çün hatâyî ez-tû ser-zed der peşimânî girîz
 k'ez hatâ nâdîm ne kerdîden hatâ-yı dîgerest

"kezâ"

Senden bir hatâ sudûr edince nedâmete ilticâ et, zîrâ hatâ-yı vâkıa nâdim olmamak da başka bir hatâdır.)

*

Be güzêr ez redd ü kabûl-i halk k'in şugl-i hasîs
Hîş-râ be-âlemi dest ü girîbân gerdenest

"kezâ"

(Halkın redd ü kabûlünden fâriğ ol. Zîrâ bu âdi meşgale kendini âlemlle yaka paça uğraşmaya sevk etmek demektir.)

*

Netüvân be-kıyl ü kal zi-erbâb-ı hâl şod
Mün'im nemi şevêd kesî ez güft ü gû-yı genc

"kezâ"

(Kil ü kal ile erbâb-ı hâlden olmak mümkün değildir. Defineden bahsetmekle kimsenin zengin olduğu yok.)

(s.35.)

MÛTENEVVÎA

Fıkra

Ziynet []

Matild, tâlî-i nâ-sâzın sehven bir amele familyasından tevîd ettiği bir duhter-i perî-
peyker idi. Letâfet-i tabîyesinden başka hiçbir ziynete, büyük cemiyetlerde arz-ı endâm-ı bî-
misâl ile âlemi hüsnüne hayrân edecek bir vasıtaya, zengin biriyle izdivâc etmek için servete
velhâsıl bu âlemde bahtiyâr olmak hususunda hiçbir ümîde mâlik değil idi.

Ne yapsın? Nihâyet küçük bir zâbıtâ ile izdivâc etti. Nâil-i emel olamadığından pek
sâde, fakat pek mağmum bir halde imrâr-ı hayata başladı. Zîrâ kadınlar için servet ve sâ mân
ancak hüsn ü ân, neseb ve asâlet ancak melâhat ü letâfet olduğunu pekâlâ bilir ve hasâil-i
mâder-zâdın, kendi gibi âdi bir familyaya mensup kızları ekâbir sırasına geçirebileceğini pek
güzel takdir ederdi.

Kendisini ziynet, zerâfet için yaradılmış zannederek dâimâ mahzûn bulunurdu.
İkametgâhının âdilîği, mefruşâtının köhneliği velhâsıl –kendisi halde bulunanları dûçâr-ı

[] Fransızca'dan mütercemdir.

endişe etmeyecek derecede olan – mâ-meleki bîçâre kızı her an muzdârip eylerdi. Envâi katifelerle, şark halılarıyla tefrîş olunmuş salonlarda, mesafelerin ehemmiyetine göre derece derece döşenmiş muntazam odalara, envâi râyihalarla ta'tir olunmuş mükellef yatak odalarına, çar-çeşme muntazır hizmetkârlara gece gündüz hasret-keş idi.

Örtüsü üç gündür tebdil olunmamış sofraya oturup, zevcinin çorbayı karıştırarak: "Oh aman ne güzel olmuş. İşte bundan iyisi tasavvur olunamaz." dediğini her zaman işittikçe ciğeri hûn olarak nefis yemekleri, gümüşten ma'mul sofrâ takımlarını, yağlı boya tablolarını ve envâi çiçeklerle tezyin olunmuş nâdide yemek salonlarını tahayyül ile iştihâsı kapanırdı.

Zavallı kadın mücevherâta ve ziynete dâir bir habbeye bile mâlik değil idi. Fakat gece gündüz bunları düşünüp kendini ancak giyinip kuşanmak, enzâr-ı hayreti celbetmek, nâm ü ânı dillerde destân eylemek üzere dünyaya gelmiş zannederdi.

Mektepte beraber okumuş olduğu gayet zengin bir refikası vardı; Bunun yüzünü bile görmek istemezdi. Zîrâ her görüşünde hevâ vü hevesi ziyâdeleşerek o gece rahatını gâip eder, kederinden ağlar, ızdırâb-ı kalbiyyesinden sabahlara kadar gözlerine uyku girmezdi.

Bir akşam zevci, elinde geniş bir zarf tutmakta olduğu halde, mesrûrâne bir tavr ile evden içeriye girdi.

—Sevgili Matild'im! Bak sana ne getirdim.

Diyerek kâğıdı zevcine verdi. Matild kemâl-i heyecân ile zarfı yırtıp derunundan çıkan âtideki satırları okumaya başladı:

"Kânun-i sâninin on sekizinci pazar ertesi gecesi hânemizde mukarrer olan müsâmereye Madam (Matild — Lozal)ın lütfen teşrif buyurmasını Jeneral...ve madaması suret-i mahsûsada ricâ ederler."

Hîtâm-ı kıraatta, zevcinin memûl ettiği gibi Matild meserret hâsıl olacak yerde tezkireyi fırlatarak hiddetle:

—Ben bunu ne yapayım?

Dedi.

—Sevgili zevceciğim! Ben seni bilâkis memnun olacaksın zannederdim. Çok zamandan beri hiç dışarıya çıktığın yok. Bu ise pek güzel bir vesiledir. Bu müsâmereye gidersek biraz eğlenmiş olusun, birçok adam görmüş olursun.

Zevci bu sözleri söylemekte iken Matild dik dik yüzüne bakıyordu. Nihâyet meyûsiyetle karışık bir tavr ile dedi ki:

—Git demesi pek kolay, ne giyeceğimi hiç düşünmüyorsun!

Hakikaten burası zevcinin hatırına gelmemiş idi.

—Dâima tiyatroya giderken giydiğin fistan bence pek güzel....

Bî-çâre adam sözünü ikmâl edemedi. Çünkü Matild'in gözlerinden akmakta olan inci tanesi gibi yaşlar gözüne ilişmiş idi. O da kendisini tutamayıp ağlamaya başlayarak güç hal ile:

—Ne oluyorsun ya?....Ne oluyorsun?

Diyebildi.

Matild bu hâli görünce cebr-i nefis ederek ızdırâbını setre çalıştı ve humreti artmış olan nem-nâk yanaklarını silip dedi ki:

—Hiçbir şey! Yalnız, giyecek elbisem ve tezyinâta dâir bir şeyim olmadığı için bu cemiyete gidemeyeceğim. Bu davet biletini —zevcesi gidebilecek olan— arkadaşlarından birine ver.

—Matildciğim! Senin mahzûn olmanı asla istemem. Bu müsâmereye gidebilmen için arzû ettiğin tualet kaçta çıkabilir. Fakat halimize göre sadece olmalı, bu gibi başka yerlerde de istimâl edebilmelisin.

Matild kalben meserrete gark oldu. Kaşlarını çatarak hesâbını yapmağa başladı. Fakat çokluğundan dolayı, birdedbire reddolunmamak için isteyebileceği paranın derecesini de düşünüyordu.

Nihâyet zevcinin yüzüne bakarak tereddütle dedi ki:

—İyice bilmem, ama dört yüz frankla işimiz biter zannedirim.

Genç zâbit, bir av tüfengi almak için saklamış olduğu tamamen bu kadar parayı iştince biraz sarardı ise de,

—Haydi öyle olsun! fakat güzel birşey edinmeye gayret et dedi.

Vürûduna intizâr olunan cemiyet gecesi takarrüp ediyordu. Matild lâzım gelen şeyleri ikmâl etmiş idi. Fakat yine meyûs, mükedder ve endişe-nâk idi. Zevci bir akşam kendisine böyle dedi:

—Ne oluyorsun? İki üç gündür yine halinde bir tebeddül, bir ye's görüyorum.

—Meyûs olmaz mıyım ya! Mücevherata dâir takılacak hiçbir şeyim yok, bir taş parçasına bile mâlik değilim. Bu cemiyet içinde pek bayağı, pek sâde görüneceğim. Gitmemesini tercih ediyorum.

—Elması ne yapacaksın? Başını âlâ tabîî çiçeklerle tezyin edersin. Bu, mevsime daha münâsip, daha şıktır. Hem de güzel yüzüne bir kat daha letâfet verir.

—Hayır, hayır! Birtakım zengin familyalar arasında fakir görünmeden ziyâde mezellet tasavvur olunamaz.

—Dur öyle ise! Niçin kederleniyorsun. Git mektep refikan Madam (Forsir)î bul. Bu müsâmerede lâzım olan mücevherâtı âriyeten al. Senden bunu diriğ etmeyecek kadar münasebetin vardır.

Matild bu sözleri işitir işitmez sevincinden haykırdı.

—Pek doğru! Pek doğru! Bunu hiç düşünememiştim.

Madam Lozal ertesi günü refikasının nezdine giderek beyân-ı hâl etti.

Madam Forsir derhâl kalkıp dolabının içinden büyük bir çekmece çıkardı ve kapağını açarak dedi ki:

(*Mâba'dı var*)

(ss.37-38.)

Roman

Miryan Köşkü Fâciası

(*Mâba'd*)

Evet! Doktorun dediği gibi bu felâketzedenin nevm-i ebedîsi, kendisine gelmesinden daha iyi idi.

Madam dö Miryan bulunduğu hâl ü mevkiî bilmeyecek dercede şaşkın ve nazarını yalnız kızının vechine atfetmiş idi. Genç kızın elini tutmakta olan kadınlardan biri birdenbire:

(Polin kımıldadı) diye feryâd ederek üzerine kapandı.

La Baron— (Ah yavrum!) diye bağırdı.

La Baron— Kızım, senin üzerine kapanan sana perestiş eden vâlidendir. Uyan!!!

Polin gözlerini açtı.

Bahçe, hâlâ fenerlerle müzeyyen idi. Kız ağaçların arasında şaş-pâş olan fenerlerin ziyâsını görünce vak'ayı tahattur eder gibi oldu. Ve solgun dudakları arasından ibtidâ:

Şarl? Lafzı çıktı. Polin yarı beline kadar doğruldu.

Vâlidesi kızını teskin için:

—Orada göreceksin!... Diyordu.

Polin büsbütün kıyâm etti.

Gözleri, dâima etrafta birşey taharri ediyordu. Etrafına toplanan ehıbbasının, niçin

toplandıklarını ve kendisine ne olduğunu soruluyor gibi bir tavr-ı ma'sumâne ile boynunu büküyor ve bir düziye lakırdı söylemeye cehd ediyor idiyse de bir türlü muktedir olamıyordu. Vâlidesinin sirişk-âlud vechini gördü.

Birdenbire ürktü.

Sâmiin sirişk-i çeşmini rizân edecek bir tavr-ı mahzunâne ile:

—Şarl?...Şarl nerede?...Dedi.

Biraz sonra üzerinde kan lekelerini gördü.

Müteakiben, dil-hırâş, müessir bir feryâd kopardı.

Vâlidesi bî-çâre tâli'sizi kucağına alıp helecânını teskîn etmeğe çalışıyordu.

Polin'i teskîn etmesi gayr-ı kabil idi.

Polin bir kuvvet-i harikulâde ile vâlidesinin ve etrâfına birikmiş olanların kolları arasından kurtularak, ellerini —sanki sevdiğini tutacakmış gibi— uzatarak kasra doğru "Şarl!..Şarl!.." diye bağırarak koşuyordu. Artık kendine geldi. Vak'ayı, tabanca sadâsını tahattur ediyor ve sevgili nişanlısının yanbaşımda düştüğünü tecessüm ettiriyordu.

Vâlidesinin vesâir birinin yetişemeyecekleri bir sür'atle koşarak kasra vâsıl oldu.

Polin (Feryâd ile)— Şarl!... Şarl nerede?

Diyerek kasrın kapısında yavaşça konuşmakta olan birkaç kişinin üzerine atıldı. Bir tavr-ı vahşiyâne ile:

—Şarl nerede?

Cevâp alamayınca geçti gitti.

Doktor Polin'in feryâdını işiterek önüne çıktı.

Polin geçmek istiyordu. Doktora hitâben dedi ki:

—Şarl'ı göreceğim.

—Uyuyor, uyandırırısın!

—Ölmedi ya?

—Hayır. Mecerûh...Biraz ağırca mecerûh.

Polin dizüstü düşerek:

—Aman Yârabbi! Sen imdâdına yetiş Yâabbim!

Ba'de ayağa kalkarak:

Doktora— Onu mutlaka göreceğim.

Doktor— Hayır, kabil değil.

Polin hidetini teskin ederek:

—Kendisine hiçbir şey söylemem... Yalnız uzaktan göreyim.

—Doktor Polin'i kolundan tuttu.

Doktor—Olmaz diyorum.

Polin— Mademki uyuyor, niçin görmek mümkün olmasın?

Doktor— Kendinizi zabta muktedir olamazsınız Madmazel!

—Hayır, onu kurtarmak için, ona bir fenâlık gelmemek için hiç sesimi çıkarmam... Yalnız göreyim.

Doktor Brilland'ın bu kadar niyâza mukavemet edebilmesi fevkalâde bir metânet-i kalbiyyeye mâlik olduğuna delil idi. Yine ihtiyâtı elden bırakmayarak:

—Hayır göremezsin.

Polin Doktorun ayaklarına kapanarak

Polin— Allah aşkına beni mahvetmeyiniz!

Doktor— Dur! Şimdi görürsün.

Genç kızcağızı kolundan tutarak yavaşça kaldırdı.

Doktor— Kalkınız Madmazel...Kendinizi toplayınız.

Polin— Ricâ ederim doktor, onu bana gösteriniz.

Polin yine fevkalâde bir kuvvetle doktorun kollarından kurtularak kapıya doğru koştu.

Doktor yetişerek içeri girmesine mâni oldu.

Bu esnâda Madam dö Miryan geldi.

La Baron— Polin? Aklını başına topla. Doktora muhâlefet etme!

Polin üçüncü defa olmak üzere!...

—Ben onu görmek isterim.

Diye feryâd etti.

Med'uvvîn Polin'in etrafını kuşattı. Herkes onu teskîne çalışıyordu. Bî-çâre kızcağız Şarl'ın öldüğünü anlayarak:

—Şarl öldü, benden saklıyorsunuz öyle mi?

Âvâzesiyle ateş kesilerek bir kuvve-i fevka't-tabîyye ile etrafındakileri itti ve kapıyı açarak salona girdi. Bu esnada Madam dö Miryan dizüstü çökerek:

—Bedbaht kızcağız!...

Diye ağlıyordu.

med'uvvînin oturduğu salonda, hizmetkârlar tarafından yatak haline konulmuş olan bir kanepa üzerine yatırmış idi... Bütün mumlar söndürülerek yalnız iki mum cenâzenin baş ucunda bırakıldı. Bir saat evvel derûnunda hande-i mesûdâne tanin-endâz olmakta olan salon libâs-ı mâtemi pûş etmiş, bir hâl-i dehşet-i iştîmâl ile mâlamâl olmuş idi.

Şarl'ın başı iki yastık arasında mevzû ve üzerine örtülen yorgandan daha renksiz olan elleri yanına uzatılmış, gözleri kapalı, bıyıkları hâl-i asliyesinde kıvrık, hâb-ı istirâhat-ı ebedîye dalmış bir halde idi.

Doktor sobanın üzerinden almış olduğu çiçekleri süd-mahdûmunun üzerine serpmiş idi.

Mumların hafif ve solgun ziyâsı, Şarl'ın renksiz çehresini tenvîre çalışıyordu.

İşte bu salona Polin kendisini tutmak isteyen ellerden kurtularak son defa olmak üzere dâhil olmuş idi.

Yek-nazarda bî-çâre kız cümlesini anladı.

Şarl'ın mürğ-i hayâtının pervâz etmesiyle, genç kızın asmân-ı ümîdinde şa'saa-pâş olan ahter-i saadeti sönmüş idi.

Polin saçlarını yolarak yatağın ayak ucuna diz çöküp âh u figana başladı.:

—Şarl! Hayatımı yoluna fedâ ettiğim Şarl!..Kalk, benim!..cevap ver!..Bana darıldın mı?.. Hiç bir handeni benden saklamaz iken neden tebessüm etmiyorsun? Neden gül ruhün solmuş?... Neden bir ân evvel bana saadet-i ebedîye va'deden dudakların kımıldamıyor?...Yok yok! Beraber gitmediğimiz için bana darıldın değil mi? Seninle ben de geliyorum. Seni orada yalnız bırakmağı muhabbetimizin şânına lâayık göremem.

Bu sırada doktorla vâlidesi salona dâhil oldular.

Madam la Baron kızına hitâben:

—Polin! Kızım!...

Polin işitmiyordu. Bulunduğı mahalden kalkarak, Şarl'ın üzerine kapandı:

—Ölmüş! Öldürmüşler!..Eyvâh!...Şarl sen öldükten sonra artık bana hayat lâzım değil. Muhabbetin birleştirmiş olduğu iki vücûdu birbirinden ayırmağı Cenâb-ı Hakkın izni olamaz. Burada bahtiyâr olmadık, bâri orada mes'ud olalım; dünyada ayrıldık bâri âhirette birleşelim.

Diye feryâd ediyordu.

Ne hâl-i dehşet-i iştîmâl!

Doktor tekellüme cesaret edemiyordu.

Vâlidesinin de giryeye mecâli yok idi.

Doktor Madam dö Miryan'a hitâben:

—Bırakın Madam, ağlasın.

(Mâba'dı var)

(ss.39-40.)

Nr. 6

KISM-I EDEBÎ

*Zabtiye Nâzırı kemâlât- mazâhiri sühan-ver-i şehir atûfetli Nâzım Beyefendi
Hazretlerinin bir terci-i-bend-i âlîleridir ki derciyle tezyîn-i sahife-i mübâhât eyleriz :*

Terci-i Bend

Nedir bu hilkat-i eşyâ ne bundaki maksûd

Neden bu günün olur muktezâsı bûd u nebûd

Ne türlü hâle girer bu avâlimin sûru

Takallübât-ı cihânda neler olur meşhûd

Tagayyür eylemez asla nizâm-ı mevcûdât

Halel-i cihât kavânin-i âleme mefkud

Bu ittirad-ı kavânin-i kâinât nedir

Neden neden oluyor hâdisât tarfe-nümûd

Esâs-ı râbîta-ı îmîzâc-ı eşyâdır

Olursa da ne çıkar madde dâima mevcûd

Teşkilât-ı avâlîm teselsüle tâbi

Nedir bu silsile-i hilkat ey hüdâ-yı vedûd

Tekemmülâtına bak her vücûd uzvunun

Ne istihâle-i hayret-fezâdedir mevlûd

Mükevvenât bu kânun-ı hilkata merbût
Hilâf-ı kâide ma'dum eder mi kisb-i vücûd

Adem adem denilen kârgâh-ı hilkattir
Bu kârgâha cihândır sor nümâ-yı hulûd

Bu ser hikmeti eder en mümkün olmadı âh
Nedir bu hikmetin ey lâ-yezâl olan ma'bûd

Çıkar girive-i cehle nihâyet irfân
Ne mümkün eylemek idrak hikmet-i Yezdân

Nedir bu semâda bu âdâda sığmayan ecrâm
Nedir avâlim-ı şemsiyede bu hüsn-ı nizâm

Nedir bu câzibe ve dâfi'e kavânini
Nedir kuvâ-yı tabiattaki tevâzün-i tâm

Nedir bu devr-i demâdem bu muntazam harekât
Nedir nizâm-ı cihânâ esas olan ahkâm

Cihan cihânı muakkib fezâda bir hâd yok
Ne semt-i nâ-mütenâhiyedir bu azm-ı hurâm

Bütün zemin ü semâda nizâm-ı hilkat bir
Fezâda kevkeb ü seyyârede bu kudret-i âm

Bütün meâsiridir bir müessirin ekvân
Müessir olmasa olmaz nizâm üzere devâm

Hayâl-i mahz-ı beşerdir tasavvur-ı nâbûd
Vücûd-ı vâcibi eşyâ eder iken efhâm

Eğer tefakkud olunsa tabâyi-i eşyâ
Delil-i vahdet olur fikr-i hikmet-i İslâm

Yoruldu kaldı gönül gitti fikr-i istiksa
Tebeyyün etti ukûle tağlib-i evham

Ne cüst ü cû ile geçti şebâb ! Öldüm âh
Yine tarîka-i hayrette bînevâ encâm

Çıkar girîve-i cehle nihâyet irfân
Ne mümkün eylemek idrâk hikmet-i Yezdân

Bu hâk-dân-ı cihâna olunsa ger nisbet
Fezâda zerre kalır bu cesîm olan hey'et

Ne pîç ü tâblara uğramış bu kıt'a-ı hâk
Ne çok hayat için olmuş vesîle-i hilkât

Fakat bu rütbe tahavvülle çok zaman geçmiş
Hayata müstaidd olmak için bu mâhiyet

Olur imiş kürre-i hâk içinde her tabaka
Müsâid olduğu şeyin vücûduna illet

Vücûd mâye-i eşyâda kabiliyettir
Mizâc-ı arza göre münbasit olur kuvvet

Tebeddülât ile bulmuş kemâl uzviyât
Bu istihâle her dem vukû'a yok gayet

Eğer bileydi beşer sâbıkını
Olurdu bahs-i tekevvünde vâkıf-ı hikmet

Takallübât ile gelmiş ne bî-hesâb âdem
Tahavvülât ile bulmuş kemâlini fitrat

Niçün nizâm-ı tekevvün olunmuyor tasdîk
Neden beşer çekiyor ihtisâs için zahmet

Kuvâ-yı hâlîka aid değil mi mevcûdât
Bütûn mevâddede zâhir değil midir vahdet

Çıkar girive-i cehle nihâyet irfân
Ne mümkün eylemek idrâk hikmet-i Yezdân

Bakın avâlîme ey gümrehân-ı mâddiyyûn
Nedir bu kuvvet ü mâda bu dâimî kanun

Mevâd-ı kuvvet ü kuvvet ü mevâd ile olsun
Yegâne mâye-i kevn tebdilât-nümûn

Hüdâyı var mıdır inkâra takat-i imkân
Nedir bu gerdiş-i pür-piç ü tab gûnagûn

Nedir cihân bu kanun-ı kâinat nedir
Nedir bu köhne erişmez terakkiyât-ı kanun

Eğer kanuna mülâyim değilse mahlûkât
Eğer bilinmeyen eşyâda varsa şekk ü zünûn

Niçin bilinmedi mâhiyyet ü ziyâ vü hayât
Niçin bilinmeden öldü bedâhete makrun

Neden hilâf-ı rızâdır niçin bilinmiyor âh
Mecâri-i hikem-ârâ-yı hâdisât ü şuûn

Mezâhir-i hikem-i hâlık olur ma'tûf
Ledünniyât-ı garâbet-nümâ-yı reybü'l- menûn

Tesâdüfî olamaz muntazam olan hâlât
Cihân müesser-i pür-intizâm ile meşhûn

Bütün kıyâs ile derhâl bahs-i mâddiyât
Neticetü'l-hikem olmuştur el-cünûn-ı fünûn

Çıkar girîve-i ceble nihâyet irfân
Ne mümkün eylemek idrâk hikmet-i Yezdân

Eğer tefahhüs olursa hakâyık-ı eşyâ
Olur kuvâ-yı tabiatta sırr-ı hak peydâ

Eğer hayâlden ârî olaydı her mezhep
Eğer tasavvur ve tasvîr olunmasaydı Hüdâ

Eğer hakikat-i din-i mübin-i İslâmı
Tefehhüm eyleselerdi ecânib-i kudemâ

Olurdu kuvvet ile mecrâ-yı mâddiyât
Mukaddemât bir berâhin-i vahdet-i Mevlâ

Fünûn reddeder elbette zât-ı mevhûmu
Olur mu şekl-i beşerde Hüdâ mukîm-i semâ

Bütün akîde-i efrancı reddeder yoksa
Dehen-güşâ olamaz bahs-i vahdete hükemâ

Vücûd-ı vâcibi eyler bedâheten isbât
Delil-i nefy olarak der-miyân olan duâ

Tasavvurâta göre bir ilâh farz etmek
Hayâl-i mahz-ı beşerdir hayâl-i mahz-ı hatâ

Ne bahs-i silsile-i hilkate nihâyet var
Ne asl-ı fitratı izâha Âdem ü Havvâ

Nihân kaldı yine mâverâ-yı hilkat âh
Müyesser olmadı tayîn-i illet-i evvel

Çıkar girive-i cehle nihâyet irfân
Ne mümkün eylemek idrâk hikmet-i Yezdân

Nasıl vücûd-ı nizâm-ı cihânı nefy eyler
Delil-i madde-perestân olan acîb suver

Delil-i nefy olur mu fezâ-yı penhâda
Tehâlûfât-ı mesâfât ahterân u kamer

Zuhâldeki halkat-ı muzîeye karşı
Zalâm-ı hâil içinde kalırsa bir ahter

Eğer hevâ-yı nesîmîsi, âbı yoksa ayın
Fezâda varsa eğer bomboş öyle çok yerler

Eğer avâlim-i diğerde var ise zî-rûh
Eğer tevâbi-i şemsiyyemizde yoksa beşer

Bu haller ne için nâfi-i nizâm olsun
Bilindi mi hükm-i hilkat-ı cihân yekser

Bütün karîn cünûndur ukûl-ı mâddiyûn
Bu ibtilâ-yı acîbe misâldir (Bohter) [°]

Bakın netice-i efkârına bu dâhînin
Kıyâs eyleyin efkâr-ı hikmeti yer yer

Tefahhüs eyleyiniz bir de fikr-i İslâmı
Görün bu hikmet-i garrâ nasıl tenevvür eder

Havârice ne için dikkat etmemiş eslâf
Neden ecânibe ta'mîm olunmamış bu eser

Çıkar girîve-i cehle nihâyet irfân
Ne mümkün eylemek idrâk hikmet-i Yezdân

Teşâbühâtını te'vîle var iken imkân
Niçin niçin kala mübhem ma'nâ-yı Kur'ân

Kelâm ehl-i kelâmı sanîadır diyerek
Revâ mıdır mütekellim olanlara bühtân

Bir istivâ' ile bir arşı mezc eyleyerek
Semâda hâlîka etmek olur mu hasr-ı mekân

Ne turfe vehm ü hayâle mütâbaat eyler
Teşâbühâtını âyâtın etmeyen ikân

[°] Bohter Almanya meşâhir-i mâddiyyunundandır. Hikmet-i maddiyeye dâir olan müellefât-ı âdiyesinin arîş ve amîk icrâ kılınan tetkikatı neticesinde anlaşılmuştur ki bu adam zamanını gökyüzünde bir halık taharrisine hasr ederek tasavvuruna muâfık bir hüdü-yı mücessem bulamayınca hâşâ sümme-i hâşâ nafi vücud-ı vâcibe cür'etle izhâr-ı hiffet eylemiştir.

Bakın ne mertebe tevîli iltizâm eyler
Serâir-i hikem-i âlemi eden iz'ân

Tarîk-i eslem olur mu tarikât-ı kudemâ
Nasıl taşâbühü aynen kabul eder insan

Takaddüm etmek ile ilm ü fazlı eslâfin
Fünûn-ı müsbeti reddeder mi bir bürhân

Zaman zaman-ı terakkî cihân cihân-ı kemâl
Zaman cihâna cihân da zamana gıpta-resân

Tükendi gerçi hürâfat-ı evvelîn ammâ
Fesâne-sâzî-i evhâm-ı halka yok pâyân

Bilinmedi yine hayfâ leddüniyât-ı umûr
Hakâyık-ı ilel-i kâinât kaldı nihân

Çıkar girîve-i cehle nihâyet irfân
Ne mümkün eylemek idrâk hikmet-i Yezdân

Muhît-i kevn ü mekân lâ-mekânsın Allah
Hayât-ı dâime-i kün fe-kânsın

Bütün kuvâ-yi tabiat kuvâ-yi zâtındır
Vücûd-ı maddeye cevher-feşânsın Allah

Mürekkebât ve besâit vücûduna âid
Bütün avâlîme rûh-ı revânsın Allah

Bilinmedin yine bilmek seni ne müşkildir
Neden hilâf-ı ukûl ü kemânsın Allah

Cihânda zerre bulunmaz ki anda olmayasın
Nesin bilinmedi lâkin ayânsın Allah

Cihân-ı kudretine yok iken tenâhî âh
Neden bu varlık içinde nihânsın Allah

Müsebbib-i ael-i hâdisâtsın Allah
Mukadder-i kader-i în ü ânsın Allah

Sıkıntı çekmedi (Nâzım) kemâl-i lütfundan
Meded res-i zuafâ-yi cihânsın Allah

Eğerci hikmetinin muktezâsı çok ammâ
Mvîn-i dâim-i bî-çâregânsın Allah

Tefekkür eylediğim dem müessir-i hükmü
Bu beyt ile bana vird-i zebânsın Allah

Çıkar girîve-i cehle nihâyet irfân
Ne mümkün eylemek idrâk hikmet-i Yezdân

(ss.41-42-43.)

Nâbizâde Nâzım Beyefendi'nindir:

Bir "Hendese-i Resmîyye" Kitabına Mukaddime

Bin hamd o Hüdâ'ya râygândır
Kim hükmü "mevce" cihândır.
"Teşkil" ile bunca kâinâtı,
"Tedvîr" kılar "mevlî dâtı"
Bin "şekl"-i garip içinde akla
Bir "mihver-i irtisâm" vermiş;
Şûrişler içinde akl u nakle
Bir hey'et-i "intizâm" vermiş.

Hikmetle o "râsim"ü'l-bedâi'
Göstermede rûz u şeb sanâyi'.

Bin tasliye olsun ol resûle
Can verdi "münâzır" ukûle
İşrâk ile hikmeti cihâm
"Tecsîm" etti ulüvv-i şâm.
Dîdâr-ı kemâli kıldı pür-nûr
"Aktâr"-ı fezâ-yı bî-"hudûdu"
"Ebâd"sız o nûr-ı menşûr
Gösterdi "müresseme" vücûdu.
Vicdânda o "râkım"ü'l-levâmî'
Hurşîd-i füyûzu kıldı tâlî'

Sad tarziye alana revâdır,
Kim cümlesi rehber-i hüdüdür.
Ashâbı meşârık-ı "zevâyâ"
Mîrsâdları hep "nikât-ı ulyâ"
Ahlâfidir anların edenler
"Ebâd"-ı kemâli tayy u işrâk.
Hâlâ doludur aransa yer yer
"İsr"-i ebedîleriyle âfâk.
Bir nûr idiler ki nûr-ı şâyi'
Salmıştı cihâna "zıll"-ı lâmi'.

Söz geldi duâ-yı padişâha,
Tahdîs ve senâ-yı padişâha;
Kim ma'rifet ehlinin kemâhi
"Menşûr"-ı füyûzudur nigâhı.
Asrındaki nûr-ı fikr ü irfân
Revnakta "saha"-ı şereftir.
Lâzım bize hep duâ-yı sultan

Bâki enfâsımız sereftir.
 Bir öyle dua ki hamdi câmi'
 Lebriz-i şükûhudur mesâmi'

Var olsun o padişâh-ı irfân
 Hâmi-i yegâne-i maârif.
 Eltâfına istinâden işte,
 Aldık kalem-i hakîri deste
 Teşvîk-i hü mâ nazar onundur,
 Olmak dileriz o şânı muhrez.
 Ma'lum ki her eser anındır,
 Biz vâsıtayız. Fakat fahûruz.
 Lütfula bitip onun mevâni'
 Hep ber-teraf oldu acz ü mâni'.

(s.44.)

MÜZE-İ EDEBÎ

Der suhen-i goften hatâ-yı câhilân peydâşevd
 Tîr-i kec ez kemân bîrûn reved rüsvâ şevd

"Sâib-i Tebrîzî"

(Câhillerin hatâsı esnâ-yı tekellümde zuhûr eder. Eğri ok yaydan çıkınca rüsvây olur)

*

Mi-şevd ârif hacl-i nâ-dân çü mülzem
 Mi-keşed nâmûs-ı âlim her ki âdem mi-şevd

"kezâ"

(Câhil mülzem olunca ârif hacl olur. Âdem olan âlimin gayretini çeker!)

*

Ez âsâ-yı hod hatar dârend kûrân vakt-i cenk
 Bî-basîret ez-delîl-i hış mülzem mi-şevd

"kezâ"

(Esnâ-yı cenkte körlerin âsâları kendi başlarına belâ olabilir. Şahs-ı bî-basiret kendi

deliliyle mülzem olur.)

*

İn kader k'ez tû dilî çeld bûd şâd bist
Zindegânî be-murâd heme kes netüvân kerd

"kezâ"

(Senden birkaç gönül şâd olsa kifâyet eder. Herkesin keyfince yaşamak mümkün değildir.)

*

Nimeti nist ki çeşmî nebûd der-pey ân
Terk-i vasl-ı ez bihr meges netüvân kerd

"kezâ"

Bir nimet bu kadar ki üzerinde göz olmasın. Sinekten dolayı şekere kavuşmaktan vaz geçilmez.)

*

Bözörk üst ki ber-hâk hem-çû sâye-i ebr
Çün ân reved ki dil-i mûr-râ neyâzâred

"kezâ"

(Büyük oldur ki arz üzerinde bulut gölgesi gibi karıncanın hatırını incitmeyecek surette yürür.)

(s.45.)

MÜTENEVVİA

Fıkra

Ziyinet (Mâba'd)

—İntihâb et kardeşim. İçinden istediğini al.

Matild evvelen bir bileziğe sonra bir inciden yapılmış bir gerdanlığa, elmas ve yakut ile musanna' sâir takımlara bir göz gezdirdi. Aynanın karşısına her birilerini ayrı ayrı takınarak yakışıp yakışmadığını muâyene ediyordu. Ve taktığını çıkarmaya iâde etmeğe kıyamıyordu.

—Daha başkaları yok mu?

—Nasıl yok kardeşim. Arayın, bakın. Hangisinin hoşunuza gideceğini bilemem.

Matild lebâleb mahfazalarla dolu olan çekmeceye bir kere daha göz gezdirdi. Derûnunda (tek taşlı bir su) bulunan siyah bir mahfazayı görünce şiddet-i meyelânından

kalbi darabâna başladı. Elini uzatıp alırken titriyordu; evvelâ gerdânına ve sonra başına ve libasının üzerine vaz' ederek muâyene ettikçe bunun kendisine bahşetmiş olduğu letâfete kendisi bile hayrette kaldı.

Refikasına dönerek müteverridâne ve mahzuzâne bir tavr ile dedi ki:

—Bunu yalnız bunu verebilir misiniz?

—Elbette kardeşim istediğiniz o olsun.

Matild me'mûl ettiği bu sözü işitince refikasının boynuna kemâl-i beşâsetle sarılarak iki yanaklarından öptü. Ve Madam Foristir'i mahcûbâne selâmladıktan sonra hazine(!)sini aldı gitti.

Müsâmere zamanı hulûl etti. Halkın en ziyâde nazar-ı hayretine çarpan Madam Lozal idi. Mâlik olduğu hüsn ü ân bir kat daha artmıştı. Giyinmekte olduğu elbiseyi herkesten ziyâde yakıştırmış idi. Velhâsıl cemiyette kendinden güzel, kendinden zarif ve dilrübâ başka biri yok idi. Herkes atf-ı nigâh-ı hayret etmekte, ismini sormakta ve takdim olunarak onunla raksetmek arzusunda idi. Hatta bizzât sâhib-i hânenin bile nazar-ı dikkatini celbetmiş idi.

Matild, letâfetinin kazanmış olduğunu bu muzafferiyet, nâil olmuş olduğu bu muvaffâkiyetten sermest-i lezzet olarak fevkalâde bir neş'e ile raks etmekte idi.

Alafranga saat sabâhın dördüne gelmiş idi. Matild'in zevci küçük bir salonda —karıları raks etmekte bulunan— sâir dört beş erkekle uyuklamakta idi.

Halk yavaş yavaş dağılmaya başladı. Matild dahî azimet etmek üzere kalktı. Zevcinin elinde tutmakta olduğu mantoyu hemen arkasına alarak sür'atle yürümeye başladı. Bu sür'atten maksâdı müsâmere tualetiyle asla mütenasip olmayan köhne mantosunu zî-kıymet kürklere sarılan zengin madamların enzârından saklayıp mahcup olmamak idi.

Genç zâbit koşarcasına yürümeye başlamış olan zevcesini kolundan tutarak:

—Dur, a hanım! Bir araba çağıralım. Mâşiyen gidersen soğuk alırsın.

(Mâba'dı var)

(s.46.)

Roman

Miryan Köşkü Faciası

(Mâba'd)

Yalnız Polin değil, bütün med'uvvîn ağlıyordu...Belki melekler de bu hale eşk-rîz oluyorlardı.

Birkaç dakika geçti.

Polin biraz sükûnet buldu.

Kolları arasından çıkmış olduğu Şarl'ın cesed-i bî-ruhûnu bırakarak, yanında diz çöktü.

Bu defâ feryâd u figana mukâbil, sanki onunla barışmağa çalışıyormuş gibi, söyleniyordu. Yanındakiler de kendilerini tutamayarak hıçkıra hıçkıra ağlıyorlardı.

Doktor Brilland Madam la Baron'a doğru eğilerek:

—Artık yanından ayırmalı; zîrâ aklını gaip edecek. Dedi.

La Baron kızının nezdine gitti.

La Baron— Beni dinle Polin, ben senin vâliden değil miyim? Beni hiç düşünmüyor musun? Şarl öldüyse ben ber-hayât değil miyim?... Onunçün birlikte ağlıyoruz... Kalk kendini topla! Şarl, senin, onu ilel-ebed seveceğini bildiği için bahtiyâr öldü. Kendine teselli ver kızım.

—Hayır vâlideciğim, hayır!... Beni hiç bir şey müteselli edemez... Bir ân evvel yanımda olduğunu nasıl unuturum, bir saat evvel birbirimize son nefesimize kadar ayrılmayacağımızı va'dederken, şimdi onu terk etmek olur mu?... Ölmüş valideciğim ölmüş! Benden ayrılacak!... İkimizin muhabbeti bir vücûd teşkil etmiş idi! O rûh, ben beden idim; rûh uçunca beden kalır mı?... Mâh nihân olunca ziyâsı pâyidâr olur mu? (Birdendire kesb-i şiddet ederek) onu benden ayıracaklar. Sînemi kendisine bâlîn edemediğim Şarl şimdi başını kara topraklara koyacak!... Hayır....

Bî-çâre kız hıçkırmaya başladı.

Nihayet Polin'i Şarl'ın yanından ayrabildiler.

Güç hâl ile odasına götürdüler. Şarl'ın cesedi bulunan salonda Madam dö Miryan ile doktordan başka kimse kalmadı.

Doktor Madam dö Miryan'a dedi ki:

—Kızınızın musâb olduğu kederden dolayı ne haldesiniz?

—Bir azâb-ı dâimî içinde!

—Fakat daha câm-ı kederi tamamıyla nûş etmediniz.

Madam dö Miryan kurşunla vurulmuşa döndü.

Doktora doğru gözlerini dikerek:

—Ne demek istiyorsunuz?

—Diğer daha müthiş bir vak'aya hazırlanmalı!!!

—Aman Yârabbî... Daha ne olacak!... Ciğerpâremın saadeti harâb oldu, İstikbâli

mahvoldu!. Benim için bundan daha büyük bir keder olabilir mi?

—Sizi beklemekte olan diğer bir felâkete nisbetle bu hiç gibidir.

—Söyleyin, doktor, söyleyin!.. Bu kadar mağdûr bir kadını üzmemek şânınıza yakışmaz.

—Evet söylemek lâzım!...Sizden saklayacak idim; fakat şimdi söylemek mecbûriyetinde bulunuyorum. Madmazel Polin'i bayıldığı zaman muâyene etmiş idim. Siz de orada idiniz. O zaman hâmile olduğunu keşfettim.

—Ne!...Hamile mi?

Madmazel dö Miryan ye's ve hayret içinde olduğu halde gözlerini semâya ref eyledi:

—Amân Yârabbî!..Nihâyet bu da mı başıma geldi!

—Evvelden bilmiyor mu idiniz?

—Nasıl bileyim!... Fakat inanacağım gelmiyor!... Acaba yanıldınız mı?

—Keşke yanılmış olsa idim. Fakat ben Madmazel Polin'den daha evvelden şüpheleniyordum. Hatta o zaman size haber vermeğe dahî korkuyordum. Bu defaki muâyennemde bu husûsta emniyetim ziyâdeleşerek ve îcâb-ı maslahattan olarak size haber verdim.

—Zavalı Polin!. Nişanlısı öldü...Kendi de hâmile!...

—İşte felâketi ziyâdeleştiren de o ya! Zavallılar!

Madam dö Miryan, ileride meydana gelecek fenâlıkları zihnine getirdikçe vechi renkten renge giriyordu. Kendi kendine:

—Polin gebe!.. Nişanlısı mürde!...Mahcûbiyet-i namussuzluk yakamızı tutacak öyle mi?

Doktor hiçbir şey söylemeyerek yalnız bakıyordu.

Biraz sonra Madam la Baron'a hitâben dedi ki:

—Madmazel Polin kendisinin gebe olduğunu biliyor mu?

—Bilmem bana hiçbir şey söylemedi. İhtimâl ki kendi de bilmez.

—Hiç gebeliğe dâir bir hâl müşâhade etmediniz mi?

—Hayır, hayâlime bile gelmiyordu.

—Doğru!...

Madam la Baron biraz düşündükten sonra:

—Şimdi hatırıma geliyor. Şarl'ın son defa olarak mahall-i memuriyetine azimetindên sonra Polin, evelki defalara nisbetle kabûl etmeyecek bir suretle telâşlı ve solgun olarak dâimâ düşünüyordu. Bunu ayrıldıkları için tabîi husule gelecek teessüfüne verdim. Şarl'ın

yakinen avdet edeceği haberi kendisine vâsıl olunca, yeniden hayat bulmuş gibi, rengi yerine gelmeğe ve gülmeğe başlamış idi. Fakat yine bunlardan bir şey istihrâc edememiş idim.

—Her ne ise!.. Kendi gebe olduğunu bilmiyorsa siz bildiriniz.

—Daha vakit var... Bulunduğu hâli yâr u ağıyarın nazarından muhâfaza ve onların güft ü gûlarına hedef olmamak için bir takım tedâbire mürâcaat etmeli.

—Ne gibi tedâbire?

—Birkaç ay kadar burasını terk edip başka bir mahalle gitmeliyiz.

—Kendisi râzı olur mu?

—Elbette râzı olacak! Sonraki mahcûbiyet daha fenâ!

—Zavallı Polin Şarl'ı pek de ziyâde seviyordu.

—O da hakikaten sevilecek ve ağlanacak bir çocuk idi.

—Bunun sevmesi sevmek değil perestiş etmek idi.

—Orasını ben bilirim. Belki Şarl onu daha ziyâde severdi.

—Yazık! Yazık!

—Bana da yazık! Ben de kendimi nasıl müteselli edeceğimi bilmiyorum

Doktor yaşla dolu gözlerine elini götürdü.

Sükût... Derin bir sükût hüküm-fermâ olmakta idi.

Bu sükûneti bahçeden kasra çıkılan nerd-bânın üzerinde husûle gelen karışık bir gürültü ihlâl eyledi.

Med'uvvîn, câniyi aramak için bahçeye dağılmışlardı. Fakat hiçbir şey görememiş ve hiçbir kimseyi görememişlerdi.

Yalnız içlerinden biri katilin girebileceği bir mahal keşfedebilmişti. Bir diğeri de şehre polis taharrîsine gitmiş idi.

Doktor malûmât almak üzere salondan çıktı. Hiçbir malûmâta dest-res olamayınca mağmûmen tekrar salona girdi. Polin dahî, doktorun arkasından sararmış ve mağmûm bir halde salona girdi. Vâlidesine doğru koşarak:

—Korkuyorum vâlideciğim!... Korkuyorum!...

—Korkuyor musun?

—Bilmem bir şey hissediyorum... Vücûdumda bir şey kımıldıyor.

Vâlidesi ve doktor birbirlerine baktılar. Doktor la Baron'a yavaşça dedi ki:

—Kımıldayan çocuk olmalı. Şimdi sırası. Hepsini anlatmalısınız. Polin elleri böğründe olduğu halde onları dinliyordu.

: Vâlidesi kızına yaklaşıarak:

—Kımıldayan çocuk olmalı kızım.

Kız birdenbire sıçrayarak:

—Çocuk mu?

—Evet!

Hiddet birdenbire sükûnet bularak yüzü güldü:

—Ondan bana bir yadigâr-ı hayât! Bir çocuk! Sevmek, okşamak, sineme basmak için bir melek öyle mi?

Şarl'ın cesed-i bî-ruhûnun yanında diz çökerek:

—Teşekkür ederim...Beni yalnız bırakmıyorsun! Bana vücûdunun nisf-ı diğeri olan evlâdını yadigâr olarak bırakıyorsun! Şimdiden sonra vücûdumu bütün onun yoluna fedâ edeceğim, onunla müteselli olacağım!

Bu lâkırdıları söylerken Polin büsbütün değışmiş idi.

Doktorla vâlidesi ağlaşıarak ona atf-ı nigâh ediyorlardı.

Bî-çâre talihsizi sevdiğinin yanından ayırmak istemiyorlar idi. Derûnunu dağ-dâr eden kederinin sükûnet-yâb olması için ağlamasında hür bırakmışlardı.

(Mâba'dı var)

(ss.47-48.)

Nr. 7

KISM-I EDEBÎ

Bülbül [†]

Leyle-i sevdâ-penâh, bir bahr-ı muhit-i siyâh gibi vâdinin a'mâkından nebeân etti. Hurşid-i garbın son ziyâları, birbirini müteâkib tepelerin üzerlerinden çekilmek suretiyle ufku ihâta eden cibâlin maverâî şevâhikinde gaybûbet edip gitti; biraz evvel şedû'l- harâre âteşgâhlar gibi sarı, altın renginde görünen ba'zı bulutlar soluk renklere girerek nihâyet fezâ içinde nâ-bedîd oldu.

Mâhtâb-ı zerrin bir kürre-i âteşin gibi inerek ağır ağır gecenin karanlıkları içine dalıp

[†] Öjen Muton'dan.

gidiyor. Sâha-i gabrâyı muhit olan bu umman-ı siyah renk üzerinde, asmânın bî-nihâyet zulmeti içinde ecrâm, şaşaa-pâş-ı ihtişâm oluyor.

Cihân kisb-i sükûn ediyor; Ağaç yaprakları arasında husûle gelen hafif hafif hışıltılar duyuldukça, hâbîde-ârâm olan tabiat nefes almaktadır zannolunuyor.

Bu ne sükût! Bu ne âhenktir! Pişegâhında açılan bu vusatlı fezâyı temâşaya daldıkça hududunun tebâüdünü, derinliğinin tezâyüdünü müşâhede ediyorum!.. Bu feyzâ-yı hîç-â-hîç içinde mahvîyetini, bu nâ-mütenâhilik içinde gaybubetini anlayan insan gittikçe kendinin küçüldüğünü hissederek bir zerre-i nâçizden başka bir şey olmadığına kani olur: Rûhu kendisini bırakıp kanatlarını açarak fûshat-serâ-yı kâinat içine atılır...

Ey dilnişîn gece! Ey tabiat!... Ne kadar letâfetlisin! Bununla beraber ne kadar da mehâbetlisin!... Senin sükûtunun içinde mündemic bulunan âhenk raz-ı perverî tasvîr husûsunda kuvve-i nâtika ne kadar zayıf kalıyor!...

Kürre-i arz - künbeb-i asmânenin şaşaa-i nûrânî manzarı... Hesapsız girdâbların ka'r-ı nâ-yâbından kendisini temâşa eden binlerce gözlerin şuâât-ı nazarı... Bu avâlim-i ulviyyenin câzibe-i umumiyeleri —taht-ı tesîrinde olarak fezâ-yı bî-intihâyâ doğru sürüklenir durur. Güyâ rûbeste-i nikab hicâb olmuş bir duhter-i sa'd - ahterdir ki ma'suk-ı nâ-müzdünün âğûş-ı nevâzişine atılmaktadır.

İmdi nedir o kânun-hafâ-numûn-ı tabiat ki her gece mevcûdâtın faaliyet-i hayâtına sekte-i ta'tîl verir?... Acaba niçin biraz evvel harekât ve hevesât-ı hayât ile müteharrîk bulunan milyonlarca mahlûkat şimdi kendilerini setreden bu perde-i zulmânî altında sükûnet-abâd-ı fenâyâ atılmışlar gibi amîk bir istirahat içinde söylemez, işitmez, hiçbir şey hissetmez olmuşlar?...

Her taraf meskûn! Her yer zevi'l hayât ile meşhûn! Kumru ile kartal yuvalara, vuhûş mağaralara, böcekler otların altına çekilmiş! Seherin birinci şuaâtı bunları ikâz etmedikçe hiçbirisi kıyıdanmayacak, hiçbirisi ses vermeyecektir.

Ey hâb-ı nûşîn-i tabiat! Ey karanlık gece! Sen ki amâkın nâ-mahdûdunun hâvî olduğu bunca esrârı serâ-perde-i hafâ' altında hıfz ediyorsun, senin huzûrunu ihlâl kim cesâret edecek?

Sürekli, fasıllı, gür bir sadâ-yı âsumân-peymâ bir âheng-i tarab-efzâ ile gecenin samt-ı sükûnnümâsı arasından peydâ olarak ayyûka çıkar. Sonra birdenbire yavaşlanır da o kadar letâfet kisb eder ki o sesi işitmek için cihet intişârına doğru insanda bir temâyül-i tabîi hâsıl olur. Derken sadâ zayıf bir velvele halinde ihtizâza başlar: Hânende-i tabiat mûsikî perdelerini birer birer tecrübe ediyormuşcasına birinden diğerine geçerek cümlesini aks endaz-ı âfâk eyler; na'me, imtidâdı nisbetinde inceleşir, letâfetlenir: Bir dereceye kadar ki gittikçe tahayyülât âleminden geliyor yâhud ruh-nevâz bir rüyâ içinde işitiliyor zannolunur. Bu halde ise insanı en tatlı sevdaların, en şiddetli muhabbetlerin esrârına mahrum eyler. Bundan sonra bir müddet tevakkuf eder. Müteakıben yine başlar.

Mızrâb-ı sâzdan çıkan ihtizâzlı sadalara müşâbih bir ıslık sesi işitilir. Pest perdeden başlayan bu safir-i pür-tesîr gittikçe âfâk-gîr olur, hevâ mevc-â-mevc nevâ-yı dil-pezîr olur. Hâsılı perdeleri sürat ve vüsat hâsıl eden nağamât büyük bir ma'bedin kubbelerine tanin-âver olan esvât-ı münâcât gibi - ormanlara in'ikâs eder.

Yine bir müddet sükût!...

Artık bu sefer terennüm etmez, tekellüm eder.

Süreksiz, derin, ba'zı kere tiz, ba'zı kere pest, kâh sâde ve basît, kâh mürekkep ve mükerrer olarak âfâka intişâr eden sadâları - yavaş yavaş, kısa kısa nağmelerle karışık bir sükût - kat' ü ta'kîb eyler. İşte bu minvâl üzere teâkub ve teselsül eden terennümât, bir fikr-i mahsusun, bir hiss-i hafinin ilânâtı demektir. Bu kadar mütenevvi' gülbângların bu kadar mütenevvi' âhenklerin sarf-ı tesâdüfî olduğunu kim iddia edebilir?... Dâimâ yeknesâk makâmat ile nihâyet bulan bu esvât-ı mütehallifenin âhenk-i imtizâcını ale-t-tevâlî muhâfaza eylemek nasıl mümkün oluyor? Âdetâ halkımdan çıkan bu sesler bir fikr-i samimiye müstenid bir takım kelimeler, bir takım kelâmlar değil midir?

İmtidâi nisbetinde tesiri tezâyüd eden bu taganniyât-ı garîbe en kararsız hevesleri, en gururlu meserretleri, en rikkatli tesirleri, en şiddetli sevdaları, makâmat-ı mûsikîyeye tevfi ken nevbet-be nevbet işâa eylemektedir.

Hayretimi celb eden, ihtiyârımı selb eden bu letâfet-i rûhaniyeye gûşdâr-ı incizâb oldukça nücûm-ı zâhirenin terkibâtında pertev-efşân ve bu tâir-i nağmekârın nefhalarında hande-rîz-i elhan olan tabiatı şu mes'ûd saatte kendime münhasır zannediyorum.

Sen kimsin? Ey hesapsız mahlûkât-ı zâife arasında gâip olmuş nahîf ve bî-çâre mahlûk!.. Sen kim oluyorsun ki bilcümle hayvanların hatta ibnâ-yı beşerin bile tabiatın kânun-ı sükûtu ârâmına râm olduğu bir saatte âliyyenin ref-i savt eylemekte yalnız sen muhtar bulunuyorsun?

Zekâvet, kuvvet, melâhat denilen şeylerin hiçbirine mâlik olmadığı halde acaba niçin seni hilkat-tenhâ gecelerin hâmuşî sükûnuna halel getirecek derecede îcâz-perver, insanın zihnine durgunluk verecek derecede râz-perver bir sadâ ile mümtaz kılmış?... Acaba niçin fitrat senden başka kimseye nasîb olmayan ve mahiyeti henüz anlaşılmayan bir aletle icrâ-yı âhenk etmek san'at-ı fevkalâdesini yalnız sana ta'lim eylemiş?

Kalbim cezbedâr-ı tahayyür, vücûdum ra'se-nâk-ı teessür olduğu halde şimdi seni dinlerken görüyorum, anlıyorum ki sahne-i tabiat üzerinde benimkine nisbetle pek büyük bir (rol) icrâ etmekte, ben sâmia-i telzîzini sana hasretmiş bir adamım ki sürûd-ı peyâpey-i vürûduna incîzâben karanlıklar içine atılmak, enzar-ı eşî'a-bârını üzerime temdîd ederek beñi çağırmakta olan şu yüksek cihânlara uçup katılmak istiyorum!

Nağamât kesme! Tekrar et!... Yine tekrar et!... Her zaman tekrar et!... Kalbim münbasit oluyor, gözlerim doluyor; senin sadâlarınla... Senin o sevdâvârî, o müesser bir mazmunu hâvî bulunan sadâlarının içinde bir ruh var : O benim rûhumdur ki feryâdlarını dinliyorum.

Ah nasıl olmuş da bütün kalpleri teshîre kâfi bir kuvve-i rûhâniye ile musîkînin en suznâk nağamâtını, sevdânın en rakîk hissiyâtını hâiz olan böyle vicdan-âver bir sadâyı bahş etmek için aşk senin gibi küçük, senin gibi zayf bir mahlûku intihâb eylemiş? Bu bahar gecelerinde ecrâma terâneler îsâl edebilmek için seni yüksek ağaçların yaprakları altında saklayan –olsa olsa– aşktır öyle değil mi? Ziyâ o, harâret o, hayat o değil midir? Bülbül –Evet! Dediğin gibi : Aşktır.

İsmail Safâ

(ss.49-50.)

Mekteb-i Sultânî mezunlarından Mehmed Tevfik Beyefendi tarafından ihdâ buyrulmuştur :

Bahâr

1

Bahârdır, bugün sefâ-yı cennet âşikârdır :
 Bahâr.. O feyz-i hande-ver ki rûha neş'e-bârdır.
 Gusûn-ı ter nişîmen-i tuyûr-ı nağme-kârdır
 Sehâbdır, nesîmdir, şükûfedir, hezârdır.

Bu bir zamâne-i tarab ... zamân-ı hûş-güzârdır:
 Bahârdır .. Bahârdır .. Bahârdır .. Bahârdır!

2

Bahârdır .. Anın fûrûg-ı behcet-intimâsıdır:
 Ki çehre-i tabiatın medâr-ı incilâsıdır.
 Bahârdır .. Bu hep anın füyûz-ı cân-fezâsıdır.
 Bahârdır .. Bu hep anın şükûh-ı dil-rübâsıdır.

Bahârdır .. Evet, o mevsim-i ferah-medârdır:
 Bahârdır .. Bahârdır.. Bahârdır.. Bahârdır!

3

Bulup tûvân u tab u fer şu'â-i âfitâbdan,
 Cihan cinâmı andırır hurûş-ı âb ü tâbdan;
 Alır şemim-i rûh, dil-i sehâbdan, türâbdan

Bahârdır .. Bu ibtisâm sun'-ı girdigârdır:
 Bahârdır .. Bahârdır.. Bahârdır.. Bahârdır!

4

Hayâl gark-ı şevkidir mehâsin-i tabiatın,
 Gönül de hisse-yâbıdır o şevk-i bî-nihâyetin.
 Nedir şu feyz-i tâze kim medândır muhabbetin,

Ki câne muhtır-ı cemâl-i yâr-ı dil-şikârdır?
 Bahârdır ...Bahârdır.. Bahârdır.. Bahârdır!

5

Bahârdır .. Bugün bütün cihân bedîa-zârdır;
 Bahârdır ki gülşen-i hayâta feyz-bârdır;
 Bahârdır ki âlem-i nebâta cân-nisârdır;
 Zemînde gonçe-hîzdir .. Hevâda nefha-bârdır;
 Latîftir .. Fakat figan, figan ki bî-karârdır!

Bahâr lûtf u sür'atiyle ayn-ı vasl-ı yârdır!!

(s.51.)

Mîrsâd

Ne rütbe dil-nişîn ise çemende nağme-i hezâr
 Ne mertebe latîf ise bahârda şükûfe-zâr
 Bahâra karşı söylenen bu şi'r-i ter de öyledir
 Latîf ve dilnişîn olan bu şi'r-i ter de bir bahâr.

Encümen-i Maarif âzâsından İzzetlü Vehbi Beyefendi'nindir :

Bir Gün de Geçti

Bir gün de geçti ben dahî bir bahtiyâr idim
 İkbâl evinde mest-i şarâb-ı mesar idim
 Böyle şikeste-per mi idi hâkde gönül
 Evc-i hayâl-i aşkda sâhib-i vakâr idim
 Yok farkı nice gayrı ademle vücûdumun
 Şimdi değil cihânda o günlerde var idim
 Fikr eyledikçe düşmede cân itibârdan
 Ol günleri ki ben dahi zî-itibâr idim
 Âyâna hoşdu va'd-i visâl üzre çok zaman
 Sabrım giderdi âh ederek bî-karâr idim
 Geldikçe yâda şimdi derûnum yanar diriğ
 Günler ki sûz u tâbla pür-intizâr idim
 Tâ ki derûna sığmaz olurdu safâ-yı dil
 Ol dem ki müstenîr-i cemâl-i nigâr idim

Kalmazdı gayrı sâkî ve sahbâya minnetim
 Çeşmân-ı mest-i yâre bakıp neşve-i dâr idim
 Geh dinleyip sadâsını geh şemm edip gülen
 Müstağnî-i safâ-yı hezâr ü bahâr idim
 Gâhi beyân-ı aşkıma oldukça hande-rîz
 Ben çâşnî-i lali ile kâmkâr idim
 Hükümüm cihân-ı aşka revân idi Vehbiyâ
 Nezd-i âziz-i yârde gerçi gubâr idim

(s.51.)

MÜZE-İ EDEBÎ

Merâz-ı rûz-ı kıyâmet gamî ki hest îñ est
 Ki rû-yı merdûm-ı âlem dü-bârâ bâyed dîd

"Sâib-i Tebrizi"

(Kıyâmet gününe müteallik bir endişem var ise o da şudur: Halk-ı âlemin yüzünü tekrar görmek lâzım gelecek!)

*

Ez pâye-i hod her ki nihed pây ferâter
 Mestîst ki pervâ-yı leb-i bâm nedâret

"kezâ"

(Kendi mertebesinden yüksek yere yayak atan, dam kenarından sakınmayan sarhoşa benzer)

*

Tılâ zi-sohbet iksîr bî-niyâz bûd
 Saadet-i ezeli sâye-i hümâ çe kuned

"kezâ"

(Hâlis altın iksir ile buluşmaktan müstagnidir. Ezeli olan saadet hümâ gölgesini ne yapsın?)

*

Ez subh-ı haşr tîre nihâdân elem-keşend
 Yûsuf zi-rû-yı âyine haclet ne mi keşed

"kezâ"

(Sabâh-ı mahşerden fitratları muzlim olanlar elem çekerler. Yûsuf tekabül-i âyineden hacı olamaz)

*

Ez tâb-ı sirke tündî bîrûn ne mi beredsâl
Câhil hemân gezend'est her çend pîr-bâşed
"kezâ"

Sirkenin tabiatından mürûr-ı sinnin serdiği izâle edemez. Câhil ihtiyâr olsa da yine ısırtıcıdır.)

*

Harîs-râ ne kûned ni'met-i dü âlem sîr
Hemîşe âteş-i sûzende iştihâ dâred
"kezâ"

(Harîsi iki âlemin nimeti doyuramaz. Ateş-i sûzan her zaman iştihâli bulunur.)

*

Huzûr-ı hâtır eger der namâz şart şodest
İbâdet-i heme rû-yı zemîn kazâ dâred
"kezâ"

(Namazda huzûr-ı kalb şart ise bütün yeryüzünde kılınan namazlar kazâ edilmelidir.)

*

Dilet zi-cehl-i mürekkebi siyeh şodest ve ger ne
Güdâm hışt ki der sîne sad kebâb nedâret
"kezâ"

(Kalbin cehl-i mürekkeple kararmış, yoksa hangi kerpicin sinesinde yüz kebâp yok?)

(s.52.)

MÛTENEVVIA

Fıkra

Ziyinet

(Mâba'd)

Diyor idiye de Matild kulak bile asmaksızın yoluna devam ediyordu. Kalabalıktan kurtulunca zevce ve zevce araba taharrîsine ve uzaktan gelip geçen arabacıların arkalarından bağırmaya başladılar.

Araba bulamadılar. Titreyerek yavaş yavaş Sen nehrine doğru yürümeye koyuldular. Nihâyet rıhtım üzerinde köhneliklerinden dolayı gündüzleri Paris'te görülmeyip yalnız geceleri müşteri taşıyan arabalardan biri durmakta idi.

Pazarlık ederek mezkûr arabaya râkiben ikâmet etmekte oldukları (Martir) sokağına kadar geldiler. Hânenin merdivenlerinden çıkarlarken (Matild) nice zamandır kemâl-i ihtimâm ile hazırlanmakta olduğu gecenin bir daha gelmemek üzere gittiğini ve saadetinin burada nihâyet bulunduğunu, zâbit ise sabaheyin erkenden taburunda bulunmak lâzım geldiğini düşünerek mahzûn olmakta idiler.

Matild aynanın karşısına geçip letâfetini bir defa daha temâşa ettikten sonra soyunmaya başladı. Fakat bu esnâda birdenbire feryât ederek kanepenin üzerine düştü. Zîrâ boynunda gerdanlık yok idi.

Henüz kemâlen soyunmamış olan zevci yaklaşarak:

—Aman! Ne oluyorsun?

Dedi.

Matild bî-hûş bir halde ellerini kaldırarak cevap verdi:

—Şey!...Şey!..Madam Foristir'den aldığım gerdanlık yok.

—Nasıl...! Ne dedin?... Bu mümkün mü?...

Derhâl esvâpların araları, mantonun katları, odanın derûnu, merdivenler velhâsıl evin her tarafı dikkatle arandı. Gerdanlıktan eser yok idi.

—Müsâmereden hurucumuzda üzerinde olduğuna emin misin?

—Evet! Evet! Merdivenden inerken yoklamıştım o vakit duruyordum.

—Sokakta düşmüş olaydı işitirdik. O halde mutlaka arabada düşmüştür.

—İhtimâl. Arabanın numarasını aldın mı?

—Hayır almadım. Sen hiç dikkat etmedin mi?

—Hayır!

Zevc ve zevce hayretle yekdiğerinin yüzüne bakakalmışlardı.—Bir müddet sonra:

—Dur öyle ise bir kere yürdüğümüz yerleri araştırayım belki bulurum.

Diyerek genç zâbit yola revân oldu.

Matild, müsâmere elbisesiyle bir koluk üzerinde donakalmış ve ne düşündüğünü kendisi de bilmediği halde tefekküre dalmış idi.

Bir iki saat sonra zevci geldi. Fakat birşey bulamamış ve bir hayırlı habere destres olamamış idi.

Matild, beliyye-i nâgeh-zuhûra zebûn olarak bir çâre-i halâsa çâr-çeşmle muntazır bulunuyordu.

Zevci akşam avdet eyledi. Benzi bir kat daha sararmış idi. Zîrâ teşebbüsâtı semeresiz kalmış idi.

—Şimdi refikana yazıp gerdanlığın vidası kırılmış olduğu için ta'mir ettirilerek îade kılınacağını bildirmelisin.

Matild kâğıdı kalemi alarak zevcinin imlâ attığı şeyleri yazmağa başladı.

Bu vak'a-yı müelleme üzerinden bir hafta mürûr etti. Elân gerdanlıktan bir eser yok idi. Artık büsbütün kat'-ı ümîd ettiler. Bu müddet zarfında Mösyö Lozal, beş sene mürûr etmiş kadar ihtiyarlandı. Matild ise sakından cüdâ olarak bir hafta atılıp kalmış bir çiçek gibi solakaldı.

—Bu mücevheri tazmînde başka bir çâremiz kalmadı Matildciğim!

Ertesi gün boş mafhazayı alıp kapağının içine ismi muharrer olan mağazaya mürâcaat ettiler. Kuyumcu uzun uzadıya defterini karıştırdıktan sonra:

—Bu gerdanlığı benden almadılar. Ben yalnız bu mahfazayı sattım. Dedi.

Bu söz üzerine zevc ve zevce ızdırâb-ı derûnları derece-i nihâyede olduğu halde kuyumcudan kuyumcuya, mağazadan mağazaya dolaşmaya ve mezkûr gerdanlığın eşini bulmak için bütün camların ve mağazaların derûnunu yoklamaya başladılar.

Nihâyet (Pale-Ruvayel) [Palais-Roiyel] nâm kuyumcu çarşısı içinde bir dükkânda , zâyî ettiklerine tamamen benzettikleri bir gerdanlığı çıkarttılar. Kıymeti kırk bin frank olup otuz bin franga alabilecekler idi.

Güç hal ile otuz dört bin farnğa tenzîl edebilip parası tedârik edilinceye kadar üç gün için kimseye satmamasını kuyumcudan istirhâm ettiler.

Mösyö Lozal'ın pederinden mevrûs on sekiz bin frangi olup mütebâkisini karzen bir yerden alacaktı.

Ertesi günden itibâren bin frank birinden, beş yüz diğerinden, beş lui bir dostundan, üç tane diğer refikinden karzen toplamaya başladı. Birçok senetler imzâ etti; Fâhiş fâizlerle her türlü adamlara medyûn oldu. Velhâsıl batasıya gidiyordu. Bu borçları te'diye edip edemeyeceğini hiç düşünmüyordu. Nâmının telvîsini, fi-mâba'd her türlü refâhiyet ve saadetten mahrumiyeti gözüne aldirmiş ve dûçâr olacağı hâl-i esef-i iştimâlin her türlü ilcâât-ı müellemânesine sinekeş-i tahammül olmağa râzı olmuş idi. Cem' etmiş olduğu otuz beş bin

frangı sayarak gerdanlığı aldı.

Ertesi gün Matild gerdanlığı hâmilen Madam Foristir'in nezdine gittikte refikası soğuk bir tavr ile dedi ki:

—Kardeşim pek geç kaldın. Biraz daha evvel getirmeli idin. Bana lüzûmu olabilirdi.

Mahfazayı açmadı bile. Matild'in kalbi şiddetle darbân etmekte idi. Refikası gerdanlığının tebdîl olduğunu fark edecek olsaydı acep ne diyecekti. Tabîî hırsız.

Zavallı Matild âlem-i ihtiyâcın eyyâm-ı nâ-fercâmına dâhil oldu. Fakat zarûrete kahramânâne bir surette göğüs germekte idi. Her şeyi unutmuş idi. Ne çâre. Giriftâr oldukları borçları ödemek için bu hâl-i pür-melâle tahâmmül etmek lâzım geliyordu. Hizmetkârlarını savdılar. İkâmetgâhlarını tebdîl ile fukarâ mahallesinde bir hânenin en evsat katında bir oda istikrâ ettiler.

(Mâba'dı var)

(ss.53-54.)

Amerika'da Bir Garîbe

Amerika denildiği gibi behemehal harikulâde bir şeyden bahsolunacağına alışılmıştır. Ama bu seferki hakikaten harikulâde tabirine sezâ. Çünkü binlerce seneden beri zebânzed-i âlem olan bir ta'bir-i meşhuru tebdil etmek lâzım geliyor. (Süt gibi beyaz) denilmez mi? Artık bunu diyemeyeceğiz. (Şili) gazetesinin verdiği malumata göre Amerika'da (Ohayo) eyâletinde meşin tüccârlarından (Ruper-Hansburg) un bir ineği katran gibi siyah süt vermekte imiş. Hem de bu sütle beş tane yavru büyütmüş. Bundan istihsâl olunan tereyağı taamca sâir yağlardan farklı değilse de kezâlik simsiyah imiş.!

Eğer bu doğru ise inek sahibi mösyönün (süt gibi beyaz) demesi hiç câiz olmadığı gibi herkese de artık bu ta'birin istimâlinde ihtiyât etmesi tavsiye olunur.

Roman

Miryân Köşkü Faciası

(Mâba'd)

Polin'in vâlidesi yanında bu kadar cesaretle kabahatini ikrâr etmesi, muhabbetin ziyâdeliğinden, kederinin şiddetinden husûle geliyordu. Şimdi naklettiğimiz vak'adan beş ay evvel güzerân olan bir vak'ayı hülâsen nakletmek lüzûmu göründü.

Şarl, dört ay kadar mahall-i memuriyetinde kalacak idi.

Zaman-ı izdivâc kararlaştırılmış ve genç zâbitin avdetinde senedat da imzâ edilecekti.

İlkbahârın bir mayıs akşamı idi; bu mevsime mahsus harâret-i lâtiften goncalar istifâde ederek, açılmaya çalışıyorlardı.

Ahşam taamından sonra Madam la Baron biraz nâ-mizac olduğundan salonda yalnız kalarak, Şarl ile Polin bahçede gezinmeye gittiler. Kubbe-i âsumânda şa'saa-pâş olan yıldızlar altında, aşk ve saadet şarkıları söylüyorlardı.

Yapraklar kımıldamıyor ve sükût umûmî idi. Yalnız tabiâtın bu sükûn ve sükûnetini birkaç bülbül sadâsı ihlâl ediyordu. Ne lâtif gece!..

İki genç gözden nihân olunca, Şarl delicesine bir hareketle Polin'i sinesinde sıktı. İkisi de kendilerini zabtedemeyecek bir halde idiler. Biraz sonra genç kızın derûnunu, gayr-ı kâbil-i ta'rîf bir peşimânî istilâ eyledi.

Şarl'ın bir daha avdet etmemesi, ölüm yahut diğeri bir sebeple birbirlerinden ayrılmak fikri Polin'i ziyâde düşündürmeye başladı.

Keder ediyordu.

Birdenbire titredi. Ve bu kelimeleri teveffüh edebildi:

—Şarl, eğer bir daha birbirimizi göremeyecek olursak, ben ölürüm.

—Polin! Seni dâimî olarak sevdiğimi bilmiş ol Polin! Sen benim hayâtımsın! Sen benim zevcem olacaksın ve mesûdane birlikte güzerân-ı ömr edeceğiz.

Az sonra, kabahatlerini anladıklarından pek mütessir oldular.

Şarl Polin'den ayrıldı. Mahall-i memûriyetine gitti.

Şarl, ma'sukâsını, terk-i hayat etmezden birkaç saat evvel görmüş idi.

Polin, şimdi o mahcûbiyeti o kabahati unutmuş ve kendisini mücrîm addedecek yerde bahtiyâr zannediyordu.

Mukaddimenin Sonu

Birinci Kısım

—Mösyö lö Marki Dirveva!!..

Miryân Köşkû salonuna (Batist) tarafından verilen bu haber mezkûr salonda oturup pencereden haricteki ağaçları, damları ve bahçenin zemînini bir nikâb-ı sîmîn ile setreden ve kuş başı yağın kara bakarak ufak, tefek şeyler dikmekle vakit geçirmekte olan (Madam la Baron dö Miryan) ile kızını fevkalâde tehyîc etti.

Polin başını kaldırıp vâlidesine doğru atf-ı nigâh eyledi. Vâlidesi ise, yan gözle kızına bir tavr-ı istizmâc-kârâne ile baktı.

Polin— Marki'yi kabûl edecek misiniz valideciğim?

La Baron— Ne yapayım kızım?... İyi bilirsin ki başka türlü yapamam.

Polin— Öyle ise müsaade ediniz ediniz de ben içeriye gideyim.

La Baron— Beni yalnız mı bırakacaksın?...Marki'yi görmek istemiyor musun?...

—Ne lüzumu var?... Size tekrar-be-tekrar söylemedim mi?...Evlenmek elimden gelmez ve istemiyorum da?....

Naklettiğimiz felâketten, yani Madmazel dö Miryan'ın nişanlısının bir sûret-i feciânede vefâtından beri dört sene mürûr ettiği halde, Polin müteselli olmamış idi. Matem-zede olduğunu mu'lin dâimâ siyeh-pûş olup, çehre-i aşk behresi dâimâ soluk, bî-tebessüm, ve tükenmez nazar-ı hüzn-eseri gözlerini gündün güne çukurlaştırır ve elem-âlûd eder idi. Fakat belki eskisinden daha güzel idi. —Vâlidesi ise pek çok ihtiyarlamış idi. Saçları bembeyaz olup nihâyet derece-i müşkilât ile yürüyebiliyor idi. Zevcinin vefâtı hasebiyle inkisâra yüz tutmuş olan rişte-i hayâtını bu son felâketler tekmil etmiş idi. Ancak kızı için yaşıyor gibi idi.

—La Baron elinden işi bırakıp dedi ki:

—Kızım sen ne ister isen ben onu yaparım..Gönlünün râzı olmadığı bir izdivâca ben seni hiç vakit icbâr etmem. Fakat Marki bu son kararından haberdâr olmalı.

—Haberdâr ediniz vâlideciğim...Bu redd-i kat'imi bu izdivâc lâkırdsısının ortadan kalkması arzusunda bulunduğumu kendisine tebliğ ediniz.....

Polin kalkıp odasına gitti.

Hâlâ kapının önünde durmuş cevap beklemekte idi.

—La Baron (Uşağa hitâben) Marki'yi ta'zim ediniz...

Bir dakika sonra kırk, kırk bir yaşında uzun boylu, zâif ve kırçıl sakallı bir adam salonun eşiğinde görüldü.

Madam dö Miryan'ı kemâl-i ta'zim ile selâmladıktan sonra Polin'in, üzerinde dikişini bırakmış olduğu kanepayı göstererek müstehziyâne bir tavr ile dedi ki:

—O!!... Vürûdum haberi Madmazel dö Miryan'ı kaçırdı öyle mi?

La Baron azıcık kızardı ve cevap olarak:

—Hayır efendim...Henüz giyinmemiş idi de onun için...

—Marki bu itizâra aldanmadı. Ve Madam dö Miryan'ın gösterdiği koltuğa oturarak:

—Madmazel dö Miryan benden gâyet nefret ediyor öyle mi?

—Hayır kızım hiçbir kimseden nefret etmez.

—Öyle ise ben gelir gelmez neden kaçıyor?

—Size söylememiş miydim? Hiçbir kimseyi görmek istemiyor!..İzdivâc da arzû etmiyor.

—Müddet-i hayatını mâtem ile meşhûn mu edecek?

—Zevcinin vefâtından dolayı mecrûh olan kalbi hiçbir vakt şifâyâb olmayacaktır...

—Fakat dul kalmak olur mu?...Evlenmesi elzendir...

Bu son sözden dolayı dolayı zihni müşevveş olan Madam dö Mîryan Marki'ye bakarak:

—Sebep?

—Sebebi mi?..Zîrâ Madmazel dö Mîryan yani Mîralay (Baron dö Mîryan) ın kızı gidip işçilik edemez.

—İşçilik mi?

—Evet! Zîrâ sizin, kendisinin ve evlâdının mâişeti için an-karîb işçilik etmeğe mecbur olacaktır!

Madam dö Mîryan bembeyaz kesildi. Ve ihtizâzlı bir sadâ ile dedi ki:

—Nasıl? Biliyor musunuz?...

—Evet! Herbir şeyi biliyorum.. Madmazel dö Mîryan'ın hâl-i esef iştimâlini, lezâiz-i izdivâciyeyi tanımaksızın dul kaldığını, ve pedersiz bir evlâdın vâlidesi olduğunu biliyorum. Nihâyet derecede ihtiyâçta bulunduğunuzu, köşkünüzün fûrûht olunacağını, ve bundan hâsıl olacak meblâğla ancak rehînelerinizi kurtarabileceğinizi de biliyorum. Vâridatınızın kâmilen, istikrâz etmiş olduğunuz meblağın fâizine sarf olduğunu da bendenize meçhûl değildir...Uşaklarınız , maaş almadıktan başka birkaç seneden beri biriktirdikleri meblâğı dahî idâne ettiler. Söylediklerim doğru değil midir?

La Baron başını eğdi.

—Doktor Bertran'ın ism-i zâtisi tahtında büyütmüş olduğu ve çok defalar görmüş olduğu üç yaşında kar topu gibi çocuk, Madmazel dö Mîryan ve nişânlısı Mösyö (Guy- Şarl-Bernard) ın çocuğu olduğunu biliyorum...Sâl-hurde doktorun eli iş tutmadığından kendisi dahî gâyet sıkıntıda belki de sefâlette bulunduğu ve evlâtlığının hali, sizin ve kızınızın halinden aşağı kalmadığını da bilirim...

Ye's ve hayrete dûçâr olan La Baron dö Mîryan:

—Bu kadar şeyi nereden öğrendiniz?

—Nereden mi öğrendim?.. Bunlar herkesin bildiği şeyler.. Zâten âlem biliyor..

La Baron ağlayarak başını elleri içine aldı.

—Kızım ile benim ölmekten başka hiçbir çâremiz kalmadı!

—Ya çocuğu ne yapacaksınız?...Onu da sizinle beraber ölmeğe mecbûr mu edeceksiniz? İcbâr edecek olsanız da ne hak ve salâhiyet ile?

Madam dö Miryan cevâp vermedi. Ve kesret-i ızdırâbından ellerini semâya doğru kaldırarak:

—Yârabim! Yârabim!...

(Mâba'dı var)

(ss.55-56.)

Nr. 8

KISM-I EDEBÎ

Alafranga Şathiyyât

Madmazel

Ne bu süslenme? Nedir bu tuvalet Madmazel?

Size derler bu kıyâfete koket Madmazel!

Pek yaraşmışsa da kostüm hele tönrür, korse

Kısa gelmiş size bir parça jaket Madmazel.

Aquoi pensez-vous? Pourquoi vous rendez malheureuse?

Je vous assure que vous n'etes pas grisette Mademoiselle [°]

Seviyormuş sizi şantör takımından birisi

Beni meyûs ediyor bak bu cihet Madmazel!

Seviyormuş diyorum (Non!) demeyin doğru söze

Buna hem (Oui) deyiniz hem de evet Madmazel

[°] [Fransızca yazılışı]

Je vous rencontre pendant l'ete dans un Jardin^[**]

Elinizde bulunur bir de demet Madmazel

Gelmedi aklıma birdenbire pardonne mua

Size takdim edeyim bir sigaret Madmazel

Acaba nerde bıraktım kutuyu ben monami?

Kafe Şantan'da mı kaybordu paket Madmazel

Pratiksiz bana konversasyon güç geliyor

Gerçi ezberliyorum hayli lügat Madmazel

İsmail Safâ

(s.57.)

Rahmi Beyefendi'nindir:

Tazmin

1

Geçti hengâm-ı şeb nigârım uyan

Tâbını hâb-ı âdil-şikârım

Vaslına vakf-ı intizârım uyan

Bitti hep tâkat ü karârım uyan

«Uyan ey yâr-ı şîvekârım uyan» [*]

2

Gerçi âheste hüsüne rüseâ

İhtiraz eylemek gerek zirâ

Turranı etmiş işte ser be-hevâ

Dokunur belki târ-ı zülfe sabâ

Nakarat

[**] [Fransızca yazılışı]

[*] Bu mısra Üstâd Mahmud Atufetlü Ekrem Beyefendi Hazretlerinin şarkılarının nakaratıdır.

3

Çeşmini aç da –mîhr-i feyz-medâr

Arz edip nâme hâbdan dîdâr–

Bak ne cevherler eylemiş îsâr

Kisb için sen de nev-safâ-yı nehâr

Nakarat

4

Zulmet-i şebden eyliyor tecrîd

Salmış âfâka renkler hurşîd

Zerd ü sebz ü kebûd ü sûrh ü sefid

Bin çiçek olmuş âsmânda bedîr

Nakarat

5

Zîver-efzâ-yı fecr olan şu sehâb

Nûr-ı hüsnünden etmiş ahz-ı hizâb

Çemenistânı eyleyip şâdâb

Ediyor bak ne hoş hevâda şitâb

Nakarat

6

Zîb-i şâh-ı nihân gonçe-i ter

Ne de sevdâlı zühre-i hoşter

Jâlelerle garîk dürr ü güher

Bu temâşâyı seyriçün yer yer

Nakarat

7

Bak şu mürğ-i zarîf elvân-pûş

Ne hazîn savtla terâne-fürûş

Sanki aşk eyliyor lebinden hûş

Bâri gel eylemek için bunu gûş

Nakarat

8

Bahr bir levh-i nev-bahârîdir

Ki sükûnet yüzünde cârîdir
 Çîn-edâ mevcelerden ârîdir [°]
 Vaktin âyîne-i güzârıdır
 Nakarat

(ss.57-58.)

Gazel

Âlemleri müstagrık-ı nûr etti cemâlin
 Tenvîr-i uyûn eylemede ziynet-i hâlin

Kim görse diyor vech-i safâ bahşını her bâr
 Bir hârîka-i fitratı rabb-ı müteâlin
 Gül çehreniz olmuş güzelim mehbit-i envâr
 Ebrûlarınız levha-i timsâli hilâlin

Hicrinle gönül haste-i nevmîd idi ammâ
 Tecdîd-i hayât eyledi ümmîd-i visâlin

Bir hayli zaman yes ile ömrüm güzer etti
 Encâmı sürûr olmalıdır bunca melâlin

Kâmil

Örümcekle İpek Böceği [°]

Ankebût dûd-ı harîre bir gün
 Dedi fahr eyleyerek: Sen ne için

Ağmı böyle ağır örmedesin?
 Çok zamanda pek az iş görmedesin?

[°] Bu mısraı vaslû'l-ayn kusurundan âri kılmak için (Çin edâ mevceden de âridir) suretinde dahi söylenebilir.

[°] Le Bailly'den tercüme.

Bu ne âheste gidiştir sende?
Gel de bir sür'ati seyret bende!

Az zamanda ne çok işler yaparım;
Koca divârı ağımla kaparım."

Hepsini dinledi bîçâre böcek
Sonra da verdi cevâbın gülerek:

"Haydi farz eyleyelim ki öyle
Yaptığın ol çürük işler söyle:

Neye nâfi? Ne tefahhür bu kadar?
Gördüğün iş veriyor halka zarar

Halbuki ben ağı canfes yaparım
İşimi az yapar enfes yaparım."

Âmir Tevfik

(s.58.)

Tıfl-ı Eclersayde {Meâli Fransızca'dan}

Ey vâlide-i müşfike, ey mefhar-ı cânım
Ukbâya sefer etmeğe kasedetti revânım

Aldıkça nefes münkati' olmakta hayâtım
Hisseyyorum ben ki yanaşmakta memâtim

Al sînene al sevgili evlâdını mâder
Sînende bırak çekmeğe bir hâb-ı muahhar

Lâkin, ne müessir o senin eşk-i uyûnun
Tesîr ediyor gönlüme tâ âh-ı derûnun

Gizle o teessürlerini, giryeni gizle
Hâbımdaki son rahatımı sabr ile gözle

Pek çok üşüdüm, her taraf olmuş siyeh-âlûd
Mazlûm görünür dîdeme her câ-yı safâ sûd

Hâbımda fakat arz ediyor başka saâdet
Bir heyet ile bâis-i envâ-ı letâfet

Beynimde şua'-yı emel Allâhına sâlik
Pîşimde suûd eyliyor eflâke melâik

Sem'in duyuyor mu şu ilâhî nağamâtı
İlân ediyor hâtıme-i zevk-i hayâtı

Ol demge gönül samt-ı Hüdâya gidecektir
Eflâk de bu zemzemeyi gûş edecektir

Kurbumda durup gülmede peyk-i ecel ammâ
Keşf eyliyorum her gülüşünde nice ma'nâ

Her yan ne tuhaf! Ay bu ne? Bin renge boyandı
Etrâfıma bak! Bak ne güzel gülle donandı

Altun kanadın açtı melek gül saçıyordu
Derhâl yine bir hareketle kaçıyordu

Yârab ne olur bende de olsa bu perr ü bâl
Ölsem acaba bahş olunur mu bana ol mâl

Sardın beni bir yes ile eyvâh niçün yâ
Candan geliyor ya bu hazîn âh niçün bâ

Göz yaşların âteşlidir ey sevgili mâder
Sevdân ile rûhum gidiyor Hakka beraber

Lâkin bana yaş dökme sakın nazlı gözünden
Derd ü elemi belli olur âh yüzünden

Yes eyler isen kalbimi bil dağlayacaktır
Gönlüm ebediyyen buna da ağlayacaktır

Dem geldi helâl eyle bana Hakk rızâ'ı
Kalsın sana bir hâtıra evlâd vedâi

Son bir nefesimde melekü'l-mevt sarıldı
Allahıma azmeyliyorum tâk yarıldı.

(s.59.)

Pertevpaşazâde Aziz Bey'indir:

Gazel

Hayli demdir gönlümün her kârı yâr endîşesi
Gün olur ki âşkın bil ki o yâr endîşesi

Saklıdır sinemde râz-ı aşkın etmem âşikâr
Gizli gizli âhlar hep intişâr endîşesi

Câm-ı zerrin ü sebûlarla donandı bezmimiz
Kalmadı âlemde artık lâlezâr endîşesi

İtilâf ettik gamûm-ı dehr ile şimdengerû
Merd-i firkat dideyiz olmaz mesârr endîşesi

Sâye-veş dür olmamaktır senden ey serv-i hırâm
Bende-i üftâdenin leyl ü nihâr endîşesi

Rind-i bî-pervâ-yı âşkız yok alâikdan eser
Zâhid-i bî-çârenin vardır hezâr endîşesi

Bulmaz âlemde azîza ehl-i dil câ-yı huzûr
Bûlbûl-i zârın da var gülşende hâr endîşesi

(s.59.)

MÜZE-İ EDEBÎ

Hâsıl-ı ilm ze-hod bî-haberân âh bûd
Her ki ez hîşten âgâh şod âgâh bûd

"Sâib-i Tebrîzî"

(Kendilerinden bî-haber olanların hâsıl-ı ilmi âh olur. Agâh kendinden agâh olandır.)

*

Güvâhi-i dil agâh hızr metâlibast
Be-her tarâf ki rû-yı fâl ezin kitâb begîr

"kezâ"

(Kalb-i habîrin şehâdeti rehber-i metâlibdir
Her nereye gidecek olursan falı bu kitabdan aç.)

*

Tavk-ı minnet ber netâbed gerden-i âzâdegân
Terk-i ihsân ez bözergân hest ihsân-ı diğêr [°]

"kezâ"

(Âzâdelerin boynu minnet tavkına tâkat getiremez
Büyüklerin terk-i ihsân etmesi başka ihsândır.)

*

Ber ân bülend-i nazar lafi himmet est celâl
Ki neng dâred ezin fahra-yı âr-âmiz

"kezâ"

(Ulvî himmetten dem vurmak iddialı nazara celâldir ki bu arsızcasına iftihârlarda

[°] "İkbâl u kerem migezed erbâb-ı hem-râ / Hikmet ne hored nişter lâ [?]" Örfî

arlanır.)

*

Bist dana ez temâm-ı ilmhâ bâlâ-terest
Hîş-râ bâ dâniş ser-şâr nâdân sahten [°]

"kezâ"

(Ârife göre ilm-i kâmile mâlik olmakla beraber kendini câhil göstermek fenni her ilmden alidir.)

*

Hîç mizânî derin bâzâr çün insâf nist
Gevher-i hod-râ nemi-senci be-in mizân çerâ [°°]

"kezâ"

(Bu pazarda insâf gibi mizân yoktur. Kendi cevherini niçin bu mizân ile tartmıyorsun?)

(ss.59-60.)

MÛTENEVVIA

Ziyet (Mâba'd)

Evin her türlü hizmetini görecek hattâ yemek bile pişirecek kendisi idi. Akşam yatmadan evvel o nâzik alışmış güzel elleriyle bulaşıkları yıkar, paçavraları kuruturdu. Sabahları erkenden sokağa çıkarak süprüntüleri döker ve gündüz lâzım olacak suyu çıkarırdı. Fakat vücûd-ı nâzenîni böyle hidemât-ı şakkâyâ alışmış olmadığından merdivenin her iki üç basamağında bir kere, elindeki su kaplarını yere koyarak nefes alırdı. Arkasında köylülere mahsûs köhne bir elbise olduğu halde sepeti, koluna takarak ekmekçiye, bakkala, kasaba gidip lâzım gelen şeyleri bizzât tedârik eder ve bir iki para ehven alabilmek için uzun uzadıya mücâdele eyler idi.

Her ay başında dâyinlerden bazılarına biraz para verilip bazılarının da senedleri tebdîl

[°] "Velemmâ reeytü el-cehle finnâsi fâşiyen"

"Tevâheltü hattâ zanne ennenî câhilu"

Ebu Nâlân El- Muarri

[°°] "Çeşm-i insâf kadar kâmile mizân olmaz"

"Kişi noksanını bilmek gibi insâf olmaz"

Bursalı Tâlib

edilerek müddeti temdîd edilirdi.

Zevci ise geceleri tâ be-sabâh çalışarak bazı tüccârın defterlerini yazar ve sâhifesi kırk paraya olmak üzere müsveddeler tebyîz eylerdi.

Bu suretle yaşayış tam on sene sürdü.

Bu on sen zarfında giriftâr oldukları borçları fâhiş fâizleriyle beraber tediye olunabildi.

Matild, artık ihtiyarlanmış görünüyordu. Her türlü cefâyâ mütehammil kavî ve kaba bir kadın hâlini kesbetmişti. Saçları perîşan elbisesi köhne olarak gezerdi. Avuçları nasır bağlamış idi.

Fakat zevci evde olmadığı zamanlar bazen pencerenin önüne oturarak o musîbetli geceyi, o , derûnunda herkesten ziyâde kendisi güzel olduğu müsâmereyi der-hâtır ederek bir kere âh eylerdi.

Eğer o gece gerdanlığı zâyî etmemiş olaydı acaba şimdi ne âlemde olacaktı? Kimbilir! Hayat ne kadar acayip ve mütelevvindir. İnsanı bahtiyâr yahut bedbaht edebilecek sebep ne kadar küçüktür.

Bir pazar günü hava gâyet lâtif idi. Bütün hafta uğraşarak derece-i nihâyede bunalmış olan Matild biraz teneffüs etmek için (Şanzelize)'ye doğru gitti. Orada gâyet süslü bir kadının bir çocukla gezinmekte olduğunu gördü. Bunun Madam Foristir olduğunu Matild tanımakta güçlük çekmedi.

Fakat âşinâlık etmekten, kendini bildirmekten çekiniyordu. Biraz düşündü. Tereddütünün nâ-becâ olduğunu anladı. Niçin çekinmeli idi? Artık borçlarından kemâlen halâs olduğundan saklayacak hiçbir şeyi yok idi. Herşeyi hikâyeye edebilirdi. Nihâyet yaklaşarak:

—Sabah şerîfleriniz hayrolsun. Jan! Dedi.

Madam Foristir, Matild'i tanıyamadığından böyle bir köylü kadın tarafından teklifsizce olan bir hitâptan hayrette kalarak dedi ki:

—Fakat...Madam! Sizi tanımıyorum. Yanılmış olmalısınız.

—Hayır! Hayır! Niçin yanılıyım. Ben (Matild Lozal)ım.

Refikası kemâl-i hayretle bağırarak:

—Ah! Zavallı Matildciğim! Ne kadar tebdîl etmişsin! Dedi.

—Evet. Evet sizi görmeyeliden beri pek fenâ günler geçirdim. Türlü felâketlere giriftâr oldum. Hem de bunların bütün sebebi sizsiniz.

—Ben miyim?..Bu nasıl olabilir?

—Müsamereye gitmek üzere sizden âriyeten bir gerdanlık aldığımı unuttunuz mu?

—Ey! Ne olmuş!

—Ne olacak! Ben onu gâip etmiştim.

—Nasıl gâip etmişsiniz bana îade etmiş olduğunuzu unutuyor musunuz?

—Pek doğru! Fakat o sizinki değildi. Bir tane tıpkısını bulup aldım. Size getirdiğim oydu. Şimdi on senedir bu sebeple giriftâr olduğumuz borçları ödemeye uğraşıyorduk. Biz zengin olmadığımızdan bunu tazmin için ne derecelerde dûcâr-ı müşkilât olacağımızı elbette anlarsınız. Neyse elhamdülillâh şimdi bitti. Çâre ne buna da memnunum.

Madam bir müddet teemmülden sonra dedi ki:

—Vay! Demek oluyor ki siz benimkini tazmîn için yeniden bir gerdanlık aldınız?

—Hay hay. Siz farkına varmadınız çünkü tıpkı sizinki gibi idi.

Diyerek hüzün ile karışık tebessüm etmeye başladı.

Madam Foristir fevkalâde müteessir olarak refikasını iki elinden tutarak dedi ki:

—Ah zavallı Matildciğim! Fakat benim gerdanlığım sahte taşlardan yapılmış idi...

Nihâyet beş yüz frank bir kıymeti vardı!.....

Âmir Tevfik

(ss.61-62.)

Son

Roman

Miryan Köşkü Fâciası

(Mâba'd)

Demekle iktifâ eyledi.

Bir ân sükûtta sonra Marki dedi ki:

—Madam! Bunları söylemekten, ve hâl-i esef-i iştimâlinizi gözleriniz önüne koymaktan maksadım, ceriha-i kalbiyenizi tecdîd etmek, dûcâr olduğunuz halden asla istifâde için değil; ancak bundan çend-mâh mukaddem gelip Madmazel Polin'in tezevvücünü istemeğe bendenizi tahrîk eden hissiyât-ı kalbiyyemi te'id etmek içinidir... Madmazel Polin'i çoktan beri tanırım... Her sene birkaç hafta için —malumunuz olduğu vechile— buradân birkaç dakika mesâfede bulunan pederimin köşküne geldiğim vakit görürdüm. Tıpış tıpış gezer idi...Ba'de on on beş yaşında ilen gördüm... Cemâl-i bedâyi-i iştimâli beni meftûn etti... Birkaç defalar kendisine arz-ı merâm etmeğe niyet eyledim...Çünkü seviyordum; lâkin gönü

kapılmış olduğundan bana dikkat bile etmedi... Hatırımdan çıkarmak emeliyle Paris'e avdet ettim... O vakitten beri nice seneler mürûr etti.. Pederimin vefâtından dolayı buraya geldikte Madmazel Polin kâmilten fikrimden izâle olmuş idi. Dûçâr olduğunuz zarûreti işittim... Zevciniz Baron dö Mîryan'ı tanıdım... Ve ismini dâimâ ta'zîm ve tekrîm ile âverde-zebân eyledim. Madam la Baron! Ne kadar şâyân-ı takdîr ve tahsîn bir kadın olduğunuzu bilirim.. Madmazel Polin'in ne kadar şâyân-ı perestîş olduğunu dahî bilirim. Zarurete dûçâr olduğunuzun haber-i vehâmet-i eseri beni hakikat-i halde muzdarip etti. O anda bendenize bir fikir nümâyân oldu. Telâfi-i mâ-fât etmek ve bu nâ-lâyık olan musibete hitâm vermek fikriyle size müraccat ettim.. Sevilmek iddiasında değilim...Birkaç senedir pek çok ihtiyarladım, fakat mademki Madmazel dö Mîryan beni istemiyor; mademki zevcine sâdık durmak ve kalbini, diğer bir aşkın duhûlu için kapalı tutmak istiyor, niçin bendenizi bir refîk bir hâmi, kendisine ve bâ-husûs evlâdına bir peder gibi kabul etmiyor?

Marki bu sözleri bilâ-fâsıla söylemiş ve mahçup ve müteessir olan Madam dö Mîryan Marki'nin sözlerini kesmemiş idi.

La Baron, kızı gibi Marki'nin hakkında su-i zannı var idiyse de Marki'nin bu son sözleri işbu su-i zannını kâmilten izâle etmiş idi.

Polin'in böyle bir iyi adamdan istikrâh etmekte olduğuna âdeta tahtı ediyordu.

Marki Dirveva, Madam dö Mîryan'ın çehresinden ne gibi hâtıralar tevîd etmekte olduğunu derk ederek mezbureye hitâben dedi ki:

—İşte, Madam, evvelce arz etmiş olduğu tesîrât-ı kalbiyyemin teşvîk ve igvâsıyla Madmazel dö Mîryan'ın tezevvücünü istemeğe geldim.

—Sizin kalbiniz için bir şereftir Marki.

—Doğrusu diğer bir muamele bekliyordum.

—Polin'in çekmiş olduğu mihen ve meşakkı bilseniz!..

—İşte onun için ben de onu mazûr tutuyorum. Fakat tefekkür etmek sinnine vâsıl oldu. Vâlidesi olduğu evlâdın istikbâlini düşünmelidir. Doktor vefât ettikten sonra evâldı kimin ismin alacak?.. Kimin taht-ı himâyesinde bulunacak?..Vâlidesi dahî kendinin ve evlâdının taayyüşü için çalışmaya mecbûr olursa ne yapacaklar?...Bu lâkırdıları kendisine iyiden iyiye anlatınız Madam la Baron!...Bu sözleri söyleyen bir âşık değildir. Miralay (Baron dö Mîryan)'ın kızının ve torununun zarurette kalmamasını arzu eden dür-bîn bir adamdır Madam!.. Benim evlâd u iyâlim yok...Madmazel dö Mîryan'ı tezvîc eder isem, oğluna kendi ismini verecek yani Marki Dirveva olacak... Ve kendisine bir miras

hazırlayacağım...

La Baron'un gözleri dolmuş idi.

—Açtığınız kapı, saadet kapısıdır Marki... Polin'in bizzat sizi istimâ' etmesini arzu ederim...

Marki'nin gözlerinde şule-i sūrûr nümâyân oldu. Kendi kendine: "Hah yakaladım" dedi.

Bu tefekkürden sonra ayağa kalkıp gitmek istediye de Madam dö Miryan:

—Bendenizi beş dakika bekleyiniz. Gideyim Polin'i getireyim.

Deyip içeriye gitti.

2

Marki salonda yalnız kaldı...Vechinde meserret-i fevkalâde müşâhede olunuyordu...Fakat bu meserreetin birtakım efkâr-ı iblisiyyeden neş'et ettiği ve bu adamın hayâlhâne-i tasavvurunda birçok zaman merkûz olan bir tefekkürle meşgûl bulunduğu zannolunabilir idi.

Mûmâ-ileyh, şimdi ise arzu ettiği mevkîde bulunuyor ve bu mevkîin hüsn-i muhâfazasına muvaffâk olacağından tereddüt etmiyor idi. Madam dö Miryan'ı celbe hemen muvaffâk olmuş idi. Merkûme kızını ifnâ edeceği cihetle Marki artık çok zamandan beri hâhişker olduğu maksâdına vâsıl olacak, bu muvaffâkiyet sâikasıyla —Karîn-i kirâmın sonradan anlayacakları vechile— hatt-ı hareketini tertip edecek idi.

Marki kemâl-i heyecânla bir yukarı bir aşağı gezinmekte idi. Ve gözleri bazı bazı, duvarda asılı olan (Baron dö Miryan)ın resmine ilişerek bilâ-ihityâr kaşlarını çatmakta idi... Ma'mafih müterassıd bulunduğu zaman uzamakta ve Madam dö Miryan'dan eser görülmemekte idi... Merkûmun alnundan ızdırâp terleri dökülmekte olduğu halde bir koltuk sandalyesine oturdu.

Ya muvaffak olamayacak olursa?...

Gözlerinde savâik-i gazâb şule-feşân oluyordu...Geçirmekte olduğu bu ızdırâplı dakikaları, meyusâne zamanları, müsebbibine sonra pek pahalı mal edecekti.

Nihâyet kapı açılıp la Baron göründü...Polin onu ta'kîp ediyor idi.

Marki'nin çehresinde âsâr-ı beşâset cilve-nümâ olmaya başladı.

Mösyö Dirveva bu iki kadını karşılamak için birdenbire kalkıp, gözleri mülâyemetle memlû olan Madmazel dö Miryan'ı her günkinden daha mağmûm görünce ser-takdîm titredi.

Huzurunda tazimât-ı fevkalâde ile eğilip idâre-i lisân etmesine muntazır oldu.

Marki Dirveva'nın vürûdu haberinde, Polin dö Miryan –ki mezkûrun ne sebeple mebnî geldiğini biliyor idi– odasına gittiğini evvelce söylemiş idik.

Mezbûre odasına gittikte bir kanepenin üzerine oturup hüngür hüngür ağlamaya başlamıştı.

Üç seneden beri gaybûbiyetine binâen eşk-riz-i firkat olduğu bir adamı unuttu zannıyla tezevvüce istemeleri yâd-âveri olunca nihâyet derecede mecrûhü'l-kalb oluyor, ve Marki'den dahî ancak bu sebebe mübnî istikrâh ediyor idi. Zîrâ, mezkur-ı anh, dûçâr olduğu musibeti bildiği halde, zevcinin vefâtından dolayı kalb-i mecrûhu şifâyâb olduğuna ihtimâlen tezevvüce istemeye gelmişlerdi. Demek ki onu müteselli olmuş, ve zihninde merkûz olan zevcinin cemâli izâle olmuş zannediyorlar idi.

Hayır! Bilâkis!....

Şarl'ın cemâli Polin'in gözü önünden ayrılmıyor idi.

Dâima onu nezdinde görür ve her gece yatmazdan evvel tekrar-be-tekrar:

—Dünyada ancak seni seveceğim!... Senden başka kimsenin olmayacağım!... Der idi.

Filhakika, koltuğunda terk-i dağdağa-i hayat eden ve kesret-i aşkını mebruz-ı sebkat eden cümleleri söyleyen bî-çare zevcinin cemâli, genç kadının bir ân olsun gözünün ününden nihân olmamış idi.

Cinâyet dahî mücâzâtsiz kalmış idi.

Zabtiye Nezâreti ve Madam dö Miryan'ın akraba ve taallukâtı tarafından edilen taharriyât, semeresiz kalmış idi.

Birkaç günler bir tezkiresiz avcının üzerine olup mezbûru mahkûm etmişler ise de, cinâyetin icrâ edildiği anda diğer bir yerde bulunduğunu suret-i kati'yede isbât ettiğinden tahliye etmişler idi. Vehmiyyât daha diğer birkaç kişinin üzerine düşmüş lâkin sâbıkü'z-zikr hâiz-i ehemmiyet olmadığından taharriyâtın arkasını bırakmışlar idi.

Zâbitanın, câninin taharrisine bezl-i gayret ettiği âvende, Madam dö Miryan, Doktor Bertran'ın nasihati üzerine, kızını Cenûbî Fransa'ya götürmüş ve orada, doktorun muâvenetiyle Polin dünyaya bir çocuk getirmişti. Çocuk müteveffâ pederinin aynı idi.

Zevcine müşâbih olan çocuğu gördükte, âğuşuna aldıkta nihâyet derecede mesrûr oldu. Fakat bu mesrûriyet muvakkit idi. Zîrâ köşke avdet edecek, evlâdını bir sözüne yani bir yabancıya teslim edecek idi.

(Mâba'dı var)

(ss.63-64.)

Nr. 9

Tebliğ

Bu nüshadan itibâren zemîni tarafımızdan ta'yin kılınmak ve ayda bir kere «Müsâbakâ-i edebiyeye» ünvanı altında mecmuamıza derc olunmak üzere edebiyat müntesiblerinden manzûm ve mensûr eserler talep edeceğiz: Mecmuamızın hacmi müsâid olmadığı cihetle mümte-d-ül-meâl olarak idârehânemize irsâl buyrulacak olan eserlerden yalnız beşi kabul ve kıymet-i edebiyelerine göre sırasıyla derc olunacaktır. Ma'mafih bunlar da ikişer sûtûndan uzun olmamalıdır.

Birincilik şerefini kazanan eserin sahibine bir senelik, ikincisine altı aylık abonemizin takdimini va'd eyleriz.

Haziranın on üçüncü günü çıkacak on dördüncü nüshaya derc olunmak için birinci defa olarak talep ettiğimiz şey «tevhd» yahud «münacât» dır ki bir hafta evvel yani Haziranın 6. gününe kadar idârehânemize irsal buyrulması lüzûmunu ihtâr ederiz.

(s.65.)

KISM-I EDEBÎ**Makbere-i Mâderde Bir Nevha-ı Yetimâne**

1

Merhâba ey garîb kabristan!
 Merhabâ ey cihân-ı tenhâyî
 Eyliyorsun fenâ-yı dünyâyı
 Bir lisân-ı sükût ile ilân!
 Sensin ey hâk! Ey fezâ-yı adem!
 Menzil-i vâ-pesîn-i nev'i beşer
 Sizsiniz ey sükûn-nümâ yerler
 Nazarımda nümûne-i mahşer!
 Her mezârın içinde bir âdem!
 Her vücûdun içinde bir mevcûd!
 Hepsi olmuş birer birer nâ-bûd.

2

Şu mezarlıkta kimbilir ne kadar
 Kişi vardır ki sağlığında gidip,
 Bir mezarın başında girye edip,
 Söylemiştir benim gibi sözler?
 Şu mezarlıkta kim bilir Yârab
 Ne kadar âşıkane efgânlar
 Eylemiştir zavallı insanlar?
 Nerededir şimdi? Sağ mıdır onlar?
 Kimi ölmüş! Kimiyse cân-ı ber-leb
 Kimisi kendini avutmuştur
 Gideni büsbütün unutmuştur.

3

Budur işte mezarı vâlidemin!
 Arıyordum sabâhtan beridir.
 Ağlayım şimdi, ağlayım yeridir,
 Kapanıp bir kenârına ademin.
 Vâlidem! Ah muhterem hâtun!
 Nerdesin? Nerde zevc-i merhumun?
 Büyüdü bak! O tıfl-ı ma'sûmun,
 Lihye-dâr oldu işte mahdûmun!
 Senin oğlun bu zâir-i dil-hûn!
 On sekiz yıl mukaddem ey mâder!
 Seni gömmüş idi bu kabre peder.

4

Âh gaybubetin idi sebebi:
 Çekilip bir kenâra ağlar idim
 Azıcık nîk ü bedden anlar idim
 Ne idim? Bir sekiz yaşında sabî!
 Mütesellî idim hayâlinle
 Hâtırmıdan çıkar mısın? Heyhât!
 İşte geldim mezarına bizzât

Eyledim iştiyâkımı isbât
 Beni dilşâd kıl visâlinle!
 Bir hayâl ol da çık görün gözüme!
 Vâlidem! Bir cevâp ver sözüme!

5

Fikrimi âsumâne celb ediyor
 Gördüğün nûr-ı pâre-i şefkat!
 Beni lâkin şedîd bir kuvvet
 Merkez-i arza doğru cezb ediyor:
 Biri rûhun biri vücûdudur.
 Bu ne âteşmizâc bir mâyi
 Ki gözümde akıp olur zâyî?
 Oluyor bir hazîn sadâ şâya':
 Ağlarım ... Duyduğum servetindir.
 Gerçi ben sûretâ güler gibiyim
 Ağlamakta yetimler gibiyim.

6

Mutlaka ey siyâh topraklar!
 İçinizde enver sönmüştür,
 Şimdi annem gubâra dönmüştür!
 Âh topraklar! Âh topraklar!
 Nice insanlar ettiniz imhâ!
 Âdeta serteser mezârsınız
 Câlib-i âh ve inkisârsınız
 Yıldırımlarla târümârsınız.
 Gark-ı tufan eder bu fart bana
 Kürre-i arzı titretir bu enîn
 Sarsar eflâk ü hâki böyle tanin!

7

Mucib-i intibâh u ibrettir:
 Giriyor toprak altına insan!
 Ânı mahveyliyor mürûr-ı zamân

Bu ne dehşetli bir hakikattir!
 Ötüyor kamerî işte âh yine!
 Bu da bir savt-ı âsumânidir
 Bu sadâ câmi'ü'l-me'anidir
 Kamerî bence hezâr-ı sânidir
 Bu senin rûhun olmasın anne?
 Sanki bir âşikâre şiir okunur:
 Bana bilmem bu ses niçin dokunur.

8

Otururdun yatağımın başına
 Uyuturdun o ninnilerle beni
 Ebedîyen ecel uyuttu seni.
 Şimdi ben de mezarının taşına
 Kapanıp eylemekteyim feryâd!
 Gâlibâ hiç işitmiyorsun hiç
 Bana sen dikkat etmiyorsun hiç
 Göz önünden de gitmiyorsun hiç
 Kendini sensin ettiren bana yâd
 Görmedikçe vücûd-ı zâilini
 Ağlarım yâd edip fezâilini.

İsmail Safâ

(ss.65-66.)

(İlhâm) imzâsıyla vârid olan manzûme-i dil-nişindir:

"Kamerî"

1

Kamerî, ey tâir-i menkuş-ı per!
 Âşiyân-ı hayâttan kaçarak,
 Bir hazân yaprağı gibi uçarak
 Niçün ettin semâya doğru sefer?
 Bir adem-i melekî mi ararsın sen?
 Verme beyhûde i'tilâ'ya emek

Aşamazsın cibâl-ı ömrü, felek
 Seni elbette koynuna çekecek!
 Kaçılır mı mezâr âleminden?
 İşte çok sürmedi sükût ettin,
 Sönmüş ahter gibi hebût ettin

2

Fıkr-i şâir gibi kalıp bî-tâb
 Bâme indir, kanatların düşkün,
 Nefesin sık, güzel yüzün küskün ...
 Pek çok etmiş hevâsını it'âb.
 Küçücük kalbinde darbeleri
 –Uyanıyor göğsün– âşikâr oluyor,
 Seherin hüznü tavrına doluyor,
 Ömrünün sanki goncası soluyor.
 Yine var gözlerinde aşk eseri!
 Eşini gördün işte sahrâda,
 Başladın gamlı gamlı feryâda.

3

Ey yanık dilli mürğ-i nâle-serâ!
 Sen de gönlüm gibi mükeddersin,
 Subha nağme güle rikkat-âversin,
 Sanki kalbinde ağlıyor sevdâ.
 Hûların âh rûhdan gam-gîn
 Ki eder belki yâreme te'sîr;
 Eşin ammâ kılar seni dil-gîr
 Acaba olmamış mı aşka esir?
 Kaçıyor ... Ağlama hazîn hazîn,
 O çiçek tüylü yârini koş tut,
 Yüzüne bak da ... kâinâtı unut!

4

Gitmiyorsun fakat nigâhın ile
 Eşini eylemekte sin ta'kîb;

Aşk-ı meyûsunu garîb garîb
 Söylüyorsun o yâre âhenk ile.
 Yüreğinden mi eyledin pervâz?
 Ne meâl-i cefâ-nisârın var!
 Yâri sevgide ıztırârın var
 Seviyorsun, fakat şîârın var:
 Etmez âşık visâle meyl-i ibrâz.
 Sen esir-i belâ-yı firkatsin,
 Kuş değil girye-i muhabbetsin

5

Kamerî Allah için sükût eyle!
 İşte parlak şafak ayân oldu,
 Âsumân-ı safâya gül doldu,
 Gülüyor her cihet. Yine böyle
 Âh edersen ne dem gülersin sen?
 Merhamet etti bak eşin de sana,
 Gözünün nûru eyliyor îmâ
 Aşkını; etmez artık istiğnâ,
 Geliyor nâz ile şu cân beden.
 Sus ! Nihâyet o yâri cezbettin!
 Ben garîbim ki ... Sen bile gittin!

(ss.66-67.)

Gazel

Âlemi kıldı münevver tal'atin
 Şerm-sâr etti mehi mâhiyyetin

İhtiyâr-ı külfete var mı lüzûm
 Hilkatinden var iken bu ziyetin

Gelmemiş ki dehre bir mislin daha
 Eylesin takdîr âlem kıymetin

Dil ümîd-i vuslat eyler sevdiğim
Var mı Allahı seversen niyetin

Eyle İbrahim'i vaslınla bekâm
Nûr-ı aynım varsa insâniyyetin
Halil İbrahim

MÜZE-İ EDEBÎ

An ki rûşenger tasavvur kerdemeş jengâr bûd
"Sâib-i Tebrizî"

Pas açıcı sandığım pas imiş!

*

Ruheş mi bâyed ki Rüstem-râ be-meydân âverd
"kezâ"

Ruhun olmalı ki Rüstem'i meydana getirsin. [*]

*

Sezâ-yı küştenes an seg ki pâ-yı âşına gird.
"kezâ"

Âşına ayağını ısırın köpek katle şâyândır.

*

Şûr-ı divâne be-endâze sahrâ bâşed.

"kezâ"

Delilik azgınlığı sahrânın vüs'atine göre olur.

(ss.67-68.)

Ahmed Vefâ Beyefendi Biraderimizindir :

Bend-i Mahsûs

Ma'lûmdur ki erbâb-ı kalemimiz için en ziyâde arzû olunacak şey lisânımız kavâidinin taht-ı mazbutuna alınması mesele-i mühimmesi olup imlâmızın hâl-i hâzırı da bu lüzûmu bir

[*] Ruheş Rüstem'in atıdır.

kat daha tezyîd eylemektedir. Bunun sebebi ise zâten noksandan hâli olmayan imlâmızın nasılsa vaktiyle nizâm-ı lisâna dahî riâyete edilmeyerek bütün bütün çığrından çıkarılmasından nâşi yazı yazarken bir çok tereddüt ve müşkülâta dûçâr olmaklığımızdır. Lisân-ı tahrîrimizi öğrenmek için sarf ettiğimiz uzun bir zaman içinde imlâ cihetinden de bir çok müşkülâta uğramaklığımız, bununla beraber öğrendikten sonra dahî yazdığımız bir kelimenin yazdığımız gibi mi yoksa başka türlü mü yazılmak lâzım geleceğini bi-hakkın ta'yîn edememekliğimiz kayıtsızlıkla görülecek bir hâl değildir. Kitâbetimizi sadeleştirip evvelkinden ziyâde Türkçe kelimeler yazmağa başladığımız bu zamanlarda olsun lisân-ı mâderzâdımıza bir ehemmiyet-i mahsusa vermek vazîfesinden elbette âzâde olamayız. İmlâmımız fi'l-hakika şayân-ı hizmet, muhtâç-ı himmet olduğundan bu vazifeyi îfâyâ çalışanların sa'yı ilelebed meşkûr olacağında şüphe yoktur.

Bir lisânın imlâsı keyfiyyet-i esvâta mevzu' harflerle o harflere âriz olan hareketlerden ibâret olduğundan imlânın dürüst olması için evvelâ her iki cihete (ya'ni harf ve harekeye) mahsûs eşkâl ve nukuşun nevâkis veyâ zevâidden hâli olması lâzımdır.

Hurûf-ı imlâmız (ha, ayın, zâl, dad) gibi bir kaç tanesi hariç olduğu halde ekseriyet üzere Arapça ile müşterek ise de harekât-ı imlâmız hatt-ı Arabî'de olduğu gibi (üstün, esre, ötre) denilen hareketler olmayıp (Elif, vav, he, ye) şekilleridir.

Yalnız üç dört adedden ibâret bulunan işbu (vovail)lerimiz ise sekiz dokuza kadar bâliğ olan harekât-ı Türkîyemizi tamamiyle te'diye edememektedir. Nukuş-ı harekâtın bu kifâyetsizliği hatt-ı Türkînin bilâ-karîne okunmasına mümânaat etmekten nâşi kıraat ve imlâ derslerine elbette savbet verir. Kelimât-ı müştâkada ale'l- husus fiillerin muhtelif sîgalarında ise bu sa'vbet mevcut olduktan mâa'da iştikak sebebiyle kelimelerin şekline âriz olan tagayyürler muntazam olmadığından meselâ bir sîga harekesi yazılan bir harfin diğer bir sîgada harekesiz yazıldığı esnâda kâtibine tereddüt vermesi tabîidir.

Lisânımızın sûr-ı iştikâkiyesinden her biri —semâî olsun, kıyâsî olsun— envâî mahsûsesi dâhilinde muntazam iken ve bir de lisânın kaideye değil kaidenin lisâna tabiyyeti zarûrî görülürken imlâca husûle getirilen bu intizamsızlıklar tabiyyet-i lisâna muâfik bir kâideye haml olunamaz. Bu intizamsızlıklar eşkâl-ı kelimâtta iltibâs vuku'undan ictinap etmek şartıyla söylenildiği vechile yazılmak veyahud ba'zı yerlerde imlâyı ihtisâr etmek arzûsundan neşet etmiş olacağı anlaşılıyor. Telâffuz veyahud arzu olunduğu gibi yazmak aynı kelimenin

müştakâtında bir takım mübâyetler ihdâs ederek tarz-ı imlâyı gârib eyleyince müfid olmaktan ziyâde muzır bulunur.

Lisân, esnâ-yı telaffuzda sür'at ve ihtisara mâ'il olmaktan veyahud başka bir yüzden kelimeleri tahrîf etmekle bu tahrifâtı dağınık haliyle imlâyı da nakletmek vâcib değildir ya!

Vâkı'â () yerine () yazmak daha kolay olduğu için bu tagayyürlere min cihetin ma'mafih yalnız bazı yerlerde musîb görülür. Ancak o gibi kolaylıklar da inzîbât altına alındıkça bir takım güçlükler tevli'd eder, adem-i ittîrâda sebep olur, belki de bu halde tarz-ı imlâ keyfe tâbi kalır. Fiillerin müteaddid sigalarda aldığı eşkâl imlâyı gayr-ı muttarid olarak ayrı ayrı öğrenmekle yalnız kavâid-i iştikâkı öğrenip her fiilin her sîgasına tatbîk etmek beynindeki fark ne kadar büyüktür.

İmlâmız her halde mümkün olduğu kadar hasâis-i lisâna muâfik bir kâideye tâbi tutulsa evlâd-ı vatan fen hattâ sühûletle tahsîl edeceği cihetle muhsinâttan hâli olmayacağı bedîhîdir.

(s.68.)

MÜTENEVVİA

Ali Fahri Bey tarafından gönderilmiştir:

Gayret

Cutto [*]

1276 senesinde Floransa'dan 14 mil uzak olan "Vesinyato" karasındaki "Buduno" nâm şahsın bir oğlu oldu. "Cutto" [Giotto] tesmiye ettiler.

"Cutto" yu pederi iyi terbiye etmek gayretinde bulunurdu. Çocuğun hissiyât-ı insâniyesi uyanık ve hoş-meşrep olduğundan her gören, her tanıyan tarafından sevilirdi.

Gündüzleri koyun çobanlığı eder, mahallesi çocuklarının oyunlarına nâdiren iştirâk eyler idi. Bazen nehir sahiline gider, bedâyi-i tabiatı seyreder hissiyât-ı ma'sûmânesine istiğrâk eyler idi.

Bir gün koyunlarını ra'y etmekte iken bir taş parçasıyla koyunlarından birinin resmini düz bir mahalle resmetmeye başladı. Bu esnâda oradan bir ressam geçiyordu. Bu ressam

[*] İtalyanca'dan tercümedir.

Dante'nin resim muallimi "Çimabue" [Cimabue] idi.

Çocuğun şu iştigâlâtına nasb-ı enzâr-ı dikkat etti.

Bir köylü çocuk! Hocasız, talimsiz, bu kadar güzel koyun resmi yapabilmiş?! Hayret etti taaccüb ve hayreti ân-be-ân müzdâd oluyordu.

"Cutto" iştigâlât-ı ma'sûmânesine o kadar dalmıştı, ki: Enzâr-ı dikkat ve hayret altında bulundurulduğundan haberdâr değil idi. "Çimabue" bir müddet "Cutto"nun iştigâlâtını ihlâl etmeden seyretti. Nihâyet dedi ki:

—Benim ile gelmek ister misin?

Cutto baş ucunda birisi bulunduğundan haberdâr olmamış olduğundan bu hitâbı işitince başını kaldırdı; ve cevâben:

—Kemâl-i arzû ile, fakat, evvelâ pederimi memûn etmek ve müsâadesini istihsâl eylemek lâzımdır.

Çimabue— Pekâlâ; evvelâ gidip pederinin memnûniyetini istihsâl edeceğiz. Eğer müsâade eder ise seni alıp götürceğim. Ressam yapacağım.

—Ah! Evet. Ressam! Hani ya olabilsem!!....

Çimabue, Cutto'nun pederine gitti. Müsâadesini aldı. Cutto'yu Floransa'ya götürdü. Cutto'nun pederi Çimabue'nin mevâid-i müteaddidesine ve şöhret-i kâbilesine mutmâin olduğundan müsâadesini esirgememişti.

"Cutto" "Çimabue"nin yanında terakkî hususunda bir sür'at-i mükemmele gösteriyordu. Bir derecede ki: Az zaman sonra zamanının birinci ressamı oldu.

Bir gün "Çimabue" azıcık dışarı çıkmak mecburiyetinde idi. Birkaç fırçalık işi kalmış ve boyası henüz kurumamış olan bir resme sinek konmamasına dikkat etmesini ve konuştuğunda kovmasını "Cutto"ya tenbih etti. Emrinin îfâ olacağını "Cutto" taahhüd ve te'mîn ettiğinden "Çimabue" mutmain olarak çıktı gitti.

(Mâba'dı var)

(s. 70.)

Roman

Miryan Köşkü Fâciası

Mütercimi: Vahdetî

(Mâba'd)

Son güne kadar Polin cevâb-ı red vermiş idi. Fakat vâlidesinin ricâ ve niyâz ve nebeân eden eşkine, Miryan Köşkü'ne duhûlü melhûz olan şeyn ü ârın çâre-i indifâ'ına Bertran'ın

sarfettiği esbâba karşı, evvelki niyetinden rücû etmeğe mecbûr olmuş idi.

Polin bu türlü esbâba ihâle-i sem'-i itibâr etmiyor idi. Onun indinde ayb u âr, evlâdını terk etmekten ibâret idi. Fakat, iffet ve ismetini el'ân muhâfaza etmekte bulunan vâlidesini bir türlü tâli-i sahtin zîr-ribka-i tâkat-fersâsına dûçâr olmuş görünce, Doktor Bertran'ın ricâ ve niyâzına mutâvaat etmeye mecbur oldu.

Doktor Bertran Polin'in çocuğunu kendi evlâdı imiş gibi ism-i zâtisi tahtında ve kendi nezdinde terbiye edecek, haftada iki defa Mîryan Köşkü'ne taam etmeğe gelip çocuğu dahî beraber getirecek idi.

Bu surette hiçbir ferd-i âferîdenin Madmazel dö Mîryan'a su-i zannı olmaz ve mezbûre dahî evlâdından ayrılmamış olur idi.

İşbu program noktası noktasına icrâ olunmuşsa da Polin'in evlâdıyla işbu mülâkat-ı memdûdesi muhabbet-i mâderânesine kifâyet etmiyor idi.

Polin evlâdıyla dâimâ bulunmak isterdi. Dâimâ onu düşünüyor idiyse de, âğuş-ı mâderânesine almak ona ancak haftada iki defa yani doktorun geldiği günler müyesser oluyor idi.

Şarl'ın oğlunun ismi Mark olup diğer ismi yok idi. Doktor kendisine evlât edinip bu suretle ona kendi ismini vermeyi teklif ettiyse de —Polin belki büsbütün elden çıkarırım korkusuyla— doktorun işbu teklifini reddetmiş idi.

Çocuğun böyle muttariden köşke geldiğinden dolayı etrafta birtakım şâyîât başlamışsa da doktor işbu şâyîaları tek kelimedede tekzîp etmiş idi. Ma'mafih bu şâyîât kimse ile muhâlatât etmeyen Madam dö Mîryan ile kızının kulağına kadar vâsıl olmamış idi.

İşte, hikâyemizi teşkil eden vukûâtın meyânında mürûr eden üç sene zarfında hâdis olan vukûât bunlardan ibârettir.

İşbu hülâsa-i tekrîrden anlaşılacağı vechile, Marki Dirveva'nın, birinci defa olarak Polin'in tezevvücünü istemek husûsunda köşke geldiği vakit, Madmazel dö Mîryan'ın fikri nihâyet dercede mağşuş idi. Vâlidesi Marki'nin arzusunu birinci defa olarak kendisine tebliğ ettikte Polin katiyen cevap vermiş idi:

—Mösyö Dirveva'ya evlenmemin gayr-ı kaabiliyetini ve asla evlenmek arzusunda bulunmadığımı söyleyiniz vâlideciğim!

La Baron kızının ve kendisinin bulunduğu hâl-i küduret-i iştimali bit-tefhîm ısrâr ettiyse de, Polin yine suret-i katiyyede cevab-ı red vermiş idi.

Bunun üzerine Marki Dirveva avdet etti. Fakat mağlup olduğunu itirâf etmiyor idi.

Birkaç defâlar dahî köşke gelmiş idi. Lâkin tesliyet bahşolacak bir söz almamış idi.

O halde birtakım vesâite teşebüs etmeye karar verdi. Madmazel dö Miryan'ın sırtına vâkıf idi...

Madam dö Miryan'ın hâl-i vehâmet-i iştimalini biliyor idi. Ve ona, kari'n-i kirâmın malumu olduğu vechile idâre-i lisân etmiş idi.

Zavallı kadının za'f-ı tabiâtını mihen ve meşakk bir kat daha taz'if ettiğiinden Marki'nin sözleri altında ezilmiş idi.

Telâşla kızının bulunduğu odaya gidip:

—Polin?Kızım? Sen bu adama varmalısın!

—Ben mi vâlideciğim?

—Evet!...Çocuğun için bile olsa varmalısın!

—Çocuğum için mi? Bilâkis, ondan ilel-ebed dûr olmak değil midir?

—Nasıl?

—Evlendiğim vakit onu artık görebilir miyim?

—Bilâkis, dâima görürsün! Dâimâ seninle beraber bulunacak!

—Nasıl? Sözlerinizin manâsını anlayamıyorum?...

—Marki ona kendi ismini verecek!

Polin bembeyaz kesilmiş idi.

—Demek biliyor?

—Herbir şeyi!..Ve bu teklifi de mahzâ bizi bulunduğumuz zarûretten halâs etmek için.. Marki pederinin ahbâblarından imiş ve kendisi de âli gönüllü bir adamdır. Sevilmek istemiyor. Derdinin bî-devâ olduğunu biliyor... Sevdiğin müteveffâyı unuttuğunu istemiyor... Maksudı sana bir refik, bir peder ve çocuğuna bir hâmi olmaktır.

Polin bahr-ı tefekküre dalmış idi.

Bir ân sonra dedi ki:

—Demek evlâdımın beraber olmasına izin verecek?

—Evet.

—Benimle beraber?

—Evet.

—İlel-ebed?

—İlel-ebed!..(Mark) seni asla terk etmeyecek!

—Benim yanımda yatacak ha?

—Senin yanında yatacak... Teneffüs ettiğini duyacaksın. Sen giyindireceksin.. Hem de sen yemek yedireceksin.

Polin bu haber-i meserret-esere inanmaya tereddüt ediyor idi.

—Hayır kızım. Marki bunları bana bizzât kendisi teklif etti.

Dûçâr-ı hayret olan Polin bilâ-ihitiyâr:

—Evlâdımdan ayrılmayacağım ha!

Diye istifhâmda bulundu. Vâlidisi:

—Mark Marki olacak... Yani zengin olacak.. Bulunduğu hâle hased edecekler...Diğer türlü ne yapabiliriz? Nemiz var ki? Yarın belki köşkten çıkmağa mecbûr oluruz. O vakit nereye gideceğiz? Nerede yaşayacağız? Evlâdını talim ve terbiye edebilir misin? Doktor bugün, yarın vehleten vefât eder. O vakit sen de çalışıp para kazanmaya mecbûr olursan çocuğunu ne yapacaksın?... Bu, gayr-ı me'mûl bir saadettir kızım....

Polin bu sözlerden sarsılmış gibi idi.

Kendisi, ne çalışmaktan, ne zarûretten ve ne de sefâletten havf ediyor idi... Fakat evlâdı!!... Onun zarûret ve ihtiyâçda bulunduğuna nasıl tahammül edebilirdi.

Polin— Pekiyi vâlideciğim! Lâkin doktorla istişâre etmeyince hiçbir harekette bulunamam.

La Baron— Fakat benimle gelip Marki'yi bir kerre olsun göremez misin?... Memnûn olmaz mı?

—Demek beni seviyor?

—Evet. Hem cân ü gönülden seviyor...

—Onu hiçbir vakit sevmeyeceğimi bildiği halde beni tezvic edecek öyle mi? Zîrâ iyi bilmiş olunuz ki onu asla sevmeyeceğim vâlideciğim... Onu iğfâl etmek istemem... Onu hiçbir vakit sevmeyeceğim...

—O da sevilme arzusunda değildir... Yalnız nimet-şinâs olsan kâfidir.

—Eğer o benim evlâdımı mes'ud ve bahtiyâr edecek olursa ben ona mukabil harekette bulunurum, nihâyet derecede nimet-şinâs olurum.

Bunun üzerine Polin vâlidesiyle beraber aşağıya inmiş idi.

3

Marki, bu dilber-i âteşîn-izânı validesini takip eder gördükte ayağa kalkmış idi demiştik.

Polin'in ağzından çıkacak söze çâr-çeşm ile ve nihâyet derece ızdırâbla muntazır idi.

Acaba bu birinci sözde alâim-i ümîd olacak mıydı? Yoksa, son defa olarak cevâb-ı red mi?

Fakat Madmazel dö Miryan ona ânifen baktığı nazarla bakmıyor zannediyordu.

Perî-rika'sında daha az nefret müşâhede olunmakta idi.

Polin— (Marki'ye hitâben) Mösyö, teklifinizi vâlidem bendenize teblîğ etti. Cihânda evlâdımın saadetinden başka bendenizi muzdârip eden bir şey yoktur. Kalbim bir sevdâ-ı dâimî ile meşhundur... Ben artık kadın değilim... Ben vâlideyim, ancak vâlideyim!... Validem sizi bunlardan haberdâr etti mi?

Marki— Evet! Oldukça malumât verdi Madmazel! Sizi iğfâl etmek istemem. Ne kadar şâyân-ı takdir bir zevce olacağımı görüyorsunuz değil mi?

(Mâba'dı var)

(ss.71-72.)

Nr. 10

KISM-I EDEBÎ

Bir Mehtâb Âlemi

Bir gece bir şevk-i tabî ile,

Hâhiş ile, sevk-i tabî ile

Gitmiş idim doğruca sahrâlara.

Beynime etmiş idi sevdâ hücûm

Olmuş idi gökte hüveydâ nücûm!

Mâlik idim sanki bu dünyalara.

Devrde meşhûd idi bir sath-ı âb

Nûrunu dökmekte idi mehtâb:

Dağlara, sahrâlara, deryâlara.

Kâh semâvâta nigâh eyledim

Kâh zemîne bakıp âh eyledim

Hâsılı daldım bu temâşâlara.

«Nerede o?» derdim bakarak sû-be-sû :

Sevdiğimi eyler idim cüst ü cû.

Dalmış idim ben yine hülyâlara.
 Yâri taharrî hele vâhi idi,
 Her tarafım nâ-mütenâhî idi!
 Salmış idim fikrimi bâlâlara!
 Ah! Hayâlât idi zanneylerim:
 Yâri ararken o gece gözlerim
 Oldu müsâdif nice simâlara.
 Hüsni mü aksetti aceb âleme?
 Pek mütehayyirdim o şeb âleme:
 Nûr bürünmüş idi sevdâlara!
 Âşık idi sanki o hâmûne dil!
 Benzedi Ferhâd ile Mecnûn'a dil:
 Bakdı da Şirinlere, Leylâlara!
 Zannediyordum ki feleklerdeyim,
 Bilmediğim, görmediğim yerdeyim,
 Varmış idim cennet-i âlâlara!
 Kalbime bir neşve-i mâü'l-hayât
 Vermiş idi manzara-i kâinât
 Kalmadı hâcet bile sahbâlara!
 Gönlüme pek şen görünürdü o şeb
 Gün gibi rûşen görünürdü o şeb
 Mazhar idi nûr-ı tecellâlara.
 Zerreler olmuşdu birer âfitâb!
 Noktaların her biri gûyâ kitâb!
 Şâmil olurdu nice ma'nâlara.
 Ben o gece dönmese derdim felek
 Nerde o devrân? Nerede? ... Şimdıcik:
 Muntazırım her gece ferdâlara!
 Zâtına ey Rabb-ı cihân âferîn
 Secdeler eyler dil vahdet-güzîn:
 Azmederek böylece tenhâlara.
 Âh! Ne hülyâ, ne de bir hâb idi

Söylediğim bir şeb-i mehtâb idi
Şimdi fakat benzedi rüyâlara.

İsmail Safâ
(ss.73-74.)

*Mekteb-i Sultânî Mezunlarından şâir-i güzide-sühen Mehmed Tevfik
Beyefendi'nindir:*

Ulviyattan []

Dokundun hissime, ey şeb! Yine hâl-i hazînle
Harâb ettin beni ulviyyet sevdâ-ı güzînle.

Sen ey ebr-i münevver! İncilâ - bahşâ-yı vicdânsın,
Münevver sâz-ı cân, zulmet-güdâz-ı kalb-i vîrânsın,

Sen ey necm-i müzehher! Pertev-efrûz-ı hayâlîmsin,
Enis ü hiddetimsin, hissedâr-ı infiâlîmsin.

Sen ey mâh! Ey mualla menba-ı ulviyyet-i sevdâ!
Kııarsın kalb-i meftûrumda şevk-i i'tilâ peydâ.

Nazar müstagrakındır, ey muhît-ı kıbriyâ vüs'at!
Kalır pişinde fikr-i bî-karârım garka-i hayret

Şikâyet! Senden ey mürğ-i hevâdâr u figân perver!
Ki feryâd-ı hazînin dilde ikâz-ı melâl eyler.

Nedir nâlende ol te'sîr kim rûha mugâlibdir,
Sûkût-ı mahzen-i mevki kadar ârâmı sâlibdir?

[] Yazdığım şi're bu ünvanı veren ben değilim,

Anı bir şâir-i âli-nazar etti ihdâ.

Çok mu ilân-ı teşekkürle mübâhat etsem

Eyledi kadrini manzûmemin el-hakk âlâ!

Arar cism-i zaîfin sûbesü bîtab enzârım,
Bu şeb bilsem seni tanzîr için mi böyle bîdârım

Eder, ta'kîb fikrim bâlini her yanda, her yerde:
Fezâ-yı nûr-ı perverde, zalâm-ı sebz-i meşcerde ...

Fakat, Allah için kes nevh'-i feryâd-ı bahşâm
Bırak sâkin hayâlâtımla ben hâtır-perîşân!

(s.74.)

Gazel

Gözlerimde âteş-i dilsûz-ı firkat berk vurur
Dilde lâkin pertev-i ümmîd-i vuslat berk vurur

Bir tecellîgâh-ı aşk olmuş dil-i sevdâ-penâh
Serteser envâr-ı feyzâfeyz-i kudret berk urur

Kâinâta atf-ı enzâr eyledikçe sû-be-sû
Pîşgâhımda hezâran nûr-ı vahdet berk urur

Bak ne rûh-efzâ temâşâ arz eder nezzârene
Şevk ile mir'ât-i hüsnünde letâfet berk urur

Âfitâbım! Pertevinden müstenir oldu cihân
Nûr-ı vech-i safvetinde sermediyyet berk urur.

Kâmil

(ss.74-75.)

Maarif Nezâret-i Celilesi Müfettişlerinden İzzetlü Ali Enver Efendi,

Gazel

Kalbine ye's-âver olmaz hâdisat ibrâm eder
Merd-i himmet âkıbet şûh-merâmı râm eder

Güç geçerken zevk-i hûşyârî gibi bir zevk ele
Bak şu akla rağbet-i câm-ı humâr encâm eder

Âferîn ol kâmurân-ı mes'udât insâna kim
Âlem-i cehd ü teâvünde sabahın şâm eder

Hayret ol mest-i harâba çerh alırken kâmını
Kendi zu'munca felekden iğtinâm-ı kâm eder

Bûy-ül aceb ebnâ-yı Âdem işte idbârındadır
Fikre almaz yaptığın hep âhire düşnâm eder

Güft u gûsu âlemin (Enver) değil ihsâ'-pezîr
Âkıl istikmâl-i esbâb-ı bekâyı nâm eder

(ss.74-75.)

Ahmed Vefâ Bey Biraderimizindir:

Taj Nehri

Bu meşhûr nehrin ismi zikrolunduğu zaman hâtıra mütebessim bir nev-bahâr tablosu gelir ki üzerinde türlü türlü en güzel çiçeklerle donanmış uzun çimenler... O çimenliklerin arasında hafif şarıltılarla dolaşır bir ak ve latif ırmak vardır; bu levhâ-yı şairâneye taalluk eden kuvve-i hayâliye hâmil oldukları meyvelerin sıkletine tâb-âver olamayarak birbirine istinâd etmek için kol atmış sık ve cesîm ağaçların rayihâdâr sayelerinde gezinmeye başlar. Hevâ-yı mu'tedilin nevhaları nesim-i sahrâdan daha latif olduğu halde, zaman zaman burada bir nevbahâr-ı dâimîyi okşamakta, billurîn bir cuybârın sath-ı bî-karârından bûse-çîn olup geçmektedir. Âb-ı cârinin mehtâb renginde güneş parlaklığında şerâreler saçar şaşaalı bir mahale doğru firâr ettiği görülür. Bir çok zî-kıymet madenlerin mahal-i terakkümü olan bu yerden mürûr ettikten sonra nehir, beraberce aldığı sâfi altın pullarını çamurlarıyla yoğurup ka'rini cevherîn bir tın ile tezyin eyler. Nehrin esnâ-yı cereyanda peydâ ettiği şirin velveleler parlak, müzeyyen kanatlı pınarlarca kuşların fecr-i sâdıkı istikbal için ref ettikleri erganûnî sadâlara karışıp gider. Dilber çoban kızları, bahtiyâr çobanlar bu âsâyiş-abad saadette hayvanat-ı müfterise tarafından giriftâr-ı hisar edilmek endişesinden âzâde buldukları

halde sürülerini kemâl-i emniyetle ra'y ederler. Sadık çoban köpeklerinin sürüler etrafında binicilik etmesi ancak sahiplerine aşk ve muhabbetle iştigâle müsait zaman kazandırmak içindir. Hem öyle muhabbet ki lezâiz-i masumânesi rekabet ve firkat dağdağlarıyla hiçbir zaman hâlel-pezîr olmayacaktır.

Rub-ı meskûn içinde bir iklim yoktur ki hadâik-i firdevse bu mevki-i sâhirâne kadar müşâbeheth gösterebilir. İşte bu suretle tasavvur edilmiş olan Taj nehri havâlisî eski zamanda ervâh-ı tayyibenin ârâm-gâh-ı müsâlemeti add u itibâr olunur idi.

(s.75.)

MÜZE-İ EDEBÎ

Ejderhâ-râ çu gulû teng begîrdend âsâst

"Sâib-i Tebrizî"

Ejderhânın boğazını sıktıkları gibi âsâ olur.

*

Herkesî-râ rû-yı der tamir dîvâr-ı hodest

"kezâ"

Herkes kendi divârını tamir etmeye bakar.

*

Hîç est genc-i âlem eger nist dil ganî

"kezâ"

Gönül gani değil ise hazine-i âlem hiçtir.

*

Alem be-çeşm-i mestân gülzâr mi-nümâyed

"kezâ"

Âlem sarhoşların gözüne gülistân görünür.

*

Eger bâ-hod ber âyî ba-tû âlem ber ne-mî âyed

"kezâ"

Eğer nefesine gâlip gelirsene sana âlem galebe edemez.

*

Dendân-ı mârâ be-nemed mî-tüvân keşîd

"kezâ"

Yılanın dişi keçe ile çekilebilir.

*

Bî-garâz çün şod suhen te'sir-i diger mî-dehed

"kezâ"

Söz garazsız olunca başka tesir hâsıl eder.

*

Düzd peyveste talebkâr kemîn mî-bâşed

"kezâ"

Hırsız dâimi pusu arar.

*

În sebû imrûz eger neşikest ferdâ be-şikend

"kezâ"

Bu desti bugün kırılmadı ise yarın kırılabilir.

*

Sohbet-i seng u sebû sâz ne-kerded hergiz

"kezâ"

Tas ile testinin sohbeti hiçbir vakit uyamaz.

(ss.75-76.)

MÜTENEVVİA

Gayret

(Mâba'd)

Cutto'nun her güzel hâline zamîmeten bir de lâtife-gûluğu, şâtırlığı var idi.

Bu hâli, kendisini mualliminin emrini tamamen icrâ ederek bunu hiç düşünmemiş gibi mûmâ-ileyh igfâl etmek sonra da bir eğlenceye sebep olmak için oyun bulmak hevesine sevk etti.

Bir iki dakika tevakkuftan sonra aradığını bulmuş gibi hemen kalktı, o güzel levhanın en güzel mahalline bir sinek resmetti. Mualliminin vürûduna intizâren kendi işiyle intizâre başladı.

Bir müddet sonra "Çimabue" geldi. Resimhâneye girer girmez evvela resmin bozulup bozulmadığına dikkat etmesi tabiidir. Bu dikkati müteâkıp hemen koştı, resmin o mühim mahallini tahrip etmekte olan sineği eliyle kovmak için isti'câl etti. Bu acelesini bir azîm -i hayret ta'kip etti. Çünkü biz de biliyoruz ki: O sineği oraya "Cutto" oturmuştu. Huzzâr gülüşmeğe başladılar.

"Çimabue" her haline hayran kaldığı genç şâkirdinin bu işine de hayret ve tahsînden başka bir şey demedi. Ve o sineği haliyle ibkâ eyledi. Çünkü o kadar güzel resm ve taklîd edilmişti ki: Sît ü şöhreti ma'lûm-ı âlem olan "Çimabue" bile bunun canlı olduğunu zannederek kovmaya şitâb etmişti.

Cutto Floransa'daki "Santagroço" ve "Aresso"daki "Dö Vemo Assis" killiselerinde ve daha sâir birçok mahallerde bir hayli âsâr bıraktı.

Papa, San Pietro kilisesinin içini resim ile tezyîn ettirmek istiyordu. Mâiyeti efrâdından birisini İtalya'nın meşhur şehirlerine gönderdi ve meşhur ressamlarla görüşerek maksadı anlatmasını ve kendilerinden bir de nümune almasını emir ve tenbih etti.

Bu zat pek çok ressamlarla görüşerek her birisinden ayrı ayrı birer eser aldı. Flaoransa'ya vâsıl oldu, Cutto'yu buldu, sebab-i ziyâretini söyledi, bir de nümüne istedi.

"Cutto" o anda eline geçen bir kağıt parçası üzerine kırmızı boyalı bir fırça ile bir dâire resmetti. Ve uzatarak:

—İşte benim numûnem dedi.

—Papa hazretlerine sizin tarafınızdan takdîm olunmak üzere götüreceğim numûne yalnız bu mudur?

—Çoktur bile.

Memur Roma'ya avdet etti. Papa'ya kemâl-i hayret ve taaccüple en evvel arz ettiği şey, "Cutto"nun dâiresi idi.

Papa dâireyi aldı. Mû-şikâfâne bir sûrette tetkik etti. Sâir meşâhirin numûnelerini de birer birer nazar-ı dikkatten geçirdi. Hiç birisinde dâirede gördüğü eser-i mahâreti göremedi.

Hemen emirler verdi: Cutto'yu şânına yakışır bir sûrette ta'zimât-ı kâmile ve mevâid-i mükemmele ile Roma'ya da'vet eyledi.

"Santa Pietro" kilisesi Papa'nın matlubundan daha âlî bir derecede tezyîn edildi.

Cutto'nun numûne gönderdiği dâire el-yevmü'l-sene-i nâsda darb-ı meseldir. Acz ve meskenet sâhiplerine ve hilkatene boş kafalılara:

"Cutto"nun dâiresi gibi boş yuvarlaksın, derler.

"Cutto"yu Beşinci Klemento dahî da'vet eyledi. Avinyon'a, Paris'e götürdü. Oralarda da pek çok âsâr-ı mu'tebere bıraktırdı.

1316 tarihinde İtalya'ya avdet etti. Floransa'da, "Padova" ve "Verona" ve "Aresso"da san'atla iştigâle daldı. Sonraları da Napoli Kralı'nın hizmetine celb olundu.

"Santa Kiara" kilisesini ve krala mahsus olan küçük kiliseyi tezyinât-ı mâhirânesinden bîhakk hisse-mend eyledi. Tekrar Floransa'ya avdet etti.

"Santa Maria del Fiora" kilisesinin tezyinat ve imâretine muavenet-i kesîre ve semâhatkârânede bulundu. Bu hizmetin hitâmında ayda (100) florin tahsîsat ile Floransa'da yerleşti. Bundan sonraları dahî ihlâfa birçok âsâr-ı bergüzîde yâdigârından hâli kalmadı. Âsârında tabiîliği iltizâm eder ve emeline bihakk muvaffak olurdu. Tabiatı taklîd mahâretinde üstâdı "Çimabue"ye takaddüm etmişti.

1336 senesinde ebediyete iltihâk etti. Kendini tanıyanları eşk-rîz-i teessür eyledi. hayatında kazandığı şöhret-i kâmilenin îcâbatı dercesinde ihtifâlât-ı mükemmele ile "Sança Maria del Fiora" kilisesinin âzâmına mahsus olan makberesine defnolundu.

"Cutto" müstaid-i tahsil olan gençlere bir güzel nümûne-i imtisâl olmaya ahradır.

Zengin olmadıktan başka gayet fakir bir köylü çocuğu, bir çobancık idi.

Yalnız bir serveti var idi. O da lâ-tenâhî olan arzusu, nâ-mahdûd olan sebâtı, gayreti idi, ki: Kendisini zamanının birinci ressamı, dehrin âzâ'm-ı san'atkârânı mevkiîne ı'sâd etti.

Bugün oldu. Fakat nâmı?! Evet nâmı, mahsûl-i gayret ve semere-i arzûsu olan şöhreti, elân ber-hayâttır.

(ss.77-78.)

Yanmaz Bez

Beş kısım su derûnuna bir kısım kibrîtiyyet-i amonyak (sulfate d'ammoniaque) vaz' olunup bu terkip ile güzelce ıslatılan bez ateşte yanmaz. Bezin ince ve pamuktan mensûc olması lâzımdır.

Matbahlarda kullanılan paçavralara kabil-i tatbiktir zannolunur.

Roman

Miryân Köşkü Fâciası

Mütercimi: Vahdetî

(Mâba'd)

—Bendeniz, heves ve arzusunun sâikasıyla hareket eder bir zevce değilim.... Çok

yaşadım, çok gördüm.... Saçlarım, sakallarım ağarmaya başladı.... Merâm-ı âcizânem, ancak şu bâki kalan günlerimi sulh ve âsâyîşle ve bana zevce değil, bir refik olacak bir kadının nezdine geçirmektir. İşte bu sebebe mebnî sizi düşündüm.... Bu dahî hissiyât-ı kalbiyyenizi bildiğimdendir Madmazel!....

Marki'nin güftârı terâzeli idiye de enzârı onları tekzib ediyor gibi idi.....Mişvân ise hâkirâne ve niyâz-âlud idi.

Polin kendi kendine acaba bugüne kadar Marki'nin günâhına mı girdik diyor idi...

Polin bu adamı her görüşünde –Şarl Bernard ile mülâkat etmezden evvel– ondan korkmuş idi. Zaten hiçbir vakit teâtî-i kelâm etmemişler idi.... Zîrâ ol vakt enzârı celbedecek sinne vâsıl olmamış idi.

Polin ahz-ı malumat etmiş ve cevap olarak:

—Miryân Köşkü'ne üç saat mesafelik yerde bulunan İrveva Köşkü'nün sahibi Marki Dirva'nın oğlu.... Kont Dirveva.... Paris'te ikâmet eder.... Buraya pederine gelmiş...Av için... Demişlerdi. Genç kızın ahz ettiği malumat bundan ibâret idi.

Birkaç gün sonra Marki nâ-bedîd olmuş idi. Şarl geldiğinden Polin Marki ile olan münâsebetini artık düşünmez olmuş idi.

Şarl'ın vefâtından sonra Marki'nin birinci defa olarak köşke gelmesi Polin'e tesadüfât-ı mezkûreyi tahattur ettirmiş idi.

Bu adam el-hâletü hâzihi onu mu düşünüyordu?...

Demek bu adam onu seviyor idi!...

Ve Marki'nin çoktan beri ona olan işbu muhabbetin tahatturu mezkûrun hakkında Polin'de ikrâhı tevlid etmiş idi.

Polin Marki'den kaçmış idi. Ondan müteneffir idi.

Zikri sebkât ettiği vechile, Şarl'ı unuttu zannıyla müteveffânın yerine geçmek istemesi cür'eti idi, ki Polin Marki'den müstekrih idi.

Vâlidesinin sözlerinden ve Marki'nin bizzât kendi sözlerinden sonra Marki Polin'e diğer bir surette göründü. Bu fikr ise ona evlâdının te'diyesinden bahsettiğinden dolayı gelmiş idi.

Şimdi Marki Madmazel dö Miryan'ın nezdinde ancak mutî ve riâyetkâr bir hâmi idi.

Kendisinde Marki hakkında nihâyet derce bir şükrân-ı ni'met tevellüd ettiğini hissediyor idi.

Bu tefekkürâtan sonra Marki'ye hitâben dedi ki:

—Vâlidem, ahvâl-i müstakbele-i âcizânemden hiçbir noksanınız olmadığını bendenize tebliğ etti efendim.

—Evet Madmazel. Kaffesini bilirim.

—Bir evlâdım olduğunı biliyorsunuz?... Şarl'dan ve çıldırır derecesinde sevdiğim bir evlâd!

—Evet biliyorum.

—Peki! Evlâdım olması sizin için bir muhalefet husûle getirmiyor mu?

—Bilâkis! Siz şefkatli bir vâlidesiniz... Alicenâbsınız... Ve her ne kadar bendenizi sevmez iseniz de, merhamet-i kayıtsızlığı nihâyet derecesine vardırırmakla kulunuzu bahr-ı kedere gark etmezsiniz ümît ederim. Evlâdınızı bendeniz seveceğim.. Bu muhabbet hasebiyle kalbimiz müsâdeme edecektir ümîdindeyim... Ve onu şimdiden hissediyorum...

—Demek siz onu tanıyorsunuz?

—Evet! Çok defalar görmüşümdür...

—Nerede?

—Doktor Bertran ile beraber gördüm... Gâyet sevimli, nâzik bir çocuk... Gözlerinizin mülâyemetine, hüsn ü letâfetine mâlik.

Polin (Bu sözlerinden husûle gelen kemâl-i mesûdiyet sâikasıyla)— Evet! Güzel değil mi?...Şarl'a benziyor, değil mi?..

Marki'nin çehresinde âsâr-ı hissiyât ve gözlerinde şule-i acîbe cevelân eyledi. Fakat bu hissiyât çabuk izâle olup Polin hiç farkına varmadı.

Marki— Evet! Çok güzeldi.

—Bugün bekliyoruz. Kendisini görmek ümidiyle mesrûrum ve belki de bu mesrûriyetin sâikasıyla sözlerinize cevap veriyorum... Ve ümit ederim ki...

—Eğer benim zevcem olmak mesrûriyetini üzerinize alırsanız her gün, her saat görürsünüz... Hiçbir şey sizi birbirinizden ayıramaz...

—Evet vâlidem söylemiş idi...

—Hem sizin hem de benim evlâdım olur... Sizin gibi benim ismimi taşıyacaktır... Halbuki bugün hiçbir şey değildir... Kanuna nazaran bir piçtir.

Polin titiredi!.....

(Mahcubâne)— Evet...

—Sonra eğer bu teklifimi cemiyet-i beşeriye meyânında ihrâz edeceği makâmın te'diyesi teklifini reddettiğinizi duyarsa belki de sizi takdir edecektir.

Madam dö Miryan— Belki.

Madmazel dö Miryan cevap vermedi.

Marki'nin irâe ettiği bu sebep, nihâyet derecede te'sir etmiş idi.

Filhakika, Mark bir piç idi...

Mark bu halinden sonraları musîbet-dîde olabilir idi...

Kendisinin bu haline hitâm vermek elinde iken fırsatı fevt ettiğinden dolayı ona takdirde bulunmaz mı idi?

Diğer bir sebep bî-çâre genç kadının fikrini işgâl etmekte idi. Vâlidesinin, bu hâl-i esef-i iştimalinden dolayı ne kadar ızdırâb-dîde olduğunu ve el'ân muzdarip olmakta bulunduğunu biliyor idi. Madam dö Miryan, nihâyet derecede ihtimâm ile nezâret ettiği kızının hâmile olduğu vâsıl-ı sem'i oldukta beynine kurşun inmiş gibi oldu. Miryan sülâlesiçün şeyn ü âr ve (Şarl)ın vefâtı hasebiyle bu kabahatin telâfisi gayr-ı kâbil-i isti'mâr idi. Fakat kızını ol kadar muzdarip, ol kadar mükedder görmüş idi ki bir kelime-i takdir-âmizin telaffuzuna cesaret edemedi. Ve onu azâp ve eleme dûçâr eden bu felâketi sükût ve sükûnet içinde geçirmekte mütehammil olmuş idi... Fakat Polin vâlidesinin mihen ve meşakkını anlamışdı.

Ayda, yılda bir kere dışarı çıkan sitem-dîde kadın, kızının kabahatinden kinâyeye olarak bir lâkırdı iştirim havfıyla ne köşkten bir yere gider ve ne de kimseyi kabul eder oldu. Derçin olan cebininde bir türlü mezellet ve şeyn ü âr emâreti müşâhede olunuyor idi. Ve işbu emâret izâle olmakta ve sanki izâlesi Polin'in izdivâciyla mefkûd olan itibârının iktisâbına mütevakkıf imiş gibi görünmekte idi. Genç kadın vâlidesini büsbütün gâip etmeden evvel onu mesrûr etmede tereddüt etmemeli idi. Yalnız kendi rüchanına hizmet edip mihen ve meşakkına vâlidesinin sulh ve saadetini ve evlâdının istikbâlini fedâ etmemeli idi!...

İşte Polin 'in tefekkürâtı bunlardan ibaret idi. Ve bu sebepten evvelkinden daha yumuşak, ve Marki'nin sözlerine ihâle-i sem'-i itibar etmeğe başlamış idi. Onunçün idi ki Marki, nefret karinliğinden meserret karinliğine intikal eylemiş idi.

Ona evlâdını iâde edecek ve bununla beraber mefkud olan nâmusunu iâde edecek idi. Polin, kendisi, iâde-i nâmusu itibâr etmiyor idi. Zîrâ Şarl'ın muhabbetiyle müftehir olmakta ve ona teslim-i nâmus ettiğinden asla teessüf etmemekte idi.

Fakat Marki'ye hitâben dedi ki:

—Ya sevmeyecek olursanız?

—Kimi? Oğlunuzu mu?

—Evet! Şarl'ın oğlunu... Beni seven ve ilel-ebed seveceğim birisinin oğlunu?

Marki başını salladı ve dedi ki:

—Asla havf u kederde bulunmayınız. Bendeniz şimdiye değin asla tehhül etmedim...Hiçbir sevecek kimesneye mâlik olmadım... Bittabî tehhülümüz gayr-ı ta'biî olacağından tekmil muhabbetim sizin ve evlâdınızın olacaktır...

Marki bu kelimeleri nihâyet derecede teessür ile telâffuz etmiş idi... Mutmain ve pâk-i bâl görünüyordu idi.

(Mâba'dı var)

(ss.79-80.)

Nr. 11

Mekteb-i Sultânî Mezunlarından Şâir-i güzide-sühen Mehmet Tevfik Beyefendi'nindir

Ah Bilsen Ne Âfet Olmuşsun!

Yine vechinde bir sabâhat var,

Ki mûmâsil sabâh-ı ümmîde

Yine hâlinde bir şetâret var,

Ki muâdil safâ-yı câvide:

Bir mücessem letâfet olmuşsun!

Seni kim görse mest-i hayret olur,

O sabâhatle, ol şetâretle;

Sana kim baksa vakf-ı heybet olur,

Sen bu âfet-nümûd kametle

Sevdiğim! Bir kıyâmet olmuşsun!

Serpilip, şu'le-i nigâh-asâ,

Vech-i rahşâna kâkül-i zerrîn,

Eylemiş hüsn-i dilkeşin peydâ

Seherî bir tarâvet-i rengîn:

Ah, bilsen ne âfet olmuşsun!

(s.81.)

Hüsnün

1

Bir bârikadır sanki nigâhın,
Cân-gâhıma te'sîri hüveydâ;

Bir hârikadır çeşm-i siyâhın,
Hayret-zede-i hilkati dünyâ

Bin hüsn-i münevver eder ihyâ
Gönlümde ruh-ı şule-penâhın,

Bir pertevinin hüsn-i ilâhın,
Hüsnün bana en şanlı güvâhın!

2

Ey hüsnüne cân verdiğim âfet!
Ey zülfüne dil bağladığım yâr!

Ey zübde-i garrâ-yı letâfet!
Görmekte gönül her dem ü her bâr

Vechinde bu ma'nâ-yı pedîdâr
Bir bî-nazar-ı hiss ü muhabbet

Göstermese de hüsnüme râğbet
Hüsnüm anı meshûr eder elbet!

3

Hüsnün senin, ey nâdire-i ân!
Reşk âver-i sükkân-ı semâdır.

Hüsnündeki her lem'a-i handân
Mescûd-ı hayâl-i şuarâdır.

Şiirim de hayâlim de fedâdır.
Aşkım da senin hüsnüne kurbân!

Pîşimde sen oldukça hırâmân!
Ne sabr kalır bende ne sâ mân!

4

Vicdânıma, ey necm-i dil-ârâ!
Pertev-fiken-i feyz ü kemâl ol!

Gark et beni eşvâka ser-â-pâ,
Mihrin gibi mâhi-i zilâl ol!

Mecrûhuna can-bahş-i visâl ol,
Ey rûh-ı revân-ı dil-i şeyda!

Hüsnünle gider hüzn-i dil ammâ
Vasılınla gelir câna tesellâ

(ss.81-82.)

İlhâm imzâsıyla vârid olan manzûme-i dil-nişîndir:

Bir Vâlidenin Güneş Doğarken Söylenişi

Ne güzel gördüğüm şu mihr-i münîr!
Hüsnü vicdânı eyliyor tenvîr.

Nûrdan goncalar saçar hâke,
Lem'a lem'a letâfet eflâke;

Nûr-ı vechiyle âsumân tâbân
Safvet-i rûyuna cihân hayrân.

Şu sehâb-ı latîfe eyle nigâh.
Zannedersin ki hazret-i Allah

Eylemiş anda bir melek ihfâ,
Gezinir gökte muttali'-i sevdâ.

Şafak etmiş cibâli derâgûş,
Bir hazâret cihânı humret-pûş

Hele sahrâdaki letâfetler
Âsumânı safâya gark eyler.

Sanki her köşede durur bir hûr,
Her çiçekte tebessüm eyler nûr;

Eyledikçe çimenleri tehzîz
Bir nesîm-i safâ fezâ, gülbîz

Handeler olmada bütün tâir,
Canlı bir nev-bahârdır zâhir

Bahra akseylemiş sabâh-ı bahâr
Mevce, mevce safâ olur bîdâr.

Bûylar, neş'eler saçır elvân,
Rûhlar, handeler olur tâbân.

Her cihet bin güzelliği câmi'
Fakat eyvâh!... Nekbet-i tâli

Dile her handeyi figan etmiş:
Şu bahârı bana hazân etmiş,

Beni ancak cihânda şâd eyler
Kızımın yattığı küçük makber

(s.82.)

Tahayyür

Amân! Nedir bu hâlet? Melek misin nesin sen?..
Ne dilnişin melâhat? Melek misin nesin sen?..

Cenâb-ı hâlikü'l-kevn neler de halk edermiş!
Ne rûy-ı pür sebâhat? Melek misin nesin sen?..

O hüsn-i lem'a pâşın hakikaten semâvî
O başka bir letâfet! Melek misin nesin sen?..

Cihânda görmedim hiç sana müşâbih insan
Demez miyim : Ey âfet! Melek misin nesin sen?..

Nasıl demem görünce kemâl-i hayretimden:
Amân! Nedir bu hâlet? Melek misin nesin sen?...

Âmir Tevfik

(s.82.)

Mektûbi Sadâret halkasından Nureddin Avni Beyefendinindir:

Kıt'a

Nür-ı dîdem! Gözlerim bî-fer kesilmiştir niçin?
Pek perişan hâlsin, reng-i ruhun solmuş neden?

Hâlini tanzîre hâhişgir mi oldun gönlümün?
Çâre-sâzım söyle! Kalbin gam ile dolmuş neden?

Bir zamân ben âh ederken hande eylerdin bana!
Şimdi hâlin ben gibi şâyân-ı dıhk olmuş neden?

(s.82.)

(S. H.) imzâsıyla vârid olmuştur:

Efendimiz,

Tâife-yi nisâyı edebiyatça husûle gelen fezâil ve muhsinâttan mahrûm bırakmamak ve câriyenizden daha muktedirlerini teşvîk etmek üzere işbu gazel-i nâçizânemi –ma'û'l-İltizâr– pîşegâh-ı meâli-i ihtivâyâ irsâline ictisâr eyledim. Cerîde-i ferîdenizin bir köşesinde ya'ni en ehemmiyetsiz bir tarafında münderic görür isem minnetdârınız olacağım gibi edebiyat husûsunca da şevkimin tezâyüd edeceğini arz eylerim efendim.

Gazel

Kalmamıştır şimdi gönlümde meseretten eser
Eylemiştir kalbimi bir hüzn-i sevdâvî makar

Bunca demdir cevr ile kıldın benim hâlim tebâh
Kasdin öldürmekse câna işte şemşîr işte ser

Sen perîsin de onunçün mü işitmezsin aceb
Hep melekler gûş eder efgânımı şâm u seher

Sâhil ümîdinde olmam bahr-ı gamdır düşdüğüm
Her taraftan mevceler eyler beni zîr ü zeber

Her kederde bir sürûr ümmîdi vardır mutlakâ
Ey Sabîha mündemicdir her meserrette keder

(s.83.)

«Mirsâd»

"Gazetemiz İnşallah sizin ve sizin gibi edîbelerimizin daha parlak eserlerine vâsita-yı intişâr olur"

Mehmed Enisî Beyefendinindir:

Kanaryası Ölmüş Bir Ma'sûmeye [*]

Küçük melek! ... Boynunu bükmüş niçin ağlıyorsun? ... Nûr-ı ismet kadar vicdâna letâfet-bahş olan gözlerinin yaşlar içinde kalmasına sebep nedir? ... O küçük, saf kalbini ihağâ eden, rûhunu melâl ile ihtizâza düşüren, ma'sûmiyetin, melekîyetin timsâl-i mücessemi olan çehrenin lâtif, rûh-perver manzarasını şafak zamanı görülen bir ahter kadar hazin gösteren hangi histir?...Fıtratın bir bedîa-ı diğeri ve bir bahşâyîş-i ulviyyet-âverî olan kara gözlerinde nur damlaları gibi temevvüc ederek müjgânlarına toplanan, oradan da vech-i ma'sumânene yuvarlanan yaşlar nasıl bir hissin, ne gibi bir teellümün mahsûlüdür ?..

Ağlama! Ey masûme-i behiştî ağlama! Ağlama!!..

Ey enmuzec-i sebâhat! Kanaryanın vefâtına mı matem tutuyorsun? Sâhife-i ruhsârını nemnâk eden bu elmas pârelerle kalb-i sâfiyet-i meşmûlünde o tâir-i lâtife muhtas bir lem'a-i muhabbetin şa'saa-pâş olduğunu isbat etmek mi istiyorsun?.. Sevk-i muhabbetle, dâhiye-i iftirâk ile mersiye-hân olacak zamanın daha gelmedi!.. Şimdi sen girye-nisâr olacak bir mevsimde bulunmuyorsun! Bu vakit; şükûfezârlarda, çemenistânlarda koşup oynayacağını, hayatının ilkbaharından hisse-yâb-ı zevk ü neşât olacağını bir zamandır. Envâr-ı kudsiyet ve ma'sûmiyetle pirâyedâr olan gözlerini tertip eden yaşları sil! Enzâr-ı ma'sûmâneni, hâlık-ı avâlimin âsâr-ı ulviyyet-disârına âyine-i inikas olan levha-i kâinat üzerinde dolaştır!!.. Tabiatın rûh-efzâ handelerine lâhutiyâne tebessümlerinle mukabele et!!...

Ağlama! Ey ma'sûme-i behiştî ağlama! Ağlama!!...

Mukaddes mahlûk!.. Koş! Çimenler üzerinde semâvî bir heyet, lahutî bir manzara teşkil eden çocukların arasına karış!..O mesrûr çocukların âvâze-i mesudânelerine senin de kahkaha-i şatırânelerin munzamm olsun! Refik-i hayâtın olmak isteyen yes ve fütûru mahva çalış!...Kanaryanın boş kalan kafesini diğeri bir kuş işgâl edebilir, onun da lâtif terâneleriyle küçücük gönlün neşelenir!...

Ağlama! Ey ma'sûme-i behiştî ağlama! Ağlama!!...

Âlâm-ı âlemden bî-haber çocuk! Meyûs olma, kuşun ölmedi, hadika-i aliyine şehper-i

cünbân i'tilâ oldu...Sen şimdi gülistân-i hayâtın bir gonce-i rebîsin ki: Yakın zamanda küşâyış-pezîr-i letâfet olacak, revâyih-ı dil-nişînini kabûle isâl eder etmez solacaksın. Ah işte o zaman vefâtına ağladığın kanaryanın cinân bahçelerinde âheng-i sedâsını işiteceksin!

Ağlama! Ey ma'sûme-i behiştî Ağlama! Ağlama!!...

(s.83.)

Ahmed Vefâ Bey Biraderimizindir:

Niagara Şelâlesi []

Niagara şelâlesi (Erie) gölünden nebeân ederek (Ontario) gölüne mensup olan (Naiagra) nehrinden hâsıl olmuştur. İrtifâi yüz kırk dört kademdir. Nehir (Erie) gölünden şelâleye kadar süratle kisb-i inhinâ etmiş bir kavs üzerinde cereyân eder. Sükût zamanında ise nehirden ziyâde bir denize benzer ki dalgaları kemâl-i izdihâm ile derin bir vartanın ağzına dökülüp çağlamaktadır. Çağlayan iki şubeye münkasımdır. Bu iki şube arasında nebâtat-ı muhtelifeden müteşekkil bir adacık bulunur ki ulu ağaçlarıyla beraber suların sathına istinâd etmektedir. Cenûb tarafına düşen kütle-i miyâh vâsi bir üstüvâne şeklinde nüzûl ettikten sonra kar gibi beyaz bir çarşaf halinde açılarak ziyâ-yı şemse mukabil elvân-ı seb'a ile mütelevvin olur. Şark tarafında sükût eden kısmı ise mahûf bir zulmet içinde nâbedid olup gider: Tufân sularından teşekkül etmiş bir sütûn-ı müdhiştir denilebilir. Vartanın üzerinde binlerce kavs-ı kuzâhların çatıştığı görülür. Tuğyân halinde bulunan dalgalar lerze-nâk bir sahrâ ile çarpıştıktan sonra geriye püskürüp vâsi bir ateşgâhtan suüd eden dumanlar gibi civârdaki ormanların üzerinde köpükten kasırgalar yağdırır. Çam ve yabanî ceviz ağaçlarıyla ötede beride hayâlet gibi dikilmiş yalçın kayalar, sahnenin tezyinât-ı tabîyesindendir. Cereyân-ı havânın sürüp getirdiği kartallar helezonu bir muharrik üzerinde deverân etmek suretiyle girdâbın ka'rine doğru nüzûl ederler. (Karkaju) nâmını alan bir nevi maymun da uzun kuyruğunun ucuyla azametli bir ağacın mütenezzil dallarına asılıp durur.

(s.84.)

MÜZE-İ EDEBÎ

Şeyh Abdullah Selahaddin Uşşaki el-nakşibendi hazretlerindedir:

Dâmen-i sabra teşebbüs eyle lütf-ı hakka bak
Câe fi'l-Kur'ani fasbir enne va'd Allahi hak

Sûret-i nıkmət görünse olma meyûs ıta
Savfe yu'tike illâ lehu nimeten makat sebak

Rızk-i maksûmun mukadderdir gerekmez ızdırap
Küllü yevmin rızkakum kad câe min rabbi'l-felek

Bezm-i vasla nâr-ı aşkıyla kebâb eyle dili
Lâ yüridullahu min kûm ğayre kalbin muhterek

Etti hak nûr-ı cemâliyle teselli hâtırı
Ahrece-l kalb u binuri'l-ilm min reybil gasek

Mâsiva girdikçe kalbe eyledim eşkim revân
Tahhare-l feyyadu kalbi anhu bilmâi el ğadek

Nûr-ı vahdetle (Salâhi) çün tecellî kıldı hak
Masevvâhu leyse fi-l kalbi binnuri ihterek

(s.84.)

MÜTENEVVİA

Şimendöfer Kazalarına Karşı Tedbir

Belçika trenlerinden birinde âhiren vuku bulan müthiş kaza üzerine bir şimendöfer vagonunda nasıl bulunması, hangi vagonların intihâb olunması ve tren yoldan çıktığı vakit ne türlü hareket edilmesi hakkında Doktor Huber tarafından tedâbir ve nesâyih âtiye beyân edilmiştir:

**İC KESKİNGÖRETİM KURULU
EDİTÖRİYER MERKEZİ**

"Tren yoldan çıktığı zaman –felaket daha netice bulmadan– derûnunda bulunanlar trenin yavaşlamasından mümkün mertebe vuku-ı hâli anlarlar.

Vagonlar yoldan çıktığı vakit tekerlekler demiryolunun arasına girip toprağa saplanarak altından doğru şiddetli sadmelere dũçâr olurlar ve çok defalar yekdiğerlerini ezecek derecede tazyik ederler.

İşte bu gibi zamanlarda evvela yapılacak şey ayaklarını oturulan serirden yukarı olmak üzere yana yahut havaya doğru kaldırmaktır. Zirâ en ziyâde tehlike karşılıklı oturulan serirlerin yekdiğerlerine kavuşmasıdır. Groenendael vâkıa-ı müellemesinden kazazedelerin en çoğu bacaklarından ve alehusus dizlerinden aşağı taraflarından mecrûh olmuşlar idi. Bunun da serirlerin kavuşmasından ileri geldiği bedîhîdir.

(ss.84-85.)

Fıkra

İffet

Şu vak'a-yı müellime on beşinci asrın nısf-ı âhîrinde Kulekapısı civârında zuhûra gelmiştir:

Andon nâmında kunduracı kalfalarından biri ifrâd-ı zarûretle bî-tâb, nan-pâre-i ailesini tedârik husûsunda dũçâr-ı ızdırâp olmuştu.

Viranni tesmiye olunan bir zevce ile altı ve yedi yaşlarında iki kız çocuktan başka hiçbir şeye mâlik değildi.

Bu cemiyet-i timsâl-i zarûret, Muhterik Prenci Gazinosu'nun alt sokağında kâin bir evin alt odasında otuz kuruşa isticâr ederek barınmışlardı.

Eşyâ-yı beytiyeleri: Köhnelenmiş iki yorgan, âdi iki şilte, çinkodan ma'mul bir lâmba, su koymak için bir şişe ve buna mümâsil eşyâ-yı âdiyeden müteşekkil idi.

Andon bu hâl-i sefâletin sefilâne imtidâdını nazar-ı dikkate aldıkça dilhûn ve zevc ü evlâd-ı sefâlet mu'tâdını gördükçe mahzûn oluyordu.

Pazardan mâadâ çalıştığı halde alabileceği yevmî, on iki kuruştan ibâret rızk-ı maktûuyla ancak ekmek, gaz, kömür tedârik edebilirdi.

Andon orta boylu, müdevver çehreli, tepesinin saçları dökülmüş, kara gözlü, kır bıyıklı oldıkça mutaassıp idi.

Zevcesi "Viranni" ise bulunduğu hâl-i zarûretle hiç mütenâsip olmayacak surette bir sâhibe-i melâhat ve mâlike-i iffet idi. Giriftâr olduğu fakre bir metânet-i kalbiyye ile

tahammül ve her hususta Cenâb-ı Hakka tevekkül eder idi.

Mâlik olduğu bu hüsn ü ânla ekser kadınlardan mümtaz, meftûr olduğu fart-ı kanaatle hepsinden ser-efrâz idi. Zevcine yardım olmak üzere ufak tefek el işleri yaparak satar, inmâniyle çocuklarına elbise yapardı.

Zavallı, bedbaht familya!....İktizâ-yı tâlî-i vârun kendilerini iâşeye vâsita olan Andonlu esîr-i firaş etti: Şiddetli bir öksürük, bir titreme ile hafta başından iki gün sonra yani pazar ertesi günü yatağa düşmüştü.

Salı, çarşamba günlerini pek büyük bir ızdırâp ile geçirdi. Perşembe günü saat altı raddelerinde bu sefil familyaya vedâ'-ı ibdâ eyledi.

Ciğer-pârelerini birer birer âğuş-ı şefkatine basarak pederlerinin gaybûbiyetinden münbais meyûsiyetlerini ta'dile çalıştı.

Tesviyesi şöyle dursun, iki gün sonra kefâf-ı nefis için tedarik edilmesi zarûri bulunan ekmeğin parasını kimden kazanacaklardı.

Andon'dan metrûk on altı ve Viranni'nin kesesinde bulunan beş kuruş on para ile ne yapılırdı?

Viranni'nin hastalığı eser-i keder olduğundan cüz'î bir müddet zarfında savuştu. Yalnız hastalık değil, para da bitti. Yirmi bir kuruşla on gün idâre az bir müddet değildir.

On birinci günü ale's-sabah akşamdan artan bir iki dilim ekmeği çocuklar yediler, karınlarını doyurdular, ilcâat-ı sabâvetle oynaşmaya başladılar.

Şefkatli vâlide yirmi dört saatten beri ağzına bir lokma ekmeğin koymayarak imrâr-ı evkât-ı hayat ettiği halde zerre kadar açlığı hatırına gelmiyordu. Evlâtlarının akşamüstü sızlaya sızlaya isteyecekleri ekmeği düşünüyordu.

Mülâhaza-i mezkûre ile kaldı, yirmi otuz hatve mesâfede bulunan bakkala gitti.

Bakkal Viranni'yi görünce: (Ben de sana gelecektim, bizim doksan dört kuruş nasıl olacak?) sözlerini bir tavr-ı bî-rûhiyâne ile söyledi.

Bu söz bî-çârenin her türlü âmâl ve intizârını mahvetti. Bir okka ekmeğin vermek için epeyce etmiş olduğu istirhâmdan bir semere hâsıl olamayarak, deyn-i tasviye olunmadıkça bir dilim bile ekmeğin alamayacağı cevâb-ı kat'îsini alarak tezgâhtan ayrıldı.

Boynunu bükerek, içini çekerek yoluna devam etti. Her türlü hâtıratına hizmet etmek ister bir türlü muvaffak olamazdı. Komşulardan istemeği gözüne kestirmiş ise de, o vakte kadar fakirlikle güzerân olan ve yirmi yedi yıldan ibâret bulunan müddet-i hayat-ı zarfında hiç kimseden bir şey istememişti.

Bedbaht vâlide!.. Kimseye keşf-i râz edemedi. Meyûsâne eve avdet eyledi. Çocuklarını ekmek bulunan çömleğin başında buldu.

Çocuklar vâlidelerinin geldiğini görünce "Karnımız aç!" vâveylâsını kopardılar. Bu acı feryâd evlâdı istima' eden şefkatli vâlidenin birden bire yüreği titredi. Gözlerinden sirişk-i meyûsiyet akmağa, etrafa melûl melûl bakmağa başladı.

Bî-çâre çocuklar vâlidelerinin ağlamakta olduğunu görünce sükût ettiler. Kalkıp ellerine sarıldılar...

Viranni ise bittabî târî olan helecân-ı kalb sâikasıyla minderin üzerine yıgılıverdi.

On dakikadan ziyâde imtidâd eden bu hâl-i sükûnet sokak kapısının çalınmasıyla nihâyet buldu. Çocuklar koştular, kapıyı açtılar. Biraz sonra odaya Andon'un ustası (Mihal) girdi.

Viranni Mihal'i görünce biraz canlandı. Ağlamasına nihâyet verdi. Mihal'in gelmesi teselli için olduğu besbelli idi.

Mihal bu vazifeyi îfâ ettikten sonra kunduracı dükkanlarından îâneten toplamış olduğu yüz elli altı kuruştan ibâret bir meblağ-ı külli!...yi Viranni'ye teslim etti.

Yüz eli altı kuruş mu?.. Bu sefil familya için yüz elli lira kıymetinde idi. Mihal'in bu insaniyetine karşı birçok teşekkürler etti. Mihal de kalktı, gitti.

Viranni, meblağ-ı mezbûr ile ne yapsa iyi?..Hemen yerinden kalkarak sokak kapısından dışarı fırladı. Biraz kat'ı mesâfe ettikten sonra mârû'l-beyân bakkalın dükkânına muvâsalat etti.

(Mâba'dı var)

Kâmil

(ss.85-86.)

Roman

Miryan Köşkü Fâciası

Mütercimi: Vahdeti

(Mâba'd)

La Baron (Polin'e hitâben)— Kızım, Marki'nin istikametinden mutmain ol... Zaten benim (İrveva) familyasıyla çoktan beri iltifâtım vardır. Fransa'nın en meşhur ve en asillerindendir...

Polin kâmilen Marki'nin istikametine kesb-i itminân etti. Vâlidesine cevâben dedi ki:

—Doktor şimdi gelir. İstimzâc eder ve aldığım cevâba göre hatt-ı hareketimi tertip

ederim.

Marki ayağa kalktı. Sûret-i zâhirede Madam dö Miryan ile kızının arasında vuku' bulan mükâleme, Madam dö Miryan'a ziyâdesiyle te'sîr etmiş idi. Fakat ara sıra şu'le-i sürûr gözlerinde cevelân etmekte olup ketminde ihtimâm ediyordu.

Marki— Ne vakit cevap almak için sizi tasdî' edeyim Madam?

La Baron— Estağfirullah, yarın. Zîrâ doktoru bu akşam görebileceğiz.

Marki kemâl-i ta'zim ile eğilerek:

—Demek yarın geleyim?

Polin —Fakat vâlidem pek ta'cîl ediyor. Bir parça düşünmek için bana bir parça müsaade etmemeli mi?

Polin— Marki İster iseniz bir hafta sonra olsun?

—Pekâlâ. Daha iyi olur.

Marki— Bir hafta sonra olsun. Fakat o bir hafta zarfında hayat ile mevt arasında bulunacağım!

Polin cevâp vermeye hazırlandı. Lâkin salonun kapısı açılıp doktor Brillan'ın vürûdu hizmetçi tarafından haber verildi.

Bu haberi müteâkıp sarı, kıvrık saçlı bir çocuk acele ile içeri girip doğrudan doğruya Polin'in kucağına atıldı:

—Ah Madam, seni ne kadar sevdiğimi ve seni gördüğümünden ne kadar memnûn olduğumu bilsen!

Kapıdan çıkmak isteyen Marki, çocuğun ve onu ta'kip eden Brillan'ın vürûdunu görünce onlara yer bırakmış idi... Doktor ile Marki ki birbirlerini tanyorlardı, teâtî-i selâm ettiler. Ba'de Marki, salondan çıkmadan, Madmazel dö Miryan'ın kulağına eğilip:

—Mark İzdivâc ettiğimiz vakit herkesin önünde sizi vâlideciğim diye çağırabilecek; değil mi Madmazel?

Madmazel dö Miryan, bilâ-cevâp derûnunda şu'le-i sürûr-ı nimet-şinâsi cevelân eden nazarını Marki'ye affetti. Ve merdüm-i dîdesini pek çok iştiyâk ile sinesine çekti.

Marki son defa olarak huzzârı selâmladıktan sonra azîmet eyledi.

Marki gittikten sonra Doktor Brillan Madmazel dö Miryan'a hitâben:

—Marki Dirveva değil mi Madam?

—Evet... Tanıyor musunuz?

—Bir parça...Kendisini nerde gördüğümü bir türlü der-hâtır edemiyordum.

Polin, ki çocuğundan bahsetmek arzusunda bulunuyor idi. Doktora hitâben:

—Biraz sonra Marki Dirveva'dan bahsederiz. Şimdi Mark'tan bahsedelim. Hasta falan olmadı ya?..

Doktor— Hayır.

Mark (Polin'e hitâben)— Hayır Madam, hayır...Gittikçe kuvvetleniyorum.

Filhakika genç çocuk bir simâ-yı letâfet-i intimâ'ya mâlik idi...Yanakları al al dudakları kiraz gibi olmuştu. Hem Şarl'a benzeyip hem de vâlidesinin güzel gözlerine mâlik idi.

Bir zekâvet-i harkulâdeye mâlik olup gayet şamatacı idi.

Zavallı doktor, Mark'ın şamatasından mütâlâa edemez olmuş idi.

Doktor (Polin'e hitâben)— Kabil değil, bir dakika bile rahat durmuyor. Her vakit beni meşgûl ediyor, her şeyi biliyor, her şeyi de anlıyor.

Filhakika bir zamandan beri Mark doktora birtakım es'ile irâd etmekte idi ki doktoru endişeye dûçâr ediyor idi. Çocuk her ne kadar Madmazel dö Miryan'ı yani vâlidesini "Madam" tesmiye ediyordu ise de kendisine bir yabancı olmadığına kani olmuş idi. Polin'in gözlerinde bir şefkat-i mâderâne nümâyân olduğunu hissediyordu. Ve onun kendisine olan derece-i taallukâtını fehm ve idrâk edemediği halde "Madam" tesmiye ettiği kadına ne dercede nüfûzu olduğunu hissediyor idi. Polin ile artık lâübâli olmuş idi. Böyle olmasından dolayı Doktor Brilland Polin'e hitâben:

—Artık bir daha buraya getirmeyeceğim... Adetâ şımartıyorsunuz....

Polin çocuğu kucağına aldığı vakit bakmakla, okşamakla, öpmekle doyamaz idi.

En küçük arzûsunu is'âf eder, ve çocuk gider iken giryeden bir türlü kendisini tutamaz idi.

O gün Polin, Marki ile mülâkatından nâşî, daha şetâretli ve daha müteessir görünüyor idi.

Polin elân çocuğu kucağında tuttuğu halde eğilip vâlidesine dedi ki:

—Vâlideciğim, çıkar iken ne söyledi biliyor musunuz?

—Evet! Marki mi?

—Evet.... Dedi ki: İzdivâc ettiğimiz vakit sizi herkesin önünde vâlideciğim diye çağırabilecek...Vâlideciğim diye tesmiye olunmak!... Zannediyorum ki bu saadetten başka hiçbir şey mihen ve meşâkımmı ref ü izâlesine kadir değildir. Ah! O melek tarafından vâlideciğim diye çağrılmak, ne kadar mesûdiyet Yârabbim!!...

Çocuğun saçlarına kar düşmüş olduğundan bir parça ıslanmış idi. Polin doktora

hitâben dedi ki:

—Böyle fenâ bir havada nasıl evden çıkmağa cesaret ettiniz?

—Peki! Öyle ama... Eğer çocuğunuzu getirmemiş olsaydım bana gücenmez miydiniz?

—Gücenirdim doğrusu, ne yalan söyleyeyim?..

—Gördünüz mü?... İşte sizi gücendirmemek için zahmeti ihtiyâr eyledim.

—Teşekkürden âcizim doktor. Sizin gibi bir hâmiye mâlik olduğumuzdan kendimizi fîe kadar mes'ud kıyas etsek sezâdır... Peki! Yolda üşümediniz mi?....

—Üşümek mi?... Benim gibi köhne bir kadîd hiç üşür mü?

Polin— Çocuk?

Doktor— Çocuğa bir şey olmadı...Ne olduysa bizim bârgire oldu....

La Baron—Sahih! Zavallı hayvan...(Batist)'e söyleyim de iyice baksın

Doktor— Müsterih olunuz Madam...Ben onu tenbîh ettim..

Polin Mark'ı ateşin önünde bir koltuğa oturtmuş idi, ellerini ve ayaklarını yoklamış idi.

Mark— Üşüyorum. Buraya geldiğimden doğrusu pek memnun oldum

—Niçin geldin?...

—Seni görmek için.

—Beni görmeyi demek arzû ediyordun?

—Ya!!

—Peki dâima, her vakit benimle bulunsan sevinir misin?

—Hay! Hay! Hiç sevinmez miyim?...

—O vakit doktoru unuttur musun?

—Onu da unutmam.

—Unutmaz isen nasıl onu bırakıp benimle beraber olmasını istiyorsun?

—Öyle ama onu terk etmeksizin seninle beraber olmasını istiyorum.

Bu son sözleri işiten Doktor Brillan gülmeğe başladı.

Doktor (Polin'e hitâben)— İstiyor ki ben sizi alayım da hep beraber olalım. Fakat ne çâre ki zevc vazifesini îfâ edecek sinni tecâvüz ettik. Çok zaman mürûr etmez benim yüzümden siyahlar giymeye mecbûr olursunuz.

La Baron— Nasıl?... Sizin gibi kavû'l- bünye bir adam...

Doktor— Kavû'l-bünye mi?...Evet! Vaktiyle öyle idim...Fakat şimdi!...Hülâsa-i kelâm artık makberimize doğru gittiğimi biliyorum....

La Baron— Neden?... Hasta mısınız?...Birşeyiniz mi var?

Doktor— Hayır...Lâkin za'fiyet var ki ondan daha vahîmdir.

(Mâba'dı var)

(ss.87-88.)

Nr. 12

İ'tizâr

Rüfekâ-yı tahrîriyemizden (Vahdefî) Efendi hasbe'l-iktizâ gazetemizden keff-i yed eylemiştir.

Mirsad'a derc olunan bir eserin noksan bırakılması mesleğimize külliyyen münâfî ise de mûmâ-ileyh tercüme eylemekte olduğu **Miryan Köşkü Fâciası** nâm romanı bilâ-kemâl ayrıca kitap sûretinde neşr edeceğini beyân eyledikten fi-mâba'd bu eserin tarafınızdan tercüme ve ta'kîbi müteazzir olacağı cihetle ser-muharrîrimiz İsmail Safâ Bey'le biraderi Ahmet Vefâ Bey'in müştereken tercüme ve ikmâline muvaffak oldukları Vehâmetli Sevdâlar ünvanlı romanın bu nüshadan itibâren dercine ibtidâr olunmuştur.

(s.89.)

KISM-I EDEBÎ

Levha-i Seher

1

Tulû' mihrî mi alkışlar âşiyânlar içinde?

Tuyûr, zenzeme-sâz oldu gülistânlar içinde!

Değil bahârda hattâ gehi hazânlar içinde

Seher zamanı güşâyışlidir zamanlar içinde;

Fakat buluttan eser yokken âsmânlar içinde,

Niçin şu karşıki dağlar bugün dumanlar içinde?

2

Cihânda bağ-ı irem şimdi varsa işte bu yerdir,

Ki her sefâsını tevsîf eden şu zenzemelerdir!

Gönül bu yerde ser-âzâde-i kuyûd-ı kederdir

Cihân bu demde küşâyış-pezîr-i feyz-i seherdir;

Nakarat

3

Şükûfezâr-ı behiştî midir bu mecmu'-ı hûbân?

Bu âb-ı sâfi-i gîtî-nümâ, bu kevser-i hûşân

Olur benim gibi tenhâ rû-yı zılâl-i hıyâbân

İçinde belli olur her bakışta safvet-i vicdân;

Nakarat

4

Latîfdir: Neye baksam şu anda hâline benzer,

Şu şi'rimin bin ma'nâsı hep meâline benzer;

Güneş benim nazarımda senin hayâline benzer!

Bu infilâk sihr-i hande-i cemâline benzer;

Nakarat

5

Demekde haklıdır insan bahâra sûr-ı muhabbet;

Evet!. Bu vech iledir sûret-i mürûr-ı şebâbet

Bugün nesîmde var nûkhet-i sūr-ı saadet

Hulûl-ı fecr ile yağmakta arza nûr-ı sebâhat;

Nakarat

İsmail Safâ

(ss.89-90.)

Ahmed Vefâ Bey biraderimizindir:

Nazîre []

Bir seher vaktinde gitmişim şu âli dağlara

Maşrıkın vermişti ziynet reng-i alı dağlara

Her taraf pür samt u hayret, bir lisân-ı ma'nevî

Eyliyordu sanki takrîr-i meâli dağlara

[] Bu nazire Huz Mâ Safâ'da münderic olan gazelime nisbetle pek lâtifdir.

Kalbime bir hüzn-i rûhânî dolar bilmem niçin
Her ne dem atf-ı nigâh etsem şu hâlî dağlara

Bir tecellî etse yüz binlerce Tûr eyler zuhûr
Sevdiğim bir çehrenin nûr-ı cemâli dağlara

Vecd ü hâlim var fakat bilmem nasıl bir vecd ü hâl
Kalbimin tesîr eder mutlak bu hâlî dağlara

Bir hakikat keşf eder gönlüm nigâh ettikçe ben
Kudretin âsâ-ı i'câzıyla mâli dağlara

Hep bizimçündür kavuşmak ihtimâli sevdiğim
Dağların yoktur kavuşmak ihtimâli dağlara

Yazdığım şi'r-i hazînin ey Vefâ zanneylerim
Pek münâsib düştü hüzn-âver meâli dağlara

(s.90.)

Şair-i güzide-sühen Mehmed Tevfik Bey biraderimizinidir:

Bir Subh-ı Safâ İdi

Bir subh-ı safâ idi, çemen-zâr
Olmuşdu safâ içinde bîdâr:
Gördüm ben o dil-rübâyı anda
Etrâfa kılardı sevk-i enzâr

Parlaktı yüzü doğan güneşten,
Bir matla'-ı nûr idi o gerden;
Eyledi nigâh-ı dil-fürûzu
Taltîf-i sabâh ü mihr ü gülşen

Düştükde nazar o dilsitâne
 Bir velvele düştü kalb ü cânê;
 Gîtmez bu hayâl ü hâtırmıdan:
 Bir kuş ötüyordu âşıkane!

Meshûr-ı safâ-yı aşk .. Lerzân,
 Koştum ona doğru eşk-rizân;
 Mahzûz gibi bu cür'etimden
 Ağreb, o da olmadı girîzân.

Bir lemhada karşılaştı enzâr,
 –Kılmıştı güneş de arz-ı dîdâr–
 Tîr-i nigehiyle ben uruldum,
 Düştüm .. O meh olmadı haberdâr.

Hâlâ o nigâh ile harâbım!
 Hâlâ o sükût ile türâbım!
 Şâdâb-ı visâl-i rûhum amma
 Bâki yüreğimde iltihâbım!

(s.90.)

Üsküdarlı Râzî Efendinindir:

Şehîd-i Yâr!

Ben mahv olayım da yâr kalsın!
 Giryem ona yâdigâr kalsın!
 Gönlüm yine dağdâr kalsın!
 Kâm alsın o şivekâr kalsın!

Görseydi rakîb rûy-i zerdim,
 Anlardı nasıl esîr-i erdim!
 Derdin ne? Deseydi! Şöyle derdim:
 Tek ben öleyim nigâr kalsın!

Yâr olmadı gitti tâli'-i dûn!
 Gönlüm, gözüm işte zâr ü pür-hûn!
 Olmaz mı gırîv-i âhım efzûn?
 Âhım ona bergüzâr kalsın!

Bîmâr u esir-i nâtuvânım!
 Feryâd ile geçmede zamanım!
 Olsun-da- ona fedâ şu cânım!
 Dünyâda o pür-mesâr kalsın!

Bir derd ü belâ hayâta rehzen!
 Bilmem ki verem miyim? Neyim ben?
 Bâri beni kendin ur da gül sen!
 Nâmım da –Şehîd– -i yâr kalsın!!

(ss.90-91.)

*Ebu'l-Hüseyin bin Mansur'un gayet güzel yüzlü bir yek-çeşm hakkında söylediği
 beyittir:*

Velehü aynun-esâbet küllü aynın
 Ve ayne kad esâbetha el-uyûn

Tercümesi:

O güzel, bir göze mâliktir ki letâfeti hasebiyle herkesin gözüne isâbet eder ve bir göze
 mâliktir ki ana göz isâbet etmiş.

(s.91.)

MÜZE-İ EDEBÎ

Zekât-ı sıhhat-i cism est haste pörsîden
 "Sâib-i Tebrizi"
 Hâl-i hastayı sormak sıhhat-i cismin zekâtıdır.

*

Âb-rû netüvân berâyı âb-ı hayvân rîhten
 "kezâ"

Âb-ı hayât için yüz suyu dökmek olmaz.

*

Der bahârân mest-râ ma'zûr bâyed dašten

"kezâ"

Bahar mevsiminde sarhoşu ma'zûr tutmak lazım gelir.

*

Be-sîm-i kalb netüvân mâh-ı Kenân-râ hurîd ez-men

"kezâ"

Benden Hazreti Yûsufu kalb akçe ile satın almak olamz.

*

Ez duzâh-ı kilid-i behişt berîn mecû

"kezâ"

Cehennemî de cennet anahtarı arar.

*

Güristne-çeşm-i dâm ez şikâr kem neşevêd

"kezâ"

Tuzağın açgözlülüğü av tutmakla azalmaz.

*

Bâ-nâkısân sitze nümûden kemâl nist

"kezâ"

Nâkısalarla cidâl etmek kemâl değildir.

(s.91.)

MÛTENEVVÎA

Fıkra

İffet

(Mâba'd)

Bakkal Viranni'yi görünce, yeniden biristirhâmda bulunacak diye dönüp bakmadı. Ancak aks-i endâz-ı sâmiyası olan para şıkırtısına hayretle baktı.

Viranni bakkalın doksan dört lira alacağını kâmilten te'diye ederek biraz da ufak tefek alarak bir çâryek sonra meskenine muâvedet eyledi.

Çocuklar vâlidelerinin elleri dolu olarak döndüğünü görünce hemen hücûm ettiler.

Okkalık ekmeği koparıp yemeğe başladılar. Viranni çocukların bu meşgûliyetleri esnâsında ev sâhibine olan bir aylık borcunu tasviye etti.

Doğrusu böyle bir vakt-i zarurette Viranni'nin göstermiş olduğu sabr u temkîn şâyeste-i tahsîn idi.

Yirmi bu kadar kuruştan ibâret olan meblağ mütebâkiye ile on gün –yalnız ekmeğe yemek şartıyla– imrâr -ı hayât ettiler, ba'de bakkala muhtâc oldular. Bakkal bir hafta kadar yiyeceklerini te'diye etti. Hafta geçtikten sonra veresi vermemeğe başladı. Viranni'nin ikinci defâ olarak uğramış olduğu şu felâket her türlü âmâlini berbât etti. Kime yalvaracağını nereye mürâcaat edeceğini şaşırıldı.

Vakit, akşam olmak münasebetiyle çocuklar kırıntı ekmekleri yiyerek uyudular. Zavallı vâlîde! Nısfü'l-leyle kadar düşünmediği şey kalmadı. Lâkin hiçbir şey fâide-bahş olacak surette değildi.

Sâika-i meyûsiyet-i tâkat-güdâz ile intihârı tasavvur eylemiş ise de evlâd-ı metrûkesinin her birinin giriftâr olacağı sefâleti şefikâne, mâderâne düşünerek bu fikr-i sakîmden mücânebet eyledi.

Sabahleyin ne yapacaktı? Kimden beş para alabilirdi? Sefâlet her türlü felâketi göze aldırır.

Viranni'nin hâl-i zarûret-i iştimâli pek tehlikeli bir nokta üzerinde bulunuyordu.

« Vakt-i zaruret çü nemâned-giriz»

« Dest be gired ser şimşîr-tiz»

Mazmunu tahakkuk etmişti.

Sabah oldu, afitâb-ı âlem-tâb cihâmı tenvîre başladıkta iki saat sonra çocuklarına: Ekmek alacağım bahanesiyle kapıdan dışarı çıktı.

Fikri ne idi?...Ha!... İşte burası biraz şâyân-ı istiğrâbdır. Dünyada nan-pâre tedârikinden âciz kalan kadının fikri ne olur?...Ya teseül veyâhud fedâ-yı iffet!.. Lâkin husûsat-ı mezkûre de mahârete mütevakkıftır. Müddet-i hayatında vedâ-yı şenâatte hatve-endâz-ı cesâret olmamış bir sâhibe-i iffet bu tarîk-i şenâat-ı refîke nasıl sülûk edecekti? Kim bilir?...

Yüksek kaldırımdan, Kulekapısından geçti. (Bon marşe) önünden ağır ağır yürüyerek (Galatasaray) caddesine çıktı.

Mekteb-i Sultânî'yi geçti. Buraya gelinceye kadar atf-ı nigâh eylemiş olduğu

erkeklerden zerre kadar istifâde edemedi. Nasıl etsin?...

O vâdide pûyân olanlar için yalnız güzellik değil, biraz da tezyinâta müteallik şeyler bulunmalıdır. Viranni'de ise tezyinât olmadıktan başka, âdi (lâorâki) den ma'mûl siyah bir fistan ile yamalı bir iskârpinden mâada hiçbir şey yoktu.

Kunduracı kalfasının zevcesinde ne bulunabilir?...

Velhâsıl Viranni hâtırat-ı ye's-âmiz ile yoluna devam ediyordu. Lâkin kendisinde birkaç gün evvelki melâhatinden de eser kalmamış idi.

Gözlerinin etrafı siyahlanmış, yüzü aklıktan beyazlanmış, dizlerinde de adım atmak için kuvvet kalmamış idi.

Bununla beraber evvelki hüsn ü ânı, kendisini tanıyanların zîver-i zebânı idi.

Fransız tiyatrosunun önüne kadar geldiği halde ne kimseye bir söz söylemiş, ne de kimseden bir söz işitmiş idi.

Her ne kadar fikrini icrâ için yoluna devam etmekte ise de vicdânı bu hareketini şiddetle takbîh ediyordu.

Bir taraftan muhâcemat-ı fikriyesini fevkalâde bir metânetle müdâfaa ediyor, diğer taraftan giriftâr-ı pençe-i gaddârânesi olduğu zaruretini sademât-ı mukavemet-sûzuna arz-ı inkıyâda mecbûr bulunuyordu.

Biraz daha ilerledi. Taksim Caddesi'nin üç yola ayrılan mahalinde tevakkuf etti. Kelisa Sokağı'ndan kendisine müteveccihen gelmekte olan bir delikanlıyı gözüne kestirerek yürüdü. Epeyce yaklaştı.

(Mâba'dı var)

Kâmil

(ss.93-94.)

Rû-yı arzda bulunan hudûd-ı telgrafiye'nin mecmû-i tûlu 30,300,000 kilometredir ki hatt-ı üstüvâ dâiresinden otuz defa uzundur.

Mikdâr-ı mezkûrdan:

1,530,00 kilometresi Amerika'da olup geçen bir sene zarfında üzerinde 56,000,000 telgrafnâme teâti edilmiştir.

445,000 kilometresi Fransa'da olup geçen bir sene zarfında 30,050,000 telgrafnâme teâti edilmiştir.

330,000 kilometresi İngiltere'de olup geçen sene zarfında üzerinde 50,000,000

telgrafnâme teâti edilmiştir.

290,000 kilometresi Rusya'da olup geçen bir sene zarfında 10280,000 telgrafnâme teâti edilmiştir.

Bâki kalan mikdarın 190,000 kilometresi (Avusturalya)da 110,000'i (Kanada)da 36,00'i (İtalya)da 31,000'i (Japonya)da 10,900'ü (Çin)dedir.

(s.94.)

A. Fahri Bey tarafından gönderilmiştir:

Kuvve-i Hâfıza [*]

Târih-i insaniyete bir atf-ı nazar olursa pek çok hâfıza sâhipleri enzâr-ı gıpta perverânemiz önünde tecellî eder.

Bunlardan birkaçını zikrederek bu bâbdaki fikrimizi de söyleyeceğiz: "Skaliçero" nâm zat yirmi bir gün zarfında on beş bin iki yüz on kelime hıfzetmiştir.

"Ötîve Resitadi Leyda" nâm mektebin profesörü "Lipse" müverrih-i meşhûr "Taçito" nun yazdığı târihi ezber olarak hiçbir yanlışsız okuyabileceğini söylemiş ve bu iddiasına itimâtsizlik gösterilmiş olmalı ki: Bir müsellah neferin karşısında okuyarak şâyed bir yanlışı çıkarsa o anda vurulmasına râzı olmuştur.

Hikâye ederler ki şâyân-ı hayret bir şekilde kuvve-i hâfizaya mâlik bir İngiliz var imiş: "Volter" Büyük Frederik'e belîğ bir manzûme takdîm etmiş; manzûmeyi okuması emrolunmasına mübnî okumuş. Ba'de'l-mütâlaa Frederik:

Fakat bu manzûme sizin değildir. Bunu bu sabah bana bir başkası da okudu.

Demiş olduğundan Volter'i hayret-i taaccüb istilâ etmiş. Frederik bu sözünü müteâkıp evvelce bir tarafa gizleyerek manzûmeyi hıfzetmesini emrettiği İngiliz'i ihzâr eder; manzûmeyi okutur. İngiliz bu manzûmeyi yalnız bir defa Volter'e okurken dinlemiş olduğu halde hiçbir yanlışsız okumuştur.

Şu yazdıklarımız ve daha pek çok emsâli ihbârat-ı tarihiyeden iseler de zamanımızda

[*] İtalyanca'dan hülâsen tercüme olunmuştur.

böyle bir hâfizaya sahip birinin görülmemesi ashâbının ender olduğunu bildirir. Bize kalırsa bir makaleyi, bir manzûmeyi yahut binlerle lügâtleri ve isimleri hıfzetmek şu vechile mümkün olabilir:

Hıfzolunacak lügâtler her kaç tane ise farz edelim, ki: birinci olarak "fare" kelimesi verildi. Bunun müsemması olan o küçük muzır hayvanı, üzerinde (1) bir numarası murakkam bir kağıt elinde olduğu halde gözünüzün önünden koşup geçtiğini tasavvur ederek zihninize nakşediniz.

İkinci verilen kelimeyi de "şapka" farzedelim: Bunda da ortasında (2) numarası murakkam bir şapka tasavvur eyleyiniz.

Üçüncü farzolunsun, ki bir sandalyedir. Yine bir tarafında (3) numarası murakkam bir sandalyeyi enzârınız önünde tecessüm ettiriniz. İlâh.... Böylece günde yirmi, otuz kelime hıfzilemek herkes için taht-ı imkâna alınmış olur. Yani demek isteriz: Kuvve-i hâfızanın medâr-ı hıfzı nazardır. İzâh edelim:

Bir ressam güzel bir sîmâyâ meftûn olur. Muhâsarında bulunduğu müddet zarfında bu cemâl-i bâ-kemâlden gözlerini ayıramaz. Bundan hiç tereddüt etmemelidir ki ressam bu vech-i lâtifî zihnine tamamen nakşetmektedir.

Resimhânesine gider gitmez hâfızasından fırçasının ucuyla enzâr-ı mehâsin-perestâne arz edecektir. Bu levhâyı o kadar tamam o derece mükemmel resmeder ki: Sâhibesi de görse dû-çâr-ı hayret olur.

Yine bu ressamın enzâr-ı bevâ'l-acibânesini bir bahar sabahının fecr-i şâirânesi celbeder. Bu da aynen nefis bir tablo olacak, âsâr-ı nefise-i meşhûrunda râsimin kudret-i kâbilesini ilân eyleyecektir.

(s.94.)

*Roman***Vehâmetli Sevdâlar []***Mütercimler:**İsmail Safâ, Ahmed Vefâ**Birinci Kısım**Altın Arayanlar***Madam di Favvir'in Zencisi**

Arisp eyâleti bugünkü günde Meksika'nın henüz en hicrî ve hâli kalmış vilâyetlerinden biridir. On sekizinci asrın nihâyet-i senelerine doğru buralarda keşf-i güzâr eden bazı siyahlar bu ıssız vilâyette misafir kabul edecek bir yer bulmaktan bile meyas oldukları halde "Boertadel-Kajön" civârında birdenbire gözlerine gâyet güzel tarh edilmiş bir mesken ilişmekle âdeta müteaccib kalmışlar idi.

"San Mikel" nehri başlıca şubâtından olan "Oris" çayı, şimâlden cenûba doğru imtidâd eden bir silsile-i cibâl ile cesîm bir kayalık arasına geldiği zaman mecrâsını değiştirmeğe başlar ki bu boğaza Meksikalılar bâlâda zikrettiğimiz nâm-ı garîbi vermişlerdir.

Mezkûr dağların sırtı eşcâr-ı cesîmeyi hâmil nihâyetsiz tabakalardan ibârettir. Kavak ve söğütler, yeşil dallarını mecrâ-yı nehr üzerine salıvermişler; nehir yağmurlu mevsimlerde mütehevvirâne bir cûş u hurûş halini aldığı halde fasl-ı bahârda cereyân-ı sâkinesiyle gayet nazar-rübâ zikzaklara münkasım lâtif bir yol manzarası irâe etmekte bulunmuştur.

Karşı sahillerdeki kayalar ise, pek sık olan vaziyetleriyle "Oris" in üzerinde bir tâk-ı zümrüdîn teşkil eyleyen "liana" ve nebâtât-ı sâireden, mütevvic bir perde manzarasında görünür.

Kış fırtınalarında sular, yüksek dağ tepelerinden fişkırıp altın tozlarıyla mahlût olan kumları sürükleyerek nüzûl ederler.

Söylediğimiz mesken topraktan bir katı ve tahtadan birkaç pencereyi şâmil bir binâ-yı basît olup mezkûr dağ tabakalarının biri üzerinde mebnidir.

Bu hâne mahsuldâr bir bahçe ile muhattır. Cesîm nar, şeftali ve ayva ağaçları, gül ve erguvan ve beyaz renkli çiçeklerinin mebzûliyet-i lâtifesiyle iklimin servet-i tabîyesini alkışlayarak teşhir ederler. Bu münbit hadîkanın vasatına mevzu' -ı mesken-i dil-ârâm, bir çiçeklik içinden çıkıp arz-ı endâm etmiş gibi görünür. Miyâh-ı câriye yüksek tabakalardan

[] Emmanuel Konzale'nin âsârındandır.

huni şeklindeki havuzlar içine dökülerek sesleri âfâk üzerinde in'ikas eden gürültülü selsebilleri teşkil ederler. Sükûd ve kozalakları solmuş pamuk ağaçlarından mürekkep bir çit nehir cihetinden bahçeyi ihâta eder.

Bu levhâ-yı sâhirâne üzerindedir ki: 1797 senesi Ağustos günlerinden birinin fecr-i nûrânisi, تنها bir ağaç altında hâb-ı nûşîn-i nâze dalmış, benât-ı Havvâ'nın en güzellerinden bir dilber ferîşte misâli tenvire şitâb eyliyordu. Kar gibi beyaz olan nâsiyesi letâfet ü ismet-i melekâne alâimini bedâheten ibrâz etmekte, kıvrık uçları, beyzi şeklindeki çehre-i lâtifini ihata ederek gerden-i billurunu üzerinde ihtizâz eden kumral saçları, nesîmin temâs-nevâz-şikârânesiyle dalgalanmakta idi.

Uzun ve mukavves kaşları açık siyah renginde olup küçük ipekten kilimler gibi az eğri ve gayet çok olan gür kirpikleri, gözlerinin nigâh-ı mütebessimânesine nâ-kaabil-i tahammül bir manâ-yı muhabbet -i âlâve ve ilka edeceğini gösteriyor, çekme ve ince bir burun ile kenarlarına doğru hafifçe yükselmiş bir leb-i lâl-gûn bu sîmâ-yı hüsn-i efzûna bir hüsn-i ulvî-i diğér bahş eyliyordu.

"Rebözö" nâmındaki atkısı –ki Meksikalıların gözlerinden başka yerlerini göstermemek üzere baş ve omuzlarından kuşaklarına kadar sıkıca sardıkları beyaz ve mâî ipekten ma'mul bir nev'i şerittir– bir ağacın üstünde asılmış idi. Kısa yenli ve dantela saçaklı bir gömlek göğsünü ve omuzlarını harâret-i şemsden vikaye etmekte ve kırmızı çin krebinden ma'mul bir kuşak vasıtasıyla nâzik endâmı etrafında şişirilen ipek fostası, tülbind etekleri altında revnak-nisâr olan küçük ayaklarını hariçte bırakmakta idi. Boynunda gâyet zarif bir altın köstek muallak olup; biri birkaç tel sarı saçları, diğeri nâime-i perî-lik'anın kendisine fevkalâde müşebbih bir çocuk resmini hâmil; bu nâzik zencir-i zerrînin nihâyetinde lerzândır.

Bu kadın uzun ve sıkıntılı bir intizâr içinde galebe-i nevm ile ağacın altında uyumağa mecbûr olmuş ve aralık dudakları kesik ve nâ-tamâm bir surette sayıklamağa başlamış idi.

Mevkîin sükûn ve sükûnetiyle beraber, kendisi bu saatte bahçede yalnız değil idi. Eğer birdenbire uyanıp nazarı Oris'in istikametini ta'kip etse korkusundan dehşetle haykıracağından şüphe yoktur:

Dümdüz bir alın üzerinde iri ve sarımsı gözleri dışarı fırlamış, heman müselles şeklinde yünlü ve siyâh bir baş pamuk ağaçlarının kozalakları ve soluk yaprakları arasında dikilmiş duruyordu.

Bu zencinin ağzı açık ve çehresi gayr-ı müteharrik olduğunda bakılsa da, hurşid-i

garbın son şuaâtından altın rengine girmiş iki cam gibi parlayarak genç kadının üzerine dikilmiş olan, gözlerinin ışıltısına dikkat olunmasa ânât-ı hacr etmiş zannına düşülür.

Hevesât-ı vahşiyâne hissiyât-ı harisâne ile mümtezic sâdedilâne bir veleh ü hayret, bu korkunç çehre üzerinde teressüm etmiş idi. Azâsının hiçbirinde hareket görülüyor ise de vücûdunu kaplayan hırs ve heyecan, derisinin reng-i siyâhını tahrif eden sarılığından belli oluyor idi. Vahşî herif âbâ ve ecdânının biçimsiz bütleri karşısında asla bu kadar derin vecd ü hale müstağnık olmamış idi. Nâimeyi mâhiyeti acîb ve mechûl bir vecd olmak üzere nazar-ı dikkate aldığı halde kalbinde kendisine perestiş dercesinde bir sevdâ uyanmış idi. Nihâyet sînesinden şiddetli bir bora gibi şiddetli bir âh-ı serd çekerek dedi ki:

—Ne kadar güzel!... Oh yalnız da.... Bizim efendi uzak yerlerdedir. Epeyce zamandır kendisinden intikam almak isterim.

Tunç rengine girmiş suratı inbisât ederek evvelki hayret-i meftunâne müeddâsını birdenbire gâip etti. Hâinâne bir tebessümle:

—Eve ateş verdikten sonra bunu kollarımın içinde götürsem! Yalnız ellerimle küçücük ağzını tutmak kâfidir. Ne kadar bağırsa nâfile! Kimse işitemez.

Pamuk kozalaklarını elleriyle ayırıp dizleri üstünde sürüklenerek garip bir havf u ihtirâz ilerledi. Genç kadına o kadar yaklaştı ki eğilip de büyük bir merak ile kendisine baktığı zaman nefesinin sadâsını işitti. Biraz sonra bu nefha-i latîfenin kendi kolu üzerinde titrediğini hissetti. Hâsılı nâimenin gözleri açılıyor gibi ecfânının hareket ettiğine zâhib olarak ihtiyârı da elinden gitti. O zaman, gerek sâhibesini şimşek ziyâlarını andıracak ilk nazarları karşısında mebhût olmak ve gerekse kendisini birdenbire korkutmak endişesiyle titremeye başladı.

Hayvanât-ı vahşiyânenin insanlar ve zencilerin beyazlar karşısında bil-kuvve hissettikleri vazâat-ı nefis ve mecburiyet-i ta'zim ilcaâtına tebayiyyet etmiş olmalıdır ki bu siyah "Herkül" yavaş yavaş geri çekildi. Derhâl vahşilerin ve çölde tavattun edenlerinden kâffesinde olduğu gibi keskin bir kuvve-i sâmiaya mâlik bulunan kulakları ağaçların yeşil ve taze kabukları üzerinde birtakım yapışkan pullar sürtünüyor gibi devamlı ve garip bir sadâ işitti. Zencinin gözleri fevkalâde bir surette açıldı. Dehşetli bir ra'ş'e bütün adelâtını bükerek hemen karara hazırlandı. Fakat müteâkıben bu havf-ı denâet-kârâne sevk-i tabîisine karşı metinâne mukavemet etmeği göze aldırdı. Genç hanımının dâimâ uyumakta olduğuna bakarak toprağı kaplamış olan uzun otların içine gömülüp yeri dinledi. Kadını uyandırmaksızın diğer bir gürültü daha tekrar etti. Hâsılı bir hurma ağacından açılıp atılarak

kamçı kayışı gibi dallara sarıldığını gördü. Yılanın haç şeklinde ve kule renginde büyük bir benek ile müzeyyen olan müdevver başı, "liana" ağaçlarının düz ve müstakim sakı etrafında mâi çiçeklerle tetevvüc eden sık yaprakları arasında uyanarak neş'everâne ıslık çalıyordu. Siyah yahud beyaz kenarlı al renginde, birtakımı ise koyu kırmızı olduğu halde şa'saali gözleri gibi tavus kuşunun kuyruğuna ve kelebeklerin kanatlarına medâr-ı ziynet olacak kadar rengin bulunan parlak dâirevî diğer noktalarda sırtını istiâb eylemiştir. Orada ma'sumâne bir uyku içinde bulunan mahluke-i latîfenin bu korkunç hayvanın âğuş-ı katilânesine girmek tehlikesinde bulunuşu pek dehşetli bir manzara teşkil eylemiş idi. Zenci ise bu dil-hırâş sahneye, kararsızlığından bir tavr-ı hirâs-engiz kesb etmiş çirkin bir nazarla ve elini çizgili bezden ma'mul donuna götürerek uzun ve kemikli boynunu acemisine otlardan dışarı çıkardığı halde eblehâne ve kindarâne bir tebessüm, çiçek hastalığından lekedâr olan çehresini sakıl bir surette buruşturmakta idi, dedi ki:

(Mâba'dı var)

(ss.95-96.)

Nr. 13

İhtar

"On Dördüncü Asrın Türk Muharrirleri" ünvanıyla Mekteb-i Mülkiyye-i Şahâne mezunlarından İsmail Hakkı Beyin neşr etmekte olduğu risâil-i intikâdiyeden ikinci defter hakkında bazı mütâlaatı hâvi şâir-i güzide-sühen Mehmed Tevfik Beyefendi tarafından bir varaka aldık. Bunun tarafımızdan yazılan cevâp ile beraber bu nüshaya derci arzu edilmiş ise de yetiştirilemediğinden ve gelecek nüshayı ise "müسابaka-i edebiyeye" işgâl edeceğinden on beşinci nüshaya te'hîri zarûri görüldü.

KISM-I EDEBÎ

Şarkı

Her dem sözüm efsûs ile eyvâh olacaktır;

Dünyâda benim son nefesim âh olacaktır.

Derdimden, emînim o da âgâh olacaktır:

Dünyâda benim son nefesim âh olacaktır.

Pür-girye olan gözlerimi bağlayacaksın:
Kurbân edeceksin de beni ağlayacaksın,
Âhın ne demek olduğunu anlayacaksın:

Nakarat

Sağlıkta Safâ böyle gider nâle vü zârım,
Hâk-ı siyehe düştüğü dem cism-i nizârım,
Âh olmalıdır Fâtihâ-yı seng-i mezârım:

Nakarat

İsmail Safâ

(s.97.)

Şâir-i güzîde-sühen Mehmet Tevfik Bey

Bûse-çîn

Olurdu mâh-ı tâb-ı leyle-pîrâ,
Zemîn-i kalbe pertev-rîz-i sevdâ;

Havâ müstağrak-ı envâr-ı safvet;
Çemen mesrûr .. Pür feyz ü tarâvet;

Nesîm eşkûfelerle sohbet engîz;
Nevâ-yı şevk-i bülbül rikkat - engîz

Bütün mevki'de şiddet-bahş-ı sevdâ,
Hazîn bir reng-i tenhâ-yı hüveydâ.

Bütün safvet, bütün rûh u letâfet,
Bütün ulviyet ü sevdâ vü rikkat,

O sevdâvî letâfetlerle mahsûr,
O rûh-âşûb-ı ulviyyetle meshûr,

Garîk-i inşirâh u şâdmânî,
Masûn-ı ibtilâ ... Mest-i cevânî,

Gönüller toplu ..Kâküller perişân,
Ederdik yâr ile gülşende seyrân.

Kıladı aşkımız gülzârı taltîf,
Kıladı şevkimiz ezhârı taltîf,

Gelirdi bir safâ gülzâra bizden:
Çiçekler nûr alırdı handemizden.

Hezâr-ı zâr ile dem-sâz olurduk,
Nesîm ü cûya harf-endâz olurduk.

Ederdik gâh –mağlûb-ı muhabbet–
O meh-pâreyle müştakaane sohbet

Açardık –inbisât-ı rûha bais–
Tabiattan ... muhabbetten mebâhis.

O, medheylerdi sabr-ı âşikânı,
Dilerdi aşk ile memlû cihânı.

Ederdim bense vasf-ı la'l-i handân,
Odur uşşâka, derdim, bahşeden cân.

Ne oldum ben de bilmem böyle derken
O mâhın bûse-çîn oldum lebinden.

O dem elverdi hayret kalb ü câna,
O ân-ı hayreti vermem cihâna!...

(ss.97-98.)

*Mîr-i mûmâ-ileyhindir:***Kıt'a**

Ne anlatır Meleğim! Giry-e-i şebâne sana?
 Ne bildirir seheri âh-ı âşikaane sana?...
 O âh u giryede aşkım tezâhür etmez mi?
 Ben âşıkım sana! Ey hüsn-i bî-bahâne Sana!

(s.98.)

*Mehmed Emin imzâsıyla vârid olmuştur:***İstimdâd**

Fikrim ne yaman gazâb içinde,
 Gönüm dahî ıztırab içinde.

Ey şive-i ahsen-i muhabbet!
 Senden bana lütf ile mürüvvet.

Sen nûr-ı celîl-i kibriyâsın,
 Feyz-âver-i rahmet-i Hüdâsın.

Tevcîh kılıp edince ümmet
 Hissetmededir azîm-i heybet

Levlâk ile vasfolundun ey nûr!
 Ümmet de şefâatinle mesrûr.

Ey şu'le-feşân-ı nûr-ı Ahmed!
 İmdâd, garîbe... Yâ Muhammed!

(s.98.)

Bahriye Mektûbî Kalemi hulefâsından Osman Cem'i Bey'indir:

Gazel

Görünce pertev-i nûr-ı nigârı oldun cân-ı pür-nûr
Bu rûşendir olur şemsin ziyâsından cihân pür-nûr

Sen ol nûr-ı mücessemsin ki ey mâh-ı cihân efrûz
Fürûg-ı mihr-i hüsnünden olur lâhûtiyân pür-nûr.

Güneşten ay nasıl nûr iktibas eylerse âlemde
Olur vech-i münîrinden de rû-yı mehveşân pür-nûr

O rütbe nûr-ı aşk-ı yâr dilde müncelîdir kim
Olur her lem'asından necm-i baht-ı âşıkân pür-nûr

Dil-i cem'i cemâl-i yâr ile pür-nûrdur zîrâ
Olur aks-ı şu'â-yı mâhdan âb-ı revân pür-nûr

(s.98.)

MÜZE-İ EDEBÎ

Hîç kes bî-gûşmâl-i rûzgâr âdem neşod

"Sâib-i Tebrizî"

Zaman te'dib etmedikçe kimse âdem olmaz.

*

Garibî der-cevânî âdemî-râ pîr mî-sâzed

"kezâ"

Gurbet adamı gençlikte ihtiyâr eder.

*

În hâb ne hâbist ki ta'bîr nedân kerd

"kezâ"

Bu rüyâ tabîre gelir rüyâ değıldir.

*

Pâ-yı hod-râ çün tevâned dâşten rûşen-i çerâğ

Mum kendi dibine nasıl aydınlık verebilir?

(ss.98-99.)

Ekrem Bey imzâsıyla gelmiştir:

Kâleli el-mahbûbu saffinî entefî errasfih fesayhî

Kültü vasfen bî-intisârî küllü mafiki meylihî

Tercümesi:

Mahbûbem dedi ki: "Sen vasf u medhde yed-i tulâya mâliksin; beni de vasfet"

Ben de dedim ki: Seni muhtasıran vasfetmek lâzım gelse "Her şeyin güzel" demeliyim!

Etibbi ennefsih hayre men eddebed dersi

Tercümesi:

Nefsin edeceği terbiye, dersin verdiği terbiyeden daha hayırlıdır.

MÛTENEVVİA

Fıkra

İffet

(Mâba'd)

Yüzüne kemâl-i dikkatle bakarak tebessüm eyledi. Viranni'nin bir tavr-ı sâde-dilânesini şâyân-ı istigrâb gören o zât hadd-i hareketini Viranni'nin istikametine tahvil etti. Rû be rû geldiler. Viranni tirtir titriyordu. Lâkırdı söylemeye değil ağzını bile açmaya iktidârı kalmamış idi.

Acaba bu kadar kendisini dûçâr-ı ızdırâp eden şey ne idi?... İffet...

İffet, o gevher-i girân-kıymetdar ki her türlü servet ü sâmâna kisb-i rüçhân eder.

İnsaniyet iffet ile kaimdir.

İffetle yaşayan bir fakir, o haslet-i memdûheden hissemend-i istifâde olamamış bir sâhib-i servetten daha ziyâde şâyeste-i tevkîrdir.

İffet, enver-i zulmet-efrûzdur ki dâimâ sâhibinin nâsiyesinde pertev-rîz-i tecellidir.

Viranni kendisine nazar-ı istigrâb ile bakan zâtın "Bir şey mi istiyorsunuz?"

suâlini tasdiklen başını salladı. Tekrar eden "Ne istiyorsunuz?" sulâine mukabil maksadını efhâm etmek üzere câli bir surette gülümsedi.

Bu tebessümün tazammun eylediği manâya delikanlı derhâl intikal ederek:

—Konuşmak mı?

—.....

Viranni şu muhâvere esnâsında ne hallere girmişti? Burasını kaariler tayin eyler.

Viranni'nin perişanlığının adamcağızın terâhhüm ve ve rikkatini celbetmesi üzerine:

Baksana, kuzum! Etvârından istidlâl ettiğime göre sâika-i zarûretle şenâati iltizâm ediyorsun. (Cebinden çıkardığı mecidiyeyi Viranni'ye vererek) Para lüzûmu oldukça beni bu vakitler buraya gelip bekle! Elimden gelen muâveneti diriğ etmeyeceğimi va'deylerim.

Diyerek sevk-i maksûda müteveccihen hareket etti.

Bî-çâre kadın!... Görmüş olduğu şu lâtif gayr-ı memûl ile emeline pek büyük olacak olan o dil-nevâz va'd üzerine ifâ-yı teşekküre bile muvaffak olamayarak bir beht-i ümîd-perverâne içinde kalmıştı. Kestirme gitmek üzere kilise sokağına saptı.

Bir iki adım atar atmaz ne görse beğenirsiniz? Yolun üzerinde "sagiren"den mamûl büyükçe zarf bir çanta! Bunun almakta tereddüt etti. İyice düşündü; Nihâyet istishâbda bir mazur göremeyerek yerden kaldırıp koluna taktı.

On dakika sonra çocuklar için mübâyaa etmiş olduğu ekmek ile evine muvâsalat eyledi.

Açlıktan sızlamakta olan yavrularına ekmeği vererek minderin üzerine oturdu. Çantayı açmak için epeyce uğraştı.

Kilitli olduğundan açamadı. Kırmaya da kıyamadığından kaldırıp minderin üzerine attı.

Ekmek yemekte çocuklarına iştirak etti. Bu üç sefil yiyinti ile meşgul idiler ki münâdiler sokaklarda:

"Bir çanta gâip olmuş, bulana müjdesi var!"

Diyerek bar bar bağıyorlardı. Viranni hem yemek yiyor hem de nidâları dinliyorlardı.

İyice kulak kabarttı. Yemekten kalktı. Kapının önüne çıktı.

Münâdiye çantayı bulduğunu anlattı. Bunun üzerine tellâl "peki!" diyerek çekildi gitti. Viranni de odasına avdet etti.

Yarım saat sonra kapı çalındı. Viranni karşısında ma'hûd tellâl ile bir sefâret kavvâsı gördü. Kavvâsın talebi üzerine Viranni bilâ-tereddüt çantayı teslim etti.

Kavvâs birlikte sefârete gidileceğini ifâde eyledi ise de Viranni "sefârete gidecek kıyâfete sâhip olmadığından dolayı beyân-ı mâzeret ederim" cevâbıyla redd-i teklif ettiğinden herif bu mümânaatına karşı ısrar etmeyerek döndü, gitti.

Yirmi dakika geçer geçmez kavvâs yine avdet etti. Behemehal sefâretten istenildiğini

ve davetine icâbet etmesini katiiyen beyan ederek Viranni'yi alıpSefâretine götürdü.

Kavvâs Viranni'yi salonda terk ederek bir odaya girdi. Biraz sonra perdeyi açıp içeri girmesini işâret etti. Viranni odaya girdi. Kendisini beş on kişiden mürekkep bir heyet huzûrunda buldu.

Viranni'yi isticvâb ettiler. O da keyfiyeti ber-tafsîl hikâyeye eyledi. Huzzâr bu hikâyeye-i müelleme-yi istimâ ile bî-huzûr oldular, kadıncağızın haline acıyarak kayd-ı hayat şartıyla yüz elli kuruş maaş tahsîs ettiler.

Bir iki gün sonra sefâret tarafından münâsîp iki odalı bir hânecik mübâyaa olunarak bu sefil familyanın iskânına tahsîs kılındı.

Viranni iffet ve sadâkati sâyesinde nâil-i saadet olarak bir çok zamanlar -- sevâbık-ı ahvâline nisbeten-- pek güzel denilecek bir surette evlâdlarıyla birlikte müsterihâne imâr-ı hayât eyledi.

İşte bu hikâyeye ettiğimiz surette husûl-pezîr olan refâhiyet netice-i iffettir.

Son

Kâmil

(ss.100-102.)

Koçâne Tahrîrât Kâtibi Vodinelî Hascan Remzi Bey'indir:

Bir Hâtıra

Hiç unutmam yaz mevsiminin bir sabâhu idi ki: Hurşîd-i âlem-ârâ şuaât-ı zerrîniyle mün'atîf olduğu yerleri tezhîb etmekte, herhangi cihet mahsûr-ı çeşm-i dikkat olsa cenâb-ı mübdi'-i kâinatın bir nümûne-i bedaati, bir nişâne-i hikmet-i rubûbiyyeti tezyîn-i uyûn-ı ibret eylemekte idi. Ben de tefrih-i kalb fikr-i hevâ-perestanesine tebâiyyetle (S...) şehrinin "M..." ta'bîr olunan mersâ-yı kudûret-fersâsına çıkmış; hafif, hafif hûbûb eden nesîm-i anber-i şemîmin tehziz ettiği eşcâr-ı taravet-nisârın pâ-mâl-i nezâreti olan denizin emvâc-ı lâtifesi arasından (bir duhter-i sa'd ahterin nagamât-ı sâmia-nevâzını tanzir edercesine) çıkan esvât-ı tarab-efzâyı dinleyerek, müştâkaane, mütehessirâne temâşasına koyulduğum menâzır-ı ulviyye-i şâirânedan bir hâl-i istiğrâka gelmiş idim!

Bu rûh-perver, bu vecd-âver manzaraların gönlümde uyandırdığı ihtisâsat-ı sevdâviye ile derin derin muhayyilat-ı âşıkaaneye dalmış olduğum sırada matmah-ı nazarımı mağbût temâsil-i Erteng, bir nahid-i semâvî-evreng işgâl eyliyordu.

iken hayf! Sad-hayf ki. Bir hâtif-i gaybînin "bu müfârikat sizin için bir vedâ'-ı ebedî olacaktır" nidâ-yı dilhırâşı, bir nâire-i iştiyâk mürrü'l-mezâkın fuâd-ı yes itiyâd-ı bedbahtânemde madame'l-hayât hükümrân olacağını ihbar eyledi. Bu hikmete mebnidir ki: Sâf, şeffâf günlerde âsumân-ı bülend-eyvâna baktıkça o hayâl-i bî-misâli teccessüm etmiş bulur; vâli-i yevmü't-tenâdd levha-i hâtırdan çıkmayacak (bir hâtıra-ı) hüzn-âmiz ile eşk-rîz-i teessür olurum!...

(s.102.)

Roman

Vehâmetli Sevdalar

Mütercimler:

İsmail Safâ, Ahmed Vefâ

(Mâba'd)

—Oh oh! Yılan intikamımı ne güzel alacak! Benim tırnağına bile dokunmaya cesâret edemediğim güzel Elizabet'i soğuk pullarıyla sıkacak; yapışkan halkaları altında boğacak. Ah! Artık ben yelpaze ile alınlarına konan sinekleri kovduğum halde karşımda efendi ile kucaklaşamayacaklar! Artık efendi —bunun kendisine nazlı nazlı tebessümler fırlattığını gördüğüm zaman— elimdeki yelpaze titrediği için beni öküz kırbacıyla dövmeyecek; artık helâk olduktan sonra Elizabet kimsenin olmayacak!

Hased ve hevâ-yı nefsanî ile bu keskin sevdâ-yı intikama kapılmış olduğu halde hareketsiz kalarak yılanın ika' edeceği ihtilâle muntazır oldu. Hayvan dalların üstünde sallanarak güneşin birinci şuâtından lemeân etmekte olan alaca halkalarıyla ukdeler yapıp bozmakta idi. Zencinin meraklı bir halde temâşa ettiği şu lu'biyyât esnâsında canavarın müdevver gözleri, başını çıplak kolları üzerine koymuş olan, genç kadının süslü kuşağı üzerinde tevakkuf etti. O vakit sert bir ıslık salıvererek şikârını hevl-nâk bir dâire içine almağa hazırlanıyor gibi halkalanmağa başladı. Nâime ise ya yorgunluktan veyahud gördüğü rüyâdan sıkıntılı bir göğüs geçirerek, beyazlığından gözleri kamaştıran kollarını pek vâhim bir tehlikeyi def'etmek isteyen kimsenin ihtiyârsız hareketi gibi, havaya uzattı. Zenci bunu görünce vahşet -i bî-kaydanesini muhafaza edemedi. Soğuk bir ter, kıvrıcık saçlarını ıslatarak belinden eksik olmayan saz gibi sehl-i inhina' olan çelik harbesini dişleri arasında sıktıktan sonra otların üstünde dört ayak yürümeğe başladı. Zihnine menni nâ-kaabil bir muhabbet tarafından ilhâm edilmiş, şimşek gibi süratli bir mülâhaza sâni olmuştu. Diyordu ki:

—Ölecek! Ölüm ile arasında benden başka bir şey yok. Ölümünden kurtarsam benimdir, bana münhazırdır, benim malımdır. Kim bilir? Belki ma'budum, bunu ölümden kurtarmak için beni buraya göndermiştir.

Hissiz bir halde genç kadına yaklaşarak çömeldi. Ve çelik çubuğu elinde sıkarak yılanın hareketini ta'kip etti. Ansızın yılan zavallı nâimenin etrafında yuvarlanmak üzere atıldı. Fakat zenci kaplan gibi sıçrayıp doğruldu. Siyah kolunu Elizabet'in beyaz yüzüne germekle beraber müthiş harbesini çınlatıp gâyet hızlı çevirerek canavarın sırt kemiklerini kırdı. Can acısından tehevüre gelen yılanın ağzı köleye tesâdüf ettiğinden beriki ısırıldığını hissettiği halde müteellimâne bağırmaktan kendisini menetti; üzerine sarılan yilandan çarçabuk kendisini kurtarıp benekli başını ayakları altında ezdi. Gözleri genç kadından ayrılmadığı halde sırtarak dedi ki:

—Zenci hekimdir. Yılanlardan korkmaz. Ah! Bizim efendinin de kafasını böyle ayaklarımın altına alabilecek miyim?

Derhâl Meksikalıların "hevako" tesmiye ettikleri liana nebatâtının mâi çiçeklerinden birkaç tanesini koparıp yapraklarını ağzında çiğneyerek yarasını vaz' etti ki bu yaprak cerihâsını savmak ve kolunu şişmekten men' etmek hususunda âcil bir devâdır.

—İşte şimdi mükâfata lâyık oldum.

Deyip eğilerek ve güzel hanımının atlas gibi yumuşak ve parlak kollarını meftunâne gözden geçirdikten sonra gayr-ı mütehassis bir halde vecde gelerek çılgıncasına salyalı dudaklarını Elizabet'in mini mini ve beyaz eli üzerine göttürdü.

Şu buse-i mütehellikanenin te'siri Elizabet'i uyandırdı. Sâid-i sîmîni, sıcak bir demire dokundurmuş gibi şiddetle geri çekti. Semânın reng-i lâtifini aksettirmiş gibi görünen şahâne mâi gözleri hayret ve terddütle açıldı. Ne sebeple birdenbire uyanmış olduğunu düşünmeden evvel, karşısında ayakta duran köleyi görerek şiddetle sordu ki:

—Burada ne yapıyorsun? Akasya! Bana ne söyleyeceksin?

Zenci kesik parçaları çimenlerde kıvıldanmakta olan yılanı doğru sâkitâne elini uzattı. Genç kadın sarardı; bütün kanı kalbine çekilerek , istikrâh ve dehşetle geriye fırladı. Akasya sırtarak:

—Artık sizin için bir muhâtara yoktur hanım! Habîs beni ısırды. Geberttim.

(Havfını izâle ile) Pek güzel Akasya! Efendi bu yiğitliklerin için sana mükâfat edecektir.

—Efendi uzaktadır.

—Akasya gelecek. Ben de çoktan beri kendisini bekliyorum.

—Efendi size bakmıyor; rahatınızı, emniyetinizi hâtırına bile getirmiyor.

Şu garip sözleri, genç kadını titretecek bir surette söyledi. Elizabet cevaben dedi ki:

—Gerçek bu yalnızlıkta muhataradan sâlim değildir. Fakat bize muhabbetleri olan sadık hizmetçilerimiz var.

—Size muhabbetleri olan?!

Zencinin sesi hüzn-âmiz bir aks-i sadâ gibi tekrar etti. Vâkıa kölenin tekrarı pek de âdete muhalif değilse de, şu üç kelime burada o kadar acı, o kadar küstahâne bir manâ işrâb etti ki Madam di Favvir, bir zaman lerze-i hiddetle esirine sâbit bir nazar fırlatmaktan kendisini alamadı.

Aynı zamanda Avrupalının sem'ine göre hiss olunmayacak bir şamata, Akasya'nın kulağına ilişmekle medhûşane bir teşebbüste bulunuyor gibi kımlıdanıp (Pek vakitsiz!) sözünü dişleri arasında şikayetskârâne mırıldandıktan sonra sâhibesine doğru eğilerek uzaklaşmaya hazırlandı.

Genç kadın birkaç dakikadan beri hükmüne tabiiyet ettiği gayr-ı müeyyen bir havf-ı ızdırârîyi o zaman def ile Akasya'ya oturması için işaret ederek kendisine bittekrar sordu ki:

—Bahçeye niçin geldin Akasya?

Köle mütevazîâne dedi ki :

—Efendinin geldiğini size haber vermek için.

Elizabet heyecan-ı sürûr ile haykırarak:

—Vay! Demek Gonteran avdet ediyor. Demek benim korktuğum gibi bir felâkete uğramamış; gece gündüz ettiğim dualar müstecâb olmuş. Gonteran geliyor ha! Öyle ise iâde-i hayat edeceğim. Bu müjde doğru mu Akasya? Sakın beni aldatma!

—Dinleyiniz hanım!

Elizabet mütecessisâne kulak verdi ise de, ibtidâları çağlayanların zezemelerinden ve dalların üzerinde uyanmış olan kuşların şetâretli terânelerinden başka bir şey işitemedi.

Biraz sonra bir çingirak sesi havaya münteşîr oldu. Nihâyet bir ân yürüyüşü hiss olundu ki mezkur çingirak hayvanın göğsüne merbut olduğu halde, nehrin ince kumları üstünde ötede beride parlayan (kuvars) parçalarının lem'aları üzerine aks-i endâz oluyor idi.

Akasya hemen, vürûduna bu kadar sabırsızlıkla intizâr olunan yolcunun karşısına sıçradı: Elizabette bunu söğütten mamul çit arkasından zuhûr ettiğini gördü.

Bu adam nihâyet otuz yaşında olup "ferizada" namında, muhtelif renklerle mülevven,

bir nev'i örtüye sarınmış idi. Keçi derisinden mamul ve üzerinde birtakım eşkâli havi çizimleri uzun mahmûzlarla techiz olunmuştur. Atını hızlı sürerek altındaki kurşun renkli kırbaçıyla, yılanlara ihtifa olan çalıları ve yine ve yine bu hayvanların gömlekerini hâmil yeşil kavak dallarını ve rüzgârdan, suların şarılısına karışır, bir hışıltı peydâ ederek salınan çiçekli lianaları, bî-şekibâne bir tehevürle kamçulamakta idi.

Mütevassıt, fakat şâyân-ı hayret bir surette matbu' ve mütenâsip olan endâmına bakılırsa çevik, sahihü'l-bünye ve sinirleri çelik gibi kuvvetli bir adam olduğu istidlâl olunur. Kemerli burnu ve geniş nasiyesi ise, semenderin ateşte yaşaması gibi şiddetli musaraa ve mücadeleler içinde taayyüş etmek istidâdıyla mütehâllik olduğunu gösterir. Acîb bir halde sâbit olan sarı elâ gözleri, manzurunun nâfiz bir mânâ-yı hatâkarâne, ve dâimî bir nazar-ı müstehziyâne ile giriftâr-ı ızdırâp eder. Boz rengindeki bıyıklarının altında fırça ile mersum bir hat teşkil etmiş gibi ipince ve sapsarı dudakları hisset-i cibilliyeye ve gaddarâne bir vahşet-i tabîyyeden mâadâ hiçbir hüsn-i haslete delâlet etmez.

Bununla beraber etvârı mümtâz, vuruş ve hâli gayet dilbâz görünüp, güldüğü zaman yüzünde sahte ve fakat nazar-firîp bir müddea-yı hilâveti hâmil gamzeler peydâ olur.

Akasya "Mösyö di Favvir" e omuzunu vererek yere basmasına tavassut etmekle birini hafifçe atlayıp dizgini köleye atarak şiddetli bir lisân ile sordu ki:

—Ey! Şu mel'un çapkın "Terral" den haber var mı?

Köle gizli bir sevinç ile dedi ki:

—Hayır efendim! Hiç eve gelip görünmedi. Fakat evvelki gün buradan iki avcı geçti.

Vahşi at mürebbîlerinden bir gürûh içinde kendisini görüp tanımuş olduklarını tahmin ediyorlardı.

(Mâba'dı var)

(ss.103-104.)

Nr. 14

KISM-I EDEBÎ

Müsâbaka-i Edebiyye

Dokuz numaralı gazetemizde bu nüshamıza derc olunmak üzere talep olunan ve mühtesibîn-i edebden bazıları tarafından irsâl buyurulan (tevhid) lerden yalnız dördü bil-intihâb kıymet-i edebiyelerine göre ber vech-i âti derc-i sahife-i iftihâr olunur.

Mehmet Tevfik Beyefendi,

Tevhid

Allah !.. Ey meâli direng-âver-i hayâl, ey zât-ı pâki berter-i her fikr ü her meâl; ey bî zevâl rahmeti gülzâr-ı fitrata, revnak-dih-i kemâl olan Allahü zü'l-celâl!..

Ey mübdi-i yegâne! Senin hikmetinledir.. hükmünledir ki âlemde bu hayât, hayâtta bu füyûzât rû-nümâdır.

Ey sâni'-i bî-bahâne! Tecelliyât-ı avâlim-fürûz-ı azametin akla --o senin bizlere bir şa'sa'adâr ihsânın-- olan cevher-i derrâke hayret-bahşâdır.

Eyâ Hâlıkü'l-kevn! Bütün bu mükevvenât bârgâh-ı kibriyâ-penâh-ı rübûbîyyetine yek-âvâzâne ilâ-yı âheng-i münâcât eder; zerrâttan şümûsa kadar hep bu kâinât, tebcil-i nâm-ı celîlinle ilân-ı mübâhât eyler.

Bir subh-i dil-pezîrde gül, bülbül, afitâb; bir leyle-i münîrde ecrâm-ı bî-hesâb; şevk-i bahâr, hüzn-i hazân, pertev ü zalâm; seng ü nebât u bahr ü berr ü zerre vü hevâm .. Hep kudret-i bedîanı tezkîre leb-küşâ, hep kibriyâ-yı zâtını teşhîr için --cehrî vü kalbî-- nağme-pirâdır.

Bu ulvî sürûd-ı umûmînin aks-i ebediyyet-peyvesti meyânında bir sadâ --gâh peydâ ve gâh nâ-peydâ-- tarab-serâ-yı lemyezeliye doğru süzülür, gider. Bu sadâ bir şâir-i lâl ü cezbe-dârın, zemzeme-i tevhîdî, bir bülbül-i zâr ü bî-karârın, feryâd-ı safâ- pedîdidir.

Yâ Rabbi! Ey muhîf-i avâlim! Semî' ü basîrsin: O sürûd-i bî-nihâye arasında bu enîn-i hazîni işitir, bî-âdâd mahlûkâtın içinde bu âcizi görür ve bilirsin.

Yâ Rabbî! Bana rûhu, vicdânı, lisânı veren sensin. O rûhu ki dâim sana incizâb eder; o vicdânı ki dâim seni takdîse şitâb eder; o lisânı ki dâim senin tahdîs-i ni'amınla feyz-i diğerk iktisâb eder.

İlâhi! Rûhun seni müşahede-i gaibânesi.. yokluk içinde varlığın bir nişânesidir.

İlâhi! Birsin .. ikrâr-ı vahdâniyyetinde:

Füsûl ü encâm ü ezhârdır, kühsâr-ı âlîdir.
 Şühûd-ı vahdetin kim bî-tenâhî, zî-tevâlidir.
 Denir mi zâtını tevhîdden âsâr hâlîdir.
 Bu kesret-gâh nûr-ı vahdet-i zâtınla mâlidir!

Sânihası terâne-i vicdânımdır.

Îlâhî! Kâdirsin .. Tezkâr kudretinde:

Delil-i bî-gerânı kudret-i ulviyyenin ebhâr;
 Müessirsin ki tesîrindir ancak mûcid-i âsâr;
 Zihî tesîr kim ekvân anın feyziyledir bîdâr;
 Zihî kudret ki takdirinde hâb-âlûd-i acz efkâr!

Terânesi vird-i lisânımdır

Îlâhî! Kalbler vardır ki aşkınla münevverdir,
 Îlâhî! Rûhlar vardır ki vaslınla mübeşşerdir,
 Benim kalbim de, Yâ Rab! Aşkına .. Ol nûra mazhardır.
 Benim rûhum da neyl-i vaslına, Yâ Rab! Taleb-gerdir!

Fürûg-ı hüsnüne, ey şems bir muzlim tecellî-gâh!
 Huzûr-ı izzetinde ser-be-hâk-i hayretim her gâh.
 Değildir kulluğundan başka lezzetten gönül âgâh.
 Senin lütfundur ümmîdim, senin meczûbunum .. Allâh!!

(ss.105-106.)

Latîf imzâsıyla vârid olan:

Tevhîd

Âsumân serbeser safâ âlûd
 Hâkde reng-ı ittilâ meşhûd.

Nûrdan bir deniz –o bir mir'ât
 Âna akseylemiş gibi cennât

Sû-be-sû nûra münkalib zalmâ,
 Bir sükût-ı hazîn tarab-fermâ.

Mâh kim çeşm-sâr-ı sevdâdır,
Bu gece feyz ü rûha mecrâdır,

Rûhdur serpilen zemîne bu şeb,
Feyze gark oldu kûh u sahrâ hep.

–Neye ben böyle ruhsuz kalayım?
Bu füyûzâtta safâ alayım–

Diyerek çıktım âşiyânemden,
Sanki uçdum behište lânemden.

İki dağ ortasında ben rehyâb
Gördüğüm hep melek, bütün mehtâb!

Cennetî bir tarâvet eşyâda.
Âsumân sanki hâke üftâde!

Her çiçek bir şehâb-ı pertev-zâ;
Her fidan bir nümûne-i Tûbâ!

Bu tecellîye hayret eyleyerek
Buna bâis –dedim– kim olsa gerek?

Etti ta'kib bu suâlimi âh,
Geldi kühsârdan cevâb: Allah!

(s.106.)

"A, Âsâf" imzâsıyla vürûd eden:

Tevhîd

Nefsim benim ey zâtına hüccet olan Allah!

Ey varlığı varlık ile müsbet olan Allah!

Evhâma hakâyık olamaz münkeşif ammâ
Zulmetler eder kalbime envârını îmâ,

Manzûrum olan hey'et-i mecmua-i zerrât
Bir nâ-mütenâhîliği etmektedir isbât.

Daldıkça temâşâ-yı mesâbih ile fikre,
Mecbûr olurum her gece tesbîh ile zikre:

Sensin getiren gördüğüm eflâki vücûda!
Sensin beni meyyâl kılan hâk-i sücûda!

Bir zerre kalırsa bu semâvâta göre arz!
Bin-nisbe demek etmeliyim kendimi yok farz!

Mahdûd iken insandaki akl ey ulu Yezdân!
Olmaz mı bu pâyânsız olan mülküne hayrân!

Heyhât! Olamaz akl-ı beşer nâ-mütenâhî!
Bir cüzzüdür o küllî ânın sensin ilâhî!

Bir cüzze bakıp küllü nasıl eylerim inkâr?
Bir katre eder fikrime ummânları ihtâr.

İdrâk ü'l-vahyetine var mıdır imkân?
Rûhun daha mâhiyetini bilmiyor insân.

Ey rûh-ı latîf-i samedânî! Samedîsin!
Ey hâlık-ı ervâh! ... Ezelîsin, ebedîsin!

"Abdülğani A." imzâsıyla gelen:

Tevhîd

Muhît-i maâlî, muhât-ı alâ,
 Fesübhâmın ey vâhibü'l-i'tilâ!
 Eyâ nurbahş-ı cemâl ü kemâl,
 Hayât âferînende-i lâyezâl!
 Eyâ hâlikü'l-arz ü rabbü'l-semâ!
 Eyâ hâlik ü rab zevâl-kibriyâ!
 İlâhî! Ser-işkeste-i hayretim
 Ki müstağrak-ı kudret ü hikemim
 Ne kudrettir ol kudret-i bî-zevâl?
 Ne hikmettir ol hikmet-i zî-kemâl?
 O kudret ki âhenk-i ulviyyeti
 Perişân u velhân eder fikreti.
 O hikmet ki âsâr-ı cân-perveri
 Olur hayra sâz-ı ukûl ekserî
 O kudrettir îcâd eden âlemi
 O hikmettir ibdâ eden âdemi,
 O kudrettir ecrâma vermiş de nûr
 Hevâlarda bahş eylemiştir huzûr.
 O hikmettir ezhâra renk-i safâ
 Verip eyleyen hâke zeyn-i fezâ
 Ne ulviyyet izhâr eder kudretin!
 Ne kudsî görünmektedir hikmetin!
 Erer mi bu kudsîyyete fikrimiz!
 Yeter mi o ulviyyeti zikrimiz!
 Ne kudret bu Yârab nasıl kibriyâ?
 Ne revnaklı pertev ne âlî ziyâ!
 O envâra karşı ne zulmet-karîn,
 Bu âciz nazar ey cihân âferîn!
 Sen anlatmasan kendini ey ilâh!

Olur cehd-i şâir o yolda tebâh,
 Terahhüm, terahhüm, meded, elmeded!
 Terahhüm meded yâ ilâhü's-samed!!

(s.107.)

İkinci**{Müsabaka-i Edebiyye}**

"Temmuzun on sekizinci günü neşr olunacak on dokuzuncu nüshaya derci mukarrar bulunan ikinci müsabaka-i edebiyye için (na't-ı şerif) isteriz. Yazılacak nuût-ı şerifenin de 11 Temmuz tarihine kadar idâre-hanemize irsâli lüzumunu tebliğ ile beraber birincilik şerefini ihrâz edene -kezkik- bir senelik, ikincisine altı aylık abonelerimizin takdîm olunacağını ve bir kaçının tebriken sırasıyla derc edileceğini ihtâr eyleriz"

Mehmed Teyfik Beyefendi'nindir:

Şarkı

Gittin, esîr-i hasret edip, sevdiğim! Beni,
 Târ eyledin hezârına ey gonce gülşeni!
 Derdinle itiyâd ederek âh u şîveni.
 Her lahza başka hüzn ile yâd eylerim seni!

Geh çeşmini tahattur ile girye-perverim,
 Geh zülfünü tefekkür ile nâle-güsterim,
 Her dem seni ...seni düşünür ağlar inlerim:
 Her lahza başka hüzn ile yâd eylerim seni!

Vakfeyledikçe yâdına kalb-i mükedderi,
 Bin türlü ıztırâba düşer hâtır ey perî!
 Mehcûrun olduğum dem-i dil-sûzdan beri,
 Her lahza başka hüzn ile yâd eylerim seni!

(s.107.)

Encümen-i teftiş ve muâyene âzâsından izzetlü Ali Nusret Hân Efendi'nindir:

Gazel

Kimin hayâli sana bâis-i melâl olmuş
Kimin gamıyla hayâtın sana vebâl olmuş

Kimin firâkı ile böyle her dem inlersin
Kimin hayâli ile varlığın hayâl olmuş

Şebîh-i şâm-ı garibânedir niçün subhun
Niçin safâlı olan günlerin leyâl olmuş

Kimin için güher-i cânını fedâ kıldın
Kimin yolunda dilin böyle pâymâl olmuş

Çemende hangi gülün şevkine hezâr gibi
Figân edip dilinin andelîbi lâl olmuş

Bütün bütün unutuldu hikâye-i Mecnûn
Cihânda defter-i aşkın yeni misâl olmuş

Bütün cihân seni gördükçe ağlıyor ey Hân
Nasıl kebûter-i hâlin şikeste-bâl olmuş

(ss.107-108.)

Lazkiye Sancağı Bidâyet-i Cezâ Reisi mekremetlü Cemâl Efendi Hazretleri'ninidir:

Gazel

Gönül! Gönül! Yine düştün bir âfete eyvâh!
Bu hâl sende iken yok bana huzûr u refâh.

Nedir bu sendeki hiss-i garîb-i sevdâvî?
Sana safâ mı verir bu enîn ü nâle vü âh?

Gider irâden elinden, tahammülün kalmaz
Görünce bir ruh-ı gül, dîdesi siyeh nâgâh.

Yanarsın, âh edersin, şikâyet eylersin!
Yine koşar cân atarsın, yine berây-ı nigâh

Çekip bir âh-ı müessir gönül dedi: Heyhât!
Ki cezb eden beni ne ârız ü ne çeşm-i siyâh,

Ne zülf-i yâr ileyim böyle perîşân-hâl,
Ne mestî-i mey-i la'lileyim harâb u tebâh.

Ne cevri bâdî-i mihnet, ne lütfu bâis-i zevk,
Ne hicri mûcib-i mahvım olur, ne vaslı penâh;

Bu mertebe beni meczûb eden Cemâl ancak
Cemâl-i yârda meşhûd olan füyûz-ı âlih.

(s.108.)

MÜTENEVVİA

Encümen-i Teftiş ve Muâyene Azâsından izzetlü Vehbi Beyefendi tarafından gönderilmiştir:

Fıkra

Gaspar Havzer

Almanya'da asr-ı hâzırın evâiline doğru mestur kaldığı perde-i esrârdan nâşi garabette "Mask Döfer" romanına müşâbih, bir vâkıa vuku' bulmuştu. Hikâye-i tafsilâtı ilim nokta-i nazarından tab vesâir ona müteferri bazı ulûm ile iştigâl edenler için dahî fâideden hâli olmasa gerektir. İşbu vak'a her ne kadar Avrupa matbuatında defaâtle naklolunmuş ise de eczâ-yı müteferrika halinde neşredilmiş olduğundan hülâsa-i mecmuasının burada hikâyesi münâsip addolundu şöyle ki:

1828 sene-i milâdiyesi şehr-i Mayıs Efrencisinin yirmi altıncı günü Nurmberg şehrinin bir sokağında ahâlden birine, elinde bir mektupla bir delikanlı takarrüp ederek

süvâri kumandanlarından birinin mahall-i ikametini suâl eder. Delikanlı orta boylu, yakışıklı, sarı saçlı ve uzunca yüzlü idi. Lâkin Gaspar Havzer tesmiye olunduğu anlaşılan bu delikanlının bakışında ve tarz-ı etvâr u libasında bir gariplik bir acemilik hiss olunuyordu. Nurmbergli kimesne kendisine bazı şeyler suâl etti ise de Gaspar hiçbirini anlayamadığı gibi verdiği cevâplar dahî anlaşılabilir bir surette idi. Tekellüm ettiği lisân (Bavyera)nın ancak dâhili bir eyâletinde zebânzed bir nev'i Almanca idiyse de anı dahî lâıkiyla konuşmuyor idi. Murâdını efhâm için mektubu gösterdi. Mektupta tarih ve âit olduğu mahalle dâir birşey olamayıp hülâsa-i meâli şundan ibâret idi:

"Kumandan cenâpları hâmil-i tezkire-i çâker-ânemi zât-ı vâlâlarına tavsiye ederim. Kendisi padişâh ve vatanına sadıkâne ifâ-yı hizmet edebiliyor bir delikanlıdır. Âcizlerine dahî 1822 senesi teşrin-i evvel Efrencisinin yedisinde teslim olunmuş ise de çocuğun terbiyesini rica eden vâlidesi tarafından hakkında hiçbir güne izâhat verilmemiştir. Âcizleri dahî zâbitaya ihbârda bulunmadım. Gerçi şimdiye kadar besleyebilmiş isem de on evlâd sâhibi bulunduğum gibi fakr u zaruretim dahî hadd-ı gayeyi bulduğundan kendisini min ba'd iâşeye kudretim kalmadı. Ve zât-ı âlileri gibi bir zât-ı kerimin himâyet ve merhametine mürâcaata mecbûr oldum, öz evlâdım gibi Hristiyancasına büyüttüm. Lâkin âcizlerine teslim olunduğu günden beri meskenimden dışarı adımını atmadığından kendisini kimse görmediği gibi kendisi dahî sakin bulunup yaşadığı mahalli kat'en bilmez. Bundan dolayı irad buyurulacak suallere bit-tabî cevâb-ı kâfi veremeyecektir. Kendisine okuma yazma talim ederek geceleyin devlet hânelerine yakın bir mahalle kadar refâkat eyledim ve orada zât-ı vâlâlarını sorup bulmasını ve babası gibi asker olduğu zaman kendisini arayacağımı tefhîm ederek ayrıldım. Fakrimden nâşi eline ancak bir (kruvazör) verebildim. Lütf u inâyet efendimindir. Müstahâk-ı cezâ olduğum derkâr olduğundan ismimi bilidiremem."

"İşbu mektup ile beraber ondan daha eski yazılan bir pusula olup derûnunda şöyle deniyordu:

Çocuk ta'mîd olunmuştur, Gaspar tesmiye olunur; adını tebdil etmeyiniz. Kendisi 1812 senesi şehr-i Nisan Efrencisi evâhîrinde tevellüd etmiştir. On altı sene kadar besledikten sonra babasının hizmet etmiş olduğu altıncı süvâri taburuna dâhil olmak için (Nurmberg)'e gönderesiniz. Bana gelince kimsesiz fakir bir hatun olduğumdan kendisini iâşeden âcizim. "

Mektup ile pusula Gaspar Havzer'in itâsında müşkülât çektiği cevaplar o kadar acîp ve garip idi ki Nurmbergli adamcağız bu muammayı nasıl halledeceğini bilemediğinden şaşır

kalmış ve Gaspar'ı zâbitaya teslim mecbur olmuştu. Bî-çâre delikanlı zâbitaca evvela bir sanîakâr gibi telâkki olunarak mükerreren istintâk edilmiş ve ahvâl-i acîbesi taht-ı nezâret-i hakikiye alınmış ise de sözlerinde asla bir tagayyür ve ihtilâf eseri görülmemiştir. Bir dağ manzarası bir kule müşâhedesi câlib-i enzâr hayreti ve bâdi-i havf ve telâşu olurdu.

Et ve bira taam ve râyahasından nefret eyler ve tütün dumanı gözlerinden yaş getirirdi. Velhâsıl bu ahvâl-i acîbe neticesinden delikanlının cehâleti vahşetten beter şâyân-ı merhamet bir talihsiz olduğuna hükm ve kanaat olunabildi. Terbiye ve ta'limi için bir muallimîn hânesine konuldu ve hayli müşkülât ile hayât-ı medeniyyenin derecât-ı muhtelifesine alışmaya başladı. Etmek ile sudan gayrısı kendisine müstekreh gelirdi. Lâkin gayet yumuşak ve sıcak olan Alman yataklarına yattığı zaman ömründe öyle bir istirahat etmediğini mahzuziyetle beyân eylerdi. Yavaş yavaş mâişetinin bu tarz-ı cedîdiyle iltifât peydâ eyledi. Hâtıratını cem'e ve sergüzeştini nakle başladı.

(Mâba'dı var)

(s.110.)

Roman

Vehâmetli Sevdâlar

Mütercimleri:

İsmail Safâ Ahmed Vefâ

(Mâba'd)

Ya! Çölleri kendilerine vatan addeden bu serserilerin içinde ha! Zaten sadâkatsiz köpek kendi mesleğine girmek kaydında bulunmaz. Ben de onun boynuna demirden pırangayı geçirdiğim zaman güneşin altında yirmi dört saat nasıl mürûr edeceğini hesap edebilecektir.

2. Elizabet ve Gonteran

O anda genç kadın ilerleyip zevcinin ellerini kendi elleri içine alarak yüzünde nûr-ı meserret mevc vurduğu halde tatlı bir serzenişle dedi ki:

—İşte nihâyet buradasın ya Gonteran! Sen geleceksin diye bu gece dört gözle ettiğim intizâr boşa çıkmadı. Muhabbetin ilhâmı ne güzel bir hakikat imiş.

—Bu niye iyi azizem?

—Pek mustarip idim dostum! Efkârımı kederli bir endişe-i istikbâl takip ediyordu. Bu memleket bu kadar ıssız! Ne ise geldin ya! Bütün korkularımı şu mesut saate unuttum hepsi gaip oldu.

—Siz her vakit böylesiniz Elizabet; kalbinizde heyecan, fikirlerinizde telâş! Bu gece böyle kuruntularla kendinizi üzeceğinize odanızda rahatça uyusa idiniz daha iyi olmaz mıydı?

Genç kadın kirpiklerine inci tanesi gibi asılan göz yaşını silerek dedi ki:

—Rahatça uyusa idim mi? Bu memlekette yalnız başına seyâhat ettiğinizi düşünerek kanım beynime sıçradığı halde rahatça nasıl uyuyabilirim? Demin yorgunluktan şurada uyuyakalmışım. Bir rüya gördüm: Güya sen bir fırka Hindlilerin içine düşmüşsün; Yahut birtakım yağmacı serserilerin önünden firâr ediyormuşsun. Herifler her dakikada sana bir adım yaklaşıyorlardı. Böyle korkulu rüyâlar görmektense hiç uyumamak daha hayırlıdır.

—Acayip! Züğürt gariplerin Allahı var. Hem ben bir hırsıza rast gelsem sevinirim. Hiç olmazsa onu soyar da eve boş gelmem.

(Gülerek)— Ne delilik!

(Zehr hande ile)— Hiç de değil azizem. Mösyö Rişilo'nun zamanında benim ecdâdımdan biri gece hırsızlarını tepeleyip soymak gibi şeyleri hiç muhâlif-i nâmus addetmez imiş.

—Ne kadar sararmışsın dostum! Yorgunluktan harap olacaksın. Gel artık istirahat et!

Mösyö di Favvir omuzlarını kaldırmakla beraber kendisini salonun içine atarak yine mırıldanmak suretiyle diyordu ki:

—İstirahat ölümlere yakışır.

Ayakkabılarını zenciye çıkarttıktan sonra, demir çengellerle tavan direklerine salıncak gibi bir yatağa dermansız bir halde uzandı; sandal ağacından mamul kutusundan bir sigara çıkarıp yaktı. Müteâkıben zâdegâna mahsus bir arma ile müzeyyen ve fakat birçok yeri kırılmış bir fağfûr fincan içine Elizabet'in döktüğü kahveyi içti.

Birkaç dakika salonun içinde sükûn ve sükûnet hüküm-fermâ oldu. Madam di Favvir, zevcinin nâsiyesini derunî bir elem ve ızdırıp buruşturup durduğunu görüyordu. Bunun içinden kendisinden bir şey sormağa cesaret edemeyip ihtirâzlı bir surette yüzüne bakmakla iktifâ ediyor idiyse de Mösyö di Favvir'in kederli dalgınlığını tetkik edip de sebebini anlayamadıkça pek canı sıkılıyordu. Nihâyet cesarete gelerek sordu ki:

—Bu seyâhatin neticesiz mi kaldı Gonteran?

(Gayz ve hiddeti irâe eder bir hareketten sonra)— Öyle ya! Bana emniyet gösterecek itibar sahibi bir kapudan bulmak için Meksika limanlarında ettiğim taharriyât hep boşa çıktı. Eski Avrupa'yı alt üst eden politika dalgaları, bu tuzlu su tâcirlerini korkudan muattal

bıraktı. Budalalar! Asıl bu saat karışıklıktan istifâde ederek karlı çıkacak zamandır. Ah! Süratli güzel toplarla müzeyyen bir geminin kumandasına geçebilsem bana milyonlar getirebilecek bir ticaret kurmuş olurum. Elizabet sözünü keserek:

—Ticâret mi?... Siz mi Gonteran? Ticâretinizle bu kadar mağrur olduğunuz halde tâcirlik mi edeceksiniz?

—Yavrum! Benim dediğim ticâret güzel ve iyi bir muharebedir. Orada insanın her dakikası muhâtaradadır. Kılıcımı kınımın içinde paslanmağa bırakacağıma elimde muhâfaza etmiş olurum.

—Peki dostum! Bu tuhaf ticâret ne oluyor bakalım?

—Meksika'nın işsiz güçsüz oturan zengin beylerine, bizim sâdık Akasya gibi, esirler getiren bu ticaret bugünkü günde zenginliğe en güzel bir çâredir.

(Mütekebbirâne)— Bunda sizi müteessir edecek fevkalâde bir şey var mı? Buralarda fikirsiz bir keşiş gibi mütevekkilâne bir inzivâ ile mi yaşayacağım zannediyorsun?

(Halîmâne)— Öyle ama dostum! Birbirini seven iki zî-rûh için pek kolay pek saadettir.

(Lâkaydâne)— Bu tabîî eyâlet, kadın tab'ına göre, yeryüzünde bir cennet demek olduğunu inkâr etmem. Sâir memleketlerin her biri en güzel ağaçlarını, en güzel kuşlarını, en küşâyışli hevalarını bu eyâlete ihdâ etmek üzere sanki yekdiğeriyle ittifak etmişler. Burası doğru! Kezâlik kadınlara göre mesud olmak için burada bir taraftan yeşil lianaları, seyretmek yahut bir çağlayanın gürültüsünü, bir şairin nağmesini, bir çobanın hazîn teranesini dinlemek ekseriya kifâyet edebileceğini de bilirim. Fakat yavrucuğum! Bir erkeğin ifâ edeceği başka vazifeleri vardır. Cemiyetin kendisine hazırladığı müsâdemeler içinde sarf-ı iktidâr etmeğe mecburdur. Ömrünün her saatinde şâir ve çoban olamaz. Mukaddemâ (Versil) ve (Teryanon)'da nedim-i has iken, şimdi bir çay kıyısında sefilâne ömür geçirebilir miyim? Meksika'da menfi olduğum halde, mamûr bir şehirde bir sürü esirler, kalyon donanmalarıyla izhâr-ı azamet eden İspanya vâlileri gibi, arzu ve hevesâtımı mevki-i fiile getirmek isterim. Hayır, hayır! Bir maksad-ı mahsus, bir cesaret-i fevkalâdesi olan necib bir adam, altın kumlarından bir çok nehirler mâlik olan böyle güzel bir memlekette şâir gibi—kuvvet-i lâ-yemût ile yaşamağa kâni olamaz.

—Şimdi de siz beyhude evhâma kapılıyorsunuz Gonteran.

(İnfîâl ve hiddetle sigarasını yere atarak)— Madam! Avam neslinden gelmiş bir kadın için burada olduğumuz gibi, zelilâne bir maişete tâbi olmak kolaydır. O başka!

Bu mukabele pek dilşikâne idi. Genç kadının gözleri yaşardı. Heyecanından titrek ve yavaş bir sadâ ile dedi ki:

—Ben bir tâcir kızıyım. Refâkat ve ünvan-ı asâletinizi bana takdim etmeğe de sizi istikametiniz, ulüvv-i cenâbınız sevk etmiştir. Bunları asla unutamam Gonteran!

Mösyö di Favyir salıncak suretindeki yatağının içinde sallanmakta olduğu halde kahkaha ile gülerek dedi ki:

—Zavallı çocuk! Siz bana, lâyük olmadığım bir fâcianın faziletlerini hazırlamış oldunuz. Eğer eski arkadaşım kapudan (Mösyö Floryan)'ın balosundaki rezâleti tekrar ettirmek için sizinle izdivâc etmiş sanıyorsanız Kont Gonteran'ı hiç tanıyorsunuz demektir.

(Mükedderâne)— Böyle bir bahse dâir latîfe etmek iyi değildir dostum. Artık (Versail) sarayı kurenâsından değilsiniz. Asilâne bir hareketinizden bir masharalık yapmış gibi mahcup olmak, sonra da sözü istihzâya çevirmek neden neşet ediyor. Ah! Bu istihzâlar, gözüme bir melekü's-sıyâne gibi görüldüğünüz o gecenin hatıralarını kalbimden çıkaramaz.

(Elizabet'in sözünü keserek)— Tebdil-i kıyâfet etmiş bir melek Elizabet!

(Devâm ile)— Bu baloda nâmusunu tahkir eden alçaklara karşı gözleriniz şimşek gibi parlar, sesiniz yıldırım gibi tehditkârâne gürlerken ne kadar güzel idiniz. O halde beni tutarak tebessümlerle kalbime emniyet ve tesliyet verişiniz ne latîf idi.

—Haydi bakalım. Siz bana bir roman kahramanı gözüyle bakmak isitiyorsunuz. Fakat ben sizin artık hayretinizi celbetmekten usandım. Bugün her hakikati size söylemek hevesindeyim.

(Haykırarak)— Nasıl? Benim tutulduğum o dehşetli pusu yalandan mı kurulmuş idi?

—Hayır! Sahîh; İki büyük senyör ile bir çiftlik mülteziminin nazar-ı dikkatleri, kuyumcuların serefrâzı olan pederinizin dükkanında kıymetdâr bir mücevhere isâbet etmiş idi. Bu mücevher siz idiniz Elizabet! Bu mücevhere mâlik olmak gibi şanlı bir muvaffakiyetin hangisine râci olacağını tayin için yekdiğerleriyle çarpışmaktansa imtihân-ı tâli makamında zar atmağı münasip gördüler. Zarı mültezim kazandı. Diğer iki râkibi ise buna âşıkaane takibâtında hâlisâne muavenet ettiler. O da kendisini sevdirmeye muvaffak olamayınca sizi kapıp evine kaçırmakla iktifâ etti.

Genç kadın bu hâtıranın tesiriyle titreyerek dedi ki:

(Mâba'dı var)

(ss.111-112.)

Nr. 15

İ'tizâr

"Şâir-i güzîde-sühen Mehmet Tevfik Beyefendi tarafından vârid olup bu nüshada neşrolunacağını Mirsâd'ımızın on üçüncüsünde ilân ettiğimiz mektubun bazı esbâba mübni derci kaabil olamayacağından mîr-i mûmâ-ileyhe karşı –mâ-at-teessüf–beyân-ı mâzeret eyleriz.

KISM-I EDEBÎ*Mehmet Tevfik Bey,***Şarkı**

Neş'e-yâb etmekte hüzn-i kalb-i nâ-şâdım seni,
 Sen benim gerçek adüvv-i kalb-i nâ-şâdım mısın?
 Mâil-i hâb eyliyor dil-sûz feryâdım seni,
 Söyle Allah aşkına mahzûz-ı feryâdım mısın?

Dem-be-dem cevrinle te'yid eyleyip hüsrânımı,
 Pây-mâl-i nâz edip her lahza kalb ü cânımı,
 Böyle temdîd etmeden maksad nedir efgânımı,
 Söyle Allah aşkına mahzûz-ı feryâdım mısın?

(s113.)

Bu da mîr-i mûmâ-ileyhindir:

Gözümde tâbı kalmadı bedâyi-i tabiatın
 Görünce âb u tâbını o nev-bahâr-ı ismetin

Bayıldım ittikâsına sedîr-i istirâhata
 Ne mu'tenâyımış anladım meâli hâb u râhatın

Küşâde zülf-i ham-be-ham ki setrederdi dûşunu
Bana ayân ederdi her safasını muhabbetin

O gerden-i latif idi o subh-ı zî-safâ-yı ân
Veren zevâle hüznünü gözümde leyl-i firkatın

Bakan sanırdı hâline tebessüm üzre bir seher
Yüzünde iltimâ'nı görürdü bir hakikatin

Nasıl cesâret eyledim de baktım âh âh âh
Beni bitirdi ru'yeti o vaz'-ı pür-letâfetin

O vaz'-ı pür- letâfetin –ki bence bî-misâldir–
Beyânı hâricindedir fesâhatin, belâgatin:

Bürehne sâk ü sâidi nümûne-i safâ-yı tâm
Delîl-i bihterini bâ-kemâl-i sun'-ı kudretin

Ne sâhirâne bir batış ne dil-küşâne bir huzûr
Gelir zuhûra gayeti bu hâl ile nezâketin

Zemîn-i aşka feyzidir şafak-nisâr-ı ibtisâm
Yegâne âftâbıdır denir semâ-yı behcetin

O hâb-gâh-ı nâzını tecessüs ettiğim nigâr
O matla'ı letâfeti fûrûğ-ı nâz u nahvetin

Uyan uyan ki ey melek uyanmak üzere tâliim
Açıl açıl ki ey güneş sabâhıdır saâdetin

Uyan uyan ki seyr için dü-necm-i nev tulû'unu
Tabiat olmak istiyor bugün fidâ-yı tal'atin

Uyan uyan ki eyliyor gözünde cüst ü cû gönül
O parlak intihâsını leyâl-i hicr ü hasretin

Uyan ki iltifâtına belâ-yı intizâr ile
Görünmez oldu gâyeti yürekte tâb ü tâkatin

Seninle i'tilâ bulur seninle fikrim âh âh
Delil-i feyzi sen misin aceb semâ-yi fikretin

Tahayyül ettirir bana muhâl olan visâlini
O gözlerin midir desem penâhu şâiriyyetin

Önünde lâl olur yine neden lisân-ı arzû
Ümmîd-bahş iken dile huzûr-ı mahremiyetin

Dallar görüp cemâlini tefahhüs-i hakikate
Gider düşüp meyânına gönül zilâl-i hayretin

Bu dem ki münhasır sana temâyülâtı rûhumun
Gelir mi fikr ü yâdına sefâsı, zevki cennetin

Bu dem ki gark-ı şevk eder sehâb-ı tâliim beni
Keder verir mi aşkıma zuhûru berk-i mihnetin

Bu dem ki nev-bahârdır süren gönülde hükmünü
Vürûdu hiç olur bana hazân gibi musibetin

Bu dem kifâyet eyliyor sürûr içinde mahv için
Teessürât-ı tab'ımı tasavvur-ı şetâretin

Sonunda merciim yine muhabetin değil midir
Ziyânı yok fakat bana ne sûdı var şikâyetin

(ss.113-114.)

Rahmi Beyefendi'nindir:

Tâb-ı cemâli âşık-ı bî-tâbı yandırır
Pek bakma mihr-i hüsnüne kim göz sulandırır

Meşhûn-ı feyz edince tecellî-i şems-i aşk
Hâbîde-kalb olanları elbet uyandırır

Hâl-i hazîn-i âşık ile şevk-i hüsn-i yâr
Subh-ı bahârı şâm-ı garîbânı andırır

Reşk-i tulû' o gonce femin verd-i handesi
Kim bir tebessümü nice bin gül utandırır

Sevdâ eğerçi rûha safâ-bahşdır fakat
Hicrân belâsı âdemi cândan usandırır

(s.114.)

Bir Vâlîde Lisânından:

Ben nasıl sevmem bu cân-ı dilberi
Sevgili evlâdımındır makberi

Kabridir zâir! Bu yer mahdûmumun
Üç yaşında sevgili ma'sûmumun

Hayli müddettir neler çekti neler
Eyledi en sonra ukbâya sefer

Gonce-i bâğ-ı ümîdim soldu âh
Eylesem çok mu demâdem âh ü vâh

Nerde kaldı nâz-güster handeler
Nerde kaldı rûh-perver handeler

Matmah-ı hasret bu hâk-i ter bana
Kurret-ül-aynım! Sana mehd-i bekâ!

Bir dem ayrılmaz hayâlin dîdeden
Gerçi ayrıldın dil-i gamdîdeden

Öyle bîzârım ki dünyadan bugün
Geçti dil cümle temennâdan bugün

Bezm-i iliyîne pervâz eyledin
Anneni giryeyle dem-sâz eyledin

İftirâkınla eyâ reşk-i melek
Giryebâr olsam sezâdır haşre dek

Ağlamaktan etmem asla iştikâ
Belki ta'dil-i melâl eyler bana

Pek de dilber mehd-i ma'sûmiyetin
Hep çemenlerden ibâret ziyinetin

İştîyâk etmez mi rûhum rûhuna
İltihâk etmez mi rûhum rûhuna

Koklarım boyunla memlû hâkini
Secdegâh ettim bu hâk-i pâkini

Tesliyet bahş olmuyor feyz-i hayât
Hâtime pîrâ-yı derd olsun memât

(ss.114-115.)

Mekteb-i Sultâni mezûnlarından Sezâizâde Ahmed Hikmet Beyefendi tarafından vârid olmuştur:

Telehhüf

1

Âh! Nerede o huri-i mehrû?
Kendi nâzik cemâli pertev-bâr,
Tavrı sâdeydi nazrası dil-cû,
Mübtesimdi yüzünde nûr-ı bahâr
Vârid oldukça hâtıra yâdı,
Sad-hezâr âha olmada bâdî

2

Neydi bu levha-i zemîn-pirâ?
Sanki bir şi'r- efsah ü rengîn.
Neydi ol zühre-i zaman-ârâ?
Nâzenîn bir perî-i aliyyin,
Şimdi bu, şi'ir-i bî-meâl oldu.
O, esâtire bir misâl oldu.

3

Nazar ettikçe rû-yı âlına ben
Dil olurdu ziyâ-yı aşka memer
Sözlerin istimâ' etmekten
Cân olurdu sefâ-yı adne mukar
Şimdi, hicriyle ölmeye her dem
Gözde nem câygîr dilde nedem

4

Saçları dûşü üzre pertev-rîz,
Dağınık,... şâirâne,... rûhânî
Nâzikâne nesîm edip tehzîz,
Gark eder fikrete dil ü cânı.

Kendi gâib hayâli fikrimde,
Nûru garib zılâli fikrimde.

5

Müteveccih nigâhı eflâke.
Sanki hâzır gibiydi pervâze
Neye etmiş bu safha-i hâke?
Bir sebep mi zemîni âgâze
Âh nerede o âlem-i hoşter?
Âh nerede o hûr-i zerrîn-per?

6

Ey deniz, ey tilâl-i mevc-âver,
Size eyler mi? Yâd-ı hüsnü eser.
Ey semâ! Ey hadikâ-i enver,
Buna denmez mi? Zühre-i diğér.
Dalgalar! Ey latîf sahiller!
Gördünüz müydü böyle bir dilber?

(s.115.)

Ahmed Vefâ Beyefendi'nindir:

İstigrâk

Şaşaalı bir gecede, bir çemenistan üzerinde, bir semâ-yı mükevkeb altında, tenhâ bir âlem içinde ben seninle beraber bulunmak isterim. Sevdâlar: Ezhârdan râyiha, cûybârdan zemzeme, kamerden, kevâkibden envâr halinde rûhuma nüfuz eylemektedir. Bu sevdâlar kime aittir? Gel bu güzel yerleri , bu güzel semâları birlikte temâşâ edelim:

İşte mütelâtım bir çimen deryâsı! Onun üzerinde gökten iner bir nûr! Bir nûr ki hayâlat içine düşmüş bir hakikat gibi zalâm-ı leyl arasında hafif hafif lemeân etmektedir. Bu nûrun bu deryâ üzerinde temevvüc etmesi pek latif ise de senin saçlarının üzerinde nevâziş-nümûn olması elbette daha latiftir.

Ey hayâlimi işgâl eden hüsn-i bî-nazîr ki meâl-i kemâlin ledünniyât-ı semâviye gibi bahs ve tasvire gelmez! Zülf ü ruhsârını bir istigrâk içinde tahayyül ettiğim halde âsümâna atf-ı enzâr etsem bütün feleklere geceler, seherler dağıtmaya çıkmış bir melek piş-i

nigâhımda hırâman olur. Benim fikrim senin ma'kes-i hayâlindir. Nerede o tecelli ki bu hayâlin hakikatine beni vâsıl etsin.

(ss.115-116.)

MÜTENEVVİA

Fıkra

Gaspar Havzer

(Mâb'ad)

Rivâyetine nazaran beş altı kadem arzında, herbir tarafı kapalı yalnız ziyâ medhali olmak üzere iki dar pencerele bir odada mahbusen büyümüş yatağı bir mikdar samandan, esvabı bir gömlek ile bir pantolondan, eğlencesi dahî tahtadan mamul iki at ile bir köpekten ibâret olarak ipekten bir takım ipler ile oyuncaklarını bağlayıp sarmakla imrâr-ı evkat eder veyahud uyurmuş. Uykusu esnâsında yiyeceği ve giyeceği muntazaman tebdil olunur yalnız bir çanak suyu ekseriya çabuk tükendiğinden her uyanışında gözü suda olur ve çanağın boş bulunduğu vakitler ziyâdesiyle mahzun ve mükedder kalırmış. (Nurmburg)de muallim (Dumas)ın hanesine ilk vusûlunda müteakiben beş altı fıçı suyu birden içti. Bî-çâre mahluk senelerce hiçbir şey görüp işitmeksizin dünyası mahbesinden ve refikası oyuncaklarından ibaret olarak imrâr-ı hayât eylemekte iken günün birinde yanına bir adam gelmiş. Gaspar ise hemcinsinin ve yalnız müşahadesinden değil ve vücûdunu tasavvurdan bile mahrum bulunmuş olduğundan beht ve hayret içinde kalmış. Gelen adam Gaspar'a okuyup yazma ve târ-ı mahbesde böyle boyuna yürüyüp dolaşmayı talime başlamış. Gaspar o ana kadar oturmuş ve yatmak ile vakit geçirmiş olduğu ve bittabi bacakları adem-i hareketten uyuşuk bulunduğu cihetle ilk vakıa yürümek istediği gün o derece bir veca' duymuş ki yere düşerek ağlamaya başlamış. Ertesi gün talime devam edilmiş. Mürebbisinin ikdâm ve tehdîdi ile yavaş yavaş ayakta durma ve yürüyüp dolaşmaya alışabilmiş. Hâsılı muallim şâkirdinin terbiyesini derece-i kifâyede addeylediği gün kendisine bir at, esvap ile bir şapka getirerek giydirmiş ve mahbesten çıkararak Nurmburg şehrinin yolunu tutturmuş.

Gaspar bir seneden beri Muallim Domaz'ın hanesinde talim ve terbiye edilmekte idi. Ahvâl-i garibesi şâyiası Almanya'nın her cihetine intişâr eylemişti. Sergüzeşt-i garibesini yazacağı haberi şâyi oldu. Bu ise kendisini bu mertebe zulm-i vahşiyâne ile mualemede bulunanları havf u hıraş sebebiyle yeni bir cinayete sevk etti. Günün birinde Gaspar'ı kanlar

içinde buldular, başından yaralanmıştı. Odasında yalnız iken geniş siyah bir harmâni bürünmüş bir adamın gelip üzerine hücum ile kendini bu hâle koyduğunu hikâye eyledi. Üç hafta mütemâdiyen muzdarip olduktan sonra iyileşmiş ise de şahs-ı meçhul elde edilememiştir.

1831 senesinde Şantub Kontes bunca felaketine merhamet ederek Gaspar'ı kendisine evlâd edinmiş ve düşmanlarının pençe-i vahşetlerinden tahlis için İngiltere'ye götürmeye karar vermişti. Azimete değin Gaspar muvakkaten (Anspak)ta bir mektep kalfasının yanında kalıyordu. Ne çâre ki bedbaht Gaspar'ın silsile-i felaketi henüz nihayet bulmamış idi. Anspak'a vürudundan iki sene sonra katlolundu. Katlinin keşfi zımında edilen tahkikat ve taharriyat evvelkiler gibi semeresiz kaldı. Gaspar Anspak'ta defnolunarak seng-i mezarına şöyle de birşey yazıldı: Vaktinin muammâsı olan Gaspar buraya medfundur. Ahvâl-i tevellüdü nâ-ma'lum olduğu gibi esbâb-ı katli dahî meçhuldür.

Son

(ss.115-116.)

Duyûn-ı Umûmiye Ketebesinden M. Ziyâ Beyefendi tarafından gönderilmiştir:

Azor Mağarası

Kapri cezîresinin sahili üzerinde kâin olup takriben yarım asır mukaddem keşfolunmuş olduğu rivâyet olunmakta bulunan Azor nâm mağara-i cesime, derûnundaki cidârların fevkalâde parlaklığı hasebiyle hasıl eylediği in'ikas nokta-i nazarından pek ziyâde câlib-i dikkattir. Bu mağara bir takım tabîî sütunlarla müzeyyen bir kubbe-i letâfet-nümâdır ki zemini tahtü'l-arz bir körfezden ibâret olup bu körfez bir dar delik vasıtasıyla denizle kesb-i irtibat eyler. Mağara derûnunun kâmilin rû-yı semânın levn-i kebûduna müşâbih bir ziyâ ile tenevvür etmesine mezkûr delik kifâyet etmektedir ki bu surette ziyâdar olmasından dolayı ismine de mâi mağara nâmı vevrilmiştir. Bu ziyâ fevkalâde parlak olduğundan adeta bir mir'at-i lâmia mislini alan mezkûr körfez derûnundaki balıklar, ufacık kalır, asdâk-ı bahriye hattâ en ehemmiyetsiz bir takım şeyler bile lâyıkiyle fark u rü'yet olunmakta imiş.

Geçenlede Azor mağarası derûnuna girmiş olan bir seyyâh şu vechile tavsifâtta bulunuyor:

"Cezîre-i mezkûreyi hâricen keşf ü güzâr etmekte iken birtakım adamlar bize adanın bir tarafında bulunan nısf-ı dâire şeklinde ve bir buçuk metre vüs'atte bir delik

göstermeleriyle sandalımızı oraya doğru tevcih ederek kemâl-i ihtiyâtla içeriye giriyorduk ki burası Azor Mağarası olup gâyet cesim ve hiçbir şâirin tarif ve tavsifine muktedir olamayacağı derecede latiftir.

Delikten nüfûz eden ziyâ doğrudan doğruya su üzerine maruz olmasıyla anı ta ka'rina kadar şeffâf bir hale getirdiğinden mevsim-i sayfin gâyet güzel bir sabahında semâ-yı mînâ-fâmın fezâ-yı nâmütenâhisi kendimizi âdeta mulak zanneylemiş idik. Binlerce hayvanât-ı bahriye ayaklarımız altında bulunup bir takım deniz otlarından in'ikas-ı ziyâ sayesinde şerâre-pâş olan kayalardan mürekkep ormancıklar derûnunda yüzüp duruyorlardı. Su derûnundan harice aksedip gayet latif ve mavimtırak olan ziyâ ise kubbe-i şa'saa-paşın en i'vicâclı mahallini bile pek güzel bir surette tenvîr ve tezyîn ediyor idi."

Birçok âlim ve seyyâhlar dünyada bir misli daha bulunmayan mağarayı ziyâret eylemiş ve cümlesi de hakikaten bu mağaranın şayân-ı temâşâ olduğunu beyân ve itirâf etmişlerdir.

(ss.116-117.)

Amerikalıların garâbet-i ahvâlinden biri daha

Akla fikre gelmez garip garip şeyleri icrâ hususuna Amerikalılar'ın fevkalâde hâhiş-Ger bir kavm olmasından dolayı Amerika mecmû-i garâbet-i beşeriye diye tavsife şâyestedir. Bu kere yine Amerika'da gayet zengin bir Amerikalı baş müzesi nâmıyla bir şey yapmağa kalkışmış. Fakat baş kelimesini görünce bu müze koyun arslan ve kaplan gibi birtakım hayvanât başlarından tezyîn edecek diye bir zanniyâta düşmeyiniz! Bu adam birçok masrafla âlem-i medeniyet ve bedeviyette bulunan bütün akvâm u milelin başlarına giymekte oldukları şeyleri toplayarak kendi dâire-i mahsusasında âdeta bir müze teşkil etmeği merak eylemiş!

Artık böyle bir fikri bir Amerikalı kafasına koyduktan sonra onun icrâsı emrinde ne kadar müşkülât olacak olsa bile her türlü fedâkârlığı gözüne alarak yine bir türlü merakından vaz geçmeyeceği Amerikalıların ne derece bir inada mâlik olduklarını bilenler nezdinde müsellemler olduğundan bizim şu zengin Amerikalının bu merakta muvaffak olacağına hiç şüphemiz yoktur!

Almanya'da bira sarfiyatı

Memâlik-i ecnebiye içinde bira sarfiyatınca gösterdiği terakkiden dolayı teferrüd etmiş

olan Almanya'da geçen sene (beş milyar iki yüz milyon) litre bira sarf olunmuştur ki bu mikdâr-ı azim, saatte beş yüz doksan beş metre mûka'abında bulunan bir mahalli doldurmak üzere saniyede yüz altmış beş litre olarak gece gündüz

cereyân eden orta büyüklükte bir nehrin sularına müsâvidir. Almanya'nın nüfusuna nisbetle kadın erkek çoluk çocuk dâhil olduğu halde adam başına yüz beş litre bira düşüyor demektir.

Biranın kuvve-i zekâyı ihlâl edeceği aşikâr ise de bira Almanların bir madde-i hayâtiyeleri yerine geçmiştir.

Daha doğrusu şu ki bu sarfiyat gittikçe terakki etmekte olup hatta geçen seneye nisbeten bu sene yüzde dokuz fazla imiş.

Kış çok soğuk olursa yaz da o kadar sıcak olur mu?

Olur diyeceksiniz değil mi? Vâkıa hakkınız da vardır. Zirâ bu fikir beynü'l-avâm münteşir olarak pek ziyâde kuvvet bulmuş ise de bunun butlânı tecrübe sâyesinde bu kerre mertebe-i tahakkuka varmıştır.

Belçika âlimlerinden birisi 1830 senesinden 1890 senesinde kadar bizzat etmiş olduğu tecrübelerinde bu müddet zarfında on beş kış fevkalâde şiddetli olduğu halde onları takip eden yazlarda mîzânü'l-harâreler hususuyla haziran ile temmuz mahları zarfında pek ziyâde tenezzül ederek az harâret göstermiş olduklarını dermiyân eylemiştir ki âlim ü mütefennîn-i meşhûr Almanyalı (Humbold) dahî mukaddema eylemiş olduğu tecrübelerle bu zehâbın yanlış olduğunu isbât eylemiş imiş.

Yayan yürüyenler

Filân seyyâhın filânca mahalden filânca şehre şu kadar müddet zarfında mâşiyen gittiğine veyahud şu kadar müddette bu kadar yol kat eylediğine dâir evrâk-ı havâdiste dâima birçok şeyler görmekteyiz ki bu surette icrâ-yı seyahat merakı meger yeni bir şey olmayıp eskiden de bu merakta bir alay adamlar bulunuyor ve bu meraklarını mevki-i fiile de koyuyorlar imiş. Sözüümüze isbat için eski bir İngiliz almanakından bu gibi seyyâhlar hakkında müzderic olup Paris gazetelerinden birinin nakletmiş olduğu şu tafsilâtı derc

eyliyoruz:

"Bin yedi yüz yetmiş üç senesi teşrin-i sânisinde (Povel) isminde bir kanun-şinâs Londra'dan York şehrine kadar iki yüz altmış altı kilometreden ibâret olan tariki altı günde kat etmiş ve bu seyahatini elli yedi yaşında iken bir daha tekrar eylemiştir.

Bin sekiz yüz dokuz senesinde Kapudan Yarklay bin milden ibâret olan yolu –ki bin altı yüz dokuz kilometre demektir– saatte bin mil olmak üzere tamam bin saatte kat etmiş imiş.

Tomas Sandon nâmında biri bin sekiz yüz on bir senesinde bin yüz millik –bin yedi yüz yetmiş kilometre eder– bir tariki bin yüz saatte gitmiştir. Aykan tesmiye olunan bir adam bin sekiz yüz on üç senesi temmuzunun on üçüncü günü yirmi dört saatten dokuz dakika noksan olan bir müddet zarfında Londra'da kâin (Vesteminter) manastırından hareketle İskord'a muvâsalat ve oradan da da mezkur manastıra avdet eylemiştir ki şu hesapça yetmiş üç kilometrelik bir yol gitmiş demektir.

Baker nâmında biri de bin sekiz yüz on beş senesi teşrin-i sânisinde hareketle yirmi günde bin altı yüz on kilometrelik yol yürümüş velhâsıl yine sene-i mezkûre kânun-ı evvelinde Tomas Sandon nâmında bir seyyâh dahi saatte bin mil olarak bin saat zarfında bin yedi yüz yetmiş kilometrelik bir yol kat eylemiş imiş."

(ss.117-118.)

Farisî Lisânının Envâi ["]

Lisân-ı Farisî İran ahâlisinin tekellüm ettikleri lisân olup kavî-i meşhûra göre lisân-ı mezkurun dört nev'i vardır:

Birincisi Fars-ı kadîm denilen (Bastani) lisânıdır ki ulemâ ve hükemâ bu lisânı istimâl ederler.

İkincisi (Pehlevi) lisânıdır ki Pehle, Azerbaycan, Nihâvend, Rey ve İspahan gibi Irak, Arap, Acem kıtalarında kullanılır. İşbu lisânda tahrîf ve tebdîl, ziyâde ve noksan, hazf ve

["] Encümen-i Maârif azâsından fâzıl-ı şehir izzetlü Habib Efendi hazretlerinin (Debastân-ı Pârsî) ünvanıyla neşretmiş olduğu eser-i nefisin medhalinden mütercemdir.

iskan pek çoktur.

Üçüncü (Deri) lisânıdır ki Behmen İbn-i İsfendiyâr zamanında dârü'l-mülk-i Fars istihârda lisân-ı aşnâ-yândan ibaret olarak ictima' eden bir encümen tarafından umûmî lisân olmak üzere vaz' olunmuştur. Bu lisânın tefhim ü tefehhümü hepsinden kolaydır. Şuarâ ve üdebâ-yı Fars bunu kullanmışlardır. Deri diye sebep-i tesmiyesi bir cihetten, payitaht demek olan (der-bâr)a nisbetle olduğu gibi diğer cihetten, zannolunduğuna göre, (kebg-i deri)ye nisbetledir. Zirâ (deri) Şiraz'da bir mahallin ismi olup oranın keklükleri gâyet latif âhenkler ederlermiş.

Lisân-ı mezkûrun kadr-ı ehemmiyetine Hafız'ın şu beyti delil-i kâfidir:

Beyt

Çü andelib-i fesâhat fûrû şod ey Hâfız

Tu kadr-ı o be suhen goften (derî) be şiken

Dördüncüsü Hozi yahud Lori, Senzi, Zavli, Sofdi ve Hervi ve daha bu gibi diyârlardan her birilerine mahsus olan bir takım elsine-i muhtelif-i kesîredir ki şimdi unutulmaya yüz tutmuşlardır.

Âmir Tevfik

(s.118.)

Roman

Vehâmetli Sevdâlar

Mütercimler:

İsmail Safâ Ahmed Vefâ

(Mâba'd)

—Bu dünyanın, aklımı şaşırtmak ve tedbirlerime galebe etmek hülyâsıyla tertip edip getirdiği o meş'um şarap ve taamlara, açlıktan ölsem bile el uzatmayacak idim. Fakat ben başka bir tuzağa düştüm. İstihzâyâ haml olunacak kadar fevkalâde bir ihtirâm ile bana hizmet eden bir uşak hâlîme acıyor gibi göründü. Krala bir tazallüm-nâme takdim edersem, huzuruna götüreceğini söyledi. Ben dehşetimden deli olmuş idim. Merhametine inandım. Bana uzattığı bir kağıdı körü körüne mühürledim.

—Mâhirâne bir desise! Size balo davet-nâmesini mühürletti. O sâyede pederinizin nüfûzu da sizi balo davetine icâbetten menedemeyecekti.

—Pederim beni kurtarmak için ricâyâ gittiği zaman kendisini uşak muâmelesiyle ters yüzüne çevirmişler. O musibetle kağıdın altındaki imzâmı kendisine göstermişler; çıldıracağı gelmiş. Kızının iffet ve istikametinden emin olduğuna dâir boşuna yeminler etmiş. Bu imzayı bana zor ile attırdıklarını veyahut kâğıdı şaşkınlıkla imzâladığıma hükmettiğini söylemiş; aldırmamışlar. O da ricâsını şetm ve tahkire tebdil etmiş. Kendisini habs ile tehdit etmişler. Yine susmamış iki hizmetçi bunu hâpishâneye atmışlar. Siz bu dehşetli sergüzeştin tafsilâtını bana hiç sormadığınız için anlatmamıştım. Fakat hepsini bilmenizi isterim. Çünkü sözlerinizden anlaşıldığına göre korkarım ki bu bahse dâir hakkımda bir sû-i zân saklamaktasınız.

—Geçmişin ne lüzûmu var? Ben sergüzeştinizi size sormadım. Ben onları hep gözüm yumulu kabul etmişim.

Elizabet, ölü gibi beti benzi uçmuş olduğu halde zevcinin koluna sarılarak:

—O! Beni şimdi müttehem mi addediyorsunuz? Nâm-ı necâbetinize intisâb etmiş bir kızın hatâlarını mı setr etmiş, Yoksa dûcâr-ı tehdit olan namusunu mu himâyeye eylemiş olduğunuzu zannediyorsunuz?... Cevap veriniz! Cevap!

(Bâridâne)—Geçmişin ne lüzûmu var?

Bahtsız kadın parmaklarını ısıarak dedi ki:

—Yo...k! Lâkin bu pek müthiş! Yüzüme gülerek, beni kolunuzun üstünde taşıyarak her yere götürdüğünüz, herkesin önünde bana Madam di Favyir diye hitap ettiğiniz halde, hakkımda böyle bir su-i nâmus fikrini de kalbinizin en derin bir köşesinde hufz edebildiniz öyle mi? Hayır bulamaz! Siz müteazzım ve âli-cenâpsınız. Hayatınıza refâkat için dâmen-alûd bir kızı intihâb etmek elinizden gelmez. Lâkin gerçekten şüpheniz var ise beni dinleyiniz efendi! Doğru söylemez isem hazret-i kakhâr bu anda çocuğumuz küçük (Alis)imin kalbini dondursun. Bu yemin kâfi mi? Yoksa huzûr-ı ilâhide dahî yalan söyleyebileceğime mi itikad ediyorsunuz?

(Muzdârip ve dalgın)— Sözlerinizin hepsine bilâ-tereddüt inanırım Elizabet! Fakat mâzi benim indimde ma'dum demektir.

—Peki Gonteran! Pederimin bu kadar zâlimâne reddolunduğunu günün akşamı zuhûr eden vukuât şunlardan ibarettir:

3. Bravpera Balosunun Hâtıraları

Kadın sözünde devam ile dedi ki:

—Ağzım, bağırılmak için bir mendil ile bağlamış olduğu halde beni duvarları

mefrûşat ile müzeyyen dar bir salonun içine götürdüler. Orada ağır ve büyük bir gürültü işitiyordum. Bu salon balonun mahfi bir levhası, uzaktan uzağa gelen o gürültü de saray ve şehir halkının hücum ettiği maskeli balo raksının şamatası idi. Bu locada ben siyah dominyo elbisesi giyinmiş üç düşmanın karşısında bulunuyordum idim. Nöbet-i raks kendisine gelen (mültezimi) şovalye ve hâmi ittihâz ederek baloya çıkmaklığım icâbetliğini tutuk bir sükûnetle anlattılar. Beyhûde yere ağlayarak dizlerine kapandım. İçlerinden biri, bu hareketim ricâmın adem-i kabulüne yardım etmekten başka bir şeye yaramadığını, çünkü bu göz yaşlarıyla, bu heyecan haliyle daha bir letâfet kesb etmekte olduğumu söyledi. Diğer senyörün ellerini bilâ-ihityâr kendi ellerim içinde sıkarak kendisine "Hiçbir hemşireniz, zevceniz, nişanlınız yok mudur? Ona böyle muâmele-i cibriyede bulunsalar muzdarip olmaz mıydınız?" dediğim zaman senyör müteessir oldu. Öbürü ise bıyık altından gülererek buna "Bu kız benim için bir kumar akçesi mesâbesindedir. Bu, senin (Turkaro)'ya edâsını taahhüt ettiğin bir din hükmündedir. Şimdi mültezim Turkaro'nun indinde halef-i va'd ile müttehem olmak ister misin?" deyince genç senyörün benzi atarak sükût etti. Mültezim Turkaro'ya gelince, ben yüzümü bile kendisine çevirmeğe cesaret edemiyordum. Edepsizcesine hâin bakışlı, değirmi iri gözleri, sanki liralarla şişmiş olan kocaman karnı, kırmızı burnu, yassı çirkin iki ayak ile müntehî olan ince bacakları, hep ayrı ayrı nefret ve dehşetimi davet eyliyordu. Bu biçimsiz mahluk mestâne bir tebessümle bana doğru gelince geri çekildim. Elimi tutunca vücudumu soğuk bir ter istiâb ettiğini hissettim. O zaman bilir misiniz Gonteran? Bu alçak bana verdiği nefret ve ikrâhın kendisi için büyük bir hakaret demek olduğunu anlayınca bana ne demeye cesaret etse iyi? Hiddetinden soğuk bir edâ ile bağırdı ki: "Beni red ile tahkir etmekten sakınınız Madmazel! Daha ilerisine varmayınız! Sizin Venüs kadar letâfetiniz benim Hindistan kuvve-i bahriyesi kadar servetim var. Teklifimi kabul eder iseniz, sizi o kadar elmaslara, altınlara gark edeceğim kmaredler, dotalar size nisbetle pek aşağı kalacak; düşesler (Lonşan)a gelmeğe cesâret edemeyecekler. Çünkü orada herkesin nazar-ı dikkati yalnız size münatıf kalacak. Fakat reddeder iseniz kendinizi sakınınız!". Locayı iki kısma tefrîk eden bir siyah ibrişim perdeyi kaldırdı: "Bakınız!" dedi. karanlık bir köşede kıvılcımlar saçarak çatırdar alevli bir ateş gördüm. Bu locayı birdenbire kesif bir duman kapladı. Bu manzaraya yalnız bakar ve hiçbir şey anlamaz idim. Mültezim dedi ki: " Madmazel! Bu saatte gâip olmuş bir kızdan bir opera kızından başka birşey değilsiniz. Üçümüzün her birini kendinize âşık edindiğiniz halde üçümüzü birden aldattınız. Şimdi bizim intikamımızı almak ister isek bundan haklı bir şey olur mu? Demin gördünüz ki

locanın köşesinde ateş yanıyor. Biraz sonra uşak gelecek, bizim armalı mühürlerimizi bu ateşte kızıl derece-i harârette kızdıracak". Bunun üzerine ben ihtiyârsız bir hareketle ayaklarıma doğru eğilerek dehşete gelmiş bir halde soluyarak "Sonra?" diye bağırdım. Dedi ki: "Sonrası: O mühürleri sizin atlas gibi omuzlarınıza tab' edecek. Yâ! Venüscüğüm! Vâkıa yazık. Lâkin bu vâsıta ile şehrimizin en güzel kızı ancak bizim metresimiz olduğuna da o vakit hiç kimsenin şüphesi kalmayacak". O zaman ben kemâl-i hiddet ve nefret ile haykırdım. Diğer iki senyöre dönüp dedim ki: "Şunun söylediği sözler yalan değil mi Allah aşkına? Pek güzel bilirsiniz ki ben gâip olmuş bir kız değilim Beni âlem nazarında ma'yup etmek garazıyla en denî adamların ancak irtikab edebileceği bir harekette bulunmazsınız değil mi? Ben denî kelimesini telaffuz ederken senyörlerin nâsiyesinden alev gibi bir kızılık geçmişti. Fakat mültezim bana keskin ve sâkil bir nazar fırlatarak: "Azizem! Bu asırda, böyle bir baloda herkes dünya nazarında gülünç olmaktansa kendi indinde denî olmasını ister." Dedikten sonra ref-i suret ile "Bastiyan diye bağırdı. Senyörler ebkem, gayr-ı müteharrik olarak dona kalmışlardı. Ah! iliklerime kadar vücûdumu buz gibi donduran şu ismi işittiğim zaman çektiğim korku ne idi? Bu şüphesiz benim cellâdımın ismi idi. Mültezim yine bana dedi ki: "Madmazel sizi armalarımızla nişanladıktan sonra bu odanın salona çıkan kapısını açacağız. O zaman siz yanımızdan kaçabilirsiniz. Fakat bu halde bizim yaygaracı "Bastiyan" önünüze geçerek "Üç âşıkın bir güzeli! " diye bağırp sizi ilân edecektir.

—Şüphe yok ki bu adamlar beni bu suretle korkutup mukavemetime galebe etmek istiyorlardı. Yine şüphe yoktur ki kendilerinde böyle vahîm bir cinayeti gözlerine kestirecek kudret ve cür'et bununla beraber bu derecelerde hâinâne bir denâet yok idi. Fakat ben pederimin hânesinde hiçbir ukubet havf u endişesi geçirmeyerek nazlı büyümüş, müddet-i hayâtımda hiçbir tecrübe görmemiş olduğumdan, andan sonra da mültezimin küçük evinde kafese konmuş bir kuş gibi mahbus olmaklığımdan ve bir cariye gibi ağzımın burnumun bezlerle tıkanılmasından nâşi kalbime evvelkinden ziyâde korku ve metânetsizlik ârız olarak müsterhimâne ağlamaktan başka bir şey beceremediğimden şu tehditlere karşı artık gözlerimin menbâi dâhi kuruyup, dudaklarım tirtir titremeğe başlayarak gayet korkunç bir rüyâ görüyorum zannederdim, aklımı gâip ettiğim halde demir bir pençe ile kalbimi lerzenâk eden şiddetli havf ve heyecândan başka bir şey hissetmez idim. Ateşin çatırtısı kulağımda yürek tırmalar bir gürültü hâsıl etmekte idi.

(Mâba'dı var)

(ss.119-120.)

Nr. 16

KISM-I EDEBÎ

Bir Temâşâgâh

Söyletir böyle bir tarabhâne
Nice bin beyt, bir sühendâne

Mürtefidir yerim semâvidir;
Bu zemîn âsumânı hâvîdir!

Buranın her zamânı pür-âhenk
Mâhtâbı sabâh ile hemrenk!

Gece zulmetleri münevverdir,
Gündüzün nûru rûhperverdir!

Gecesi, gündüzü letâfette
Birbiriyle hemân rekabette!

Pür-tarabdır leyâl ü eyyâmım
Pek tabiî mahall-i ârâmım!

Bir cihet bî-hudûd bir ummân!
Bir cihet pür sürûd bir ormân!

Bu menâzır bütün rebîidir;
Bunlar ezher-cihet tabîidir.

Zîr-i pâyimde hâkdân görünür,
Semt-i re'simde âsumân görünür.

Berr yüzünde ma'l-i kudsiyyet,
Gök yüzünde kemâl-i ulviyyet

Görünür nazra-i temâşâyâ
Nazar ettikçe zîr ü bâlâyâ!

Göremem ben letâfete pâyân
Neye baksam görülmeye şâyân!

Buranın işte böyle her vakti
Burayı gel de gör seher vakti!

Eylesen giryelerle arz-ı keder
Sana mutlak bahâr hande eder!

Neye baksan tebessüm eyler hep
Hande âbâddır bu yerler hep!

Bu denizden doğar o necm-i nehâr!
Mevc urur her tarafta nûr-ı bahâr!

O zaman gel otur şu ormanda!
Dinle hûş u hurûşu her yanda!

Bu hevâ kalbi rûh ile besler
Çağlayanlar gibi akar sesler!

Cevv içinde tuyûr eder pervâz
Kuş değil reng ü nûr eder pervâz!

Diyorum bunları görürken ben:
Uçtu birkaç gönül sevincinden!

Âdetâ gökte nev-bahâr gibi,
Bir semâvî şükûfezâr gibi:

Cümlesi renk renk şevk ü sürûr
Uçuşurken tulû'a karşı tuyûr

Sath-ı deryâya aks-i elvânı
Oluyor pek latîf ve rûhânî:

Her biri sanki bir sitâre-i fecr
Hepsi güyâ sehâbpâre-i fecr!

Bâd-ı cûş-âverin temâsıyla
Pertev-i mihrin inikâsıyla:

Bahr-ı sâhil-nevâz pür-âhenk
Oluyor mevc mevc ü rengârenk.

Engine bazı dikkat eylerken
Görünür tâ ufukta bir yelken

Sanır insân taaccüb eyleyerek:
Deniz üstünde bir beyâz kelebek!

Devrden âdem aldanır ekser:
Kuhsârı sehâb zanneyler.

Ne kadar dil-firîb manzaralar!
Ne kadar da garîb manzaralar!

Mütelevvin: Zaman zaman değişir,
Böyle kalmaz bu âsumân değişir.

Gece gûya siyâh bir perde
Bu münevver semâyı örter de:

Üzerinde olan deliklerden
Nûr damlar, olur cihân rûşen.

Gece zâhir sevâd-ı sevâ-vî:
Nice yüz bir şerâreyi hâvî.

Bütün ecrâmı gösterir deryâ
Arz kısmen semâ olur güyâ.

Narlar sanki zulmete karışır!
Sanki sesler sükût ile yarışır!

Burada ömrü artıyor duranın
Çünkü her vakti böyledir buranın.

Subh u şâmı hemân müsâvîdir
Bir temâşâ-geh-i semâvîdir.

İsmail Safâ

(ss.121-122.)

Mehmed Tevfik Beyefendi'nindir:

Şiir Parçaları

Yalnız iki faslı yazılmış bir manzum fâcianın birinci faslından:

Elizabet (Devâm ile)

Bir zülf bulunca anberîn bû
 Bin cân ile bağlanır gönül bu!
 Vâreste-i fikret ü teemmül
 Sevdâ ile kalbeder tevaggul!
 Bir rûh-fezâ civân görürsün,
 Rûhunda bir incizâb başlar,
 Bir neşeli ızdırâb başlar:
 Bir hiss ile ra'şe-yâb olur dil,
 Aşk oldu -denir- gönülde hâsıl.

(Galibâne)

Dil mes'lesi rakik-terdir,
 Akıl anda akîm ü bî-eserdir!

Marniya (İstihzâ ile)

Bir felsefedir bu âşikaane.
 Bir aşk veya müdekkikâne!

Yine o fasıldan:

Elizabet

Allah için elverir bu tahkîr,
 Târiz yeter, çok oldu ta'zîr!

(Tünd)

Hürmetle rüsûm-ı ihtirâma
 Terket beni kendi ibtilâma!
 Bir âşika ihtirâm lâzım;
 Bir düşmüşe iltizâm lâzım.
 Bir ateştir ki dilde sevdâ,
 Ta'rîz ana şiddet ile ihdâ.
 Bir derttir o devâsı cânân
 Cânân nerede? O lâzım!

Marniya (Kalbi)

İnsan

Aklından olunca hepsi bî-sûd.

(Cihri)

Allah bilir o nerde..

Elizabet (Me'yûs)

Nâ-bûd!

Enzâr-girîz.. ümîde benzer,

Ümîd kadar rûh-perver!

Marniya

Ümîd...

Elizabet (İskât ile)

Mari, yeter kelâmın,

Bir hizmet ise bana merâmın,

Git, koş, ara, deşt ü kûhsârı

Sayd eyle getir o dil-şikârı!

İkinci fasıldan:

(Malaga şehri hâricinde bir vâdi. Mehtâplı bir gece. Vahşî bir sükûnet... Şehir sönük sönük dârda nümâyân olur. Yakında bir harâbe.)

Elizabet- Marniya

(Ser-nigûn bir sûtûn arkasından görünürler.)

Elizabet (Nigerân-ı tecessüs)

Çoktan o güzel görünmez oldu,

Hûrşid-i emel zevâl buldu.

Etrâfımı aldı leyl-i hicrân,

Zulmet-zede kaldı çeşm-i giryân.

Beyhûde bütün bu cüst ü cûlar:

Zâhir.. O perî-i rûh-peyker,

Enzârdan eyliyor teberri.

Bir haftayı geçti kim taharri,

Etmekteyim işte böyle bî-sûd,

Uçmuş o melek semâya.. nâ-bûd!

Nâ-bûd o hayal-i zî-sabâhat,

Nâ-bûd o mücessem-i melâhat!

(Zehr-hand ile)

Hoştur, düşerek sefil ü merdûd,

Olsam ona karşı ben de nâ-bud!

Marniya (Müsta'cibâne)

Nerden geliyor bu fikr-i muzlim?

Elizabet (Müteessir)

Geldikçe hayâlime o zâlim,

Sevdâm ediyor da kesb-i şiddet,

Rûhum oluyor da mest-i hayret,

Gönlümde garîb bir tezelzül

Hisseylıyorum, Mari...

Marniya (Vekar ile)

Tenezzül

Bir zâde-i ismete bu sevdâ

Bir züll-i azîmdir hüveydâ.

Bir dürr-i yegâne-i asâlet

Olmak ne için karin-i zillet?

Bir zerreye bir güneş ne lâyük?

Elizabet

Bir zerre ki hep şümûsa fâik!

Bir zerre ki olsa pertev-efken

Hürşid yanar eşî'asından!

Hâlık anı nurdan yaratmış.

Marniya

Ammâ ki zemin-i kahra atmış!

Bir nûr ise garik-i zulmet,

Müstağrak-ı zulmet-i sefâlet!

Yine bu fasıldan:

Elizabet

(Uzaktan geldiği görünen bir karaltryı Donna Marniya'ya işaretle)

Bak, bak, şuracıkta bir hayâlet..

Eyyûb değil mi o? Sa'âdet!

Marniya

Çıldırma!

Elizabet

Odur o!

(Teheyyc ile bülend)

Ah Eyyûb!..

Marniya

Ya başka biriye?

Elizabet

Yok, o!

Marniya

Ma'yûb?

Elizabet

Rûhum görüyor anı hurâmân
Cennette nasıl gezerse gilmân,
Maşrıktta nasıl yürüse Hürşid,
Burcunda nasıl durursa Nâhid,
Yaklaşmada, âh, tayf-ı dilber!..

(Eyyûb girer. Donna Marniya ile Elizabet harâbenin muzlim bir cihetine çekilirler.)

Eyyûb (Müstağrak)

Mehtâb-ı safâ, şeb-i münevver:

Eşyâda sükût uistirâhat,

Eşbâhta bir derin fasâhat.

Gûyâ ki der-i cinân açıldı:

Gülşen gülşen safâ saçıldı!

Her yer mütebessim ü ferâh-nâk:

Canânıma döndü tûde-i hâk.

Etmekte bu leyl-i sâf tevlid

Sevdâ vü hayât... Şevk ü ümmid!

Yine ondan:

Elizabet- Eyyûb

(Donna Marniya, harâbenin karartısı içinde gâip)

Elizabet (Zânû be-zemin)

Ey gönlüme aşkı mâye-i şân!
 Koyma beni vâlih ü perişân!
 Mahrûm-ı bahâr edip hezârı
 Uğratma hazâna kalb-i zârı!
 Âmâlimi sanma bî-nihâye
 Bir nazra yeter bu âşinâye.
 Birlikte, demem bir nigâh et.
 Bin âhıma karşı bir nigâh et.
 Verme bana dehri kâinâtı,
 Çok görme fakat bir iltifâtı.
 Takdirine bulmasan da ehrâ,
 Reddeyleme aşkı husûsâ.

(Eyyûb'un kendisine nazar-ı nefretle baktığını görerek)

Lâkin o ne vaz'-ı vahşet-âsâr?
 Eyvâh! O ne vahşiyâne enzâr?
 Bir samt-ı amîk bî-nihâyet,
 Bir çîn-i cebîn-i pür-mehâbet.
 Bir tatlı tegafül-i sitem-kâr,
 Bir nazlı huşûnet-i dil-âzâr.
 Vechinde tehevürün nümâyan.
 Asâr-ı teneffürün nümâyan.

(Eyyûb'u bir daha süzer, cebr-i nefis ile)

Elverdi, fakat, bu vaz'-ı cân-sûz,
 Kâfi bu nezare-i cenân-sûz!
 Öldür beni.. nâr-ı kahra yakma,
 Öldür beni, lâkin öyle bakma!
 Elverdi sükût-ı zâlimâne,
 Gelmez mi inâyetin lisâne?!
 Bî-sûd olarak bu ibtihâlim,
 Kalsın mı cevâpsız suâlim?!

(Müteneffir ve muzdarib, vahşetle nazar-endâz olur.)

Elizabet (Devâm ile)

Akrep mi yılan mıyım neyim ben
 Mucip ne bu ihtirâza benden?

Eyyûb (Sükût)

Elizabet

Geldim sana maksadım hüveydâ,
 Bir sözle beni edersin ihyâ,
 Bir söz, dedim âlihâne bir söz,
 İhyâma benim behâne bir söz!.

Eyyub (Nigerân-ı vahşet...)

Elizabet (Devâm ile)

Âli ise söz liyâkatımdan
 Bir nazra-i lûtfâ kaailim ben.

(Me'yus)

Lâkin o da yok, tehevürün var,
 Benden o kadar teneffürün var.

(Takarrüb-künân)

Şâhid buna tavr-ı vahşiyânen?

(Elizabet'i biraz daha nazar-ı tehevür ve teneffürü altında ezdikten sonra döner ve

ağır, ağır uzaklaşmaya başlar)

Elizabet (Urulmuş gibi olduğu yerde kalır)

Ettin de beni esir-i şiven,

(Haykırarak)

Şimdi kaçıyorsun, âh gaddar!

Öldür beni öyle git.

(Yanına gelmiş olan Donna Marniya'nın kolları arasına düşerek)

Sitem-kâr!?

İtmâmını arzû etmediğim ve binâenaleyh nâtamâm bıraktığım bu fâcia-yı tarihîyenin müsveddelerini hâvi evrâkı, mu'ahharen şu kıt'a ile iptâl ettim:

Olmada her kelâm ü her f'lim
Takvîyet-sâz-ı heykel-i aczim;
Bu da nâkıs kalıp sayılsa gerek
Bir delil-i mükemmel-i aczim!

(ss.122-125.)

İlhâm imzâsıyla vârid olan nazîre-i dilnişînîdir:

Mâhtâbın sanki âşıktır hilâli dağlara
Kim semâyı eylemez tercîh hâli dağlara

Bir cebel kurbunda oldu bak yine vechi ayâz
İnikâs etti o sevdâvî melâli dağlara

İntişâr eyler donuk bir renk ihzâr mağribe
Lem'a lem'a nûr saçdıkça cemâli dağlara

Bir semâvî hüzn ile mestûr olur her gûşesi
Sanki bin âşık gömülmüştür şu âlf dağlara

Sanki rûhumdan uçan bir âhı teşrîh eyliyor
Âkis olmuş bülbülün mahzûn makalî dağlara

Kabr-i leyl-i âh kim çok sürmeden girdi hilâl
Parça parça düştü ol kabrin zalâlî dağlara

Bir sabâh-ı mes'adette vâkıa gül pûş olur
İnikâs ettikçe şarkın reng-i alî dağlara

Nice ammâ bir gülistândan güzeldir makbere
Müncezib gönlüm şu kabristan misâlî dağlara

Mutlak eyliyor ziyâret hâkini, eşcârını
Uçmağa olsaydı ger rûhun mecâlî dağlara

(s.125.)

Servet gazetesi muharriri Ali Şefik Beyefendi'nindir:

Kıt'a

Yoktur sana benzeyen bulunmaz:

Üftâdelerin bu iddiâda;

Gördüm güzelim nazîr-i hüsnün

Âyinede bir de sath-ı mâda.

İbn-i Ömer Cevdet Efendi'nindir:

Kıt'a

Kimyâya vukûfsuz kimse

Olmasın hiç hayât bahsinde

Kimyâdır hakemlik eyleyecek
Hilkat-i kâinât bahsinde

Diğer

Fecr-i ömrüm saçar gamûm-ı leyâl,
Gizlidir girye şevk-i bâlimde,
Severim gamlı bir semenber ki
Hüsnü giryân olur hayâlimde.

(s.125.)

Kosova Vilâyeti Redif Kaim-makamı merhum Mustafa Şerif Bey'in kerîmesi "Nazîre" imzâsıyla vârid olmuştur:

Maarif-perver Kardeşlerim,

«Mîrsâd» ünvân-ı latîfi ile mevki-i intişâra vaz eylediğiniz cerîde-i ferîdeyi doyulamayacak bir lezzetle okuyorum. Mündericâtı tenvîr-i efkâra, tehzîb-i ahlâka hâdim olduğu cihetle doğrusu şu muvaffakiyyet-i maarifperverâneyi müstağrik-i şevk ve sürûr olduğum halde tebrik ederim.

Sâye-i terakkıyât-vâye-i hazret-i tâcîdârîde tâife-i nisânın şâhrâh-i edebde hatve-endâz olarak, parlak parlak eserlerle îlân-ı iktidâr ettiklerini gördükçe kendimde de –âcizâne– bir şevkin uyandığını hissediyordum. Birçok defalar hâme-i acz-perverime sarılarak, bazı ufak tefek şeyler karalamak arzu ediyor idiysem de heyhât ki kaleminde o kudreti, fikrimde o vüsâtı bulamıyordum.

Mîrsâd'ınızın geçen on birinci nüshasını okuduğum zaman hâsıl olan şevkimi nasıl ta'rif edeyim? Hemen kalemi elime alarak ve hemşiremiz «Sabiha» Hanım'a peyrev olarak vücûda getirdiğim zîrde muharrer gazelimi takdîm-i huzûr-ı edîbâneleri eyliyorum. Kûşe-i nisyâna atılmamasını bilhassa niyâz ederim. Ne beis var? O ravza-i edebînin ezhâr-ı hoşbûyî arasında bir giyâh-pâre-i nâcîzin bulunmasıyla şerefine hâlel târî olmaz ümîndeğim. Tesâdüf olunacak hafîyatım bade't-tashîh Mîrsâd'ınızın bir köşeciğine derc olunacak olursa neşr-i âsâra olan şevk ve hevesim ezdâd ederek bazı mensûr ve manzûm âsâr takdîm edeceğimi va'd eylerim.

Gazel

Görmedim ben sen gibi bir şîve-ger dilber melek
Hasretinle pek karanlık çeşmime her yer melek

Ben o rütbe âşıkım ki ders-i aşkı sor bana
Hak olundu kalbime hatmeylerim ezber melek

Kısa teşbih eylemişler pek münâsib bendeni
Hâl-i şûridem taammüm eylemiş yer yer melek

Mübtelâ-yı hüsn ü ânın, bend-i fermânınım
Sayma müslim, kâfirim senden geçersen ger melek

Ben Fuzûlî-meşrebim: Aşk-ı hakîkî sâhibi
Cânımı nezreylerim uğrunda gitsin ser melek.

(ss.125-126.)

MÜTENEVVİA

Mühendishâne-yi Berr-i Hümâyun Topçu Mülâzım-ı Evvellerinden Vehbi Bey'indir:

Fıkra

Ya Kiseyi Ya Canım ["]

Bundan on beş sene evvel Berry'nin eski Burbonya sâhilince imtidâd eden kısmında küçük "Monet Lüson" şehrinde birkaç fersah mesâfede, vâsi, çıplak, susuz, gayr-ı münbit, vahşet-engîz bir sahranın ortasında sefil bir kulübe bulunuyordu.

Dört köhne direk, sazlarla muhât bir havlu, hâricen yarım insan irtifânda taştan yapılmış bir duvar, kuru yapraklardan ve saman çöplerinden ibâret bir tavan yanında, şimâli Amerika vahşilerinininki âdeta bir saraydan ibâret kalacak, bu kulübe-i fakirânenin hey'et-i mecmuasını teşkil ediyordu. Beş sene evvel odun yarıcısı Jan Baryo, bu melce-i fakirâneyi bizzat kendi inşâ etmiştir. Şimdilerde âsârı hemen hiç görülmeyen bir müsâade-i insaniyet-

["] Fransızca'dan tercümedir.

kârâneye binâen nâhiye müdürleri, tahrîr-i emlâk memurları bî-çâre köylüyü asla rahatsız etmemişlerdi. Çünkü herkes ne diyordu biliyor musunuz?: "Bu haydud birçok zamanlar gezdiği dağları tehhül ettikten sonra terk ederek, otuz kadem murabbaında zabtettiği ya bir çölde, kendi kesip sırtı ile taşıdığı odunlardan bir külbecik yapmış ve artık orada iskân ile hâl-i medeniyete avdete karar vermiştir. Binâenaleyh kendisinden daha pek çok fenâlıklar me'mul olan, ve zâten elbette bir yerde iskâna mecbur olan bir adama ilişmekten ne fâide hâsil olur?" Böylece odun yarıcısı Jan Baryo, yavaş yavaş külbe-i ahzanın bilâ-itiraz sahib-i yegânesi olmuş idi. Merkûm yuvacığında pek cüz'î olan san'atında hâsılatıyla, bir de avdan ne getirirse onunla geçinirdi. Her kış zavallı adamcağız av hırsızı olur. Ve pazar günleri şehre giderek ya bir tavşan, yahud, civar göller kenarında öldürülmüş bir dizi ördeği satardı. Fakat âlemde hiçbir gün diğerine uymadığı için her sene, oduncu familya için dâimâ bahtiyârâne geçmezdi.

Tarihini iyice bilmiyorum ama mevsim kânun-ı evvel nihâyeti kânun-ı sâni ibtidâları idi. O kış soğuk o derece şiddetli idi ki bir aydan beri dondan ortalık çatır çatır çatlıyordu. Meydanda kar yok, yağmur yok. Yazın en hararetli günlerinde olduğu gibi kupkuru olan toprak beyaz ve çatlak âdetâ, ayaklar altından toz gibi dağılacak bir halde idi. Külbeyi ihâta eden bahçecikte yeşillikten eser görünmüyordu. Hattâ kar altında bile yeşilliklerini muhâfaza eden bazı nebat, bir yığın toz olmuşlar da köklerinin üzerine yığılıvermişlerdi.

(Mâba'dı var)

(s.126.)

Roman

Vehâmetli Sevdâlar

Mütercimleri:

İsmail Safâ Ahmed Vefâ

(Mâba'd)

—Ben ise bir esîr-i zebûnun inadı gibi sâbit bir tavr-ı musirrânedâ bulunarak mültezimin söylediği kapıya sabit bir nazarla bakmakta idim. Birdenbire mukavemet olunmaz bir mıknaıs elektiriği câzibesine tutulmuş gibi fırlayıp kendimi kapıya doğru attım. Allah beni esirgemiş. Kapı anahtar ile kilitli değil imiş. Derhâl çıkıp önüme gelen karanlık bir odayı şimşek süratiyle balonun kalabalığı içine atılabildim. Şimdiye kadar pederimden başka kimsenin koluna girmemiş olduğum halde o âlem-i ziyâ içinde herc ü merc olan maskeli,

dominolu oyuncuların içine sokulmaktan asla çekinmedim. Bir zaman bu izdihâm içinde kendimi kurtulmuş sandım fakat başıma musallat olan o gaddar herifler kolaylıkla şikârlarından vaz geçmediler. Benim firârım üzerine onlar da kendilerini baloya atmışlar; hemen yetişip etrafımı alarak bî-edebâne beni terzile başladılar; bu tecâvüzlere karşı benim cevâbım ise kemâl-i nevmîdiden sapsarı kesilmiş bir simâ ile bî-hûş ile bir nazardan ibâret idi. Balo halkı derhâl bizi seyretmek üzere bir dâire şeklinde ihâta ettiler. Ben hicâb ve hayretimden yerin dibine geçmek istiyordum. Başıma cehennem kesilen o salonu üzerime indirecek bir kıyamet, bir zelzele zuhûra getirmesini Cenâb-ı Hakk'dan kalbi tazarrularla niyâz ediyordum. Belki ansızın beni bu vartadan kurtaracak bir hâmi zuhur eder ümîdiyle kalabalığa doğru istimdâd-karâne bakar dururdum. Bazı delikanlıların "Bir kadını böyle tahkîr etmek alçaklıktır" diye mırıldandıklarını işittiğim sırada idi ki siz görüldünüz Gonteran! Mültezim "İşte Kont di Favvir! Bu akşam kendisine üç bin luvi kıymetinde bir mal getirdim. " dediği zaman isminizi de ilk defa olarak onun lisânından işitmiştim."

Mösyö di Favvir mırıldanmak suretiyle:

—Çapkın doğru söylemiş!

Dedi. Elizabet devâm ile:

—Mültezim elini size uzattı. Siz ise asla hareket et etmeksizin kendisini baştan aşağı süzdükten sonra "Bu tasvir ettiğiniz fâcia nedir? " diye sordunuz. Mültezim bozulup mütezellilâne, muzdaribâne bir tebessüm göstererek "Bu şehrimizin bir goncasıdır. Bilirsiniz Gonteran" dedi. Fakat siz, dostum siz elinizi ihtiram ile bana uzatarak "Korkmayınız Madmazel! Bundan sonra terbiyeli, hâl-şinâs bir adamın himâyesi altında bulunuyorsunuz" dediniz ki şu sözleri bana ölümden başka hiç bir şey unutturamaz. Âh! O zaman kalbime nasıl bir emniyet gelmişti. Bir de benim cellâdlarıma dönerek " Efendiler! Ümit ederim ki cür'et ve iktidârınızın hepsini bir kadına karşı sarf etmeğe ihtiyâç görmemişsinizdir o cüretten yanınızda kalan mikdârını da artık bir erkeğe karşı istimâl etmelisiniz!" dediğiniz zaman elim sizin elleriniz içinde titreyerek artık artık başını kaldırmağa cesâret ettim. Hayır dostum. Eğer o tantanalı zamanda gözüm önünde bir ilâh-ı nûrânî tecelli etse idi yine bana sizin kadar latîf, sizin kadar şa'şaalı görünmez idi. Eve gittiğim vakit benim levs-i namusumdan meyt-i mütehallik haline gelmiş vâlidemin hayâtı tazelenmişti. Ben ise çektiğim mesâibi kâmilten unutarak ancak sizi düşünmeğe, artık göz yaşlarımı himâyetkâr necîbimin uğrunda îsâr etmeğe başlamıştım. Kendisini bir daha göreceğimi ümîd etmiyordum. Bununla beraber bir ay sonra o zübde-i asâlet, kılıcının himâyesi altına aldığı bir kuyumcu kızının

nâm-ı necâbetini dahî ihsân etti.

Mösyö di Favvir dedi ki:

—Eksiğiniz var. Bu kuyumcu şehrin en zengin bir adamı idi. Size tasallut eden çiftlik mültezimi, beni kumar oyunlarında nâkesâne hilelerle mâl-ı mevrusumdan mahrum edecek derecede soymuş olduğu için ben de kendisinden ahz-ı sâr etmek ve işimi yoluna koymak için böyle küfvüm olmayan bir kız ile tenezzül etmişim, bu kıyl ü kallere sizin fikriniz hiç iştirâk etmedi mi?

—Böyle fikirlere hedef olmak sizin dil-hâhınıza muvaffak imiş. Fakat benim bu nâbecâ iftirâlara kulak vermediğimi zannetmek kadar bir su-i i'tikad olamaz.

—Pek güzel azîzem. Bundan sarf-ı nazar! Ben arâzi ve şatomu tekrar iştirâ için pederinizin parasına arz-ı ihtiyâç etmiş isem bu ikinci servetimden de müstefid olamadım. Feylesofların türrehâtı doğru çıktı. Sizin şikâr mahallinde pazar günleri kendilerine dans ettirmekle eğlendiğiniz; benim izinsiz eve çıkmalarını ekseriye iğmâz ettiğim, o sâde-dil köylüler parlak bir gecede bizim şatoyu yakmağa kadar dirâyet gösterdiler. Hâtır-şinâslığı, etrafımızda saf bağlayarak çatal vesâir ziraat âletleriyle bizi ateşin içine sürmeğe kadar ileri vardırıdılar.

—Ne korkunç gece! Dumandan bunalmış bir halde uyandım. Çocuğum ağlıyordu: Beni çağırıyordu. Beşiğe doğru sürüklenirken bütün vücûdum sarsılıverdi. Çocuğumu kucağıma alınca pencereye atıldım. Şatonun havlusu, acı bir fisiltı ile duvarları yalayan alevin aksinden kıpkızıl kesilmiş idi. Bir kurşun pencerenin camını delip geçti. Dehşetle geriye fırladım. Yangını veren adamlar içinde birtakımlarını görüyordum ki karılarını, çocuklarını ihyâ decesinde lütf ve ihsâna müstağrik ettiğim için bir zamanlar nâmımı takdîs etmeksizin ağızlarına almazdılar. O sırada odama siz girdiniz. Alis'i beşiğin içinde bırakarak mahzene çıkan gizli gizli yoldan sizinle kaçıp kurtulmaklığımı teklif ettiniz. Böyle bir fikre nasıl karar verdiniz? Bununla beraber bu teklifinizi kabul edeceğime nasıl hükmettiniz?

—Zaten kadınlar her şeyi gözlerinde büyüttükleri için mübâlağa ve ifrattan kurtulamazlar. Siz kendi selâmetim uğruna çocuğumu kurban mı edecektim sanıyordunuz? Ben emin idim ki o zâlimler ne kadar hâin olsalar böyle bir ma'sumun hayatını kurtarmağa müsâraat edecekler idi. Halbuki bizim yanımızda olduğu halde zavaîlî çocuğun korkusundan bağıracağına, nerede olduğumuzu bildirerek selâmetimizi imkânsız bırakacağına da hükmediyordum.

—Neme lâzım ben öyle bir zamanda çocuğundan ayrılır mıyım? Eğer sūd eniştem o fedâkâr demirci, o âlicenâb (Maks Birman) odama gelip de(Alis)imi kendi kızı gibi müdâfaa ederek hayatını tehlikeden kurtaracağına, yeminler etmese idi ben kucağımda çocuğuma baka baka ölümü beklemekten başka hiçbir şey yapmayacak idim. Ah sıkı sıkıya sarılarak kendisini öperken siz gelip de kucağımdan ayırdığımız zaman çocuğum nasıl müştekiyâne feryât ediyordu. Gözlerinden yaşlar boşanarak bana nasıl hayran bakıyordu! Zavallı Alisciğim! Seni bir daha acaba ne vakit görebileceğim?

—Evet! Kader bizi cellâdâne bir surette batırdı. Meksika'ya geldik geleli, Fransa'dan da bir haber alamadık. Buraya servetimin enkazını getirmiştim. Onları da boş yere kumafa yatırdık. Sahildeki şehirleri terk ile şu ıssız beyâbâna çekilmeğe mecbur olduk. En son menâbi-i servetimizi de kuruttuğumuz şu saate bilmem ki ne yapmalıdır? Kendimde Fransa hükümetini zabt ve idâre edecek bir celâdet bir iktidâr hissettiğim halde hangi uğursuzluk beni tecrübe-i talîmiden menediyor? O derecelere geldim ki bir lokma ekmek için hayatını muhâtaralara ilkâ eden şu vahşi at mürebbîlerinin ikbâlîne gıpta edeceğim geliyor.

(Hâifâne)— Fakat azizim. Şimdi burada da oldukça rahat bir surette taayyüş edemez miydi?

Menfi bağırarak dedi ki:

—Bundan sonra miskin beceriksizler gibi tenhâlıkta yaşamağa mecbur değiliz Madam! Deminden beri çene yarıştıyorum da yine size, nasıl fenâ bir mevkide bulunduğumuzu anlatamıyorum. Beni dinleyin! Size iki kelime ile başıma geleni söyleyeceğim. Ben sizi sevmiştim Elizabet! Çünkü zengin idiniz. Sonra yeniden mahvoldum. Fakat bu sefer kendi deliliğimden değil. Bir ihtilâl belâsı beni mahvetti. Bugünkü günde ise yalnız bize kalan altınları değil itibârımı, haysiyetimi de berbât ettim.

—İtibârınızı mı?

—Evet! Hem de beni eğer seviyorsanız bu iki musibetten yalnız siz kurtarabileceksiniz. Yalnız kurtarmak değil bana eski servetimi de iâde edeceksiniz. Sizden istediğim büyük bir fedâkârlıktır. Fakat insan sevdiğine elbette emniyetsizlik gösteremez. Eğer teklifimi reddederseniz muhabbetinizi kuru bir sözden kâzib bir hayâlden ibâret addedeceğim. Bana gelince ben sizi hiç bir vakitte aldatmağa yeltenmedim. Elizabet. Kendimi size mevhum bir kahraman gibi göstermek de istemem. Sizden, beni sefâletten kurtarmak için hiçbir şey esirgemeyecek bir sadakat görerek sizi sevmek isterim. Nasıl ki bundan evvel beni bir perişanlıktan kurtardınız. Nasıl ki küçük Alis'in vâlidesine ben de arz-ı

muhabbet ettim Fakat benim hükm ü kararımı tanımayarak vicdân rahatsızlığı içinde mahvolamama kâil olan bir zevceye de nefret ve husûmet ederim.

(Mâbu'dı var)

(ss.127-128.)

Nr. 17

Tebrik-i İyd

On altı seneden beri ümmet-i necîbe-i Muhammediye öyle bir halife-i zî-şânın sâye-i zill-i ilâhisinde âramide-i emn ü amân olarak imrâr-ı zaman eylemektedir ki ahd-i sa'd-ı iktirân-ı saltanatının her günü Osmanlı ünvan-ı celâl-i nişânıyla şerefyâb-ı insâf olan teb'a-i mulûkânesi için bir İyd-ı şâdumâni ve âsâyîş olmak üzere telâkkiye şâyândır. Bahtiyarlığımız müsellemler-i âlemiyândır.

Bu pâdişâhımızın fi'l-hakika âlâdır
Zamânı padişehân-ı selef zamanından
Vatanda çünkü emindir alel-umûm efrâd
Huzûr-ı bâl ile mâliyle ırz u cânından

Binâenaleyh "Sultan Abdülhamid Hân-ı sâni" tuğra-yı garrâsının müsemmâ-yı meâlî intimâsı için Halk-ı zevâl-kibriyâya dâima sekene-i arz u semâ arz-ı duâ eylese revâdır. husûsiyle bu gün "İyd-ı ahzâ"dir.

Ne fëvzler ne tecelliler âşikârdır
Bugün ki İyd-ı meyâmin pedîd-i ahzâdır
Bugün o rûz-ı meserret berûzdur ki zemîn
Fürûg-ı şevk ile eflâke gıbta-fermâdır
Bugün bahar-ı neşât-ı gamum hande-nûma
Bugün hezâr-ı saadet served-pîradır
Cihâm kapladı feyz-i inâyet-i ezeli
Bugün cihânda sefâ-yı hayât peydâdır.

Server ü şevk ü mübahat birbirin ta'kîb
Eder bugünde ki bir yevm-i behcet-efzâdır

Vech-i ma'kes nûr-ı letâfet-i ulvî
Kulûb-ı muhabbet-i eltâf Hak Tealâdır.

Küşâde dost-ı tazarru bugün umûm-ı ümmet
Sena güzâr şehinşâh âlem-ârâdır

O şehriyâr-ı kadr-ı iktidâr kim kadri
Saffât-ı âliyyeden bir ter ü muallâdır

O zıll-ı şa'saa-bâr cenâb-ı rub-ı kerîm
Vücûd-ı akdesi nûr-ı uyûn-ı âmdir

Ki sâye-i keremi âcizine mevâdır
Uyûn-ı âlem onunla karîr ü binâdır.

Bülend-i kevkebe şemsü'l hemim ki âsârı
Münîr-i sâz-ı dil ü dîde-i temennâdır

Vekîl-i mutlak peygamber eşref-i şahân
Ki dense zatına zât-ı inâyet ahrâdır.

Erike-i zib-i hilâfet şeref-res-i iclâl
Ki zât bizlere lütf-ı celîl-i mevlâdır.

Mübârek olsun eyâ pâdişah-ı din-perver
Bu ıyd-ı zâtı muallâ ki kim hüveydâdır.

(ss.129-130.)

KISM-I EDEBÎ

Şâir-i güzide-sühen Mehmed Tevfik Beyefendi'nindir:

Şiir Parçaları

Bir mektuptan :

Bana sizden gelen felâketler
Sevilir, çünkü aşka aiddir.
Size benden giden şikâyetler,
–Bakmayın sevdiğim– zevâiddir!

*Üstâd Ekrem'in (Yâd Et) manzumesine bundan dört sene evvel yazdığım nazîrenin
bugün okunabilecek parçalarıdır:*

Bir subh idi .. Âftâb-ı enver
Gül-zâra dökerdi pertev-i âl;

Hüsnünle sen âftâb-ı diğér,
Gülzârı kılardın âsüman-hâl:

Fikrinde midir ki eşk-rîzân
Bir dâde sana nigâh ederdi?

Yâdında mıdır ki zâr u giryân
Bir kalb senin'çün âh ederdi?

Hatırla o kalb-i zârı, dâd et!
Yâd et beni gâh gâh yâd et!

Ben yâdına vakf edip derûnum
Yâdınla zamân-güzâr-ı hicrim.

–Bir maksada atfedip uyûnum
Bin derd ile bî-karâr-ı hicrim!–

Yoktur yüreğimde başka matlab,
Yâdında bulunmadır merâmım;

Yâdında bulunmadır senin hep
Fikr ü hevesim .. hayâl ü kâmin.

Yâdınla bu nâ-be-kâmı şâd et,
Yâd et beni gâh gâh yâd et!

Bir leyl-i siyâh-ı mâtemîde
Bir fırtınadır olup da peydâ,

Eylerse hayâlini remîde
Dağlar gibi dalgalarla deryâ:

Benzet o hurûş-ı gam-nisârı
Gönlümdeki pîç ü tâb-ı aşka;

Hâtırla o vasıtayla bâri,
Rahmeyle bu dil-harâb-ı aşka!

Vâreste-i renciş-i fuâd et,
Yâd et beni gâh gâh yâd et!

Yine eski bir manzumeden:

Gözümden eyleyerek ihticâb sîmânız,
Kalır tasavvurunuz yâdigâr gönlümde.
Muhabbetimde iken siz remîde.. sevdânız

Karar eder, ne aceb, bî-karar gönlümde,
Anınla şû'lelenir âh u zâr gönlümde!

Tabiatıyla olup mevsim-i hazân âhir,
Zemine saçtı yeşil bir safâ yed-i fâtır;
Zamân-ı şükûh tabiatla şâtir ü fâhir;
Şükûfelerle küşâyiş - pezîr olup hâtır,
Bahâr geldi, açıldı bahâr gönlümde

Başka

Ne gördünüz nazarımda muhabbetin gayri;
Ne buldunuz yüreğimde garâmdan başka?

Neden muameleniz başkalaştı hakkımda,
Ne etmişim size ben ihtirâmdan başka?

İçim kan ağlar iken siz behic-i nâz idiniz.
Ne gösterdi yüzüm ibtisâmdan başka?

Ne verdiniz bana --Allah için-- ki reddedeyim,
Cihâna verdiğiniz bir selâmdan başka?

Kasem Hüdâya! Ki yoktur medâr-ı mefharetim
Güzel muhabbetinizde devâmdan başka!

Düşünmeden kalayım, varsa ger bu demde bile
Düşündüğüm o leb-ı gonca fâmdan başka!..

(ss.130-131.)

Bu da mîr-i mûmâ-ileyh tarafından ihdâ olunmuştur:

İlk Eserlerimden:

Uzlet-geh-i Mâderi Ziyâret

Bir şebdi .. Câme-hâb güzîn-i melâl idim,
Hasretle zâr, hayret ile pâymâl idim:

Vermezdi gam göz açmağa bir dem müsâade,
Göz yummak istedim ana da bî-mecâl idim.

Hiç intizâma girdiği yok gerçi hâlimin,
Lâkin bu şeb bütün bütün âşüfte-hâl idim;

Aldımdı pîş-i fikrete hicrân-ı mâderi
Bu fikr ile me'lûl ü perîşân-hayâl idim;

Pür güft ü gû-yı hüzn idi âlâm ile derûn
Zâhirde ben tehâcüm-i hayretle lâl idim;

Urdukça hâb-gâhıma envâr-ı mâhtâb
Allaha karşı secde-ber-i ibtihâl idim.

«Yâ Rab ne oldu –derdim– o demler ki şevk ile
Âgûş-ı mâderide mekîn-i celâl idim.

Rûhum sıkılma bilmez idi, hâtırım melâl,
Âzâde-gî-i mihnete ben bir misâl idim.

Titrerdi her dem, üstüme bir sâye-i şefik,
Ol sâye-i safâda masûn-ı kelâl idim.»

Hicrânı pek dokundu dil-i gam-nihâdıma,
Geldikçe ağladım o hazîn hande yâdıma!

Feryâd çıktı arşa dil-i nâle-kârdan,
Mâtemler indi çerh-i felâket medârdan.

Her şey kıvâma aksine te'sîre başladı
Beynim karardı nûr-ı meh-i tâbdârdan.

Sabrim tutuştu, yandı sebât u karârım âh!
Bir demde âh-ı serd-i dil-i bî-karârdan

Dermânı cüst u cûsuna düştüm cerihâmın,
Bir çâre-i halâs aradım inkisârdan;

Çıktım hezâr za'f ile, sad ıztırâb ile
O hâb-gâh nâmını almış mezârdan

Düştüm hemen tarîk-i gam-âbâd makbere,
Yoktu henüz eser bile nûr-ı nehârdan.

Hükmevliyordu âleme dehşetli bir sükût,
Gelmezdi bir sedâ bile sû-yi hezârdan

Ebr içre mâhtâb verirdi haber bana
Kabr içre hâl-i mâder-i şefkat-şî'ârdan

Âlem sönerdi didede geçtikçe gâh gâh
Sönmüş cemâli hâtır-ı zulmet-disârdan

Hicrânı pek dokundu dil-i gâm-nihâdîma
Geldikçe ağladım o hazîn hande yâdîma.

Oldum epeyce merhâle peymâ-yı ıztırâb,
Kesmezdi âh u nâleyi hâlâ dil-i harâb;

Bir mecma'-ı meserret idi; oldu gussa-gâh
Bir ân içinde buldu bütün âlem iğtirâb

Âfâk sanki hâlimi tanzîre başladı,
Bir hâl-i ma'tem etti garibâne iktisâb:

Hem-hâlet oldu –galib olub nûruna zalâm–
Mısbâh-ı müntafî-i ümîdimle mâhtâb.

Zulmette kaldı baht-ı siyâhım gibi felek,
Rûyum misâli kalmadı bir yerde âb ü tâb.

Gayb eylemişti şa'saa-i dil-fürûzunu
Bî-nûr olan gözüm gibi giryân idi sehâb.

Düşükçe ki teâkuba şiddetle ra'd ü berk
Düşmek dil ü hayâle tabîfydi irtiâb.

Ahzân u ıztırâbını bir yanda mevkiin
Tezyîd ederdi nevha-i hüzn-âver gurâb

Geldi hayâl-i mâder o dem buldu izdiyâd
Gönlümde yer tutan o tevahhuş, o iktirâb

Hicrâmı pek dokundu dil-i gam-nihâdîma,
Geldikçe ağladım o hazîn hande-yâdîma.

Bî-gâye zannederken o deycûr-ı mihneti.
Baktım ki zâhir oldu tulûun bidâyeti.

Bârân kesildi.. Kaldı bulut yani giryeden,
Güldürdü rû-yı kevni sabâhın şetâreti.

Lâkin gönül.. Gönül yine meşhûn-ı derd idi,
Eksilmiyordu hüznü, bükâsı, harâreti.

Mâziyi fikr ile görerek anda mâderi,
Döktükçe dökmek istedi göz eşk-i hasreti.

Bin piç ü tâb-ı gamla kapandı mezârına,
Ettim o nûr-ı ayna şu yolda hitâbeti:

«Ey cezbeden cihâna beni şevk-i vuslatı!
Ey teng eden cihânı bana hüzn ü firkatı!

Eyâ gelir mi gûşuna âh-ı tahassürü
Ol bî-kesin ki gitti seninle irâdeti?

Etmez mi incilânı taleb, ey nühüfte nûr!
Gönlüm nasıl görür sana lâyük bu zulmeti?»

Heyhât! Bir cevâba dahi nâil olmadım;
Tuttum kemâl-i hasret ile râh-ı avdeti.

Hicrânı pek dokundu dil-i gam-nihâdım,
Geldikçe ağladım o hazîn hande yâdım.

(ss.131-132.)

Latîf imzâsıyla vârid olmuştur:

Bu da Hayâl

Seyredip ruhsâre-i rengînini
Sandı açmış mâh-ı âlem-tâb gül
Gönlümün hoş bulmadım tahmînini
Nerde bulmuş böyle âb u tâb gül?

Bir vücûd almış o verd-i pür-meâl
Yok bu gülşende o nûra bir misâl.

Cezb eder her nazra-i nazik terin
Gönlümü efkârımı, ârâmımı,
İhticâb eyler cemâl-i enverin
Sen kabûl ettikçe istirhâmımı;
Kalmaz ammâ kim tehîrden mecâl
Tâ ki olsun dil safâ-senc-i visâl

Dembedem meczûb-ı hayret gözlerim
Nûr alır gûyâ temaşâdan seni,
Can bulur her lahza, her dem sözlerim
Sen safâ buldukça ibkâdan beni;
Fikr-i güftârınla şî'rim berkemâl
Safvet-i sevdâmı müş'irdir bu hâl!

Bir tayayyül hande-i şîrînini
Kalbi meşhûn-ı garâm u şevk eder,
Bir tefekkür kâkül-i pür-çînini
Ukde-i efkârı halleder gider
Ey bana aşkın safâ bahş u hayâl!
Senden ayrılmak mı? Ah! İmrâr-ı muhâl.

(ss.132-133.)

Mediha imzâsıyla vârid olmuştur:

Nazîre-i Gazel-i Nazîre

Her güzel insana insanlar bütün derler melek,
Sen nesin? Sen âh fevka'l-âde bir dilber melek!

Sen o mağbûtü'l-melâiksin ki çıksan bir yere
Seyr için didârını mutlak dolar her yer melek.

Öyle âfetsin ki sen hışmın cihânı titretir
Bir nigâh-ı kahirin şeytânları eyler melek.

Mübtelâ-yı hüsn ü ânındır senin hep ins ü cin
Bir perî-peyker meleksin, bir perî-peyker melek!

Her melekte –ey Medihâ!– bir güzellik var fakat
Böyle olmaz her güzel, hem böyle olmaz her melek.

(s.133.)

MÜTENEVVİA

Dünyân-ı Umûmiye Ketebesinden M. Ziyâ Bey tarafından vârid olmuştur:

Arı sokmasına karşı tedbîr:

Bu hayvancağızın hâsil ettiği bal her ne kadar lezîz ve tatlı ise de sokmasının da o nisbetle acı olduğu malumdur.

İşte arı sokmasından dolayı vuku bulacak sancının def-i çâresini hâvi olmak üzere bu kere Fransız mecmua-i müfidelерinden gayet sâde bir şeye tesâdüf ettik ki hatırda kalması her halde fâideden hâli değildir. Bir insanın elini, yüzünü, ayağını, her neresini olursa olsun arı sokarsa hemen hayvanın bıraktığı iğneyi usulüyle oradan çıkardıktan sonra sâde yahud tuzlu su veyahud rakı ile sokulan mahalli iyice yıkamalıdır. Eğer bunların yerine nişadır ruhu istimal olunursa daha çabuk tesir ederek acı mündefî olur.

(s.134.)

Paris'te bârgîr ile köpek ve kuşlar için su yalağı

Paris Himâye-i Hayvanât Cemiyeti mevsim-i sayfta bârgîr kuş ve köpeklerin harâretlerini teskin etmek için icâp eden mevkilere ekser memâlik-i ecnebiyede mevcûd olan yalıklardan vaz'ına karar vermiş ve hattâ bunlardan biri de geçenlerde (Bulvar dö Barbe) civârına vaz' olunmuş.

Bu yalak öyle bizim bildiğimiz su çeşmelerinin yanbaşılarında bulunan taştan kâr-ı kadim yalaklara müşâbihdir zannında bulunmayınız. Köpekler, kuşlar ve bârgîrler için ayrı ayrı olan yalaklar bir sütûn üzerinde müesses olduğu gibi bârgîrler su içerken köpekler de bilâ-havf u meşakkat kendi yalaklarından def-i harâret edebilecek ve bu iki havuzun başları bu iki cins hayvanla dolmuş olsa bile kuşlar da ürkemeksizin kendi yalaklarına gelip su içebileceklerdir.

İşte sûretâ ehemmiyetsiz ve âdi görünen bu yalakların vâkıa sâde bir tarzda ma'mul ve fakat mâli bir fikrin mahsûlü olduğu ber-vech-i âti verilen izâhat ve tarifâtta anlaşılacaktır.

Uç ayaklı dört metre irtifânda bir direk farz ediniz. İşte bu direğin en aşağı kısmında köpeklerin su içmesine mahsus demirden küçük bir havuz vardır ki derûnunda bulunan su dâimâ cereyân ederek teceddüd etmektedir. Bu havuzun daha yukarısında ve bârgîrlerin yetişeceği bir mahalde de ondan daha büyük bir havuz var imiş ki bu da bârgîr, kısarak, merkep gibi hayvanâtın sulanmasına mahsus olduğu gibi mezkûr direğin ortasında bir levha bulunup bunda Fransızca Himâye-i Hayvanât Cemiyeti manâsına delâlet eden (S. P. A.) harfleri muharrer imiş.

Zeminden üç metre elli santimetre irtifânda hepsinden de küçük olmak üzere bir üçüncü havuzcuk daha bulunup orada dahî mezkûr yazıyı hâvi bir levha muallâk imiş. Nihâyet bu direğin en tepesinde –İhtimâl ki okumak bilmeyen kuşları celp için olmalı– yalaklardan def-i harâret etmeyi arzû ediyormuş gibi bir vaziyet verilmiş tahtadan mamul, boyalı bir güvercin mevzû' imiş.

(ss.135-136.)

Roman

Vehâmetli Sevdâlar

Mütercimleri:

İsmail Safâ Ahmed Vefâ

(Mâba'd)

—Gonteran! Benim muhabbetimden kendinize şüphe getirebiliyor musunuz? Fakat ben ne yapabileceğim? Söyleyin!

—Eğer isterseniz Elizabet! Sekiz günde borcumu edâ eder, size demin söylediğim gibi bir gemi isticâr eylerim. Muvaffak olur isem, zengin olurum. Burada ağzımızı poyraza açarak (Maks Birman)'dan haber bekleyeceğimize Avrupa'ya gider, küçük Alis'imizi ararız.

(Derin bir göğüs geçirerek)— Alis! Fakat söyle Gonteran! Ne gibi bir sihirle felâketimizi bahtiyarlığa tebdil edeceğiz?

Mösyö di Favvyr'in nâsiyesi buruştu. Maksadını söylemek için cüz'î bir zaman kalbinde hissettikten sonra mekînâne bir surette dedi ki:

—Fırarımız esnâsında sizin, bir tahta altında sedef ve altın kabili bir çekmece çıkardığımızı görmüştüm.

—Evet Gonteran!

—Bu çekmece içinde pederinizin size düğün hediyesi olarak verdiği kıymetli pırlanta mücevherâtı vardır.

—Bunu siz benden iyi bilirsiniz dostum.

—O mücevherâtlar sizin malınızdır Elizabet! Ben şu beliyeye düşmeden evvel bilirsiniz ki size, o elmaslara dâir harf-i vâhid söylememiş idim.

(Zevcine büyük bir telâş ile bakarak)— Ne söylüyorsunuz Gonteran? O mücevherât artık benim malım değildir. Çünkü benim bir kızım var. Bunlar onun serveti, onun cehhâzıdır.

(Sınıtarak)— O! Emîn olunuz! Bu mücevherat ile ben kızımıza onun üç misli cehhâz tedarik eder, servetimizi pek yüksek derecelere çıkarırım. Bu elmaslar bizim için bir peri masalı yerine geçecektir.

—Fakat ben bunları size veremem Gonteran!

Menfî, çehresi mosmor kesildiği halde, tehditli bir taaccübe delâlet edecek sûrette hareket ederek:

—Bunu bana veremezsiniz ha! Şimdi niçin bana muhâlefet ediyorsunuz Madam?

(Medhûş)— Hayır, ah! Dostum hayır! Bu mümkün değil, mümkün değildir of! Ne kadar bedbahtım!

—Bu dolaşıklı sözleri bırak! Elmaslar bana lâzımdır. Nerededirler? Bekliyorum Madam Elizabet, zevcini gözlerinde kin ve husûmet alevleri parladığını gördüğünden bu dehşetli nazarlar karşısında yıldırımla vurulmuşa dönerek bağırdı:

—Ama sen anlamıyorsun. Elmaslar bende değildir.

Menfî sahte olan kayıtsızlığını artık gâip ederek kendisini salıncaktan aşağı attı da dedi ki:

—Yalan! Benim karşımda desise kullanmağa çalışmayınız Madam! Düşününüz ki bu yalan benim namusumu, cümlemizin hayatını tehdit ediyor. Düşünüz ki bu vâsi son ümidim de boşa çıkarsa celb-i servet yolunda artık körü körüne tecrübelerle kıyâm etmem. Bu elmasları elde edemezsem, benim için başka yapabilecek bir şey yoktur. Şimdi bir daha söyleyin bakayım. Elmaslar yanınızda değil midir?

—Amân Yârabbi! Bana inanmıyor. Fakat merhamet! Gonteran bana böyle şiddetli sözler söylemeyiniz. Yüzüme bu kadar hiddetli bakmayınız! Mücevher bende olsa, sizden sözlemeye cesâret eder miydim?

Câlib-i rikkat bir yolda söylenmiş olan bu son lâkırdı üzerine Mösyö di Favvir öfkesini teskin edeceği yere bilâkis daha beter alevlendi. Zîrâ hakikat-i hâli anlamış idi. Zevcesine bakarak kolundan kaparak dedi ki:

—Elmasları ne yaptın ki yanında bulunmuyor bedbaht?

Elizabet, benzi alev gibi atmış olduğu halde dizlerinin bağı çözüldüğünü hissederek:

—Çocuğun elbisesiyle beraber emânet olarak Maks Birman'a vermiş idim.

(Çılgıncasına bir gazâbla)— Maks Birman'a? Yalan söylemiyor musun?

Ümid ettiği servet ve saaadetin birdenbire tebâude yüztutuğunu, kendisine ölümden beter gelen fakr u sefâletin tekrar yakasına sarılacağını tefekkürle kemâl derecede meyus olarak ârâm-rübâ bir tehevür içinde, tenbel gülerek te'dibine mahsus kırbaç aldı. Havf u heyecânından râşedâr olan bi-çâre kadının üzerine kaldırıp dedi ki:

—Şunu bir daha tekrar edin Madam. Bu sefer bütün bütün mahvoldüğünüzü bana kısce anlatın bakalım!

4. Le Peon Tereral

O anda kuvvetli bir el. Gonteran'ın elini tutarak Elizabetin üzerine kaldırılan kırbaç hafifçe öbür tarafa çevirdi.

Mösyö di Favvir'in dudakları mosmor oldu. Safravî lehcesi koyu kırmızı rengine girdi. Başını çevirip haykırdı:

—Buraya girip bizi dinlemeye cesâret eden kim oluyor bakalım?

Nazarı. (Peon Terral)'in sâkin ve mahzûn nazarlarına tesadûf etti.

Bu zat kavî ve gâyet mütenâsip bünyeli, uzunca boylu bir delikanlı idi. Çekme burnuyla azıcık muhaddeb nasiyesi, ince çenesi, hafifçe tekavvüs etmiş ağzı âli ve mümtâz bir çehre teşkil eder. Alnını tezyîn eden siyah kıvrıkcık saçları, kadife gibi ince ve yumuşak

kırpıkları hâmil olan parlak gözleri delâletiyle âşikâr bir surette göze çarpar bir meâl-i ulviyet ve azamet tasvir eylemiştir.

Gonteran bir nev-i veleh ü hayretle dedi ki:

—O ne? Vây sefil sen misin? Buradan kaçtıktan sonra gelip de cesûrâne karşıma çıkıyorsun, bir de efendine el kaldırıyorsun öyle mi?

Peon, mûtiâne başını eğerek:

—Kabahat ettim efendim. Deli gibi eski san'atımın hâtıralarına kapıldım. Vahşi atları takibe kalkıştım. (Despilobado)'da günlerce yolumu gâip ettim.

(Müstehziyâne)— Kolay mâzeret. iyi peki! Bana kaç tane at tuttun bakalım? Mâhir at hırsız! Bizim tantanalı ahırlarımıza ne kadar bârgîr getirdin?

—Hiç!

—Hiç mi? Öyle ise beklediğin cezâyı bilirsin. Azametli serseri! Eğer sen şimdi bir esir olaydın, ben de esir ticâretine dâir ahz u itâda buluna idim seni yılan ve akreplerle dolu bir mahzenin içine atardım. Fakat mâdem sen hür bir san'atkâr, serbest bir memursun; on altı saat bukağıda duracaksın. Ben sana, eğer ve kolan sâhibi bir mahluka lâyük olacak muameleyi edeceğim.

Elizabet, şu tehdidâtı soğuk bir hareketsizlikle dinlemekte olan kuvvetli Peon'a heyecan ile bakarak:

—On altı saat bukağı mı?

Dedi. Gonteran sertlikle dedi ki:

—Bu mücâzat benden sirkat ettiği hizmet zamanını vâkıa bana iâde etmez. Fakat böyle süreksiz heveslerini teskin eder.

Tereral dudaklarını ısırıldı. Soğuk bir ter saçlarını ıslattı. Bununla beraber sükûnetini muhâfaza etti. Elizabet ısrar göstererek dedi ki:

—On altı saat! Ama Gonteran görmüyor musun? Zavallı Peon ne kadar yorulmuş, ne kadar kuvvetten düşmüş! Kaputu paçavraya dönmüş, ayakları kan içinde kalmış. Çektiği eziyet kâfi değil mi?

—Sus Madam! Eziyet çekti ise kendi hevesi, arzûsu için çekti. Şimdi de vazifesi için çekecek. Paris'te değiliz ki sizin dar sokaklar, tavan aralarındaki rahibelerinizin usûlüne göre hissivât-ı rakîkeye tâbi olacağız . O yufka yüreklilik dağ başında sökmez. (Peon'un takındığı sukûti tavr-ı vakurânedenden fevkalâde hiddete gelmekle Elizabet'i korkutmuş olan kırbacı Tereral'e kaldırarak) Haydi rezil! Hapishâneye yürü!

Dedi fakat bir iki adım bile kıvılcıktanmaksızın kemâl-i sükûnetle:

—Sakin vurmayınız efendi!

Dedi. Mösyö di Favvir cebrî ve küstahâne bir tebessümle:

—Ya! Beni vurmaktan menedebileceğini mi ümit ediyorsun?

—Belki!

—Billâh! Benim her şeyi öğrenmeğe merak etmek gibi bir kusurum vardır. Şimdi de senin ne gibi bir mahâret göstereceğini öğrenmeliyim.

Diyerek kırbacın ucuyla Tereral'in omuzlarına dokundu. Peon ürperdi. Mösyö di Favvir'in elinden kırbaç zorla çekip aldı. Biraz tereddütten sonra kaldırdı. Salonun bir köşesine attı. Bu sırada genç kadın bunların arasına atılarak:

—Efendini tehdide kalkışma, mukabele etme Jak!

Diye bağırıyordu. Tereral sükûnet ve mekânetle tebessüm ederek dedi ki:

(Mâba'dı var)

(ss.135-136.)

Nr. 18

KISM-I EDEBÎ

Nazîre

Ne neşveler var idi zevk-i câmdan başka!

Ne hissederdî gönül şevk-i tâmdan başka?

Keder dedikleri şey sanki yoktu mâzide

Ne vardı bende safâ-yı müdâmdan başka

Bütün meşâgilimi nazma hasrederdim âh

Gönülde yoktu emel intizâmdan başka.

Kıyâmeti bana ihtâr eden de olmazdı

Sizin o ettiğiniz her kıyâmdan başka

Benim için size lâyük ne var ki arz edeyim
Kemâl-i safvet ile ihtirâmdan başka?

Bugün o dâr-ı visâlin sevâptır yâdi
Neler yapardık o yerde hırâmdan başka!

Selâm verdiğiniz yer o yerdi bendenize
Olur mu cennet o dârü's-selâmdan başka.

İsmail Safâ

(s.137.)

Şâir-i şirin-zebân Üsküdarlı Sâfi Beyefendi tarafından ihdâ bıyırılmıştır:

Gazel

Hicrân bucaklarında mürûr eyliyor demim
Ömrüm tükendi bitmedi mi müddet-i gamım

Çoktandır olmuyor mütecellî o mâh-rû
Yâ-Rab cihânda ben ne tecellisiz âdemim

Yoktur yetimlerde yetimâne rikkatim
Yoktur garîblerde garîbâne âlemim

Gülşenleri, mesireleri neş'esiz görür
Mahzûn bakışlıdır bu benim çeşm-i pür-nemim

Her âh-ı âşikanem olur bir yanık gazel
Sâfi, lehib-i firkat ile âteşin demim

(s.137.)

Şâir-i güzide-siihen Mehmed Teyfik Beyefendi'nindir:

Şiir Parçaları

«Gonca» Ünvânlı neşidenin mukaddimesi:

Yâ-Rab, ne demdi âh o dem-i inşirâh-ı tâm?

Yâ-Rab, ne şebdi âh o şeb-i vuslat-ibtisâm?!

Bir şeb ki bin şehir degecek lütfu âşikâr,

Bir dem ki bin hayâta değer yolda ber-devâm!

Sâfiyyeti, sükûneti aşkımla hem-ayâr,

Ulvîyyeti, letâfeti şirimle hem-nizâm.

Çerh-i kebûda şu'le-zen-i haşmet ü celâl,

Girmiş nücûm hâline mâhiyyet-i garâm.

Lütfuyla gösterir gibi her yanda bir melek,

Hâliyle andırır gibi eflâki zîr-i bâm

Olmuş gibi sitâre-nümâ leyle-i visâl,

Bulmuş gibi vücûd-ı safâ nuhbe-i merâm.

Tasvîr eder gibi dile ıyd-ı visâlini

Okşardı sem-i cânımı bin savt-ı bî-makâm.

Olmuş da lem'a-rîz-i beka hande-i şebâb,

Rûy-ı zemîne kılmış idi şevk-i irtisâm!

İnmiş de sanki yerlere eltâf-ı kibriyâ

Çıkmıştı âsümâna kadar feyz-i ihtisâm!

Necm-i hayâle matla-ı envâr-ı şevk idi

Ummân-ı pür-sükûnet-i bî-sâhil-i zalâm

Dünyâ değil, gözümde o bir gülşen-i sürûr
Gülşen değil, o cennet idi hâsıl-ı kelâm:

Aşkımdı, âh! O cennete aşkımdı nev-bahâr,
Bir hür idi önümde tecellâ-yı ber-karâr!

Yine o neşideden :

Seyreyledim cemâlini mahv oldu zulmetim,
Sandım güneşler açtı gülistân-ı fikretim!

Bir şiire de şöyle başlamıştım :

Ey bâdiye-i tarâvet âlûd!
Ey sâha-i pür-gubâr u pür-dûd!

Ey mâh ki ebr-ı gamla mahsûr!
Ey bâd ki bî-karar u mesrûr!

Ey mezhere-i safâ-nişîmen
Ey meşcer-i pür-gıriv ü şîven!

Ey cûy-i hazîn ü şekve-perver!
Ey zenzeme-i meserret-âver!

Ey hacle-i şevk-i bî-bahâne
Ey makbere dönmüş âşiyâne!
Ma'zûr ola ettiğim şu feryâd!

..... İlâh

(ss.137-138.)

Ali Ulvi Beyefendi'nindir:

Târih-i Vefât

Mustafa Hâlid Şu küçük kabrde hâbide çocuk
 Mihnet-i nîrânı bu dünyâda çeken baht-ı siyâh
 Şevk ile bir gün oyun oynar iken eğlenmek için
 Bağçede yapmış bir ocak, koymuş ona hayli giyâh
 Otları âteşler iken elbisesi aldı alev
 Giryê vü efgân ederek parladı ol nûr-ı nigâh
 Nâr-ı kazâ yaktı kavurdu ten-i nâzik-terini
 Evde ne mâder ne peder var idi imdâd için âh
 Yaraların zahmına sabreyleyebildi iki gün
 On senelik nahl-i emel hâke düşüp oldu tebâh
 Vâlid-i pür-mâtemine, mâder-i bi-çâresine
 Sabr-ı cemil, ecr-i cezîl, ömr-i tavîl versin Allah
 Yazdı kalem eşk-i teessür ile târih-i vefât
 Göz göre yandı bu çocuk âteş-i cân-sûzda vâh:

1308

(s.138.)

Ahmed Vefâ Beyefendi'nindir:

Bir Merisyeden Müntehâb Parçalar

Evet mahall-i tenezzüh bize o dağlardı,
 Yüzüm güler, içim efgan ederdi, ağılardı,
 Yanımda çünkü benim hasta bir melek vardı:
 Reşide sen o idin, âh! O nûr-ı dide idin,
 O nûr-ı dide idin, sevdiğim Reşide idin!

Reşide şimdi ki ben senden işte mehcûrum,
 Demek ki âh u figan eylemekte ma'zûrum,
 Sana niçin acaba ben bu rûtbe mecbûrum?
 Reşide, gözlerimin nûru âşıkım sana ben!
 Hazîn gönül sana düşkün, vefâ umar senden.

Ginâ gelir artık sefil dünyâdan,
 Bana muhabbetin indi cihân-ı bâlâdan:
 Kelime sanki nidâ geldi Tûr-ı Sinâ'dan!
 Cebel mahûf, o baygın, bütün cihân sâmit,
 Benim de bak nazarımda bugün cihân sâmit.

Reşide! Sen benim endişe-i muhâlimsin,
 Yetişmeden soluvermiş o nûr-ı nihâlimsin;
 Hülâsa şimdi benim bir güzel hayâlimsin.
 Fakat, Reşide! Bu şeb âlem perişândır,
 Bu söylediklerimin hepsi âh u efganımdır!

Hava soğuk, yere kasvet yağar idi cûdan,
 Hafif bir de ziyâ münteşir meh-i nevdin;
 O neydi? Bir acı feryâd koşturdu bir evden!
 Tecessüm eyledi karşımda matem-i ebedi
 Gırıv içinde sedâlar "Reşide gitti" dendi

Eğerci âlem-i fanîde çok mihen gördüm,
 O hâli görmemeliydim fakat neden gördüm?
 Dedim: "Kimdir o?" Eyvâh bir kefen gördüm!
 "Reşidenin" dediler, gözlerim karardı hemân,
 Bütün cihân nazarımda kesildi bir zindân.

Ale's-sabâh nüzûl etti arza hep melekût,
 Birikdi hayli cemaat vasatta bir tâbût.
 Giderdik öylece ben girye-nâk.. Sen mahbût!
 Seni mezâra bıraktım, hayâta küstüm ben,
 Değil hayâta, kâinâta küstüm ben!!

(ss.138-139.)

Nazîre (Müşterek)

- K. Seyr için mâhımla çıkmıştım hilâlî dağlara
 İ. Hüsn ü aşkın âkis olmuştu meâlî dağlara
- İ. Bin müşâ'şa' maşrıkü'l-feyz eyledi nâgeh zuhûr?
 K. Düştü yârin pertev-i mühr-i cemâli dağlara
- K. Çağladım cûlar gibi aks-âver ettim nâlemi
 İ. Mâcerâ-yı aşkı söylettim o hâli dağlara
- İ. Hâlini tasvir ederdi kalb-i âteşbârımın
 K. Sanki toplanmıştı bin kalbin melâlî dağlara
- K. İ'tilâ eyler gönül baktıkça âlî dağlara
 İ. Çok mu dersin incilâ-gâh maâlî dağlara
- İ. Kılssa da feyz-i rebîî reşk-i firdevs-i berîn
 K. Bence yok sahrâyı tercîh ihtimâli dağlara
- İ. Ketim ederken sırrımı âlemden İbrahim ben
 K. Söyledim Kâmil bu derdi lâübâlî dağlara

(s.139.)

MÜZE-İ EDEBÎ*Bir eser-i bi-naziredir:***Fâtih'i Ziyâret**

Her gûşesinde dehrin
 Şâyestedir denilse

Nâm-ı bekâ medârın
 Âlem senin mezârın

Sensin ki ol şehşeh
Büldân-ı bahşışindir;

Bu ümmet-i necîbe
Ebhâr-ı yâdigârın.

Meydân-ı harbi kıldın
Leşkerdi hep müsellâh

Sen tahtgâh-ı şevket,
Etbâ'-ı bî-şümârın

Mazî o perde-i gayb
Âtî o râh-ı muzlim

Ükşâde-i huzûrun;
Âmâde-i güzârın

Tevhid idi merâmın
Birleşdi ol uğurda

İslâm ile enâmı
İlminle ikdârın

Beyt-i Hüdâ'ya konmuş
Durmuş başında bekler

Câhın mutâ'-ı eslâf
Bir kavm-i türbedârın!

Tâkında müncelidir
Esrâr-ı lemyezed-din

Hep beyyinât-ı manâ
Masnû olan bu dârın

Her dem sana açıktır
Türbendir en azîmi

Ebvâb-ı arş-ı rahmet
Fethettiğin diyârın!

Yoktur senin gurûbun
Var şule-i dehâdan

Ey neyyir-i maâlî
Bin necm-i tâb-dârın

Bâb-ı necâtı sensin
Miftâh yaptı ancak

Ey Fâtih eyleyen feth
Cedd-i büzürgvârın

Bir mecmu-ı siyâset
Tâbân ufuklarından

Buldun ukûle çesbân
Eczâ-yı târümârın

Ervâh-ı müminîndir
Bâlâ-yı türbetindir

Encüm kadar meşâgil
Tenvîr eden mezârın.

Gösterdiğin maâli
Kühsârlar umûmen

Ehrâmdır müselsel
Bâln-i ihtizârdır

Her azmin eylemişti
Zâhirdi nâsiyende

Tefsîr-i âyet-i hakk
Asarı çâr-yârın

Titrerdi secdegâhın
Hâlâ gelîr zeminden

Oldukça sen cebîn-sây
Tekbir-i zâr zârın

Açtı sana cenâhın
Etti anı der-âgûş

Cânân-ı sermediyyet
Cân-ı cihân-sipârın

Ecr-i azim-i vasfın
Affeyle bu kusûrun

Kaydında gönlüm ey şâh!
Sen ol günâhkârın

Medhinde şâirâne
Ta'rifi yerde bitmez

İlhâmlar gerektir
Arşa çıkan kibârın.

(ss. 139-140.)

Mehmed Ekrem Bey tarafından gönderilmiştir:

Kıt'a

Ya muhrikân bi'n-nâre vech-i muhibbih
Mehlen feinne müdâmihi tatfihi
Ahrek bihâ cesedi ve külli cevârihi
Fahzar alâ kalbi feinneke fihi

Tercümesi:

Sabret! Âteş-i şule-bâriyle muhabbetin gözlerini kamaştırıran mahlûk! Sabret ki dumû-ı çeşnim o ateş-i nîrânı söndürür. Zarar yok, sen o ateşin ile vücûdumu —muhtî ile beraber— yak. mahvet; sesimi bile çıkarmam! Yalnız kalb-gâhıma dokunma ki orası senin yerindir.

MÜTENEVVİA

Şuûnât-ı Garîbe

"Vaterbory'de Mösyö A. Buvon, silindir vesâir âlet ve edevâtı mükemmel olarak hacmi üç santimetre murabba, yüksekliği on altı milimetreden ibâret olmak üzere ufacık bir buhar makinesi imâl eylemiştir. Bu makine başlıca yüz kırk sekiz parça ve elli iki vidadan mürekkeptir. Silindirinin kutru bir milimetre ve pistonunun mahal-i hareketi iki milimetre, sıklığı –altındaki tahtadan başka– yirmi gramdır.

"Lid" de vâki "Kılayton Biraderler" in fabrikasında "Grinviç" şehri için bir gaz ve metre yani havagazı kazanı üçyüz kırk bin metre mûkaabı gaz istiâbına kâfi olup kutru doksan bir, yüksekliği elli beş metre ve sıklığı iki milyon iki yüz yirmi bin kilogramdır.

Âhiren "Bakü" de imâlat-ı hafriyesi ikmâl olunan bir petrol kuyusundan yevmiye beş bin tonilato gaz istihsâl olunmakta imiş.

Bir sene zarfında bütün rû-yı arzda sarf olunan fosforun mikdarı iki bin tonilatoya bâliğ olmaktadır.

Amerika-yı Şimâlî hükûmetinden "Loizyan" da "Terbon" piskoposluğu dâhilinde bulunan portakal ağaçlarından biri bu sene on bin tane portakal vermiştir.

Pusulanın saat gibi istimâli

Kâğıt üzerine bir dâire resm ile on iki müsâvi kısma taksim etmeli. Bâ'de pusula ile şimâl ve cenûbu tayin edip dâire-i mezkurenin on iki ve altı taksimâtı üzerlerinden geçen hatt-ı müstakimi pusulanın şimâl ve cenûbu irâe eden hattına muvâzi olarak dâireye mümkün mertebe ufkî bir vaziyet vermeli. Merkez-i dâireye vaz olunan bir kurşun kalemin gölgesi hangi adede tesâdüf ediyor ise aded-i mezkurun za'fi o zamanki saattir. Mîsal: Kalemin gölgesi üç rakamına tesadüf ettiği takdirde saatin altı olması muhakkaktır.

Çünkü kalemden hâsıl olan gölge saate ve on iki rakamına tekabül eden kutrların teşkîl etmiş oldukları zaviyenin nasıfı olmakla bunun irâe ettiği rakamın hakikî saat olacağı âşikârdır.

İşbu tecrübede dâire makamında durmuş bir saat istimâl olunursa daha sahîh bir netice

hâsıl olur. Ma'mafih mümkün mertebe saati anlamak için durmuş saate ihtiyaç olmadığı gibi pusulaya da lüzûm-ı kat'î yoktur. Fakat bu halde bulunan mahalın şimâl ve cenûbunu tayin edebilmek iktizâ eder.

Amir Tevfik

(s.141.)

Mühendishâne-yi Berrî-i Hümâyun Topçu Mülâzım-ı Evvellerinden Vehbi Beyindir:

Ya Keseyi Ya Canımı!

(Mâba'd)

Etrâf ve civârda yeşillikten büsbütün mahrum olan ağaçların kuru dalları müthiş çatırtılarla yıkılıvermişlerdi. Arâziyi iska eden birkaç nehir taştan daha sert olmak üzere donmuşlardı. Vilâyetin bu kısmında hazin bir sükut hüküm-fermâ idi. Tesâdüfün çöllere ortasına atmış olduğu bir seyyâh, hayvanını mahmuzlar ve ok gibi bir süratle geçip giderdi. Artık hiçbir sürü ahırdan hârice çıkamıyordu.

Vakit öğle, ma'mâfih ortalık gurup vakti gibi karanlıktır. Zehirli kış rüzgârları, derecesiz bir şiddetle kulübesinin bacasına giriyor ve ocağın köşesindeki dal parçalarını çatır çatır alevlendiriyor idiyse de neşrettiği harâret soğuşun istilâ ve hücumuna karşı pek cüzî bir mukavemet ibrâz edebiliyordu. Bundan başka her tarafı açık ve derûnu soğuktan başka pek çok ıstıraplara kederlere melce olan bu ikametgâh-ı sefilânede bu ateş gâyet cüzî bir müddet için bir tedbîr-i muvakkattan başka bir şey değildi.

İsterseniz bu mesken-i hazîne bir atf-ı nazar edelim: Zavallı vâlîde rüzgarın cereyânına memur olan birçok aralıkları tıkamağa olanca gayretiyle himmet etmiş ise de yine kapıdan girdikte dışarınminkinden fazla bir hararet hiss olunmuyordu. Henüz yirmi yirmi beş yaşında olan bu kadıncağz pek çok ihtiyar gibi görünüyor. Kederden ızdırâbdan açlıktan uykusuzluktan, sıtmadan buruşmuş olan yüzünde bir çok gençlik alâimi erbâb-ı dikkat nazarlarından asla mestur değildi. Bakışlarında vahşiyâne bir güzellik bile meşhûd idi. Fakat insanın aklından muzlim muzlim fikirler geçmekte, gözlerinden hararetili hararetili yaşlar akmağa başladığı vakit sîmânın hey'et-i mecmuasında bir letâfet alâimi görülse bile öyle olan çehrede tabii güzellikten eser kalmaz. Ocaktan iki adım ötede ve kulübenin nisbeten az soğuk bir köşesinde iskemlenin üzerine uzatılmış bir tahta üstünde bir ot yatak içinde küçücük bir kızcağz zahmetli ve ağır bir uyku ile uyulamaktadır. Çocuğun haline bakılırsa pek büyük bir mahrumiyete meydan okumuş bir vücûda mâlikiyeti teslim olunur. Vâlidesi

vakit vakit diyordu ki:

—Uyu Margret uyu, uykunda olsun tatlı rüyâlarla işgâl olunursun da uyanıp ekmek istemezsin.

Küçük nâimenin kar gibi beyaz olan çehresinde kırmızı kırmızı lekeler vardı. Soğuktan şişmiş olan dudaklarından ipek gibi yumuşak ve kumral saçlarından bir gün gâyet güzel bir kız olacağı anlaşılıyordu. Uyumakta olan bu masûmenin yanında büyük hemşiresi bir şefkat-i mâderâne ile oturmuş bakıyordu.

Mütefekkir ve meyûs ve henüz yedi yaşında olan bu kızcağz dâima ocağa odun atarak ateşi alevlendirmekte ve hemşiresinin en küçük hareketine varıncaya kadar nazar-ı dikkatten dür tutmamakta idi. Fakat heyhât ki bu kadar dikkat ve şefkatlerin hilâfına olarak keskin poyraz rüzgârları tâ çocuğun yatağına kadar işitilerek zavalliyı uyandırdı. Çocuk yürekleri parçalayacak bir sedâ ile :

—Karnum aç! Diye haykırdı.

Büyük hemşiresi de yes ve nevmîdi ile vâlidesine dönerek dedi ki:

—Karnum aç! Su da isterim!

Bedbaht kadın çocuklarını okşayarak diyordu ki:

—Sabrediniz, sevgili yavrucuklarım! Babanız şehre gitti. Şimdi nerede ise gelir. Hem de bize et, ekmek , peynir belki de birçok av getirecektir. Biraz daha bekleyiniz.

Çocukların meyusâne bağrıışlarını teskin için kadıncağz şarkılar, masallar söylemeye mecbur oldu. Yarım saat sonra dışarıda bir gürültü işitildi.

—Sus! İşittiniz mi? Dışarıda bir ayak sesi var!! Büyük kız dehşetli anasına sokularak:

—Gâliba kulübenin etrâfında gezinen bir kurt olmalı.

—Hayır kızım babanız!

Bu anda kapıdan içeri kırk yaşlarında kadar bir adam girdi. Alnı buruşmuş uzun ve dolaşık saçları gözlerinin üstüne düşmüş arkasına gâyet ince kumaştan bir elbise, başına ise Fransa ahâlisinin binlerce seneler evvel taşıdıkları, bir şapka takmış idi. Sağ elinde ufak bir tüfeği tutmakta ve namlusunun ucunda da dört livrelik esmer bir ekmek bulunmakta idi. İçeri girer girmez yorgunluk ve tâkatsizlikten ocağın yanındaki iskemlelerden birinin üzerine düşüverdi. Bir dakika sonra tüfeği karısına uzatarak:

—İşte Maryan, al, bu ekmeği üçünüz yeyiniz.

—Sen hisseni istemiyor musun?

—Hayır yalnız siz üçünüz yeyiniz!

Vâlide ve iki küçük kızları velinimetlerini öpmeden ve bir teşekkür bile etmeden vahşiyâne bir isti'câl ile ekmeğin üzerine atıldılar.

Zavallılar iki gündür ağızlarına bir şey komamışlar idi. Jan ise oturduğu yerden kulübenin bir köşesine dayanmış, korkunç ve muzlim bir nazarla bu levhâyı temâşâyâ dalmış idi.

(Mâba'dı var)

(ss.141-142.)

Roman

Vehâmetli Sevdâlar

Mütercimleri:

İsmail Safî Ahmed Vefâ

(Mâba'd)

—Zevciniz için korkmayınız Madam!

Kendisine karşı gördüğü şu isyân-ı gâlibâne Gonteran için fevk-at-tabîyye ve gayr-ı masbûk bir şey idi. Öfkesinden köpürdüğü halde Peon'a bir zaman baktı. Nihâyet: "Akasya!" diye bağırdı. Peon dedi ki:

—Bana karşı muâmele-i cebriye istimâlîne yeltenmeyiniz efendi! Benim bir zenci, bir esir olmadığımı unutuyorsunuz. Sizin, atınız, tüfenkleriniz gibi hayâtını, cismini taht-ı tasarrufa aldığınız bir şey değilim ki hakkımda her istediğinizi yapabileceksiniz. Ben fakir bir adamım. Ve vücûdumu da sizin hizmetinize irâde ve hürriyetimle tahsis ettim. Bu, ikimizin de birlikte iltizâm ettiğimiz bir ahz ve itâdan ibârettir. Siz benim boğazımı yedirmeğe, vücûdumu barındırmağa ve senede de bana otuz kuruş maaş vermeğe mecbûrsunuz. Ben ise bu mücadelede size sayımı, zamanımı satıyorum. Namusumu, hürriyetimi değil! Eğer vazifemde ihlâl etmiş isem bana mücâzat etmeğe hakkınız vardır. O cezâyı da ben bilâ-îmtinâ çekerim; fakat namusum tahkîr olunmamak şartıyla. Beni tahkîre, tezyîfe hiç hakkınız yoktur. O tahkîr bana da namusumu müdafaa etmek ve ahz-ı sâra kalkışmak hakkını verir. Ben vakarlı, bir Peon'um! Beni buraya gelmeğe kimse mecbur etmedi. Akasya çöl içinde benim izimi bulamaz.

Bu serin kanlılığa karşı mağlup olan Mösyö di Favvir hiçbir cevâp vermedi. Karşısına gelen zenciye dişleri arasında ıslık çalmak suretiyle ettiği bir işaretle Tereral'i bizzat mahbese ilkâ etmesini emreyledi. Akasya Peon'u sürüklemek için kolundan tutmak istedi. Fakat beriki

zenciye göğsünden iterek:

—Yürü! Arkandan geliyorum.

Dedi. İstihfâf-âmiz bir vakar-ı levendâne ile gülerək takip etti. Menfi:

—Akasya! Bu adamı geceye kadar hapsedecek ve kendisine hiç su vermeyeceksin.

Diye bağırdıktan sonra Elizabet'e dönüp dedi ki:

—Şimdi Madam ben yalnız kalmak istiyorum. Hizmetimi bir azar makâmında tutmanızı ricâ ederim. Karı döğmek asîl bir adama göre tenezzül edilmeyecek bir küçüklüktür. Fakat demin hissettiğim bir hile bana âdetâ delilik ve şaşkınlık getirmişti.

—O muameleniz artık hâtırına bile getirmem Gonteran! Fakat bundan sonra inidnizde menfûr olmadığımı da söyleyiniz.

(Mağmûm)— Bir dilencide birisini sevmek veya ondan nefret etmek selâhiyeti var mıdır? O miskin, elinde asâ, ağzında duâ sadaka istemekten başka bir şey düşünmez. Şimdi bende de —onun gibi— zenginlere nefret göstermek kudreti yoktur. Bununla beraber muhabbet cihetinden de kalbim meyt mesâbesindedir.

Elizabet buz gibi donmuş olduğu halde titreyerek yüzünü duvara çevirdi. Şakk-ı şefe edemedi. Göz yaşları soluk yanakları üzerine dökülmeğe başladı.

(Sert sert bağırarak)— Göz yaşı! İşte kadınların bizi girdâb-ı felâkete attıktan sonra edecekleri ihsan! Madam elmaslarınızı o sefil Maks Birman'a vereceğinize hıfz etmiş olaydınız ağlamayacaktınız. Bu mücevherler bizim için bir servet, çocuğumuzla mülâkatımız için büyük bir ümîd olacaktı halbuki şimdi, beyâbân-ı nisyânda gaip olarak evlâdımıza, nâmımız bile kavuşamayacaktır.

(Şaşkın bir halde yüzünü elleriyle kapayarak)— O! Siz bir vâlideye karşı pek büyük insâfsızlığı revâ görüyorsunuz.

Mösyö di Favvir cevâben omuzlarını kaldırarak salondan çıktı. Odasına çekilip enine boyuna bî-ihdiyâr gezinmeğe başladı.

Ma'mafih Peon Tereral dahî bukağılarn bulunduğu harâret-i şemse ma'ruz dar bir havlu içinde Akasya'yı takip ediyordu.

Saçlarını, setreden bir mendil vasıtasıyla alnını sıktı. Kararmış gümüş dökmeli meşin kaputunu çıkardı, bilâ-mümânaat Akasya'nın eliyle bukağıya bağladı ki bu bukağı karşılıklı iki tahta tabandan müteşekkil olarak bu tabanların içinde nısf-ı dâire şeklinde iki kavs Tereral'in boynunu ve dizlerini hapsediyordu. Bu tahtalar

vech ile kaldırılmış idi ki sabûr ve metin Peon'un ayakları —ensesine doğru girilmiş olan

başından— daha yüksek bir vaziyette bulunuyordu. Vaziyet-i mezkûra tecviz ve tahammülü gayr-ı kabil bir surette olmakla beraber şu zâlimâne ukûbet-i bedeniyeye ilâveten zencinin intihâb ettiği mezkur bukağının semt-i re'sinden, kızgın güneşin şuaât-ı muharrıkası nüzûl etmekte idi.

Tereral bu ana kadar hiç bir söz söylemiyordu. Fakat zenci Peon'u sıkı sıkıya bukağıya bağlanmış ve asla harekete mecâli kalmamış olduğunu görünce bî-çârenin üzerine muzafferâne bir nazar havâle ederek dedi ki:

—Haydi bakalım. İşte Peon'un da bir esireden farkı olmadığı görüldü. Bakır renginde bir deri ile mağrûr olarak beyaz insanlardanım diye iftihâr ederken bir zenci muamelesini gördü. Hanımın karşısında, Meksikanın muteber Hristiyanlarından ma'dûd olduğuna, bukağının yanına ancak Akasya'yı bağlamak için yanaşacağına dâir övünen Tereral yine hanımın önünde esirler gibi mücâzat ile mahkûm oldu.

(Tahkîr ile)— Sus be herif! Efendi beni, senin hezeyânlarını dinlemeğe mahkûm etmedi.

—Efendi, cildinden kan çıkıncaya kadar seni dövmekliğimi emertmeliydi de görmeliydin senin kanın benimkinden başka bir renkte midir? Senin bu kadar mütekebbir olmana, yine kendin gibi Don Gonteran'a hizmetkâr olanları tahkîr etmene sebep nedir?

(Baridâne)— Seninle benim beynimizdeki fark meydandadır: Sen esir doğmuşsun, esir öleceksin. Senin rûhun, vücûdun, idâre ve efkârın kendi elinde değildir. Ben ise kendi isteğimle hizmetkâr oldum. Yarın öbür gün, müddetim tekmil oldu mu? Kendimi, kayışımı alınca kırlara koşar serbestâne ve cesurâne ömür sürerim.

—Öyle ise birkaç kuruş ziyâde kazanç için neden böyle esârete girdin; mademki baban seni, orman kuşu gibi serbest etmiş? Hiç çakal, yaban ördeğinin bir butunu yemek için kendini avcının zencirine teslim eder mi?...Oh! Jak Tereral, Alçak bir şey olduğunu sen de görüyorsun ya!

Peon'un gözleri parladi. Bağlarından kurtulacağını gibi bukağının üzerine dayandı.

—Alçak!

Sözünü tekrar etti. Akasya istihzâ ile:

—Ha! İpler pek mi sıkıştırıyor? Dur amma geleyim de onları daha muhkemce bağlayayım. Belki çözülür de düşerim diye korkarsın.

Diyerek Peon'un kollarıyla bacakları etrafındaki ukdeleri daha ziyâde sıkı. Tereral

tahkirli bir tebessümden başka bir cevâp vermedi Halbuki o hareket-i gaddarânededen pek muzdarip olmuş idi. Akasya ise muhâsımının üzerine yine müstehziyâne bir nazar dikerek dedi ki:

—Bahadırılığı pek beyhûde taslıyorsun. Ben bunu efendi ile hanımın yanında da söyleyebilirim ki sen yüreksiz, cesâretsiz bir adamsın.

(Yanakları üzerinde kırmızı bir alev-nisâr olduğu halde)— Ne desen hanım senin sözüne inanmaz. Senin gibi bir kurbağanın vakvakasıyla Elizabet beni ithâm etmez.

—Kurbağa mı, neden? Esir bir baba ile esir bir anadan vücuda gelerek satıldığım için mi!

—Onun için değil. Fakat senin alçak, kindâr, hâin bir kalbin var. Bir taraftan seni te'dfîb eden kırbacı öperek sahiplerinin karşısında yerlere yüz sürersin; bir taraftan yattıkları hâneyi tutuşturmağa, yiyecekleri narları zehirlemeğe çalışırsın. Yâ! Ben seni pek güzel bilirim sadık Akasya!

(Zor zorunda gülerek)— O! Ne güzel keşif! Bukağı sana kerâmet veriyormuş cesur Peon! Haydi bakalım.

—Şimdi de keşf-i esrâr nöbeti bana geldi. Çöldeki istiklâlini fedâ ederek niçin bana kapı yoldaşlık ettiğini söyleyeyim mi? İster misin?

Tereral bütün âzâsının titrediğini, damarlarının içinde hummâvî bir ateş dolaştığını hissetti. Kulakları kavrılmaya başladı. Nihayet boğuk bir sesle bağırarak dedi ki:

—Kes sesini. Sus zehir dilli!

—Bak! Merâmımı ne çabuk anladın. Şimdi elinden gelse ağzımı demir ile tıkamak istersin; Mütekebbir at hırsız! Haşarı atları râm ettiğin gibi kendini de ne gibi hâm sevdâlara râm olduğunu gizlemeğe çalışıyorsun. Lâkin hanım sana bakar yahut lakırdı söylerken, çehrana kızarıp bozarmamasını gözlerine fal taşı gibi açılmamasını, sesine de öyle ihtizâza gelmemesini tenbîh etmelisin. Onun bir bakması seni çocuk gibi hâif, dermânsız bırakıyor. Bu kıymetli esrârı DonGonteran' a Söner Elizabet'e ifşâ eder isem senin bu kibir ve gurûrundan güzel bir intikam almış olurum.

(Mâba'dı var)

(ss.143-144.)

Nr. 19

İkinci

Müsâbaka-i Edebiyye

Müntesibîn-i kirâm-ı edeb tarafından ikinci müsâbaka-i edebiyeye için irsâl buyrulan "na't-ı şerîfe"yi kıymet-i edebiyelerine göre ber-vech-i âtî derc ile tezyîn-i sahife-i iftihâr eyleriz:

Kadirzâde izzetlü Hüseyin Hâşim Beyefendi tarafından alınan:

Na't-ı Şerîf

Ey hâce-i hak-senâ-yı irfân
Ey server-i cân-firûz-ı ekvân

Ey lema-i hâliku'l-berâyâ
Peygamber-i vâcibu'l-tehâyâ

Ey vechi vücûd-ı gûne-bâdı
Nutkun şeref-i lisân-ı dâdı

Sernâme-i sûre-i belâgat
Ser-satr-ı sahife-i fesâhat

Şirâze-i ahsen-i halâik
Enmûzec-i hüsn-i halk-ı hâlik

Bürhân-ı ulüvv-i kudret Allah
Vicdân-ı münîri Ka'bet Allah

Necm-i samedi nizâm-ı eflâk
Sâhib-i şeref serîr-i (Lev-lâke)

Mısbah-ı cemîl-i zü'l-celâli
Ma'sûk-ı celîl-i zü'l-cemâli

Sultân-ı cihân-ı ekmeliyyet
Şâhenşeh-i âlem-i risâlet

Deryâ-yı muhît-i Ahmedîyyet
Nûr-ı mütebessim-i sabâhat

Eflâk o muhîttten kenâre
Hurşîd o nûrdan şerâre

Rûz âyine-i cebîn-i pâki
Şeb hâlet-i zülf-i ta-be-naki

Ulvî ve cennâti ma'sherü'l-feyz
Rahşende izârı mahşerü'l-feyz

İhbâr-ı şûna mübtedâdır
Ma'nâ-yı ulûvve müntehâdır

Her bir sözü nâşir-i alâdır
Sultân-ı serây-ı (Makvi)dir

Ser hayl-i celîl-i enbiyâdır,
Sertâc-ı cemîl-i asfiyâdır

Ey rûh-ı cihân nebiyy-i efham
Ferş-i kademi sipihr-i a'zam

Eyler sana karşı rûh-ı cibrîl
(Ve'n-necm ü izâ-hevâ)yı tertîl

Ta'rife gelir mi tâb-ı hüsnün
Pür-şâ'şaadır kitâb-ı hüsnün

Mâh-ı melekût i'tilâ-hâh
Şâh-ı ceberût (Mâtağa) câh

Gavvâs-ı yegâne-i dakâyık
Miftâh-ı hazânetü'l-hakâyık

Zî-saltanat-ı nübüvvet iklîl
Çârûb-ı harîmi bâl-i cibrîl

Ümmî-i mükerrem-i mekîndir
Mehdî-i mübeşşer-i metîndir

Âf-ı halk-ı makâm-ı Mahmûd
Mansûr-ı emîn şehîd-i meşhûd

Meş'al-keş-i şâh-râh-ı tahkîk
Mînhâc-ı şeref-nümâ-yı tevfik

Ferzâne hülâsatü'l-avâlim
Ser-defter-i dûdmân-ı Hâşim

Zû fazl-ı mutahharü'l-cinândır
Müzemmil-i sâhibü'l-beyândır

Ursun serimizde berk-i izzet
İzzü'l-Araba biz olduk ümmet

Fermân-rev-i hak-nümâ-yı âgâh
Sultân-ı harîm (li ma- Allah)

Mir'ât-i cemâl-i zü'l-celâli
Mısbâh-ı kemâl-i zü'l-cemâli

Hurşîd-i müheymin-i hüdâdır
Subh-ı müteneffis-i hüdâdır

Muhyî-i vahîd-i Mustafadır
Müncî-i beşîr-i müctebâdır

Mahcûb-ı seniyy-i rabb-ı ekber
Sâhib-i şeref (li ömrike) efser

Muhtâr-ı necî şefî-i mahşer
Hâdî-i sebîl nebî-yi envâr

Bir leyl-i güzînde kıldı mi'râc
Seyretti hüdâsını o zî-tâc

Beynûnet olup harîmden dūr
Ma'suk ile âşık oldu bir nūr

Bir zâta ki âşık olmuş Allah
Hüsnü kaleme nasıl sığar âh

Kılsun yine âlemi nevâgâh
Gül-bâng-ı celîl Allah Allah

Sırr-ı kademe olunca mahrem
Cân attı bu hakdâne adem

Pâyâna erişmiyor serâir
Akl-ı beşer olmasın mı hâir

Velhân-ı hüviyyetindir efhâm
Hayrân-ı hakikatindir aklâm

Gaşy oldum eyâ habîb-i ekrem
Yokdur yine dilde tâkat-i dem

Senden bu kerâmet-i tekellüm
Senden bu nezâhat-i tekellüm

Aşkınla gezer bürehne pâyim
Müştâk-ı cemâl-i bâ-hüdâyım

Ey server-i ins ü cân dahîlek
Ey cân-i ilâhiyân dahîlek...

(ss.145-146.)

Mustafa Münib Mevlevi imzâsıyla vârid olan:

Na't-ı Şerîf

Haşre dek vasf-ı sıfatında olursa ifrât
Olmaz ey fahr-i cihân midhatin elbette muhât

Evvelîn satrına hakkâ ki kifâyet etmez
Safha-i defter-i medhinde nücûm olsa nikât

Nola Levlâk-i li ömrike serefrâz olsan
Hîlat-i izzetine kudret-i hakdır hayyât

Şerbet-i mekremetin teşnesi rûh-i îsâ
Dârû-yı âtifetin hastesi cân-ı sakarât

Yusuf-ı hüsnüne meftûn şedde-i cân-ı Yakûb
Sana âşık dil-i ishak ve revân-ı isbât

Süf're-i haşmetine halk-ı dü âlem mihmân
Meclis-i izzetine her dü cihân iki simât

Rây-ı ebrûna meh-i nevvâr edip meşk-i felek
Kadd-i hum-geştesi dall oldu ölünce hattât

Dü cihân ey dürr-i yektâ-yı muhîr-i kudret
Gevher-i kadrine nisbet iki ednâ kîrat

Arzu-yı ser-i kuyınla olan pisteri hâk
Ana hep sündüs ü istebrak olur ferş-i bisât

Ümmete râh-numâ zât-ı şerîfin olıcak
Çektirir mi kerem-i hazret-i Hâk bîm-i sırât

Bağ-ı vasfında demâdem kalemim olmadadır
Düşmana cedvel-i gam dosta mîzâb-ı neşât

Câme-dûz-ı kadd-i bâlâ-yı nuûtun olalı
Câmemi rişte-i nazm eyledi mânend-i huyât

Derd-i aşkınla senin cân-ı hazînimde şegâf
Sûz-ı mihrinle dil-i zâr u sefilimde huyât

Akl u rüşdiyle seni medhede hâşâ ki "Münîb"
Oldu gerçi süheni reşk-i reşid-i vatvât

Saati gelmedi yüz sürmeye hâk-i dergah
Gelip ammâ ki zuhûr etmede bir bir eşrât

Dil-i şeydâyı zebûn etti gulüvv-i isyân
Beden-i haste-mânend hücûm-ı ahlât

Dâhil-i silk-i şefâ'at edicek ümmetini
Kereminden beni de eyleme tarh u iskât

Rûh-ı pür-nûruna hemvâre salâtıyla selâm
Nev-be-nev tâ ki güzergâh ola bu köhne ribât

(ss.146-147.)

*Encümen-i Teftiş Ve Muâyene Azâsından izzetlü Ali Nusret Han Efendi tarafından
gelen:*

Na't-ı Şerif

Kadrini eyledi hak ins ü melekten âlâ
Gerçi ebnâ-yı beşerden sayılırsun amnâ
Var mu onlarda senin rütbeni hâiz hâşâ
Biz sana bendeleriz cümleye sensin Mevlâ

Nisbetî nist be zâtı tû beni âdem-râ
Ber-trâz-ı âlem u âdem tû çe âlî nisbî

Ey şeref bahş Arab-ı mefhar akvâm-ı acem
Mâder-i dehr doğurmuş mu sana bir tev'em
N'ola hubân-ı cihân hüsnüne eylerse kase
Mevkîf-ı pâkde gördükte dîr-i ibn-i Meryem

Men bî-dil be cemâl-i tû aceb hayrânern
Allah Allah çe cemâlest bedîn bu'l-acebî

Makdemin eyledi bu sath-ı zemîni pür-nûr
Zulmet ü cehl ile olmuş idi zîrâ mestûr
Arab iklimini tutmuştu serâser şer ü şûr
Ehli olmuş idi âlude-i evsâh-ı fücûr

Zât-ı pâk-i tû der ân mülk-i Arab kerd zuhûr
Z'an sebeb âmede Kur'an be zebân-ı Arabî

Mekke'de doğdun olup Mescid-i Aksâ'da imâm
Fahr eder zâtına ümmetlik ile cümle enâm
Çünkü sensin şeref ü revnak-ı dîn-i İslâm
Berkarâr olsa n'ola şevketi tâ rûz-ı kıyâm

Nahl-i bostân-ı Medîne ze-tû sebz müdâm
Z'an şode şehre-i âfâk be-şirîn ratbî

Oldun i'zâz ile sen mazhar-ı ser-i Levlâk
Pâye-i kadrine nisbetle zemîn tûde-i hâk
Ne kadar nesr hurd olsa da çüst ü çâlâk
Evc-i âlâ-yı makamın edemez hiç idrâk

Şebi mirâc urûc-ı tû gozeşt ez eflâk
Be-mekâmî ki resîdî neresed hiç benî

Merci'-i halk-ı Hüdâdır dürrün ey bende-nevâz
Lütf ile ümmetini dâim edersin mümtâz
Sıdk-ı niyyet ile hep tayy ederek râh-ı derâz
Arz-ı ihlâs ediyorlar sana bâ-sûz u güdâz

Ber der feyz-i tû istâde besad acz u niyâz
Hindî vü rûmî vü tûsi yemenî vü arabî

Mâye-i feyz bilir hizmetini cümle ümem
Sürer ihlâs ile yüz dergehine kayser ü cem
Rif'at-ı şânını idrâke bulunmaz sellem
Hayret el verdi bana neylesem artık ne desem

Nisbet hod be seged kerdem u bes münfailem
Z'an ki nisbet be seg-i kû-yı tû şod bi-edebe

Sen kerem-kânısın ey melce-i ehl-i câ-hât
Destgîr ol men-i bi-çâreye rûz-ı arasât
Kimden ümîd-i şefaâ ederim ben heyhât
Bestedir sensiz amân cümlemize râh-ı necât

Mâ heme teşne lebâyenem tû bi-âb-ı hayât
Râh fermâ ki ze-had mi-gözered teşne lebî

Gark-ı isyân ü kusûr olmuş isem de ne kadar
Umayım kim olurum afv-ı cemîle mazhar
Şânına lâyıq olan rahmet ü lütfu güster
Der-i lütfunda tazarrula durur bu ahkar

Çeşm-i rahmet be guşâ sû-yı men endâz-nazar
Ey kureyşî lakab u Hâşimî vü Muttalibî

Kesmez ümîdini senden ne zekî ve ne gabî
Nazret (Han)'ına kurban sana ümmî ve abî
Tâb-ı isyân ile yoksa eriyor kar gibi
Görmedi çeşm-i cihân sen gibi âlî nesebi

Seyyidî mânet habibî vü tabîb-i kalbî
Amede sû-yı tû kuddûsî pey dermân-ı talebî

(ss.147-148.)

Tophâne-i Âmire Muhâsebe Kalemi ketebesinden Mehmed Zebûr imzâsıyla gelen:

Na't-ı Şerif

Ey vâkıf-ı serâir-i kâffe-i eczâ, ey mecnua-i kemâlât-ı âlem-i vefâ! Sensin müessis-i bünyân-ı şeriât, sensin peretev-nisâr-ı râh-ı hakikat. Ey nûr-ı hâlık-ı lâyezâl, ey şems-i münîr-

i Hüdâ-yı müteâl. Sensin o mahlûk-ı ser-efrâz-ı Hüdâ, sensin mahcûb-ı lemyezeli Mustafa ki âfitâb-ı kemâl ancak âsumân-ı cemâlınden tulû' edip hemîşe kulûb-ı müminîne nûr-ı hakikat ilkâ eylemektedir. Ey hâmi-i dîn mübîn-i metîn. Ey bâis-i icâd-ı âsumân u zemîn! Sensin o netice-i bî-hece-i kâinât, sensin o şeff' ü müşeffi-i rûz-ı arasât; sensin o serdâr-serdâr-ı kissâ-ı esrâ. Sensin o revâkî-i merâkî-i "Ka'be kavseyn-i ev ednâ". Ey kâşif-i esrâr-ı dü-cihân, ey vâkıf-ı hakâyık-ı gün ü mekân! Sensin o kıdve-i lâhutiyân ki şua-ı hakikatin, ziyâ-i mâhiyetin hicâb-ı hayrette lâhutileri "Sübhâne men ebdea fi filihî" zemzemesiyle gaşeyân-ı mâşiyen zemîn-i acze düşürmüştür. Sensin o mazhar (eden meni) olan habîb-i kibriyâ bâb-ı urûcdan yalevlec vea lidünyât ve menbâ-i tecelliyât olan kalb-i selîm-i saadetin ilm-i ilâhî ile imlâ kılınıp feyz-i mâhiyetin teşnegânını iskâ ve irvâ eylemişlerdir.

Eyâ hülâsa-i vücûd-ı avâlim! Ta'dâd-ı fezâ-yı akl ü fikrete sığamayan celâil-i evsâfi câmi olduğun derkâr iken hangi insan vardır ki şâmil-i âfâk-ı cihân olan evsâf-ı celîlen vâdisinde dehen-güşâ olmağa kudret-yâb ola ve hangi kalem vardır ki takdîs-i mâhiyetin için tertîb-i kelâma cesâret bula?! Seni tevsîf eden fûrkan-ı hekîmdir, seni takdîs eden Kur'an-ı Kerîmdir.

Sâyen var iken kalmayacak kimse ezâda
Sen şâfi'isin ümmetinin rûz-ı cezâda

(s.148.)

Üçüncü Müsâbaka-i Edebiyye

24. nüshamıza derci mukarrer bulunan üçüncü müsabaka-i edebiyenin mevzuu "Sitâyîş-i Hazret-i Pâdişâhî" olacaktır. Şuarâmız tarafından iş bu müsabaka için gönderilecek eserlerin nihâyet on iki Rûmî Ağustos tarihine kadar idarehânemize irsâlini ricâ ederek ve birincilik şerefini ihrâz edene –kezâlik– bir senelik, ikincisine altı aylık abonelerimizin takdimiyle diğerlerinin sırasıyla derc edileceğini beyân eyleriz.

(s.148.)

KISM-I EDEBÎ

Ahmed Vefâ Beyefendi'nindir:

Bir Mersiyeden Müfrez

Bir şebdi, âh! O şeb ne kadar pür-melâl idi,
Mum sönmek üzere bahtıma güyâ misâl idi,
Cânân, dirîg! Fevt olacak ihtimâl idi;
Bir ihtimâl idi, o rücû' muhâl idi.

Görmekteyim o yâri bugün ayn-ı hâbda.
Pervâzgâh-ı muhteşem-i nuh kabâbda
Bilmem bu hikmetin yeri var mı kitâbda?!
Rûhum benim semâda gezer ben türâbda.

Zîr-i türâbe atmak anı gadr u âl idi,
Lâzımdı bir sehâba çıkârmak; muhâl idi.
Ol mihr nev-tulû'-ı karîn-i zevâl idi
Ben ağlıyordum, âh! O hâlim ne hâl idi?

Bir cezbe var fakat şu muhakkir türâbda,
Âlem akın akın âna doğru şitâbda.
Etmez karâr katre-i bârân sehâbda;
Bir merkez-i hafîye umûm incizâbda!

(ss.148-149.)

Nazîre []

Ne gördü kalb-i hazînim esiriniz olalı?
Ne gördü âh ebedî hüzn-i tâmdan başka?
Niçin bu kalb-ı perişâna rahmınız yoktur?
Ne etti zâtınıza ihtirâmdan başka?

[] Güzide-sühen Mehmed Tefîk Beyefendi'ye.

Hemîşe fikr ü hayâlim visâlinizdir âh!
Cihânda bir emelim yok bu kâmdan başka!

Gönül sebep arasın mı, figân ü giryesine
Nigâh-ı dîde-i pür-ibtisâmdan başka?

«Esîrinim» dediğim mübtezel mi geldi size?
Ne söyledim ki bu ulvî kelâmdan başka?

Fürûg-ı vuslatınız mâ-bihü'l-hayâtım iken,
Ne gördü çeşm-i ümidim zalâmdan başka?

Amir Tevfik

(ss.149.)

Nazîre Hanım tarafından vârid olmuştur:

El-amân

Rûz u şeb hicrinle ey meh nâlekârım el-amân!
Âteş-i aşkınla yandım şu'le-bârım el-amân!

Âteş-i firkatle yansın dil kebâb olsun mu ya!
Kalmadı tâb u tüvânım gül-izârım el-amân!

Her taraftan gam hüçûm etti muhâtım ben bu gün!
Gel yetiş imdâdına ey nazlı yârim el-amân!

Ey kemân ebru civan, ey dilber-i nâzik-edâ!
Nâvek-i firkatle şimdi cerha-dânım el-amân!

Pek mürüvvetkâr idin, evvel acırdın sen bana!
Ben bugün muhtâc-ı lütfum ey nigârım el-amân!

(s.149.)

MÜTENEVVİA

Duyûn-ı Umûmiye İdâresi Ketebesinden M. Ziyâ Bey'indir:

Pandomimanın Sûret-i İcâdı

Fransa'nın Da'vâ-yı Garîbesi

Pandomimanın sûret-i icâdına dâir karin-i kirâma bir fikr-i mücmel vermek için evvel-i ömürde Fransa tarihinde oldukça garip bir mevki işgâl etmiş ve yalnız esnâfin yekdiğerleri hakkındaki fikirlerinden ileri gelmiş olan da'vâ-yı kadûmeden biraz bahsetmeye mecbûruz.

Bundan dört asır kadar mukaddem yani 11. Lui'nin zaman-ı hükûmetinde serbesti-sanâyi ve ticâret olmadığından bir esnâf diğeri esnâfin yapmaya bâ-ımtiyâz

mezûn olduğu bir şeyi yapmaz idi. İşte bundan dolayı imtiyazât-ı mezkûrenin fesh ve ilgâsına kadar Fransa sanâyii terakkiden mahrum kalmıştır.

Müşârü'n-ileyhin esnâ-yı hükümetinde terzilerle eskiciler arasında bir da'vâ vukûa gelmiştir ki bu davânın sebebi eskiciler terzileri eski elbise satmaklıkla ithâm ettikleri halde terziler de eskicileri yeni elbise satmaklıkla ithâm etmeleri imiş. Zâten gayet az giyilmiş elbise ile yeni elbisenin tefrîki öyle pek kolay bir şey olmadığı malûm olduğundan hey'et-i mahkeme fevkalâde müşkülât içinde kalmış ve hattâ bu da'vâ On Dördüncü Lui'nin zaman-ı hükûmetine kadar yani iki yüz seneden ziyâde bir müddet devam eylemiştir. Bir vakit kundura eskicileri de yalnız kendi çoluk ve çocuklarının giyecekleri kunduraları ayakkabıcıdan almayıp kendileri yapmaya kalkışmışlar. Kunduracılar bunu işitince yeni kundura yapmağın bâ-husûs kendilerine münhasır olup eskicilerin yeni kundura yapamayacaklarından bahisle bir da'vâya kıyâm eylemişler. Bu da'vâ da birçok zamanlar imtidâd ettikten ve eskiciler de pek çok masraflar eyledikten sonra nihâyet kunduracılar hak kazanarak eskicilerine eski kundura yapmakla eskimişler. Velhâsıl bu da'vâlarında ayak tutturamamışlardır. Tavukçular tarafından tavukları kebab etmek hakkı bizim olduğu ve kebabçılar yalnız koyun ve öküz atlarıyla kebab yapma hakkına mâlik buldukları halde tavukları da kebab ediyorlar diye bir da'vâ açılmış bu da diğeri gibi bir çok vakit sürdükten sonra nihâyet (An dö Tiriş)in zaman-ı vekaletinde kebabçıların kanatlı hayvanâtı

şişe dizmeye hakları olmayıp bu hak tavukçulara münhasır olduğuna hüküm verilmesiyle bu da'vâ dahî böylece netice-pezir olmuştur. Lâkin bu garip da'vâlar bu kadarla kalmamıştır.

Bundan dört asır mukaddem Fransa'da halka soytarlık etmekle para kazanmakta olan birtakım adamlar bir panayır günü tente kurarak çocukları eğlendirmek için ufak tefek komedyalar oynamaya başlamışlardır. (Komedi Tiyatro Fransa) bunu işitince lakırdıyla oyun oynamak hakkı yalnız kendilerine verilmiş birşey olduğundan ve haklarına tecâvüz vukûa geldiğinden bahisle hukukunu Fransa mahkemesinden istidâ eylemişler. Bunun üzerine soytarların lakırdı ederek oyun oynamaları menedilmiştir. Sonra onlar da oyunlarını (operet) tarzında şarkıyla okumağa başlamışlardır. Lâkin opera tiyatrosunun mugannîleri de da'vâya kıyâm ederek soytarları bundan da mahrum etmeye muvaffak olmuşlar. Bî-çâreler de başka ne yapsınlar? Bâ-mecbûriye yalnız işaretlerle oyun oynamağa başlamışlar ve işte buna pandomima adını vermişlerdir.

Fakat el'ân da öyle olduğu üzere ashâb-ı temâşâ pandomimadan aktörlerin maksadlarını kâmilan anlamamağa başlamış onlar oynayacakları oyunun vukûâtını mübeyyen ve muvazzah olmak üzere temâşâ-gerâna oyun mahallinin kapısı öründe ufak tefek risâleler tevzi etmeğe mecbûr olmuşlar. Lâkin oyun mahallinde oyuncular pandomimalarını maksadlarını işaretlerle anlatmağa devam etmişlerdir.

Esnâf hakkındaki imtiyâzât fesh olunmadan mukaddem yukarıda da arz olunduğu vechile mücerred sâika-i hasedle vukûa gelen bu misillü da'vâlar hasebiyle Fransa'da senevî sekiz yüz frankı mütecâviz meblağ-ı külliye sarf olunuyor imiş!

(ss.149-150.)

Ya Keseyi Ya Cânımı!

(Mâba'd)

2

Birkaç dakika zarfında ilk şiddet teskin edildikten sonra kadın zevcine yaklaştı. Gözleri dolu dolu olduğu halde müheyyic bir sedâ ile :

—Beni affet, Jancıgım! Bu anda pek ziyâde haksızlık, pek ziyâde zâlimlik ettim. Yalnız nefsimi düşündüm. Ne yapayım bu sabahtan beri açlıktan içerim yanıyordu. Aman Yârab! Üçümüzün de hayatını sen kurtardığın halde sana teşekkür etmek hâtırımıza bile

gelmedi. (Eliyle iki kızlarına işâret ederek) geliniz meleklerim kucaklayınız da babanıza teşekkür ediniz .

(Büyük kız haykırarak) —Sahih babamızı unuttuk. (Fakir köylünün alınını ve ellerini bûselere gark ile)Bizi sen kurtardın değil mi? Sevgili babacığım, sen varken biz yarın da ölmeyiz ya?!

Oduncu kaşlarını çattı. Ve bir garip sedâ ile:

—Yarın mı? Ah evlâdlarım bizim için bir yarın olup olmayacağı pek meçhûl! Çünkü size getirdiğim ekmek en son ümidimizdir!

Maryan —Fakat "Seril"deki ekmekçiye sattığın odun parçalarından hiçbir şey alamadın mı?

—Seril'deki ekmekçi onları reddetti. Çarşıdan buğday, değirmenden un almaya kudreti kalmadığı için fırını kapamış.

—Ey, babası?

—Onun hâli de tıpkı bizimkinin aynı; zavallı fûls-i ahmere muhtaç, bir lokma ekmeği bile yok. Bu sabah yanından çıktığım vakit, bizim kulübenin kapısını kapadığım vakitki gibi meyus idim.

—Köşk sahipleri? Onlar da her şeyden mahrum değiller ya, sana bir şey vermedilerse hiçbir şey olsun va'detmediler mi?

—Evet, va'dettiler. Yine onlar da ormanlarında tavşan ve keklik avına devam edecek olursam beni mahbese attıracaklarını va'dettiler. Av bekçisi, Klod Vanya dün haber verdi. Köşk sahipleri ha? Onların yürekleri havlularında döşeli olan taşlardan daha serttir.

—Jan, onlara o kadar merhametsizlik isnâd etmeyelim; bizim ne kadar şâyân-ı merhamet bir halde olduğumuzu bilmezler.

—Bilmezler ya! Pek âlâ, halimizi onlara bildirmenin tam zamanıdır.

—Şüphesiz, fakat tatlılıkla.

—Bilakis yıldırım gibi bir şiddetle.

(Mâba'dı var)

(s.150.)

*Roman***Vehâmetli Sevdâlar***Mütercimler:**İsmail Safâ Ahmed Vefâ**(Mâba'd)*

(Bağırarak)— Bu ismi ağzına alma. O azîzenin nâmı senin ağzında kelime -i küfr yerini tutar. Bana kinini izhâr için hanımına borçlu olduğun ihtirâmı terk etme!

(Baridâne)— Emin ol! Onların hiçbir şeyden haberleri olmaz. Eğer hanım seni, sefil bir Peon, hâkir bir hizmetçiden başka bir adam makamında tutsa idi ol vakit ben de efendiye gider, narlarını zehirlemeyi hatırına bike getirmeyen sadâkatli bir köle gibi, kendisini maceradan âgâh ederdim. Fakat hanım, efendiden başka kimseyi sevmez. Onun nazarında Gonteran'dan başka güzel, cesur, vakûr, âlicenâb kimse yoktur. Yeryüzünde zevcinden başka kimseyi görmez.

—Haydi git! Def ol şuradan! Bırak beni; Don Gonteran'ın siyâsetini rahat rahat çektim. (Mükedderâne) Ben de senin çektiğin cezâlara kim için katlanıp sabrelediğini, eve ateş verip kaçıktan seni kim men ettiğini söyleyebilirim ama ne ise, haydi git!

—Bu gizli kapaklı bir şey değildir. Nerede olsam, siyahlığım beni herkese bildireceği gibi -ova hırsızlarının yanında kendimi sığınacak yerde bulamadım onun için kaçmadım.

—Yalan söylüyorsun Akasya! Bak! Benim efendiye olan münasebetim, iki müstakil adamın yekdiğeriyle istediği bir mukaveleden, muâhededen ibâettir. Ben firâr ettikten sonra yine eve geldim. Çünkü benim indimde sözüm mukaddes, ahdim lâ-yetegayyer. Fakat sen firâr edemiyor isen, bu senin ne korktuğundandır ne don Gonteran'a sadâkatinden. Şunun içindir ki sen vahşî bir canavarın kuduzluğu derecesinde, o azîmetli, kerîm kadına mübtelâsın. Benim, huzûrunda, Hazreti Meryem'in tasviri karşısında bulunmuşum gibi ihtiram ile diz çökmek istediğim o güzel, aziz melek karşısında sen başka bir su-i niyette bulunuyorsun. Ah!... Senin etkarını bu abonos çehrenin üzerinde kimse okuyamaz mı sanıyorsun? Bu biçimsiz siyah nikab senin esrarını örter mi sanıyorsun?

Zenci, bir zaman tunç bir heykel gibi hareketsiz kaldı. Sonra ellerini haçvâri göğsünün üzerine koyarak ve Peon'a güyâ acıyormuş gibi bir tavr takınarak dedi ki:

—Zavallı Peon! Şimdi lâyıkıyla imtihân etsek anlaşılıyor ki bu biçimsiz Akasya yakışıklı at mürebbîsinden daha bahtiyârdır.

—Sanki ne demek istiyorsun?

—Kadınlar, çirkin yiğitleri yakışıklı korkaklara tercih ederler. Şimdi senin şu bukağıya gerildiğini, tenbellere, hırsızlara, esirlere lâayık olan bu ma'yub ukûbete dâ-çâr olduğunu gördü. Fakat ben ki biçimsiz, mekrûh zenciyim. Korkak bir nâ-merd olmadığımı, yılanların önünden bile korkup kaçmadığımı kendi gözüyle gördü.

Tereral, zorlu bir ikdâm ile ellerini bukağıdan kurtardı. Vaziyetini unutarak şiddetle başını çevirip Akasya'ya baktı. Şu hareket pek ağır, bir sûrette cânını yaktıysa da yine sesini çıkarmadı. Akasya sırtarak devâm etti:

—Taaccüb mü ettin arkadaş? Öyle ise dinle! Bu sabah uyurken üzerine bir yılan atladığını görmüş idim.

(Simasını mor bir renk kaplayarak)— Bir yılan mı? Donna Elizabet'i kurtarmak için ben niye orada bulunamadım?

Tereral bunu söyler iken gözlerine bir kırmızılık geldi. Kolları o kadar şiddetle gerildi ki bileklerini tutan ipler dahî kırıldı ve şu hareket-i mübrimedden merbût olduğu bukağı sarsıldı. Zenci muzafferiyet edâsıyla haykırarak:

—Ben orada idim be! Yılanın kafasını ayaklarının altında ezdim.

Tereral teessüf ve teessüratına tercüman olan çehresini doğrulttu. Fevkalbeşeriyye ile bukağıdan ayrılmış olan boynu kan damlalarıyla la'l rengine girmiş idi. Akasya'ya taaccüb ve istirkab ile mahlût bir nazar fırlatarak kızgın kum tanelerini yutmuş gibi teessüründen kesik bir sesle:

—Bunu sen mi yaptın arkadaş?

Dedi; mukayyet olduğu siyaset aletlerini parçalayarak cellâdını tepeleyerek silah makamında kullanmağa kaabiliyetli bulunan bu metin, dehşetli kahramandan Akasya'ya bir yılgınlık geldi. Bukaçıdan kurtulup üzerine yürüyeceği vahimesiyle irkildi. Birkaç hatve geri çekildi. Tereral dedi ki:

—Demek hanımı sen kurtardın

Akasya "Evet!" cevâbını verdi. Tereral'in göz kapakları ucuna bir damla yaş asıldı. Dudaklarında hazîn bir tebessüm göründü. Zedelenmiş ellerini zenciye uzatarak:

—Sana tahkîrli sözler söyledim. Hatâ ettim; hakkımdaki adâvetini tamamiyle afv eyledim. Bundan sonra kapı yoldaşından korkama Akasya! O da senin gibi Don Gonteran'ın fedâkâr bir hizmetçisi olacaktır. Şimdi git kollarımı daha sıkı bağlamak için zencir bul da getir!

Dedi. Ve başını bukağının üzerine doğru bıraktı.

5. Su Küpü

Zenci ehemmiyetsizce omuzlarını kaldırdı. Çünkü Jak Tereral'e rehber-i harekât olan kahramanlık hissiyatının ne demek olduğunu idraka kaabiliyeti yok idi. Havludan çıktı. Mütessallik cinsinden olup zengin piyâleler cinsinden meyveler veren (Kalbasya) ağaçlarının dalları ve geniş yaprakları içinde yarı yarıya gömülmüş, hîzrândan ma'mul bir kulübeciğin etrafında serseriyâne dolaşmağa başladı. Bu kulube Elizabet'in odası idi. Mösyö di Favvir'in mütehekkimâne bir hareketle kendisini yalnız bıraktığından beri Elizabet, beytül-hazînine çekilerek acı acı ağlıyordu. Çünkü bâlâda tasvir ettiğimiz sahne üzerindeki mükâlemeleri kadıncağızın mâziye ait saadetini mahvetmeğe kâfi idi. Zevcinin meşreb-i hodgamânesi şimdiye kadar bu derece vahşiyâne bir surette kalbini dağdâr etmemiş idi. Gonteran'ın hırs ve tamâından neşet eden sebâtsiz muhabbeti ne kadar soğumuş ise genç kadının ki o derece kesb-i metânet etmiş idi. Gonteran mütelevvin, gâilesiz, hodbin, hevesât-ı hariciyeye münhemik müstehzî ve mütekebbir buldukça, Elizabet bu haşîn ve bilâ-pervâz kalbi dilrübâ cazibelerle zabt ve idâre ederdi. Sadâsını, nigâhını tebessümünü, hâsılı vücûdunu kendisi için tehiyye edilmiş bir saadet olmak üzere telakki ettiği bu hissiz heykele nefsinin kurban edecek derecelerde meshûr olmuş idi. Gonteran ne zaman kendisinin asâletinden ve öteden beri alâyiş-i vâridat ile ülfetinden bahs ile bulunduğu mevki-i sefâletten şikâyet etse, bu acı serzenişlerden gücenmek şöyle dursun bilâkis zevcinin hâk-i râhına îsar için gökyüzünden kendisine bir hazine-i servet nüzul etmesi mâlihulyâlarına kadar sevk-i efkâr ederdi. Bununla beraber ekseriya kaba ve hoyrat bir adama ve yahut yakışıklı bir çapkına meclûb olmuş halîm ve masûm bir kadını, kocasının rezâil-i ihlâkına galebe etmeğe sevk eden hissiyat-ı âliyenin şu muhabbet-i fedâkarâne içinde dahî muhtefi olamadığına hükmedilemez. O hissiyat-ı âliye ki kezâlik en vakur bir kadını lezâiz ve hevesât-ı âdiyyeye tenezzül etmez, ulvî efkâr sahibi bir merd-i zî-şâne türâb-ı pây eder. Şunu da ilâve edelim ki Mösyö di Favvir'in mukaddemce mevki-i ikbâlde iken, kanaat-i nâ-pezir olan bahî-i mecnûnânesi, Elizabet'in nazarında mestur idi. Eğer mal ve ikbâl denilen şeyler çalınmaz, elden alınmaz birer şey olaydılar, nice harîsler hırs ve tamalarını belli etmeksizin dünyadan göçmüş bulunur idi! Bugün aç kalmış bir kaplan, dünki gün karnının doyurmak gibi bir hizmetinde bulunmuş bir yolcuya tesadûf etse bî-çâreyi pençeleri altına almaktan hiç çekinmez. Hâl böyle iken, Elizabet zevci olan asîlzâdenin parlak noksanlarına karşı hala tezyîd-i muhabbet ve riâyetten başka birşey düşünmez ise bu kadar musır, sebatlı bir aşk ve sevdâyı esbâbına tatbik için ne denilir?

Bununla beraber genç kadın fakr-i hâl ve tevazûyla beraber nefsinin haysiyet-i mümtazesini efendisine pek güzel öğretmiş olan Tereral'in büyüklüğüne meftûn olmaktan dahî kendini alamazdı. Bî-çârenin bukağının üzerinde çekeceği meşakkatleri müteessir olmaksızın düşünemez idi. Bu düşünce kalbine Tereral'i tesâhub derecesinde bir cesâret verdiğiinden gayretli delikanlıyı ziyâret etmeği ve dû-çâr olduğu şu mezellete kendisi sebebiyet verdiğiinden dolayı tarziye vermeği taznûm etti. Biraz müddet daha tereddüt ettikten sonra böyle sükûnetli ve sessiz bir zamanda zevcinin uykuda olması lâzım geleceğine ve hiçbir kimsenin kendisini tecessüs edemeyeceğine hükmederek icrâ-yı maksada karar verdi. Yavaşça kulübeden çıktı. Etrâfına dikatle bakınarak bukağının bulunduğu havluya doğruldu. Bu esnâda yüksek otların içine gömülmüş ve gözleri irtisâd-ı ahvâl ile meşgûl bulunan Akasya'yı göremedi. Akasya ise Elizabet'in havluya girdiğini görür görmez efendisini odasına koşarak kapıyı tırmalamaya başladı. Gonteran derhâl haykırarak dedi ki:

—Size gelip de rahatımı bozmamanızı tenbih etmedim mi?

—Affedersiniz efendi size verecek havâdisim var.

(Mâba'dı var)

(ss.151-152.)

Nr. 20

Tes'îd-i Sâl-ı Cedîd

Kudümiyle o sultânın bu mülke tâze cân geldi
Fürûg-efzâ-yı iclâl olduğu gün taht-ı zî-şâne
Yazıp tebrîk ile târihini ziynetlenir Mirsâd
Mübârek bâd-ı nev sâl-ı bilûn { Abdülhamid Hâna }

1309

KISM-I EDEBÎ

(Na'ti) imzâsıyla vârid olan bir eser-i nefîstir ki müsâibakaya yetişemediği cihetle bu nüshaya derc olundu:

Na't-ı Şerif

Cân fedâ ey neyyir-i canperver-i imân sana
Zerre-âsâ incizâb eyler bu ulvî cân sana

Âşinâyân-ı kemâlin mâsivâ bigânedir
Âşinâdır mâsivâ bigâne her vicdân sana

Yok lüzûm eşhâda mizâcî ulüvv-ı fazlına
Şer'-ı pâkin arş ile hem-pâye bir bürhân sana

Bî-zebândır hâme-i aczim nasıl cür'et bulur
Na'tını irâda, yekser na't iken Kur'ân sana

Fevz-i hubbundan dil-i mahrûru mehcûr etmesin
Yâ Habib Allâh, mahbûbum diyen sultan sana.

(s.153.)

*Mehmed Tevfik Beyefendi'nindir:***Girye-i Mâ'tem []**

Seni görmek .. Sana âh etmek için,
Seni ta'kîb ederek gitmek için,

Koşarım ye's ile, amma nereye?
Koşarım pencereden pencereye!

Çıkanam, kaldım odamada mahbûs,
Zâr ü giryende .. Melûl ü me'yus.

Çıkamam ortaya, iffet mani',
Bu kadınlık .. Bu kabâhat mani'!

Çıkamam, çıkmağa bulsam da tûvân,
Ne bulur ortada çeşm-i giryân?

Beste-dem. nâle-fezâ bir tabût;
Rûhsuz bir hareket, bir de sükût!

O tezâhüm-geh-i mâtem-perver
Ne hazîn manzara-yı dehşet-eser!

O ne? . Tekbîr alıyorlar, feryâd!
Gidiyor anneciğim, âh imdâd!

Geliniz... Rahmediniz, dâd ediniz.
Gittim elden bana imdâd ediniz!

Geliniz, kim gelecek? Bî-hûde!
Ettiğim velvele pek bî-hûde!

Gelecek yok giden ammâ gitti;
Bence ümmîd-i sa'âdet bitti.

Yürüyor işte –garibâne edâ–
Mahşeri hey'et-i matem-pirâ.

Ne için şimdi ya sustum böyle
Buna mücib ne? Gözüm sen söyle.

Seni farzet ki eden isticvâb
Rûhtur ver ana giryenle cevâb

Ağla, ey çeşm-i alîl ü giryân!
Çağla, ey eşk-i demâdem cereyân!

Açıl, ey ebr-i muhî-i mesdûd!
Serpil ey rahmet-i Rahmân-ı vedûd!

Bugün ol mihre ki oldu zâil–
Ne kadar ağlasa rûhum kail

Daha dün mihr idi..Mihr-i enver,
Ayn-ı hâk oldu bugün ol mâder!

Ne dedim işte bu pek nâ-lâyık.
Mihre hâk oldu demek nâ-lâyık.

Bir melektir seni, ey rûh-ı revân!
Arş-ı alâsına çekti Yezdân.

Melekût oldu sana dâr-ı karâr;
Mülk-i dünyâ bana muzlim bir dâr.

Doğrusu görse de haksız âlem,
Ben bu hicrâna rızâ gösteremem!

Dayanılsın mı senin hasretine?
Vâlidem! Muntazırım avdetine;

Ederim rûhu fedâ gelsen eğer,
Âh! Bir vâlide bin rûh değer!

Nereye anneciğim, sen nereye?
Kim diyor: "Makbereye, makbereye"?

Bu sadâ gûşuma nerden geliyor?
Neye âlem bana medfen geliyor?

Oluyor her neye baksam giryân,
Ağlıyor hâlîme gûyâ ki cihân.

Alemin giryesi bi-ma'nâdır.
O bana hande-i istihzâdır!

Dökülen her yaşı görmem sâfi;
Bana ben girye edersen kâfi.

Etmesin hem eli rencide gamım,
Olmasın kimse şerik-i elemim.

Bana mahsûs benim âlâmım,
Bunda ben doğrusu pek hod-kâmım

Bu benim sevgilimin hasretidir,
Gönlümün sevgili kasvetidir.

Ana ben şâm u seher ağlayayım.
Âh! Geldikçe sükûtu yâda,

Benziyor her ne desem feryâda.
Ba'dezin olmalıyım ben her ân

Giryenin en acısıyla giryân!
Girye etmek bana lâzım..elzem.

Bunu ta'yib edecekmiş âlem;
Varsın etsin beni ta'yib cihân,

Olayım âleme karşı giryân!

Ali Ulvi Beyefendi'nindir:

Nazîre []

Âşıkân â'lâ-yı şânınçün sana derler melek;
Sen meleklerden güzelsin ey peri-peyker melek!

Cilvegâh olmak gerektir arş-ı â'lâlar sana
Tâc-ı ser olsan da, lâyük mı bu süfli yer melek?

Yek-nazarda cezbe-i didârına meftûn olur
İster insan olsun, ister hûr-i in, ister melek

Mâh-ı tal'atlar ile dolsa cihân-ı hüsn ü ân
İçlerinden gün gibi parlarsın ey dilber melek!

Mâlikin olmak ne ulvî bir saâdetdir düşün!
Fahr ederdim abd-ı memlûkun olaydım ger melek.

(s.155.)

Şarkı

Aldandı gönül aşkı safâ âlemi sandı;
Aşkın ne belâ olduğuna sonra inandı:
Âh evledi. kân ağladı dünyadan usandı,
Vuslat nerede! Ateş-i hicrâna da, yandı.

Mehcûr olup vakf-ı bekâ oldu nihâyet;
Meshûr kalıp başladı efgân-ı nedâmet;
Hayfâ ki kapandı reh-i ümmîd-i selâmet;
Bî-çâre gönül aşka da, hicrâna da, yandı.

Âmir Tefik

(s.155.)

Encümen-i Maarif Âzâsından izzetli Nusret Hân Efendi'nindir:

Gazel

Küyümü tercih eder cennet misâli bağlara
Rağbet etmez ba'dezîn ey gül ahâli bağlara

Bülbül-i şürîde-i ruhsârınım ben sevdiğim
Hiç teveccüh eylemem güllerle mâli bağlara

O hemîşe küyunuzda müsterihü'l- bâldır
Âşıkın aslâ gönül vermez safâli bağlara

Baş vurur hasretle gülzârın der ü dîvârına
Mürg-i bi-dine dûçâr oldukça hâlî bağlara

Âşık ol reşk-i gülzâr-ı iremdir bi-kemân
Benzemez hânın gülistân-ı hayâli bağlara

(s.155.)

Jandarma Dairesi Muhâsebe Kalemi Ketebesinden Mehmed Fuâd imzâsıyla vârid olmuştur:

Nazîre []

Süzüldü dide-i sevdâ-penâhın
Beni mest evledi baygın nigâhın
Dili bend etti giysü-yı siyâhın
Beni mest eyledi baygın nigâhın

Ehemmiyet verir mi âfitâba
Biraz gülsen fuâd-ı neş'e-yâba
Ne hâcet sevdiğim nûş-ı şarâba
Beni mest eyledi baygın nigâhın

(s.155.)

[] Merhum Kâzım Paşa'nın (Beni baştan çıkardı kec külâhın) nakaratlı şarkısına.

MÜTENEVVİA

Tophâne-i Âmire ketebesinden Sâlih Sâim Efendi'nindir:

Terâcim-i Ahvâl

Merâtib-i ulviye-i ricâle vâsıl olmuş ârifât-ı nisâ ve muhadderat-ı evliyâdan veliyye-i evliyâ "Rabiatü'l-Adeviye" kaddesallahu sırrahânın menkıbe-i güzîdesidir:

Müşârü'n-ileyhâ Basra ehlinden idi. "Süfyan Loji" [] da'vât-ı şerifesine rağbet gösterir idi. Rabia-i müşârü'n-ileyhâ hazretleri kendisinden meseleler sorar ve ekseriya ziyâretine giderek "Her nesnenin bir semeresi olduğu gibi marifetin dahî semeresi Hak Teâlâ'ya teveccüh ve tevekküldür. Ve hak Teâlâ'ya takarrüb zât-ı vahiyetinden başkasını edinmemekle berabe rûz ü şeb dergâh-ı hazret-i kâdil-hâcâta [?] tazarru bulunmaktır." derlerdi.

Bir gün "Benim gamım gamgîn olduğum için değil, belki gamgîn olmadığım içindir." demişlerdir.

"Meryemü'l-Basariye" Kaddesallahu sırrahâ

Basra ehlinden ve "Rabia"nın zamanı velilerinden idi. Müşârün-ileyhâya hizmet etmiş ve kendisinin mazhar-ı sohbet ve muhabbeti olmuş idi. (Rabiatü'l-Adeviye)den sonra bir müddet ber-hayât kalmıştır.

Akâre el-Âbide" Kaddesallahu sırrahâ

Basra ehlinden idi. "Muazze Adeviye" ile sohbet etmiş idi. Müddet-i ömründe o kadar ağladı ki, âma oldu. Bir kimse kendisine "Gözsüzlük ne kadar müşküldür" der demez, "Gözlü olup da Hak Teâlâ'dan mahcup bulunmak daha müşküldür. Bir insanın gözü değil gönlü kör olmamalıdır" cevâbıyla mukabele etti.

"Şavâne" Kaddesallahu ruhihâ

Acem ehlinden idi. Çok güzel sedâya mâlik idi. Hoş nağmelerle edebiyat ve ilâhi ve kasâid okur ve va'z eylerdi. Zamanında kadın erkek âbid ü zâhidlerin kâffesi müşârün-ileyhin meclis-i edebinde mevki-nişân-i hürmet ve âdâb olurlardı. Kendisi hem korkucu hem ağlayıcı hem ağlatıcı müctehidelerden idi. Bazı zevât "çok ağladığı için gözlerinin âma olmasına ihtimal vererek korkuyor ve teessüf ediyoruz" dediklerinde

[] Müşârün-ileyhâ hazretleri Galata'da Yeraltı denmekle maruf câmi-i şerifte medfûndur.

"Ahirette cehennem gazap ve ateşinden kör olmaktan ise havf ve haşyet-i ilâhiden nâşi dünyada âma olması evlâ ve ercahdır; bir göz ki mahbubunun likasından mahrum ve anın didârına müştak ola giryersiz olmak iyi değildir" diye cevap vermiştir. Kendisine o kadar gam ve gussa galebe eyledi ki namaz ve ibadetten bile kaldığı oldu. Bir gece rüyâsında bir kimse gelerek kendisine şu şiiri okumuş: Nazm

(İzri dumûeke immâ künte şâciyye. İnne'n-nihâyete teşkâ li'l-hürri beynenâ haddi ve kûmi ve savmi el dehr-i dâyiibe fe innema-l zûbe men fa'le el-mutînâ.)

(ss.157-158.)

Ya Keseyi Ya Cânını!

(Mâba'd)

—Ne diyorsun Jan? Aklımı mı bozuyorsun? Çehren ne kadar korkunç bir hale girdi? Zihnine bu kadar fenâ felâket getiriyor. Jan, kendine gel, eğer daha felâket çekmek takdir-i ilâhi ise çekeriz; fakat tehdit yok, ayaklarını öpeyim!...

Bir an kadar sükût vâki oldu. Marya'nın gözlerinden yağmur gibi yaşlar akmakta idi. Oduncu diyordu ki:

—Dinle karıcığım, bu sefâlete bir hâtîme çekmeliyiz. Şimdiye kadar nâmuskârâne yaşadım; herkese ihtirâmda kusur etmedim Bunun ne kadar eblehâne olduğunu artık anladım. Dün "Jak" a rast geldim. Yavaşça "şimdiden sonra beraber çalışalım" dedi.

—Amân Yâ Rabbim! Jak! Bir hırsız! Haydut!

—Ne dersin, parası var, istediği yerde yemek buluyor, aç kalıyor ya! Onun da yanında dâima iki çocuğu bulunuyor. Fakat bizimki gibi açlıktan feryât etmiyorlar. Bundan sonra Jak gibi hareket edeceğim, hem de bu akşamdan itibâren.

Artık lâkırdı söylemeye iktidârı kalmamış olan zavallı Maryan zevcini zabt için ayaklarının altına yuvarlanıvermiş idi.

—Jan, sevgili Jan'ım! Karını, çocuklarını selâmet-i ebediyeni düşün! Demiş ise de zavallı adam artık hiçbir şey duymuyor ve --ilk karşıma çıkanın vay haline-- diye bağırarak kulübeden dışarı çıkıyordu.

Merkum gâip olduktan sonra oduncu kadın iki küçük kızları ellerinden tutarak tahtadan bir salibin önünde diz çöktürdü. Dedi ki:

—Çabuk çocuklar ağlayacak vakit değil, Benimle beraber Cenâb-ı Hakka dua ediniz: Yâ Rabbel-âlemin! Babamızın bir hırsız, bir haydut olmamasını inâyet-i samedâniyenden

istirhâm eyleriz."

Çocuklar da tekrarlayarak: —Yâ Rabbim Babamızın bir hırsız olmamasını istirham ederiz.

Bu anda Jan Baryo, deli gibi bir halde, bazı iş güç sâhibi yolcuların ekseriyetle mürûra mecbûr oldukları dar bir keçi yoluna doğru koşup gidiyordu. Gece olmak üzere idi. Acemi hırsız kendi kendisine dedi ki:

—Şâyet buradan bir prens yahut zengin bir bankacı geçerse, işte asıl o vakit şâyân-ı hayret bir halde bulunacağım. Evvela san'atta pek acemiyim. Sâniyen üzerimde ne hüçûm ne de nefsimi müdaffa için hiçbir silâhım yok. Şimdi nasıl edeyim? Haydi ormandan bir değnek bulayım; bir değnekten ne olabilir? Bir sığır tüccârına rast gelsem kendisinde benimkinden büyük bir değnekten mâada bir de büyük bıçak bulunur. Yâ Rabbim ne yapacağım? Merkûm lakırdılarını henüz ikmâl etmişti ki sür'atle yürümekte olan bir hayvanın ayak gürültüsü işitildi.

Jan gürültü gelen tarafa kulak vererek bir atlı yolcunun pek de uzakta olmadığını anlamış ve kendi kendisine şimdi nasıl hüçûm edeceğim diye düşünmeye başlamış idi. Bir büyük meşe ağacının arkasına gizlendi. Birkaç dakika içinde kırk seneden beri nâmuskârâne bir suretle geçirdiği eyyâm-ı hayâtiyesi zihninden geçti. Kalbi şiddetle çarpmaya başladı. Ortalık taş çatlayacak derecede soğuk olduğu halde alından buz gibi terler akmağa başladı. Dİyordu ki: Demek artık hırsız hem de yol hırsızı olacağım. Fakat ne zararı var? Evde onlar aç, yarının bile yiyeceğinden mahrum değil müdirler?

Hayvan gürültüsü gittikçe takarrüb ediyordu. Jan iyice gizlenmek için geri çekildi. Ayağına sert bir şey dokundu. Yere eğilerek aldı.

Bir hançer!...Bir hançer namlusu ha!...Paslanmış; Fakat yine keskin! Bunu ayağıma mutlaka şeytan dolaştırıyor.

Bu aralık sürü yavaş yavaş ağacına altından geçmekte idi. Jan yaralanmış bir kaplan gibi namlu elinde yolun ortasına atıldı.

—Ya keseyi ya

Diye bağırdı. Bunu müteâkıb:

—Merhamet! Lütfen...efendim!!... Merhamet!

(Mabâ'dı var)

(s.158.)

Roman

Vehâmetli Sevdâlar

Mütercimleri:

İsmail Safâ Ahmed Vefâ

(Mâba'd)

—Nasıl havâdis?

—Hanım, Tereral ile görüşmek için hâpishâneye gitti efendi!

(Kapıyı açarak)— Vay! Burada kimse beni saymıyor demek! Arkamdan gel Akasya!

Onların mükellemeleri benim için fâideden hâli değildir. Dinlemek isterim.

Genç kadın seriü'l-mürûr bir sâye-i hiffet ü süratle havluya dâhil olduğundan Tereral Elizabet'in ayak sesini işitmemiş ve dirsekleri üzerinde yükselerek güneşin harâret-i nasiyş-fürûzundan kendisini muhafaza için ellerini yüzüne siper etmiş idi. Genç kadın dedi ki:

—Zavallı Peon! Bu çektiğin işkence nedir?

Lâtif bir âhenk ile söylenmiş olan şu sözü işitince, Tereral kendisini âlem-i manâda zannetti. Gözlerini açıp da Tereral'i tanıyınca damarlarında kanı süratle deverân etmeğe başladı.

—Siz burada mısınız? Madam. Beni bu işkenceye dü-çâr eden taş yürekli efendinin haremi!

—Bana siz merhamet ediyorsunuz! Ah! Siz Hâzreti Meryem kadar güzel, Hazreti Meryem kadar hulûksunuz. Madam! Demek ki siz Peon'un haddini bilmez bir hizmetçi olduğuna kani değilsiniz. Cemâdât, rûzgâr yağmur ve güneşten müteessir olmadığı gibi efendi de kalbini rıfk ve mürüvvet ve şefkat hislerine karşı gâyet kayıtsız tutmak itiyâdındadır. Fakat siz madam, siz pek güzel anlıyorsunuz ki Peon'un kalbi kin ve adavetten sâlimdir. Zîrâ insanın halini, kendisine hemhâl olan daha güzel anlar.

(Yavaş bir sesle)— Mösyö di Favvir'e kabâhat bulmayın. Kendisi asilzâde, âlicenâbdır. Fakat uğradığı felâketler kalbine vesvese ve hırçınlık getirdi. Şimdi hiddeti geçmiştir. Gider sizi işkenceden affettiririm.

(Şiddetle)— Ben ondan hiçbir şey istemiyorum. Sîz ki semavî bir melek gibi zâhir ve bâtınızdır lâtifdir. Size taparcasına hürmet etmesi lâzım gelir iken kölesini terbiye eder gibi sizi dövmeye kalkışan bir adama gidip de benim için yalvarmanızı istemem. Hem edeceğiniz ricâ üzerinize yeniden hiddetini celbetmekten başka birşeye yaramaz. O zaman size havâle edeceği darbeyi üzerime almak için ben orada bulunmayacağım. İstemem.

(Şu dehşetli sözlerden dehşete gelen genç kadın dedi ki):

—Sus! Bedbaht Mösyö di Favvir'in Fransa'da herkesten itaat görmeğe alışmış vakûr bir asilzâde olduğunu, en âlî bir mertebeden şu tahammül edemediği sefâlet ve inziva beyâbânlarına düşdüğünü hatırdan çıkarmayınız. Sâdık bir hizmetkâr olunuz Tereral. Efendinizi terk etmeyiniz. Onun acıları bukağı zahmetlerinden daha ağırdır. Bana inanınız.

—Don Gonteran felâket-zededir diyorsunuz. Kendisini seviyorsunuz. Şu beyâbânın ka'ında dâima kendisiyle yaşamaktan hoşnutsunuz.

—Ah! Muhtâç olduğu serveti kanımın her damlası mukabilinde kendisine tedârik etmeğe muktedir olsam!

—Demek bu derecelere kadar seviyorsunuz Madam! O halde efendi benim indimde dahî mukaddestir. Zirâ siz benim vefaât eden fakîre-i ihtiyârıma o kadar büyük bir merhametle nezâret ettiğiniz zaman ben sizin sevdiklerinizi de sevmeğe yemin etmişim.

Elizabet sade-dilâne bir tavr ile dedi ki.

—Ben bir Hristiyan kadınına düşen vazifeleri ifâdan başka bir şey yapmıyordum.

—Ah! Esirlere Peonlara karşı Hristiyanlık vazifesi icrâ etmek! Bu hakikî bir veliyye olmaktır!... Evet!... Siz ... bir azîzesiniz.

Şu son kelimeleri dili dolaşarak pek güçlkle söyleyebildi. Sehâba tutulmuş gibi başı dönerek gözleri yaşarmakta, kulakları gürlemekte, sadâsı da susuzluktan yanmış olan boğazı içinde mahvolmakta idi. Elizabet bu halden müteheyyic olduğu halde dedi ki:

—Bu mücazata uzun bir müddet daha tahammül edenmezsiz sizi bukağıdan kurtarmağa gideceğim.

—Bu birşey değil madam! Yorgunluk.. Güneşin harâreti.. Bir de susuzluk! Boğazım yanıyor.

—Susuzluk mu Tereral?! Hâlimden şikâyete de cesâret edemiyorsun. Ben bir dakika içerisinde küpü doldurur dudaklarına yaklaştırırım. (Tereral zayıf bir sesle dedi ki):

—Efendi benim su içmekliğimi menetti. (Elizabet tebâüd ederek)

—Ne olur adam sen de!

—Hanım! Sefil Peon için efendinin hiddetine uğramaktan sakınınız. Sizin bir defâ daha tahkîr olduğunuzu görmektense tamam bir gün daha şu zahmete katlanmağı canıma minnet bilirim.

Genç kadın bir kere titredi. Çünkü zevcinin icrâ-yı maksad husûsundaki inat ve isrârını bilir idi. Mösyö di Favvir ise kendi malı olan bir kölesinin Tereral gibi harâret şehîdi olarak

gitmesine kail olamaz idiyse de hür ve serbest olan bir vazifedârın hayatı kendisince hâiz-i ehemmiyet olamayacağından bî-çâre Tereral hakkında o merhametin bir cüz'î bile kalbinde yer bulamayarak karar edeceğine şüphe yoktur. Ma'mafih Elizabet metânetle:

—Gonteran sizin böyle güneşin şiddetinden mahvolamak derecelerine geldiğinizi görse küpü kendisi yanınıza getirir idi. Ona itaatte kusur olunuyor ise kabahat benim üzerimde olsun!

Diyerek hizmetkârların def-i harâretine hizmet eden küçük küpü doldurmağa gitti. Mösyö di Favvir bu sahnenin nâzır-ı gayr-ı mer'isi olmak üzere orada hazır bulunduğundan Elizabet'in şu hareketine fenâ hiddetlenmişti. Havluya açılan pencerelerin birini setreden gece sefâlarının arkasına gizlenmiş idi. Zenciye o zaman dedi ki:

—Ben artık bu hâbisin yalandan kahramanlık taslamasına taaccüb etmem. Ah! Efendinin haremî, at sürücülerine de karşı merhamet gösteriyor. Hele dur! Senyör Tereral bütün bütün teklifi ortadan kaldırsın bakalım.

Elizabet küpü zahmetsiz denilemeyecek bir surette taşıyarak havluya dâhil oldu. Destiyi delikanlının kurumuş olan ağzına yanaştırdı. Peon'un yüzünde gayr-ı kaabil-i tarîf bir tebessüm parladı. Gonteran zehr-i hande ile dedi ki:

—Bu gerçek müessîr bir manzara! Mösyö (Guroz) benim yerimde şurada bulunmak için şüphesiz yüz lira verir. Bizim hanım ona güzel bir tablonun zeminini hazırlamış olur idi.

6. Altın Parçası

Tereral bu soğuk sudan uzun uzadıya içip kandıktan sonra şiddetle başını kaldırıp hanımına dedi ki:

—Madam! Gerçek emin misiniz ki zevcinizi yalnız fakr u zaruret böyle gaddar ve merhametsiz etti?

—Evet eminim. Fakat neden sordun?

—Eğer siz derhâl servetini kendisine iâde edebilseniz, sizin için yine halîm ve fâideli bir âşık olacağına mutmain misiniz madam?

—Ah! Beni böyle denizin dibinde kalmış bir inci gibi terk edeceğine hizmetine müteaddid hizmetkârlar tayin etse, beni bir sanem gibi süsleyip hüsn ü cemâlîle âleme kurulsa, tantanalar, debdebelerle herkesin göbtasını tahrikk etse beni mutlaka sevecektir. Evet!

Biraz mucîb-i hicâb ise de yine itiraf ederim ki bu gösterişten ibâret olan muhabbetinde bahtiyâr olacağım benim vâsitamla Mösyö di Favvir'in edeceği kibr ü azâmet beni mesûd edecek fakat bu mâlihulyâlar ne iyi? Ben şimdiki halde kendisine bir mâni bir yük olmaktan

başka bir şey değilim.

(Kuvvetli bir sadâ ile)— Sizin bu arzularınız mâlihulyâ değildir madam! Mademki mesudiyetiniz yalnız bir servete mütevakıftır öyle ise siz de mesud olacaksınız.

Elizabet, Mösyö di Favvir gibi Akasya gibi Peon'a taaccüple nigerân oldu. Acaba güneşin kızgın şuaâtından bî-çâre hummâ-yı muharrikeye mi tutulmuş da sayıklıyordu. Peon ise genç kadının bakışındaki manâyı anlamakla mahzûzâne bir tebessümle dedi ki:

— O, görüyorum ki beni delirmiş zannediyorsunuz. Emin olunuz ki aklım tamamiyle başımdadır. Bununla beraber tehlikeleri içinde yine o kadar müfikatlar muhtefi olan bizim çöllerimize yeni geldiğiniz için söyleyeceğim sözler size garip bir rüya gibi gelecektir. Medâr-ı mâişetini, zevcinizin hizmetinde bulmuş, eski paçavralara bürünmüş ve şurada açlıktan susuzluktan gebermek raddesine gelmiş bir zavallı fakirin böyle servetten bahsetmesine elbette şaşarsınız değil mi? Bu taaccübünüz şundan neşet eder ki siz, bir dağ tepesinde yahut bir nehrin yatağında bazı defa Meksika'nın cesur orman adamlarını bekleyip duran tesadüfât-ı acibeyi bilmezsiniz.

(Mâba'dı var)

(ss.159-160.)

Nr. 21

KISM-I EDEBÎ

Muvakkaten Trabzon'a azîmet eylemiş olan ser-muharririmiz tarafından vârid olmuştur:

Arkadaşlar!

Ba'de's-selâm arz edeyim hâlimi bütün

Evvelce söyleyim ki Trabzon'dayız bu gün;

Yollarda hüzn-i gurbet ile bir çok âh edip,

Lâkin yine selâmet ile kat'-ı râh edip,

Aslâ sıkıntı çekmeyerek hâsıl-ı kelâm

Olduk biz işte vâsıl-ı sermenzil-i merâm.

Ammâ nasıl? Ne yolda idi? -Sormayın!- sefer
Mutlak hayâtım etti benim kisb-i tâb u fer.

Bilmezdim ihtiyâr-ı sefer etmesem eğer:
Deryâda yolculuk ne kadar hoş imiş meğer!

Mehtâbı siz gelin de bu ummânda seyredin!
Bahr-ı Siyâh Ak Deniz olmuş görün, gidin!

Mahzûn idim bu hüzn ise ayn-ı sürûr idi;
Deryâ, semâ, cibâl bütün gark-ı nûr idi.

Mehtâb pek donuk görünürdü cibâlde,
Görmek gariptir o ziyâyı zilâlde.

Deryâ ki hâl-i cûşîşine nisbeten hemân
Sâkin idi; değildi fakat pek de sût-limân.

Hattâ biraz da yalpa vururdu bizim gemi;
Sersem eder salıntı, ise ba'zı adamı:

Bî-hûş idi zavallı kadınlarla pîrler,
Âfâka aksederdi vapurdan safîrler,

Keştiye reh-nümâlık ederdi dumanlar,
İnsan biraz bulutlu sanır âsümânları.

Gâib idi cibâl ü sahârî vü sâire,
Etrâf şeklen oldu tamamiyle dâire;

Baktım ki biz o dâirenin merkezindeyiz;

Nisbetle her muhâtaraya nîm-zindeyiz;

Tahlîs için hayâtımızı nâ-tüvân idik,
Deryâ ile semâ arasında revân idik.

Hamd olsun öyle tehlike göstermedi Hüdâ,
Memnûn ü bahtiyâr idim ammâ vatan cüdâ!

Bir dâire muhîtime doğru gider idik!
Hep merkezinde sanki tevakkuf eder idik!

Bir hayli dem o manzaralar oldu yek-nesak
Gittikçe cân sıkardı eğer yatmış olmasak;

Â'lâ-ı beşik gibi gemimiz sallanır idi
Gönlüm ne duysa nenni sadâsı sanır idi.

Üç beş gün işte böyle devâm eyledi sefer
Bir gün göründü şehr-i Trabzon ale's-seher.

Allah rahmet eyleye! Evvel peder bana
Eylerdi doğduğu bu güzel beldeyi senâ.

Merhûmu fart-ı rikkat ile yâda başladım,
Feryâda başladım, yine feryâda başladım;

Bir vech-i zîr nutkumu îrâda başladım,
Yâni şu yolda şîrimi inşâda başladım:

«Düştün Hicaz'da pederim hâk-i rahmete,
«Sensiz bu gün bu yerleri geldim ziyârete;

«Eyvâh böyle olmamalıydı... Ne çâre âh!
«Takdire karşı mâlik olan var mı kudrete?

«Yâ Rab! Yazık değil mi bu ebnâ-yı âdeme?
«İnsan nasıl tahammül eder her felâkete?

«Sensin dimâğa hassa-i akli bahşeden,
«Sensin bu kalbi mâlik eden hiss-i rikkate!

«Hep akli nisbetinde teessür-pezîr iken
«Her gam sığar mı havsala-i âdemiyyete?

«Biz âciziz! O şîve-i takdîri bilmeyiz,
«Feryâdlar eder dururuz böyle hikmete.

«Ey dağlar! Ey lâtif çemenler, ağaçlar! Ah
«Pek hoş göründü manzaranız çeşm-i dikkate!

«Ey şehir-i dil-pezîr! Eyâ mevlid-i peder!
«Cennet misin? Penâh mısın rûh-ı Behcet'e?

«Merhûmun ey bakiyye-i ahbâbı es-selâm!
«Ben vârisim babamdaki feyz-i hamiiyyete.

«Geldim sizi ziyâret için gayret eyleyip
«Ben mazharım demek ki bu gün bir saâdete.

Çıktım hülâsa hüzn-i derûnumla şehre ben,
Vaktiyle âh gelmemeliydim bu dehre ben!

Gösterdiler bize pederin doğduğu evi:
Dönmüş o kabre kim odur altında münzevî,

Durduk önünde türbe ziyâret eder gibi,
Billah o hâne şimdi mezâr-ı peder gibi:

Ahcârı, ravzasındaki eşcârı rûhlu
Toprağı canlıdır, der u dîvârı rûhlu;

İsmail Safâ

(Maba'dı var)

(ss.161-162.)

Edîb-i muhterem atûfetlü Mahmud Ekrem Beyefendi Hazretlerinin "Yağma-i Seher"de mûnderic gazel-i meşhûr-ı âilerine Rahmi Beyefendi'nin nazîresidir:

Nazîre

Âsümân âyine-âsâdır şeb-i mehtâbda
Anda meh aks-i dilârâdır şeb-i mehtâbda

Aksi de ol âfitâbın seyre dalmış hüsnünü
Mâh kim vakf-ı temâşâdır şeb-i mehtâbda

Eyler ihyâ merdgân-ı âşkı feyziyle nesîm
Sanki enfâs-ı mesîhâdır şeb-i mehtâbda

Bağzâr u bahr u sahrâ vü sipihr ü kûhsâr
Cümlesi meşhûn-ı sevdâdır şeb-i mehtâbda

Hüzn sârî, samt müstevlî, sükûnet müstakır
Hâl-i sevdâ âşikârdır şeb-i mehtâbda

Öyle bir ferş-i mücellâdır ki güyâ sath-ı âb
Nûrdan yekpâre hârâdır şeb-i mehtâbda

(s.161.)

Ali Ulvî Beyefendi tarafından yine o gazele söylenen nazîredir:

Nazîre

Her cebell-i Tûr tecellâdır şeb-i mehtâbda
Ehl-i dil hem-hâl-i Mûsadır şeb-i mehtâbda

Bir cemâl-i bî-zevâlin nûrudur akseyleyen
Vech-i bâki pertev-efzâdır şeb-i mehtâbda

Kâinât olmuş tecellî-zâr-ı envâr-ı Hüdâ
Feyz-i kudret âşikârdır şeb-i mehtâbda

Cân eder cânânına şiddetle arz-ı iştiyâk
Sîneler meşhûn-ı sevdâdır şeb-i mehtâbda

Şevk-i rûhâniye müstağrak kulûb-ı ârifin
Meyl-i dünyâdan musaffâdır şeb-i mehtâbda

Vecde gelmez mi gönüller seyredince âlemi
Kim serâpâ dîde-pirâdır şeb-i mehtâbda

Deşt-i zer-endûde mi baksın gümüş deryâya mı
Dîde-i hayrân temâşâdır şeb-i mehtâbda

Fark olunmaz nûrdan sahrâ mıdır deryâ mıdır
Sanki sahrâlarda deryâdır şeb-i mehtâbda

Tâbişi ta'rife sığmaz vech-i deryânın hele
Her hebâbı necm-i garrâdır şeb-i mehtâbda

Bak ne nûrânî menâzır gösterir rû-yı zemîn
Âsümâna gıpta-bahşâdır şeb-i mehtâbda

Encümiyle seyre dalmış arzı bâlâdan felek
Hey'et-i dünyâ ne zîbâdır şeb-i mehtâbda

Biz bize deryâda gezsek bir gece ey mehlikâ
Seyr-i deryâ pek dil-ârâdır şeb-i mehtâbda

Hâle-i âgûşa gel bekletme Allah aşkına
Âşık-ı şeydâ müheyyâdır şeb-i mehtâbda

Merhamet etmez misin üftâde-i bî-çârene
Hasretinle nâ-şekîbâdır şeb-i mehtâbda

Tal'atın nûr âli-i nûr olsun ey mehrû görün
Revnak-ı hüsnün dü-bâlâdır şeb-i mehtâbda

(ss.162-163.)

Bu da mîr-i mûmâ-ileyhindir:

Gazel

Ne var gönülde hayâl-i muhâlden başka
Safâ-yı bezm-i visâli hayâlden başka

Ümîd-i vuslat ile demgüzâr-ı hicrânım
Ne gördüm âh cezâ-yı visâlden başka

Nasıl firîfte olmaz gönül o dil-cûya
Kemân-ı işvesi vardır cemâlden başka

Niçin bu rütbe tecânüb edersiniz benden
Kusurunuz yok efendim bu hâlden başka

Beni düşündüğünüz var mı yok benim emelim
Cemâlinizle sizin iştigâlden başka

Cihânda kalmadı hayfâ medâr-ı tesliyetim
Garîb gönlüm ile hasbihâlden başka

Sürûr-ı yek-demi ta'kib eder hezâr-ı mihen
Ne zevki var bu hayâtın melâlden başka

Kezâ mîr-i mûmâ-ileyhindir:

*Cennet-mekân Fâtih Sultân Mehmed Hân Gâzi Hazretleri'nin türbe-i şerîflerine ta'lik
olunmak üzere tanzîm olunmuştur:*

Kıt'a

Bak şu âlî türbeye olmuş mutâf-ı müminîn
Arz-ı ihlâs eyliyorlar rûh-ı pâk-ı fâtihâ;

Himmetiyle feth olundu pâyitaht-ı saltanat
Lâyık ol kişver-güşâya sad-hezerân fâtihâ!

(s.163.)

Ahmed Vefâ Beyefendi'nindir:

Gazel

Gerçi âşık da ne uyku, ne de rüyâ vardır
Âlem-i aşkta bilsen nice heyulâ vardır.

Gördüğüm gün o siyeh gözleri meftûn oldum
O zamandan beri gönlümde bu sevdâ vardır.

Her sözün, her kelimen rûhumu tecdîd ediyor
O güzel nefhada îcâz-ı mesîhâ vardır.

Tek yaratmış yaratan hüsn ü letâfette seni

Hangi dilberde bu endâm-ı dil-ârâ vardır!

Katlanır mihnetine, cevrine gönlüm ammâ
Beni nâ-hak yere üzmemde ne ma'nâ vardır?

Ey Vefâ! Bû-yı letâfet bulunur ş'rimde
Çünkü zımnında o gül çehreye îmâ vâdır.

(s.163.)

M. Sâlih imzâsıyla gelen gazel-i dil-pezîrdir:

Hâmûş eder hezârı gülşende âh-u zârım
Zucretle mahv olunca gönlümde ıstırâbım

Ey dilber-i perî-rû! Sevdâ-yı kâkülünle
Hicrân bucaklarında nâyleyle dem-güzârım

İmdâdına şitâb et kim derd-i firkatınle
Mâtem otâğı oldu peygûle-i karârım

Nerde o gün ki derdim bi'l-şevkü't-tefâhür
Yok bir gamım, düşüncem mesûd u bahtiyârım.

Çok mu? O bî-vefâya ettimse arz-ı rağbet
Şûrîdelikle Sâmih âlemde nengdârım

(s.164.)

Encümen-i Maarif âzâsından Hân Efendi tarafından gönderilmiştir:

Nazîre

Ey güzel mümkün müdür olmak sana hem-ser melek
Sen meleksin yok semâda sen gibi dilber melek

Tâb-ı rûhsârınla cinler çarpılırsa var yeri
Nûr-ı ayn-ı hûrisin meftûn-ı hüsnün her melek

İddiâ-yı hüsün kıldı lîk gördükte seni
Reşk ü hacletten kesildi sûret-i mermer melek

Mâil-i hüsn ü esîr-i çâh-ı ülfet oldular
Aşk elinden gör neler çekmededir ekser melek

Vasf-ı hâl ü haddinizde hâmerân oldukça Hân
Âsümândan gülfeşânlık dâimâ eyler melek

(s.164.)

MÛTENEVVÎA

Amâların Rüyâsı

Paris'te Âmâ Çocuklar Mektebi Muallimi Mösyö (Kilbo) geçenlerde bir mecmua-i eş'âr neşreylemiştir. Mösyö Kilbo'nun anadan doğma âmâ olduğunu söyleyecek olursak mûmâ-ileyh tarafından böyle bir eser neşrinin ne kadar garip olduğu tezâhür eder. İşbu mecmuada Mösyö Kilbo, semâ, ebhâr, çemenzâr gibi bedâi-i tabiatın münâzır-ı latifesini – görmüş gibi– pek şairâne bir sûrette tasvir eylemiştir.

Bir gazete muhbiri ile mûmâ-ileyh beyninde vukû bulan bir mülâkatta Mösyö Kilbo âmâların, pek dakik olan hissiyatı hakkında bir çok mütalaat-ı garibe serd eyleyerek demiştir ki:

—Ben asla araba görmediğim halde bunun nasıl yapılmış bir şey olduğunu bilirim; çünkü elimle her tarafını yokladım.

—Birçok defâlar denizlerde nehirlerde, vapurlarda seyâhat ettim; çocukların oynadıkları oyuncak vapurları baştan başa elledim; binâenaleyh büyük vapurların da nasıl şey olduklarını pek güzel bilirim.

—Daha bu gibi pek çok eşyâ hakkında kat'i bir fikrim vardır.

—Âmâlarda kuvve-i sâmia gayet mükemmeldir değil mi?

—Şüphesiz! Kuvve-i sâmiamız dahî tayîn-i eşyâ husûsunda bize yardım eder. Bakın size tuhaf bir şey nakledeyim: Geçen sene Almanya'ya gitmiştim, oradan, Kulonya'da beni

bekleyen bir refikama kadar bir başıma gittim. Bu seyahatimde beni Paris'te yalnız bir trene koydular; artık sonraları yoluma bir başıma devam ettim. İstasyonlarda karnımı doyuracağım vakit, ayak sesini takip ederek herkesle beraber yürür idim. Tabak, çatal, bıçak şıkırtısını işitir işitmez durup yemek yiyeceğimi söyledim. Hülâsa her husûsta rehber işittiğim sedâ oldu.

—Siz nasıl rüyâ görürsünüz?

—Bu cihet fevkalâde mucib-i meraktır. Haydi diyelim ki uyanık iken kuvve-i sâmia, şemmeniz mümkün mertebe basarınızın yerini tutuyor. Fakat rüyâda ne görürsünüz? Biz, uyanık iken gördüğümüz eşyânın eşkâlini görürüz. Halbuki siz uyanık iken bir şey görmezsiniz ki uykuda göresiniz.

—Bizim gibi anadan doğma âmâlar bir şeyi rüyâlarda görmezler, işitirler yahut elleriyle tutarlar. Gündüzleyin ekl ettikleri, istişmâm eyledikleri şeyleri yerler, koklarlar. Lâkin sizin gibi eşkâl, elvân görmezler.

—Bizim işittiğimiz mahûf bir sedâ bazen bizi dû-çâr-ı haşiyet eder. Bazen de gündüzdeki mahsusâtımızı rüyâda hiss ile sefâ-yâb oluruz. velhâsıl biz de rüyâ görürüz: Fakat sizinki gibi değildir.

—Kadınlar hakkında ne gibi bir fikriniz vardır? Çünkü bu latîf mahlukatı da görmekten mahrumsunuz.

—Kadınlar bizim için —sizin gibi— şâyân-ı tahayyür şeyler değildir. Tabii itiraf ederiz ki onların letâfet-i vechiyeleri, tenâsüb-i endâmları bizim için hiç nevindendir. Bunların güzel göz ve dudakları sizin içinizde nasıl hoş bir tesir hâsıl ederse bizde de aynı tesiri onların sedâları eder. Sizin, yüzlerini gördüğünüz zaman hissettiklerinizi biz ellerini tuttuğumuz zaman duyarız. Fakat kadınlar için en hoş, en müesser ihtisasâtımız ancak sedâları ile hâsıl olabilir. Ancak sedâları ile ruhumuz neşelenir. Bir kadının sedâsını işittiğimiz zaman onun sinnini kametini derhâl idrâk eyleriz. Saçlarının rengi bizim için hiç mesâbesinde ise de bû-yı latîfi üzerimizde pek müesser bir his hâsıl eyler.

—Demek siz hayâl-pesentsiniz?

—İhtimâl görenlerin hepsinden ziyâde!

Âmir Tevfik
(ss.165-166.)

Ya Keseyi ya Cânını!

Derhâl eline bir tabanca almış olan seyyâh— Şeytan! Sadaka dilenmek için ne tuhaf usûl kullanıyorsun!

Bu zât iri vücûtlü ve sûret-i mükemmelede her nev'i-i eslihâ-i tahaffuzîye ile mücehhezdi. Oduncuyu belinden şiddetle yakaladı. Avcundan bıçağı aldı dedi ki:

—İyi ettin de sûret-i hareketini değiştirdin, merhamet talep ediyorsun değil mi? İşte sana bir altın vereceğim fakat mukabilinde bıçağını alacağım. Süvari bıçağı iyice muayene ettikten sonra hayretle:

—Bu bıçağı nereden buldun?

Şimdi seyyâhın kim olduğuna dâir birkaç söz söylemek sırası gelmiştir.

Ecnebi, Bereri, Asâr-ı Atîka Cemiyeti azâsından "Kont Şizpesmonet Dalnakor" nâm-ı zât olup ol vakitler, Fransa'da bizzât âlât-ı katia-i kadîme hakkında taharriyât-ı amîkasiyla kesb-i şöhret etmişti.

Oduncunun göğsüne doğru tevcîh etmiş olduğu bıçağı görünce hayvan üzerinde bir kere doğruldu. Bıçağın üzerindeki pas ve çamuru dökerek:

—Hay Allah lâyıkı versin! Bu bir gümüş hançer, kurûn-ı vustâ hançerlerinden biri. Ay, ay! İşte üç tane arı bir tane de şahin resmi!... Silah boydan boya oluklu! Veled-i zinâ Dönöva'nın [*] silâhları! Öyle ise bu hançer de "cesur veled-i zinâ, Burbonya'da bir meşe ağacının dibine üç İngiliz ile dövüşmesini maa-l-memnuniye kabul eder." nâm-ı vaka-i tarihîyedeki hançer olamaz mı? (Tekrar) Bu hançeri nerede buldun? Jan Baryo, parmağıyla silahlı bulmuş olduğu ağacın arkasını gösterdi. Kont Dalnakor ellerini vurarak:

—Tâ kendisi. İşte bir meşe hem de şüphesiz, Dönöva'nın gümüş hançeri! "Herife tevcîh-i hitâp ile " beni, doğrusu epeyce bir şiddetle tevkîf etmiş idin. Sonra da tuttun merhamet dilenmeye kalkıştın. Bu hareketinle her şeyi unutacak idim. Fakat şimdi elime otuz senenden beri aramakta olduğum bir nâdire-i tarihîye veriyorsun ki bundan dolayı beni minnettar bile ettin!

Bu vak'a herifin hırsızlığa ilk çıktığı akşam cereyân etmiş idi. Yirmi dakika sonra antikacı ve Jan Baryo kulübeye birlikte giriyorlardı. Büsbütün şaşırılmış kalmış olan Maryan :

— Aman Yâ Rabb! Bunlar ne olacak?

Oduncu— Bunlar şu olacak ki şimdiden sonra kurtulduk!

Merkûm karısına macerayı kâmilan anlattı. Hikâyesini henüz bitirmiş idi ki Kont

[*]Meşhur veled-i zinâ Dönöva Fransız muhاریplerinden biridir.

Dalnakor iskemlerin üzerine zavallılar için pek büyük bir servet demek olan bir avuç altın koydu.

—İşte Dönöva'nın hançerinin parası, kifâyet etmezse bana bildiriniz.

Fenâ mevsim geçti. Jan Baryo çalışmaya başlandı. Merkûm her akşam çocuklarına der idi ki:

— İnsanın hırsız olmasına hiçbir şey müsaade etmez; hattâ açlık bile!!!

Son

(s.166.)

Roman

Vehâmetli Sevdâlar

Mütercimleri:

İsmail Safâ Ahmed Vefâ

(Mâba'd)

— Artık size hayâtımın esrârını da söylemek cesâretinde bulunacağım madam. İhtiyar vâlidemin hâlet-i nezinde ve vefâtından sonra techiz ve tekfininde ettiğiniz nezâket ve ihtimâmı gördüğüm günden beri eyyâm-ı hayâtımı size vakfetmeğe yemin eylemiştim. Zevcinizin mahvolmuş veya olmak raddelerine tenezzül etmiş bir Fransız menfisi olduğu ve uğradığımız inkılâb-ı müthişten ne kadar muzdarip olmanız icâp edeceğini biliyordum.

—Bir gün bilir misiniz? Ben çölde zabt ettiğim dört vahşi atı önüme katarak ve dâimâ sizin letâfet-i sîmâ ve tahâret-i kalbinizi zihnime medâr-ı iştigâl ederek vâlidemin kulübeciğine gelmiştim. Orada sizi vâlidemin kuru ottan yatağı yanında diz çökmüş duâ etmekte, vâlidemi ise can çekişmekte gördüm. Bu kulübeye küşâyışli bir fikir, mesrûr bir kalb ile gelen zavallı Peon için bu manzara ne idi? Bir kere sarsıldım, yatağın önünde düştüm. Siz vâlidemi kucaklamaklığımı bana işaret ettiniz. Çocuk gibi itaat ettim. Zavallı ihtiyar kadın buselerimi hissetti. Dudakları kıvıldattı. Ağzından son nefes olmak üzere (Jak!) diye isminin çıktığını işittim. Of ne kederli şey! Gözlerinden kaynar sular cereyân etti. Baktım ki siz de benimle beraber ağlıyorsunuz. Hıçkırıklarımı huzurunuzda tazyik ile zabt etmeğe çalıştığımı anladığınız zaman o

halâvetli sedânızla bana dediniz ki "Zavallı oğul! Bırak kalbin boşansın. Nefsine cebretme!."

Ben ki vahşi bir çöl uşağıyım. Hakkımda bu kadar mürüvvetli, bu kadar güzel, hayırhah bir mahlûke daha görmemiş idim. Anlıyor musunuz madam? O vakitten sonra sizi tekrar görmek, yanınızda bulunmak, çölün tehlikelerine karşı sizi müdâfaa etmek ihtiyacını kendimde ne için hissetmişim anlıyorsunuz ya! Şimdiye kadar at mürebbiliğinden ibâret olan ahrarâne ve gayûrâne olan tarz-ı mâişetimden memnun idim. Bir kere ağır eğerimi harun bir hayvanın üzerine attım mıydı? Ayaklarımla karnını sıkır, alabildiğine salıverirdim. Rüzgâr kulağımın içinde fişenk sedâsı gibi fısıltılar peydâ ederken kendimde hissettiğim zevki tarif edemem. Hele altımdaki hayvanın dizleri büküldüğünü gördüğüm zamanki meserret-i muzafferânemi bir hükümdarlığa değişmezdim. Hürriyet bu kadar iyidir. Ey peki! Hürriyetim bana haram oldu. Sa'y-ı destimi, dermânımı cüz'î bir baha ile Mösyö di Favvir'e sattım. Vâlidemin mânevi dinini size edâ için ömr-i müstakilânemi terk ettim. Bundan başka sizin nazarınızda menfaat-perest görünmek ve şu sefil siyâhi ile kapı yoldaşı olmak da bana ağır gelirdi madam! Taahhüd ettiğim vazifeye başladığım ilk günler içinde mesud oldum. Fakat derhâl gördüm ki bu mevkiimde size mukabele-i bil-misl edemeyeceğim. Her gün ettiğim hizmetler nâsiyenizdeki ızdırâbı def edemiyorlardı. Çiçeklerinize bakardım. Bineceğiniz atı hazırlardım. Teferrüclerinizde size nezâret ederdim. Fakat neye yarar? Benim yaptığım şeyi Akasya da yapabiliirdi. İşte o vakit pederimin altın yıkamak sanatı hatırıma geldi. Akla yelken ettim. Evden kaçmağa karar verdim.

Elizabet dedi ki:

—Öyle ise efendine yalan söylemiş oldun; Jak Tereral, sen ona çölde yolunu gâip ettiğini söylüyordun.

—Evet madam yalan söyledim. Zîrâ ben sizin evden kaçmış ellerinde demir çubuklar olduğu halde altın ve elmas taharrisine giden o cesur madencilerin içine katılmış idim.

(Tebessüm ederek)— Zavalı hulyâcı! Zannettin ki bir peri çubuğu gibi çubuğun altından da elmas definesi açılacak.

—Madam benim yalnız bir fikrim vardı. Sizi zengin olarak zevcinizin tahkîr ve gururundan, tehdîdatından kurtulmuş görmek; sizi bu mağrur efendinin tahakkümâtından kurtarmak! Benim kendi kendime kurduğum hulyâ bu idi. Zîrâ anlamıştım ki Mösyö Favvir, zevcesini ikbâlinde idbârında siyyân tutacak bir meslek sâhibi değildir. Bundan başka ben çocukluğumda pederimin altın madenciliği sanat-ı meşgalesine dahî başlamış idim. Pederim bana içinde altın çıkarılan arâziü'l- hakkiye, yani bu kıymetli madenin damarlarını hâvi olduğu halde tamam bir fersâh meşâfe ve saatinde bulunan ve güneşten kavrulup nebâtattan

hâli kalan, kuvars kayalarından müteşekkil dağ tepe ve çıkıntılarının alâmet-i fârikasını kâmilten öğretmiş idi.

Elizabet Peon'u istiğrâb ile dinlemekte Mösyö Favyir ise kemâl-i hırsla olanca sem'-i dikkatini havâle etmekte idi. Genç kadın, adem-i itminân ile vâsi bir ümîd arasında müteredit olduğu halde sordu ki:

—Ey, taharriyâtınızın neticesi ne oldu bakalım?

—Beş gün müddet açlıktan, susuzlukta, güneşin harâretinden, şiddetli samlardan çektiğim azâblar, vahşi hayvanlara karşı müdafaa gösterirken geçirdiğim muhâtaralar hep boşa çıktı. Mızrağımın her darbesinde birbirinden ayrılan kuvars parçaları arasında hiç bir altın damarı ya da levhası parlamadı. Teknemin üzerine dağların üzerinden inen seyiller vesâir nehirler vasıtasıyla vâdilerin ka'rina yığılan altın tozlarından başka hiçbir şey koyamadım. Meyûs oldum. Bir hakikate tebdîl edeceğimden emin olduğum tatlı hulyâlarımın böyle mavolmasından mahcup ve dilhûn olduğum halde avdete karar verdim.

Elizabet Tereral'in alnındaki terleri kuşağının ucuyla silerek içini çekti. Dedi ki:

—Zavallı Peon! Bu sizin yaptığınız şey kalbinizin ulviyetini isbât eder. Fakat şu delilikten artık vazgeçiniz, evhâmınızı bundan ziyâde takip etmeyiniz. Ben Gonteran'dan işitmiş idim ki bu mâdencilerden birinin tâlih yardımıyla bir maden bulabilmesine mukabil bin tanesi bu yolda helâk olurlar imiş.

—Ben bunu biliyordum madam. Hattâ bu tehlikeleri hissettim bile. Bunun üzerine arkadaşlarımı terk ederek çölün ortasına yapayalnız avdet ettim. Meyus ve mütehayyir eve ric'at ediyordum. Bir akşam yorgunluktan ve soğuktan mecâlsiz bir hâle gelerek ormanın açık bir yerinde bir hind karakolunun yakmış olduğu ateşin külleriyle mestûr toprak üzerinde istirahat ediyordum hatâlarımı düşündüm. Çıldırarak derecesinde bir infiâlle sıcak kumları çubuğumun ucuyla dağıtır dururdum. Birdenbire karanlığın içinde göz kamaştıracak bir parlaklık ile gayr-ı muntazam bir taşın çubuğun altından fırladığını görmeyim mi? Titrek bir el ile bu taşı yakaladım o anda yüreğim çarpınmağa başladı madam. Sıcak korun harâreti toprak korun etrafındaki toprak kabukları ref etmiş idi. Bu taş cesîm bir altın parçası idi.

Elizabet:

—Bu mümkün müdür?

Dedi. Menfî pencereden dışarı eğilerek yavaş bir sedâ ile:

—Bir altın parçası!

Sözünü tekrar etti Tereral dedi ki:

—Bu taşı elimin içinde sıktım. Meserretten haykırmadım madam. Zîrâ o anda bir tamakâr gibi muzdarip, hâif, emniyetsiz kesilmiş idim. Çöl hırsızlarından korkuyordum. Korkuyordum ki çehrem gönlümün meserretini fâş edecek. Yırtık pırtık görülüp kendimde zenginlik emâresi göstermemek için yeleşimi paltomu parça parça ettim.

—Bu altın taş şimdi nerede Jak?

Bu söz hâkimâne bir sadâ ile söylenmiş idi. Bunu söyleyen Mösyö di Favvir idi ki derhâl kendisini havlunun içine atmış idi. Elizabet bukağını yanına kadar atlayan zevcinin karşısında muzdaribâne eğildi. Peon Mösyö di Favvir'e adem-i tenezzülü irâe eder bir sükûnetle bakarak dedi ki:

—O! Beni gözetliyormuşsunuz!

Gonteran bağıarak:

—Demin söylediğin söz doğru mu idi?

Dedi. Tereral dedi ki:

—Çözünüz bağlarımı! Hürriyetimi bin defa satın almağa kâfi bulunan o altın parçasını size göstereceğim.

Mösyö di Favvir Tereral'i çözdü. Peon:

—Şimdi bıçağınızı bana veriniz.

Dedi. Bir lâhza tereddütten sonra Gonteran bıçağı uzattı. Tereral yeleşini topladı. Astarını kesmekle içinden şâyân-ı hayret bir cesâmette kâffe-i vücûhu parıl parıl yanar bir altın parçası düştü. Menfi bir kere haykırdı. Şiddetle:

—Sakın bunu bir yerden çalmış olmayasın?

Dedi. Zîrâ bu altın parçasına sahip olmak için böyle bir bahâne-i serdini lâzım addetti. Tereral bu söze ehemmiyet vermeyerek:

—Ben istesem sizi bu altının menbâna götürürdüm. Zîrâ benden başka orasını kimse bilmez.

(Hızlıca)— Beni oraya götüreceksin değil mi? Bu madeni çıkarmak hakkını da bana terk edeceksin.

(Mâba'dı var)

(ss.167-168.)

"İhtâr-ı Mahsûs"

Be-minhü'l-kerîm "Mîrsâd"ımızın altı aylığı yirmi altıncı nüshada hitâm buluyor. Altı aylık abonelerimizin abonmanlarını tecdid edecek yeniden abone olacak zevâtın o vakte kadar bedelâtını irsâl buyurmaları ihtâr olunur.

KISM-I EDEBÎ

Muhammedî imzâsıyla İzmir'den "müsâbaka-i edebîye"nin ikinci kısmına derc olunmak üzere gönderildiği halde kısm-ı mezkûrun neşrinden sonra vürûd eden na't-ı garrâdır.

Na't-ı Şerîf

Bahâr-ı feyz-i yâre ermedim rengim hazânîdir
Gül-i ruhsârî yâdıyla sirişkim erguvânîdir

Bu âlemde o yektâ hak-nümâyı bir göreydim der
Dil-i hakk-bîn ki hicrân-azmâ-yı "men reanî" dir.

Ereydim âh yüz bin âh odur devlet-efzâya
Ki takdîrimce her bir ânı ân-ı bî-müdânîdir

Teâlî-bahş rûhum bir melîh-i lâ-mekânîdir
Gönül sultân-ı tayfıyla serây-ı Ümmühânîdir

Cemâli nûr-ı vech Allah için bürhân-ı evveldir
Makalî her dil-i agâh için Kur'ân-ı sânîdir

Açıldıkça ulül-elbâb olur dembeste-i hayret
Leb-i i'câz-gûyî lebb-i esrâr-ı mesânîdir

Ne bînişdir o bîniş müntehâ-yı râz-bînîdir
Ne dâniştir o dâniş mâverâ-yı nükte-dânîdir

Nüvid-i lütfudur erbâb-ı şevke müjde-i ekber
O ekber müjdeye ervâh-ı kemter müjdegânîdir

Anın isrinde âsâr-ı beka hissetmesem derdim
Bekanın nâmı vardır âlem-i bâkî de fânîdir

Mukaddes kubbe-i hazrâ ki fâikdir semâvâta
Zemîne sâye salmış arş-ı âlâ-yı meânîdir

Makâm-ı fahr-i âlemde ne âlemdir teâl-Allah
Bu âlem en büyük bir âlem-i râz-ı nihânîdir

Olur yeksân zemînidir demekle âsümânîye
Zemîninden uçan envâre dense âsümânîdir

Olur gerd-i rehi ârâyîş â'lâ-yı aliyyîn
Gubâr olmak bu yolda bence aksâ-yı amânîdir

"Li ömrik" nasy-i hakkıyçün reh-i aşkında cân vermek
Hayât-ı câvidânîdir; hayât-ı câvidânîdir

(s.169.)

Mehmed Celâl Beyefendi'nin bir güzel eseri:

Her Zaman Güzel

Şimdi uyanmış uykudan ol neyyir-i emel
Her târ-ı zülfüne desem olmaz mı sırma tel
Çıplak omuzlarında dağılmış ne bî-bedel
Fikrimde nakş olundu o çehre, o nâzik el
Zihnimdeki hayâline bak, her zaman güzel

Karşımdadır henüz nigâh-ı terahhümü
 Yer tuttu rûhum içre semâvî tekellümü
 Gûşumdadır letâfet-i aks-i terennümü
 Menkûş kaldı göz bebeğimde tebessümü
 Nakarat

Doğdu güneş, şu karşıdaki sisli kûhsâr
 Cânânımın tulû'una bâis olan bahâr
 Mâzîdeki serâirimi etti âşikâr
 Gördüm ki dilde berk vuruyor nûr-ı hüsn-i yâr
 Nakarat

Aks eylemiş semâdaki renk âh o gözlere
 Baygın durur, budur dokunan kalb-i muğbere
 Reşk-âver olsa çok mu safâ-yı münevvere
 Fikrimdir işte mahfaza-yı tasvîr-i dilbere
 Nakarat

Rüyâma handelerle girer ol perî-lika'
 Bir tül içinde arz-ı vücûd eyliyor bana
 Eyler hayâli fikrimi tenvîr dâimâ
 Yoktur misâl hüsnüne, her tavrı cânfezâ
 Nakarat

(s.170.)

Bu da mîr-i mûmâ-ileyhindir:

Âh! ... Ey Hüsn! ..
 Ey hüsn-i mücessem! Şafağın nûru musun sen?
 Bir ebr-i münevver gibi geçtin seherimden!
 Ancak bu kadar dilber olur neyyir-i enver!
 Hüznümle beraber mi yaşarsın, şaşarım ben?
 Ancak bu kadar vechî olurdu keder-efgen,
 Girseydi eğer bir bulutun altına ahter!

Ey hüsn-i münevver! Seherin hüznüne daldın!
 Şevkim gibi uçtun da bulutlarda mı kaldın?
 Giryende misin hüzn-ı safâ-perver içinde?
 Yaktın dil-i mahzûnumu, ümîd mi aldın!
 Bir hasta kızın gözlerinin nûrunu çaldın!
 Hüznün yüzüyor şevk-i keder-perver içinde.

Ey hüsn-i mücessem! Tayerân eyle semâya!
 Gözyaşlarımı atma fakat hâk-ı fenâyâ!
 Şebnemleri terk eylemez elbette çiçekler!
 Uçsan bile bir gün adadan başka fezâyâ!
 Bir fikr uçurursun kanadından şî'râyâ!
 Sâfilleri ta'zîre iner çünkü melekler

Ey hüsn-i münevver! Ne kadar şa'saa-versin!
 Â'lâ için efkâr-ı garîbânemi, persin!
 Bir bürka'-i gülgûn ile mestûr oluyorsun!
 Her şeyde, husûsiyle kadınlarda gezersin!
 Bilmem niçin âlûde-i âsâr-kedersin!
 Bir taş yüreği setre mi mecbûr oluyorsun?

(s.170.)

Ali Ulvî Beyefendi'nindir:

Nazîre-i Şathiyyât

Yine girdin gözüme âh koket Madmazel
 Pek yakışmış bu dil-ârâ tuvalet Madmazel

Alâ-mod kisvenine kaldı madamlar hayrân
 Natürel düştü size mâi jaket Madmazel

Pardon açtım paketi eylemeden istizân
Varsa ruhsat içeyim bir sigaret Madmazel

Böyle âdetleri icrâda kusur eyliyorum
Etiket bilmiyorum ben etiket Madmazel

Belledim hayli fransızca lügât Madmazel
Diyorum vıy, diyecek yerde evet Madmazel

Gören âgâh-ı lisân zanneder elbette beni
Taşırım elde Fransızca gazet Madmazel

Bir gece biz de görürdük opera âlemini
Verseler bâd-ı hevâ halka bilet Madmazel

Polka Kadril'de sizinle olamazsam hempâ
Geliniz oynayalım bâri balet Madmazel

Bir madalyon alacaktım size lakin eyvâh
Vermedi borca Kuyumcu Karabet Madmazel

(ss.170-171.)

Şarkı

Benim ey kurretü'l-aynım nigârım
Medâr-ı şevk-i rûh-ı bî-medârım
Gider sensiz elimden ihtiyârım
Gel ey rûh-ı revânım şîvekârım
Tükendi kalmadı sabr-ı karârım

Bulur derdinle şiddet âh u vâhım
Gel ey bahtım gibi çeşmi siyâhım
Neden küstün bana ben bî- günâhım

Nakarat

Halil İbrahim

(s.171.)

MÜZE-İ EDEBÎ

Der pîş-i âşıkî ki be-mânî resîde est
Yek beyt-i âşıkaane bih ez sad kasîde est

Ehl-i dilde arz olunan bir beyt-i âşıkaane yüz kasîdeden ziyâde karin-i kabûl olur.

*

Der defter-i muamele-i mâ hilâf nist
Ân rûz-ı ıyd-ı mâ'st ki rûz-i hisâb-ı mâ'st

Defter-i âmâlimizde zerrece yoktur hatâ
ıyd-ı mes'ud-ı mübârektir bize rûz-ı hisâb

*

Be-dünyâ dil ne bend-i dehr ki merd est [*]
Ki dünyâ serteser endûh u derdest
Be-gûristân nazar kun tâ be-bînî
Ki dünyâ hem neşinân-râ çekereded

Erbâb-ı hîred bu dünyaya meyleylemez. Zîrâ dünya dâr-ı cefâdır. Kabristana atf-ı nazar-ı dikkat olursa arkadaşlarına benî nev'imize ne muamelede bulunduğumuz meydana çıkar.

*

Semender ki perverde-i âteş est
Eger âb-ı hızreş dihî nâ-hoşest

Semender perverde-i âteş olduğundan âb-ı hızır bile virsen hoşuna gitmez.

[*] Dünyâ ana değmez ki cefâsın çeke âdem.
"Ruhî"

*

Sûyet erdîr dîr mi âyem
 Nebûd in zi-kadr ü pâye-i men
 Cîf mi âyedem ki tîre şevêd
 Âstân-ı derhed zi-sâye-i men

Ziyâretine güç geldiğimi azamet-furûşluğuma haml etme, tasdi' etmemek ihtiyâtından neş'et ediyor.

*

Cevânî goft yâ pîri dil-âgâh
 Ki ey kadd-i ham çe mi-cûî der-in râh
 Cevâbeş dâd pîr hoş tekellüm
 Ki eyyâm-ı cevânî kerde-em kem

İhtiyarlığından iki kat olmuş bir pîr-i dil-âgâh kendisiyle hem-râh olan bir civânın:

"Dâimâ yerde ne ararsın?..." suâline: "Kaybettiğim eyyâm-ı şebâbı." cevâbını verdi.

Kâmil

(s.171.)

MÛTENEVVIA

İlânın Te'siri

Şu zamanda ilândan ziyâde tesîr-i ehemmiyet bir şey yoktur. İngiltere'de, Amerika'da Fransa'da kisb-i şöhret etmek, para kazanmak, hemân ilân sâyesinde denilebilir. İleride gazetelerin mündericâtı bir Fıkra birkaç şuûnât, mevâd-ı adliye ve bir borsa-i cedveliyle üç büyük sâhife ilândan ibaret olacak gibi görünüyor. İşte ilânın bu derece kisb-i ehemmiyet etmesinden "tasdikçilik" nâmında yeni bir sanat vücût bulmuştur. Meselâ bir tabip veya bir eczacı kendi ihtirâi iddiasında bulunduğu bir ilacı ilân etmek istedi mi yapacağı ilk iş mezkûr ilâcın müessir ve nâfi olduğuna dâir bir çok tasdiknâmeler elde etmektir. Bu tasdiknâmelerin fiâtı imzâ sahiplerinin ehemmiyetine göre tenevvü eder.

"Mösyö! Bu nâfi ihtirâdan dolayı cemiyet-i beşeriyeyi hakikaten kendinize minnetdâr buyurdunuz! Zevcem yirmi seneden beri esîr-i firâş olup hekimler kendisinden el çekmiş oldukları halde "kar hülâsası şurubu " nuzdan almış olduğu iki yüz otuz beş şişe sâyesinde bugün evvelkinden iyi bir haldedir. Bahtiyârım! Azîm teşekkürler ederim."

imzâ

M. Dö Latör Monmarter

İşte bu tasdiknâmesi için Marki cenâpları beş yüz frank almıştır.

Devânın âit olduğu hastalık ile tasdiknâmelerin imzâ sahipleri arasında bir münâsebet daha nazar-ı dikkate alınır: Felç, romatizma, gibi emrâza karşı olan devâların musaddakları müsinnce ve rahatla yaşar adamlardan intihâb olunduğu gibi göğüs ve ciğer hastalıklarına mahsus olan edvâ için aktör, şantör, orateur ve profösör gibilerine mürâcaat olunur ki imzânın kıymeti kezzik sâhibinin derece-i ehemmiyetine göre tahallûf eder. Opera tiyatrosundan bir aktörün bu yoldaki imzâsı bilâ-şüphe bin frank, Kafe Şantên mugannilerinden birinin üç yüz franktır.

On beş bin franktan aşağı mâl olmayan yirmi tasdiknâme "Pastil dö Sönorite" nin şöhretini temin eylemiştir.

Geçenlerde boyun bağı, fanila gibi eşyâ fûrûht etmekte olan "Dö Ranson" mağazası yevmiye yüz frank mikdarı ahz ve itâ ile mihver lâyıkında devam ettiği halde bir sebepten dolayı geçenlerde sâhibi işten el çekmek istemiş ise de mağazasında mevcut olan emtiaya toptan bir müşteri bulamadığı için "fevkalâde tenzil ile satış"a karar verir.

Civârda bulunan mağaza sahiplerinden biri bu gibi işlerden istifâde etmek gibi mahâret-i kâmile olan Jol Röjeri ismindeki yazıcısını dö Ranson'a gönderir. Mösyö Röjeri Parislilerden ekserinin meçhulü değildir. Yazıcı mağazadaki eşyayı dikkatlice bir göz gezdirdiği esnâda camekânlardan birinin önünde iki düğmeli gayet açık yeşil renkli birçok eldivenlere tesâdüf eder.

—Dostum! Bunlar nedir? Bu nasıl renk?

Dö Ranson içini çekerek:

—Hiç sormayınız! Bu eldivenler tâ "Anilin" ile boya yapmak tecrübelerinde bulunduğum zamandan beri benim elimde kalmıştır. Allah'tan bulsun! Bir İsveçli gelip beni iğfâl etti. Bu şarlata herif Anilin ile birçok şeylerin gayet has olarak telvin olunduğuna dâir bin söz söyleyerek beni kandırdı. Ben de mâi, yeşil, kırmızı, sarıya boyatmak üzere kendisine

bir çok boyalar ve ipekli kumaşlar vermiştim. Kumaşları güç hâl ile satabildim ise de bunlar elimde kaldı. Yalnız bir gece Amerikalıya bir çift sattım. Herif pek sarhoş olduğundan farkına varmadı. Lâkin ertesi gün gelip eldivenleri başıma attı.

—Bunlardan çok var mı?

—Pek çok binlerle!

—Ne istiyorsunuz?

—Ne verirlerse! Çiftini altı franka satacaktım. Lâkin şimdi elli santime ilân ettiğim halde bir çift bile alan olmadı.

—Jol kalemi alarak muhtasar bir hesap yaptıktan sonra dedi ki:

—Korkmayınız! Bu işin içinden çıkarız!

—Nasıl?

—Nasıl olacak satarak!

—Aman ne söylüyorsunuz? Kime satacağız?

—İsteyenlere!

—Bu mümkün değil! Şimdiye kadar bakan bile olmadı!

—Siz karışmayınız! Yalnız bize yüzde yirmi var mı?

—Kemâl-i memnûniyetle.

—Öyle ise mukavelemizi yapalım. Zîrâ bendeniz kuru söze o kadar itimât etmem.

Mukavelenâme teâtî edildi. Ertesi gün Paris gazetelerinden birinde âtideki ilân münderic görüldü:

"Dö Ranson mağazasına bu defa gayet son moda açık yeşil Rus eldivenleri külliyyetle vürûd eylemiştir. Bu renk rağbet-i umumiyye fevkalâde mazhar olduğundan etraftan birçok siparişler alındığı gibi mağazada dahî her gün yüzlerle satılmaktadır. İlâh..."

Mezkûr gazetenin aynı sayfasında şu ilân dahî bir çok kimselerin nazar-ı dikkatini celb eylemiş idi:

"İzdivac— Yirmi bir yaşında ve iki milyon frank cehâze mâlik gayet güzel bir dul kadın yirmi beş ile kırk arasında yakışıklı biriyle akd-i izdivâc etmek arzusundadır. Madam Yarinni salı günü saat üçten dörde kadar (Tovilleri) bahçesinde bulunup dest-i izdivâcını talep edecekleri göreceğinden bu arzuda bulunanların alâmet-i fârika olmak üzere Dö Ranson mağazasının açık yeşil eldivenleriyle mahall-i mezkûru teşrifleri....."

Daha o günden Dö Ranson mağazasına olan hüçûmu beyâna hâcet var mı? —Ne istiyorsunuz efendim?

—Bir çift açık yeşil eldiven!

—Buyrunuz!

—Aman herkesin aldığı bunlardan olduğuna eminsiniz a?

—Şüphesiz efendim! Zâten ancak birkaç çiftimiz kaldı. Birkaç defalar şerikimize yazdık... Fakat maa-t-teessüf yol pek uzun... Bakalım biraz sonra müşterilerimize ne cevap vereceğiz.

Mağazanın önünde saatte on beş yirmi araba tevakkuf etmekte idi. Zaman-ı güşâdında böyle bir kalabalığa tesâdüf olunmamış idi.

Satılmadık bir çift eldiven bile kalmadığını söylemeye lüzûm yoktur. Ertesi gün ise Tovilleri bahçesinde sabahtan akşama kadar arz-ı endâm ile hevâ aldıktan sonra kapılardan sövüp sayarak çıkan yeşil eldivenli mösyölerin hâlini seyretmeli!...

Âmir Tevfik

(ss.172-174.)

M. Vicdânî imzâsıyla vârid olmuştur:

İntihâr İstatistikî

Fransa'da Tover şehri ahâlisinden Doktor Moru'nun Fransızca neşrolunan (Anfal Mediko- Psikolojik) nâm-ı cerîde-i tıbbiyede âhiren intihâr üzerine gayet meraklı bir bendi neşrolunmuştur ki mahallin ayânen naklini gördük.

"Birçok istatistiklerden anlaşılıyor ki intihâr için kullanılan vesâit birkaç sınıfa taksîm olunabilir.

Avrupa'da ihtinâk en ziyâde moda olmuş bir vâsıtaadır; ondan sonra mağrukiyet gelir; bunlardan sonra ise esliha-i nâriyye vâsıl olur. Esliha-i cârihanın istimâli pek nâdirdir; yüksek bir yerden atlayıp intihâr sâir memâlikten ziyâde Fransa ve İtalya'da moda olmuştur; İngiltere' de ve ırlanda'da istimâl olunan zehir İtalya'dan mâ-adâ sâir memâlikte ender olarak kullanılıyor. Fransa'nın kömürle intihar edenleri Avrupa'da istisnâiyet hükmünü almışsa da şurası şâyân-ı zikrdir ki kömürle intihar edenlerin ekserini Paris'te ekalliyyeti ise Sen eyâletindedir. İtalya dahî Fransa'nın bu modasına tatbîk-i hareket etmeğe çalışmaktadır.

"Sûret-i umûmîyede bildirildiğine göre erkek kadından ziyâde kendini asıyor, beynini yakıp kavuruyor kulağını kesiyor, parçalıyor; kadın ise kendini boğuyor, zehirliyor, kömürle

öldürüyor, kendini fırlatıp bir yere yahut suya atıyor."

Nasıl? Şu intihâr modaları hoşunuza gitti mi?

Teyt-Bites nâm-ı İngiliz risâle-i mevkûtesinden mütercimdir:

Dünyada her sene bade'l-mevt ihrâk olunanların mikdarı.

Döfin nâm-ı mahalde 1884 senesinden 1887 senesine kadar yâni üç sene zarfında ihrâk-ı bin-nâr olan emvâtın mikdâr-ı vasatîsi sekize bâliğ oluyordu. 1888 senesinde ise bu mikdar 28'e kadar çıkmış 1889 senesinde de her hafta vasatî olarak bir yahut iki meyyitîn ihtirâkı vukû bulmuştur. Bade'l-mevt ihrâk-ı bin-nâr cemiyetleri İngiltere'de vâki "Mençistir ve Lises'te" ve sâir mahallerde teşkîl ettiği gibi Avrupa'nın ekser bilâdında ve Amerika'nın bazı hükûmâtında bu gibi cemiyetlerin mikdarı tezâyüd etmekte bulunmuştur. İtalya'da Milan şehrinde şu geçen on üç sene zarfında takriben iki bin ceset ihrâk-ı bin-nâr edilmiş ve şu günlerde de vasatî olarak günde bir cesedin ihrâkı umulmakta bulunmuştur. İtalya'da esnâ-yı ihtirâkda şu manzarayı seyr için gelenlerden adam başına yirmi dört kuruş kadar bir para alınıyor ve bu paranın masârif-i ihtirâkiyesi olmakta bulunduğu söyleniyor.

Sen Bolog'a vasıl olan bir şahsın ihtirâkı tahminen bir çok saat sürmekte olup bu bedbaht cesedin tamamen beyaz olan külleri de dört libre kadar geliyor imiş! Bu memlekette bir cesedi yakmak için ihtiyar olunan masarîf dört İngiliz lirası on şilin kadar oluyor imiş! Fransa 'da ise üç frank imiş!

İhrâk-ı bin-nâr Japonya ve buna mümâsil sâir memâlikte de icrâ olunmaktadır. İngiltere'de her büyük şehre bu meş'ûm hâlin icrâsı için ayrı ayrı mahal vardır. Paris'te ihrâk-ı bin-nâr o kadar modadır ki, bunun üzerine Fransız meşâhir-i muharririnin efkârı sorulmuş ve bazısının kabulü ve çoğunun reddini mutazammın olan ecvibe-i vâride Sabah gazetesin numarasını der-hâtır edemediğim bir nüshasında yazılmıştır. Gece gündüz bıkmayıp dâimâ devam etmekteyim.

Hristiyanların reis-i ruhânîsi Papa tarafından katoliklerin böyle bir harekette bulunması menolunmuştur.

Roman

Vehâmetli Sevdâlar

Mütercimleri:

İsmail Safâ Ahmed Vefâ

(Mâba'd)

—Oh! Bu niye? Beni bukağılara attığınızdan dolayı size ifâ-yı teşekkür için mi?

—Fakat sen bu sırrı yalnız kendin için muhâfaza edersen kendi kendine bundan pek cüz'î birşey istifâde edersin. Halbuki ikimiz beraber olursak bu mâden bizim için hesâpsız ve emsâlsiz bir servetin menbâi olabilir. Bilir misin ki bu mâden bizim saadet ve şân ve şerefimizi ne güzel temin eder! Bilir misin biz bu vâsita ile zengin olduktan sonra idbânımızda bizi tahkîr edenlerden de kolayca intikam alabiliriz.

Peon müstehziyâne bir sükûn ile dedi ki:

—Don Gonteran! Görüyorsunuz ki bu sırrı saklayarak sizden güzelce bir intikam almaklığım lâzım gelirdi. Zîrâ Peon milyonlar sâhibi olduktan sonra bir menfiye sadaka verebiliyor.

Mösyö di Favvir'in benzi attı. Bağırarak dedi ki:

—Beni tahkir etme Jak! Sen daha benim evimde, benim taht-ı hükmümdesin. Akasya'nın yardımıyla senin burnunu kırabilirim.

—Pek güzel bilirsiniz ki ben öyle tehditlerden, şiddetlerden yılmam. Eğer siz yalnız olaydınız o sitemlerinizden hiçbirini kaldıramazdım. Beni ölünceye kadar bukağıda bıraksanız yine şu mâden esrârını söylemezdim. Şu sefâletinizle intikamımı alırdım. Fakat ne yapayım ki sizin felâketiniz ihtiyar vâlidemi hâlet-i nez'inde bakan bir temiz yürekli kadına da sirâyet ediyor. Ben bu serveti o kadına, şu Dona Elizabet'e terk edeceğim. Kabul eder misiniz madam?

Elizabet bu suâlden titredi. Nemli gözlerini Jak Tereral'in nazar-ı hazîni önünde yere dikildi. O vakit Mösyö di Favvir dedi ki:

—Sadık hizmetçinize teşekkür etsenize a! Madam, biz de onun bu iyiliğini bundan sonra unutmayız.

Elizabet "Kabul ettim!" dediği zaman cibin-i pâkinde âteşin bir humret dolaşmağa başladı. Zîrâ Peon'un ulüvv-i cenâbına zıt olan zevcinin hırs ve tamândan kendisi tahkîr olunmuş kadar müteessir olmuş idi.

Bunun üzerine Elizabet yavaş yavaş tebâude başlamışken Mösyö di Favvir kendisini

durdurarak dedi ki:

—Elizabeth, biz yarın değil öbür gün mâden taharrisine gideceğiz.

—Ben de sizinle gideceğim Gonteran.

—Hayır iki gözüm! Bir kadın bu muhâtırâlı seyâhati ihtiyâr edecek kadar kuvvet ve cesâret sâhibi değildir.

—Ne? Ben yalnızca evde mi kalabileceğim?

—Bizim sâdik Akasya size nezâret edecek Elizabeth.

Peon, genç kadının çehresinde bir nevi dehşet ve nefret alâmetleri peydâ olduğunu görmekle Mösyö di Favvir'e dedi ki:

—Vâkıa suûbetli bir yola çıkacağız efendim. Fakat biz hayvanlarımıza baktığımız vakit Akasya'nın yük katarlarımızı sürmek için bize lüzûmu vardır. Olabiliriz ki orada uzun uzadıya ikamete ve madenleri gasp etmeye gelecek hırsızlarla mücâdeleye de mecbûr oluruz. Dona Elizabeth cesaretlidir. Bundan başka bu metrûk evde yalnız kalmadansa bizimle beraber gelmesi daha emniyetlidir.

Menfi yavan bir sesle dedi ki:

—Haydi öyle olsun; şimdi siz gidin, istirahat edin Jak! Yarın tedârikat-ı seferiyemize başlayacağız.

Tereral uzaklaştı. Elizabeth bahçeye doğruldu. Bunlar gâip olduktan sonra Mösyö di Favvir ağzından şu lafzı kaçırdı.

—Edepsiz!

Zenci efendisinin kulağına mırıldanmak suretiyle dedi ki:

—O! Ben zâten biliyorum ki Tereral hanıma âşıktır. Bir altın definesini bir kadına bağışlamak için insan ya deli olmalıdır ya da çıldırasına bir âşık.

(Kölenin yüzüne dehşetle bakarak)— Eğer deli ise bu delilikten istifâde ederim. Âşıksa onu nezâret ve dikkat altında bulundururuz Akasya; şu mâden yatağını elime geçirdikten sonra edepsizliğinin cezâsını verebiliriz.

İki gün sonra Mösyö di Favvir, karar-ı vâki mucibince karısını iki hizmetçisini yanına alarak hânesini terk etti.

7. Bir Esîrin Muhabbeti

Ameliyyât-ı musammeme için lâzım olan âlet ve edevâtı hâmil yük katarları ileride gidiyorlardı. Akasya, elinde kamçı olduğu halde kendisini rehâvet-i tabiyyesine terk etmiş idi.

Mösyö di Favvir ve Elizabet ile Peon, Akasya'nın hazırladığı atlara binmiş idiler. Derhâl (Oris)in yatağından çıkarak tabii bir takım çoban yollarından hiçbir ize tesâdüf etmeksizin güneşin altında gitmeye başladılar.

Tarik-i takiplerinin imtidâdınca, bir takım sarp dağlara teveccüh ediyorlardı ki bu dağlar mütemevvic bulutlarla tetevvüc ettikleri halde nazar-ı temâşaya yeşil meşe ve kayın ağaçları veyahut sıra ağaçlarıyla diken çalılarında başka hiçbir şey arz etmez.

Yolcuların hiçbiri lâkırdı söylemiyordu. Hiçbirisi zihnini işgâl eden efkârı açıktan açığa söylemeye cesâret edemez idi.

İlk iki gün, o kadar büyük zahmet ve meşakkate tesâdüf olunmaksızın mürûr eder. Vaktâ ki ikinci günün akşamı mürûr etti. Sahra, leyl-i muzallam vâsi ve debdebeli velvesiyle dolmuş, zulmet-i leyl ise hayvan üzengilerinin çarpmasıyla kırılan çalıların çatırtısına, kasırğa sûretinde kalkıp suya düşen kumların şakırtısına, gecenin buhârâtı içinde uçuşan sivri sineklerin gürültüsüne acîp bir sadâ-yı mahremâne vermiş olduğu bir zamanda idi ki Akasya birdenbire tevakkuf etti. Bir vakit toprağa gayet dikkatle baktıktan sonra Mösyö di Favvir'in yanına koşarak dedi ki:

—Efendi havâdis var. Ayın bu gece oldukça parlak görünmesi ne güzel oldu. Sabah fırtınasının ıslatarak muhâfaza etmiş olduğu izleri bana gösterdi.

Tereral bağırarak muzdaribâne:

—Hani izler bakalım!

Dedi. İleri atılarak attan indi. Çamurlu toprak üzerinde kalan izleri büyük bir dikkatle muâyeneye başladı. Diğer yolcular derhâl etrafına toplandılar. Bu muâyenenin kendisine olan sûret-i tesîrini vechinden anlamağa çalışarak yüzüne bakmağa başladılar. Tereral pek ziyâde müteaccib görünüdü. Dedi ki:

—Bunlar bir at nallarının izleridir. Allah bilir amma bu at henüz zabt olunmamıştır. Hayvan yere ne basmış! O! Fakat ben bunu tanıyacağım. Sol ayağı sağ ayağından genişçe! Evet, evet! Bu, o şeytan attır. Hiçbir binici üzerine çıkamamış idi. Zavallı (Hernande)'yi bir ağacın kütüğüne çarpmış, arkadaşım (Diago)'nun da bacağını kırmış idi. O zaman göğsüne kızgın bir demirle haçvâri bir işaret çizmekle iktifâ ederek kendisini sahrâya bırakmışlar. Adını da (Meczûb) takmışlar idi.

Zenci dedi ki:

—Bu hayvan yolun sol tarafına doğru gitmiştir. Sevk-i tabîisi kendisine büyük bir hizmet etmiş zîrâ etrafında, az bir mesâfede, küçük bir havuzu besler bir su pınarı vardır.

Orada epeyce suya kanacaktır.

Mösyö di Favvir dedi ki:

—Bir su pınarı mı! Bunu niçin evvelden bize söylemiyordun Akasya? Hiç şuphe yok ki hayvanlarımız pek ziyâde susamışlardır. Bu suya yetişelim; gece istirahat eder yarın yine yolumuza düzülürüz.

Garip bir tebessüm zencinin çehresini parlattı. Fakat şimşek gibi çabucak söndü. Tereral'in bu istirahatta bir tehlike olup olmayacağı izâhını mutazammın, kendisine fırlattığı sabit bir nazar üzerine gayet hissiz ve teessürsüz bir vaz' alarak dedi ki:

—Ben eski efendimin yanında iken, ormanlardan tepelerden su içmeğe gelen yaban öküzleri ve geyikleri beklemek için geldiğim zaman bu suyun arka tarafındaki mağarada bir Karabine ile yatar uyurdum.

Tereral:— Ah pekâlâ! Akasya bize kılavuzluk etsin. Yarın yolumuza devam ederiz.

Dedi. Bu küçük kabile biraz zaman sonra mezkûr (Elvah)a vâsıl oldular. Kabile pek yorgun idi. Ma'mafih menbân bulunduğu mahsüldâr mahallin manzara-i dil-güşâsı yolcuların metâib ü mezâhimini tazmin eylemiş idi.

Bu pınar, dâire şeklinde bir havz olup, kayaların üzerinden inip gelerek inciden ma'mûl cesîm bir tesbih şeklinde akan büyük bir çağlayanın suları, bu havzun içine dökülüp taşarlar.

(Mâba'dı var)

(ss.175-176.)

Nr. 23

İfâde-i Mahsus

Üçüncü "Müsabaka-yı Edebiyye"nin mevzuu olan {Sitâyîş-i Hazret-i Padişâhî} yi mutazammın olarak gelecek perşembe günü neşr olunacak 24 numaralı nüshamız cülûs-ı hümayûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhîye tesadüf eden pazar ertesi günü çıkacaktır.

izâh

"Tercümân-ı Hakikat" gazetesinin geçen perşembe günkü nüshasında şu izâhı gördük:

"**Mîrsad**"ın nüshâ-ı sâlifisinin birindeki na'tlardan birinin dîvân nazmından muktebës olduğuna dâir bir varaka aldığımızdan sermuharrir-i muktedir İsmail Safâ Bey biraderimizin nuût-ı sâlifeyi bi't-tedkîk **Mîrsâd**'ın gelecek nüshasında buna dâir ufâcık olsun bir îzâhlarına intizâr eyleriz."

"Mustafa Münib Mevlevî" imzâsıyla gönderilip "müsâbaka-i edebiyye"nin ikinci kısmına ikinci olarak derc olunan na't-ı şerîfin nuût nazmından olduğunu keşf edememeliğimiz – vârid olduğu beyân buyrulan varakada– ta'yib mi olunuyor?

Bütün divânlar muhteviyâtını ihâtâ edemeyen bir hâfızaya mâlik olmak ma'yûb sayılır ise biz cümle erbâb-ı hâfızaya şümûlü tabîî olan böyle bir aybı kabûl ederiz.

Dede Efendi'nin bu hîd'a-yı suhre-kârânesine mukâbeleten kendisine döner de:

"Mevlevîdir sevdiğim her dem külâh eyler bana"

mısra-ı meşhûrunu okumakla iktifâ eyleriz.

Ser-muharririmiz İsmail Safâ Beyefendi'nin o esnâda Trabzon'da bulunması ise kendisini bu bâbda belki ma'zur gösterebilir.

Hey'et-i Tahrîriye

KISM-I EDEBÎ

Yirmi birinci nüshada münderic seyâhatnâme-i manzûmdan:

-Mâba'd-

Sakf u cidârı köhne fakat hoş binâ idi:

Mirât-ı jeng-beste-i mâzi-nümâ idi.

Her kûşesinde arz-ı vücûd etti tayflar

Feryâdlar çıkardı, akîbinde hayflar.

Tahmînen elli beş sene evvel bu hânedede,

Ecdâdımı gören bu harâb âşyânede:

Arâm ederdi bir vasatü'l-hâl âile
Az çok o hâne halkı da görmüştü gâile.

Vardı meyânlarında o esnâda bir sabî:
Ma'sum, dil-pesend, melekzâde bir sabî.

Zannımca bir beş altı yaşında kadar idi:
Arz ettiğim çocuk ki bizim öz peder idi!

Lahd-ı vücûdu mehdine pek dûr kaldı âh!
Şimdi o zât hak ile mestûr kaldı âh!

Hem-sâye-i resûl, o mukaddes vücûddur.
Beyt-i Hudâ'da ser-be-zemîn-i sücûddur.

Ârâm-sâz-ı âlem-i bâlâ demektir o.
Bâlâ-nişîn-i cennet-i â'lâ demektir o.

Bir ihtiyâr ile ne hazîndi tesâdüfüm
Bî-ihtiyâr idi o bükâ-yı teessüfüm.

Zîrâ o sâl-hurdeyi buldumdu zâr zâr
Olmuştu sanki gözleri cüyende-i mezâr

Derdim: « Bu kim? Şu zât niçin girye-bardır?
«Behcet değil bu! Çünkü o şimdi gubârdır.

«Ey pîr! Sen –dedim– buralarda kadîmsin
«Giryân görünce ben seni sandım yetimsin!

«Lâyık bu hâl ile sana gayb-âşnâ desem
«Rîş-i sefid-i târına nûru'l-Hüdâ desem.

«Ey pîr! İhtimâl ararım her mahalde
«Merhum sağ kalaydı olurdu bu halde:

«Yâni sefid renk olacaktı o rîş-i zerd
«Nice siyâh mâtemî şimdi belâlî derd.

«Ey pîr-i muhterem! Ne akar böyle göz yaşın?
«Bilmem henüz yetmiş yetmiş midir yaşın?

«Hayrân kalır bu nâsiye-i hâlini gören
«Genc ihtiyâr olursa bu dünyâda işte sen!

«Ey pîr! Gözlerin ne akar gökte her zamân?
«Bir sevdiğin vücudu mu almıştır âsmân?

«Bir pîr-i kâşif-i melekût-âzmûdesin,
«Ervâh içinde hangisini cüst u cûdasın?

Verdi bana o zât kühen-sâl bir cevâb,
Ezberledim şu yolda idi ettiği hitâb:

«Oğlum, benim kim olduğumu bilmesen gerek
«Sen gelmedin Trabzon'a zîrâ bu âna dek.

«Mekteb, mesîre, medrese, mesciddi her zaman
«Arâm-gâh-ı rahmetimiz yirmi yıl hemân.

«Bundan otuz yıl evvel ayırdı felek bizi
«Hemdem görünce kıskanıyormuş demek bizi.

«Merhûm umûr-ı devleti eylerdi arzû
«Çok hizmet-i mühimme ile gezdi sù-be sù;
İsmail Safâ

(Mâba'dı var)
(ss.177-178.)

"Yeni Şâir" imzâsıyla vârid olan neşide-i nev-edâdır:

Görsün Yeni Gördüğüm Güzel Kız

Eyler î mâ gamzesi her lahza bir sevdâ-yı nev
Tazeler gönlümdeki sevdâyı her î mâ-yı nev

Doldu birden nûr mevc-a-mevc ruhsârıyla dil
Oldu peydâ âlem-i sevdâda bir deryâ-yı nev

Tab'-ı mu'ciz-kârı tekrâr-ı edâdan bî-niyâz
Nâzı nâz-ı tâze istiğnâsı istiğnâ-yı nev

Şâirât-ı asr-ı nev hayrân-ı bîkr-i fikridir
Şî'rinin her ma'nâ-yı garrâsı bir ma'nâ-yı nev

Nağmesin duydukça şevk-ı nevre cân raksân olur
Her hevâsı bir hevâ-yı ihtizâz efzâ-yı nev

(s.178.)

Şâir-i güzide-sühen Mehmed Tevfik Beyefendi'dindir:.

Karşı

Çıkamaz felekte bir hüsn o süheylâna karşı
Ediyor bu iddiayı gönül âsümâna karşı

Bana doğru meyleder gâh o kebûter-i melâhat
Çıkar âşiyân-ı dilden ana bin terâne karşı

Daha bir hitâb-ı aşkın beni etmemiştir iskât
O sükût olur mu lâyük bu kadar figaana karşı

Nice bin sitem tazammun ediyor her iltifâtın
Olamam -ne olsa- memnûn ben o imtinâne karşı

Yine gelmiyor elimden sana âh karşı gelmek
Dem olur ki ben senin'çün gelirim cihâna karşı

Yine mihr-i fikrim etti safahat-ı şî'ri tenvîr
Ne hoş eyledim tegazzül bu şeb ahterâna karşı.

(ss.178-179.)

Rahmi Beyefendi'nindir:

Şarkı

Dün gece bezm-i safâda bir perî
Âh ederdi yâd ile bir dilberi
Arz-ı sevdâ eyliyordu peykeri

Gönlümü etti musahhar sözleri
Bir görüşte sevdim ol dil-perveri

Gül teni şeffâf u sâf âyine-var
Hüsnü güyâ kim müşahhas nev-bahâr
Subh-ı aşka nazrası pertev-nisâr

Mihrinin doğdu dile tâb u ferî
Bir görüşte sevdim ol dil-perveri

Bu da mîr-i mûmâ-ileyhindir:

Şarkı

Aşka düştüm âşık-ı âvâreyim
 Âh ben-i bî-çâre pek bî-çâreyim
 Âlem-i gurbette bir gam-hâreyim
 Âh ben-i bî-çâre pek bî-çâreyim

Yârim istiğnâ-nümûd, aşkım füzûn
 Hicr ile gönlüm zebûn, hâlim cünûn
 Tâli'im dûn, sâgar-ı bahtım nigûn
 Nakarat

(s.179.)

Ebu's-safâ-zâde Ali Kâmi Efendi'nindir:

Huzûrumdan benim gâib olan nâ-gâh sensin sen!
 Huzûrumda gıyâbımda bana hem-râh sensin sen!

Yemin ettim emîn ol sevdiğim sensin benim billah!
 Kasemler eylerim ben! Sevdiğim billah sensin sen!

Mehâsinden ne görsem onda manzûrum olan sensin
 Güzellik sen demeksin en güzel şey âh sensin sen!

Benim menfûr tab'imken niyâza karşı nâz etmek
 O istiğnâyı pek hoş gösteren eyvâh sensin sen!

Teessüf eylemem ister husûf, ister kûsûf olsun
 Cihânı nice tenvîr eyleyen ey mâh sensin sen!

(s.179.)

MÜZE-İ EDEBÎ

Birûhi min ismihâ bessetî Fetanzuru fi el-nihâti bi ayni mukat
 Yeravne bi ennenî gad kultu lahen Ve keyfe ve inneni le züheyr vakati
 Ve lâkin gadgetün meleket cihâti Felâ lehenî izâ mâ kultu sitti

İbnü'l-Enbârî

Tercümeden mukaddem (sitti) kelimesi hakkında bazı mütâlaatın beyânına lüzûm görüldü: (Şehâb) nâm-ı müellife göre (seyyideti) yerine (sitti) kelimesi İmâm-ı Arabî'den bile sadır olunmuştur. İbnü'l-Enbârî kelimeyi mezkureyi ber-vech-i âtî tevil buyurmuşlardır ki: (Sitti)den maksad (seyyideti)nin mahfîfi olmayıp "altı cihetimi" her tarafımı ihâta ile bana mâlik olan demektir.

İşte tercüme etmek istediğimiz kıt'a ile sâhib-i kamus bu bâbda istişhâd eylemiştir.

Tercüme:

(Sitti) yani hanım diye hitabettiğim meleğe canım fedâ olsun; bana böyle (sitti) dedikçe nahviyyûn bana nazar-ı bâgîz ile bakarak kelimeyi galat istimâl etti derlerdi. Ben zamanın zehiri olduğu halde böyle bir kelimenin istimâlinde nasıl hatâ ederim? Ne çâre ki her tarafımı bir nâzeninin nûr-ı aşkı istilâ eyledi de anın için "Ey altı cihetimi ihâta eden dilber" manâsını kasederek (sitti) diye hitap eyliyorum.

Âmir Tevfik

(ss.179-180.)

Duyûn-ı Umûmiye ketebesinden Mehmed Ekrem Beyefendi'nidir:

Şuarâ-yı Arab'dan biri kırdâ gezerken cemâl-i nâdirü'l-emsâli bedri andırır bir duhter-i perî-peykerin zümrüd-âsâ bir tepecik üzerinde kemâl-i azametle oturduğunu görür. O anda kalbini saran âteş-i muhabbeti teskin edebilmek emeliyle şair kıza adını sorar; kız da –isminin medlûlüne istihkakını isbât eder bir tavırla: –Lü'lü'... (yani inci!) der.

Zavallı şâir bu ismi işitir işitmez kalbindeki ateş bir kat daha alev-rîz-i iştigâl olur.

Sabr u tâkati tükenerek kıza "kendisinin olmasını" ihtâr eder ise de –vâh esefâ ki– "hayır, hayır!" sözleriyle mukabele görür! Bunun üzerine bedbaht şâir bir lisân-ı hüzn-i intimâ ile –göz yaşlarını akıtarak– şu sözleri irâd eder:

"Reeytü zabîyan a'lâ kesîb, şebhî bedr, izâ tilâlen. Fakultu mâ ismuki fekale lulu fakultu lili fekâle lala!"

(s.180.)

MÛTENEVVÎA

Fıkra

Hased

Edîb-i muhterem atûfetlü Ekrem Beyefendi Hazretlerinin şu:

Hased-perverlerin hâli yamandır,
Ki yoktur bir belâ-i bedter hasedden,
Sarılmış nefse bir müz'ic yılandır,
Ki çıkmaz çıkmayınca cân cesedden.

kıtaları ne büyük bir hakikat gösteriyor!

Üsküdar, İhsaniye mahallesi sâkinelerinden Pakize ve Adeviye hanımlar kapı ber komşu. Her gün, her gece denilecek kadar sık görüşürler.

Pakize Hanım'ın mâlik olduğu hasâil-i memdûha kendisini şâyân-ı ihtirâm gösterirdi.

İnsanın dostu olduğu gibi düşmanı da bulunabileceğinden Adeviye Hanım her ne kadar düşman sayılmazsa da dost kelimesinin medlûlü bulunan manâ-yı celîlden de bi-hakkın müstefid sayılmaz idi

Pakize Hanım oldukça ashâb-ı servetten bulunduğu cihetle fukarâ hakkında bezli inâyetten geri durmazdı. İmrâr-ı askeriyede iken vefât etmiş olan zevcinden dolayı mahsûs-ı maaştan başka bir iki dükkân ve evden olmakta olduğu kira ile mesudâne imrâr-ı evkat eyliyordu.

Adeviye Hanım ise fakr u zarûretle perverde olmuş ve el'ân zarûret içinde sürünmekte bulunmuş idi. Pakize Hanım'ın bir çok inâmını görmüş ve görmekte olduğu halde onun hakkındaki gıptasını ifrât dereceye vardiirmiş, âdetâ hased mertebesine îsâl etmiş idi.

Pakize Hanım'ın on bir yaşlarında "Ferid" isminde bir mahdûmu olduğu gibi

Adeviye'nin de Ferid yaşında "Nuri" nâmında bir oğlu vardı.

Pakize Hanım müteveffâ zevcinin yâdigâr-ı hayâtı olan çocuğunu çıldırasiya sever ve çocuğun her türlü âmâlini dakika fevt etmeksizin icrâda zerre kadar müsâmaha etmezdi.

Mahdûmuna yaptığı elbise vesâirenin tıpkısını Adeviye'nin oğluna da yapardı.

İnsanlık!... Kendisine, bir çok mazarratı dokunanlar hakkında bile muâvenet-i insâniyesini diriğ etmeyen velinimetleri olduğu gibi nân u nimetiyle perveriş-yâb olup da velinimetini mutazarrır etmekten hoşlanan nankörler de görülmüş ve işitilmiş şeylerdendir.

Mevsim, sonbahara karîb idi. Küşâyîş-i hevâ erbâb-ı tenezzühü dil-güşâ mesirelere sevk ediyordu. Letâfet-i mevkiyesi cihetiyle mazhar-ı rağbet-i umûmiye olan Fener bahçesinin o manzara-i sevk-âveri, heyet-i umûmiye-i şâiranesi bir nâzenin-i dil-ârâ kadar nazra pirâ değil midir?...

Bir nısf-ı dâire heyetini alan eşcâr-ı sâyedar arîz ve amîk temâşâya değmez mi?.. Medd-i nazar Marmara'nın sahâ-i fesîhası üzerinde o temâşâsına doyulamayan letâfeti nerede görebilir?..

Saat dört buçuk raddelerinde kapı çalınarak Adeviye Hanım –mahdumu birlikte olduğu halde– geldi. Yukarı çıktı. Biraz istirahat ettikten sonra, cuma olmak münâsebetiyle li-ecli't-teferrüc Fener bahçesine gidilmesini ricâ etti.

Pakize Hanım komşusunun bu arzûsunu reddetmedi. Alelacele çocuğunu güzelce giydirip yaşmaklanarak evden dışarı çıktılar. "Salacık" iskelesine indiler. Kiraladıkları kayık ile Fener bahçesine vardılar.

Bir güzel mevki intihâb ederek oturdular. Bu tenezzüh fikri bağıteten hâsıl olduğundan öyle uzun uzadıya külfetlere kalkışmamışlardı. Orada ufak tefek şeyler alıp yediler.

Biraz sonra çocuklar oynamak için vâlidelerinden izin alarak ağaç altlarında koşuşmaya başladılar.

Karin-i kirâma evvelceden arz etmiş olduğumuz vechile Adeviye Hanım her ne kadar sûretâ ashâb-ı sadâkatten görünüyor idiyse de kalbi bu familya hakkında pek büyük bir sû-i niyet saklıyordu.

Bu s u-i niyet Pakize Hanım'ın zengin olmasından, kendisinin ise fakir bulunmasından ileri geliyor idi.

Pakize Hanım –her ne suretle olursa olsun– servetinin mahv olmasına, h n m nının s nmesine muntazır bulunuyordu.

Hatt  o sırada yine bu fikr-i fas di zihninde kisb-i i tid d ediyordu.

Komşu hanımlar yekdiğerleriyle mus habet eylerler iken çocukların gaybubet ettiklerini göremediler.

Çocuklar bakkalın karşısına kadar gitmi lerdi. Yekdiğerini kovalamak, birbirleriyle yari  etmek gibi oyunlar oynuyorlardı.

Fener bahçesinde her vakit görülebilen araba piyasasının ne derecede Ő y n-ı dikkat bir Şey olduğu ink r olunamaz.

O g nki hareket piyasa raddesinde kalmıyor,  detta sürat katarını tanzir edercesine n m yi ler icr  olunuyordu.

Bu sıralarda Adeviye'nin oğlu Pakize'nin mahd muna bir tokat vurarak savu tu.  ocuk da tokadın acısını çıkarmak ve intikamını almak üzere arkasına ko tu.

Epeyce yaklaştı. Tokadı vuran muttasıl ko up ve kendini takip eden arkadaşının yeti ip yeti mediğini görmek için ko masına dev m ettiği halde arkasına dönüp bakıyor iken bir acı "varda" sed sı i itildi.

İki atlı bir araba Şiddetle gelmekte idi. Araba ile  ocuk arasında pek c z  bir mes fe kaldığından atların zabtı, arabanın tadil-i sürati kaabil değildi.

İspir olanca kuvvetiyle b rgirleri çekiyor idiyse de ağızları köpük içinde kalmış olan hergelelere araba yumurta kadar sıklet vermekten başka ispirin gayreti bir tesir h sil etmiyor idi.

Herifin fery diyla, ah linin imd da ko masından bir netice h sil olmaksızın kaçan çocuğun ayağı burkularak d  mesini m te kıp koca araba!  zerinden fevkal de bir süratle geçti. Her taraftan ko u tular. Hem n çocuğu kaptılar bakkal dükkanının yanına getirdiler.

Çocuk bî-hûş, başından kan akmakta, yarı kapanık olan gözleri pek mahzunâne bir surette halka bakmakta idi. Yüzükoyun yatırdılar...

Derhâl zâbita memurları yetiştiler. Çocuğu muâyene ettirmek için tabîb celbine memurlar i'zâm olundu. Arabacı tevkîf edildi.

Mahall-i vak'ada gezmekte bulunan tıbbiye müntehî sınıf-ı şâkirdânındanEfendi yetişti. Muâyene etti. Çocuk bitmiş!..

Komşu hanımlar herkesin lisânına yayılmış olan "araba çocuk çiğnemiş" yaygarasını duyar duymaz mahall-i vak'aya koştular.

Adeviye sürat-i fevkalâde ile Pakize Hanım'ı geri bırakarak ve bağırarak çağırarak kalabalığa girmeye çalışıyordu. Memurlar kendisini şiddetle menediyorlardı.

Bu esnâda gözü hasıra ilişerek yatan çocuğun "Ferid" olduğunu paltosundan anlayarak bu malumatı Pakize Hanım'a îsâl için geriye döndü. Hanıma yaklaştı. Kalbinde bir meserret hissettiği halde ca'li telâşlar göstererek: "Korkma kardeşçığım bir şeyi yok. Araba bir parça dokunmuş ise de zararlı değil!"

Bu sözleri işiten Pakize kesik bir sedâ ile "Ferid'im mi gitti?" diyerek yere düştü. Bî-çâre kadın mosmor kesilerek bayıldı kaldı.

Adeviye kalben ne kadar memnûn olmuştu. Sahte tavırlar ile Pakize Hanım'ı ayıltmaya çabalıyordu. Kendi çocuğuna bir mazarrat gelmemiş olmasıyla müsterih bulunuyordu!..

Beş dakika sonra Pakize Hanım ayıldı. Adeviye Pakize Hanım'ın yanından ayrılarak çocuğu aramak üzere öteye beriye koşuyordu.

Pakize Hanım ayıldıktan sonra ne görsün? Mahdûmu Ferid yanına gelmiş; "Anneciğim kendi düştü. Ben bir şey yapmadım." yollu itizârlar ediyordu.

Çocuğun üzerine ilk baygın nazarını atan şefkatli vâlidesinin gözleri birdebire tenevvür etti. Geniş bir nefes aldı. Yavrucuğunu bağrına basarak kokladı, öptü, keyfiyeti sormağa başladı.

Çocuk Nuri'nin kendisine bir tokat vurarak kaçtığını kaçarken yüzükoyun arabanın

altına düştüğünü söyledi.

Hakikatli kadının ciğeri sızladı. Ferid'i gitmiş derecelerinde izhâr-ı teessüre başladı.

Aradan iki dakika mürûr eder etmez Adeviye çâk-ı giribân ede ede geliyordu. Pakize Hanım'a yaklaşıp yüksek sedâ ile :

"Ah Hanım!... Nurim gitti." diye feryâda, bî-çâre Pakize de ağlamaya başladı.

Garip!... Adeviye'nin beş dakika evvelki hali nazar-ı dikkate alınsın! O vakit evlâdına bir şey olmadı hâtırasıyla memnun bulunuyordu. Şimdi ise kendini parça parça ediyor... O tesellisi Pakize Hanım'ın Ferid'inin paltosunu Nuri'nin arkasında görerek (Ferid'dir) diye hükmetmesinden ileri gelmişti.

Şimdi ise Nuri'nin paltosunu giymiş olan karşısında bulunuyordu.

Meğer çocuklar oynarken paltolarını değiştirmişler imiş! İşte hasedin bir netice-i intibâh-âveri!

Son

Kâmil

(180-182.)

A. Fahri Bey tarafından alınmıştır:

Seyyârât-ı Sagîre [°]

1889 senesi evâhîrine kadar keşfolunan seyyârât-ı sagîrenin mikdârı (287)ye bâliğ olmuştur.

1890 senesi şubatının yirmi dördünde "Hamburg" rasadhânesinde "Lozer" nâm zat bunlardan bir tanesini daha keşfeylemiş ve bu cihetle mikdar-ı mezkur 288 olmuştur ki: Bu sonuncuyu kâşifi "Galevko" tesmiye etmiştir.

Birkaç gün sonra 1890 senesi martının onunda "Nis" şehri rasadhânesinde "Karluins" nâm zat dahi bir küçük seyyâre keşfetmekle mikdâr-ı mezkur 289'a bâliğ olmuştur. Viyana rasadhânesinde "Palis" nâm zat dahi mezkur sene martının yirmisiyle nisanının yirmi beşinde

[°] İtalyanca'dan tercüme.

iki seyyâre daha keşfetmiş ve seyyârat-ı sagîre defterinin yekunu 291'e çıkmıştır.

"Nis" şehri rasadhânesinde yine "Karluins" sene-i mezkûre nisanının yirmi altısı, eylülün on beşi tarihlerinde üç seyyâre daha keşfetmiş ve mikdar-ı malûm 294'e balığ olmuştur.

Bu keşifleri diğerleri takip etti: "Viyana" rasadhânesindeki Palis nâm zat tarafından 1890 senesi Ağustosun 17'sinde keşfolunan bir seyyâre seyyârat-ı sagîrenin mikdarını 295 adedine iblağ eylemiştir.

Eylül evahirinde "Karluins" nâm zat bir tane daha keşfetmiş, bundan sonra dahi beşi Karluins, üçü Pail biri Lozer tarafından olmak üzere dokuz seyyâre daha keşfolunarak mikdâr-ı malum 304'e balığ olmuştur.

(s.192.)

M. Ziyâeddin Bey'indir:

Afrikalıların zehri

Esas terkiâtının neden ibâret olduğu epeyce bir zamandan beri Avrupa doktorlarını pek ziyâde meşgul etmiş olan Afrika-ı vustâdaki okları üzerine sürdükleri müdhiş ve meşhur zehirlerinin suret-i îmalı hakkında Estabile'nin Afrikada ettiği seyâhati esnâsında çıraklık vazifesini ifâ etmiş olan Mösyö Park nâmındaki biri şu vechile beyân-ı mütalaat eyliyor:

Bu zehir bir ağacın bir parçacık kabuğu ve haşîşi bir nebatın on iki yeşil yaprağı ve bir nevi fidenin bir metre tûlünde bulunan gülgûn bir filizi ile diğer bir fidenin kökünden kazınmış olan bir tutam mikdarı şeyden ve sekiz tane de tohumundan yapılan yeşil macun gibi bir şey imiş ki bu macuna vahşiler oklarının uçlarını batırmakla iktifâ etmekte imişler. Lâkin bu zehir üç veya dört günde tesirini gaip etmekte olduğundan dâima taze olarak yapılması iktizâ ediyor imiş. Sem-i mezkûru hâvi bir oka hedef olan bîcâre fevkalâde dûcâr-ı veca' ve ızdırâp olmakta ve ekseriya ifâkat bulamamaktadır.

(s.182.)

Roman

Vehâmetli Sevdâlar

Mütercimleri:

İsmail Safâ Ahmed Vefâ

(Mâba'd)

Ötede beride nebâtât-ı miyâhiyenin geniş ve mücellâ yapraklarıyla ittisâl eden bu bir ak âyinenin üzerine mehtâb-ı beyaz ve mütereddid olan sevdâvî ziyâlarını serper idi. Tepelerin üzerinde mahun ve simak ağaçları birtakım tabakalar teşkil eder. Altında dişbudak ağaçlarından mürekkep karanlık kemerler açılır. Bizim yolcuların zuhur ettiği ova cehtinden iki cesim sedir ağaçları havuzun kenarında yükselir. Biraz ötede gayr-ı muntazam bir taş kütleli daha muafik tabirle bir hareket-i arzdan nâşi tümseklenmiş, şiddetli rüzgârların tehditâtına karşı durmuş bir kaya çıkıntısı görünür. Burası zencinin söylediği mağaradır. Tereral bu mağaraya girdiği zaman gördü ki irtifai üç kadem olup aşağı tarafları geniş ve yukarısı gittikçe darlaşmaktadır. Bir surette ki karanlık kubbenin altına varmak için eğilmek lâzım gelirdi. Atlara gelince, onları da bu dar mahalle sokmak gayr-ı kaabil olduğundan Tereral, atların havuz kenarında sedir ağaçlarına bağlanmaları lâzım geleceğini, ve susuzluktan yahud şikar korkusundan oraya gelmeleri muhtemel olan yırtıcı hayvanları def etmek için Akasya ile kendisi nöbet bekleyeceklerini Mösyö di Favyir'e söyledi.

Bu esnâda Elizabet de atından inerek havuzun kenarına doğru ilerlemiş idi. Piş-i nazarında teressüm eden sakın ve sâhirâne levhâ-yı lâtifeyi temâşâyâ koyuldu. Ormanın hâvi-i esrâr olan sadâları, nebâtât ve ağaçların sağlam râyihaları, uzaktan uzağa gecenin sükûnetini ihlâl eden su ve rüzgâr şamataları, rû-yı semâ ile sath-ı mâyı mücevherâta gark ile tezyin eden yıldızlar; bunlar hep Elizabet'i parlak ve sâfi bir meserretle sermest ettiler. Havuzun kenarına baktığı zaman ise bilâ-ihyâr titredi.

Rutûbetli zeminin üzerinde birbirine mesâfat-ı mütesâviyede birtakım ağır pençelerin toprağı ezmelerine müşâbih derin hafreler müşâhede ediyordu. Bu izler o kadar nazar-ı dikkati celb edecek bir halde idiler ki etrafta kırılıp dökülmüş ağaç dalları içine kum taneleri batıp kalmış yarıklarda fark olunur idi. Elizabet mübhem bir havf ile arkasına dönerek:

—Bu izler neye delâlet ediyor?

Arkasında Akasya bulunup hayvanların yularını sedir ağaçlarına bağlamakla meşgul idi. Genç kadının şu ehemmiyet ve dikkatine mübâyin görünmek isteyerek Mösyö di Favyir ve Tereral'in kendisini görüp işitmemeleri için mağara tarafına süratli bir nazar fırlattıktan

sonra kayıtsız bir halde dedi ki:

—Telâşa hiç mahâl yoktur hanım. Bunlar su pınarına su içmek için gelmiş birtakım vahşi atlardır. Biraz yaklaştığımız vakit gürültüden ürküp dağılmışlar.

Aynı zamanda hiçbir havf ve ihtirâzı olmadığını gösterir bir tavırla izlerin içine giderek su vermek istediği hayvanları yukarıdan dolaştırdı. Bu hareketini o kadar tabîi icrâ etti ki Mösyö di Favvir ve Tereral Elizabet'in yanına geldikleri zaman izler silinmiş ve dağılmış idiler. Bu hâl-i acip üzerine Elizabet belki de yine havfında ısrar edecekti. Fakat yine o zamanda yine havuzun içinden gelir gibi bir at kişnemesi işitilmekle Akasya dedi ki:

—Ben size ne diyorum hanım? İşte kaçan atların birisi burada! Korkusundan kendisini havuzun içine atmış.

Mösyö di Favvir ileri yürüyerek dedi ki:

—Bak hele! Bu memlektin atları, ahır gibi havuzun içinde de durmaya alışkınmış be!

Tereral de oraya takarrüb etti. Su nebâtının dalları ayrılarak arasından köle renginde bir atın yukarı doğrulduğunu gördüler. Önce benekli kulakları, kan çanağına dönmüş ve karışık saçlarıyla yarı yarıya örtülmüş gözleri göründü. Kendi kişnemesine mukabil yolcuların atları tarafından verilen cevapları lertzân-ı hevl olarak dinlemekte olduğu görülüyordu. Nihâyet havuzun kenarına çıkmağa davrandı. O vakit zenci dedi ki:

—Efendi! Hayvan pek dinç bir şey! Bizim için güzel bir şikâr olacak, belki işimize yarar.

—Kayışını at boynuna!

Hayvan vesvese ile ileri yürüdü. Gayet ürkek bir halde meşâmmına tehlikeli bir koku gelmiş gibi bazı defa suyun içinde durup şahlanırdı. Üç adam sedir ağacının gölgesinde toplanarak kımıldanmıyorlar idi.

Hâsılı köle at, yetişilebilecek bir mesâfeye kadar bunlara yaklaştığı zaman, zenci havuzun kenarına eğildi. Yılan gibi uzanarak şâyân-ı dikkat bir kuvvet ve mahâretle kemendini attı. Hayvanın üst dudağından düğümledi. Hayvan hayret ve tehevürle geri fırladıysa da, Akasya ipi asla bırakmadığından, dudağı ukdenin sıkışmasından o kadar acıdı ki bir kere meyusâne kişnedikten sonra kemâl-i teslimiyetle itâat etmeğe mecbur oldu. Bir iki dakika sonra katı ve sert tırnaklarının kenâr-ı havuzdaki kumlar üzerinde bir madenin çakıl taşlarıyla müsâdemesi gibi, çatırdadığı işitildi. Fakat Tereral bu kuvvetli hayvanı yakından görünce, Mösyö di Favvir'in elindeki kırıbağı kaptı. Arkadaşlarına haykırarak dedi ki:

—Çabuk geri çekililin! Allah aşkına hanım burada kalmasın onu mağaraya götürün!

Don Gonteran! Bu atı ben tanırım. Bu "Meczûb" dur.

Mösyö di Favvir dedi ki:

—Haydi be! Bizimle eğleniyor musun? Artık arslan kaplandan korkar gibi bir hayvandan da mı korkacağız?

Tereral cevâben:

—Meczip pek muhkem bağlanmadıkça tehlikelidir. Bu fenâ bir hayvandır. Bunun vücudu öyle mahmuzdan filân müteessir olmaz. İpi sıkı tut Akasya! Yoksa bir sıçrayışta seni havaya fırlatır.

Dedi. Köle at bir zaman havuzun kenarındaki adamların sedâlarına şaşkın şaşkın kulaklarını diktikten sonra perişan bir halde dalgalanan saçları ürperdi. Zenciye eğri bir bakışla bakmağa başladı. Tereral kırbacı kaldırarak: "Kendini sakın bakır suratlı! diye bağırdı. Filhakika hayvan şimşek gibi bir süratle zencinin üzerine sıçradı. Fakat bu hücumlu evvelden tahmin etmiş olan Akasya derhâl ağacın arkasına süzülerek, bir ucu meczubun dudağını şişirmiş olan kemendi sıkı sıkıya ağaca sardı. Tereral de elindeki kamçıyı şiddetle çarparak vahşi hayvanı geriye püskürttü.

Bu münâzaa-i kasıra esnâsında Mösyö di Favvir de zevcesini mağaraya sokabilmişti. Tereral serkeş bârgîri dikkatle muayene ederek:

—Biz bu lânetli köleden istifâde edemeyeceğiz.

Dedi. Zenci dedi ki:

—Billah! Ben bunda hâinlikten ziyâde korkaklık görüyorum. Bacakları titriyor. Tüyleri ürperiyor. Kişnemesi ise tehditten ziyâde şikâyete hamlolunur.

Tereral dedi ki:

—Evet korkuyor. Sanki sedir ağacını kökünden koparıp kaçacakmış gibi açılıyor. Eşinip şaha kalkıyor. Fakat neden? Mutlaka etrafımızda birtakım canavarlar dolaşiyor. Zîrâ insanın heyeti hayvana bu kadar korku vermez.

Zenci biraz muzdarip olarak dedi ki:

—Ben bu memlekette ava çıktığım zaman öyle canavara filân rast gelmedimdi. Fakat Dona Elizabet bizi iştirse bütün gece uykusuz kalır.

—Hakkın var Akasya! Ben bu ihtirâzımızı ne Gonteran'a söyleyebileceğim, ne de Elizabet'e.

Akasya sırtarak dedi ki:

—Benim cesaret ve çevikliğimi tahmin edebilmiş iseniz sabaha kadar rahatça

uyuyabileceksiniz Jak Tereral. Omzuma bir karabine aldım mı? Yaban öküzlerinden, kaplanlardan sizi pek güzel muhafaza edebilirim.

Peon tebessüm etti. Yorgunluk belini bükmüş idi. Sahrâyı derin bir sükût istilâ etti. Ne bir geyik sesi işitildi, ne de yüksek otları secde-güzâr eyler bir bâd-ı latîfin nefhaları sâmia-nevâz oludu. Tereral katırları dışbudak ağaçlarına bağlamak için zenciye muâvenet ettikten sonra mağaranın içine yaprak yığıntıları, yosun ve kuru otlar taşımağa teşebbüs ettiler ki yolcularımız, kaput ve atkılarına bürünerek otların üzerinde uyuyacak idiler. Hâsılı bir akşam taâmı ile teskîn-i cû' olunduktan sonra Mösyö di Favvir Akasya'ya dolu âlâ bir ingiliz karabine ile bir geniş pala verdi. Ve Tereral üç saat sonra uyanıncaya kadar mağara etrafında Akasya'nın beklemesine karar verildi.

Yolcular derhâl derin bir uykuya daldılar. Yalnız Elizabet'in kalbi gayr-ı muayyen bir havf ve dehşetle ezilmekte olduğundan gözlerini kapayamıyor idi. Mecâlsizlikten bir lahza göz kapaklarını yumsa mağaranın zulmet-i mehîbesi içinde birtakım korkunç hayâller görür idi.

(Mâba'dı var)

(ss.183-184.)

Nr. 24

Tebrîk-i Cülûs-ı Pâdişâhî

Bugün serîr-i selâtin-i dûde-i Osmân

Şerefle oldu burûc-ı semâya gıpta-resân

Bugün makâm-ı celîl-i hilâfet-i azmi

Tulû'a karşı hemân oldu maşrîkü'l-irfân

Bugün felek ne kadar nûru varsa cem' etti

O hâl ile vatan üstünde eyledi lemeân

Bugün memâlik-i mahrûsa döndü eflâke

O şevk ile gece ecrâma benzedi büldân

Bugün güneş gibi bir zıll-ı hak cülûs etti
Fürûg-ı şevketine neyyirîn olur hayrân

Bugün felek geceyi gündüze karıştırdı
Şaşırdı fart-ı meserretle gâlibâ devrân

Bugün ne hoş ne mübârek ne şanlı bir gün imiş
Küçük büyük kadın erkek bütün cihân şâdân

Bugün halîfe ki Sultan Hamîd-ı Sânidir
Cihân ne mertebe şâdan olur işe şayân

Bugün o sâyede Osmanlılar ferîh u fahîr
Bugün o sâyede mülk oldu mazhar-ı umrân

Vücûdu Hak tarafından büyük bir ihsândır
Hakikaten ne büyük bir halîfe-i zî-şân

Bu saltanat vatan evlâdına übüvvettir
Veliyy-i ni'met olur halka böyle bir sultân

Peder muamelesi eylemekte milletine
Duâ-yı devleti oldu umûma vird-i zebân

Büyükük etmedesin ey veliyy-i nimetimiz
Bütün sigar ü kibâr eyliyor bunu i'lân

Değil sahâif-i târihe nâm-ı şâhânen
Yazılsa nûr ile arş üstüne olur çesbân

Cihânda sâyeni ey zıll-ı Hak, vekil-i resûl
Bu ümmetin üzerinden ayırmasın Yezdân

Çıkıp huzûruna hep milletin lisânından
Hulûs-ı kalb ile «Mirsâd» olur da ed'îye-hân

Cülûs-ı hazret-i şahâneni eder tebrik
Kerimsin yaşa ey mefhar-ı mülûk-ı cihân

Müsâbaka-i Edebiyye

On dokuz numaralı gazetemizde bu nüshamıza derc olunmak üzere talep olunup müntesibîn-i kirâm-ı edebden bazıları tarafından irsâl buyrulan "Sitâyîş-i Hazret-i Padişâhî" yi hâvi manzûmeler kıymet-i edebîyelerine göre ber-vech-i âtî derc-i sâhife-i iftihâr olunur:

(ss.185-186.)

Mehmed Teyfik Beyefendi'nindir:

Nedir bu feyz-i meserret ki rûha sâridir
Nedir bu neş'e ki aynı zülâl-i câridir
Bu feyz ü neş'eye bâis o zill-ı bârîdir.

Ki sâyesinde gönüller berî mesâibden
Duâ-yı devlet ü ikbâlidir vecâibden

Bugün o gündür o ıyd-ı saîd-i ekberdir
O subh-ı sâdik-ı hayr intimâ-yı enverdir,
Ki âb ü tâbî dil-efrûz u rûh-perverdir

Ne yevm-i mes'adet-efzâ-yı bî-müdânîdir
Bugün ki rûz-ı cülûs-ı (Hamîd Hânî) dir

Bugün safâsı cihânın taşar cihânlardan
Bugün sürûr yağar hâke âsümânlardan
Coşar sürûr-ı sitâyîş bütün lisânlardan

Bu gündüzün hele seyret ne şanlıdır gecesi
Evet subh-ı bahârîden de anludur gecesi

Safâlı bir gecedir tâb-dâr ü feyz-âsâr
Ki her safâ-yı tecellisi bir sabâh-ı bahâr
Görür uyûn-ı temâşâ cihânı bir gülzâr

Ki nûrlar anın ârâyîş-ı letâfetidir
Bu incilâ sana ey şeb kimin inâyetidir

Bu incilâ-yı eser inşîrâh-ı ümmettir
O inşîrâh eser-i bihter-i adâlettir
Adâletinse penâhı bugün o Hazrettir

Ki lûtfudur sebebi şân u iftihârımızın
Bu hep inâyetidir şanlı Şehriyârımızın

Eyâ şehenşeh-i ulvî-nejâd ü âli-dil
Eyâ kerem-ver-i kudsî mekârim ü âdil
Beyân-ı kıymeti eltâfinin değil kaabil

Büyük, büyüsun evet bi-âdilsin birsin
Ulüvv-i haslet ile ekberü'l-ekâbirsın

Zamân-ı şevketin ol devr-i pür-maâlidir
Ki her dakikası bir devre-i teâlidir
Uhûd-ı sâlifeden kadr ü şâmı âlidir

Mehâsininle olurken hemîşe ziyet-dâr
Bu devr-i şevkete denmez mi ahsen-i edvâr.

Eya veliyy-i ni'am dad-karımız sensin
 Yegane melce-i vala-tebarımız sensin
 Medar-ı muhteşem-i iftiharımız sensin

Senin vücûduna muhtacız ey veliyy-i ni'am
 İlelebed sana densin (Halife-i Âlem)

(ss.186-187.)

Vâsıf İmzâsıyla vârid olan:

1

Pâdişâhım müessir-i keremin
 Sana kıldı cihânı minnetdâr
 Zât-ı kudsi sifât-ı muhteremin
 Eyledi baht-ı ümmeti bidâr

2

Şanlı bir şehriyâr-ı âdilsin
 Ey felek pâye zill-ı Rabb-ı kerîm
 Bir keremkâr-ı bî-muâdilsin
 Ey keremkâr-ı vâcibü't-tekrîm

3

Bizi ihyâ eden mekârim ki
 Bizce kabil değil iken ta'dâd
 Yine eltâfını merâhimini
 Demi dem eylemektesin müzdâd

4

Neşr edip mülke nûr-ı ma'rifeti
 Zulmet-i cehli kıldın istihsâl
 Böyle binlerce lütf u âtifeti
 Bize bir demde eyledin ibzâl

5

Buldu sâyende beldeler umrân
 Oldu lütfunla kalbler ma'mûr

Eyledi hüsn-i himmetinle cihân
İktisâb-ı mehâsin-i mevfür

6

Doğrusu âciziz teşekkürden
Bu inâyât bin hayâta değer
Birine arz-ı minnet eyler iken
Gösterirsin bin iltifât-ı diğer

7

Mütevâli nevâz-ı şekle kılıp
–Ki duâ-hân-ı pür-mesârrındır–
Cümleten hâk-i pâyine meclûb
Vâsıf-âsâ senâ güzâr gider

8

Yaşa bin yıl serîr-i şevkette
Dâim ol ey şehenşeh-i devrân
Olur elbet huzûr-ı izzette
Bu duâma melekler âmîn-hân

(ss.187-188.)

M. Necâti imzâsıyla gelen:

Etmektedir gönüller
Ey şehriyâr-ı zî-şân

İlân şevk ü şâdı
Sensin bu feyze bâdî

Te'yîd-i şer'e dâir
Umrân-ı mülke âid

Mazmûn her irâden
Her emrinin müfâdı

Osmanlılar bütün gün
Dergâh-ı kibriyâya

Şükrân-güzâr-ı lütfun
Merfû'dur eyâdî

Bir pâdişahdır ki Ol neyyir-i hilâfet
Âfâka şâmil olmuş Envâr-ı adl u dâdı

Yârab o şehriyârı Tahtında ber-devâm et
Bir böyle ahd-ı feyzin Elzemdir imtidâdı

(ss.188.)

*Mekteb-i Fünûn Bahriye Muntehî-i Makine Mühendisliği sınıfından İbrahim Aşkî
Efendi tarafından gönderilen:*

Eyliyör tezyîn hilâfetgâh-ı İslâmiyyeti
Bir şehensâhın vücûd-ı Ahmedî mâhiyyeti
Öyle bir şehenseh-i âlî ki lütf u nimeti
Dâimâ etmektedir âlâ bu mülk ü milleti
Tâ ebed evreng-pîrâ-yı şükûh olsun o şâh
Ol vekîl-i fahr-ı âlem zıll-ı memdûd-ı âlih

Kisb-i umrân eylemiştir sâyesinde her cihet
Eyliyör her dem terakkî mülkümüzde marifet
Nev-be-nev erbâb-ı dîn etmekte kisb-i mes'adet
Dense lâyık böyle bir sultâna rûh-ı saltanat
Oldu peygamber vekîli hakkı ifâ eyledi
Feyz-i irfânıyla mülk ü dîni ihyâ eyledi
Ey emîrû'l-müminîn ey hâmi-i dîn-i mübîn
Ey hüdvend-i muazzam nâşir-i envâr-ı dîn
İsteriz ol tâ ebed iclâl ile kürsî-nişîn
Çünkü şâyânsın olursun hâkim-i rû-yı zemîn
Hâk-i pâya arz-ı şükrân eyleriz min gayri had
Lütfedip şâyeste gör ey sâye-i rabb-ı ahad

El-Dâî Memdûh imzâsıyla vürûd eden:

Şâhid olmaz mı benim davâma târih-i kadîm
Fikrimi tasdik eder her sâhib-i akl-ı selîm

Pâdişâhım görmedim zâtın gibi bir pâdişâh
Gelmedi mislin cihâna bence v'Allahü'l-azîm

(ss.188.)

KISM-I EDEBÎ

"Yeni Şâir" imzâsıyla aldığımız eser-i beliğdir:

Na't-ı Şerîf

Arz-ı ta'zîm eylemez mi âlem-i imkân sana
Arz-ı ta'zîm etti Allah-ı azîmü's-şân sana

Nûr-ı îmândır nücûmundan demâdem berk uran
Âsümân etmiş hezarân kalb ile îmân sana

Fazl-ı bî-pâyânının bürhân-ı bî-pâyânı var
Var mı ulviyyât içinde olmayan bürhân sana

Hüsni Kur'ân'ı görür insan olur hayrân sana
Dest-i kudretle yazılmış hilyedir Kur'ân sana

Dil esîrin olduğu günden beri âzâdedir
Mâsivâyâ bağlanır mı bağlanan vicdân sana

(ss.188-189.)

Latîf imzâsıyla vârid olmuştur:

Gazel

Yok, olan râbita refâtında
En büyük şâirin eskârında

Bulmadım la'l-i şeker-bârında
Bulduğum lezzeti güftârında

Nûrdan güller açılmış gördüm
Subh-dem cennet-i ruhsârında

O ne te'sîr-i hayât-âverdir
Nigeh-i dîde-i bîmârında

O ne teshîr-i eser-perverdir
Kâfirin gamze-i sehârında

Gizli bin câzibe-i aşk-engîz
Ham-ı giysû-yı siyeh-târında

Güler enzârıma hüsnün güzelim
Nev-bahârın bütün ezhârında

Hıfz eder aşkının âsârını dil
Ka'r-ı gencîne-i esrârında

(s.189.)

MÜTENEVVİA

M. Ziyâeddin Beyefendi'nindir:

Prens Bismark'ın Serveti

Hademât-ı mesbûke-i mühimmesine mükâfâten hükûmet tarafından Prens Bismark'a senevî yüz bin beş yüz elli mark tahsiis kılınmıştır. Meşârün-ileyhin (Frihserveha) ve (Fartsin) ve (Şönhavzen)'daki emlâki üç yüz bin mark hâsıllat getirmekte olduğu gibi

(Blayharverv) bankasındaki on milyon markı mahvuz bulunduğundan gerek bu paraların güzesteşi ve gerek zikrolunan tahsisât, emlâk ve vâridâtı dâhil olduğu halde Prens'in vâridât-ı senevîyesi bir milyon yüz bin frankı tecâvüz etmekte imiş.

Paris'te bir asırlık kaç kişi var?

Son defa olarak icrâ edilen tahrîr-i nüfûstan anlaşıldığına göre Pars gibi şehr-i cesîm içinde ancak asır görmüş dört kişi bulunmakta olup bunlardan biri erkek üçü kadın imiş. Erkek ile kadınlardan el'ân çiçekçilik etmekte olan biri bin yedi yüz doksan ve diğeri bin yedi yüz seksen sekiz senesinde tevellüd etmiş oldukları gibi üçüncüsü ise geçen agustosta tamam yüz iki yaşına basmıştır.

Ne tâli'

İngiltere birahânelerinden birinde garsonluk etmekte olan yirmi beş yaşlarında "Ceymis Fok" şimdiye kadar asla yüzünü görmek şerefine nâil olmamış olduğu dayısının geçenlerde Amerika'da vukû-ı vefâtı hasebiyle beş milyon altı yüz bin frank mirasa sahip olmuştur. En birinci arzûsu İngiltere'de bir misli daha bulunmayacak derecede bir birahâne küşâd etmek imiş!

Çocukları kundaksız olarak büyütmek usûlü

(Hu) nâmında bir Fransız doktoru bizzât icrâsıyla nâil-i muvaffakiyet olmuş olduğu kundaksız çocuk büyütmek usûlünün muhsinât-ı fevkalâdesini bâde't-tarif diyor ki:

Nev-zâda yarı vücûdunu setrecek derecedeki zıbın denilen gömleği giydirdikten ve başını da kıldan mamûl ufacık bir yastığa koyduktan sonra vücûdunu yatacağı mahallin tekmiil etrâfına merbût olan yapağı ile setreylemeli ve tûlbend ile mücehhez olan başını da elli altmış santimetre kesâfetinde kepekten bir kundak hâline koymalıdır. Lâkin bu kepeğin iyice elenmiş ve güneşte lâyıkiyla kurutulmuş olmasına bâ-husûs tahammüdün masûn bulunmasına fevkalâde dikkat edilmelidir.

Çocuk bu âşiyâne-i tıflanenin kepek içinde asala gömülemeyeceği gibi orada mikdâr-ı harâret ve yübûset de hüküm-fermâ olur. Kışın müdevver bir kabın içine

sıcak su konarak çocuğun ayağı altına tesâdüf etmek üzere kepeğe gömülür ise etrafında

yine münâsip bir derecede sıcaklık muhâfaza edilmiş olur.

Çocuğa meme verileceği zaman kundak bezine iyice sarılı olduğu halde oradan çıkarmalıdır. İşte çocuk böyle bütün âzâsını tahrîke muktedir olabileceğinden beşiğinde durduğu müddetçe de kendi kendisine eğlenebilir.

Çocuğu mâyi ve sulb halinde olan def-i tabiileri de kepek ile beraber ya yumyuvarlak yahut yamyassı olacağından suhûletle de oradan kaldırılabilir. Gerçi kepeklerin on beş günde bir değiştirilmesi kadar müsaade olunabilirse de daha az tutulması ev husûsiyle sık sık nev-zâdın yıkanması sıhhat nokta-i nazarından lâzımdır. Hem bu hizmetin sûret-i icrâsında öyle suûbet de olmayacağı derkârdır.

"Kahvenin bir senelik mahsûsât-ı umûmiyesi"

	<u>Tonnellata</u>
Brezilya'da	490000
Cava ile Sumatra'da	60000
Seylan'da	9400
Hind'de	24000
Amerika-yı Vasatî ile Meksika'da	80000
Venezuela Kolombiya Peru Bolivya ve Guyana'da	50000
Haiti ile Santo Domingo'da	43000
Jamaika vesâirede	7500
Arabistan Madagaskar Habeşistan ve Afrika-yı Şarkî'de	35000
Habriya ile Afrika'nın cihât-ı garbiyeside	19000
Filipin cezirelerinde	11000
Havayi ile Bahr-ı Muhît-i Garbî'nin Cezair sâiresinde	1200
Natal'da	100

8657 tonellata yani 865,700,000 kilodur.

(s.190.)

"M. Vehbi" imzâsiyla vârid olmuştur:

Sofi Kovalovski

Bütün Danimarka gazeteleri, İstokholm Darü'l-fünûnu riyâziye muallimesi Madam "Sofi Kovalovski"nin vefâtı haber-i kudûret-eserini ilân etmektedirler. Madam Kovalovski Noel yortuları esnasında cenubî Fransa'da iken 4 şubatta İstokholm'e avdet ederek 6 şubatta tedrişe başlamış ve o günlerde akşamı hastalanarak 10 şubatta zâtü'l-cenb illetinden vefât etmiştir. Meşârün-ileyh 1853 senesinde Moskova şehrinde tevellüd etmiş ve Eyyâm-ı Sabâvetini, o vakit pederi topçu generallerinden "Korir Korkev" ile Garbi Rusya'nın küçük şehirlerinden birinde geçirmiş idi. Muahharen de baba toprağından ayrılmayarak ekseriyetle Rusya'nın nev-cihetlerinde iskân etmiştir. İlk talim-i terbiyeyi pederinden aldığı mervî ise de kendisinde asıl muhabbet-i fenniyeyi dayısı Şovir'den nâm-ı şehrin uyandırmış olması ağıleb-i ihtimâldir. Bî-çâre pek az bir zaman içinde pederini ve onu müteâkıb vâlidesini gâip ederek o zamanlar Rusya gençlik âlemlerinde hüküm-fermâ olan teheyycâta kemâl-i arzû ile ve hevesle beraber yine, Sen Petersburg'da tahsil-i funûn için istihsâl-i müsaadeye muvaffak olabilmış idi.

Ertesi sene yani 1869 senesinde 16 yaşında olduğu halde Haydelburg Darülfünûnu'na talebe sıfatıyla kayıt ve kabul olunmuş ve orada riyâziyât-ı âliye tahsiline ibtidâr eylemiştir ki henüz pek genç olduğu halde Moskova'da muallimi Kovalovski ile tezevvücü dahî bu sıralarda vukûa gelmiştir.

1871'den 1874'e kadar yeniden Almanya'ya —bu defa Berlin'e gelerek— orada "Vaystras"ın nezâreti tahtında riyâziyât tahsil ve yirmi yaşında "Götting"de doktor an filozofi rütbesini ihraz eylemiştir.

Nihâyet 1883'de zevcini de kaybetti. Bundan bir sene sonra haziran ayında kendisine İstokholm Darülfünûnu tahlil-i riyâzî muallimliği teklif olunmuş idi. Sınıfa Alman sâir sınıflara da Danimarka lisânıyla tedris etmek şartıyla meşârün-ileyhâ bu vazifesini dahi pek büyük bir muvaffakiyetle ifâ etmiş ve şâkirdlerinden pek çok Danimarkalılar bizzât muallim olmuşlar idi.

Riyâziyâta âit başlıca âsârı: (Asgar-ı Nâmütenâhileri Hâvi Muadelâta dair Nazariyât)

ve (Üçüncü Dereceden Bazı Tamâmîlerin Kat'-I Nâkıs-ı Tamâmîlerine İrcâi) nâm-ı eserleridir.

Bu iki memuar "Vaystras"ın keşfiyatını muhtevî idiler.

Bundan başka evvelâ Danimarka lisânıyla matbû "Forhalingar" nâm risâle-i fenniye ile mütâkıben "1883'te İzâhat-i Fenniye" nâm risâlede bir billurîn merkezine ziyânın nakline dâir yazmış olduğu diğeri bir memuar da bilhassa şâyân-ı zikridir. Pek büyük bir işitgâl ve taharri neticesi olan bu eserinde Madam Kovalovski hikmet-i tabiiyenin adesât bahsine âid bir çok muâdelât-ı tefâsilenin tamâmîlerini almak için basit birtakım usûller zikretmiştir.

(Mâba'dı var)

(s.190.)

Roman

Vehâmetli Sevdâlar

Mütercimleri:

İsmail Safâ Ahmed Vefâ

(Mâba'd)

Bir defâsında mağaranın umkundan, uzun ve garip ve ince keskin bir sedâ işitilmiş gibi oldu. Birdenbire o kadar acı ve ağır bir inilti kulağına çarptı ki defî gayr-ı kaabil bir dehşetle solumakta olduğu halde kalktı. Dizlerinin üstüne oturdu. Kadın bu sefer aldanmıyordu. Parlak bir ziyâ peyda olarak mağaranın dolaşıklı tarafına doğru bu ziyâ içinde "Herkül" cesâmetinde bir gölgenin ilerlediğini fark etti.

Akasya'yı bir elindeki ipin ucunu meşâle makâmında yakmış diğeri eliyle gözleri ateş gibi iri kediye müşâbih siyah benekli bir vahşi hayvanın boynundan yakalamış görünce, bir sayha ile uyuyanları uyandırması mı lâzım geleceğinde tereddüt ederek hâifâne bir tavr ile bakakaldı. Diğeri üç tane hayvanlar da zencinin ayakları etrafında oynuyorlardı. Akasya bunları da birer birer yakaladı. Bezden ma'mul büyük bir torbanın içine soktu. Ağzını düğümledikten sonra torbayı omuzuna atarak mağaranın içine doğruldu. Elizabet'in yanına gelince durup da yüzüne bakmaktan kendisini menedemedi. Genç kadını uyanık ve gözlerini kendisine münatıf görünce bir kere titredi. Elizabet sordu ki:

—Nereye gidiyorsun Akasya? Yeniden bizi korkutacak bir manzara zuhûr etti de haber vermeye mi geldin?

(İhtirâmkârâne)— Hayır bir şey yok hanım! Şu yaban kedilerinin bağırdıklarını

işittiğim için sizin istirahatinizi ihlâl ederler diye korktum. Yavaşça mağaraya girip hepsini tuttum. Şimdi götürüp havuzda boğacağım.

(Emniyetle)— Ya! Bunlar yaban kedisi mi imiş? Gerçek bunlarla bir damda yatmak şerefli bir refâkat sayılmaz, lâkin ne kasvetli bağrımları var. Uykumu kaçırdılar. Bu taş yığınağının içinde de kendimi pek rahatsız buluyorum. Zenci tevâzuyla dedi ki:

—Bu gece pek tantanalıdır hanım! İsterseniz havuzun kenarına çıkınız orada rahat edersiniz.

Elizabet tasdiken:

—Evet iyi olur bu sıcak rutubetli havada pek güç teneffüs ediyorum biraz hava almağa muhtacım.

Dedi. Ve kendisi havuzun kenarına oturan Akasya 'yı takîp etti.

Oraya varınca ızdırapları kâmil mündefi oldu. Ortalıkta hüküm süren sükût-ı amîk meyânında nice velveleler, tabiatın faaliyet-i hayâtını isbât ediyordu. Suyun içinde bir balığın mevceler çinler peydâ etmesi, bir katırın hareketinden çingırağın tanîn-endâz olması sadme-i rüzgâr ile bükülen bir ağaç dalının hışlıtı Meczub'un lâ-yenkati yerinde tepinmesi; bu sedâların cümlesi genç kadının zihnini eğlendirmekte tehîr etmediler.

Zenci, Elizabet'in yanında hareketsiz kalmış, derin bir mülâhazaya dalmış idi. Elindeki torbanın uçlarını haberi olmaksızın suyun içine salıverdiği ipleriyle oynamakta idi. Birdenbire tunç gibi parmağını genç kadını omuzuna koydu. Elizabet kemâl-i taaccüble zenciye baktı. Zenci kesik ve titrek bir sedâ ile dedi ki:

—Hanım! Zannediyor musunuz ki bir beyaz kadının bir zenci erkeği sevmesi gayr-ı kaabildir.

Genç kadın zenciye öteye çekilmesini işaret ederek dedi ki:

—Çıldırın mı Akasya? Bana böyle bir suâl sormaya nasıl cesaret edebiliyorsun?

(Mütezellilâne)— Şüphesiz hatâ ettim. Fakat bu güzel gece bana, babamın hükümdarlık ettiği bir memleketin vukuâtını ihtâr ettiği için bu sualde bulundum. Babam bana hikâye ederdi mehtabın suları, ovayı tenvir ettiği böyle bir gecede âşık olduğu bir beyaz kadını beyaz halâyık tâcirlerinden kaparak evine kaçırmaya cesaret etmiş.

—Vah zavallı kadın! sonra ne olmuş?

—Sonra kadın babamın muhabbetini kabul etmemiş. Babam da onun sebebine kendisini tehlikeye atmış ve tebâsının nefretini kazanmış iken böyle muhalefet etmesine

kızmış. Bir gün hiddetli bir vaktinde bunu zehirli mızrağıyla vurmuş sonra bakmış ki kadın ölümü de kendisi için bahtiyârlık addediyor. Beyaz dilberin tebessümlerinden mahrûm olacağını düşünmüş. Yarayı emerek mecruheyi yine kurtarmış. Ol vakit kadını muhalefetlerine galebe edemeyeceğini anlayarak kendisini akrabasının yanına göndermeye karar vermiş ise de kadın oraya gitmekten de pek memnun olamamış. Birkaç saatten beri maşûkasının sesini işitmediğinden dolayı muzdarip olan babam merkûmeyi gizlediği odanın kapısını açmış. Fakat kadına hiçbir söz söyletememiş. Kadının elini tutunca buz gibi soğuk bulmuş. Meğerse kadın ebeveyninin evine gidip mahcup olacağına açlıktan kendisini öldürmeğe kalkışmış.

Madam di Favvir dedi ki:

—Bî-çâre yavrucak! İşte sen sorduğun sualin cevabını yine kendin veriyorsun.

(Hiddetlice bir sesle)— Bununla beraber insan sevdiği kadar da kendisini sevdirmelidir. Ben sizin gibi bir beyazı sevsem hanım! Onu kendime ma'bud ittihâz ederdim. Ona sadık bir köpek gibi itâat ederdim. Onu sevmek, onu himâye etmek, ona bakmak için yaşadım. Ben onu kâffe huzûzâtıma, ava, muhârebeye, hattâ hürriyete bile tercih ederdim. Ah! Bütün geceler yalnız onun hayali gözlerimin önünde dolaşır. Sabahleyin rüyâlarımı dinlemek için uyandığı zaman ağzımda yalnız onun ismi dolaşır idi.

Elizabet hayliden hayli müteaccip olarak dedi ki:

—Bir zencinin kalbinde de böyle güzel hislerin yer bulabileceğini hiç zannetmezdim. Şimdiye kadar sizin hakkınızda ettiğim hükümler yanlış imiş Akasya! Öyle ise pek âlâ eğer efendine cansiperâne edersen emin ol ki senin bu sözlerini hiç unutmam. Mösyö di Favvir'e senin için bir hindli kız satın aldırırım. O kız da seni cesâretin ve iyiliğin için sever.

Akasya korkunç bir hande ile:

—O! bana bir esir alacaksınız ki çirkinliğime bakmayarak beni cesâretim ve iyiliğim için sevecek değil mi hanım? Fakat siz don Gonteran'ı niçin seviyorsunuz? Size ne iyiliği var? Altın bulmak hulyâsıyla sizi hiç hatırına bile getirmeden size bu kadar tahkirle muameleler eden Gonteran'ı niçin seviyorsunuz? Niçin seviyorsunuz? Cevap veriniz hanım!

Dedi. Ve mütecâvizâne bir surette sâhibesinin kolunu yakaladı.

Elizabet korktu. Herifi kudurmuş veya delirmiş zannetti. Kolunu sıkan mengene arasından kurtarmağa çalışarak dedi ki:

—Bedbaht! Aklımı mı kaçıyorsun? Efendinin haremi karşısında olduğunu unutuyorsun.

Zencinin dişleri edepsizce gıcırdanmağa, gögsü inip kalkmağa başladı. Sözleri kurumuş boğazından suûbetli çıkararak ve altın sarısı gözlerini Elizabet'in üzerine dikerek dedi ki:

—Fakat siz anlamıyorsunuz hanım! Ben sizi seviyorum, sizi! Bu siyah cildim, bu esirliğimle sizi sevmek! Benim için ne delilik! Bu muhabbet beni candan da edebilir. Fakat sizi şimdi kollarımın içine alıp hasretini çektiğim ormanın içine götürsem bana kim mâni olabilir?

Elizabet çabalanarak ve bağırarak dedi ki:

—Bırak beni alçak!

—Bu niçin ya? Bilirim ki beni sevmiyorsunuz. Fakat siz benim şikârımsınız. Bütün ömrümün içinde yalnız bir saatlik mes'udiyetim için irtikab eylemekliğim lâzım gelen bir cenâbetin karşısında beyazlar gibi tabansızlık da etmem.

Genç kadın ancak o vakit zencinin muhabbetindeki ciddiyetle, bulunduğu mevkiin dehşet ve ehemmiyetini takdîr etti. Fakat yes ve fütürede dūçâr olmadı. Zîrâ biliyordu ki kocası ile Peon imdâdına yetişebilecek derecede yakındır. Tereral de böyle bir ihânette zenci ile asla iştirâk etmez. Zencinin son defa olmak üzere şuurunu davet etmek azmiyle dedi ki:

—Akasya! Bir ân için kendini gâip ederek bu münâsebetsizliğe cesâret ettiğini ve şimdi pişmân olduğunu ikrâr et, beni bırak! Yoksa Mösyö di Favyrî çağırırım.

(Sırtarak)— Don Gonteran sizi işitemez. O şimdi uykusunda Tereral'in madenini görüyor. Çakıl taşlarının kendi önünde altına tebdil ettiğini sayıklıyor.

(Gâyet münfail bir halde bağırarak)— Gonteran senin cezânı verir. Bırak beni ellerinden! Tereral senin haddini bildirir.

—Ah! Tereral'i de hâmeleriniz meyânında sayıyorsunuz. Gerçek sizi seviyor, sizin için bukağıya girdi. Sizin için madenini terk etti. Gerçek siz Don Gonteran gibi hırs ve tamandan nâşi de sevmiyor. (Elizabet'in kollarını bırakarak) Şimdi gidin ikisini de çağırın bakalım. Göz önünde gebersinler de görünüz. Bunu siz istiyorsunuz.

(Mâba'dı var)

(ss.191-192.)

KISM-I EDEBÎ

Manzum Seyâhatnâme'den:

-Mâba'd-

«Divân efendilikleri vardır mükerreren
«Gâzîdi..Çünkü harbe de gitti muahharen.

«Artık Hicaz'a gitmeyi özlerdi kendisi
«Oldu Emîr-i Mekke'ye dîvân efendisi;

«Kesb etti –rütbelerle nişânlarla– imtiyâz
«Olmuştu (seksen altı)da Mektûbî-i Hicâz

«Her yerde arzû olunurdu ikâmeti
«Meşhur idi fazîlet ile istikameti.

«Toprağa girdi (bin iki yüz doksan altı)da
«Hâkin o zâta üstü de cennettir altı da.

«İnsan fenâ-yı âlemin âfâtını görür
«Âfâta sabrederse mükâfâtını görür:

«Merhûm pek sefil idi vakt-i şebâbda
«Kalmıştı fart-ı fâka ile ızdırâbda

«Zîrâ sabî iken babası eyledi vefât
«Kâfi mi yalnız anadan görmek iltifât?

«Tahsilde sühûleti bâisdi hayrete
«Güçlük tahammül eyleyemezdi o gayrete

«Katlandı sabredip feleğin germ ü serdine
«Bin çâre buldu sa'y ile bir fâka derdine

«Ta'lim ile, taallüm ile uğraşp evet!
«Allâme-i güzîde-i dehr oldu âkıbet.

«Kedd-i yemîn-i himmete ancak edip heves
«Oldu nice manâsıb-ı ulyâya dest-res.

«Bir hisse çıktı şimdi seninçin bu kıssadan:
«İnsan çok istifâde eder böyle hisseden

«Câhil, gabî, sefâhate meyyâl bir halef
«Çok geçmeden eder baba mîrâsını telef.

«Olmaz muîni öylesinin akraba bile
«Âtîsi pek vahîm olur elbette cehl ile.

«Lâkin zeki, çalışkan oğul bahtiyârdır
«Bigâneler bile ona âlemde yârdır.

«Oğlum! Baban bu zümreye oldu büyük misâl
«Her halde ekâbire eylerdi imtisâl,

«Erbâb-ı ilm ü hikmet ile hemdem oldu o
«Dil-hâhî üzre işte büyük âdem oldu o.

«Merhûmun onca isrine sen eyle iktifâ
«Evlâdının içinde büyük oğlusun Safâ!

«Sen hâneyi ziyâret ederken ben ağladım
«Mahdûm-ı Behcet olduğunu çünki anladım

«Şâirlerin biri ne hazîn hem ne hoş demiş:
«Bâki kalan bu kubbede bir hoş sadâ imiş!

«Behcet yok oldu... Vardı ki sensin nişânesi
«Aks-i sadâ ile doludur âşiyânesi.

«Çok hasb-ı hâl ederdik anınla bu yolda biz
«Hem-pâ olup giderdik anınla bu yolda biz

«Her gün doğar, batardı güneş gördüğün gibi
«Süsler idi felek yine maşrıkla mağribi

«Leyl ü nehâr u sayf u hazân eyliyor devâm
«Hâlâ o yolda işte cihân eyliyor devâm

«Lâkin devâm edip duruyorken bu kâinat
«Olmakta hayf güm-şüde her dem zevî'l-hayât.

«Hayfâ ki her mahâlde bütün gün üçer beşer
«Düşmekte tengnâ-yı mezâra benî-i beşer.

«Esbâbını suâl bizim haddimiz mi âh?
«Fa'âl-i mâ-yürüdsin ey hâlık! Ey âlih!»

(Mâba'dı var)

İsmail Safâ

(ss.193-194.)

İzzetlü Muallim Feyzî Efendi hazretlerinin yadigâr-ı ahd-i şebâbları olan bir gazel-i belîğdir:

Gazel

İşittim pek gücenmiş, yüz çevirmiş nâgehân benden
Ne kemlik gördü bilmem ol meh-i nâ-mihribân benden

Beni sayd eyleyen sensin apansız ey gazâl-ı nâz
Yine sensin tevahhuşlar edip her dem kaçan benden

Nişângâhında ey tîr-i belâ durdum göğüs gerdim
Dirîg etme hadeng-i cansitân senden nişân benden

Vatandaşım gibi gurbette ancak mûnisim sensin
Beni tenhâ koyup ayrılma ey gam-ı ber zamân benden

Ticâretgâh-ı aşka Feyziyâ gel nakd-ı cânınla
Metâ'ı gam satın al menfaat senden ziyân benden

(s.194.)

(İlhâm) imzâsıyla vârid olan manzûme-i dil-nişîndir:

Yâr ü Mehtâb

1

Bir şeb ki semâda mâh-ı tâbân
Olmuştı güneş kadar münevver
Oldukça cemâli şule-güster
Her yerde safâ olurdu handân,
Dağlarda gülerdi bir yeşil nûr,
Deryâda ise ziyâ-yı zerrîn,
Koştukça safâlı serv-i simîn
Güyâ ki akardı rûh-ı rengîn,
Bin mevc terâne-saz u mesrûr
Sahillere çarparak kaçardı,
Her katresi bin güher saçardı;

2

Bir şeb ki hayâtı nev-bahârın
Yerlerden uçardı âsümâna,
Gökten dökülür idi cihâna
Ezvâkı behişt-i neş'e zârın

Bir sandal içinde bir perî-zâr
 Çıktı yemm-i nûra oldu seyyâr
 Zevrakçemi ben de ettim ihzâr,
 –Hiç olmadı ol peri haberdâr–
 Ta'kîb ederek misâl-i seyyâd
 Etvârını seyredince bir dem
 Geldi dilime şu şi'r-i mülhem:

3

Seyreyle şu hüsn-i bî-misâli,
 Bak bak şu güzel ziyâ-yı aşka;
 Dalmış yüreği safâ-yı aşka,
 Tâ bende melâhat-i cemâli
 Zevrakçeye yaslanıp o âfet
 Gül sînesini semâya açmış,
 Şeb-i zülfünü dûş-ı nâza saçmış;
 Bî-kayd-o kadar ki zülfü kaçmış
 Dalmış suya eyliyor sebahat
 Sandal yürüdükçe mâ içinde
 Zülfü yüzüyor ziyâ içinde

4

Deryâdaki nûrdan güzeldir
 Billâh! O zülf-i zulmet-efşân,
 Billâh o kamer ziyâlı cânân
 Bir hande-i nûrdan güzeldir
 Yâ Rab, diyemem bu şeb bulaydı
 Pâyende beni o pâk-ı dâmen:
 Ol hâli tasavvur eylemem ben
 Rûhum uçarak fakat tenimden
 Deryâyâya düşüp habâb olaydı!
 Zülfü o habâbı cezb ederdi,
 Bir ömrü sürükleyip giderdi!

5

Çok sürmeyerek uçardı yerden
 Şebnem gibi lem'a-i hayâtım,
 Ammâ ki saîd olup memâtım
 Rûhum gülerek kaçardı birden!
 Her gamdan olurdu artık âzâde,
 Gökten bile ihtifâ ederdi,
 Âlemden o inzivâ ederdi,
 Allahına i'tilâ ederdi!
 Zîr âna o âfet-i melek zâd
 İsmet gülüdür ki şemmesinden
 Kim duysa eder semâyı mesken!

6

Mehtâb, o şükûfe-i semâvât;
 Gönlüm, o cihân-ı iştiyâkât;
 Hep hüsnünü seyreder! Bu şeb sen
 Âlemleri eyledin musahhar!
 Şimdi yarılıp şu kubbe yer yer,
 Dâmânını bûs için melekler
 Hep cân atacak cihâna gökten!
 Artık bize setr-i âfitâb et,
 Saç zülfünü rûyına nikâb et

7

Yok yok, buna eylemem tahammül!
 Sen âlemi etme hiç teemmül;
 Hep gönlüme nûrun eyle ilka!
 Kalbi ne kadar münevver etsek,
 Aşkınla bile mübeşşer etsek,
 Mülk-i ebede anınla gitsek,
 Doymaz sana ey perî-i sevdâ!
 Sevdim seni bir cihân kadar ben,
 Sevdim seni âsümân kadar ben!...

8

Çoktan beri ol melek lika-mâh
 Envâc arasında şâd u handân,
 Envârın içinde nûr-ı rizân
 Seyyâr oluyor güneş gibi ... Âh!
 Döndü ... Gidiyor ... Niçin bu avdet!
 Benden mi aceb tevahhuş etti?
 Bir yâre mi yoksa fikri gitti?
 Yok yok kamerin safâsı bitti,
 Yaklaştı seher ... Zamân-ı firkat ...
 İşte soluyor cemâl-ı mehtâb,
 Çöktü yere infiâl-i mehtâb!

9

Allah için ey kamer şitâb et
 Bilmem ki neden gurûb edersin,
 Süratle mezarına gidersin?
 Bir neşe'-yi dil kadar sebât et!
 Bir lahza daha durursan ey mâh
 Zevrakçeyi döndürür o âfet,
 Eyler yine bahr-ı aşka avdet,
 Çökmez küreye zalâm-ı firkat.
 Dur kalmadı dilde tâkat-ı âh,
 Ey mâh görün tesettür etme!
 Gitsin de hayâtım âh gitme!!

10

Eyvâh ki sen de münfailsin!
 Hayfâ güneş etmiyor tevakkuf!
 Sen yârime eyledin tesâdüf;
 Ayrılmağa muktedir değilsin
 Ma'zûrsun ey garîb ma'zûr:
 Mîhrin sana gerçi mihribândır,
 İnsan güneşi gîtâ-yamandır.

Vechinde ziyâ-yı hak ayândır,
 Bir âlem-i rûh onunla pür-nûr.
 Çok mu ona sende âşık olsan,
 Bir gül gibi firkatıyla solsan!

11

Eyvâh ki doğdu mihr-i âlem!
 Gitti, ne kamer ne yâr kaldı,
 Gerçi bu cihân ziyâyâ daldı,
 Ammâ ki cihân aşk-ı mazlum.
 Ben neyleyeyim ziyâ-yı şemsi?
 Şems oldu cemâlinin nikabı.
 Rûhumda zalâm-ı iğtirâbı,
 Gökten dilerim fenâ-yı şemsi!
 Tut şemsini ey semâ kıl ihfâ,
 Koynunda sıkıp sıkıp da ifnâ!

12

Parlak geceler tekrar eyler,
 Mehtâb gezer durur semâda;
 Deryâlara bin şeb-i safâda
 Envâr-ı kamer takattur eyler
 Ammâ ki tebessüm etse ecrâm
 Olmaz o kadar latif-i âlem,
 Âlemde bulunsa âh bir dem
 Artık olamam cihânda harem;
 Zîrâ ki bulmaz o gül-endâm:
 Gitti, o hüdâyâ mâil oldu;
 Bir nûr idi arşa vâsıl oldu?

(ss.194-196.)

Muğber

Dağlar, dereler, bihâr muğber
 Gelmiş gibi nev-bahâr muğber

Ümmîd-i visâl-i yâr dilde
Lâkin yine kalb-i zâr muğber

Bilmem ki ne yapmışım ben eyvâh
Karşımda durur nigâr muğber

Yâ Rab bu ne iğbirâr bizde
Ben muğber o şîve-kâr muğber

Altında yatan semenber-âsâ
Hâk-i siyeh-i mezâr muğber

Kâmil

(s.197.)

Encümen-i Maarif Azasından izzetlü Nusret Ali Hân Efendi'nidir:

Hıçkırıklar tutuyordu â perî-zâd beni
Acaba dün gece kılmış mı idin yâd beni

Sâde tarzın güzelim sabrımı yağma kıldı
Tatlı diller dökerek eyledin âbâd beni

Muzdaribdir dil-i mecrûh kafeste her dem
Ne olur bâşın için eylesen âzâd beni

Uçurur göklere gönlüm seni medheyleyerek
Tek huzûrunda amân eyleme ib'âd beni

Vakf kıldım sana ben mülk-i dil ü can u teni
Kılma sen vakf gam u nâle vü feryâd beni

Aldı etrâfi tegâfülle rakîb ü firkat
Kurtar Allah için ey mûcid-i bîdâdını

Sen ki (kurbân olayım Hân) dedin ey sevdiğim
Şâd kıl vuslat ile eyleme nâ-şâd beni

(s.197.)

Sofi Kovalovski

(Mâba'd)

Bundan başka bir cesîm sâkilin bir nokta-i sâbite etrafında hareket-i devriyesine âit hususî mesâili hâvi "Memuvar dö Savan Etranje, Akademi dö Seyans dö Pari 1888" nâmıyla diğ̈er bir eser telif eylemiş ve bu son memuvar dahî Fünûn Akademiyasından, fenn-i hikmet-i riyâziyeye bir hizmet-i fevkalâdede bulunmuş olmak sıfatıyla, zâif kıymette bir mükafata nâil olmuş idi. Yine o sene içinde Sofi Petersburg Fünûn-ı Akademiyasına âza-i nisâb olunmuştur.

Hep riyâziyeye âit bu kadar eserlerinden mâada yakınlarda birtakım âsâr-ı edebiye neşrine de başlamış idi. "Çocukluk Yâdigârları" nâmıyla geçen sene bir Rus risâle-i mevkutesiyle neşretmiş olduğı eser Rus edebiyat-ı hâzırasının en parlak numûnelerinden biridir.

1887'de "Norna" nâmlı Danimarka mecmua-i fennîyesinde "Bir Romanın Medhali" ve "Nurdisen" mecmuasında "Tanya Kirkovski" nâm-ı müsteârıyla ve "Vernoklar Familyası" nâmıyla diğ̈er bir uzun roman neşrine başlamış sonradan noksan kalan bu romanın müsveddesini kâmilten ikmâl etmiş idi.

1890 Kânun-ı evvelinde sâhib-i makaleye yazmış olduğı son mektubunda bu romanın İngilizce'ye tercüme olunmasını pek ziyâde ricâ etmiş ve eser her ne kadar Rusça yazılmış ise de bunun kendi vatanında hiçbir vechile neşrolunamayacağını bildirmiştir.

Vefâtı hakikaten zâiyat-ı azîmeden olan "Sofi Kovalovski" mücessem-i iffet bir nâdire-i rüzgâr idi.

Müşârün-ileyhâ Danimarka'nın hâl-i hâzırına ciddi ve nafi' pek çok bulunmuş İstokholm'de ve son zamanlarını geçirmiş olduğı sâir Danimarka memâlikinde pek çok dostlar kazanmıştır.

Sofi onbir yaşında bir kız bırakmıştır ki Danimarka gazeteleri vâlidesinin vefâtından

dolayı, muallimleri "Sonya" küçük Sofi hakkında teessüfkârane ve müşfikaane pek çok makaleler yazmışlardır.

Madam Sofi "Çocukluk Yâdigârları" namlı eserinde burada zikre şâyân bir vak'a nakletmiştir:

On yaşında pederinin sayfiyesinde bulunuyormuş. Bir gün naslısa sayfiyenin tamirine kalkışılarak Petersburg'dan duvarlara yapışmak için bir çok renkli kâğıtlar celb olunur. Aksilik olacak ya renkli kağıtlardan çocuğun odasına kifâyet etmez....Pederi Jeneralin tahlil-i riyâziyeye âit litoğraf basması bir çok defter kâğıtlarıyla madmazelin odasını kâğıtlarlar. Eline bir yazılı kağıt geçince yırtmak mutâdı olan haşarı Sofi, mürebbiyesi olan İngiliz'in tazyikiyle hergün vaktini o duvardaki hieroglif gibi karmakarışık yazıları mütâlaa ile geçirir. Müşârün-ileyhâ eserinde diyor ki:

"On altı yaşıma girip de hesâb-ı tefâzülî tahsiline başladığım vakit muallim, şu güç dersi güyâ evvelden vukûfum varmış da o takrir etikçe ben hatırlıyormuşum gibi o kadar suhûletle anlayışına hakikaten mütehayyir olurdu. Duvarlarda yapışmış olan kâğıtların dâimî surette mütâlaası henüz pek körpe olan zihnimde, mahvı gayr-ı kaabil eserler hâsıl etmiş idi."

(s.198.)

Roman

Vehâmetli Sevdâlar

Mütercimleri:

İsmail Safâ Ahmed Vefâ

(Mâba'd)

—Onların silahları yanlarında. İkisi de cesurdur.

—Daha iyi ya! Şikâr alayımız, daha güzel, daha tuhaf olur. Zîrâ kendilerini derhâl, önlerinden kaçamayacakları birçok düşmanlar karşısında bulacaklardır.

Mağaraya doğru atılmış olan Elizabet bu söz üzerine tevakkuf etti. Kendisinde elim bir sıkıntı hissederek dedi ki:

—Hangi düşmanlar? Bizi kendileriyle korkutmak istediğin öbür çok düşmanlar kimler oluyor?

Köle genç kadına doğru ellerini uzatarak tafra-furûşâne bir hareketle dedi ki:

—Hanım! Eğer onları mağarada bırakarak benimle şu atların biri üzerinde buradan kaçmağa râzı olursanız kurtulurlar. Yok! Muhâlefet ederseniz imdâdınıza çağırmağa muhtârsınız fakat bilmiş olun ki ikisi de mahvolacak. Bundan ziyâde de elimden kaçamazsınız. Haydi bakalım.

Genç kadın:

—Delilik bende ki durmuş da bu Diojen'i dinliyorum. Dedi. Ve yoluna devam etmek istedi.

Fakat derhâl Akasya'nın atmış olduğu kemend bî-çâreyi sıkarak sallandırmağa başladı. Sonra bir sıçrayışta yanına kadar sürükleyerek kemendin ucunu atlardan birinin kolanına bağladı.

Bu sadmeden müteessiren bî-hûş bir hâle gelen Elizabet'in bağırmağa da iktidârı kalmamasından istifâde ederek palasını çıkarıp kendi muhâfazasına tevdi' olunan diğer iki atların göğsüne sapladı. Kandan iki nehir fişkırıp akmağa başladı.

Genç kadın şu harekât-ı acibeye müthiş bir sahnenin hayâlâtına bakar gibi şaşkın şaşkın bakıyordu. Bu kadar küstâhâne bir cür'et zavallıyı mebhût ediyordu. Atlar dizleri üzerinde sarsıldılar. Akasya, yaban kedisi diye iddia ettiği hayvanları hâmil torbayı mağaraya doğru götürdü. Yolun ortasında açtı. Palası ile hepsini karnından yardı.

Hayvanlar müellem ve uzun bir feryâd kopardılar, bu feryâda evvelâ uzaktan uzağa boğuk ve muhib bir sedâ cevap verdi. Sonra bu cevâbı birçok ağır ve gayet dehşetli gümürdemeler takip etti. Müteâkiben dağlardan, ormanlardan, çöllerden yekdiğerine muâfik ahenklerle birçok kuvvetli sızıltılar, iniltiler gelerek ortalığı kapladı.

O vakit Elizabet korkusunun kendi tasavvuru fevkine de çıkmasından nâşi sesine gelen küşâyış ve kuvvetle:

—Yetiş Gonteran! Yetiş Tereral! Mahvolduk yetiş! Diye haykırdı. Fakat artık sedâsı, gittikçe sıklaşıp ihtizâzlı bir dâire şeklinde tekarrüb eyleyerek cevvi-i hevâyı istiâb eden o dilhırâş iniltilerin âheng-i şedîdini tevavüz edemedi. Kanlarının zâyi olmasından tâkatsiz kalan atlar yere düştü. Esterler uyandı. Tir tir titreyerek çingiraklarını sallamaya, yularlarını koparıp öteye beriye dağılmağa başladılar. Meczub'a gelince tüyleri diken gibi kalkmış, kan ter içine batmış ve şişkin dudaklarından beyaz köpükler akarak muttasıl yeri eşip toprakları etrafına savurmakta bulunmuş idi.

Elizabet lâ-yenkati "Yetiş Gonteran! Yetiş Tereral!" diye bağırmağa ve fakat sedâsı gittikçe zayıflaşarak işitilmemekte idi.

8. Kaplanlar Pınarı

Akasya, kemâl-i süratle atını sedir ağacından çözdü. Üzerine sıçradı. Genç hanımını belinden kucakladı. Eğerin üstünde kendi önüne aldı. Bî-çâre kadının başı döndü. Saçları dalgalandı, Titrek elleriyle esirine beyhûde yere mukavemete çalışıyordu. Zenci diyordu ki:

—O! Elimden kurtulamazsın. Beni son say hanımcıgım! Parça parça et! İstedığın kadar bana adâvet et fakat ben aşkımdan istifâde edeceğim.

—Ah alçak! Sen beni götürmeden evvel atının ayakları altında kendimi ezdireceğim.

Zenci öfkeleni. Elizabet'in avuçlarını kıracak kadar sıktı. Dedi ki:

—Deli kadın! Bilmiyorsun ki zâten ölüm bu atın ayakları altında dolaşıyor. Mahvolmamıza bir dakika kaldı.

Elizabet dizleri üstüne eğildi. Zenci şiddetle kadını kaldırıp yine eğerin üstüne birleştirdi. Gümürdemeler, iniltiler yıldırım gürlemesi gibi her taraftan tehâcüm ediyordu. Elizabet bittekrâr kuvvetini toplayarak: "Gonteran! Yetiş Tereral! diye haykırdı.

O zaman birdenbire uyanmış ve derhâl fırlayıp silaha sarılmış olan Tereral mağaranın içinde uzun kılıcıyla, tûfengiyle müsellâh göründü. Tereral dışarı çıkıp da genç kadını atın üzerinde dağınık saçlarıyla menfûr zencinin kucağında görünce donakaldı. Tûfengini uzattı. Sefil siyahîyi alnından siper aldı. Zenci o saatte bağırdı ki:

—Vurmaya kalkışırsan sevdiğinin hayatını muhataraya koyarsın. Beni müdafaa eden odur. Görüyorsun ya! Kahraman Tereral!

Bedbaht Peon'un vücudu zangır zangır titremekte, elleri de hazân-zede yaprakları gibi lerzân olmakta idi. Zenci bittekrâr dedi ki:

—Sen o tûfengin barutunu şimdi başını koparmağa gelecek olan başka düşmanların için sakla! Anladın mı? Bilmiş ol ki hayvanlarımızı sıvardığımız bu küçük havuza "Kaplanlar Pınarı" derler.

Bu söz üzerine o cesur Tereral baştan ayağa kadar sarsıldığını hissetti. Zîrâ (Kaplanlar Pınarı) Meksika'da pek mahûf bir şöhret-i şâyia kazanmış idi. Bütün kârbânlar sahrânın ordusu makâmında büyük karbanlar teşkil ettikleri halde yollarını bu meşum pınara uğratmamak için tebdil-i istikamete mecbur olurlar idi. Eski bir zamandan beri pınarın civârındaki kurak araziye zapt ile kendilerine hükûmetgâh icâd eden kaplanlar oraya gelen misafirlerini nâzikâne bir surette teşyî' etmeyecekleri bedihîdir. Birkaç fersâh mesâfeden pınara su içmeye gelen bu çöl hükümdarlarının havzâ-i hükûmetine yanaşmak tedbirsizliğinde bulunanlar bir daha vatanlarına avdet edemezler idi.

Zenci Elizabet'e dedi ki:

—Şimdi hanım! Benimle Tereral'den ikimizden birini intihâb edin bakalım! Mevta mı istersiniz, selâmeti mi?

(Soluğu kesilerek)— Ah! Senin elinle kurtulmaktansa ölmeyi canıma minnet bilirim. Of! Bana merhamet et Akasya! Şimdiye kadar sana hiç bir fenâlık etmedim bırak beni gideyim! Gonteran'ın yanında öleyim.

(Mütehevvir) —Yok hanım olmaz! Ben yemin ettim. Efendi ile Peon burada helâk olacaklardır. Fakat siz yaşamalısınız. Zîrâ benim onlara adâvetim size ise muhabbetim vardır.

—Rezil beni de öldür! Ben seninle gitmem. Senin gibi alçak katilden beni vikaye için Allah bana ölümü gönderecektir.

Tereral o kulak tırmalayıcı gürültülerin gittikçe yaklaşmakta olduğunu işitiyordu. Bir beht-i sarf içinde kaldığı halde neye karar vereceğini temin edemiyordu. Zîrâ hâin siyahiyeye bir kurşun atmak, o kurşun ile Elizabet'i öldürmek demek idi.

—O zaman Mösyö di Favvir de mağaradan çıktı. Yeknazarda vak'ayı anladı. Gördü ki zevcesini, zencisi bağrına basmış, beriki ise dehşetinden ağzı köpürerek bayılmış. Kayıtsız herifin suratında hiçbir telâş emâresi görülmedi. Dedi ki:

—Vay abanos suratlı köpek! Ocağımızı söndürmek istiyor ha! Mel'un keyfini ne güzel biliyormuş! Bu iyi ama insan kendi velilerine eğri bakmamalıdır.

Ellerini zenciye uzatarak yüksek bir sedâ ile, "Bu tarafa gel köpek!" diye bağırdı.

Efendinin hükmü ve nüfuzu altında yaşamağa alışmış olan Akasya, bu davet üzerine başını arkasına çevirdi. Bir lahza şaşkınlıktan kendini alamadıysa da, çıplak kolları üzerinde perişan kolları temevvüc etmekte olan güzel Elizabet'in yüzüne bakınca cür'et-i bî-edebânesini ele aldı. Cevâben dedi ki:

—Ben artık senin köpeğin değilim Don Gonteran! Benim sana bu kadar mutîâne hizmet edişim ancak seni aldatmak için idi. Sen sarı altınları seviyorsun, ben beyaz karıları seviyorum. Şimdi herbirimiz sevdiğine nâil olsun. Ben senden yüzyüze intikam alacağım. Şu günü beklemezydım şimdiye kadar çoktan seni zehirlemiş yahut evinin içinde yakmış idim. Şimdi anladın mı? Allaha ısmarladık Don Gonteran!

(Gazûbâne bir mülâyemet ve zehr-i hande ile)— Ya böyle mi? (Tereral'e dönerek) Nemrud bizimle ne kadar teklifsiz eğleniyor!

Tereral dedi ki:

(Mâba'dı var)

(ss.199-200.)

5. SONUÇ

Mirsad dergisi, II. Abdülhamid istibdadının gölgesinde gelişen, siyasetten ve güncel hayattan uzak duran kimliği ile tamamiyle döneminin eğilimlerini, tercihlerini ve hassasiyetlerini yansıtan, edebiyat ağırlıklı bir yayın faaliyeti sergilemiştir.

Mirsad dergisi etrafında toplanan şair ve yazarların yaş ortalamasının gençliği dikkat çekicidir. Edebî ortama bir yenilik, farklılık kazandırmamasına rağmen **Mirsad**, pek çok genç isme mektep teşkil ederek, onların edebî kimliklerine katkıda bulunmuştur. Ahmed Vefâ 23 yaşın; Mehmed Tevfik ve İsmail Safâ dergideki diğer dört-beş isim gibi 24 yaşın heyecanını taşımaktadırlar ve **Mirsad** onların tanınmalarına vesile olmuştur.

Mirsad, edebiyat ortamını, çeşitli konularda açtığı müsabaklarla, ardarda yayınladığı nazîrelerle, tercüme roman tefrikalarıyla renklendirmiş, hareketlendirmiştir.

Nihayetinde **Mirsad** da kurallar ve yasaklar çemberinde de kalsa, söyleyecek sözü olan genç şair ve yazarların kalemlerini tecrübe etmelerine ortam sağlamış, ruh ve beyinlerinin süzgecinden geçen eserlerini okuyucuya sundukları bir yayın organı olma vazîfesini gerçekleştirmiştir.

KAYNAKÇA

a. Kitaplar

- BİLGEGİL, M. Kaya : Tevfik Fikret'in İlk Şiirleri, Atatürk Üniversitesi Basımevi, Nr. 74, Erzurum, 1970.
- BOZDAĞ, İsmet : Abdülhamid'in Hatıra Defteri, Kervan Yayınları, İstanbul, 1990.
- ÇELİK, Hasan : Nilüfer Mecmuası, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, KTÜ-SBE, Trabzon, 1997.
- DARAGO, Reşad Nuri : Fransızca'dan Türkçeye Yeni Lügât, Kanaat Yayınları, İstanbul, 1964.
- DEVELLİOĞLU, Ferit : Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügât, Doğuş Matbaası, Ankara, 1970.
- DUMAN, Hasan : İstanbul Kütüphaneleri Arap Harfli Süreli Yayınlar Toplu Katalogu, 1828-1928, İstanbul, 1986.
- ERTAYLAN, İsmail Hikmet : Tevfik Fikret Mirsad'da, Tan Gazetesi ve Matbaası, İstanbul, 1965.
- GÖVSA, İbrahim Alâaddin : Türk Meşhurları Ansiklopedisi, [y.y.], 1946.
- İMLÂ KILAVUZU : Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları, Nr. 525, Ankara, 1993.
- İNAL, İbnül Emin Mahmut Kemâl : Son Asır Türk Şairleri, 3.Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1988.

- İNUGUR, M. Nuri : Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi, Yenilik Basımevi, İstanbul, 1970.
- KAPLAN, Mehmet : Tefik Fikret, Dergâh Yayınları, Nr.121, İstanbul 1987.
- KOLOĞLU, Orhan : "Osmanlılarda Basın ve Kamuoyu", Osmanlı Ansiklopedisi, Cilt:6, İz Yayıncılık, İstanbul, 1996.
- OKAY, Orhan : Servet-i Fünun Şiiri, Nr. 47, Erzurum, 1988.
- ORAL, Fuat Süreyya : Türk Basın Tarihi, I.Kitap, Yeni Adım Matbaası, Ankara, 1968.
- SAMİ, Şemseddin : Kamus-ı Türkî, Bedir Yayınevi, İstanbul, [t.y.]
- SOLOK, Cevdet Kudret : Abdülhamid Devrinde Sansür, Ağaoğlu Yayınları, İstanbul, 1977.
- TOKGÖZ, Ahmed İhsan : Matbuat Hâtıralarım, Milli Kütüphane Basımevi, Ankara, 1964.
- UNAT, Faik Reşit : Hicrî Tarihleri Milâdi Tarihe Çevirme Kılavuzu, 7.Baskı, TTK Basımevi, Ankara, 1994.

EKLER

Ek 1: MİRİAD METİNLERİNİN TEZDEKİ SAYFA NUMARALARI

<u>Metnin İsmi</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
<i>Numara: 1</i>	
....., "Berâat-ı İstihlâl"	43
Kâmil, Sitâyîş-i Hazret-i Padişâhî	44
....., Müzehâne-i Edebî	46
....., "Hikemiyât"	48
....., "Vücûd-ı insanî neden mürekkeptir?"	49
....., "Erkeklerle kadınların sadâları arasındaki fark neden neşet eder?"	50
....., "Karanlıkta bazı böceklerin parlaklığına sebep nedir?"	50
Vahdetî, Mîryan Köşkü Fâciası	51
<i>Numara: 2</i>	
Muallim Nâci, "Paris'te Bir İranlı"	55
Mustafa Reşid Bey, Kıt'a	56
Rahmi Bey, Gazel	56
Vehbi Bey, Ferdâ-yı Aşk	57
....., "Bir Ta'ziyetname"	58
....., Müzehâne-i Edebî	59
....., "Hikemiyât"	60
....., "Avrupa'nın hangi memleketinde mâişet iyidir?"	61
....., "Telefonla muhabere edilebilen dünyanın en uzak mahalli neresidir?"	61
....., "Bir portakal en iyi nasıl yenilebilir?"	62
Vahdetî, Mîryan Köşkü Fâciası	62
<i>Numara: 3</i>	
....., "Bir Şerh Numûnesi"	66
....., "Mülâhaza"	67
İsmail Safâ, [Şiir]	68
Rahmi Bey, Nazm	69
....., Müzehâne-i Edebî	69
Ali Fahri Bey, "Elektiriğin bir hizmeti daha"	71
....., "Yumurtaya nakış"	72

Vahdeti, Mıryan Köşkü F�ciası.....	73
<i>Numara: 4</i>	
İsmail Saf�, "Vicd�n"	77
İsmail Saf�, C�me-H�b-ı Can�nda	78
Rahmi Bey, Gazel	78
.....,"Hüsn-i Tes�d�f"	79
.....Müze-i Edeb�	79
�. Tefvik, "Ulüvv-i Cen�b".....	81
.....,[�l�m istatistikleri]	82
Vahdeti, Mıryan Köşkü F�ciası.....	83
<i>Numara:5</i>	
N�biz�de N�zım [�iir]	86
[N�biz�de Nazım] [�iir]	87
[N�biz�de N�zım] [�iir]	88
Rahmi Bey, Gazel	90
Ahmed Vef� Bey, Kıt'a	91
Ahmed Vef� Bey, Kıt'a	91
K�mil, Tazmin [�iir]	91
.....,Müze-i Edeb�	92
[�mir Tefvik], "Ziyet"	93
Vahdet�, Mıryan Köşkü F�ciası.....	96
<i>Numara: 6</i>	
Nazım Bey, Terci'-i Bend	100
N�biz�de N�zım Bey, "Bir Hendese-i Resmiiye Kitabına Mukaddime"	108
.....,Müze-i Edeb�	110
[�mir Tefvik], "Ziyet"	111
Vahdet�, Mıryan Köşkü F�ciası	112
<i>Numara:7</i>	
İsmail Saf�, "B�lb�l"	116
Mehmed Tefvik Bey, Bah�r	120
.....,Mirs�d	121

Vehbi Bey, Bir gün de Geçti	121
..... Müze-i Edebî	122
[Âmir Tevfik], "Ziyet"	123
....., "Amerika'da Bir Garîbe"	126
Vahdetî, Miryan Köşkü Fâciası	126
<i>Numara: 8</i>	
İsmail Safâ, Madmazel	130
Rahmi Bey, Tazmin	131
Kâmil, Gazel	133
Âmir Tevfik, Örümcekle İpek Böceği	133
Manastırlı Nâci, Tıfl-ı Eclersayde	134
Pertevpaşazâde Aziz Bey, Gazel	136
....., Müze-i Edebî	137
Âmir Tevfik, "Ziyet"	138
Vahdetî, Miryan Köşkü Fâciası	140
<i>Numara: 9</i>	
....., "Tebliğ"	144
İsmail Safâ, Makbere-i Mâderde Bir Nevhâ-yı Yetimâne	144
İlhâm, Kamerî	147
Halil İbrahim, Gazel	149
....., Müze-i Edebî	150
Ahmed Vefâ Bey, "Bend-i Mahsus"	150
Ali Fahri Bey, "Gayret"	152
Vahdetî, Miryan Köşkü Fâciası	153
<i>Numara: 10</i>	
İsmail Safâ, Bir Mehtâb Âlemi	157
Mehmed Tevfik Bey, Ulviyâtan	159
Kâmil, Gazel	160
Ali Enver Efendi, Gazel	160
Ahmed Vefâ Bey, "Taj Nehri"	161
..... "Müze-i Edebî"	162
[Ali Fahri Bey], "Gayret"	163

.....,"Yanmaz Bez"	165
Vahdetî, Miryan Köşkü Fâciası	165
<i>Numara: 11</i>	
Mehmed Tevfik Bey, Ah Bilsen Ne Âfet Olmuşsun	169
Mehmed Tevfik Bey, Hüsnün	170
İlhâm, Bir Vâlidenin Güneş Doğarken Söylenişi	171
Âmir Tevfik, Tahayyür	173
Nureddin Avni Bey, Kıt'a	173
S. H., [Mektup]	174
Sabiha Hanım, Gazel	174
Mehmed Enisî Bey, "Kanaryası Ölmüş Bir Masumeye"	175
Ahmed Vefâ Bey, Niagara Şelâlesi	176
....., Müze-i Edebî	177
Âmir Tevfik, "Şimendöfer kazalarına karşı tedbir"	177
Kâmil, "İffet"	178
Vahdetî, Miryan Köşkü Fâciası	180
<i>Numara: 12</i>	
.....,"İtizâr"	184
İsmail Safâ, Levhâ-yı Seher	184
Ahmed Vefâ Bey, Nazîre	185
Mehmed Tevfik Bey, Bir Subh-ı Safa İdi	186
Üsküdarlı Râzi Efendi, Şehid-i Yâr	187
....., Müze-i Edebî	188
Kâmil, "İffet"	189
.....,[Başlıksız, yeryüzündeki telgraf hattı]	190
A.Fahri Bey, "Kuvve-i Hafıza"	192
Emmanuel Konzale, Vehâmetli Sevdâlar	194
<i>Numara: 13</i>	
.....,"İhtar"	197
İsmail Safâ, Şarkı	197
Mehmed Tevfik Bey, Buseçîn	198
Mehmed Tevfik Bey, Kıt'a	200

Mehmed Emin, İstimdâd	200
Osman Cemî Bey, Gazel	201
....., Müze-i Edebî	201
Kâmil, "İffet"	202
Hasan Remzi Bey, "Bir Hâtıra"	204
[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar	206
<i>Numara: 14</i>	
....., "Müsâbaka -yı Edebiyye"	209
Mehmed Tevfik Bey, Tevhîd	210
Latîf, Tevhîd	211
A.Âsâf, Tevhîd	212
Abdülgânî A., Tevhîd	214
....., "İkinci Müsâbaka-yı Edebiyye"	215
Mehmed Tevfik Bey, Şarkı	215
Ali Nusret Han Efendi, Gazel	216
Cemâl Efendi, Gazel	216
Vehbi Bey, "Gaspar Havzer"	217
[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar	219
<i>Numara: 15</i>	
....., "İ'tizar"	223
Mehmed Tevfik Bey, Şarkı	223
Mehmed Tevfik Bey [Şiir]	223
Rahmi Bey, Gazel	226
Kâmil, Bir Valide Lisânından	226
Sezaizâde Ahmed Hikmet Bey, Telehhüf	228
Ahmed Vefâ Bey, "İstiğrak"	229
[Vehbi Bey], "Gaspar Havzer"	230
M. Ziya Bey, "Azor Mağarası"	231
....., "Amerikalıların garâbet-i ahvâlerinden biri daha "	232
....., "Almanya'da bira sarfiyatı"	232
....., "Kış çok soğuk olursa yaz da o kadar sıcak olur mu?"	233
....., "Yayan yürüyenler"	233

Âmir Tevfik, "Fârisî Lisânının Envâr"	234
[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar	235
<i>Numara: 16</i>	
İsmail Safâ, Bir Temâşâgâh	239
Mehmed Tevfik Bey [Şiir parçaları]	242
İlhâm (Nazîre)	249
Ali Şefik Bey, Kıt'a	250
İbn-i Ömer Cevdet Efendi, Kıt'a	250
İbn-i Ömer Cevdet Efendi, Kıt'a	250
Nazîre [Hanım] [Mektup]	251
[Nazîre Hanım], Gazel	252
Vehbi Bey, "Ya Kesity Ya Canını"	252
[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar	253
<i>Numara: 17</i>	
....., Tebrîk-i İyd	257
Mehmed Tevfik Bey, [Şiir parçaları]	259
Mehmed Tevfik Bey, Başka	261
Mehmed Tevfik Bey, Uzletgeh-i Mâderi Ziyâret	262
Latif, Bu da Hayâl	265
Mediha, Nazîre-i Gazel-i Nazîre	266
M. Ziyâ Bey, "Arı sokmasına karşı bir tedbir"	267
....., "Paris'te bârgîr ile köpek ve kuşlar için su yalağı"	267
[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar	268
<i>Numara: 18</i>	
İsmail Safâ , Nazîre	272
Üsküdarlı Sâfi Bey, Gazel	273
Mehmed Tevfik Bey ["Gonca" ünvanlı neşidenin mukaddimesi, şiir parçaları]	274
Ali Ulvî Bey, Tarih-i Vefât	276
Ahmed Vefâ Bey [Bir mersiyeden müntehâb parçalar]	276
Kâmil ve İbrahim, Nazîre	278
[Abdülhak Hâmid], Müze-i Edebî [Fatih'i Ziyâret]	278
Mehmed Emin Bey, [Farsça bir kıt'a ve çevirisi]	280

.....,"Şuunât-ı Garibe"	281
Âmir Tefvik, "Pusulanın saat gibi istimâli"	281
Vehbi Bey, "Ya Keseyi Ya Canını"	282
[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar	284
<i>Numara: 19</i>	
.....,[İkinci müsâbaka-i edebiyeye eserlerinin takdimi]	288
Hüseyin Haşim Bey, Na't-ı Şerif	288
Mustafa Münib Mevlevî, Na't-ı Şerif	292
Ali Nusret Hân Efendi, Na't-ı Şerif	294
Mehmed Zebur, Na't-ı Şerif	296
.....,[Müsâbaka-yı edebiyenin ilânı]	297
Ahmed Vefâ Bey (Bir Mersiyeden Müfrez)	298
Âmir Tefvik, Nazîre	298
Nazîre Hanım, El-amân	299
M. Ziyâ Bey, "Pandomimanın Suret-i icâdı"	300
Vehbi Bey, "Ya Keseyi Ya Canını"	301
[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar	303
<i>Numara: 20</i>	
....., Tesîd-i Sâl-ı Cedîd	306
Na'tî, Na't-ı Şerif	307
Mehmed Tefvik, Girye-i Mâtem	307
Ali Ulvî Bey, Nazîre	311
Âmir Tefvik, Şarkı	311
Nusret Hân Efendi, Gazel	312
Mehmed Fuâd, Nazîre	312
Sâlih Sâim Efendi, "Terâcim-i Ahvâl"	313
[Vehbi Bey], "Ya Keseyi Ya Canını"	314
[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar	316
<i>Numara: 21</i>	
İsmail Safâ, [Şiir]	319
Rahmi Bey, Nazîre	323
Ali Ulvî Bey, Nazîre	324

Ali Ulvî Bey, Gazel	325
Ali Ulvî Bey, Kıt'a	326
Ahmed Vefâ Bey, Gazel	326
M. Sâmih, Gazel	327
Han Efendi, Nazire	327
Âmir Tevfik, "Âmâların Rüyâsı"	328
[Vehbi Bey], "Ya Keseyi Ya Canını"	330
[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar	331
<i>Numara: 22</i>	
..... "İhtâr-ı Mahsus"	335
Muhammedî, Na't-ı Şerif	335
Mehmed Celâl Bey, Her Zaman Güzel	336
Mehmed Celâl Bey, Âh!... Ey Hüsn!...	337
Ali Ulvî Bey, Nazire-i Şathiyât	338
Halil İbrahim, Şarkı	339
....., Müze-i Edebî	340
Âmir Tevfik, "İlânın Tesiri"	341
M. Vicdanî, "İntihar istatistiki"	344
[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar	346
<i>Numara: 23</i>	
Heyet-i Tahrîriye, "İzâh"	349
İsmail Safâ, [Manzum seyahatnâmenin devamı]	350
Yeni Şâir, Görsün Yeni Gördüğüm Güzel Kız	353
Mehmed Tevfik Bey, Karşı	353
Rahmi Bey, Şarkı	354
Rahmi Bey, Şarkı	355
Ebu's-safâzade Ali Kâmi, [Gazel]	356
....., Müze-i Edebî [Farsça kıt'a]	356
Âmir Tevfik, [Farsça kıt'anın çevirisi]	356
Mehmed Ekrem Bey, [Kıssa]	356
Kâmil, "Hased"	357
A. Fahri Bey, "Seyyarât-ı Sagîre"	361

M.Ziyâeddin Bey, "Afrikalıların Zehri"	362
[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar	363
<i>Numara: 24</i>	
....., Tebrik-i Cûlûs-ı Padişâhî	366
....., "Müsâbaka-yı Edebîyye"	368
Mehmed Tevfik, [Şiir]	368
Vâsıf, [Şiir]	370
M. Necâtî, [Şiir]	371
İbrahim Aşkî, [Şiir]	372
El-Dâ'i Memduh, [Şiir]	372
Yeni Şâir, Na't-ı Şerif	373
Latîf, Gazel	373
Ziyâeddin Bey, "Prens Bismark'ın serveti"	374
....., "Paris'te bir asırlık kaç kişi var?"	375
....., "Ne Tâlih!"	375
....., "Çocukları kundaksız olarak büyötmek usûlü"	375
....., Kahvenin bir senelik mahsûlât-ı umûmiyyesi"	376
M. Vehbi, "Sofi Kovalovski"	377
[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar	378
<i>Numara: 25</i>	
İsmail Safâ, [Manzum seyahatnâmenin devamı]	382
Muallim Feyzi Efendi, Gazel	384
İlhâm, Yâr ü Mehtâb	385
Kâmil, Muğber.....	389
Nusret Ali Han Efendi, Gazel	390
[M. Vehbi], "Sofi Kovalovski "	391
[Emmanuel Konzale], Vehâmetli Sevdâlar	392

شرائط اشرا :

پرستشکو در سعادت ایچون
۵۰ غروش ، آلتی آیلنی -
ادردن آلتیق شرطیله - ۲۵۰
اوج آیلنی ۶۴ غروشدر -
ولایات شامانه و ممالک ایشیه
ایچون پوسته اجرتیه برابر بر
سنلکی ۶۴ ، آلتی آیلنی ۲۵
غروشدر .

برنسخهسی ۵۰ باره بدر

مِرْسَاد

عمل اولارهسی :

باغچه بیوسته دیون محوبه
مرستهده ۶ نوسرول خانه
غلموسدور . سلکوره موافق
آثار معالاتقار درج اولتور .
عمرات و کتاب اولاره تاشه
کوندرلیسدر . پوسته اجرتی
دیونین مکتوبنر قبول اولتور .

برنسخهسی دن باره بدر

سیاستدن ماعدا هرشیدن بحث ایدر ولفتهده بردفمه نشر اولتور

برشیح دلپذیره کل . بلبل . آفتاب . برلبله منیره
اجرام نی احساب ؛ شوق بهار ، حزن خزان ، برنو و ظلام ؛
سنگ و نبات و بحر و بر و ذره و هوام . . . هب قدرت بدیهه کی
نذ کیره لکشا ، هب کیربای ذاتکی تشهیر ایچون - جهری
وقلبی - نغمه پیرادر .

بوعلوی سرود عمومیک عکس ابدیت پیوستی . یاننده
برصدا - کاه پیدا و کاه ناپیدا - طریبرای لم یزلی به طو -
غرو سوزولور ، کیدر . برصدا برشاعر لال و جذبهدارک ،
زمنمه توحیدی ، بربلبل زار و بی قرارک ، فریاد صفا بدیدیدر .
بارنی ! ای محیط عوالم ! سمیع و بصیرسین ؛ او سرود
نی نهاده ازمسنده بو این حزری ایشیدیر ، بی عداد مخلوقانک
ایچنده بو عاجزی کورر و بیلیرسین .

بارنی ! بکا روحی ، وجدانی ، لسانی ورن سنسین .
اوروحی که دائم سکا انجذاب ایدر ؛ او وجدانی که دائم سنی
تقدیه شتاب ایدر ؛ اولسانی که دائم سنک تحدیدت نمکله فیض
دکر اکتساب ایدر .

آهیی ! روحک سنی مشاهدۀ غائبانهسی . . بو فلق ایچنده
وار لعلک برنشانهسی در .

آهیی ! برسین . . اقرار وجدانیتکده :

فصول و انجم و ازهاردر ، کهسار عالیدر
شهود وحدتک کیم بی تناهی ، ذی توایدر .
دنبرسی ذاتکی توحیددن آثار خالیدر .
بو کزرتکاه نور وحدت ذاتکله مالیدر ؛
سانحهسی ترانه وجداندر .

آهیی ! قادرسین . . نذکار قدرتکده :

دلیل بی کراتی قدرت علوهکک ابحار ؛

مؤتربسین که تا هرکدر انجیق موجد آثار ؛

قسم ادبی

بی مسابقه ادبیه

مفقوز نوسرولی غزله مزده بو نسخه مزه درج اولتوق اوزره
طلب و نسان و منتسین ابدین بهضیلری طرفندن ارساک
بیوریلان (توحید) نردن یالکزدردی بالاختاب قیمت ادبیه لرینه
کوره بروجه آتی درج بحیفه افتخار اولتور :

محمد توفیق بك اقدیسکدر :

توحید

نه ! . . ای مائی درنک آور خیال ؛ ای ذات یاکی برتر
هر فکر و هر مال ؛ ای بی زوال رحمتی کلزار فطرتیه ، رونق ده
کن اولان الله ذوی الجلال . . .

ای مدح یگانه ! سنک حکمتکله در . . حکمتکله در
نازده بو حیات ، جانده بو فیوضات رونقادر .

ای صانع بی نهانه ؛ تجلیات عوالمفروز عظمتک عقله -
اوست بزره بر شمعته دار احسانک - اولان جوهر دراکه
حیرتخاشادر .

ایا خالق الکنون ؛ بیون بو مکنونات بارگاه کبریا ناه ربوبیتک
بک آوازه اعلائی آهنگ مناجات ایدر ؛ ذراتدن شمس
قدر هب بو کائنات ، نیل نام جلیلکله اعلان مباهات ایلر .

سیاست‌اندن ماعدا هرشیدن بحث ایدر هفته‌ده بردفعه نشر اولنور

سر محرمی :
معلم ناجی

هیئت تحریریه :

کامل ، ع . توفیق ،
وحدتی

ISTANBUL BOLETLÜ
Anadoluk Kütüphane
No. B-85

تاریخ
۲۵
۱۳۰۸

تاریخ
۲۵
۱۳۰۸

شرائط اشتراک

برسنده‌کی در سعادت ایچون ۵۰ : آلتی آلتی
(آداب‌مدن آتئق اوزره) ۲۵ غنوتئدر
طشره ایچون ۱۴ غنوش بوسته اجزائی بئتم
اولنوب آلتی آلتی آبتنه قبول اولنار

اورده خازسی :

باچه قوسنده‌درین غنومیه اداره‌سی اصره‌سند - نومرولی خانه مخصوص صدر

قسط‌نطینه

عالم مطبعه‌سی - اجدا احسان و شرکائی بیچ ابوالسعود جاده‌سندہ نومرو (۵۴)

۱۳۰۸

ÖZGEÇMİŞ

Pınar ŞAYLAN, 1973 yılında Trabzon'un Akçaabat ilçesinde dünyaya geldi. Babasının memuriyeti dolayısıyla gittiği Yozgat'ın Sarıkaya ilçesinde tahsil hayatına başladı. İlk öğrenimini Ankara'da Türk İş Blokları İlkokulu'nda bitirdikten sonra Yozgat'ın Boğazlıyan ilçesinde orta öğrenimini sürdürdü, Boğazlıyan Lisesi'ni 1990'da bitirerek KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne kaydoldu. Mezuniyetinin ardından 1994'de anılan bölümde açılan yüksek lisans sınavını kazandı. Bu arada öğretmen olarak Artvin'in Hopa ilçesine tayin oluşu nedeniyle bir yıl kayıt dondurduktan sonra yüksek lisans eğitimine başlayan ŞAYLAN, halen öğretmenlik mesleğine devam etmektedir. Pınar ŞAYLAN bekâr olup İngilizce bilmektedir.

TE FÜKSEKİTİM BÖLÜMÜ
BOĞAZLIYAN MERKEZİ